

สตฺตนตปิฏเก องฺคฺตฺตฺรนิกายสฺส

จตฺตฺโต ภาโก

สตฺตกนิปาโต

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ

ปจฺมปณฺณาโสโก

ชนวคฺโค ปจฺโม

[๑] เอวมฺเม สฺตํ ฯ เอกํ สมยํ ภควา สวตฺถึยฺม วิหฺรติ

เชตวนเณ อนาถปิณฺฑติกสฺส อารามเณ ฯ ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ

ภิกฺขุโวลฺลิตฺติ ฯ ภทฺนเตตฺติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺสัโสสุ ฯ ภควา

เอตทโวจ สตฺตฺหิ ภิกฺขเว ชมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ สพฺรหฺมจาริณฺ

อปฺปิโย จ โหติ อมฺนาโป จ อกรฺ จ อภาวนีโย จ ฯ กตฺเมหิ

สตฺตฺหิ อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ลากกาโม จ โหติ สกฺการกาโม จ [๑]

อนวณฺตฺตฺติกาโม จ [๑] อหิริโก จ [๑] อโนตฺตปฺปิ จ ปาปิจฺโณ จ

มิจฺฉาทิฏฺฐิจิ จ อิมฺเห โข ภิกฺขเว สตฺตฺหิ ชมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ

สพฺรหฺมจาริณฺ อปฺปิโย จ โหติ อมฺนาโป จ อกรฺ จ อภาวนีโย จ ฯ สตฺตฺหิ

ภิกฺขเว ชมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ สพฺรหฺมจาริณฺ ปิโย จ โหติ มฺนาโป

#๑ ม. โหติ ฯ เอวมฺมิตฺเตสฺส จานฺเนสฺสปี ฯ

จ ครุ จ ภาวนีโย จ ฯ กตเมหิ สุตตหิ อธิ ภิกขเว ภิกขุ น
ลาภกาโม จ โหติ น สกการกาโม จ [๑] น อนนวลลตติกาโม จ หิริมา
จ โอตตปปี จ อปปีจโน จ สมมาทิกฺขิ จ อิมหิ โข ภิกขเว
สุตตหิ ชมเมหิ สมนุณาคโต ภิกขุ สพฺรหฺมจารีณํ ปิโย จ โหติ มนาโป
จ ครุ จ ภาวนีโย จาติ ฯ

[๒] สุตตหิ ภิกขเว ชมเมหิ สมนุณาคโต ภิกขุ สพฺรหฺมจารีณํ
อปปีโย จ โหติ มนาโป จ อครุ จ อภาวนีโย จ ฯ กตเมหิ
สุตตหิ อธิ ภิกขเว ภิกขุ ลาภกาโม จ โหติ สกการกาโม จ
อนนวลลตติกาโม จ อหิริโก จ อนนตตปปี จ อิตฺตฺตฺติ จ มจฺจรี จ
อิมหิ โข ภิกขเว สุตตหิ ชมเมหิ สมนุณาคโต ภิกขุ สพฺรหฺมจารีณํ
อปปีโย จ โหติ มนาโป จ อครุ จ อภาวนีโย จ ฯ สุตตหิ
ภิกขเว ชมเมหิ สมนุณาคโต ภิกขุ สพฺรหฺมจารีณํ ปิโย จ โหติ มนาโป
จ ครุ จ ภาวนีโย จ ฯ กตเมหิ สุตตหิ อธิ ภิกขเว ภิกขุ น
ลาภกาโม จ โหติ น สกการกาโม จ น อนนวลลตติกาโม จ หิริมา
จ โอตตปปี จ อนนิตฺตฺตฺติ จ อมจฺจรี จ อิมหิ โข ภิกขเว
สุตตหิ ชมเมหิ สมนุณาคโต ภิกขุ สพฺรหฺมจารีณํ ปิโย จ โหติ มนาโป
จ ครุ จ ภาวนีโย จาติ ฯ

[๓] สุตติมานิ ภิกขเว พลานิ ฯ กตมานิ สุตต สทฺธาพลํ
วิริยพลํ หิริพลํ โอตตปฺปพลํ สติพลํ สมาธิพลํ ปญญาพลํ อิมานิ
โข ภิกขเว สุตต พลานีติ ฯ

#๑ ม. โหติ ฯ เอวมิทธิเสสุ จาเนสุปี ฯ

สทฺธาพลํ วิริยพลํ ๑   หิริ ๒ โอตฺตปฺปิยํ พลํ
สตฺติพลํ สมาริพลํ ๓   ปญฺญา เว สตฺตมํ พลํ
เอเตหิ พลวา ภิกฺขุ   สุขํ ชีวติ ปญฺชติโต
โยนิโส วิจเเน ชมมํ   ปญฺญาตถํ วิปสฺสติ
ปชฺโชตสฺเสว นิพฺพานํ   วิโมกฺโข โหติ เจตฺโตติ ฯ

[๔] สตฺติมานิ ภิกฺขเว พฺลานิ ฯ กตมานิ สตฺต สทฺธาพลํ
วิริยพลํ หิริพลํ โอตฺตปฺปพลํ สตฺติพลํ สมาริพลํ ปญฺญาพลํ ฯ กตมณฺจ
ภิกฺขเว สทฺธาพลํ อिธ ภิกฺขเว อริยสาวโก สทฺโธ โหติ สทฺทหติ
ตถาคตสฺส โปธิ อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ฯเปฯ
สตฺถา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควาติ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สทฺธาพลํ ฯ
กตมณฺจ ภิกฺขเว วิริยพลํ อिธ ภิกฺขเว อริยสาวโก อารทฺธวิริโย
วิหริติ อกุสลานํ ชมฺมานํ ปหานาย กุสลานํ ชมฺมานํ อุปสมฺปทาย
ถามวา ทพฺหปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตชฺโร กุสเลสุ ชมฺเมสุ อิทํ วุจฺจติ
ภิกฺขเว วิริยพลํ ฯ กตมณฺจ ภิกฺขเว หิริพลํ อिธ ภิกฺขเว อริยสาวโก
หิริมา โหติ หิริยติ กายทฺวจฺริเตน วจิทฺวจฺริเตน มโนทฺวจฺริเตน
หิริยติ ปาปกานํ อกุสลานํ ชมฺมานํ สมาริตฺติยา อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว
หิริพลํ ฯ กตมณฺจ ภิกฺขเว โอตฺตปฺปพลํ อिธ ภิกฺขเว อริยสาวโก
โอตฺตปฺปิ โหติ โอตฺตปฺปติ กายทฺวจฺริเตน วจิทฺวจฺริเตน มโนทฺวจฺริเตน
โอตฺตปฺปติ ปาปกานํ อกุสลานํ ชมฺมานํ สมาริตฺติยา อิทํ
วุจฺจติ ภิกฺขเว โอตฺตปฺปพลํ ฯ กตมณฺจ ภิกฺขเว สตฺติพลํ อิธ ภิกฺขเว
#๑ ม. วิริยณฺจ ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ ๒ ส. ย. หิริ ฯ ๓ ม. สมาริ จ ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ

อริยสาวโก สติมา โหติ ปรมณ สติเนปกุเณน สมมุนาคโต จิรกตมปิ
จิรภาสิตมปิ สริตา อนุสฺสริตา อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สติพลํ ฯ
กตมณฺจ ภิกฺขเว สมาริพลํ อิท ภิกฺขเว อริยสาวโก วิวิจฺเจว
กาเมหิ ฯเปฯ จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว
สมาริพลํ ฯ กตมณฺจ ภิกฺขเว ปญฺญาพลํ อิท ภิกฺขเว อริยสาวโก
ปญฺญา โหติ อุทฺยตฺถคามินิยา ปญฺญาเย สมมุนาคโต อริยาย
นิพฺเพชฺชกาย สมมฺมาทฺถกฺขกฺขคามินิยา อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปญฺญาพลํ ฯ
อิมานิ โข ภิกฺขเว สตุต พลาณีติ ฯ

สทฺธาพลํ วิริยพลํ	หิริ โอตฺตปฺปิยํ พลํ
สติพลํ สมาริพลํ	ปญฺญา เว สตุตมํ พลํ
เอเตหิ พลวา ภิกฺขุ	สขํ ชีวติ ปญฺชติโต
โยนิโส วิจิเน ชมมํ	ปญฺญาเยตฺถํ วิปสฺสติ
ปชฺโชตฺสเสว นิพฺพานํ	วิโมกฺโข โหติ เจตฺโสติ ฯ

[๕] สตุตฺติมานิ ภิกฺขเว ฌานานิ ฯ กตมานิ สตุต สทฺธาณํ
สีลณํ หิริณํ โอตฺตปฺปณํ สุตฺตณํ จาคณํ ปญฺญาณํ อิมานิ โข
ภิกฺขเว สตุต ฌานานีติ ฯ

สทฺธาณํ สีลณํ	หิริ โอตฺตปฺปิยํ ฌนํ
สุตฺตณญจ จาโค จ	ปญฺญา เว สตุตมํ ฌนํ
ยสฺส เอตา ฌนา อตฺถิ	อิตฺถิยา ปฺริสสฺส วา
อทพิทฺโทติ ตํ อาหุ	อโมฆํ ตสฺส ชีวติ ฯ

ตสฺมา สทฺธญฺจ สीलฺลญฺจ ปสาทํ ฌมฺมทสฺสนํ

อนฺุญฺลเชต เมธาวิ สรํ พุทฺธานสาสนนฺุตติ ฯ

[๖] สตฺติมานิ ภิกฺขเว ฌนานิ ฯ กตฺมานิ สตฺต สทฺธาธนํ
สีลธนํ หิริธนํ โอตฺตปฺปฺชนํ สุตฺถนํ จาคธนํ ปญฺณารนํ ฯ กตฺมญฺจ
ภิกฺขเว สทฺธาธนํ อិธ ภิกฺขเว อริยสาวโก สทฺโธ โหติ สทฺทหติ
ตถาคตฺสฺส โพรธี อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ฯเปฯ
พุทฺโธ ภควาติ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สทฺธาธนํ ฯ กตฺมญฺจ ภิกฺขเว
สีลธนํ อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก ปาณาติปาตา ปฏฺวิโรโต โหติ ฯเปฯ
สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานา ปฏฺวิโรโต โหติ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว
สีลธนํ ฯ กตฺมญฺจ ภิกฺขเว หิริธนํ อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก หิริมา
โหติ หิริยติ กายทฺวจฺจริเตน วจิตฺวจฺจริเตน มโนทฺวจฺจริเตน หิริยติ
ปาปกาณํ อกุสลานํ ฌมฺมานํ สฺมาปตฺติยา อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว
หิริธนํ ฯ กตฺมญฺจ ภิกฺขเว โอตฺตปฺปฺชนํ อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก
โอตฺตปฺปิ โหติ โอตฺตปฺปติ กายทฺวจฺจริเตน วจิตฺวจฺจริเตน มโนทฺวจฺจริเตน
โอตฺตปฺปติ ปาปกาณํ อกุสลานํ ฌมฺมานํ สฺมาปตฺติยา
อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว โอตฺตปฺปฺชนํ ฯ กตฺมญฺจ ภิกฺขเว สุตฺถนํ
อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก พุทฺสฺสุโต โหติ สุตฺถโร สุตฺถนฺนิจโย เย
เต ฌมฺมา อาทิกฺลฺยาณา มชฺฌกฺลฺยาณา ปรีโยสานกฺลฺยาณา สาคถํ
สพฺยญฺชนํ เกวลปรีปฺณณํ ปรีสุทฺธํ พุรหฺมจฺริยํ อภิวทฺนฺติ ตถารูปาสุ
ฌมฺมา พุทฺสฺสุตา โหนฺติ ธตา วจฺสา ปรีจिता มนฺसानุเปกฺจिता

ทัญญา สุปปฏิวิทธา อิทั วุจฺจติ ภิกฺขเว สุตฺถนํ ฯ กตมณฺจ
ภิกฺขเว จาคฺชนํ อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก วิคตมลฺลจฺเณเรน เจตสา
อकारี อชฺฌาวสตี มุตฺตจาโค ปยตปาณิ โวสุสฺสฺสฺสโรโต ยาจโยโค
ทานสํวิภาครโต อิทั วุจฺจติ ภิกฺขเว จาคฺชนํ ฯ กตมณฺจ ภิกฺขเว
ปญฺญาธนํ อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก ปญฺญา โหติ ฯเปฯ
สมฺมาทุกฺขกฺขยคามินิยา อิทั วุจฺจติ ภิกฺขเว ปญฺญาธนํ ฯ อิมานิ
โฆ ภิกฺขเว สุตฺต ธนानीติ ฯ

สทฺธาธนํ สีลธนํ   หิริ โอตฺตปฺปิย ฺชนํ
สุตฺถนณฺจ จาโค จ   ปญฺญา เว สุตฺตมํ ฺชนํ
ยสฺส เอตา ธนา อตฺถิ   อิตฺถิยา ปฺริสสฺส วา
อทพิทฺโทติ ตํ อาหุ   อโมฆํ ตสฺส ชีวิทํ ฯ
ตสฺมา สทฺธณฺจ สีลณฺจ   ปสาทํ ฆมฺมทสฺสนํ
อนฺุยฺยเชต เมธาวิ   สรํ พุทฺธานสาสนนฺติ ฯ

[๗] อถ โฆ อุกฺโข ราชฆมฺหามตฺโต เยน ภควา เตนฺุปสงฺกมิ
อุปสงฺกमितฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตฺตํ นิสีทิ เอกมฺนตฺตํ นิสินฺุโน
โฆ อุกฺโข ราชฆมฺหามตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ อจฺจริยํ ภนฺเต อพฺุฏฺติ
ภนฺเต ยาว อทฺุโฆจายํ ภนฺเต มิคาโร โรหณฺเญโย ยาว มหทฺุชโน
ยาว มหาโภโคติ ฯ กิณฺจ ๑ อทฺุโฆ ปนฺุคฺค มิคาโร โรหณฺเญโย กิณฺจ
มหทฺุชโน กิณฺจ มหาโภโคติ ฯ สตํ ภนฺเต สหสฺสานิ ๒ หิริณฺุยสฺส โภ
ปน วาโท รุปียสฺสาติ ฯ อตฺถิ โฆ เอตํ อุกฺก ฺชนํ เนตํ นตฺถิตี
#๑ ม. กิ่ว ฯ ๒ สี. สหสฺสานํ ฯ ม. สตสหสฺสานํ ฯ

วทามิ ตณฺจ โข เอตํ อุกฺก ชนํ สาธารณํ อุกฺคินา อุตฺเทน ราชฺหิ
โจเรหิ อปฺปิเยหิ ทายาทเหหิ ฯ สตฺต โข อิมานิ อุกฺก ชนานิ
อสาธารณานิ อุกฺคินา อุตฺเทน ราชฺหิ โจเรหิ อปฺปิเยหิ ทายาทเหหิ ฯ
กตมานิ สตฺต สทฺธาชนํ สีลชนํ หิริชนํ โอตฺตปฺปฺชนํ สุตฺชนํ จาจรณํ
ปญฺญาชนํ อิมานิ โข อุกฺก สตฺต ชนานิ อสาธารณานิ อุกฺคินา
อุตฺเทน ราชฺหิ โจเรหิ อปฺปิเยหิ ทายาทเหหิติ ฯ

สทฺธาชนํ สีลชนํ   หิริ โอตฺตปฺปิยํ ชนํ
สุตฺตชนณฺจ จาโค จ   ปญฺญา เว สตฺตมํ ชนํ
ยสฺส เอตา ชนา อตฺถิ   อิตฺถิยา ปฺริสสฺส วา
ส เว มหทฺธโน โลเก   อเชยฺโย เทวมานุเส ฯ
ตสฺมา สทฺธณฺจ สีลณฺจ   ปสาทํ ฃมฺมทสฺสนํ
อนุยุลฺลเชธ เมธาวิ   สรํ พุทฺธานสาสนนฺตติ ฯ

[๔] สตฺติมานิ ภิกฺขเว สลฺยโลชนานิ ฯ กตมานิ สตฺต
อนฺนยสลฺยโลชนํ ปฏฺฐิมสลฺยโลชนํ ทิฏฺฐิสลฺยโลชนํ วิจิกฺกฺฆาสลฺยโลชนํ
มานสลฺยโลชนํ ภวราคสลฺยโลชนํ อวิชฺชาสลฺยโลชนํ อิมานิ โข ภิกฺขเว
สตฺต สลฺยโลชนานิติ ฯ

[๕] สตฺตณฺนํ ภิกฺขเว สลฺยโลชนานํ ปหานาย สมฺจุเลทาย พุรฺหุมาจฺริยํ
วุสฺสติ ฯ กตเมสํ สตฺตณฺนํ อนฺนยสลฺยโลชนสฺส ปหานาย
สมฺจุเลทาย พุรฺหุมาจฺริยํ วุสฺสติ ปฏฺฐิมสลฺยโลชนสฺส ฯเปฯ ทิฏฺฐิสลฺยโลชนสฺส
วิจิกฺกฺฆาสลฺยโลชนสฺส   มานสลฺยโลชนสฺส   ภวราคสลฺยโลชนสฺส

อวิชาสฺสโลชนสฺส ปหานาย สมฺจุเฑทาย พฺรหฺมจฺริยํ
วฺสุสฺสติ อิมํสํ โข ภิกฺขเว สตฺตํ นฺนํ สฺสโลชนานํ ปหานาย สมฺจุเฑทาย
พฺรหฺมจฺริยํ วฺสุสฺสติ ฯ ยโต โข ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อนฺนยสฺสโลชนํ
ปหีนํ โหติ อฺจุฉินฺนํมฺลํ ตาตาตฺตํ อนภาวํ กตํ อายตี อนฺนปฺปาทธมฺมํ
ปฏฺฐิสฺสโลชนํ ฯเปฯ ทิฏฺฐิสฺสโลชนํ วิจิจฺฉาสฺสโลชนํ
มานสฺสโลชนํ ภวราคสฺสโลชนํ อวิชาสฺสโลชนํ ปหีนํ โหติ
อฺจุฉินฺนํมฺลํ ตาตาตฺตํ อนภาวํ กตํ อายตี อนฺนปฺปาทธมฺมํ อຍ
วฺจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อจฺเจชฺชိ ๑ တဏှံ ဝိသုဒ္ဓိယိ ဝိသုဒ္ဓိယိ
သမ္မာမာနာဂိဓမ္မာ အနတ္တမဂါတိ ဟုက္ခန္တုဗ္ဗာတိ ၂

[๑๐] สตฺติมานิ ภิกฺขเว สฺสโลชนานิ ฯ กตฺมานิ สตฺต
อนฺนยสฺสโลชนํ ปฏฺฐิสฺสโลชนํ ทิฏฺฐิสฺสโลชนํ วิจิจฺฉาสฺสโลชนํ
มานสฺสโลชนํ อិສฺสาสฺสโลชนํ มจฺจฺริยสฺสโลชนํ อิมานิ โข
ภิกฺขเว สตฺต สฺสโลชนานิตี ၂

ဣနာကုလိ ပဉ္စမိ ၂

တန္တုတုတု

ဘေပယဉ္စ ၂ ပလံ ဣ (လံစိတုတုဘေ ဝိတုတု)

ဝုက္ခန္တုတုတု ၁ ပါနာမဂ္ဂုတု ၄ ဘာတိ ၂

အနုသယကုလိ တုတိယ

[၁၁] စတုတိမေ ဝိသုဒ္ဓိယေ အနုသယ ၂ ကတမေ စတုတု ကာမာကာနုသယ
#၁ မ. ဝုက္ခန္တုတု ၂ အေမုပရိပိ ၂ ၂ မ. ဘေ ပယာနိ ၂ ၁ မ. ဝုက္ခန္တုတု
#၄ မ. ပါနာ ၂

ปฏิฆานุสโย ทิฏฺฐานุสโย วิจิกฺขณานุสโย มานานุสโย ภวราคานุสโย
อวิชฺขานุสโย อิม โข ภิกฺขเว สตฺต อนุสยาคี ฯ

[๑๒] สตฺตุนฺนํ ภิกฺขเว อนุสยानํ ปหานาย สมฺมุจฺเจทาย พุรฺหมจฺริยํ
วุสฺสตี ฯ กตเมสํ สตฺตุนฺนํ กามราคานุสยสฺส ปหานาย สมฺมุจฺเจทาย
พุรฺหมจฺริยํ วุสฺสตี ปฏิฆานุสยสฺส ฯเปฯ ทิฏฺฐานุสยสฺส วิจิกฺขณานุสยสฺส
มานานุสยสฺส ภวราคานุสยสฺส อวิชฺขานุสยสฺส ปหานาย
สมฺมุจฺเจทาย พุรฺหมจฺริยํ วุสฺสตี อิมสํ โข ภิกฺขเว สตฺตุนฺนํ อนุสยानํ
ปหานาย สมฺมุจฺเจทาย พุรฺหมจฺริยํ วุสฺสตี ฯ ยโต โข ภิกฺขเว ภิกฺขุโน
กามราคานุสโย ปหีนโน โหติ อฺจุฉินฺนํมฺโโล ตาลาวตฺถุกโต อนภาวํ
กโต อายตี อนุปฺปาทมฺโม ปฏิฆานุสโย ฯเปฯ ทิฏฺฐานุสโย
วิจิกฺขณานุสโย มานานุสโย ภวราคานุสโย อวิชฺขานุสโย ปหีนโน โหติ
อฺจุฉินฺนํมฺโโล ตาลาวตฺถุกโต อนภาวํ กโต อายตี อนุปฺปาทมฺโม อํ
วฺจจตี ภิกฺขเว ภิกฺขุ อชฺเชชฺชิตฺตณฺ्हํ วิวตฺตยิ สลฺโลชนํ
สมฺมามานาภิสฺมยา อนตฺตมกาสิ ทฺถุขสฺสาคี ฯ

[๑๓] สตฺตหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมฺนฺนาคตํ กุลํ อนุปฺคนตฺตวา
วา นาลํ อุปฺคนตฺตุ อุปฺคนตฺตวา วา นาลํ นิสีทิตฺตุ ๑ ฯ กตเมหิ สตฺตหิ
น มนาเปน ปจฺจุญฺเจนฺตติ น มนาเปน อภิวาเทนฺตติ น มนาเปน อาสนํ
เทนฺตติ สนฺตมสฺส ปรีถุหนฺตติ พหุภมฺหิ ๒ โถกํ เทนฺตติ ปณฺธิตฺมฺหิ ๓ กฺขํ
เทนฺตติ อสฺสกฺกจํ เทนฺตติ โน สกฺกจํ อิมหิ โข ภิกฺขเว สตฺตหิ
องฺเคหิ สมฺนฺนาคตํ กุลํ อนุปฺคนตฺตวา วา นาลํ อุปฺคนตฺตุ อุปฺคนตฺตวา
#๑ ม. อุปฺนีสีทิตฺตุ ฯ เอวมฺปรีปี ฯ ๒ ม. พหุภมฺปิ ฯ เอวมฺปรีปี ฯ
#๓ ม. ปณฺธิตฺมฺปิ ฯ เอวมฺปรีปี ฯ

วา นาลํ นิสีทิตฺตํ ฯ สตฺตหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมฺนฺนาคตํ กุลํ อนุปคฺนตฺวา
วา อลํ อุปคฺนตฺตํ อุปคฺนตฺวา วา อลํ นิสีทิตฺตํ ฯ กตเมหิ
สตฺตหิ มฺนาเปณ ปจฺจุฏฺฐเณตฺติ มฺนาเปณ อภิวาเทณตฺติ มฺนาเปณ
อาสन्नํ เทณตฺติ สฺนฺตมสฺส น ปรีคฺชนตฺติ พหุภุมฺหิ พหุภํ เทณตฺติ ปณฺธิตฺตมฺหิ
ปณฺธิตํ เทณตฺติ สกฺกจฺจํ เทณตฺติ โน อสกฺกจฺจํ อิมฺหิ โข ภิกฺขเว
สตฺตหิ องฺเคหิ สมฺนฺนาคตํ กุลํ อนุปคฺนตฺวา วา อลํ อุปคฺนตฺตํ
อุปคฺนตฺวา วา อลํ นิสีทิตฺตฺตฺติ ฯ

[๑๔] สตฺติเม ภิกฺขเว ปุคฺคฺลา อาหุเนยฺยา ปาหุเนยฺยา
ทกฺขิณฺเนยฺยา อณฺชติกรณฺเณยฺยา อนุตฺตฺริ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺส ฯ
กตเม สตฺต อุกฺโกตภาควิมฺตฺโต ปุณฺณวิมฺตฺโต กายสฺกฺขิ
ทิกฺขจิปฺปตฺโต สทฺธานวิมฺตฺโต ฐมฺมานุสฺสาริ สทฺธานุสฺสาริ อิมฺ โข ภิกฺขเว
สตฺต ปุคฺคฺลา อาหุเนยฺยา ปาหุเนยฺยา ทกฺขิณฺเนยฺยา อณฺชติกรณฺเณยฺยา
อนุตฺตฺริ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺสชาติ ฯ

[๑๕] สตฺติเม ภิกฺขเว อุกฺกุปฺมา ปุคฺคฺลา สฺนฺโต สํวิชฺชมฺนา
โลกสฺมี ฯ กตเม สตฺต อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคฺโล สกฺกิ นิมฺมุคฺโค
นิมฺมุคฺโค ว โหติ อธิ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคฺโล อุมฺมุชฺชิตฺวา
นิมฺมุชฺชติ อธิ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคฺโล อุมฺมุชฺชิตฺวา จิตฺโต
โหติ อธิ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคฺโล อุมฺมุชฺชิตฺวา วิปฺสฺสติ
วิโลเกติ อธิ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคฺโล อุมฺมุชฺชิตฺวา ปตฺรติ
อธิ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคฺโล อุมฺมุชฺชิตฺวา ปตฺติคาธปฺปตฺโต โหติ

อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชิตฺวา ตินฺนุโณ โหติ ปารคโต ๑
ถเล ติฏฺฐติ พุราหุมนุ ๑ กถญจ ภิกฺขเว ปุคฺคโล สกึ นิมฺมุโค
นิมฺมุโค ว โหติ อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล สมฺนุนาคโต โหติ
เอกนฺตกาพเกหิ อกฺุสเลหิ ฐมฺเมหิ เอวํ โข ภิกฺขเว ปุคฺคโล สกึ
นิมฺมุโค นิมฺมุโค ว โหติ ๑ กถญจ ภิกฺขเว ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชิตฺวา
นิมฺมุชฺชติ อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชติ สาธุ สทฺธา
กฺุสเลสุ ฐมฺเมสุ สาธุ หิริ สาธุ โอตฺตปฺปํ สาธุ วิริยํ สาธุ ปญฺญา
กฺุสเลสุ ฐมฺเมสุตฺติ ตสฺส สทา สทฺธา เนว ติฏฺฐติ โน วฑฺฒติ
หายติเยว ตสฺส สทา หิริ ตสฺส ตํ โอตฺตปฺปํ ตสฺส ตํ วิริยํ ตสฺส
สทา ปญฺญา เนว ติฏฺฐติ โน วฑฺฒติ หายติเยว เอวํ โข ภิกฺขเว
ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชิตฺวา นิมฺมุชฺชติ ๑ กถญจ ภิกฺขเว ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชิตฺวา
จิตฺโต โหติ อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชติ สาธุ สทฺธา
กฺุสเลสุ ฐมฺเมสุ สาธุ หิริ สาธุ โอตฺตปฺปํ สาธุ วิริยํ สาธุ ปญฺญา
กฺุสเลสุ ฐมฺเมสุตฺติ ตสฺส สทา สทฺธา เนว หายติ โน วฑฺฒติ จิตฺตา
โหติ ตสฺส สทา หิริ ตสฺส ตํ โอตฺตปฺปํ ตสฺส ตํ วิริยํ ตสฺส
สทา ปญฺญา เนว หายติ โน วฑฺฒติ จิตฺตา โหติ เอวํ โข ภิกฺขเว
ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชิตฺวา จิตฺโต โหติ ๑ กถญจ ภิกฺขเว ปุคฺคโล
อุมฺมุชฺชิตฺวา วิปสฺสติ วิไลเกติ อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชติ
สาธุ สทฺธา กฺุสเลสุ ฐมฺเมสุ สาธุ หิริ สาธุ โอตฺตปฺปํ สาธุ วิริยํ
สาธุ ปญฺญา กฺุสเลสุ ฐมฺเมสุตฺติ โส ตินฺนุณํ สลฺยโชนานํ ปริกฺขยา
#๑ ม. ปารจฺกโต ๑ เอวฺมุปริปิ ๑

โสตปาปนโน โหติ อวินิปาตธมฺโม นียโต สมโพธิปรายโน เอวํ โข
ภิกฺขเว ปุคฺคโล อุมฺมุขฺชิตฺวา วิปสฺสตี วิโลเกตี ฯ กถญจ ภิกฺขเว
ปุคฺคโล อุมฺมุขฺชิตฺวา ปตฺรตี อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อุมฺมุขฺชตี
สาธุ สทฺธา กุสเลสุ ฐมฺเมสุ สาธุ หิริ สาธุ โอตฺตปฺปํ สาธุ วิริยํ
สาธุ ปญฺญา กุสเลสุ ฐมฺเมสุตี โส ตินฺณํ สลฺยโลชนานํ ปฺริกฺขยา
ราศโทสโมหานํ ตนฺตุตา สกทาคามิ โหติ สกิทเว อิมํ โลกํ อากนฺตุวา
ทฺภฺกฺษสฺสนฺตํ กโรตี เอวํ โข ภิกฺขเว ปุคฺคโล อุมฺมุขฺชิตฺวา ปตฺรตี ฯ
กถญจ ภิกฺขเว ปุคฺคโล อุมฺมุขฺชิตฺวา ปตฺริทฺธปฺปตฺโต โหติ อิท
ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อุมฺมุขฺชตี สาธุ สทฺธา กุสเลสุ ฐมฺเมสุ
สาธุ หิริ สาธุ โอตฺตปฺปํ สาธุ วิริยํ สาธุ ปญฺญา กุสเลสุ ฐมฺเมสุตี
โส ปญฺจนฺนํ โอรมภาคิยานํ สลฺยโลชนานํ ปฺริกฺขยา โอปปาติโก โหติ
ตตฺถ ปฺรินิพฺพายิ อนาวตฺติธมฺโม ตสฺมา โลกา อยํ โข ภิกฺขเว
ปุคฺคโล อุมฺมุขฺชิตฺวา ปตฺริทฺธปฺปตฺโต โหติ ฯ กถญจ ภิกฺขเว ปุคฺคโล
อุมฺมุขฺชิตฺวา ตินฺนโณ โหติ ปารคโต ธเล ตินฺนจฺติ พฺราหฺมโณ อิท
ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อุมฺมุขฺชตี สาธุ สทฺธา กุสเลสุ ฐมฺเมสุ
สาธุ หิริ สาธุ โอตฺตปฺปํ สาธุ วิริยํ สาธุ ปญฺญา กุสเลสุ ฐมฺเมสุตี
โส อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี ทินฺนเจว ฐมฺเม
สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรตี เอวํ โข ภิกฺขเว
ปุคฺคโล อุมฺมุขฺชิตฺวา ตินฺนโณ โหติ ปารคโต ธเล ตินฺนจฺติ พฺราหฺมโณ ฯ
อิมํ โข ภิกฺขเว สตฺต อุกฺกปฺมา ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
โลกสฺมินฺติ ฯ

[๑๖] สตฺติเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา อาหุเนยฺยา ปาหุเนยฺยา
ทกฺขิณฺเอยฺยา อณฺชติกรณฺิยา อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสุส ฯ กตฺเม
สตฺต อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล สพฺพสงฺฆาเรสุ อนิจฺจานุปฺสฺสี
วิหฺรติ อนิจฺจสฺสณฺิ อนิจฺจปฺภฺติสฺสเวที สตฺตํ สมิตฺตํ อพฺโพภิกฺกณฺฺณํ เจตฺสา
อธิมฺุจฺจมาโน ปฺลฺยณฺาย ปฺริโยคาหฺมาโน โส อาสวานํ ขยา ฯเปฯ
สจฺฉิกิตฺวา อุปสมฺบฺชฺช วิหฺรติ อํภิ ภิกฺขเว ปจฺโม ปุคฺคโล อาหุเนยฺโย
ปาหุเนยฺโย ทกฺขิณฺเอยฺโย อณฺชติกรณฺิโย อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ
โลกสุส ฯ ปุณฺ จปฺริ ภิกฺขเว อธิเอกจฺโจ ปุคฺคโล สพฺพสงฺฆาเรสุ
อนิจฺจานุปฺสฺสี วิหฺรติ อนิจฺจสฺสณฺิ อนิจฺจปฺภฺติสฺสเวที สตฺตํ สมิตฺตํ
อพฺโพภิกฺกณฺฺณํ เจตฺสา อธิมฺุจฺจมาโน ปฺลฺยณฺาย ปฺริโยคาหฺมาโน ตฺสฺส
อุปฺพฬ อจฺริมฺิ อาสวปฺริยาทานณฺจ โหติ ชีวิตปฺริยาทานณฺจ อํภิ
ภิกฺขเว ทฺติโย ปุคฺคโล อาหุเนยฺโย ฯเปฯ อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ
โลกสุส ฯ ปุณฺ จปฺริ ภิกฺขเว อธิเอกจฺโจ ปุคฺคโล สพฺพสงฺฆาเรสุ
อนิจฺจานุปฺสฺสี วิหฺรติ อนิจฺจสฺสณฺิ อนิจฺจปฺภฺติสฺสเวที สตฺตํ สมิตฺตํ
อพฺโพภิกฺกณฺฺณํ เจตฺสา อธิมฺุจฺจมาโน ปฺลฺยณฺาย ปฺริโยคาหฺมาโน โส
ปฺลฺยณฺัน โอรฺมภิกฺกานํ สณฺโฆชนานํ ปฺริกฺขยา อนุตฺราปฺรินิพฺพายี
โหติ ฯเปฯ อุปฺหจฺจปฺรินิพฺพายี โหติ อสฺงฺขารปฺรินิพฺพายี โหติ
สสฺงฺขารปฺรินิพฺพายี โหติ อฺทฺธํโสโต โหติ อกฺนิฏฺฐคามิ อํภิ ภิกฺขเว
สตฺตโม ปุคฺคโล อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิณฺเอยฺโย อณฺชติกรณฺิโย
อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสุส ฯ อิมํ โข ภิกฺขเว สตฺตํ ปุคฺคลา

อาหุเนยฺยา ปาหุเนยฺยา ทกฺขิณฺเอยฺยา อณฺชลิกฺรณฺีเยา อนุตฺตรํ
ปฺลฺลณฺกฺเขตฺตํ โลกสุสฺสาคิ

[๑๗] สตฺติเม ภิกฺขเว ปุคฺคฺลา อาหุเนยฺยา ฯเปฯ อนุตฺตรํ
ปฺลฺลณฺกฺเขตฺตํ โลกสุสฺส ฯ กตฺเม สตฺต อธิ ภิกฺขเว เอกฺจฺโจ ปุคฺคฺโล
สพฺพสฺงฺขารสฺสุ ทฺถุขานฺุปฺสฺสี วิหฺรติ ฯเปฯ สพฺพสฺสุ ฐมฺเมสฺสุ อนุตฺตานฺุปฺสฺสี
วิหฺรติ นิพฺพานํ สุขานฺุปฺสฺสี วิหฺรติ สุขสฺสณฺี สุขปฏฺฐิสฺเวทึ
สตฺตํ สมิตฺตํ อพฺโพทิกิณฺณํ เจตฺสา อธิมฺุจฺจมาโน ปฺลฺลณฺาย ปฺริโยคาหฺมาโน
โส อาสวานฺํ ขยา ฯเปฯ สจฺฉนิกฺตฺวา อุปฺสมปฺชฺช วิหฺรติ อํ
ภิกฺขเว ปจฺจโม ปุคฺคฺโล อาหุเนยฺโย ฯเปฯ อนุตฺตรํ ปฺลฺลณฺกฺเขตฺตํ
โลกสุสฺส ฯ ปฺน จปฺริ ภิกฺขเว อธิเอกฺจฺโจ ปุคฺคฺโล นิพฺพานํ สุขานฺุปฺสฺสี
วิหฺรติ สุขสฺสณฺี สุขปฏฺฐิสฺเวทึ สตฺตํ สมิตฺตํ อพฺโพทิกิณฺณํ เจตฺสา
อธิมฺุจฺจมาโน ปฺลฺลณฺาย ปฺริโยคาหฺมาโน ตสฺส อปฺุพฺพิ อจฺริมํ
อาสวปฺริยาทานณฺจ โหติ ชีวิตปฺริยาทานณฺจ อํ ภิกฺขเว ทฺติโย ปุคฺคฺโล
อาหุเนยฺโย ฯเปฯ อนุตฺตรํ ปฺลฺลณฺกฺเขตฺตํ โลกสุสฺส ฯ ปฺน จปฺริ
ภิกฺขเว อธิเอกฺจฺโจ ปุคฺคฺโล นิพฺพานํ สุขานฺุปฺสฺสี วิหฺรติ สุขสฺสณฺี
สุขปฏฺฐิสฺเวทึ สตฺตํ สมิตฺตํ อพฺโพทิกิณฺณํ เจตฺสา อธิมฺุจฺจมาโน ปฺลฺลณฺาย
ปฺริโยคาหฺมาโน โส ปฺลฺลณฺนํ โอรฺมภาคิยานํ สลฺลโชนานํ ปฺริกฺขยา
อนุตฺตราปฺรินิพฺพายึ โหติ ฯเปฯ อุปฺหจฺจปฺรินิพฺพายึ โหติ อสฺงฺขารปฺรินิพฺพายึ
โหติ สสฺงฺขารปฺรินิพฺพายึ โหติ อุทฺธํโสโต โหติ อกฺนิฏฺฐคามึ
อํ ภิกฺขเว สตฺตโม ปุคฺคฺโล อาหุเนยฺโย ฯเปฯ อนุตฺตรํ ปฺลฺลณฺกฺเขตฺตํ

โลกสฺส ฯ อิม โข ภิกฺขเว สตฺต ปุคฺคลา อาหุเนยฺยา ฯเปฯ
อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ ฯ

[๑๘] สตฺติมานิ ภิกฺขเว นิตฺทสวตฺถุณี ฯ กตมานิ สตฺต อธิ
ภิกฺขเว ภิกฺขุ สิกฺขาสมาทานเ ติปฺพจฺจนฺโท โหติ อายตี จ สิกฺขาสมาทานเ
อธิตฺตเปโม ๑ ฌมฺมนิสฺนฺตฺติยา ติปฺพจฺจนฺโท โหติ อายตี จ
ฌมฺมนิสฺนฺตฺติยา อธิตฺตเปโม อิจฺฉาวินเย ติปฺพจฺจนฺโท โหติ อายตี จ
อิจฺฉาวินเย อธิตฺตเปโม ปฏฺฐิสฺส
ปฏฺฐิสฺส
วิริยารมฺเภ อธิตฺตเปโม สติเนปฺกเก ติปฺพจฺจนฺโท โหติ อายตี จ
วิริยารมฺเภ อธิตฺตเปโม ทิกฺขจิปฺปฏิเวเช ติปฺพจฺจนฺโท โหติ อายตี จ
สติเนปฺกเก อธิตฺตเปโม ทิกฺขจิปฺปฏิเวเช อธิตฺตเปโม ฯ อิมานิ โข ภิกฺขเว สตฺต นิตฺทสวตฺถุณีติ ฯ

อนุสยวคฺโค ทฺติโย ฯ

ตสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส

เทว อนุสยา กุลิํ ปุคฺคํ อุกฺกปมํ
อนิจฺจา ทฺกฺขา ๒ อนตฺตา จ นิตฺทสวตฺถุณีติ ๓ ฯ

วชฺชีวคฺโค ๔ ตฺติโย

[๑๙] เอกํ สมยํ ภควา เวสาลียํ วิหฺรติ สารนฺทเท เจตฺติเย ฯ
อถ โข สมฺพหฺลลา ลิจฺฉวี เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมึสฺส อุปสงฺกมิตฺวา
ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา เอกมฺนตํ นิสึทึสฺส เอกมฺนตํ นิสินฺเน โข เต
#๑ ม. อวิคตเปโม ฯ เอวฺมฺปรีปี ฯ ๒ ม. อนิจฺจํ ทฺกฺขํ ฯ ๓ ม. นิตฺทสวตฺถุ จาติ ฯ
#๔ ม. วชฺชีวคฺคกฺโค ฯ

ลิจฺฉวี ภควา เอตทโวจ สตฺต โว ลิจฺฉวี อปริหานิเย ฌมเม
เทเสสฺสามิ ตํ สุณฺณถ สาธุกํ มนสิกโรถ ภาสิสฺสามิติ ฯ เอวํ ภาณฺเตติ
โฆ เต ลิจฺฉวี ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ ฯ ภควา เอตทโวจ กตฺตเม จ
ลิจฺฉวี สตฺต อปริหานิยา ฌมฺมา ยาวกීวณฺจ ลิจฺฉวี วชฺชี อภินฺนุสนฺนิปาตา ๑
ภวิสฺสนฺติ สฺนฺนิปาตพฺพลา วุฑฺฒิเยว ลิจฺฉวี วชฺชีนํ
ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ ฯ ยาวกීวณฺจ ลิจฺฉวี วชฺชี สฺมคฺคา
สฺนฺนิปฺติสฺสนฺติ สฺมคฺคา วุฑฺฒิสฺสนฺติ สฺมคฺคา วชฺชีกรณฺิยานิ กริสฺสนฺติ
วุฑฺฒิเยว ลิจฺฉวี วชฺชีนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ ฯ ยาวกීวณฺจ ลิจฺฉวี
วชฺชี อปฺปณฺตตฺตํ น ปณฺณาเปสฺสนฺติ ปณฺณตฺตํ น สฺมจฺฉินฺนฺติสฺสนฺติ
ยถาปณฺณตฺเต โปราณฺเ วชฺชีฌมฺเม สฺมาทาย วตฺติสฺสนฺติ วุฑฺฒิเยว
ลิจฺฉวี วชฺชีนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ ฯ ยาวกීวณฺจ ลิจฺฉวี วชฺชี
เย เต วชฺชีนํ วชฺชีมฺหุลลกา เต สกฺกริสฺสนฺติ ครุกริสฺสนฺติ มาเนสฺสนฺติ
ปฺุเชสฺสนฺติ เตสฺสจฺจ โสตพฺพํ มณฺณิสฺสนฺติ วุฑฺฒิเยว ลิจฺฉวี
วชฺชีนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ ฯ ยาวกීวณฺจ ลิจฺฉวี วชฺชี ยา ตา
กฺุลิตฺถิโย กฺุลกูมาริโย ตา น โอกฺกสฺส ปสฺยฺห วาเสสฺสนฺติ วุฑฺฒิเยว
ลิจฺฉวี วชฺชีนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ ฯ ยาวกීวณฺจ ลิจฺฉวี
วชฺชี ยานิ ตานิ วชฺชีนํ วชฺชีเจตฺติยานิ อพฺภนฺตรานิ เจว พาหิรานิ จ
ตานิ สกฺกริสฺสนฺติ ครุกริสฺสนฺติ มาเนสฺสนฺติ ปฺุเชสฺสนฺติ เตสฺสจฺจ ทินฺนปฺุพฺพํ
กตฺปฺุพฺพํ ฌมฺมิกํ พฺลึ โน ปริหาเปสฺสนฺติ วุฑฺฒิเยว ลิจฺฉวี
วชฺชีนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ ฯ ยาวกීวณฺจ ลิจฺฉวี วชฺชีนํ อรฺหนฺเตสฺ
#๑ ม. อภินฺนุสนฺนิปาตา ฯ เอวํ ภาณฺปิ ฯ

ธมฺมิการกฺขาวรรณคฺคฺติ สฺสัวิหิตา ภวิสฺสติ กิณฺติ อนาคตา จ อรหฺนุโต
วิชิติ อากฺขณฺเยยฺย อากตา จ อรหฺนุโต วิชิตฺ ฆาสฺสุ วิหเรยฺยุนฺติ
วฺช
อิเม สตฺต อปรินานียา ธมฺมา วชฺชิสฺสุ จสฺสนฺติ อิมฺสฺสุ จ สตฺต
อปรินานียสฺสุ ธมฺเมสฺสุ วชฺชิสฺส สนฺทิสฺสสฺสนฺติ วฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺช
ปฏิกฺกฺขา โน ปรีหานีติ ฯ

[๒๐] เอกํ สมยํ ภควา ราชคฺเห วิหริติ คิञฺฉณฺณฺนฺ ปพฺพเต ฯ
เตน โข ปน สมเยน ราชา มากโร อชาตสตฺตฺ เวเทหิปฺตฺโต วชฺชิสฺ
อภียาตุกาโม โหติ โส เอวมฺหา อหํ อิมํ วชฺชิสฺ เอวมฺหิตฺธิเก
เอวมฺหานุภาเว อฺช
อาปาเทสฺสามิตี อถ โข ราชา มากโร อชาตสตฺตฺ เวเทหิปฺตฺโต
วสฺสกาโร พุราหฺมณฺ มคฺชฺมฺหามตฺตํ อามนฺเตสิ เอहि ตวํ พุราหฺมณ
เยน ภควา เตนฺอุปสฺงกมิ อฺปสฺงกมิตฺวา มม วจฺเนน ภควโต ปาเท สิริสา
วฺนฺท อปฺปาพาธํ อปฺปาตงฺกํ ลหฺนฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจ
ภนฺเต มากโร อชาตสตฺตฺ เวเทหิปฺตฺโต ภควโต ปาเท สิริสา วฺนฺท
อปฺปาพาธํ อปฺปาตงฺกํ ลหฺนฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจ
วเทหิ ราชา ภนฺเต มากโร อชาตสตฺตฺ เวเทหิปฺตฺโต วชฺชิสฺ อภียาตุกาโม
โส เอวมฺหา อหํ อิมํ วชฺชิสฺ เอวมฺหิตฺธิเก เอวมฺหานุภาเว
อฺช
#๑ ม. อฺช

ยถา ภควา พุยาโกโรติ ตัม สาธุกัม อุกุคเหตฺวา มม อาโรเจยฺยาสิน
หิ ตถาคตา วิตถัม ภณฺณุตฺติ ๑ เอวํ โภติ โข วสุสกาโร พุราหฺมโณ
มคฺชมหามตฺโต รัยโธ มาคฺชสฺส อชาตสฺตฺตฺส เวเทหิปฺตฺตฺส ปฏิสฺสูณฺติว
เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิ(
สมฺโมทิ สมฺโมทนียํ กถํ สาราณฺียํ วิตฺติสเรตฺวา เอกมฺนตฺตํ นิสฺสีทิ
เอกมฺนตฺตํ นิสฺสินฺโน โข วสุสกาโร พุราหฺมโณ มคฺชมหามตฺโต ภควนฺตํ
เอตทโวจ ราชา โภ โคตม มาคฺโธ อชาตสฺตฺตฺ เวเทหิปฺตฺโต โภโต
โคตมสฺส ปาเท สิริสา วนฺทติ อุปฺปาพาธํ อุปฺปาตงฺกํ ลหฺภูจฺฉานํ พลํ
ผาสฺสูวิหาริ ปุจฺฉติ ราชา โภ โคตม มาคฺโธ อชาตสฺตฺตฺ เวเทหิปฺตฺโต
วชฺชี อภิชฺยาตุกาโม โส เอวมาห อหํ อิมे วชฺชี เอวฺมหิทฺธิเก
เอวฺมทานุภาเว อจฺเจชฺชิสฺสูสามิ วชฺชี อนยพฺยสนฺนํ อาปาเทสฺสูสามิตี ๑

เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อานนฺโท ภควโต ปิฏฺฐจฺโ
จฺโโต โหติ ภควนฺตํ วิชฺมาโน ๑ ๑ อถ โข ภควา อายสฺมฺนตฺตํ อานนฺทํ
อามนฺเตสิ กิณฺติ เต อานนฺท สุตํ วชฺชี อภินฺนุสนฺนินฺปาตา
สนฺนินฺปาตพฺหุลาติ ๑ สุตํ เม ตํ ภนฺเต วชฺชี อภินฺนุสนฺนินฺปาตา
สนฺนินฺปาตพฺหุลาติ ๑ ยาวกัิณฺจ อานนฺท วชฺชี อภินฺนุสนฺนินฺปาตา ภวิสฺสูสนฺติ
สนฺนินฺปาตพฺหุลา วุฑฺฒิเยว อานนฺท วชฺชินํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ ๑
กิณฺติ เต อานนฺท สุตํ วชฺชี สมกฺคา สนฺนินฺปตฺนฺติ สมกฺคา
วฺภูจฺฉนฺติ สมกฺคา วชฺชกรณฺียานิ กโรนฺตฺติ ๑ สุตํ เม ตํ ภนฺเต
วชฺชี สมกฺคา สนฺนินฺปตฺนฺติ สมกฺคา วฺภูจฺฉนฺติ สมกฺคา วชฺชกรณฺียานิ
#๑ ม. พิชฺมาโน ๑ เอวฺมฺปริปี ๑

กโรนุตีติ ฯ ยาวกัวณฺจ อานนฺท วชฺชี่ สมคฺคา สนนฺิปตีสฺสนฺติ สมคฺคา
วฏฺฐหีสฺสนฺติ สมคฺคา วชฺชกรณียานิ กรีสฺสนฺติ วุฑฺฒิเยว อานนฺท
วชฺชินฺ ปาฏิกงฺขา โน ปรีหานิ ฯ กิณฺติ เต อานนฺท สุตฺ วชฺชี่
อปฺปัลลตฺตํ น ปัลลทาเปณฺติ ปัลลตฺตํ น สมฺจุณฺนิทฺตฺติ ยถापัลลตฺเต
โปราณ วชฺชชฺมเม สมาทาย วตฺตณฺตีติ ฯ สุตฺ เม ตํ
ภนฺเต วชฺชี่ อปฺปัลลตฺตํ น ปัลลทาเปณฺติ ปัลลตฺตํ น สมฺจุณฺนิทฺตฺติ
ยถापัลลตฺเต โปราณ วชฺชชฺมเม สมาทาย วตฺตณฺตีติ ฯ
ยาวกัวณฺจ อานนฺท วชฺชี่ อปฺปัลลตฺตํ น ปัลลทาเปสฺสนฺติ ปัลลตฺตํ
น สมฺจุณฺนิทฺตฺติ ยถापัลลตฺเต โปราณ วชฺชชฺมเม สมาทาย
วตฺตีสฺสนฺติ วุฑฺฒิเยว อานนฺท วชฺชินฺ ปาฏิกงฺขา โน ปรีหานิ ฯ
กิณฺติ เต อานนฺท สุตฺ วชฺชี่ ยะ เต วชฺชินฺ วชฺชชฺมหลฺลกา เต
สทฺกโรนฺติ ครุทฺโรนฺติ มาเนนฺติ ปุเชนฺติ เตสฺสจฺ โสตพฺพํ มณฺณนฺตีติ ฯ
สุตฺ เม ตํ ภนฺเต วชฺชี่ ยะ เต วชฺชินฺ วชฺชชฺมหลฺลกา เต
สทฺกโรนฺติ ครุทฺโรนฺติ มาเนนฺติ ปุเชนฺติ เตสฺสจฺ โสตพฺพํ มณฺณนฺตีติ ฯ
ยาวกัวณฺจ อานนฺท วชฺชี่ ยะ เต วชฺชินฺ วชฺชชฺมหลฺลกา เต
สทฺกรีสฺสนฺติ ครุทฺกรีสฺสนฺติ มาเนสฺสนฺติ ปุเชสฺสนฺติ เตสฺสจฺ โสตพฺพํ
มณฺณีสฺสนฺติ วุฑฺฒิเยว อานนฺท วชฺชินฺ ปาฏิกงฺขา โน ปรีหานิ ฯ
กิณฺติ เต อานนฺท สุตฺ วชฺชี่ ยะ ตา กุลิตฺถิโย กุลกฺุมาริโย ตา
น โอิกฺกสฺส ปสฺยหฺ วาเสนฺตีติ ฯ สุตฺ เม ตํ ภนฺเต วชฺชี่ ยะ
ตา กุลิตฺถิโย กุลกฺุมาริโย ตา น โอิกฺกสฺส ปสฺยหฺ วาเสนฺตีติ ฯ

ยาวกัฏฐจ อานนท วชชี ยา ตา กุติติโย กุลกุมาริโย ตา น
 โอกกสุส ปสยห วาสสุสนติ วุฑฒิเยว อานนท วชชีนั ปาฎิกงขา
 โน ปริหานิ ฯ กิณฺติ เต อานนท สุตฺต วชชี ยานิ ตานิ
 วชชีนั วชชีเจตียานิ อพฺภนฺตรานิ เจว พาหิรานิ จ ตานิ สกฺกโรนฺติ
 ครุกโรนฺติ มาเนนฺติ ปุเชนฺติ เตสญจ ทินฺนปฺพุพฺพิ กตปฺพุพฺพิ ฌมฺมิกั
 พลี โน ปริหาเปนฺตึติ ฯ สุตฺต เม ตั ฆนฺเต วชชี ยานิ ตานิ
 วชชีนั วชชีเจตียานิ อพฺภนฺตรานิ เจว พาหิรานิ จ ตานิ สกฺกโรนฺติ
 ครุกโรนฺติ มาเนนฺติ ปุเชนฺติ เตสญจ ทินฺนปฺพุพฺพิ กตปฺพุพฺพิ ฌมฺมิกั พลี
 โน ปริหาเปนฺตึติ ฯ ยาวกัฏฐจ อานนท วชชี ยานิ ตานิ วชชีนั
 วชชีเจตียานิ อพฺภนฺตรานิ เจว พาหิรานิ จ ตานิ สกฺกริสฺสนฺติ ครุกริสฺสนฺติ
 มาเนนฺตฺสนฺติ ปุเชนฺตฺสนฺติ เตสญจ ทินฺนปฺพุพฺพิ กตปฺพุพฺพิ ฌมฺมิกั
 พลี โน ปริหาเปสฺสนฺติ วุฑฒิเยว อานนท วชชีนั ปาฎิกงขา
 โน ปริหานิ ฯ กิณฺติ เต อานนท สุตฺต วชชีนั อรหนฺเตสุ ฌมฺมิการกฺขาวรณฺคฺคฺติ
 สุตฺตวิหิตา [๑] กิณฺติ อนาคตา จ อรหนฺโต วิชิตั
 อากฺขณฺเยยฺยึ อากตา จ อรหนฺโต วิชิตเต ผาสฺสุ วิหเรยฺยุนฺติ ฯ สุตฺต เม
 ตั ฆนฺเต วชชีนั อรหนฺเตสุ ฌมฺมิการกฺขาวรณฺคฺคฺติ สุตฺตวิหิตา [๑] กิณฺติ
 อนาคตา จ อรหนฺโต วิชิตั อากฺขณฺเยยฺยึ อากตา จ อรหนฺโต วิชิตเต
 ผาสฺสุ วิหเรยฺยุนฺติ ฯ ยาวกัฏฐจ อานนท วชชีนั อรหนฺเตสุ
 ฌมฺมิการกฺขาวรณฺคฺคฺติ สุตฺตวิหิตา ภวิสฺสติ กิณฺติ อนาคตา จ อรหนฺโต วิชิตั
 อากฺขณฺเยยฺยึ อากตา จ อรหนฺโต วิชิตเต ผาสฺสุ วิหเรยฺยุนฺติ วุฑฒิเยว
 #๑ ม. ภวิสฺสติ ฯ

อานนฺท วชฺชีนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานีติ ฯ

อล โข ภควา วสุสกาโร พุราหฺมณํ มคฺชมาหฺมตฺตํ อามฺนเตสิ
เอกมิทาหํ พุราหฺมณ สมฺมํ เวสาลียํ วิหฺรามิ สาธฺนุทเท เจตฺติเย
ตฺตฺราหํ [๑] วชฺชีนํ อิมํ สตฺตํ อปริหานิเย ชฺมเม เทเสมิ ๒ ยาวกัิวญจ
พุราหฺมณ อิมํ สตฺตํ อปริหานิยา ชฺมมา วชฺชีสุ จสฺสนฺติ อิมํสุ
จ สตฺตํ อปริหานิเยสุ ชฺมเมสุ วชฺชี สฺนฺทิสฺสิสฺสนฺติ วุฑฺฒิเยว
พุราหฺมณ วชฺชีนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานีติ ฯ เอกเมเกนปี โภ โคตม
อปริหานิเยน ชฺมเมน สมนฺนาคตฺานํ วชฺชีนํ วุฑฺฒิเยว ปาฏิกงฺขา โน
ปริหานิ โภ ปน วาโท สตฺตํ อปริหานิเยหิ ชฺมเมหิ อกรณฺิยา
จ โภ โคตม วชฺชี รัชฺฉา มากเชน อชาตสตฺตฺนา เวเทหิปลฺุเตน
ยทิตฺถํ ยฺุทฺธสฺส อญฺฉตฺร อฺุปลาปนาย อญฺฉตฺร มิฏฺเภาทา หนฺุท
จ ทานิ มยํ โภ โคตม กจฺฉาม พหุกิจฺจา มยํ พหุกรณฺิยาติ ฯ
ยสฺสทานิ ตฺวํ พุราหฺมณ กาลํ มลฺุณสีติ ฯ อล โข วสุสกาโร พุราหฺมโณ
มคฺชมาหฺมตฺโต ภควโต ภาสิตํ อภินนฺุทิตฺวา อนฺุโมทิตฺวา อฏฺฐายาสนา
ปกฺกามีติ ฯ

[๒๑] เอกํ สมฺมํ ภควา ราชคฺเห วิหฺรติ คิञฺฉณฺุญฺเ ปพฺพเต ฯ
ตฺตฺร โข ภควา ภิกฺขุ อามฺนเตสิ สตฺตํ โว ภิกฺขเว อปริหานิเย
ชฺมเม เทเสสฺสามิ ตํ สฺนฺนาถ สาธฺกํ มนฺสิกรโธ ภาสิสฺสามีติ ฯ
เอวํ ภาณเตติ โข เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺโสสุ ฯ ภควา เอตทโวจ
กตเม จ ภิกฺขเว สตฺตํ อปริหานิยา ชฺมมา ยาวกัิวญจ ภิกฺขเว
#๑ ม. พุราหฺมณ ฯ ๒ ม. เทเสสิ ฯ

ภิกฺขุ อภินฺหสนฺนิปาตา ภวิสฺสฺสนฺติ สนนฺนิปาตพหฺลตา วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว
ภิกฺขุนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ ฯ ยาวทิวลฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สมคฺคา
สนฺนิปติสฺสฺสนฺติ สมคฺคา วุฏฺฐหิสฺสฺสนฺติ สมคฺคา สงฺฆกรณฺิยานิ กริสฺสฺสนฺติ
วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขุนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ ฯ ยาวทิวลฺจ
ภิกฺขเว ภิกฺขุ อปฺปลฺลตฺตํ น ปฺลฺลนาเปสฺสฺสนฺติ ปฺลฺลตฺตํ น สมฺมจฺฉินฺทิสฺสฺสนฺติ
ยถาปฺลฺลตฺเตสฺสุ สิกฺขาปเทสฺสุ สมากาย วตฺติสฺสฺสนฺติ วุฑฺฒิเยว
ภิกฺขเว ภิกฺขุนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ ฯ ยาวทิวลฺจ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ เย เต ภิกฺขุ เถรา รตฺตลฺลญฺ จิรปฺพชิตา สงฺฆปิตโร สงฺฆปริณายกา
เต สกฺกริสฺสฺสนฺติ คุรฺกริสฺสฺสนฺติ มานสฺสฺสนฺติ ปฺมุเชสฺสฺสนฺติ
เตสฺลฺจ โสตพฺพิ มลฺลนิสฺสฺสนฺติ วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขุนํ ปาฏิกงฺขา
โน ปริหานิ ฯ ยาวทิวลฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อูปฺปนฺนาย ตณฺหาย
โปโนพฺภวิกาย โน ๑ วสฺสํ กจฺฉิสฺสฺสนฺติ วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขุนํ
ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ ฯ ยาวทิวลฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อารลฺลเยสฺสุ
เสนาสเนสฺสุ สาเปกฺขา ภวิสฺสฺสนฺติ วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขุนํ ปาฏิกงฺขา
โน ปริหานิ ฯ ยาวทิวลฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปจฺจตฺตลฺลเยว สตี
อุปฺภุจฺเจสฺสฺสนฺติ กิณฺติ อนาคตา จ เปสฺลา สพฺรหฺมจฺฉาริ อากฺขเยยฺยํ
อากฺตา จ เปสฺลา สพฺรหฺมจฺฉาริ ฬาลฺลํ วิหเรยฺยุนฺติ วุฑฺฒิเยว
ภิกฺขเว ภิกฺขุนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ ฯ ยาวทิวลฺจ ภิกฺขเว
อิเม สตฺต อปริหานิยา ฐมฺมา ภิกฺขุสฺสุ จสฺสฺสนฺติ อิเมสฺสุ จ สตฺตสฺสุ
อปริหานิเยสฺสุ ฐมฺเมสฺสุ ภิกฺขุ สนนฺทิสฺสฺสนฺติ วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว

ภิกฺขุณฺํ ปาฏิกงฺขา โน ปรีหานีตี ฯ

[๒๒] สตฺต โว ภิกฺขเว อปรีหานีเย ฌมฺเม เทเสสฺสามิ ฯเปฯ
กตฺเม จ ภิกฺขเว สตฺต อปรีหานีเย ฌมฺมา ยาวกීวญฺจ ภิกฺขเว
ภิกฺขู น กมฺมารามา ภวิสฺสนฺติ [๑] น กมฺมารามตฺํ อนฺนุยฺตุตา วุฑฺฒิเยว
ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺํ ปาฏิกงฺขา โน ปรีหานี ฯ ยาวกීวญฺจ ภิกฺขเว
ภิกฺขู น ภสฺสารามา ภวิสฺสนฺติ ฯเปฯ น นิตฺถารามา ภวิสฺสนฺติ
น สงฺคณฺิการามา ภวิสฺสนฺติ น ปาปีจฺญา ภวิสฺสนฺติ น ปาปีกานฺ
อิจฺฉานฺํ วสฺํ คตา น ปาปมิตฺตา ภวิสฺสนฺติ น ปาปสหายา
น ปาปสมฺปวฺงกา น โอรมตฺตเกน วิเสสธาธิคฺเมน อนฺตรา โวसानฺ
อาปชฺชิสฺสนฺติ วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺํ ปาฏิกงฺขา โน ปรีหานี ฯ
ยาวกීวญฺจ ภิกฺขเว อิมฺ สตฺต อปรีหานีเย ฌมฺมา ภิกฺขุสุ จสฺสนฺติ
อิมฺสุ จ สตฺตสุ อปรีหานีเยสุ ฌมฺเมสุ ภิกฺขู สนฺทิสฺสิสฺสนฺติ
วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺํ ปาฏิกงฺขา โน ปรีหานีตี ฯ

[๒๓] สตฺต โว ภิกฺขเว อปรีหานีเย ฌมฺเม เทเสสฺสามิ ฯเปฯ
กตฺเม จ ภิกฺขเว สตฺต จ ปรีหานีเย ฌมฺมา ยาว กี้วญฺจ ภิกฺขเว
ภิกฺขู สทฺธา ภวิสฺสนฺติ วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺํ ปาฏิกงฺขา โน
ปรีหานี ฯ ยาวกี้วญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขู หิริมนฺโต ภวิสฺสนฺติ ฯเปฯ
โอดตฺตปปีโน ภวิสฺสนฺติ พหุสฺสุตา ภวิสฺสนฺติ อารทฺธวิริยา ภวิสฺสนฺติ
สตีมนฺโต ภวิสฺสนฺติ ปญฺณวนฺโต ภวิสฺสนฺติ วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว
ภิกฺขุณฺํ ปาฏิกงฺขา โน ปรีหานี ฯ ยาวกี้วญฺจ ภิกฺขเว อิมฺ สตฺต

#๑ ม. น กมฺมรตา ฯ

อปริหานิยา ฌมฺมา ภิกฺขุสฺส จสฺสสนฺติ อิมสฺส จ สตฺตสฺส อปริหานิเยสฺส
ฌมฺเมสฺส ภิกฺขุ สนนฺทิสฺสสนฺติ วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺํ ปาฎิกงฺขา
โน ปริหานีติ ฯ

[๒๔] สตฺต โว ภิกฺขเว อปริหานิเย ฌมฺเม เทเสสฺสสามิ ฯเปฯ
กตเม จ ภิกฺขเว สตฺต อปริหานิยา ฌมฺมา ยาวกීวญฺจ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ สติสมฺโพชฺฌงฺคํ ภาเวสฺสสนฺติ วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺํ ปาฎิกงฺขา
โน ปริหานิ ฯ ยาวกීวญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ฌมฺมวิจยสมฺโพชฺฌงฺคํ
ภาเวสฺสสนฺติ ฯเปฯ วิริยสมฺโพชฺฌงฺคํ ภาเวสฺสสนฺติ ปีติสมฺโพชฺฌงฺคํ
ภาเวสฺสสนฺติ ปตฺสทฺฐิสมฺโพชฺฌงฺคํ ภาเวสฺสสนฺติ สมาริสมฺโพชฺฌงฺคํ
ภาเวสฺสสนฺติ อุปกฺขาสมฺโพชฺฌงฺคํ ภาเวสฺสสนฺติ วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว
ภิกฺขุณฺํ ปาฎิกงฺขา โน ปริหานิ ฯ ยาวกීวญฺจ ภิกฺขเว อิมे สตฺต
อปริหานิยา ฌมฺมา ภิกฺขุสฺส จสฺสสนฺติ อิมสฺส จ สตฺตสฺส อปริหานิเยสฺส
ฌมฺเมสฺส ภิกฺขุ สนนฺทิสฺสสนฺติ วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺํ ปาฎิกงฺขา
โน ปริหานีติ ฯ

[๒๕] สตฺต โว ภิกฺขเว อปริหานิเย ฌมฺเม เทเสสฺสสามิ ฯเปฯ
กตเม จ ภิกฺขเว สตฺต อปริหานิยา ฌมฺมา ยาวกීวญฺจ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ อนิจฺจสฺสญฺญํ ภาเวสฺสสนฺติ วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺํ ปาฎิกงฺขา
โน ปริหานิ ฯ ยาวกීวญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อนตฺตสฺสญฺญํ
ภาเวสฺสสนฺติ ฯเปฯ อสุภสฺสญฺญํ ภาเวสฺสสนฺติ อาทีนวสฺสญฺญํ ภาเวสฺสสนฺติ
ปหานสฺสญฺญํ ภาเวสฺสสนฺติ วิราคสฺสญฺญํ ภาเวสฺสสนฺติ นิโรธสฺสญฺญํ

ภาเสสฺสนฺติ วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺโณ ปาฎิกงฺขา โน ปริหานิ ฯ
ยาวทิวญฺจ ภิกฺขเว อิมํ สตฺตํ อปริหานิยา ฌมฺมา ภิกฺขุสุ จสฺสนฺติ
อิมํสุ จ สตฺตํ อปริหานิเยสุ ฌมฺเมสุ ภิกฺขุ สนฺทิสฺสิสฺสนฺติ
วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺโณ ปาฎิกงฺขา โน ปริหานิตฺติ ฯ

[๒๖] สตฺติเม ภิกฺขเว ฌมฺมา เสขสฺส ภิกฺขุโน ปริหานาย
สํวตฺตนฺตฺติ กตฺเม สตฺตํ กมฺมารามตา ภสฺสารามตา นิทฺทารามตา
สงฺคณฺณการามตา อินฺทฺริเยสุ อคฺคตฺทวารตา โภชเน อมตฺตณฺณตา
สนฺติ โข ปน สงฺฆे สงฺฆกรณฺิยานิ ตตฺร [๑] ภิกฺขุ น อิติ
ปฏฺิสถฺจิกฺขติ สนฺติ โข ปน สงฺฆे เถรา รตฺตณฺณ จิรปฺพชิตา
ภารวาทิโน [๒] เต เตน ปญฺญาภิสฺสนฺตฺติ อตฺตนา โว ๓ โยคํ อาปชฺชติ
อิมํ โข ภิกฺขเว สตฺตํ ฌมฺมา เสขสฺส ภิกฺขุโน ปริหานาย
สํวตฺตนฺตฺติ ๔ ฯ สตฺติเม ภิกฺขเว ฌมฺมา เสขสฺส ภิกฺขุโน
อปริหานาย สํวตฺตนฺตฺติ กตฺเม สตฺตํ น กมฺมารามตา น
ภสฺสารามตา น นิทฺทารามตา น สงฺคณฺณการามตา อินฺทฺริเยสุ
คฺคตฺทวารตา โภชเน มตฺตณฺณตา สนฺติ โข ปน สงฺฆे
สงฺฆกรณฺิยานิ ตตฺร [๕] ภิกฺขุ อิติ ปฏฺิสถฺจิกฺขติ สนฺติ โข ปน
สงฺฆे เถรา รตฺตณฺณ จิรปฺพชิตา ภารวาทิโน เต เตน
ปญฺญาภิสฺสนฺตฺติ อตฺตนา น โว ๖ โยคํ อาปชฺชติ อิมํ โข ภิกฺขเว
สตฺตํ ฌมฺมา เสขสฺส ภิกฺขุโน อปริหานาย สํวตฺตนฺตฺติ ฯ

[๒๗] สตฺติเม ภิกฺขเว ฌมฺมา อฺปาสกสฺส ปริหานาย
#๑-๕ ม. เสโฆ ฯ ๒ ม. น ฯ ๓ ๖ ม. เตสุ ฯ ๔ ม. อิตฺสทฺโท นตฺถิ ฯ

สํวตฺตนฺตฺติ กตเม สตฺต ภิภฺขุทสฺสนํ หาเปติ สทฺธมฺมสฺสวํ
ปมฺชฺชติ อธิสีเล น สิกฺขติ อปฺปสาทพฺหุโล โหติ ภิภฺขุสฺ
เถเรสฺส เจว นเวสฺส จ มชฺฌิเมสฺส จ อุปารมฺภจิตฺโต ฌมฺมํ สฺสณฺาติ
รณฺุทเวสี อิติ พหิทฺฐา ทกฺขิณฺเยยฺยํ คเวสฺติ ตตฺถ จ ปุพฺพการี
กโรติ อิม โข ภิภฺขเว สตฺต ฌมฺมา อุปาสกสฺส ปรีหานาย
สํวตฺตนฺตฺติ ฯ สตฺติเม ภิภฺขเว ฌมฺมา อุปาสกสฺส อปรีหานาย
สํวตฺตนฺตฺติ กตเม สตฺต ภิภฺขุทสฺสนํ น หาเปติ สทฺธมฺมสฺสวํ
นปฺปมฺชฺชติ อธิสีเล สิกฺขติ ปสาทพฺหุโล โหติ ภิภฺขุสฺ เถเรสฺส
เจว นเวสฺส จ มชฺฌิเมสฺส จ อนฺุปารมฺภจิตฺโต ฌมฺมํ สฺสณฺาติ น
รณฺุทเวสี น อิติ พหิทฺฐา ทกฺขิณฺเยยฺยํ คเวสฺติ อธิ จ
ปุพฺพการี กโรติ อิม โข ภิภฺขเว สตฺต ฌมฺมา อุปาสกสฺส
อปรีหานาย สํวตฺตนฺตฺติ ฯ

ทสฺสนํ ภาวิตตฺตานํ โข หาเปติ อุปาสโก
สวณฺุจ อริยฌมฺมานํ อธิสีเล น สิกฺขติ
อปฺปสาโท จ ภิภฺขุสฺ ภิโย ภิโย ปวทฺตติ
อุปารมฺภจิตฺโต จ สทฺธมฺมํ โสคฺคฺมิจฺจติ
อิติ จ พหิทฺฐา อณฺุณํ ทกฺขิณฺเยยฺยํ คเวสฺติ
ตตฺถจ ปุพฺพการี โข กโรติ อุปาสโก
เอเต โข ปรีหานิเย ๑ สตฺต ฌมฺเม สฺสเทสฺเต
อุปาสโก เสวมาโน สทฺธมฺมา ปรีหายติ ฯ

#๑ ม. ปรีหานิเย ฯ เอวมฺปรีปี ฯ

ทสฺสนํ ภาวิตตฺตานํ โย น หาเปติ อุปาสโก
 สวานญจ อริยธฺมมานํ อธิสีเล จ สิกฺขติ
 ปสาโท จสฺส ภิกฺขุสฺส ภฺยโย ภฺยโย ปวทฺตติ
 อนฺุปรามภจิตฺโต จ สทฺธมฺมํ โสตุมิจฺจติ
 น อิตฺโต พหิทฺธา อญฺญํ ทกฺขิณฺเญยฺยํ คเวสตี
 อิเชว จ ปุพฺพการี โย กโรติ อุปาสโก
 เอเต โข อปริหานีเย สตฺต ธฺมฺเม สฺสเทสิเต
 อุปาสโก เสวมาโน สทฺธมฺมาน จ หายตีติ ๑ ฯ

[๒๘] สตฺติมา ภิกฺขเว อุปาสกสฺส วิปฺตฺติโย สตฺติมา
 ภิกฺขเว อุปาสกสฺส สมฺปทา สตฺติเม ภิกฺขเว อุปาสกสฺส อสมฺภวา ๒
 สตฺติเม ภิกฺขเว อุปาสกสฺส สมฺภวา กตฺเม สตฺต ภิกฺขุทสฺสนํ
 น หาเปติ สทฺธมฺมสฺสวานํ นปฺปมชฺชติ อธิสีเล สิกฺขติ ปสาทพฺหุโล
 โหติ ภิกฺขุสฺส เถเรสุ เจว นเวสุ จ มชฺฌิเมสุ จ อนฺุปรามภจิตฺโต
 ธฺมฺมํ สฺสณาติ น รนฺุชเวสี น อิตฺโต พหิทฺธา
 ทกฺขิณฺเญยฺยํ คเวสตี อิธ จ ปุพฺพการี กโรติ อิเม โข ภิกฺขเว
 สตฺต อุปาสกสฺส สมฺภวาติ ฯ

ทสฺสนํ ภาวิตตฺตานํ โย หาเปติ อุปาสโก
 สวานญจ อริยธฺมมานํ อธิสีเล น สิกฺขติ
 อปฺปสาโท จ ภิกฺขุสฺส ภฺยโย ภฺยโย ปวทฺตติ
 อุปรามภจิตฺโต จ สทฺธมฺมํ โสตุมิจฺจติ

#๑ ม. สทฺธมฺมาน ปรีหายตีติ ฯ เอวมฺปรีปี ฯ ๒ ม. ปราภวา ฯพ

อิโต จ พหิทฺธา อณฺเฑํ ทกฺขิณฺเอยฺยํ คเวสตี
คตฺตเถว จ ปุพฺพการี โย กโรตี อุปาสโก
เอเต โข ปรีหานิเย สคฺต ฐมฺเม สุเทสิเต
อุปาสโก เสวมาโน สทฺธมฺมา ปรีหายตี ฯ
ทสฺสนํ ภาวิตตฺตานํ โย น หาเปตี อุปาสโก
สวณฺณจ อริยฐมฺมานํ อธิสิเต จ สิग्ฺขตี
ปสาโท จสฺส ภิกฺขุสฺส ภิกฺขุโย ภิกฺขุโย ปวทฺธตี
อนุปารมฺภจิตฺโต จ สทฺธมฺมํ โสตุมิจฺจตี
น อิโต พหิทฺธา อณฺเฑํ ทกฺขิณฺเอยฺยํ คเวสตี
อิเชว จ ปุพฺพการี โย กโรตี อุปาสโก
เอเต โข อปรีหานิเย สคฺต ฐมฺเม สุเทสิเต
อุปาสโก เสวมาโน สทฺธมฺมา น จ หายตีตี ฯ
วชฺชีวคฺโค ตติโย ฯ
ตสฺสุทฺธานํ
สารนุทโท ๑ วสฺสกาโร ภิกฺขุ กมฺมณฺจ สทฺธิยํ
โพธิยสฺสณฺเฑํ เสโฆ จ หานิ วิปตฺตยสมฺภโวตี ๒ ฯ

เทวดาวคฺโค จตฺตโก

[๒๕] อถ โข อณฺณตฺตรา เทวดา อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา
อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ เชตวนํ โอบาเสตฺวา เยน ภควา
#๑-๒ ม. สารนุทวสฺสกาโร จ ติสคฺตกาณิ ภิกฺขุกา
โพธิสฺสณฺหา เทว จ หานิ วิปตฺติ จ ปราภโวตี ฯ

เตนฺอุปสงฺกมฺมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา เอกมฺนตํ อฏฺฐาสฺสิ
 เอกมฺนตํ จิตฺตา โข สฺวา เทวตา ภควนฺตํ เอตทโวจ สตฺติเม
 ฆนฺเต ชมฺมา ภิกฺขุโน อุปริหานาย สํวตฺตฺตฺตํ กตฺเม สตฺต
 สตฺตฺถการวตา ชมฺมการวตา สงฺฆการวตา สิกฺขาการวตา สมาธิการวตา
 อุปฺปมาทการวตา ปฏฺิสนฺถการวตา อิมํ โข ฆนฺเต สตฺต
 ชมฺมา ภิกฺขุโน อุปริหานาย สํวตฺตฺตฺตํ อิทมโวจ สฺวา เทวตา
 สมนฺนุญฺโถ สตฺถา อโหสิ ฯ อถ โข สฺวา เทวตา สมนฺนุญฺโถ เม
 สตฺถาติ ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺถเวนฺตรชาเย ฯ
 อถ โข ภควา ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ภิกฺขุ อามนฺเตสิ อิมํ
 ภิกฺขเว รตฺตี อณฺณตฺรา เทวตา อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา
 เกวลกปฺปี เชตวนํ โอบาสิตฺวา เยนํหิ เตนฺอุปสงฺกมฺมิ อุปสงฺกมิตฺวา
 มํ อภิวาทิตฺวา เอกมฺนตํ อฏฺฐาสฺสิ เอกมฺนตํ จิตฺตา โข
 ภิกฺขเว สฺวา เทวตา มํ เอตทโวจ สตฺติเม ฆนฺเต ชมฺมา ภิกฺขุโน
 อุปริหานาย สํวตฺตฺตฺตํ กตฺเม สตฺต สตฺตฺถการวตา ชมฺมการวตา
 สงฺฆการวตา สิกฺขาการวตา สมาธิการวตา อุปฺปมาทการวตา
 ปฏฺิสนฺถการวตา อิมํ โข ฆนฺเต สตฺต ชมฺมา ภิกฺขุโน อุปริหานาย
 สํวตฺตฺตฺตํ อิทมโวจ ภิกฺขเว สฺวา เทวตา อิทํ วตฺวา มํ
 อภิวาทิตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺถเวนฺตรชาเยติ ฯ

สตฺตฺถกรฺ ชมฺมกรฺ   สํเม จ ติปุพฺพการโว
 สมาธิกรฺ อาตปฺปี   สิกฺขาย ติปุพฺพการโว

อปฺปมาทฺครุ ภิกฺขุ ปฏฺิสนฺุถารการโว

อภพฺโพ ปฺริหานาย นิปฺพานสฺเสว สฺนฺุติเกติ ฯ

[๓๐] อิมิ ภิกฺขเว รตฺตี อณฺุตฺตรา เทวตา อภิกฺกนฺุตาย
รตฺติยา อภิกฺกนฺุตวณฺุณา เกวลกปฺปี เขตฺวานิ โอภาเสตฺวา เยนหิ
เตนฺุปลสงฺกมิ อฺุปลสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺุติ อฏฺฐาสิ
เอกมฺนฺุติ จิตา โข ภิกฺขเว สฺวา เทวตา มํ เอตทโวจ สตฺติเม
ภนฺุเต ชมฺมา ภิกฺขุโน อปฺริหานาย สํวตฺตนฺุติ กตฺเม สตฺต
สตฺตุการวตา ชมฺมการวตา สงฺฆการวตา สิกฺขาการวตา สฺมาธึการวตา
หิรึการวตา โอตฺตปฺปการวตา อิมิ โข ภนฺุเต สตฺต ชมฺมา
ภิกฺขุโน อปฺริหานาย สํวตฺตนฺุตฺติ อิทมโวจ ภิกฺขเว สฺวา เทวตา
อิทํ วตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณฺุณิ กตฺวา ตตฺถเวณฺุตรธาเยติ ฯ

สตฺตุการุ ชมฺมการุ สงฺฆเม จ ติปฺพการโว

สฺมาธึการุ อาตาปี สิกฺขาย ติปฺพการโว

หิรึโอตฺตปฺปสมฺปนฺุโน สปฺปติสฺโส สการโว

อภพฺโพ ปฺริหานาย นิปฺพานสฺเสว สฺนฺุติเกติ ฯ

[๓๑] อิมิ ภิกฺขเว รตฺตี อณฺุตฺตรา เทวตา ฯเปฯ มํ
เอตทโวจ สตฺติเม ภนฺุเต ชมฺมา ภิกฺขุโน อปฺริหานาย สํวตฺตนฺุติ
กตฺเม สตฺต สตฺตุการวตา ชมฺมการวตา สงฺฆการวตา สิกฺขาการวตา
สฺมาธึการวตา โสวจสฺสตา กลฺยาณมิตฺตตา อิมิ โข
ภนฺุเต สตฺต ชมฺมา ภิกฺขุโน อปฺริหานาย สํวตฺตนฺุตฺติ อิทมโวจ

ภิกฺขเว สฺวา เทวตา อิทํ วตฺตวา มํ อภิวาทตฺวา ปทกฺขิณฺณํ กตฺวา
ตตฺถเววนฺตรชายีติ ฯ

สตฺตุครุ ชมฺมครุ สงฺฆเม จ ติปฺพการโว
สมาธิครุ อาตปิ สิกฺขาย ติปฺพการโว
กฺลฺยาณมิตฺโต สุวโจ สปฺปติสฺโส สการโว
อภฺโพ ปรีหานาย นิพฺพานสฺเสว สนฺตฺเกติ ฯ

[๓๒] อิมํ ภิกฺขเว รตฺตี อลฺลตฺรา ฯเปฯ มํ เอตทโวจ
สตฺติเม ฆนฺเต ชมฺมา ภิกฺขุโน อปรีหานาย สํวตฺตฺนฺตฺติ กตฺเม สตฺต
สตฺตุการวตา ชมฺมการวตา สงฺฆการวตา สิกฺขาการวตา สมาธิการวตา
โสวจฺสฺสตา กฺลฺยาณมิตฺตตา อิมे โข ฆนฺเต สตฺต ชมฺมา
ภิกฺขุโน อปรีหานาย สํวตฺตฺนฺตฺติ อิทมโวจ ภิกฺขเว สฺวา เทวตา
อิทํ วตฺตวา มํ อภิวาทตฺวา ปทกฺขิณฺณํ กตฺวา ตตฺถเววนฺตรชายีติ ฯ
เอวํ วุคฺเต อายสฺมา สารีปฺตุโต ภควนฺตํ เอตทโวจ อิมสฺส โข
อหํ ฆนฺเต ภควตา สงฺขิตฺเตน ภาสิตสฺส เอวํ วิตุถาเรน อตฺถํ
อาชานามิ อิท ฆนฺเต ภิกฺขุ อตฺตนา จ สตฺตุการโว โหติ
สตฺตุการวตาย จ วนฺณวาทิ เย จณฺเณ ภิกฺขุ น สตฺตุการวา
เต จ สตฺตุการวตาย สฺมาทเปติ เย จณฺเณ ภิกฺขุ สตฺตุการวา
เตสญฺจ วนฺณํ ฆนฺตฺติ ภูตํ ตจฺจํ กาลเณ อตฺตนา จ ชมฺมการโว
โหติ ฯเปฯ สงฺฆการโว โหติ สิกฺขาการโว โหติ สมาธิการโว
โหติ สุวโจ โหติ กฺลฺยาณมิตฺโต โหติ กฺลฺยาณมิตฺตตฺตาย

จ วณฺณวาทิ ฺเย จณฺเณ ภิกฺขุ น กลฺยาณมิตฺตา เต จ
 กลฺยาณมิตฺตตาย สฺมาทเปติ ฺเย จณฺเณ ภิกฺขุ กลฺยาณมิตฺตา
 เตสฺยจ วณฺณํ ภณฺติ ภูตํ ตจฺจนํ กาเลน ๑ อิมสฺส โข อหิ ฺภนฺเต
 ภควตา สงฺขิตฺเตน ภาสิตสฺส เอวํ วิตุถาเรน อตฺถํ อาชานามิติ ฯ
 สาธุ สาธุ สาริปฺพุตฺต สาธุ โข ตฺวํ สาริปฺพุตฺต อิมสฺส มยา
 สงฺขิตฺเตน ภาสิตสฺส เอวํ วิตุถาเรน อตฺถํ อาชานาสิ อิท
 สาริปฺพุตฺต ภิกฺขุ อตฺตนา จ สตฺถุการโว โหติ สตฺถุการวตาย จ
 วณฺณวาทิ ฺเย จณฺเณ ภิกฺขุ น สตฺถุการวา เต จ สตฺถุการวตาย
 สฺมาทเปติ ฺเย จณฺเณ ภิกฺขุ สตฺถุการวา เตสฺยจ วณฺณํ
 ภณฺติ ภูตํ ตจฺจนํ กาเลน อตฺตนา จ ฐมฺมการโว โหติ ฯเปฯ
 สงฺฆการโว โหติ สิกฺขาการโว โหติ สฺมาธการโว โหติ สุวโจ โหติ
 กลฺยาณมิตฺโต โหติ กลฺยาณมิตฺตตาย จ วณฺณวาทิ ฺเย จณฺเณ
 ภิกฺขุ น กลฺยาณมิตฺตา เต จ กลฺยาณมิตฺตตาย สฺมาทเปติ ฺเย
 จณฺเณ ภิกฺขุ กลฺยาณมิตฺตา เตสฺยจ วณฺณํ ภณฺติ ภูตํ ตจฺจนํ
 กาเลน ๒ อิมสฺส โข สาริปฺพุตฺต มยา สงฺขิตฺเตน ภาสิตสฺส เอวํ
 วิตุถาเรน อตฺถํ ทฏฺฐพฺโพติ ฯ

[๓๓] สตฺตหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมนฺนาคโต มิตฺโต เสวิตพฺโพ ฯ
 กตเมหิ สตฺตหิ ทฺพทฺทํ ททาติ ทฺกฺกริ กโรติ ทฺกฺขมํ ขมฺติ
 คฺยฺหฺมสฺส ๓ อาวิกโรติ คฺยฺหฺมสฺส ปรีคฺหติ อาปทาสุ น ชหติ ชีเณน
 นาติมณฺยติ ฯ อิเมหิ โข ภิกฺขเว สตฺตหฺงฺเคหิ สมนฺนาคโต มิตฺโต
 #๑-๒ ม. กาเลนาติ ฯ ๓ ม. คฺยฺหฺสฺส ฯ

เสวิตพุโพติ ฯ

ทฺททํ ททติ จิตฺตํ   ทฺกฺกรณจาปี กุพฺพติ
อโถปีสุส ทฺรุตฺตานิ   ขมติ ทฺกฺขมานปี ๑
คฺยฺหมสุส จ ๒ อกฺขาทิ   คฺยฺหสุส ปรีคฺหติ
อาปทาสุ น ชหฺาติ   จีเณน นาทิมลฺยติ
ยสุมี เอตานิ จานานิ   สํวิชฺชนตีช ปุคฺคเล
โส มิตุโต มิตุตกาเมน   ภชิตพุโพ ตถาวิโรติ ฯ

[๓๔] สตฺตหิ ภิกฺขเว ชฺมเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ มิตุโต
เสวิตพุโพ ภชิตพุโพ ปยิริปาสิตพุโพ อปี ปนฺชชฺมานเนนปี ฯ กตเมหิ
สตฺตหิ ปีโย จ โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จ วตุตา
จ วจนกฺขโม จ กมฺภีรณจ ถถํ กตุตา โหติ โน จ อฏฺฐาเน
นโยเชติ ฯ อิมหิ โข ภิกฺขเว สตฺตหิ ชฺมเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ
มิตุโต เสวิตพุโพ ภชิตพุโพ ปยิริปาสิตพุโพ อปี ปนฺชชฺมานเนนปีติ ฯ

ปีโย จ ๓ ครุ ภาวนีโย   วตุตา จ วจนกฺขโม
กมฺภีรณจ ถถํ กตุตา   โน จฏฺฐาเน นโยชเย ๔
ยสุมี เอตานิ จานานิ   สํวิชฺชนตีช ปุคฺคเล
โส มิตุโต มิตุตกาเมน   อตุตคามานุกมฺปโก ๕
อปี นาสิชฺมานเนน   ภชิตพุโพ ตถาวิโรติ ฯ

[๓๕] สตฺตหิ ภิกฺขเว ชฺมเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นจิริสฺเสว

#๑ ม. ... จ ฯ ๒ ม. คฺยฺหฺลยจ ตสุส ฯ ๓ ม. จสทฺโท นตุติ ฯ ๔ ม. นโยชโก ฯ

#๕ ม. ...กมฺปโต ฯ

จตฺสฺโส ปฏฺิสมฺภิทา สยฺ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺย ฯ
กตเมหิ สตฺตหิ อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิทฺมเม เจตฺโส ลินฺตฺตฺนฺติ
ยถาภูตํ ปชานาติ อชฺฉตฺตํ สงฺขิตฺตํ วา จิตฺตํ อชฺฉตฺตํ เม
สงฺขิตฺตํ จิตฺตฺนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ พหิทฺธา วิกฺขิตฺตํ วา จิตฺตํ
พหิทฺธา เม วิกฺขิตฺตํ จิตฺตฺนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ ตสฺส วิทิตา
เวทนา อุปฺปชฺชนฺติ วิทิตา อุปฺภูจฺจนฺติ วิทิตา อพฺภตฺถํ กจฺจนฺติ
วิทิตา สลฺลา อุปฺปชฺชนฺติ วิทิตา อุปฺภูจฺจนฺติ วิทิตา อพฺภตฺถํ
กจฺจนฺติ วิทิตา วิตกฺกา อุปฺปชฺชนฺติ วิทิตา อุปฺภูจฺจนฺติ วิทิตา
อพฺภตฺถํ กจฺจนฺติ สปฺปายาสปฺปาเยสุ โข ปนสฺส ฌมฺเมสุ
หีนปฺปณฺเฑสุ กณฺหสฺสูกสปฺปฏฺิภาเสสุ นิมิตฺตํ สุกฺคหิตํ โหติ
สุมฺนสฺสิกตํ สฺวปฺจาริตํ สฺวปฺภูวิทฺธํ ปณฺณาย ฯ อิมฺหิ โข ภิกฺขเว
สตฺตหิ ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ นจฺริสฺเสว จตฺสฺโส ปฏฺิสมฺภิทา
สยฺ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยตี ฯ

[๓๖] สตฺตหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต สารีปฺตฺโต จตฺสฺโส
ปฏฺิสมฺภิทา สยฺ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริตี ฯ กตเมหิ
สตฺตหิ อิทฺ ภิกฺขเว สารีปฺตฺโต อิทฺมเม เจตฺโส ลินฺตฺตฺนฺติ
ยถาภูตํ ปชานาติ อชฺฉตฺตํ สงฺขิตฺตํ วา จิตฺตํ อชฺฉตฺตํ เม
สงฺขิตฺตํ จิตฺตฺนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ พหิทฺธา วา วิกฺขิตฺตํ จิตฺตํ
พหิทฺธา เม วิกฺขิตฺตํ จิตฺตฺนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ ตสฺส วิทิตา
เวทนา อุปฺปชฺชนฺติ วิทิตา อุปฺภูจฺจนฺติ วิทิตา อพฺภตฺถํ กจฺจนฺติ

วิทิตา สยณา อุปฺปชฺชนฺติ วิทิตา อุปฺภูจฺหนฺติ วิทิตา อพฺภตฺถํ
คจฺจนฺติ วิทิตา วิตฺถกา อุปฺปชฺชนฺติ วิทิตา อุปฺภูจฺหนฺติ วิทิตา
อพฺภตฺถํ คจฺจนฺติ สປฺປายาสປฺປายเฮสุ โข ปนสฺส ฌมฺเมสุ
หีนປฺປณฺเฑສු กณฺหສຸກສປປູກິກາເສສຸ จິຕຕໍ ๑ ສຸກຸກິຕໍ ສຸມນສິກຕໍ
ສູປຣາຣິຕໍ ສູປູກິວິກຸຣຸ ປລຸລາຍ ຯ ອີເມຫິ ໂຫິ ກິກຸເວ ສຕຸຕຫິ ຫມເມຫິ
ສມນຸນາຄໂຕ ສາຣິປຸຕໂຕ ຈຕສໂສ ປູກິສມຸກິຫາ ສຍໍ ອກິຍລາ ສຈຸນິກຕຸວາ
ອຸປສມປຸຸຸຸ ວິຫຣຕິຕິ ຯ

[๓๗] ສຕຸຕຫິ ກິກຸເວ ຫມເມຫິ ສມນຸນາຄໂຕ ກິກຸ ຈິຕຕໍ ວເສ
ວຕຸເຕຕິ ໂນ ຈ ກິກຸ ຈິຕຸຕສຸສ ວເສນ ວຕຸຕຕິ ຯ ກຕເມຫິ ສຕຸຕຫິ
ອິຫ ກິກຸເວ ກິກຸ ສມາຣິກຸສໂລ ໂຫຕິ ສມາຣິສຸສ ສມາປຕຸຕິກຸສໂລ
ໂຫຕິ ສມາຣິສຸສ ຈິຕິກຸສໂລ ໂຫຕິ ສມາຣິສຸສ ວູກຸຈານກຸສໂລ
ໂຫຕິ ສມາຣິສຸສ ກລຸຕິຕກຸສໂລ ๒ ໂຫຕິ ສມາຣິສຸສ ໂຄຈຣກຸສໂລ
ໂຫຕິ ສມາຣິສຸສ ອກິນິຫາຣກຸສໂລ ໂຫຕິ ຯ ອີເມຫິ ໂຫິ ກິກຸເວ
ສຕຸຕຫິ ຫມເມຫິ ສມນຸນາຄໂຕ ກິກຸ ຈິຕຕໍ ວເສ ວຕຸເຕຕິ ໂນ ຈ
ກິກຸ ຈິຕຸຕສຸສ ວເສນ ວຕຸຕຕິຕິ ຯ

[๓๘] ສຕຸຕຫິ ກິກຸເວ ຫມເມຫິ ສມນຸນາຄໂຕ ສາຣິປຸຕໂຕ ຈິຕຕໍ ວເສ
ວຕຸເຕຕິ ໂນ ຈ ສາຣິປຸຕໂຕ ຈິຕຸຕສຸສ ວເສນ ວຕຸຕຕິ ຯ ກຕເມຫິ ສຕຸຕຫິ
ອິຫ ກິກຸເວ ສາຣິປຸຕໂຕ ສມາຣິກຸສໂລ [๑] ສມາຣິສຸສ ສມາປຕຸຕິກຸສໂລ
ສມາຣິສຸສ ຈິຕິກຸສໂລ ສມາຣິສຸສ ວູກຸຈານກຸສໂລ ສມາຣິສຸສ ກລຸຕິຕກຸສໂລ ๒
ສມາຣິສຸສ ໂຄຈຣກຸສໂລ ສມາຣິສຸສ ອກິນິຫາຣກຸສໂລ [๑] ອີເມຫິ ໂຫິ
#๑ ມ. ນິມິຕຕໍ ຯ ๒ ມ. ກລຸຍານກຸສໂລ ຯ ๓ ມ. ໂຫຕິ ຯ

ภิกฺขเว สตฺตหิ ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต สาริปฺตุโต จิตฺตํ วเส วตฺเตติ
โน จ สาริปฺตุโต จิตฺตสฺส วเสน วตฺตตีติ ฯ

[๑๕] อถ โข อายสฺมา สาริปฺตุโต ปุพฺพณฺ्हสมฺมํ นิวาเสตฺวา
ปตฺตจิวรมาทาย สาวตฺถิํ ปิณฺฑทาย ปาวีสี ฯ อถ โข อายสฺมโต
สาริปฺตุตฺตสฺส เอตทโหสี อติปฺปโก โข ตาว สาวตฺถิยํ ปิณฺฑทาย
จริตฺตํ ยนฺนฺนาหํ เยน อณฺฺตติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ อาราโม
เตนฺุปสงฺกเมยฺยนฺติ ฯ อถ โข อายสฺมา สาริปฺตุโต เยน อณฺฺตติตฺถิยานํ
ปริพฺพาชกานํ อาราโม เตนฺุปสงฺกมิ อฺุปสงฺกमितฺวา เตหิ อณฺฺตติตฺถิเยหิ
ปริพฺพาชเกหิ สทฺธี สมฺโมทิตฺติ สมฺโมทนฺนํ กถํ สาราณฺนํ
วีสารเตตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสีทิตฺติ ฯ เตน โข ปน สมเยน เตสํ อณฺฺตติตฺถิยานํ
ปริพฺพาชกานํ สนฺนํสินฺนํ สนฺนํปิตฺตํ อยมนฺตรากถา
อฺุทปาทิตฺติ โย หิ โกจิจ อวฺุโส ทฺวาทส วสฺसानํ ปริปฺุณฺณํ ปริสฺทฺธํ
พฺุรหฺมจริยํ จรติ นิตฺทโส ภิกฺขุติ อถํ วจฺนยาติ ฯ อถ โข อายสฺมา
สาริปฺตุโต เตสํ อณฺฺตติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ ภาสีตํ เนว อภินฺนํ
นปฺุปฺุทฺทโกสิ อนภินฺนํทิตฺวา อปฺุปฺุทฺทโกสิตฺวา อฏฺฐายาสนา ปกฺกามิ
ภควโต สนฺติเก เอตฺตสฺส ภาสีตสฺส อตฺถํ อาชานิสฺสามิตฺติ ฯ อถ โข
อายสฺมา สาริปฺตุโต สาวตฺถิยํ ปิณฺฑทาย จริตฺวา ปจฺจภกตฺตํ
ปิณฺฑทปาทปฺุทฺทกนฺุโต เยน ภควา เตนฺุปสงฺกมิ อฺุปสงฺกमितฺวา
ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสีทิตฺติ เอกมฺนฺตํ นิสินฺโน โข
อายสฺมา สาริปฺตุโต ภควนฺตํ เอตทโวจ อิทาหํ ภนฺเต ปุพฺพณฺ्हสมฺมํ

นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย สาวตฺถิ ปิณฺฑทาย ปาวีสึ
ตสฺส มยฺหิ ฆนฺเต เอตทโหสิ อติปฺปโก โข ตาว สาวตฺถิย
ปิณฺฑทาย จริตุํ ยนฺนุนาหิ เยน อณฺฺตติตฺถิยานํ ปรีพฺพาทกานํ
อาราโม เตนฺฺปสฺส กเมยฺยุนฺติ อถฺขวาทํ ฆนฺเต เยน อณฺฺตติตฺถิยานํ
ปรีพฺพาทกานํ อาราโม เตนฺฺปสฺส กมี อฺปสฺส กมีตฺวา เตหิ อณฺฺตติตฺถิเยหิ
ปรีพฺพาทเกหิ สทฺธิ สมฺโมทึ สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ
วีสิตฺวาเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสึทึ เตน โข ปน ฆนฺเต สมเยน
เตสํ อณฺฺตติตฺถิยานํ ปรีพฺพาทกานํ สนนฺิสนฺฺนํ สนนฺิปปิตานํ
อยมฺนตฺราราธา อฺทปาทิ โย หิ โกจิ อวฺุโส ทฺวาทส วสฺसानิ
ปรีปฺพณฺฺม ปรีสฺทฺธํ พุรหฺมจฺริยํ จรติ นินฺทฺทโส ภิกฺขุติ อถํ วจนาयाติ
อถฺขวาทํ ฆนฺเต เตสํ อณฺฺตติตฺถิยานํ ปรีพฺพาทกานํ ภาสิตํ เนว
อภินฺนุทึ นปฺปฏิกฺโกสิ อนภินฺนุทิตฺวา อปฺปฏิกฺโกสิตฺวา อฏฺฐายาสนา
ปฏฺกามี ๑ ภควโต สนนฺิเก เอตสฺส ภาสิตสฺส ๒ อตถํ
อาชานิสฺสามิติ สกฺกา นฺุ โข ฆนฺเต อิมสฺมี ฆมฺมวินเย เกวลํ
วสฺสกณฺนมตฺเตน นินฺทฺทโส ภิกฺขุ ปญฺญาเปตฺตุนฺติ ฯ น โข สารีปฺตฺต
สกฺกา อิมสฺมี ฆมฺมวินเย เกวลํ วสฺสกณฺนมตฺเตน นินฺทฺทโส ภิกฺขุ
ปญฺญาเปตฺตุํ สตฺต โข อิมานิ สารีปฺตฺต นินฺทฺทสวตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
อภินฺนุทฺวา สจฺจิกตฺวา ปเวทิตานิ กตฺมานิ สตฺต อิทฺ สารีปฺตฺต
ภิกฺขุ สิกฺขาสมาทาเน ติปฺพจฺจนฺุโท โหติ อายตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
อริคตเปโม ๓ ฆมฺมนิสฺนฺุตฺติยา ติปฺพจฺจนฺุโท โหติ อายตฺตฺต
#๑ ม. ปฏฺกมี ฯ ๒ ม. อยฺ ปาโจ นตฺติ ฯ ๓ ม. อวิคตเปโม ฯ เอวมฺปรีปี ฯ

ฌมมนิสฺนฺตฺยา อธิคตเปโม อิจฺฉาวินเย ติพฺพจฺจนฺโท โหติ อายตฺตฺย
 อิจฺฉาวินเย อธิคตเปโม ปฏฺฐิสฺสฺถาเน ติพฺพจฺจนฺโท โหติ อายตฺตฺย
 ปฏฺฐิสฺสฺถาเน อธิคตเปโม วิริยารมฺเณ ติพฺพจฺจนฺโท โหติ อายตฺตฺย
 วิริยารมฺเณ อธิคตเปโม สติเนปฺกฺเก ติพฺพจฺจนฺโท โหติ อายตฺตฺย
 สติเนปฺกฺเก อธิคตเปโม ทิฏฺฐิปปฺภเวเช ติพฺพจฺจนฺโท โหติ อายตฺตฺย
 ทิฏฺฐิปปฺภเวเช อธิคตเปโม อิมานิ โข สารีปฺตฺต สตฺต
 นินฺทสวตฺตฺตฺนินิ มยา สยํ อภิญฺญา สจฺฉนิกคฺวา ปเวทิตานิ อิมเห
 โข สารีปฺตฺต สตฺตฺหิ นินฺทสวตฺตฺตฺนินิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ ทฺวาทส [๑]
 วสฺसानิ ปริปฺณฺณํ ปริสุทฺธํ พุรหฺมจฺริยํ จรติ นินฺทสฺส ภิกฺขุติ
 อลํ วจนาย จตฺตฺวิสฺติ เจปิ วสฺसानิ ปริปฺณฺณํ ปริสุทฺธํ พุรหฺมจฺริยํ
 จรติ นินฺทสฺส ภิกฺขุติ อลํ วจนาย จตฺตฺวิสฺติ เจปิ
 วสฺसानิ ปริปฺณฺณํ ปริสุทฺธํ พุรหฺมจฺริยํ จรติ นินฺทสฺส ภิกฺขุติ
 อลํ วจนาย อฏฺฐจจฺต
 พุรหฺมจฺริยํ จรติ นินฺทสฺส ภิกฺขุติ อลํ วจนายาติ ฯ

[๔๐] เอกํ สมยํ ภควา โกสมฺภี ยิ วฺหฺรติ โฆสิตฺตารามे ฯ
 อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ปุพฺพพฺนฺนสมยํ นินฺวาเสตฺตฺวา ปตฺตจิวฺรมาทาย
 โกสมฺภี ปิณฺฑทาย ปาวิสิ ฯ อถ โข อายสฺมโต อานนฺทสฺส เอตทโหสิ
 อติปฺปโค โข ตาว โกสมฺภี ปิณฺฑทาย จริตฺตํ ยนฺนฺนนาหํ เยน
 อณฺตติตฺต
 อายสฺมา อานนฺโท เยน อณฺตติตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 #๑ ม. เจปิ ฯ

เตนุปลสงฺกมึ อุปสงฺกมิตฺวา เตหิ อญฺฉตฺตฺถิเยหิ ปริพฺพาชเกหิ
สทฺฐี สมฺโมเท สมนฺโถนึยฺ กถึ สาราณึยฺ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมนฺตุ
นึสึทึ ๑ เตน โข ปน สมเยน เตสึ อญฺฉตฺตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ
สนฺนึสึนฺนํ สนฺนึปตฺตํ อยมนฺตรากถา อุทฺปาเท โย หิ โกจึ
อาวุโส ทฺวาทส วสุตฺตานึ ปริปฺปณฺณํ ปริสฺทฺฐํ พุรหฺมจฺริยํ จรติ
นึทฺทโส ภิกฺขุติ อถึ วจฺนยาติ ๑ อถฺโข อายสฺมา อานนฺโท เตสึ
อญฺฉตฺตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ ภาสึตํ เนว อภินฺนุเท นปฺปฏฺกึโกสิ
อนภินฺนุเทตฺวา อปฺปฏฺกึโกสิตฺวา อฏฺฐายาสนา ปกฺกามึ ภควโต
สนฺตึเก เอตฺสสฺ ภาสึตฺสสฺ อตฺถึ อาชานึสฺสามึติ อถฺโข อายสฺมา
อานนฺโท โกสมฺพิยฺ ปิณฺฑาย จริตฺวา ปจฺจมาตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏฺกึกนฺโตL
เยน ภควา เตนุปลสงฺกมึ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตุ อภิวาเทตฺวา
เอกมนฺตุ นึสึทึ เอกมนฺตุ นึสึนฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท
ภควนฺตุ เอตฺทโวจ อึธาทึ ภนฺเต ปุพฺพณฺหสมฺยํ นึวาเสตฺวา
ปตฺตจึวฺรมาทาย โกสมฺพิยํ ปิณฺฑาย ปาวึสึ ตสฺส มยฺหึ ภนฺเต
เอตฺทโหสิ อตฺตปฺปโค โข ตาว โกสมฺพิยํ ปิณฺฑาย จริตฺว ยนฺนุณฺนาหึ
เยน อญฺฉตฺตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ อาราโม เตนุปลสงฺกเมยฺยนฺติ
อถฺขวาทึ ภนฺเต เยน อญฺฉตฺตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ อาราโม
เตนุปลสงฺกมึ อุปสงฺกมิตฺวา เตหิ อญฺฉตฺตฺถิเยหิ ปริพฺพาชเกหิ
สทฺฐี สมฺโมเท สมนฺโถนึยฺ กถึ สาราณึยฺ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมนฺตุ
นึสึทึ เตน โข ปน ภนฺเต สมเยน เตสึ อญฺฉตฺตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ

สนฺนิสินฺนํ สนฺนิปตฺตานํ อยมนฺตรากถา อุทปาติ โย
หิ โกจิ อาวุโส ทฺวาทส วสุธานี ปริปฺณณํ ปริสุทฺธํ พุรหฺมจริยํ
จรติ นิตฺทโส ภิกฺขุติ อลํ วจนายติ อถฺวาทํ ฆนฺเต เตสํ
อณฺตติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ ภาสีตํ เนว อภินฺนํ นปฺปฏิโกโกสิ
อนภินฺนํทิวา อปฺปโกสิตฺวา อฏฺฐายาสนา ปกฺกามี ภควโต
สนฺติเก เอตฺสสฺส ภาสีตฺสสฺส อตฺถํ อาชานิสฺสามิติ สกฺกา น
โย ฆนฺเต อิมสฺมี ฆมฺมวินเย เกวลํ วสุสคณฺนมตฺเตน นิตฺทโส
ภิกฺขุ ปณฺณเวตฺตุนฺติ ฯ น โย อานนฺท สกฺกา อิมสฺมี ฆมฺมวินเย
เกวลํ วสุสคณฺนมตฺเตน นิตฺทโส ภิกฺขุ ปณฺณเวตฺตु สตฺต โย
อิมานิ อานนฺท นิตฺทสวตฺถุณี มยา สยํ อภิญฺญา สจฺฉนิกตฺวา
ปเวทิตานิ กตฺมานิ สตฺต อิชานนฺท ภิกฺขุ สทฺโธ โหติ หิริมา โหติ
โอบุตฺตปฺปิ โหติ พหุสฺสุโต โหติ อารทฺธวิริโย โหติ สติมา โหติ
ปณฺณเว โหติ อิมานิ โย อานนฺท สตฺต นิตฺทสวตฺถุณี มยา
สยํ อภิญฺญา สจฺฉนิกตฺวา ปเวทิตานิ อิมหิ โย อานนฺท สตฺตหิ
นิตฺทสวตฺถุหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ทฺวาทส เจปิ วสุธานี ปริปฺณณํ
ปริสุทฺธํ พุรหฺมจริยํ จรติ นิตฺทโส ภิกฺขุติ อลํ วจนาย
จตุวิสฺติ เจปิ วสุธานี ปริปฺณณํ ปริสุทฺธํ พุรหฺมจริยํ จรติ นิตฺทโส
ภิกฺขุติ อลํ วจนาย ฉตฺตีสฺติ เจปิ วสุธานี ปริปฺณณํ ปริสุทฺธํ
พุรหฺมจริยํ จรติ นิตฺทโส ภิกฺขุติ อลํ วจนาย อฏฺฐจตฺตาพีสญฺเจปิ
วสุธานี ปริปฺณณํ ปริสุทฺธํ พุรหฺมจริยํ จรติ

นิทฺทโส ภิกฺขุติ อลํ วจฺนยาติ ฯ

เทวตาวคฺโค จตฺตฺโต ฯ

ตสฺสุทฺทานํ

อปฺปมาโท หิริมา ๑ จ เทว สุวจา ทฺเว สขา ๒

เทวปฏิสมฺภิทา เทว วสา นิทฺทสวตฺตฺตฺเร เทวติ ๓ ฯ

มหายลฺลวคฺโค ปญฺจโม

[๔๑] สตฺติมา ภิกฺขเว วิญฺญาณญฺจิติโย ฯ กตฺมา สตฺต
สนฺติ ภิกฺขเว สตฺตา นานตฺตกาเย นานตฺตสยฺฉินโน เสยฺยถาปี
มนุสฺสา เอกจฺเจ จ เทวา เอกจฺเจ จ วินิปาติกา อัยฺ ปจฺมา
วิญฺญาณญฺจิติ ฯ สนฺติ ภิกฺขเว สตฺตา นานตฺตกาเย เอกตฺตสยฺฉินโน
เสยฺยถาปี เทวา พุรฺหมกาเยกา ปจฺมาภินิพฺพตฺตา อัยฺ ทฺติยา
วิญฺญาณญฺจิติ ฯ สนฺติ ภิกฺขเว สตฺตา เอกตฺตกาเย นานตฺตสยฺฉินโน
เสยฺยถาปี เทวา อากฺขสฺสรา อัยฺ ตฺติยา วิญฺญาณญฺจิติ ฯ สนฺติ
ภิกฺขเว สตฺตา เอกตฺตกาเย เอกตฺตสยฺฉินโน เสยฺยถาปี เทวา
สุภกิณฺหา อัยฺ จตฺตฺตา วิญฺญาณญฺจิติ ฯ สนฺติ ภิกฺขเว สตฺตา
สพฺพโส รูปสยฺฉานํ สมตฺติกฺกมา ปฏฺิสมฺยฉานํ อตฺถงฺกมา นานตฺตสยฺฉานํ
อมฺนสิการา อนนฺโต อากาโสติ อากาसानญฺจายตฺนุปฺคา
อัยฺ ปญฺจมา วิญฺญาณญฺจิติ ฯ สนฺติ ภิกฺขเว สตฺตา สพฺพโส
อากาसानญฺจายตฺนํ สมตฺติกฺกมฺม อนนฺตํ วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณญฺจายตฺนุปฺคา
#๑ ม. หิริ เจว ฯ ๒ ม. มิตฺตา ฯ ๓ ม. ทฺเว นิทฺทสวตฺตฺตฺนาติ ฯ

อัย ญฺฐา วิญฺญาณญฺฐิติ ฯ สนฺติ ภิกฺขเว สตฺตา
สพฺพโส วิญฺญาณญฺฐายตฺนํ สมตฺตีกุมฺม นตฺถิ กิลฺยจฺจิติ อากิลฺยญฺฐายตฺนุปฺภา
อัย สตฺตมา วิญฺญาณญฺฐิติ ฯ อีมา โข ภิกฺขเว
สตฺต วิญฺญาณญฺฐิติโยติ ฯ

[๔๒] สตฺติเม ภิกฺขเว สมาธิปริกฺขาราทฺ กตฺเม สตฺต สมฺมาทิญฺฐิ
สมฺมาสงฺกปฺโป สมฺมาวาจา สมฺมากมฺมนฺโต สมฺมาอาชีโว
สมฺมาวายาโม สมฺมาสติ ยา โข ภิกฺขเว อีเมหิ สตฺตหฺงฺเคหิ
จิตฺตสฺเสกฺกคฺคตา ปริกฺขตา อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว อริโย สมาธิ ๑
สตฺตปฺนิโส อิติปิ สปริกฺขารโ อิติปิติ ฯ

[๔๓] สตฺติเม ภิกฺขเว อคฺคิ ฯ กตฺเม สตฺต รากคฺคิ
โทสคฺคิ โมหคฺคิ อาหุเนยฺยคฺคิ กหปตคฺคิ ทกฺขิณฺเนยฺยคฺคิ กฏฺฐคฺคิ
อิม โข ภิกฺขเว สตฺต อคฺคิติ ฯ

[๔๔] เอกํ สมฺมํ ภควา สาวคฺคิยฺมิ วิหฺรติ เชตฺวเน อนาถปฺนิญฺทิกสฺส
อาราเม ฯ เตน โข ปน สมฺเยน อุกฺกตสฺรีรสฺส
พฺุราหฺมณสฺส มหายญฺโธ อุปกฺขโฏ โหติ ปฺลจ อุสภสฺตานิ
ญฺญปฺนิตานิ โหนฺติ ยลฺลตฺถาย ปฺลจ วจฺจตรสฺตานิ ญฺญปฺนิตานิ
โหนฺติ ยลฺลตฺถาย ปฺลจ วจฺจตริสฺตานิ ญฺญปฺนิตานิ โหนฺติ
ยลฺลตฺถาย ปฺลจ อชฺสตานิ ญฺญปฺนิตานิ โหนฺติ ยลฺลตฺถาย
ปฺลจ อฺรพฺภสฺตานิ ญฺญปฺนิตานิ โหนฺติ ยลฺลตฺถาย อถ โข
อุคฺคตสฺรีโร พฺุราหฺมโณ เยเน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา
#๑ ม. สมฺมาสมาธิ ฯ

ภควตา สทฺธิ สมฺโมทิตฺติ สมฺโมทิตฺติยํ กถิ สาราณียํ วิตฺติสาราเตว
 เอกมฺนุตฺตํ นิสิตฺติ เอกมฺนุตฺตํ นิสินฺโน โข อุกฺคตฺตริโร พุราหฺมโณ
 ภควนฺตํ เอตทวโจ สุตฺตํ เมตฺตํ โภ โคตม อคฺคิสฺส อาชานํ ๑
 ยฺยฺยฺย อุตฺตสาปฺนํ มหปฺผลํ โหติ มหानิสฺสํสนฺติ ฯ มยาปิ โข เอตฺตํ
 พุราหฺมณ สุตฺตํ อคฺคิสฺส อาชานํ ยฺยฺยฺย อุตฺตสาปฺนํ มหปฺผลํ โหติ
 มหานิสฺสํสนฺติ ฯ ทฺติยมฺปิ โข ฯเปฯ ตฺติยมฺปิ โข อุกฺคตฺตริโร
 พุราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทวโจ สุตฺตํ เมตฺตํ โภ โคตม อคฺคิสฺส
 อาชานํ ยฺยฺยฺย อุตฺตสาปฺนํ มหปฺผลํ โหติ มหานิสฺสํสนฺติ ฯ มยาปิ โข
 เอตฺตํ พุราหฺมณ สุตฺตํ อคฺคิสฺส อาชานํ ยฺยฺยฺย อุตฺตสาปฺนํ มหปฺผลํ โหติ
 มหานิสฺสํสนฺติ ฯ ตฺติยํ โภ โคตม สเมตฺติ โภโตเจว โคตมสฺส
 อมฺหากณฺจ ยทิตฺติ สพฺเพน สพฺพนฺติ ๒ ฯ เอวํ วุตฺเต อายสฺมา อานนฺโท
 อุกฺคตฺตริโร พุราหฺมณํ เอตทวโจ น โข พุราหฺมณ ตถาคตา เอวํ
 ปุจฺฉิตฺตพฺพา สุตฺตํ เมตฺตํ โภ โคตม อคฺคิสฺส อาชานํ ยฺยฺยฺย
 อุตฺตสาปฺนํ มหปฺผลํ โหติ มหานิสฺสํสนฺติ เอวณฺจ ๓ โข พุราหฺมณ ตถาคตา
 ปุจฺฉิตฺตพฺพา อหฺนฺทิตฺติ ฆนฺเต อคฺคิ อชาตฺตกาโม ๔ ยฺยฺย อุตฺตสาเปตฺตกาโม
 โววทฺตํ มํ ฆนฺเต ภควา อนุสาสตฺตํ มํ ฆนฺเต ภควา ยํ มม
 อสฺส ทิฆมฺรตฺตํ หิตาย สุขายาติ ฯ อถ โข อุกฺคตฺตริโร พุราหฺมโณ
 ภควนฺตํ เอตทวโจ อหฺนฺทิตฺติ โภ โคตม อคฺคิ อชาตฺตกาโม ยฺยฺย
 อุตฺตสาเปตฺตกาโม โววทฺตํ มํ ภวํ โคตโม อนุสาสตฺตํ มํ ภวํ โคตโม
 ยํ มม อสฺส ทิฆมฺรตฺตํ หิตาย สุขายาติ ฯ อคฺคิ พุราหฺมณ อเชนฺโต ๕
 #๑ ม. อาทานํ ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ ๒ ม. อิตฺตทฺโท นตฺติ ฯ ๓ ม. จสทฺโท นตฺติ ฯ
 #๔ ม. อาทาทฺตกาโม ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ ๕ ม. อาเทนฺโต ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ

ยูปี อุตฺสาเปนฺโต ปุพฺเพว ยถเณ ๑ ตีณิ สตฺถานิ อุตฺสาเปติ อุกฺกุสฺถานิ
ทุกฺขทฺรยานิ ทุกฺขวิปาگانิ ฯ กตมานิ ตีณิ กายสตฺถํ วจีสตฺถํ
มโนสตฺถํ อคฺคิ พฺราหฺมณฺ อาเรนฺโต ยูปี อุตฺสาเปนฺโต ปุพฺเพว
ยถเณ เอวํ จิตฺตํ อุปฺปาเทติ เอตฺตกา อุตฺถา หลฺลนฺตฺ
ยถลฺลตฺถาย เอตฺตกา วจฺจตฺรา หลฺลนฺตฺ ยถลฺลตฺถาย เอตฺตกา
วจฺจตฺริโย หลฺลนฺตฺ ยถลฺลตฺถาย เอตฺตกา อชา หลฺลนฺตฺ
ยถลฺลตฺถาย เอตฺตกา อฺรพฺภา หลฺลนฺตฺ ยถลฺลตฺถายาติ โส ปุณฺณํ
กโรมีติ อปุณฺณํ กโรติ กุสฺลํ กโรมีติ อุกฺกุสฺลํ กโรติ สุกฺคิยา
มคฺคํ ปฺริเยสามิติ ทฺถคฺคิยา มคฺคํ ปฺริเยสฺติ อคฺคิ พฺราหฺมณฺ
อาเรนฺโต ยูปี อุตฺสาเปนฺโต ปุพฺเพว ยถเณ อิํ ปจฺมํ มโนสตฺถํ
อุตฺสาเปติ อุกฺกุสฺลํ ทฺถคฺคิยํ ทฺถคฺคิยํ ฯ ปุณฺ จปฺริ พฺราหฺมณฺ อคฺคิ
อาเรนฺโต ยูปี อุตฺสาเปนฺโต ปุพฺเพว ยถเณ เอวํ วาจํ ภาสฺติ
เอตฺตกา อุตฺถา หลฺลนฺตฺ ยถลฺลตฺถาย เอตฺตกา วจฺจตฺรา
หลฺลนฺตฺ ยถลฺลตฺถาย เอตฺตกา วจฺจตฺริโย หลฺลนฺตฺ ยถลฺลตฺถาย
เอตฺตกา อชา หลฺลนฺตฺ ยถลฺลตฺถาย เอตฺตกา อฺรพฺภา หลฺลนฺตฺ
ยถลฺลตฺถายาติ โส ปุณฺณํ กโรมีติ อปุณฺณํ กโรติ กุสฺลํ กโรมีติ
อุกฺกุสฺลํ กโรติ สุกฺคิยา มคฺคํ ปฺริเยสามิติ ทฺถคฺคิยา มคฺคํ ปฺริเยสฺติ
อคฺคิ พฺราหฺมณฺ อาเรนฺโต ยูปี อุตฺสาเปนฺโต ปุพฺเพว ยถเณ อิํ ทฺถคฺคิยํ
วจีสตฺถํ อุตฺสาเปติ อุกฺกุสฺลํ ทฺถคฺคิยํ ทฺถคฺคิยํ ฯ ปุณฺ จปฺริ พฺราหฺมณฺ
อคฺคิ อาเรนฺโต ยูปี อุตฺสาเปนฺโต ปุพฺเพว ยถเณ สยํ ปจฺมํ สมารภฺติ ๒
#๑ ม. ยถเณ ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ ๒ ส. สมารภฺติ ฯ ม. สมารภฺติ ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ

อุสสา หลณนตุ ยถตถาย สยัม ปจัม สมารภติ วจจตรา
หลณนตุ ยถตถาย สยัม ปจัม สมารภติ วจจตริโย หลณนตุ
ยถตถาย สยัม ปจัม สมารภติ อชา หลณนตุ หลณตถาย สยัม
ปจัม สมารภติ อรพภา หลณนตุ ยถตถายาติ โส ปุณณัม
กโรมีติ อปุณณัม กโรติ กุสลัม กโรมีติ อกุสลัม กโรติ สุกคิยา
มคคัม ปริเยสามีติ ทุกคคิยา มคคัม ปริเยสตี อคคิ พุราหุณณ
อาเชนุโต ยูปิ อุตสาเปนุโต ปุพเพว ยถเณ อิทํ ตติยํ กายสตุถัม
อุตสาเปตี อกุสลัม ทุกขุทฺธริยํ ทุกขวิปากัม อคคิ พุราหุณณ อาเชนุโต
ยูปิ อุตสาเปนุโต ปุพเพว ยถเณ อิมานิ ตีณิ สตุถานิ อุตสาเปตี
อกุสลาณิ ทุกขุทฺธยานิ ทุกขวิปากานิ ฯ ตโยเม พุราหุณณ อคคิ
ปหาดพฺพา ปริวชฺเชตพฺพา น เสวิตพฺพา ฯ กตเม ตโย รากคฺคิ
โทสคฺคิ โมหคฺคิ ฯ กสฺมา จายิ พุราหุณณ รากคฺคิ ปหาดพฺโพ
ปริวชฺเชตพฺโพ น เสวิตพฺโพ รตุโต โข พุราหุณณ ราเคน อภิกฺกุโต
ปฺริยาทินฺนจิตฺโต กาเยน ทฺวจฺจริตฺติ จรติ วาจาเย ทฺวจฺจริตฺติ จรติ มนสา
ทฺวจฺจริตฺติ จรติ โส กาเยน ทฺวจฺจริตฺติ จริตฺวา วาจาเย ทฺวจฺจริตฺติ
จริตฺวา มนสา ทฺวจฺจริตฺติ จริตฺวา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺนา อปายิ
ทฺกคฺคิ วินิปาตํ นิรยํ อูปฺปชฺชติ ตสฺมา จายิ ๑ รากคฺคิ ปหาดพฺโพ
ปริวชฺเชตพฺโพ น เสวิตพฺโพ ฯ กสฺมา จายิ พุราหุณณ โทสคฺคิ
ปหาดพฺโพ ปริวชฺเชตพฺโพ น เสวิตพฺโพ ทฺกฺกุโจ โข พุราหุณณ
โทเสน อภิกฺกุโต ปฺริยาทินฺนจิตฺโต กาเยน ทฺวจฺจริตฺติ จรติ วาจาเย
#๑ ม. ตสฺมายิ ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ

ทฺวจฺจริตฺติ จฺรติ มนฺสา ทฺวจฺจริตฺติ จฺรติ โส กายเณ ทฺวจฺจริตฺติ จฺริตฺวา
วาทาย ทฺวจฺจริตฺติ จฺริตฺวา มนฺสา ทฺวจฺจริตฺติ จฺริตฺวา กายสฺส เกทา
ปรมฺมรณฺา อปายํ ทฺกฺคฺคฺติ วิณีปาตํ นิรยํ อุปฺปชฺชติ ตสฺมา จายํ
โทสคฺคฺติ ปฺหาคพฺโพ ปฺริวชฺเชตพฺโพ น เสวิตพฺโพ ฯ กสฺมา จายํ
พฺราหฺมณฺ โมหคฺคฺติ ปฺหาคพฺโพ ปฺริวชฺเชตพฺโพ น เสวิตพฺโพ มฺโหโพห
โช พฺราหฺมณฺ โมเหณ อภิกฺกฺโต ปฺริยาทินฺนจิตฺโต กายเณ ทฺวจฺจริตฺติ
จฺรติ วาทาย ทฺวจฺจริตฺติ จฺรติ มนฺสา ทฺวจฺจริตฺติ จฺรติ โส กายเณ
ทฺวจฺจริตฺติ จฺริตฺวา วาทาย ทฺวจฺจริตฺติ จฺริตฺวา มนฺสา ทฺวจฺจริตฺติ จฺริตฺวา
กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทฺกฺคฺคฺติ วิณีปาตํ นิรยํ อุปฺปชฺชติ
ตสฺมา จายํ โมหคฺคฺติ ปฺหาคพฺโพ ปฺริวชฺเชตพฺโพ น เสวิตพฺโพ ฯ
อิม โช พฺราหฺมณฺ ตโย อคฺคฺติ ปฺหาคพฺพา ปฺริชฺเชตพฺพา น
เสวิตพฺพา ฯ ตโยม พฺราหฺมณฺ อคฺคฺติ สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา
ปฺุชฺเชตฺวา สมฺมา สฺขํ ปฺริหาคพฺพา ฯ กตโม จ พฺราหฺมณฺ อานฺุเนยฺยคฺคฺติ
คหปตคฺคฺติ ทกฺขิณฺเยยคฺคฺติ ฯ กตโม จ พฺราหฺมณฺ อานฺุเนยฺยคฺคฺติ อิช
พฺราหฺมณฺ ยสฺส เต โหนฺติ มาตาคฺติ วา ปิตาคฺติ วา อัย
วฺจฺจติ พฺราหฺมณฺ อานฺุเนยฺยคฺคฺติ ตํ กิสฺส เหตุ อโตหัย ๑
พฺราหฺมณฺ อานฺุโต สมฺภูโต ตสฺมา จายํ อานฺุเนยฺยคฺคฺติ สกฺกตฺวา
ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปฺุชฺเชตฺวา สมฺมา สฺขํ ปฺริหาคพฺโพ ฯ กตโม จ
พฺราหฺมณฺ คหปตคฺคฺติ อิช พฺราหฺมณฺ ยสฺส เต โหนฺติ
ปฺุตฺตาคฺติ วา ทาราคฺติ วา ทาสาคฺติ วา เปสฺสาตฺติ วา [๒] อัย วฺจฺจติ
#๑ ม. อโตหัย ฯ ๒ ม. กมฺมกราคฺติ วา ฯ

พฺราหฺมณ คหปตคฺคิ ตสฺมา จายํ คหปตคฺคิ สกฺกตฺวา ڪรฺกตฺวา
มานตฺวา ปฺุเชตฺวา สมฺมา สฺขํ ปฺริหาตพฺโพ ๑ กตโม จ พฺราหฺมณ
ทกฺขิณฺเอยคฺคิ อธิ พฺราหฺมณ เย เต สมณพฺราหฺมณา มทปฺปมาทา ๑
ปฏฺวิรตา ขนฺติโสฺรจฺเจ นิวิญฺจา เอกมตฺตานํ ทเมฺนติ
เอกมตฺตานํ สมเฺนติ เอกมตฺตานํ ปฺรินิพฺพาเปฺนติ อัย วุจฺจติ พฺราหฺมณ
ทกฺขิณฺเอยคฺคิ ตสฺมา จายํ ทกฺขิณฺเอยคฺคิ สกฺกตฺวา ڪรฺกตฺวา
มานตฺวา ปฺุเชตฺวา สมฺมา สฺขํ ปฺริหาตพฺโพ ๑ อิม โข พฺราหฺมณ
ตโย อคฺคิ สกฺกตฺวา ڪรฺกตฺวา มานตฺวา ปฺุเชตฺวา สมฺมา สฺขํ
ปฺริหาตพฺพา ๑ อัย โข ปน พฺราหฺมณ กฏฺฐคฺคิ กาเลน กาลํ อฺุชฺชเลตพฺโพ
กาเลน กาลํ อฺุชฺฌเปกฺขิตพฺโพ กาเลน กาลํ นิพฺพาเปตพฺโพ
กาเลน กาลํ นิกฺขิปิตพฺโพติ ๑ เอวํ วุตฺเต อคฺคตสฺริโร พฺราหฺมโณ
ภควนฺตํ เอตทโวจ อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม ๑เป๑ อฺุปาสกํ มํ
ภวํ โคตโม ฐาเรตฺถ อชฺชตคฺเค ปาณฺุเปตํ สฺรณํ คตํ ๒ เอสาหํ โภ
โคตโม ปฺลจ อฺุสภสฺตานิ มฺุญจามิ ชีวิตํ เทมิ ปฺลจ วจฺจตฺรสฺตานิ
มฺุญจามิ ชีวิตํ เทมิ ปฺลจ วจฺจตฺริสฺตานิ มฺุญจามิ ชีวิตํ
เทมิ ปฺลจ อชฺสตานิ มฺุญจามิ ชีวิตํ เทมิ ปฺลจ อฺุรพฺภสฺตานิ
มฺุญจามิ ชีวิตํ เทมิ หฺริตานิ เจว ตินฺนานิ ขาทนฺตุ สิตานิ
จ ปานิยานิ ปิวนฺตุ สิตํ จ เนสํ วาโต อฺุปวายตฺตติ ๑ ๑

[๔๕] สตฺติมา ภิกฺขเว สฺลยฺวา ภาวิตา พหุสฺสิกฺตา มหปฺผลา
โหนฺติ มหานิสฺสา อมโตคฺธา อมตปฺริโยसानา ๑ กตมา สตฺต อฺุสภสฺลยฺวา
#๑ ม. ปฺรปฺปวาทา ๑ ๒ ม. คตฺนติ ๑ ๓ ม. อฺุปวายตฺนติ ๑

มรณสฺสนา ออาหารเร ปฏิกฺกุสฺสนา สพฺพโลเก อนภีรตสฺสนา
อนิจฺจสฺสนา อนิจฺเจ ทฺถกฺขสฺสนา ทฺถกฺเข อนตฺตสฺสนา อีมา โข
ภิกฺขเว สตฺต สฺสนา ภาวีตา พหุสฺสีกตา มหปฺผลา โหนฺติ มหานิสฺสา
อมโตคฺชา อมตปรีโยसानาติ ฯ

[๔๖] สตฺติมา ภิกฺขเว สฺสนา ภาวีตา พหุสฺสีกตา มหปฺผลา
โหนฺติ มหานิสฺสา อมโตคฺชา อมตปรีโยसानา ฯ กตมา สตฺต
อสุภสฺสนา มรณสฺสนา ออาหารเร ปฏิกฺกุสฺสนา สพฺพโลเก อนภีรตสฺสนา
อนิจฺจสฺสนา อนิจฺเจ ทฺถกฺขสฺสนา ทฺถกฺเข อนตฺตสฺสนา [๑]

อสุภสฺสนา ภิกฺขเว ภาวีตา พหุสฺสีกตา มหปฺผลา โหติ มหานิสฺสา
อมโตคฺชา อมตปรีโยसानาติ อิติ โข ปเนตฺติ วุตฺตํ กิลฺลเจตฺติ ปฏิจฺจ
วุตฺตํ อสุภสฺสนาปริจฺเจเตน ภิกฺขเว ภิกฺขุโน เจตฺตา พหุสฺสํ วิหรโต
เมถุนธมฺมสมาปตฺติยา จิตฺตํ ปฏิลียติ ปฏิกฺขชฺชติ ๒ ปฏิวตฺตติ น
สมฺปสารียติ อุเปกฺขา วา ปาฏิกฺกุสฺสนา วา สณฺจาติ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว
กุกฺกุฏปตฺตํ วา นหารุททฺทหฺลํ วา อคฺคิมฺหิ ปกฺขจิตฺตํ ปฏิลียติ ปฏิกฺขชฺชติ
ปฏิวตฺตติ น สมฺปสารียติ เอวเมว โข ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อสุภสฺสนาปริจฺเจเตน
เจตฺตา พหุสฺสํ วิหรโต เมถุนธมฺมสมาปตฺติยา จิตฺตํ
ปฏิลียติ ปฏิกฺขชฺชติ ปฏิวตฺตติ น สมฺปสารียติ อุเปกฺขา วา ปฏิกฺกุสฺสนา
วา สณฺจาติ สเจ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อสุภสฺสนาปริจฺเจเตน
เจตฺตา พหุสฺสํ วิหรโต เมถุนธมฺมสมาปตฺติยา จิตฺตํ อนุสนฺนทติ ๓

#๑ ม. อีมา โข ภิกฺขเว สตฺต สฺสนา ภาวีตา พหุสฺสีกตา มหปฺผลา โหนฺติ มหานิสฺสา
#อมโตคฺชา อมตปรีโยसानาติ ฯ ๒ ม. ปตฺติกฺกุติ ฯ เอวมฺปรีปี ฯ ๓ ม. อนุสนฺนทติ ฯ
#เอวมฺปรีปี ฯ

อปาฎิกุกุลยตา วา สณฺหาติ เวทิตพฺพเมตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุณา อภาวิตา
เม อสุกฺกสณฺหา นตฺถิ เม ปุพฺพเพนาปรี วิเสโส อปฺปตฺตํ เม ภาวนาผลนฺติ
อิตฺติห ตตฺถ สมฺปชาโน โหติ สเจ ปน ภิกฺขเว
ภิกฺขุโน อสุกฺกสณฺหาปรีจิตฺเตน เจตสา พหุลํ วิหฺรโต เมถุนธมฺมสมาปตฺติยา
จิตฺตํ ปฏฺฐิสียติ ปฏฺฐิขุชฺชติ ปฏฺฐิวตฺตติ น สมฺปสาร์ยติ อุเปกฺขา
วา ปาฎิกุกุลยตา วา สณฺหาติ เวทิตพฺพเมตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุณา
ภาวิตา เม อสุกฺกสณฺหา อตฺถิ เม ปุพฺพเพนาปรี วิเสโส ปตฺตํ เม
ภาวนาผลนฺติ อิตฺติห ตตฺถ สมฺปชาโน โหติ อสุกฺกสณฺหา ภิกฺขเว
ภาวิตา พหุลีกตา มหปฺผลา โหติ มหानิสฺสา อมโตะคธา อมตปรีโยसानาติ
อิตฺติ ยนฺตํ วุตฺตํ อิทฺตเมตํ ปฏฺฐิจฺจ วุตฺตํ ฯ มรณสณฺหา
ภิกฺขเว ภาวิตา พหุลีกตา มหปฺผลา โหติ มหานิสฺสา อมโตะคธา
อมตปรีโยसानาติ อิตฺติ โข ปเนตํ วุตฺตํ กิณฺเจตํ ปฏฺฐิจฺจ วุตฺตํ
มรณสณฺหาปรีจิตฺเตน ภิกฺขเว ภิกฺขุโน เจตสา พหุลํ วิหฺรโต ชีวิตนิกนฺตฺติยา
จิตฺตํ ปฏฺฐิสียติ ปฏฺฐิขุชฺชติ ปฏฺฐิวตฺตติ น สมฺปสาร์ยติ อุเปกฺขา
วา ปาฎิกุกุลยตา วา สณฺหาติ เสขฺยธาปปี ภิกฺขเว กุกฺกฏฺฐปตฺตํ วา
นุหารุทพฺพหุลํ วา อคฺคิมฺหิ ปกฺกจิตฺตํ ปฏฺฐิสียติ ปฏฺฐิขุชฺชติ ปฏฺฐิวตฺตติ
น สมฺปสาร์ยติ เอวเมว โข ภิกฺขเว ภิกฺขุโน มรณสณฺหาปรีจิตฺเตน
เจตสา พหุลํ วิหฺรโต ชีวิตนิกนฺตฺติยา จิตฺตํ ปฏฺฐิสียติ ปฏฺฐิขุชฺชติ ปฏฺฐิวตฺตติ
น สมฺปสาร์ยติ อุเปกฺขา วา ปาฎิกุกุลยตา วา สณฺหาติ
สเจ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน มรณสณฺหาปรีจิตฺเตน เจตสา พหุลํ วิหฺรโต

ชีวิตนิกนุตติยา จิตฺตํ อนุสนฺนทติ อปฺปาทิกฺกุณฺณลฺยา วา สณฺญาติ
เวทิตพฺพเมตฺตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุณา ภาวิตา เม มรณสฺสณฺญา นตฺถิ
เม ปุพฺพเพนาปรี วิเสโส อปฺปตฺตํ เม ภาวนาผลนฺตติ อิติห ตตฺถ
สมฺปชาโน โหติ สเจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุโน มรณสฺสณฺญาปริจฺเจเตน
เจตสา พหุลฺลํ วิหฺรโต ชีวิตนิกนุตติยา จิตฺตํ ปฏิสฺสยติ ปฏิกฺขชฺชติ ปฏฺิวตฺตติ
น สมฺปสارىยติ อุเปกฺขา วา ปาทิกฺกุณฺณลฺยา วา สณฺญาติ
เวทิตพฺพเมตฺตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุณา ภาวิตา เม มรณสฺสณฺญา อตฺถิ
เม ปุพฺพเพนาปรี วิเสโส ปตฺตํ เม ภาวนาผลนฺตติ อิติห ตตฺถ
สมฺปชาโน โหติ มรณสฺสณฺญา ภิกฺขเว ภาวิตา พหุลฺลิกตา มหปฺผลา
โหติ มหานิสฺสา อมโตคฺชา อมตปริโยसानาติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ
อิทเมตฺตํ ปฏฺิจฺจ วุตฺตํ ฯ ออาหารे ปฏฺิกฺกุณฺณลฺยา ภิกฺขเว ภาวิตา
พหุลฺลิกตา มหปฺผลา โหติ มหานิสฺสา อมโตคฺชา อมตปริโยसानาติ
อิติ โข ปเนตฺตํ วุตฺตํ กิณฺเจตฺตํ ปฏฺิจฺจ วุตฺตํ ออาหารे ปฏฺิกฺกุณฺณลฺยาปริจฺเจเตน
ภิกฺขเว ภิกฺขุโน เจตสา พหุลฺลํ วิหฺรโต รสตณฺหยา
จิตฺตํ ปฏิสฺสยติ ปฏิกฺขชฺชติ ปฏฺิวตฺตติ น สมฺปสارىยติ อุเปกฺขา วา
ปาทิกฺกุณฺณลฺยา วา สณฺญาติ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว กุกฺกุณฺณปตฺตํ วา
นุหารุททฺทูลฺลํ วา อคฺคิมฺหิ ปกฺขจิตฺตํ ปฏิสฺสยติ ปฏิกฺขชฺชติ ปฏฺิวตฺตติ น
สมฺปสارىยติ เอวเมว โข ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ออาหารे ปฏฺิกฺกุณฺณลฺยาปริจฺเจเตน
เจตสา พหุลฺลํ วิหฺรโต รสตณฺหยา จิตฺตํ ปฏิสฺสยติ
ปฏิกฺขชฺชติ ปฏฺิวตฺตติ น สมฺปสارىยติ อุเปกฺขา วา ปาทิกฺกุณฺณลฺยา วา

สณฺชาติ สเจ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อหारे ปฏิกฺกุลสณฺหาปริจฺเจเตน
เจตสา พหุลฺลํ วิหโรโต รสตณฺหาหย จิตฺตํ อนุสฺนฺหติ อปฺปาฏิกฺกุลยตา
วา สณฺชาติ เวทิตพฺพเมตฺตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุณา อภาวิตา เม
อหारे ปฏิกฺกุลสณฺหา นตฺถิ เม ปุพฺพเพนาปริ วิเสโส อปฺปตฺตํ เม
ภาวนาผลนฺติ อิติห ตตฺถ สมฺปชาโน โหติ สเจ ปน ภิกฺขเว
ภิกฺขุโน อหारे ปฏิกฺกุลสณฺหาปริจฺเจเตน เจตสา พหุลฺลํ วิหโรโต รสตณฺหาหย
จิตฺตํ ปฏฺฐีลียติ ฯเปฯ อุเปกฺขา วา ปาฏิกฺกุลยตา วา
สณฺชาติ เวทิตพฺพเมตฺตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุณา ภาวิตา เม อหारे
ปฏิกฺกุลสณฺหา อตฺถิ เม ปุพฺพเพนาปริ วิเสโส ปตฺตํ เม ภาวนาผลนฺติ
อิติห ตตฺถ สมฺปชาโน โหติ อหारे ปฏิกฺกุลสณฺหา ภิกฺขเว
ภาวิตา พหุลฺลิกตา มหปฺผลา โหติ มหานิสฺสํสา อมโตคฺชา อมตปริโยसानาติ
อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ อิทเมตฺตํ ปฏฺฐิจฺจ วุตฺตํ ฯ สพฺพโลเก
อนภฺริตสณฺหา ภิกฺขเว ภาวิตา พหุลฺลิกตา มหปฺผลา โหติ มหานิสฺสํสา
อมโตคฺชา อมตปริโยसानาติ อิติ โข ปเนตฺตํ วุตฺตํ กิณฺเจตฺตํ
ปฏฺฐิจฺจ วุตฺตํ สพฺพโลเก อนภฺริตสณฺหาปริจฺเจเตน ภิกฺขเว ภิกฺขุโน
เจตสา พหุลฺลํ วิหโรโต โลกจิตฺเตสฺสุ จิตฺตํ ปฏฺฐีลียติ ปฏฺฐิขุชฺชติ ปฏฺฐิวตฺตติ
น สมฺปสาร์ยติ อุเปกฺขา วา ปาฏิกฺกุลยตา วา สณฺชาติ
เสยฺยถาปี ภิกฺขเว กุกฺกุฏปตฺตํ วา นฺหารุทพฺพหุลฺลํ วา อคฺคิมฺหิ ปกฺขจิตฺตํ
ปฏฺฐีลียติ ปฏฺฐิขุชฺชติ ปฏฺฐิวตฺตติ น สมฺปสาร์ยติ เอวเมว โข ภิกฺขเว
ภิกฺขุโน สพฺพโลเก อนภฺริตสณฺหาปริจฺเจเตน เจตสา พหุลฺลํ วิหโรโต

โลกจิตเตสุ จิตต์ ปฏิสัยติ ปฏิชชติ ปฏิวตตติ น สมปสริยติ
อุเปกขา วา ปาฏิกกุกุชตา วา สณฺชาติ สเจ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน
สพฺพโลเก อนภริตสณฺหาปริจฺเจเตน เจตสา พหุลฺลํ วิหฺรโต โลกจิตเตสุ
จิตต์ อนุสนฺหติ อปฺปาฏิกกุกุชตา วา สณฺชาติ เวทิตพฺพเมตฺตํ
ภิกฺขเว ภิกฺขุณา อภาวิตา เม สพฺพโลเก อนภริตสณฺหา นตฺถิ
เม ปุพฺพเพนาปรี วิเสโส อปฺปตฺตํ เม ภาวนาผลนฺติ อิติห ตตฺถ
สมปฺชานโน โหติ สเจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุโน สพฺพโลเก อนภริตสณฺหาปริจฺเจเตน
เจตสา พหุลฺลํ วิหฺรโต โลกจิตเตสุ จิตต์ ปฏิสัยติ
ปฏิชชติ ปฏิวตตติ น สมปสริยติ อุเปกขา วา ปาฏิกกุกุชตา วา
สณฺชาติ เวทิตพฺพเมตฺตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุณา อภาวิตา เม สพฺพโลเก
อนภริตสณฺหา อตฺถิ เม ปุพฺพเพนาปรี วิเสโส ปตฺตํ เม
ภาวนาผลนฺติ อิติห ตตฺถ สมปฺชานโน โหติ สพฺพโลเก อนภริตสณฺหา
ภิกฺขเว อภาวิตา พหุลฺลิกตา มหปฺผลา โหติ มหานิสฺสา
อมตฺตคฺชา อมตฺตปริโยसानาติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ อิทเมตฺตํ ปฏิจฺจ
วุตฺตํ ฯ อนิจฺจสณฺหา ภิกฺขเว อภาวิตา พหุลฺลิกตา มหปฺผลา โหติ
มหานิสฺสา อมตฺตคฺชา อมตฺตปริโยसानาติ อิติ โข ปเนตฺตํ วุตฺตํ
กิลฺยเจตฺตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ อนิจฺจสณฺหาปริจฺเจเตน ภิกฺขเว ภิกฺขุโน
เจตสา พหุลฺลํ วิหฺรโต ลาภสฺสการสิโลเก จิตต์ ปฏิสัยติ ปฏิชชติ
ปฏิวตตติ น สมปสริยติ อุเปกขา วา ปาฏิกกุกุชตา วา สณฺชาติ
เสยฺยถาปี ภิกฺขเว กุกฺกุกุชตฺตํ วา นุหารุทพฺพหุลฺลํ วา อคฺคิมฺหิ ปกฺขจิตต์

ปฏิสียติ ปฏิภุชชติ ปฏิวตฺตติ น สมปสาร์ยติ เอวเมว โข
ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อนิจฺจสญฺญาปริจฺเจเตน เจตสา พหุลฺลํ วิหฺรโต
ลาภสฺสการสิโลเก จิตฺตํ ปฏิสียติ ปฏิภุชชติ น สมปสาร์ยติ อูเปกฺขา
วา ปาฏิกฺกญฺยุตา วา สญฺจชาติ สเจ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อนิจฺจสญฺญาปริจฺเจเตน
เจตสา พหุลฺลํ วิหฺรโต ลาภสฺสการสิโลเก จิตฺตํ อนุสนฺนฺหติ
อปฺปปาฏิกฺกญฺยุตา วา สญฺจชาติ เวทิตพฺพเมตฺตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุณา
อภาวิตา เม อนิจฺจสญฺญา นตฺถิ เม ปุพฺพเพนาปริ วิเสโส อปฺปตฺตํ
เม ภาวนาผลนฺติ อิติห ตตฺถ สมปชาโน โหติ สเจ ปน
ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อนิจฺจสญฺญาปริจฺเจเตน เจตสา พหุลฺลํ วิหฺรโต
ลาภสฺสการสิโลเก จิตฺตํ ปฏิสียติ ปฏิภุชชติ ปฏิวตฺตติ น สมปสาร์ยติ
อูเปกฺขา วา ปาฏิกฺกญฺยุตา วา สญฺจชาติ เวทิตพฺพเมตฺตํ ภิกฺขเว
ภิกฺขุณา ภาวิตา เม อนิจฺจสญฺญา อตฺถิ เม ปุพฺพเพนาปริ
วิเสโส ตตฺตํ เม ภาวนาผลนฺติ อิติห ตตฺถ สมปชาโน โหติ
อนิจฺจสญฺญา ภิกฺขเว ภาวิตา พหุลฺลิกตา มหปฺผลา โหติ มหานิสฺสา
อมโตคฺชา อมตปริโยसानาติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ อิทเมตฺตํ ปฏิจฺจ
วุตฺตํ ฯ อนิจฺเจ ทฺถสญฺญา ภิกฺขเว ภาวิตา พหุลฺลิกตา มหปฺผลา
โหติ มหานิสฺสา อมโตคฺชา อมตปริโยसानาติ อิติ โข ปเนตฺตํ วุตฺตํ
กิลฺยเจตฺตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ อนิจฺเจ ทฺถสญฺญาปริจฺเจเตน ภิกฺขเว ภิกฺขุโน
เจตสา พหุลฺลํ วิหฺรโต อาลสฺเส ๑ โกสฺชเช วิสฺสญฺจเย ปมาเท อนนฺนโยเค
อปฺปจฺจเวกฺขณาย ติพฺพา ภยสญฺญา ปจฺจปฺญฺจिता โหติ เสยฺยถาปี [๒]
#๑ ม. อาลสฺเส ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ ๒ ม. ภิกฺขเว ฯ เอวมฺมิตฺเตสฺสุ จาเนสฺสุปี ฯ

อุกฺขิตฺตาสีเก วรเก สเจ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อนิจฺเจ ทฺถสฺสณฺวาปริจฺเจเตน
เจตสา พหุลฺลํ วิหฺรโต อาลสฺเส โกสชฺเช วิสฺสณฺุจฺเจ ปมาเท
อนนฺุโยเค อปฺปจฺจเวกฺขณาย ติพฺพา ภยสฺสณฺวา น ปจฺจุปฺภูจฺจिता โหติ
เสยฺยถาปี อุกฺขิตฺตาสีเก วรเก เวทิตฺตพฺพเมตฺตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุณา
อภาวิตา เม อนิจฺเจ ทฺถสฺสณฺวา นตฺถิ เม ปฺพพฺเพนาปฺริ วิเสโส
อปฺปตฺตํ เม ภาวนาผลนฺติ อิติห ตตฺถ สมฺปชาโน โหติ สเจ
ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อนิจฺเจ ทฺถสฺสณฺวาปริจฺเจเตน เจตสา พหุลฺลํ วิหฺรโต
อาลสฺเส โกสชฺเช วิสฺสณฺุจฺเจ ปมาเท อนนฺุโยเค อปฺปจฺจเวกฺขณาย
ติพฺพา ภยสฺสณฺวา ปจฺจุปฺภูจฺจिता โหติ เสยฺยถาปี อุกฺขิตฺตาสีเก
วรเก เวทิตฺตพฺพเมตฺตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุณา ภาวิตา เม อนิจฺเจ
ทฺถสฺสณฺวา อตฺถิ เม ปฺพพฺเพนาปฺริ วิเสโส ปตฺตํ เม ภาวนาผลนฺติ
อิติห ตตฺถ สมฺปชาโน โหติ อนิจฺเจ ทฺถสฺสณฺวา ภิกฺขเว
ภาวิตา พหุลฺลิกตา มหปฺผลา โหติ มหฺานิสฺสา อมโตคฺธา อมตฺปริโยसानาติ
อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ อิทเมตฺตํ ปฏฺิจฺจ วุตฺตํ ฯ ทฺถเช อนตฺตสฺสณฺวา
ภิกฺขเว ภาวิตา พหุลฺลิกตา มหปฺผลา โหติ มหฺานิสฺสา อมโตคฺธา
อมตฺปริโยसानาติ อิติ โข ปเนตฺตํ วุตฺตํ กิณฺเจตฺตํ ปฏฺิจฺจ วุตฺตํ
ทฺถเช อนตฺตสฺสณฺวาปริจฺเจเตน ภิกฺขเว ภิกฺขุโน เจตสา พหุลฺลํ วิหฺรโต
อิมสฺมิณฺจ สวีนฺุณฺณเก กาเย พหิทฺธา จ สพฺพนิมิตฺเตสฺสุ อหํการมมฺการ-
มานาปคตฺตํ มานสํ โหติ วิชฺาสมตฺติกฺกนฺตํ สนฺตํ สุวิมฺุตตํ สเจ
ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ทฺถเช อนตฺตสฺสณฺวาปริจฺเจเตน เจตสา พหุลฺลํ วิหฺรโต

อิมสมฺมิจจ สวฺลฺยาณเก กาเย พหิทฺธา จ สพฺพนิมิตฺเตสุ
อหํการมมํการมานาปคตํ มานสํ น โหติ วิชาสมตฺติกนฺตํ สนฺตํ สุวิมฺุตตํ
เวทิตพฺพเมตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุณา อภาวิตา เม ทฺกฺขเ อนตฺตสฺสยฺวา
นตฺถิ เม ปุพฺพเณาปฺริ วิเสโส อปฺปตฺตํ เม ภาวนาผลนฺติ อติห
ตฺตถ สมฺปชาโน โหติ สเจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ทฺกฺขเ
อนตฺตสฺสยฺวาปฺริจฺเจเตน เจตสา พหุลํ วิหฺรโต อิมสมฺมิจจ สวฺลฺยาณเก
กาเย พหิทฺธา จ สพฺพนิมิตฺเตสุ อหํการมมํการมานาปคตํ มานสํ โหติ
วิชาสมตฺติกนฺตํ สนฺตํ สุวิมฺุตตํ เวทิตพฺพเมตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุณา
ภาวิตา เม ทฺกฺขเ อนตฺตสฺสยฺวา อตฺถิ เม ปุพฺพเณาปฺริ วิเสโส
ปตฺตํ เม ภาวนาผลนฺติ อติห ตฺตถ สมฺปชาโน โหติ ทฺกฺขเ
อนตฺตสฺสยฺวา ภิกฺขเว ภาวิตา พหุลิกฺตา มหปฺผลา โหติ มหานิสฺสา
อมโตคฺชา อมตปฺริโยसानาติ อติ ยนฺตํ วุตฺตํ อิทเมตํ ปฏฺิจจ
วุตฺตํ ฯ อีมา โข ภิกฺขเว สตฺต สฺสยฺวา ภาวิตา พหุลิกฺตามหปฺผลา
โหนตฺติ มหานิสฺสา อมโตคฺชา อมตปฺริโยसानาติ ฯ

[๔๗] อถ โข ชานฺตุสฺโสณิ ๑ พฺราหฺมโณ เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกमितฺวา ภควตา สทฺธิ สมฺโมทิ สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ
วิตฺติสารถฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสิทฺติ เอกมนฺตํ นิสฺสินฺโน โข ชานฺตุสฺโสณิ
พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ ภวมฺปิ โน โคตโม พฺรหฺมจาริ
ปฏฺิจฺชานาตีติ ฯ ยลฺลหิ ตํ พฺราหฺมณฺ สมฺมา วทมาโน วเทยฺย อชฺณฺฑํ
อจฺฉิทฺทํ อสพฺลํ อกมฺมาสํ ปฺริปฺณฺณํ ปฺริสฺสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จรตีติ
#๑ ม. ชานฺตุสฺโสณิ ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ

มเมว ตํ พุราหุณฺณ สมฺมา วทมาโน วทเยย อหฺลฺลฺลํ พุราหุณฺณ
อชฺฌนํ อจฺฉนํ อสพลํ อกมฺมาสํ ปริปฺปลนํ ปริสุทฺธํ พุรฺหุณฺณจริยํ
จรามิตฺติ ฯ กิํ ปน โภ โคตม พุรฺหุณฺณจริยสฺส ขณฺฑมฺปิ นิตฺถมฺปิ
สพลมฺปิ กมฺมาสมฺปิติ ฯ อิท พุราหุณฺณ เอกจฺโจ สมนฺโณ วา
พุราหุณฺโณ วา สมฺมา พุรฺหุณฺณาโร ปฏฺิชาณมาโน นหฺเวว โข มาตุคฺคาเมณ
สทฺธิํ ทฺวยนฺทฺวยสมฺปาตฺตํ สฺมาปชฺชติ อปีจ โข มาตุคฺคาเมณ
อฺจุฉาณํ ปริมฺมทฺทนํ นฺหาปนํ สมฺพาหนํ สาทิยติ โส ตํ อสฺสาเทติ
ตํ นิกามเตติ เตน จ วิตฺตํ อปชฺชติ อิทมฺปิ โข พุราหุณฺณ
พุรฺหุณฺณจริยสฺส ขณฺฑมฺปิ นิตฺถมฺปิ สพลมฺปิ กมฺมาสมฺปิ อຍ
วฺจฺจติ พุราหุณฺณ อปริสุทฺธํ พุรฺหุณฺณจริยํ จริติ สลฺလฺลฺลิตฺโต เมถุนေန
สลฺလฺลฺลิตฺเตน น ปริมฺมจฺจติ ชาติยา ชรามฺมเรณ ๑ โสเกหิ ปริเทเวหิ
ทฺถุเขหิ โทมนสฺเสหิ อฺปายาเสหิ น ปริมฺมจฺจติ ทฺถุขສฺမာติ
วทามิ ฯ ปฺน จปฺริ พุราหุณฺณ อีเชกจฺโจ สมนฺโณ วา พุราหุณฺโณ
วา สมฺมา พุรฺหุณฺณาโร ปฏฺิชาณมาโน นหฺเวว โข มาตุคฺคาเมณ สทฺธิํ
ทฺวยนฺทฺวยสมฺปาตฺตํ สฺมาปชฺชติ นปี มาตุคฺคาเมณ อฺจุฉาณํ
ปริมฺมทฺทนํ นฺหาปนํ สมฺพาหนํ สาทิยติ อปีจ โข มาตุคฺคาเมณ
สทฺธิํ สลฺลฺลฺลิตฺติ สํกීပิตฺติ สํเกပายิตฺติ ฯ เปฯ นปี มาตุคฺคาเมณ
สทฺธิํ สลฺลฺลฺลิตฺติ สํกීပิตฺติ สํเกပายิตฺติ อปีจ โข มาตุคฺคาเมณ
จกฺขุณา จกฺขุํ อฺปนฺนิชฺฌายิตฺติ เปกฺขติ นปี มาตุคฺคาเมณ
จกฺขุํ อฺปนฺนิชฺฌายิตฺติ เปกฺขติ อปีจ โข มาตุคฺคาเมณ สทฺธิํ

#๑ ม. ชราย มรณน ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ

สุณาทิ ติโรกูฑฑัง วา ติโรปาการัง วา หสนนุตติยา วา ภณนุตติยา วา
คายนุตติยา วา โรทนุตติยา วา นปี มาตุคามสุส สทุฑ์ สุณาทิ
ติโรกูฑฑัง วา ติโรปาการัง วา หสนนุตติยา วา ภณนุตติยา วา
คายนุตติยา วา โรทนุตติยา วา อปีจ โข ยานิสฺส ตานิ ปุพฺเพ
มาตุคามเนน สทุฑ์ หสิตลปิตฺกัฬิตานิ ตานิ อนุสฺสรติ นปี ยานิสฺส
ตานิ ปุพฺเพ มาตุคามเนน สทุฑ์ หสิตลปิตฺกัฬิตานิ ตานิ อนุสฺสรติ
อปีจ โข ปสฺสติ คหปตี วา คหปติปุตฺตัง วา ปญฺจหิ กามकुณฺเหหิ
สมปปีตัง สมงฺกัฏฺฐัง ปริจารยมาณัง นปี ปสฺสติ คหปตี วา
คหปติปุตฺตัง วา ปญฺจหิ กามकुณฺเหหิ สมปปีตัง สมงฺกัฏฺฐัง ปริจารยมาณัง
อปีจ โข อญฺจตรัง เทวณิกายัง ปณฺธิชาย พุรหุมาจริยํ จรติ
อิมินาหัง สีเลน วา วเตน วา ตเปน วา พุรหุมาจริเยน วา เทโว
วา ภวิสฺสามิ เทวญฺจตโร วาติ โส ตัง อสฺสาเทติ ตัง นิกาเมติ
เตน จ วิตุตฺตี อาปชฺชติ อิทมฺปิ โข พุราหุมาจริยํ พุรหุมาจริยสุส
ขณฺฑมฺปิ ฉิทมฺปิ สพลมฺปิ กมฺมาสมฺปิ อัย วุจฺจติ พุราหุมาจริยํ
อปริสฺสุทฺธัง พุรหุมาจริยํ จรติ สญฺญตฺโต เมถุนเนน สญฺโฆเคน น
ปริมุจฺจติ ชาตียา ชรามรณฺเนน โสเกหิ ปรีเทเวหิ ทุกฺเขหิ โทมนสุเสหิ
อุปายาเสหิ น ปริมุจฺจติ ทุกฺขสมฺมาติ วทามิ ฯ ยาวทิวญฺจาหัง
พุราหุมาจริยํ อิมํ สุตฺตุนัน เมถุนสญฺโฆคานัน อญฺจตรัง เมถุนสญฺโฆคัง
อตุคฺคินิ อปฺปหีนัน สมฺนุปสฺสึ เนว ตาวาหัง พุราหุมาจริยํ สเทวเก
โลเก สมารเก สพุรหุมาจริยํ สสุสมณพุราหุมาจริยยา ปชาย สเทวมานุสฺสา

อนฺตฺตริ สฺมฺมาสมฺโพธิ อภิสฺมฺพุทฺโธ ๑ ปจฺจณฺณวาลี ยโต จ โข
อหิ พุราหฺมณ อิมสฺส สตฺตณฺนํ เมณฺณสฺสโยคานํ อณฺตฺตริ เมณฺณสฺสโยคํ
อตฺตนิ อปฺปหีนํ น สมนฺุปลฺสึ อถาหิ พุราหฺมณ
สทฺเวเก โลเก สมารเก สพุรหฺมเก สสฺสสมณฺพุราหฺมณฺนิยา ปชาย
สทฺเวมนฺุสฺสาย อนฺตฺตริ สฺมฺมาสมฺโพธิ อภิสฺมฺพุทฺโธ ปจฺจณฺณวาลี
ณฺณณฺจ ปน เม ทสฺสนํ อุทปาที อกฺุปฺปา เม วิมฺุตฺติ
อยมฺนฺติมา ชาตี นตฺถิทานี ปฺนพฺภโวตี ฯ เอวํ วุตฺเต ชานฺุสฺโสณฺี
พุราหฺมโณ ภควนฺุตํ เอตทโวจ อภิกฺกนฺุตํ โภ โคตม ฯเปฯ
อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ชาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺุเปตฺ สรณฺํ
กตฺนฺติ ฯ

[๔๘] สลฺโยควิสลฺโยคํ โว ภิกฺขเว ฃมฺมปริยาโย เทเสสฺสสามิ
ตํ สฺณณาด สาธุกํ มนฺสิกโรถ ภาสิสฺสามิตี ฯ เอวํ ภนฺุเตตี โข เต
ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺสโสสุ ฯ ภควา เอตทโวจ กตฺโม จ ภิกฺขเว
สลฺโยควิสลฺโยโค ๒ ฃมฺมปริยาโย อิตฺถิ ภิกฺขเว อชฺฉตฺตํ
อิตฺถินฺุทฺริยํ มนฺสิกโรตี อิตฺถิกฺุตฺตํ อิตฺถากปฺปํ อิตฺถิวีรํ อิตฺถิจฺฉนฺุทํ
อิตฺถิสฺสฺสรํ อิตฺถาลงฺการิ สฺวา ตตฺถ รัชฺชตี ตตฺตราภิรมตี สฺวา ตตฺถ
รตฺตา ตตฺตราภิรตา พหิทฺธา ปฺุริสินฺุทฺริยํ มนฺสิกโรตี ปฺุริสฺกตฺตํ ปฺุริสากปฺปํ
ปฺุริสวีนํ ปฺุริสจฺฉนฺุทํ ปฺุริสสฺสฺสรํ ปฺุริสาลงฺการิ สฺวา ตตฺถ
รัชฺชตี ตตฺตราภิรมตี สฺวา ตตฺถ รตฺตา ตตฺตราภิรตา พหิทฺธา
สลฺโยคํ อากฺุชฺตี ยณฺุจสฺสา สลฺโยคปจฺจยา อุปฺปชฺชตี สฺวํ
#๑ ม. อภิสฺมฺพุทฺโธตี ฯ เอวมฺุปฺริปี ฯ ๒ ม. สํโยโค วิสํโยโค ฯ เอวมฺุปฺริปี ฯ

โสมนสฺสํ ตณฺจ อากงฺขติ อิตฺถตฺเต ภิฺกขเว อภิรตา สตุตา ปุริเสสุ
สณฺโณคํ คตา เอวํ โข ภิฺกขเว อิตฺถิ อิตฺถตฺตํ นาทิวตฺตติ ฯ
ปุริโส ภิฺกขเว อชฺฌตฺตํ ปุริสินฺุทฺริยํ มนสิกโรติ ปุริสกุตฺตํ ปุริสากปฺปํ
ปุริสวិธํ ปุริสจฺจนฺทํ ปุริสสฺสรํ ปุริสาลงฺการํ โส ตตฺถ รชฺชติ ตตฺตฺราภิรมติ
โส ตตฺถ รตฺโต ตตฺตฺราภิรโต พหิทฺธา อิตฺถินฺุทฺริยํ มนสิกโรติ
อิตฺถิกุตฺตํ อิตฺถากปฺปํ อิตฺถิวิธํ อิตฺถิจฺจนฺทํ อิตฺถิสฺสรํ อิตฺถาลงฺการํ
โส ตตฺถ รชฺชติ ตตฺตฺราภิรมติ โส ตตฺถ รตฺโต ตตฺตฺราภิรโต พหิทฺธา
สณฺโณคํ อากงฺขติ ยณฺจสฺส สณฺโณคปจฺจยา อุปฺปชฺชติ สฺขํ
โสมนสฺสํ ตณฺจ อากงฺขติ ปุริสตุเต ภิฺกขเว อภิรตา สตุตา
อิตฺถิสฺสุ สณฺโณคํ คตา เอวํ โข ภิฺกขเว ปุริโส ปุริสตุตฺตํ นาทิวตฺตติ ฯ
เอวํ โข ภิฺกขเว สณฺโณโค โหติ ฯ กถณฺจ ภิฺกขเว
วิสณฺโณโค โหติ อิตฺถิ ภิฺกขเว อชฺฌตฺตํ อิตฺถินฺุทฺริยํ น มนสิกโรติ
อิตฺถิกุตฺตํ อิตฺถากปฺปํ อิตฺถิวิธํ อิตฺถิจฺจนฺทํ อิตฺถิสฺสรํ
อิตฺถาลงฺการํ สฺวา ตตฺถ น รชฺชติ ตตฺตฺร นาภิรมติ สฺวา ตตฺถ
อรตฺตา ตตฺตฺร อนภิรตา พหิทฺธา ปุริสินฺุทฺริยํ น มนสิกโรติ ปุริสกุตฺตํ
ปุริสากปฺปํ ปุริสวิธํ ปุริสจฺจนฺทํ ปุริสสฺสรํ ปุริสาลงฺการํ สฺวา ตตฺถ
น รชฺชติ ตตฺตฺร นาภิรมติ สฺวา ตตฺถ อรตฺตา ตตฺตฺร อนภิรตา
พหิทฺธา สณฺโณคํ นากงฺขติ ยณฺจสฺสา สณฺโณคปจฺจยา อุปฺปชฺชติ
สฺขํ โสมนสฺสํ ตณฺจ นากงฺขติ อิตฺถตฺเต โข ภิฺกขเว อนภิรตา
สตุตา ปุริเสสุ วิสณฺโณคํ คตา เอวํ โข ภิฺกขเว อิตฺถิ

อิตถุตตํ อติวตตติ ฯ ปุริโส ภิกขเว อชฌตตํ ปุริสินุทริยํ น มนสิกโรติ
ปุริสกุตตํ ปุริสากปป์ ปุริสวัธิ ปุริสจณนุทํ ปุริสสุสรํ ปุริสาลงการํ
โส ตตถ น รชชติ ตตฺร นาภิรมติ โส ตตถ อรตฺโต ตตฺร
อนภิรโต พหิทฺธา อิตถินุทริยํ น มนสิกโรติ อิตถีกุตตํ อิตถากปป์
อิตถิวธิ อิตถิจณนุทํ อิตถิสุสรํ อิตถาลงการํ โส ตตถ น รชชติ
ตตฺร นาภิรมติ โส ตตถ อรตฺโต ตตฺร อนภิรโต พหิทฺธา
สญฺโณคํ นากงฺขติ ยลฺลจสฺส สญฺโณคปจฺจยา อุปฺปชฺชติ สฺขํ โสมนสฺสํ
ตลฺลจ นากงฺขติ ปุริสตเต ภิกขเว อนภิรตา สจฺจตา อิตถีสุ
วิสญฺโณคํ คตา เอวํ โข ภิกขเว ปุริโส ปุริสตตํ อติวตตติ ฯ
เอวํ โข ภิกขเว วิสญฺโณโค โหติ ฯ อยํ โข ภิกขเว สญฺโณควิสญฺโณโค
ธมฺมปริยาโยติ ฯ

[๔๕] เอกํ สมํ ภาควา จมฺปาโย วิหริติ คคฺคราย โปกฺขรณฺนิยา
ติเร ฯ อถ โข สมฺพหุลา จมฺเปยฺยกา อุปาสกา เยนายสฺมา สาริปฺุตโต
เตนฺอุปสงฺกมึสฺส อุปสงฺกมิตฺวา आयสฺมนตํ สาริปฺุตตํ อภิวาเทตฺวา
เอกมนฺตํ นิสึทึสฺส เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข จมฺเปยฺยกา อุปาสกา
आยสฺมนตํ สาริปฺุตตํ เอตทโวจํ จิรสฺสุตา โน ภาเน ภาควโต
สมฺมุขา ธมฺมิ กถา สาธุ มยฺ ภาเน ลเกยฺยาม ภาควโต [๑] ธมฺมิ กถํ
สวานายาติ ฯ เตนหาวิโส ตทหุโปสเถ อาคจฺเจยฺยาถ อปฺเปวนาม
ลเกยฺยาถ ภาควโต สนฺติเก ๒ ธมฺมิ กถํ สวานายาติ ฯ เอวํ ภาเนติ โข
จมฺเปยฺยกา อุปาสกา आयสฺมโต สาริปฺุตตสฺส ปฺฏิสฺสุณฺติวา
#๑ ม. สมฺมุขา ฯ ๒ ม. สมฺมุขา ฯ

อฏฺฐายาสนา อายสฺมนุตฺติ สารีปุตฺตํ อภิวัตเตตฺวา ปทกฺขิณฺณํ กตฺวา
ปทกฺกมิตฺตุ ๑ อถโฆ จมฺเปยฺยกา อุปาสกา ตทหุโปสเส เยนายสฺมา
สารีปุตฺโต เตนฺอุปสงฺกมิตฺตุ อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนุตฺติ สารีปุตฺตํ
อภิวัตเตตฺวา เอกมนุตฺติ อฏฺฐจฺสู ๑ อถโฆ อายสฺมา สารีปุตฺโต เตหิ
จมฺเปยฺยกเทหิ อุปาสเทหิ สทฺฐี เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิตฺตุ อุปสงฺกมิตฺวา
ภควนุตฺติ อภิวัตเตตฺวา เอกมนุตฺติ นิสิตฺติ เอกมนุตฺติ นิสินฺโน โข อายสฺมา
สารีปุตฺโต ภควนุตฺติ เอตทโวจ สฺยา นฺ โข ฆนฺเต อิคฺเชจฺจสฺส
ตาทิสฺสเยว ทานํ ทินฺนํ มหปฺผลํ ๑ น มหानิสฺสํ สฺยา ปน ฆนฺเต
อิคฺเชจฺจสฺส ตาทิสฺสเยว ทานํ ทินฺนํ มหปฺผลํ [๒] มหานิสฺสนฺติ ๑ สฺยา
สารีปุตฺต อิคฺเชจฺจสฺส ตาทิสฺสเยว ทานํ ทินฺนํ มหปฺผลํ น มหานิสฺสํ
สฺยา ปน สารีปุตฺต อิคฺเชจฺจสฺส ตาทิสฺสเยว ทานํ ทินฺนํ มหปฺผลํ
มหานิสฺสนฺติ ๑ โโก นฺ โข ฆนฺเต เหตุ โโก ปจฺจโย เยนปี
อิคฺเชจฺจสฺส ๓ ตาทิสฺสเยว ทานํ ทินฺนํ มหปฺผลํ น มหานิสฺสํ โโก นฺ
โฆ ฆนฺเต เหตุ โโก ปจฺจโย เยนปี อิคฺเชจฺจสฺส ตาทิสฺสเยว ทานํ
ทินฺนํ มหปฺผลํ มหานิสฺสนฺติ ๑ อิทฺธ สารีปุตฺต อิกฺจฺจโง สาทฺเพกฺโข ทานํ
เทติ ปฏฺวิพทฺธจฺจิตฺโต ทานํ เทติ สนฺนินฺธิปฺเพกฺโข ทานํ เทติ อิมํ เปจฺจ
ปริภฺลฺลชฺชิสฺสามิตฺติ ทานํ เทติ โส ตํ ทานํ เทติ สมณฺสฺส วา
พฺุราหุณฺสฺส วา อนฺนํ ปานํ วตฺถํ ยานํ มาลาคนฺธวิเลปนํ
เสยฺยาวสถปฺพิเปยฺยํ ตํ กิ มลฺลลสิ สารีปุตฺต ทเทยฺย อิคฺเชจฺจโง
เอวรูปี ทานนฺติ ๑ เอว ฆนฺเต ๑ ตตฺร สารีปุตฺต ยฺวายํ สาทฺเพกฺโข
#๑ ม. น มหปฺผลํ โหติ ๑ เอวมิตฺติเสสฺส จาเนสฺสปี ๑ ๒ ม. โหติ ๑ เอวมุปริปปี ๑
#๓ ม. เยน มิคฺเชจฺจสฺส ๑ เอวมุปริปปี ๑

ทาน์ เทติ ปฏิพัทธจิตโต ทาน์ เทติ สนุธิเปกโข ทาน์ เทติ อิม
เปจจ ปริภุชชิสสามิติ ทาน์ เทติ โส ตัง ทาน์ ทตฺวา กายสฺส
เกทา ปรมมรณา จาตุम्मหาราชิกานัน เทวานัน สหพยตฺ อูปชชติ โส
ตัง กมฺมํ เขเปตฺวา ตัง อิทธิ ตัง ยสฺส ตัง อาธิปเตยฺย ๑ อากาโม โหติ
อากนฺตา อิตฺตตฺตํ อิธ ปน สาริปฺปุตฺต เอกจฺโจ นนฺหว โข
สาเปกโข ทาน์ เทติ น ปฏิพัทธจิตโต ทาน์ เทติ น สนุธิเปกโข
ทาน์ เทติ น อิม เปจจ ปริภุชชิสสามิติ ทาน์ เทติ อปิ
โข สาหุ ทานนฺติ ทาน์ เทติ ๗เป๗ นปี สาหุ ทานนฺติ ทาน์
เทติ อปิ โข ทินฺนปฺพุพฺพ กตฺพุพฺพ ปิตฺติตามเหติ น อรหามิ
โปราณํ กุลวสฺส หาเปตฺนฺติ ทาน์ เทติ นปี ทินฺนปฺพุพฺพ กตฺพุพฺพ
ปิตฺติตามเหติ น อรหามิ โปราณํ กุลวสฺส หาเปตฺนฺติ ทาน์ เทติ
อปิจ โข อหํ ปจามิ อิเม น ปจนฺติ น อรหามิ ปจนฺโต
อปจนฺตานัน ทานัน อทาตฺนฺติ ทาน์ เทติ นปี อหํ ปจามิ อิเม น
ปจนฺติ น อรหามิ ปจนฺโต อปจนฺตานัน ทานัน อทาตฺนฺติ ทาน์ เทติ
อปิจ โข ยถา เตสฺส ปุพฺพกานัน อีสินฺนํ ตานินิ มหายนฺณานิ อเหตุ
เสยฺยถิทํ อญฺจกสฺส วามกสฺส วามเทวสฺส เวสฺสามิตฺตสฺส ยมทคฺคิโน
องฺคิรสฺส ภารทฺวาชสฺส วาเสญฺจสฺส กสฺสปสฺส ภคฺโน เอว เม
อัย ทานสฺสวิกาโค ภวิสฺสตีติ ทาน์ เทติ นปี ยถา เตสฺส ปุพฺพกานัน
อิสินฺนํ ตานินิ มหายนฺณานิ อเหตุ เสยฺยถิทํ อญฺจกสฺส วามกสฺส วามเทวสฺส
เวสฺสามิตฺตสฺส ยมทคฺคิโน องฺคิรสฺส ภารทฺวาชสฺส

#๑ ม. อาธิปจฺจ ๗ เอวมฺปรีปี ๗

วาเสฏฺฐสฺส กสฺสปสฺส ภคฺุโน เอวํ เม อัยํ ทานสํวิภาโค ภวิสฺสตีติ
ทานํ เทติ อปีจ โข อิมํ เม ทานํ ททโต จิตฺตํ ปสฺสีทติ
อตุตฺตมนตาโสมนสฺสํ อูปชายตีติ ทานํ เทติ นปี อิมํ เม ทานํ
ททโต จิตฺตํ ปสฺสีทติ อตุตฺตมนตาโสมนสฺสํ อูปชายตีติ ทานํ เทติ
อปีจ โข จิตฺตตาลงฺการํ จิตฺตปริกฺขารํ ทานํ เทติ โส ตํ ทานํ
เทติ สมณสฺส วา พุราหุมนสฺส วา อนนฺนํ ปานํ วตฺถํ ยานํ มาลาคนฺธุวิเลปนํ
เสยฺยยาวสถปทีเปยฺยํ ตํ กิมฺมณฺณลลิตี สารีปฺุตต ททเยยฺย
อิเชกฺจโจ เอวรूपํ ทานนฺนติ ฯ เอวํ ภนฺเต ฯ ตตฺตร สารีปฺุตต ยวายํ
นแหว โข ๑ สาเปกฺโข ทานํ เทติ น ปฏฺิพทฺฐจิตฺโต ทานํ เทติ น
สนฺนุธิเปกฺโข ทานํ เทติ น อิมํ เปจฺจ ปริภุญฺชิสฺสสามีติ ทานํ เทติ
นปี สาหุ ทานนฺนติ ทานํ เทติ นปี ทินฺนปฺุพฺพิ กตฺปฺุพฺพิ ปิณฺดุปีตามเหหิ
น อรหามิ โปปราณํ กุลวํสํ หาเปตฺตุนฺนติ ทานํ เทติ นปี อหํ ปจามิ
อิมเ น ปจนฺนติ น อรหามิ ปจนฺนโต อปจนฺนตานิ ทานํ อทาตฺตุนฺนติ
ทานํ เทติ นปี ยถา เตสํ ปฺุพฺพกานํ อีสินํ ตานิ มหายนฺณานิ
อเหตุสฺสํ เสยฺยถิตํ อฏฺฐกสฺส วามกสฺส วามเทวสฺส เวสฺสสามิตฺตสฺส
ยมทคฺคิโน องฺคีรสฺส ภารทฺวาชสฺส วาเสฏฺฐสฺส กสฺสปสฺส ภคฺุโน
เอวํ เม อัยํ ทานสํวิภาโค ภวิสฺสตีติ ทานํ เทติ นปี อิมํ เม ทานํ
ททโต จิตฺตํ ปสฺสีทติ อตุตฺตมนตาโสมนสฺสํ อูปชายตีติ ทานํ เทติ
อปีจ โข จิตฺตตาลงฺการํ จิตฺตปริกฺขารํ ทานํ เทติ โส ตํ ทานํ
ทตฺวา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา พุรฺหุมากายิกานํ เทวานํ
#๑ ม. โขสทฺุโท นตฺถิ ฯ

สหพฺยตํ อูปฺปชฺชติ โส ตํ กมฺมํ เขเปตฺวา ตํ อิหฺริ ตํ ยสํ
ตํ อธิปเตยฺย อนาคามี โหติ อนาคนฺดา อิตฺถตฺตํ อัย โข
สารีปฺตฺต เหตุ อัย ปจฺจโย เยนปี อีเชกจฺจสฺส ตาทิสฺสเยว ทานํ
ทินฺนํ มหปฺผลํ น มหานิสฺสํ อัย ปน สารีปฺตฺต เหตุ อัย ปจฺจโย
เยนปี อีเชกจฺจสฺส ตาทิสฺสเยว ทานํ ทินฺนํ มหปฺผลํ มหานิสฺสนฺติ ฯ

[๕๐] เอกํ สมยํ ภควา อายสฺมา จ สารีปฺตฺโต อายสฺมา
จ มหาโมคฺคฺคฺลาโน ทกฺขิณาสิริสฺมี จาริกํ จรฺนฺติ มหฺตา ภิกฺขุสงฺฆเณน
สทฺธิ ฯ เตน โข ปน สมเณน เวพฺพกณฺฏิกิ ๑ นนฺทมาตา อุปาสิกา
รตฺติยา ปจฺจสฺสมยํ ปจฺจจฺจาย ปารายนํ สเรณ ภาสฺติ ฯ เตน โข
ปน สมเณน เวสฺสวณฺโณ ๒ มหาราชา อุตฺตราย ทิสาย ทกฺขิณํ ทิสํ
คจฺฉติ เกณจิเทว กรณฺเณน อสฺโสสิ โข เวสฺสวณฺโณ มหาราชา
นนฺทมาตาย อุปาสิกาย ปารายนํ สเรณ ภาสฺนฺติยา สุตฺวา กถาปริโยสานํ
อากมฺยมาโน อฏฺฐาสิ ฯ อถ โข นนฺทมาตา อุปาสิกา
ปารายนํ สเรณ ภาสฺติวา คฺฉนฺหิ อโหสิ ฯ อถ โข เวสฺสวณฺโณ มหาราชา
นนฺทมาตาย อุปาสิกาย กถาปริโยสานํ วิทิตฺวา อพฺภานูโมทิ
สาธฺว ภาคินิ สาธฺว ภาคินิตี ฯ โโก ปเนโส ภทฺรมุขาทิ ฯ อหนฺเต
ภาคินิ ภาตา เวสฺสวณฺโณ มหาราชาติ ฯ สาธฺว ภทฺรมุข เตน หิโย
เม อัย ฐมฺมปริยาโย ภณฺนิโต อิํ เต โหตุ อาติเถยฺยนฺติ ฯ สาธฺว
ภาคินิ เอตฺถเจว เม โหตุ อาติเถยฺยํ เสวว สารีปฺตฺตโมคฺคฺคฺลานปฺปมุโข
#๑ ม. เวพฺพกณฺฏิกิ ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ ๒ เวสฺสวณฺโณตีปี ฯ

ภิกฺขุสงฺโฆ อกตปาตราโส เวพฺพกณฺฏกั อากมิตฺตติ ตณฺจ
ภิกฺขุสงฺฆั ปรีวีสิตฺวา มม ทกฺขิณั อาทิสฺเสยฺยาสิ เอวณฺจ ๑ เม
ภวิสฺสติ อาติเถยฺยนฺติ ฯ อถโฆ นนฺทมาตา อุปาสิกา อณฺณตฺรึ ปุริสั ๒ ตสฺสา
รตฺติยา อจฺจเยน สเก นิเวสเน ปณฺธิตั ขาทนียั โภชนียั ปฏฺิยาทาเปสิ ฯ
อถโฆ สารีปฺตุตฺตโมคฺคกฺลฺลานปฺปมฺุโข ภิกฺขุสงฺโฆ อกตปาตราโส เยน เวพฺพกณฺฏกั
ตทวสฺริ ฯ อถโฆ นนฺทมาตา อุปาสิกา อณฺณตฺรึ ปุริสั
อามนฺเตสิ เอหิ ตวํ อมฺโภ ปุริส อารามั คนฺตฺวา ภิกฺขุสงฺฆสฺส
กาคั อารโจะหิ กาลิ ฆนฺเต อยฺยาเย นนฺทมาตาย ๓ นิเวสเน นิฏฺฐิตั
ภตฺตนฺติ ฯ เอวํ อยฺเยติ โข โส ปุริโส นนฺทมาตาย อุปาสิกาย
ปฏฺิสฺสณฺณิตฺวา อารามั คนฺตฺวา ภิกฺขุสงฺฆสฺส กาคั อารโจะหิ กาลิ
ฆนฺเต อยฺยาเย นนฺทมาตาย ๓ นิเวสเน นิฏฺฐิตั ภตฺตนฺติ ฯ อถโฆ
สารีปฺตุตฺตโมคฺคกฺลฺลานปฺปมฺุโข ภิกฺขุสงฺโฆ ปุพฺพณฺหสมฺยั นีวาเสตฺวา
ปตฺตจิวรมาทาย เยน นนฺทมาตาย อุปาสิกาย นิเวสนั เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ปณฺณตฺเต อาสเน นิสีหิ ฯ อถโฆ นนฺทมาตา อุปาสิกา
สารีปฺตุตฺตโมคฺคกฺลฺลานปฺปมฺุโข ภิกฺขุสงฺฆั ปณฺธิเตน ขาทนียเณ โภชนียเณ:
สทฺตธา สนฺตปฺเปสิ สมฺปวาเรสิ อถโฆ นนฺทมาตา อุปาสิกา
อายสฺมนตฺตึ สารีปฺตุตฺตึ ภูตฺตาวี โอนิตฺปตฺตปาณิ เอกมฺนตฺตึ นิสีหิ ฯ
เอกมฺนตฺตึ นิสินฺนั โข นนฺทมาตฺรึ อุปาสิกั อายสฺมา สารีปฺตุตฺโต เอตทโวจ
โก ปนฺ เต นนฺทมาเต ภิกฺขุสงฺฆสฺส อพฺภาคมณั อารโจะหีสิติ ฯ อิทาหั
#๑ ม. เอตฺถเจว ฯ เอวมฺุปรีปี ฯ ๒ อิทั ปาจทฺวยั นตฺถิ ฯ ๓ ม. นนฺทมาตฺยา ฯ

ฃนุเต รตฺติยา ปจฺจุสสมยฺ ปจฺจุญฺจาย ปารายณฺ สเรน ภาสิตฺวา
 ตฺตฺหิ อโหสิ อถโ ฃนุเต เวสฺสวณฺโณ มหาราชา มม กถาปริโยสานํ
 วิทิตฺวา อพฺภานุโมทฺติ สาธุ ภคินิ สาธุ ภคินิตฺติ โโก
 ปเนโส ฃทฺรมฺขาทิ อหนฺเต ภคินิ ภาตา เวสฺสวณฺโณ มหาราชาติ
 สาธุ ฃทฺรมฺข เตน หิโย เม อยฺ ฃมฺมปริยาโย ภคินิตฺติ อิทฺนฺเต
 โหตุ อาทิเถยฺยนฺติ สาธุ ภคินิ เอตฺถเจว เม โหตุ อาทิเถยฺย
 เสวว สาริปฺุตตโมคคฺคฺลฺลฺลานปฺปมฺโข ภิกฺขุสงฺโฆ อกตปาตราโส เวพฺพกณฺฏกํ
 อากมฺิสฺสติ ตถจ ภิกฺขุสงฺฆํ ปรีวิสิตฺวา มม ทกฺขิณฺ
 อาทิเสยฺยาสฺสิ เอวณฺจ เม ภวิสฺสติ อาทิเถยฺยนฺติ ยทฺธิ ฃนุเต
 ทาเน ปฺลฺยณฺํ ปฺลฺยณฺมฺหิตํ ๑ เวสฺสวณฺณสฺส มหาราชสฺส สฺขาย โหตุติ ๑
 อจฺฉริยฺ นนฺทมาเต อพฺภุตฺติ นนฺทมาเต ยตฺร หิ นาม เวสฺสวณฺณเณน
 มหาราเชน เอวฺมฺหิทฺธิเกน เอวฺมฺหเสกฺขเณน เทวปฺุตเตน สมฺมุขา
 สลฺลปฺิสฺสตีติ ๑ น โข เม ฃนุเต เอเสว อจฺฉริโย อพฺภุโต ฃมฺโม
 อตฺถิ เม อถฺโณปฺิ อจฺฉริโย อพฺภุโต ฃมฺโม อิทฺ เม ฃนุเต
 นนฺโท นาม เอกปฺุตตโก ปฺิโย มนาโป ตํ ราชาโน กิสฺมิณฺจิทฺเว
 การเณ ๒ โอกฺกสฺส ปสฺยฺห ซิวิตา โวโรเปสฺสุ ตสฺมี โข ปนาหํ
 ฃนุเต ทารเก คหิตฺเต วา คยฺหมานเ วา วเช วา วชฺฉมานเ วา
 หเต วา หลฺยมานเ วา นาภิขานามิ จิตฺตสฺส อถฺยถตฺตฺนฺติ ๑
 อจฺฉริยฺ นนฺทมาเต อพฺภุตฺติ นนฺทมาเต ยตฺร หิ นาม จิตฺตฺปฺปาทมฺตฺมฺปฺิ ๓
 ปรีโสเชสฺสตีติ ๑ น โข เม ฃนุเต เอเสว อจฺฉริโย
 #๑ สฺสิ. ปฺลฺยณฺํ หิตํ ๑ ม. ปฺลฺยณฺจ ปฺลฺยณฺมฺหิจ ตํ ๑ ย. ปฺลฺยณฺํ วา ปฺลฺยณฺมฺหํ วา ๑
 #๒ ม. ปกรเณ ๑ ๓ ม. จิตฺตฺปฺปาทมฺปฺิ ๑ เอวฺมฺปรีปฺิ ๑

อพฺภูโต ฌมฺโม อตฺถิ เม อญฺโฌปี อจฺฉริโย อพฺภูโต ฌมฺโม อิธ
เม ฆนฺเต สามิกโก กาลกโต อญฺจตรฺ ยกฺขโยนี อุปฺปนฺโน โส เม
เตเนว ปฺริเมน อตฺตภาเวน อุทฺทสฺเสสิ น โข ปนาหิ ฆนฺเต
อภิขานามิ ตโต นินานํ จิตฺตสฺส อญฺจตฺตนฺติ ฯ อจฺฉริยํ นนฺทมาเต
อพฺภูตํ นนฺทมาเต ยตฺร หิ นาม จิตฺตฺอุปฺปาทมตฺตมฺปิ ปฺริโสเชสฺสตีติ ฯ
น โข เม ฆนฺเต เอเสว อจฺฉริโย อพฺภูโต ฌมฺโม อตฺถิ
เม อญฺโฌปี อจฺฉริโย อพฺภูโต ฌมฺโม ยโตหิ ฆนฺเต สามิกสฺส
ทฺทสฺเสว ทฺทรา อานีตา นากิขานามิ [๑] มนฺสาปี อติจฺริตุํ ๒ กฺุโต
ปนฺน กาเยนาติ ฯ อจฺฉริยํ นนฺทมาเต อพฺภูตํ นนฺทมาเต ยตฺร หิ
นาม จิตฺตฺอุปฺปาทมตฺตมฺปิ ปฺริโสเชสฺสตีติ ฯ น โข เม ฆนฺเตเอเสว
อจฺฉริโย อพฺภูโต ฌมฺโม อตฺถิ เม อญฺโฌปี อจฺฉริโย อพฺภูโต
ฌมฺโม ยทาหิ ฆนฺเต อุปาสิกา ปฏฺิเทสิตา นากิขานามิ กิณฺจ
สิกฺขาปทํ สลฺยจิจฺจ วิตฺติกฺกมิตาติ ฯ อจฺฉริยํ นนฺทมาเต อพฺภูตํ
นนฺทมาเตติ ฯ น โข เม ฆนฺเต เอเสว อจฺฉริโย อพฺภูโต ฌมฺโม
อตฺถิ เม อญฺโฌปี อจฺฉริโย อพฺภูโต ฌมฺโม อิธาหิ ฆนฺเต
ยวาทฺเว อากฺขามิ วิวิจฺเจว กามฺเห วิวิจฺจ อกฺุสเลหิ ฌมฺเมหิ
สวิตกฺกํ สฺวิจาร์ วิเวกฺขํ ปีตฺติสฺขํ ปจฺมํ ฌานํ อุปฺสมฺปชฺช วิหฺรามิ
วิตกฺกวิจฺจารานํ ฐปฺสมา อชฺฉตฺตํ สมฺปสาทนํ เจตฺโส เอโกทิกาวํ
อวิตกฺกํ อวิจาร์ สมาริซํ ๓ ปีตฺติสฺขํ ทฺุคฺคิยํ ฌานํ อุปฺสมฺปชฺช วิหฺรามิ
ปีตฺติยา จ วิรคา อุเปกฺกิกา จ วิหฺรามิ สตา จ สมฺปชานา
#๑ ม. สามิกํ ฯ ๒ ม. อติจฺริตา ฯ ๓ ม. วิเวกฺขํ ฯ

สุขณฺจ กายเณ ปฏฺฐิํเวเทมิ ยนฺตํ อริยา อาจิกฺขนฺติ อูเปกฺขโก
สติมา สุขวิหารีติ ตติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรามิ สุขสฺส จ
ปหานา ทฺกฺขสฺส จ ปหานา ปุพฺพเว โสมนสฺสโทมนสฺसानํ อตฺถงฺคมา
อทุกฺขมสฺสํ อูเปกฺขาสติปาริสฺสทฺธี จตฺตถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรามิติ ฯท
อจฺฉริยํ นนฺทมาเต อพฺภุตํ นนฺทมาเตติ ฯ น โข เม ฆนฺเตเอเสว
อจฺฉริโย อพฺภุโต ฆมฺโม อตฺถิ เม อญฺโฌปี อจฺฉริโย อพฺภุโต
ฆมฺโม ยานีมานิ ฆนฺเต ฆควตา เทสิตานิ ปญฺโจรมฺภากิยานิ
สญฺโฆชนานิ นาหนฺเตสํ กิณฺจิ อตฺตนิ อปฺปหีนํ สมฺนุสฺสํมิตฺติ ฯ
อจฺฉริยํ นนฺทมาเต อพฺภุตํ นนฺทมาเตติ ฯ อถ โข อายสฺมา สารีปฺตุโต
นนฺทมาตริ อฺปาสิกิ ฆมฺมिया กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา
สมฺมุเตเชตฺวา สมฺปหิเสตฺวา อฏฺฐายาสนา ปกฺกามิติ ฯ

มหายญฺจวคฺโค ปญฺจโม ฯ

ตสฺสทฺทานํ

จิตฺตปริกฺขาริ เทวอคฺคิ สญฺญา อปรา ทฺเว

เมถฺนา จ สญฺโฆโค ทานํ มาตาย เต ทสฺสํติ ฯ

ปญฺณาสโก สมฺมุโต ฯ

ปณณาสกสงคหิตา วคฺคา

อพฺยากตวคฺโค ปจฺโม

[๕๑] อถโฆ อถฺยตโร ภิกฺขุ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ อฺอุปสงฺกมิตฺวา
ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิ เอกมฺนตํ นิสินฺโน
โฆ โส ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ โโก นฺุ โฆ ภนฺเต เหตุ โโก
ปจฺจโย เยน สฺตวโต อริยสวากสฺส วิจิกิจฺจนา นฺุปฺปชฺชติ อพฺยากตวตฺถุสฺสุติ ฯ
ทิกฺขุณิโรธา โฆ ภิกฺขุ สฺตวโต อริยสวากสฺส วิจิกิจฺจนา
นฺุปฺปชฺชติ อพฺยากตวตฺถุสฺสุติ ฯ โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺาติ โฆ ภิกฺขุ
ทิกฺขุจิกตเมตํ น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺาติ โฆ ภิกฺขุ ทิกฺขุจิกตเมตํ
โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺาติ โฆ ภิกฺขุ
ทิกฺขุจิกตเมตํ เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺาติ โฆ
ภิกฺขุ ทิกฺขุจิกตเมตํ ฯ อสฺสฺสววา ภิกฺขุ ปฺถุชฺชโน ทิกฺขุจึ นปฺปชานาติ
ทิกฺขุจิสฺมฺหํ นปฺปชานาติ ทิกฺขุณิโรธํ นปฺปชานาติ ทิกฺขุณิโรธคามินิ
ปฺปฏิปทํ นปฺปชานาติ ตสฺส สฺวา ทิกฺขุจึ ปวทฺตติ โส น ปริมุจฺจติ
ชาติยา ชราย มรณฺเณ โสเกหิ ปรีเทเวหิ ทฺกฺเขหิ โทมนสฺเสหิ
อฺุปายาเสหิ น ปริมุจฺจติ ทฺกฺขสฺมาติ วทามิ ฯ สฺตววา จ โฆ
ภิกฺขุ อริยสวากโ ทิกฺขุจึ ปชานาติ ทิกฺขุจิสฺมฺหํ ปชานาติ ทิกฺขุณิโรธํ
ปชานาติ ทิกฺขุณิโรธคามินิ ปฺปฏิปทํ ปชานาติ ตสฺส สฺวา ทิกฺขุจึ
นินฺรุชฺชติ โส ปริมุจฺจติ ชาตียา ชราย มรณฺเณ โสเกหิ ปรีเทเวหิ

ทุกฺเขหิ โทมนสุเสหิ อุปายาเสหิ ปริมุจฺจติ ทฺกฺขสมฺมาติ วทามิ ฯ
เอวํ ชานํ โข ภิกฺขุ สุตฺวา อริยสวโก เอวํ ปสฺสํ โหติ ตถาคโต
ปรมฺมมรณาติปี น พฺยากโรติ น โหติ ตถาคโต ปรมฺมมรณาติปี น
พฺยากโรติ โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรมฺมมรณาติปี น
พฺยากโรติ เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรมฺมมรณาติ น พฺยากโรติ
เอวํ ชานํ โข ภิกฺขุ สุตฺวา อริยสวโก เอวํ ปสฺสํ เอวํ อพฺยากรณฺทมโม
โหติ อพฺยากตฺวตฺถุสุ เอวํ ชานํ โข ภิกฺขุ สุตฺวา 8
อริยสวโก เอวํ ปสฺสํ นจฺจมฺภติ น กมฺปติ น เวชติ น สนฺตาสํ
อาปชฺชติ อพฺยากตฺวตฺถุสุ ฯ โหติ ตถาคโต ปรมฺมมรณาติ โข ภิกฺขุ
ตณฺหาคตเมตํ สลฺยถาคตเมตํ มลฺยถิตเมตํ ปฺปญฺจิตเมตํ อุปาทานคตเมตํ
วิปฺปฏิสวโร เอโส น โหติ ตถาคโต ปรมฺมมรณาติ โข
ภิกฺขุ วิปฺปฏิสวโร เอโส โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรมฺมมรณาติ
โข ภิกฺขุ วิปฺปฏิสวโร เอโส เนว โหติ น น โหติ
ตถาคโต ปรมฺมมรณาติ โข ภิกฺขุ วิปฺปฏิสวโร เอโส ฯ อสฺสุตฺวา
ภิกฺขุ ปุชฺชชโน วิปฺปฏิสวโร นปฺปชานาติ วิปฺปฏิสวรสุมฺหํ นปฺปชานาติ
วิปฺปฏิสวารนิโรธํ นปฺปชานาติ วิปฺปฏิสวารนิโรธคามินี ปฺปฏิปทํ
นปฺปชานาติ ตสฺส โส วิปฺปฏิสวโร ปวทฺตติ โส น ปริมุจฺจติ ชาติยา
ชราย มรณฺเนน โสเกหิ ปรีเทเวหิ ทฺกฺเขหิ โทมนสุเสหิ อุปายาเสหิ น
ปริมุจฺจติ ทฺกฺขสมฺมาติ วทามิ ฯ สุตฺวา จ โข ภิกฺขุ อริยสวโก
วิปฺปฏิสวโร ปชานาติ วิปฺปฏิสวรสุมฺหํ ปชานาติ วิปฺปฏิสวารนิโรธํ

ปชานาติ วิปฺปฏิสาร์นิโรธคามินี ปฏฺิปปทํ ปชานาติ ตสฺส โส วิปฺปฏิสาร์
นิรุชฺฌติ ฯเปฯ เอวํ ชานํ โข ภิกฺขุ สุตฺวา อริยสาร์วโก
เอวํ ปสฺสํ นจฺจนมฺภติ น กมฺภติ น เวชติ น สนฺตาสํ อापชฺชติ
อพฺยากตฺวตฺถุสฺส ฯ ออํ โข ภิกฺขุ เหตุ ออํ ปจฺจโย เยน สุตฺวโต
อริยสาร์วกสฺส วิจิกิฉฺฉา นฺนุปฺปชฺชติ อพฺยากตฺวตฺถุสฺสติ ฯ

[๕๒] สตฺต จ ภิกฺขเว ปุริสคฺติโย เทเสสฺสามิ อนุปาทา จ
ปรีนินฺพพานํ ตํ สุฉนาถ สาร์ชุกํ มนสิกรโรธ ภาสิสฺสามิติ ฯ เอวํ
ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺสโสสุํ ฯ ภควา เอตทโวจ
กตฺมา จ ภิกฺขเว สตฺต ปุริสคฺติโย อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ
ปฏฺิปปนฺโน โหติ โน จสฺส โน จ เม สฺยา น ภวิสฺสติ น เม
ภวิสฺสติ ยทตฺถิ ยํ ภูตํ ตํ ปชหามิติ อูเปกฺขํ ปฏฺิลภติ โส
ภเว น รชฺชติ สมฺภเว น สชฺชติ ๑ อตฺถตฺตริ ปทํ สนฺตํ สมฺมปฺปลนฺนยา
ปสฺสติ ตลฺลจ ขวสฺส ปทํ น สพฺเพน สพฺพิ สจฺฉิกตํ
โหติ ตสฺส น สพฺเพน สพฺพิ มานานุสโย ปหีนฺโน โหติ น สพฺเพน
สพฺพิ ภวราคานุสโย ปหีนฺโน โหติ น สพฺเพน สพฺพิ อวิชฺชานุสโย
ปหีนฺโน โหติ โส ปญฺจนนํ โอรมฺภากิยานํ สลฺลโฆชนานํ ปรีกฺขยา
อนฺตรปรีนินฺพพายี โหติ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว ทิวสฺสนตฺตเต ๒ อโยกปาเล
หณฺณมาเน ปปฺปฏิกา นิพฺพตฺติตฺวา นิพฺพทาเยยฺย เอวเมว โข ภิกฺขเว
ภิกฺขุ เอวํ ปฏฺิปปนฺโน โหติ โน จสฺส โน จ เม สฺยา น ภวิสฺสติ
น เม ภวิสฺสติ ยทตฺถิ ยํ ภูตํ ตํ ปชหามิติ อูเปกฺขํ ปฏฺิลภติ โส
#๑ ม. รชฺชติ ฯ เอวมฺปรีปี ฯ ๒ ม. ทิวสฺสนตฺตเต ฯ เอวมฺปรีปี ฯ

ภเว น รชชติ สมภเว น สชชติ อตฺตตฺตริ ปทํ สนฺตํ สมมปฺปญฺญา
ปสฺสติ ตถจ ขวสฺส ปทํ น สพฺเพน สพฺพํ สจฺฉิกตํ
โหติ ตสฺส น สพฺเพน สพฺพํ มานานุสโย ปหีนฺ โหติ น สพฺเพน
สพฺพํ ภวราคานุสโย ปหีนฺ โหติ น สพฺเพน สพฺพํ อวิชฺชานุสโย
ปหีนฺ โหติ โส ปญฺจนํ โอรมภากิยานํ สลฺยโลชนานํ ปริกฺขยา
อนฺตราปรีนิพฺพายี โหติ ฯ อิท ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ ปฏฺฐิปนฺโน
โหติ โน จสฺส โน จ เม สिया น ภวิสฺสติ น เม ภวิสฺสติ
ยทฺถติ ยํ ภูตํ ตํ ปชฺหมิมิตฺติ อูเปกฺขํ ปฏฺฐิตฺติ โส ภเว น
รชชติ สมภเว น สชชติ อตฺตตฺตริ ปทํ สนฺตํ สมมปฺปญฺญา
ปสฺสติ ตถจ ขวสฺส ปทํ น สพฺเพน สพฺพํ สจฺฉิกตํ โหติ
ตสฺส น สพฺเพน สพฺพํ มานานุสโย ปหีนฺ โหติ น สพฺเพน สพฺพํ
ภวราคานุสโย ปหีนฺ โหติ น สพฺเพน สพฺพํ อวิชฺชานุสโย ปหีนฺ
โหติ โส ปญฺจนํ โอรมภากิยานํ สลฺยโลชนานํ ปริกฺขยา
อนฺตราปรีนิพฺพายี โหติ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว ทิวสสนฺตตฺเต อโยกปาเล
หฺลฺยมาเน ปปฺปฏฺฐิกา นิพฺพตฺติตฺวา อูปฺปตฺติตฺวา นิพฺพายเยยฺย เอวเมว
โฆ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ ปฏฺฐิปนฺโน โหติ ฯ เปฯ โส ปญฺจนํ
โอรมภากิยานํ สลฺยโลชนานํ ปริกฺขยา อนฺตราปรีนิพฺพายี โหติ ฯ อิท ปน
ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ ปฏฺฐิปนฺโน โหติ ฯ เปฯ โส ปญฺจนํ โอรมภากิยานํ
สลฺยโลชนานํ ปริกฺขยา อนฺตราปรีนิพฺพายี โหติ เสยฺยถาปี
ภิกฺขเว ทิวสสนฺตตฺเต อโยกปาเล หฺลฺยมาเน ปปฺปฏฺฐิกา นิพฺพตฺติตฺวา

อุปปตติตฺวา อนุปฺพหุจฺจตลํ นิพฺพาเยยฺย เอวเมว โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ
เอวํ ปฏิปนฺโน โหติ ฯ เปฯ โส ปญฺจนํ โอรมภาคิยานํ สลฺโลชนานํ
ปริกฺขยา อนุตฺตราปฺรินิพฺพายี โหติ ฯ อธิ ปน ภิกฺขเว
ภิกฺขุ เอวํ ปฏิปนฺโน โหติ ฯ เปฯ โส ปญฺจนํ โอรมภาคิยานํ
สลฺโลชนานํ ปริกฺขยา อุปฺพหุจฺจปฺรินิพฺพายี โหติ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว
ทิวสฺสนุตฺตเต อโยกปาเล หลฺลมาเน ปปฺปฏฺฐิกา นิพฺพตฺตติตฺวา อุปปตติตฺวา
อุปฺพหุจฺจตลํ นิพฺพาเยยฺย เอวเมว โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ ปฏิปนฺโน
โหติ ฯ เปฯ โส ปญฺจนํ โอรมภาคิยานํ สลฺโลชนานํ ปริกฺขยา
อุปฺพหุจฺจปฺรินิพฺพายี โหติ ฯ อธิ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ ปฏิปนฺโน
โหติ ฯ เปฯ โส ปญฺจนํ โอรมภาคิยานํ สลฺโลชนานํ ปริกฺขยา
อสงฺขารปฺรินิพฺพายี โหติ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว ทิวสฺสนุตฺตเต อโยกปาเล
หลฺลมาเน ปปฺปฏฺฐิกา นิพฺพตฺตติตฺวา อุปปตติตฺวา ปฺริตฺเต
ติณฺปุณฺเช วา กฏฺฐปุณฺเช วา นิปฺเตยฺย สว ตตฺถ อคฺคิมฺปิ ชเนยฺย
ฐมฺมปิ ชเนยฺย อคฺคิมฺปิ ชเนตฺวา ฐมฺมปิ ชเนตฺวา ตเมว ปฺริตฺตํ
ติณฺปุณฺชํ วา กฏฺฐปุณฺชํ วา ปฺริยาทียิตฺวา อนาหารา นิพฺพาเยยฺย
เอวเมว โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ ปฏิปนฺโน โหติ ฯ เปฯ โส ปญฺจนํ
โอรมภาคิยานํ สลฺโลชนานํ ปริกฺขยา อสงฺขารปฺรินิพฺพายี โหติ ฯ อธิ
ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ ปฏิปนฺโน โหติ ฯ เปฯ โส ปญฺจนํ
โอรมภาคิยานํ สลฺโลชนานํ ปริกฺขยา อสงฺขารปฺรินิพฺพายี โหติ เสยฺยถาปี
ภิกฺขเว ทิวสฺสนุตฺตเต อโยกปาเล หลฺลมาเน ปปฺปฏฺฐิกา นิพฺพตฺตติตฺวา

อตุตฺตตริ ปทํ สนฺตํ สมฺมปฺปญฺญา ย ปสฺสตี ตณฺจ ขวสฺส ปทํ
สพฺเพน สพฺพํ สจฺฉิกตํ โหตี ตสฺส สพฺเพน สพฺพํ มานานุสโย ปหีนो
โหตี สพฺเพน สพฺพํ ภวราคานุสโย ปหีนो โหตี สพฺเพน สพฺพํ
อวิขฺขานุสโย ปหีนो โหตี โส อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สจฺฉิกตฺวา
อุปสมฺบฺชช วิหฺรตี อิทํ วุจฺจตี ภิกฺขเว อนฺุปาทา ปรีนิพฺพานํ ฯ
อิมา โข ภิกฺขเว สตฺต ปุริสคตฺติโย อนฺุปาทา จ ปรีนิพฺพานนฺติ ฯ

[๕๑] เอกํ สมฺยํ ภควา ราชคเห วิหฺรตี คิขฺฌกฺกุญฺเฏ ปพฺพเต ฯ
อถ โข เทว เทวตา อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ
คิขฺฌกฺกุญฺเฏ โอภาเสตฺวา เยน ภควา เตนฺุปสงฺกมฺมีสุ อุปสงฺกมิตฺวา
ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ อฏฺฐจฺฐํ เอกมฺนตํ จิตา
โข เอกา เทวตา ภควนฺตํ เอตทโวจฺ เอตา ภนฺเต ภิกฺขุณีโย
วิมุตฺตาติ อปฺรา เทวตา ภควนฺตํ เอตทโวจฺ เอตา [๑] ภนฺเต
อนฺุปาทิสเสสา สุวิมุตฺตาติ อิทมโวจฺฺ ตา เทวตา สมฺนฺญฺโย สตฺถา
อโหสิ อถ โข ตา เทวตา สมฺนฺญฺโย สตฺถาติ ภควนฺตํ
อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณฺมํ กตฺวา ตตฺถเวนนฺตราชฺชิสฺสุ ฯ อถ โข ภควา ตสฺสา
รตฺติยา อจฺจเยน ภิกฺขุ อามนฺเตสิ อิมํ ภิกฺขเว รตฺตี เทว
เทวตา อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ คิขฺฌกฺกุญฺเฏ
โอภาเสตฺวา เยนานํ เตนฺุปสงฺกมฺมีสุ อุปสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา
เอกมฺนตํ อฏฺฐจฺฐํ เอกมฺนตํ จิตา โข ภิกฺขเว เอกา เทวตา มํ
เอตทโวจฺ เอตา ภนฺเต ภิกฺขุณีโย วิมุตฺตาติ อปฺรา เทวตา มํ
#๑ ม. ภิกฺขุณีโย ฯ

เอตทโวจ เอตา ภนฺเต [๑] อนุปาทิสเสสา สุวิมุตฺตาติ อิทมโวจํ
ภิกฺขเว ตา เทวตา อิทํ วตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณฺณํ กตฺวา
ตตฺถเอวณฺตรชายีสุตฺติ ฯ เตน โข ปน สมเยน आयสฺมา มหาโมคฺคฺคฺลฺลาโน
ภควโต อวิทฺฐเร นิสินฺโน โหติ อถ โข आयสฺมโต มหาโมคฺคฺคฺลฺลานสฺส
เอตทโหสี กตฺเมสํนํ โข เทวานํ เอวํ ฌาณํ โหติ
สอุปาทิสเส วา สอุปาทิสโสติ อนุปาทิสเส วา อนุปาทิสโสติ ฯ
เตน โข ปน สมเยน ติสฺโส นาม ภิกฺขุ อรฺชฺนา กาลกโต อญฺจตรํ
พฺรหฺมโลกํ อุปฺปนฺโน โหติ ตตฺตราปี นํ เอวํ ชานนฺติ ติสฺโส
พฺรหฺมา มหิทฺธิโก มหानฺฎาโวติ ฯ อถ โข आयสฺมา มหาโมคฺคฺคฺลฺลาโน
เสยฺยถาปี นาม พลฺวา ปฺริโส สมนฺนิชิตฺ ๒ วา พาทํ ปสาเรยฺย
ปฺสาริตฺ วา พาทํ สมนฺนิชเยยฺ ๓ เอวเมว กิซฺฌกฺกุญฺเฐ ปพฺพเต
อนฺตรหิโต ตสฺมี พฺรหฺมโลเก ปาตฺรโหสี ฯ อทฺทสา โข ติสฺโส
พฺรหฺมา आयสฺมนฺตํ มหาโมคฺคฺคฺลฺลานํ พฺรโตว อากจฺจนฺตํ ทิสฺวา
आयสฺมนฺตํ มหาโมคฺคฺคฺลฺลานํ เอตทโวจ เอहि โข มาริส โมคฺคฺคฺลฺลาน
สฺวาคตฺ มาริส โมคฺคฺคฺลฺลาน จิรฺสฺสํ โข มาริส โมคฺคฺคฺลฺลาน
อิมํ ปฺริยายมกาสิ ยทิทํ อีธาคนนาย นิสีท มาริส โมคฺคฺคฺลฺลาน
อิทมาสนํ ปญฺจตฺตฺนฺติ ฯ นิสีท โข आयสฺมา มหาโมคฺคฺคฺลฺลาโน
ปญฺจตฺเต อาสเน ฯ ติสฺโสปี โข พฺรหฺมา आयสฺมนฺตํ มหาโมคฺคฺคฺลฺลานํ
อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทํ ฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข
ติสฺสํ พฺรหฺมานํ आयสฺมา มหาโมคฺคฺคฺลฺลาโน เอตทโวจ กตฺเมสํนํ โข
#๑ ม. ภิกฺขุณีโย ฯ ๒ ม. สมนฺนิชิตฺ ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ ๓ ม. สมนฺนิชเยยฺ ฯ
#เอวมฺปฺริปี ฯ

ติสฺส เทวานํ เอวํ ฌาณํ โหติ สอุปาทิเสเส वा สอุปาทิเสโสติ
อนุปาติเสเส वा अनुपातिसेसोति १ पुरहुमकायिकां षो मारिस
मोकुल्लान तेवानं एवं ฌาณं โหति สอุปาทิเสเส वा สอุปาทิเสโสติ
อนุปาติเสเส वा अनुपातिसेसोति १ สพฺเพสญฺญเวย ฆो ติสฺส พุรहुมกาयिकां
เทวานं เอวํ ฌาณํ โหติ สอุปาทิเสเส वा สอุปาทิเสโสติ
อนุปาติเสเส वा अनुपातिसेसोติ १ น ฆो มारิส มोकุล्लาน สพฺเพส
พุรहुมกาयिकां เทวานं เอวํ ฌาณํ โหติ สอุปาทิเสเส वा สอุปาทิเสโสติ
อนุปาติเสเส वा अनुपातिसेसोติ ये ฆो เต มारิส มोकุล्लาน
พุรहुมกาयิกา เทวา พุรहुเมน आयुณา สนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
พุรहुเมน สุเขน พุรहुเมน ยเสน พุรहुเมน อาธิปเตยฺเยน สนฺตฺตฺตฺต
จ อุตฺตรี ๑ นิสฺสรณํ ยถาภูตํ นปฺปชานนฺติ เตสํ น เอวํ ฌาณํ โหติ
สอุปาทิเสเส वा สอุปาทิเสโสติ อนุปาติเสเส वा अनुपातिसेसोติ
ये จ ฆो เต มारิส มोकุล्लาน พุรहुมกาयิกา เทวา พุรहुเมน
आयुणा อสนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต พุรहुเมน ฌาณเณ พุรहुเมน สุเขน พุรहुเมน
ยเสน พุรहुเมน อาธิปเตยฺเยน อสนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต ตสฺส จ อุตฺตรี ๑ นิสฺสรณํ
ยถาภูตํ ปชานนฺติ เตสํ เอวํ ฌาณํ โหติ สอุปาทิเสเส वा
สอุปาทิเสโสติ อนุปาติเสเส वा अनुपातिसेसोติ อิธ มारิส
มोकุล्लาน ภิกฺขุ อุกฺโขภาควิมฺตฺโต โหติ ตเมनํ เต เทวา
เอวํ ชานนฺติ อัย ฆो आयสฺมา อุกฺโขภาควิมฺตฺโต ยาวสฺส
กาโย จสฺสตี ตาว นํ ทกฺขณฺติ เทวมฺนุสฺसा กายสฺส เกทา น น
#๑ ม. เต จ อุตฺตรี ๑

ทกฺขณฺติ เทวมนุสฺสชาติ เอวมฺปิ โข มาริส โมคฺคลฺลาน เตสํ
เทวานํ ฅาณํ โหติ [๑] อนฺุปาทีเสเส วา อนฺุปาทีเสโสติ อีช ปน
มาริส โมคฺคลฺลาน ภิกฺขุ ปญฺญาวิมฺุตโต โหติ ตเมนนํ เต
เทวา เอวํ ชานนฺติ อัย โข อายสฺมา ปญฺญาวิมฺุตโต ยาวสฺส
กาโย จสฺสตี ตาว นํ ทกฺขณฺติ เทวมนุสฺสา กายสฺส เกทา น นํ
ทกฺขณฺติ เทวมนุสฺสชาติ เอวมฺปิ โข มาริส โมคฺคลฺลาน เตสํ
เทวานํ ฅาณํ โหติ [๑] อนฺุปาทีเสเส วา อนฺุปาทีเสโสติ อีช ปน
มาริส โมคฺคลฺลาน ภิกฺขุ กายสฺสภิกฺขิ โหติ ตเมนนํ เต ๒ เทวาเอวํ
ชานนฺติ อัย โข อายสฺมา กายสฺสภิกฺขิ อปฺเปวณาม อยมายสฺมา
อนฺุโลมิกานิ เสนาสนานิ ปฏฺฐิเสวมาโน กลฺยาณมิตฺเต ภาชมาโน
อินฺุทฺริยานิ สมนฺุณานยมาโน ยสฺสสตฺถาย กุลปฺุตตา สมนฺุเทว อการสฺมา
อนการิยํ ปพฺพชนฺติ ตทนฺุตฺตรํ พุรหฺมจริยปริโยสานํ ทิฏฺฐิเจว ฅมฺเม
สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกิตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยาติ เอวมฺปิ โข
มาริส โมคฺคลฺลาน เตสํ เทวานํ ฅาณํ โหติ สอฺุปาทีเสเส วา
สอฺุปาทีเสโสติ [๑] อีช ปน มาริส โมคฺคลฺลาน ภิกฺขุ ทิฏฺฐิปฺุตฺโต
โหติ ๑เป๑ สทฺธาวิมฺุตโต โหติ ฅมฺมานุสาริ โหติ ตเมนนํ เต
เทวา เอวํ ชานนฺติ อัย โข อายสฺมา ฅมฺมานุสาริ อปฺเปวณาม
อยมายสฺมา อนฺุโลมิกานิ เสนาสนานิ ปฏฺฐิเสวมาโน กลฺยาณมิตฺเต
ภาชมาโน อินฺุทฺริยานิ สมนฺุณานยมาโน ยสฺสสตฺถาย กุลปฺุตตา สมนฺุเทว
อการสฺมา อนการิยํ ปพฺพชนฺติ ตทนฺุตฺตรํ พุรหฺมจริยปริโยสานํ
#๑ ม. สอฺุปาทีเสเส วา สอฺุปาทีเสโสติ ๑ ๒ ม. อัย ปาโจ นตฺถิ ๑
#๓ ม. อนฺุปาทีเสเส วา อนฺุปาทีเสโสติ ๑

ทิฏฺฐเว ชมเม สยํ อภิญญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺบฺชช วิหเรยฺยติ
เอวมฺปิ โข มาริส โมคฺคฺลฺลาน เตสํ เทวานํ ฌาณํ โหติ สอุปาทิเสเส
วา สอุปาทิเสโสติ [๑] ฯ อถ โข आयสฺมา มหาโมคฺคฺลฺลาโน
ติสฺสสฺส พุรฺหมุโน ภาสิตํ อภินฺนฺทิตฺวา อนฺุโมทิตฺวา เสยฺยถาปี นาม
พลวา ปุริโส สมฺมิชฺชิตํ วา พาทํ ปสาเรยฺย ปสาริตํ วา พาทํ
สมฺมิชฺชเยยฺย เอวมเว พุรฺหมโลเก อนฺุตรหิโต คิञฺฉณฺฺญ ปพฺพเต
ปาตฺรโหสิ อถโข आयสฺมา มหาโมคฺคฺลฺลาโน เยน ภควา เตนฺุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺุตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺุตํ นิสีทิ
เอกมนฺุตํ นิสินฺุโน โข आयสฺมา มหาโมคฺคฺลฺลาโน ยาวตฺตโก อโหสิ
ติสฺเสน พุรฺหมฺนา สทฺธิํ กถาสลฺลาไป ตํ สพฺพิ ภควโต อารโจะสิ ฯ
น หิ ปน เต โมคฺคฺลฺลาน ติสฺโส พุรฺหมฺมา สตฺตมํ อนิมิตฺตวิหารี
ปฺุคฺคํ เทเสตีติ ๒ ฯ เอตสฺส ภควา กาลิ เอตสฺส สตฺต กาลิ ยํ
ภควา สตฺตมํ อนิมิตฺตวิหารี ปฺุคฺคํ เทเสยฺย ภควโต สุตฺวา ภิกฺขุ
ธารสฺสนฺุตีติ ฯ เตนหิ โมคฺคฺลฺลาน สุณาหิ สาธุกํ มนสิกโรหิ
ภาสิสฺสามิตี ฯ เอวํ ฆนฺุเตติ โข आयสฺมา มหาโมคฺคฺลฺลาโน ภควโต
ปจฺจุสฺโสสิ ฯ ภควา เอตทโวจ อिธ โมคฺคฺลฺลาน ภิกฺขุ สพฺพนิมิตฺตานํ
อมนสิการา อนิมิตฺตํ เจโตสมาริํ อุปสมฺบฺชช วิหริตี ตเมนํ
เต เทวา เอวํ ชานนฺุติ อยํ โข आयสฺมา สพฺพนิมิตฺตานํ
อมนสิการา อนิมิตฺตํ เจโตสมาริํ อุปสมฺบฺชช วิหริตี อปฺเปวนาม
อยมายสฺมา อนฺุโลมิกานิ เสนาสนานิ ปฏฺิเสวมาโน กลฺยาณมิตฺเต
#๑ ม. อนุปาติเสเส วา อนุปาติเสโสติ ฯ ๒ ม. เทเสตี ฯ

ภขมาโน อินฺทุรียานิ สมนฺนายนมาโน ยสฺสตุถาย กุลปฺตุตา สมนฺนเทว
อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชนฺติ ตทฺนฺตุตฺริ พุรฺหมจฺริยปริโยสานํ
ทิกฺกุเจว ฐมฺเม สยํ อภิญญา สจฺฉิกคฺวา อุปสฺมปฺชช วิหเรยฺยาติ
เอวํ โข โมคฺคคฺคฺลฺลาน เตสํ เทวานํ ฌาณํ โหติ สอุปาทิเสสเส วา
สอุปาทิเสโสติ [๑] ฯ

[๕๔] เอกํ สมยํ ภควา เวสาลียํ วิหฺรติ มหาวเน กุฎฺฐาคารสาธาย ฯ
อถ โข สีโห เสนาปติ เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิคฺวา
ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสิตฺติ เอกมนฺตํ นิสินฺโน
โข สีโห เสนาปติ ภควนฺตํ เอตทวโจ สกฺกา นฺ โข ฆนฺเต
สนฺทิกฺกุจิกํ ทานผลํ ปญฺญาเปตฺตนฺติ ฯ เตนฺหิ สีห ตลฺลเวเวตฺถ
ปฏฺธิปฺจฺฉิสฺสามิ ยถา เต ขเมยฺย ตถา นํ พฺยากรเยยฺยาสิ ตํ
กิ มลฺลลสิ สีห อิศฺสส เทว ปฺริสา เอโก ปฺริโส อสฺสทฺโฆ
มจฺฉริ กทฺริโย ปฺริภาสโก เอโก ปฺริโส สทฺโฆ ทานปติ อนุปฺปทานรโต
ตํ กิ มลฺลลสิ สีห กํ นฺ โข อรฺหนฺโต ปจฺมํ
อนุกฺมปฺนฺตา อนุกฺมเปยฺยํ โย วา โส ปฺริโส อสฺสทฺโฆ มจฺฉริ
กทฺริโย ปฺริภาสโก โย วา โส ปฺริโส สทฺโฆ ทานปติ อนุปฺปทานรโตติ ฯ
โย โส ฆนฺเต ปฺริโส อสฺสทฺโฆ มจฺฉริ กทฺริโย ปฺริภาสโก
กิ นฺตํ อรฺหนฺโต ปจฺมํ อนุกฺมปฺนฺตา อนุกฺมปฺิสฺสนฺติ โย จ โข
โส ฆนฺเต ปฺริโส สทฺโฆ ทานปติ อนุปฺปทานรโต ตลฺลเวว อรฺหนฺโต
ปจฺมํ อนุกฺมปฺนฺตา อนุกฺมเปยฺยํ ฯ ตํ กิ มลฺลลสิ สีห กํ นฺ
#๑ ม. อนุปาติเสเส วา อนุปาติเสโสติ ฯ

โฆ อรหุโต ปจัม อุปสงกมนุตตา อุปสงกเมยฺย โโย วา โส
ปุริโส อสฺสทฺโฆ มจฺฉริ กทริโย ปริภาสโก โโย วา โส ปุริโส
สทฺโฆ ทานปติ อนุปฺปทานรโตติ ฯ โโย โส ฆนฺเต ปุริโส อสฺสทฺโฆ
มจฺฉริ กทริโย ปริภาสโก กิณฺตํ อรหุโต ปจัม อุปสงกมนุตตา
อุปสงกมิสฺสนฺติ โโย จ โฆ โส ฆนฺเต ปุริโส สทฺโฆ ทานปติ
อนุปฺปทานรโต ตลฺลเวว อรหุโต ปจัม อุปสงกมนุตตา อุปสงกเมยฺย ฯ
ตํ ก็ มลฺลลสิ สึห กสฺส นฺ โฆ อรหุโต ปจัม ปฏิกุคฺคณฺหนุตตา
ปฏิกุคฺคณฺหยฺย โโย วา โส ปุริโส อสฺสทฺโฆ มจฺฉริ กทริโย
ปริภาสโก โโย วา โส ปุริโส สทฺโฆ ทานปติ อนุปฺปทานรโตติ ฯ
โย โส ฆนฺเต ปุริโส อสฺสทฺโฆ มจฺฉริ กทริโย ปริภาสโก ก็ ๑
ตสฺส อรหุโต ปจัม ปฏิกุคฺคณฺหนุตตา ปฏิกุคฺคณฺหิสฺสนฺติ โโย จ
โฆ โส ฆนฺเต ปุริโส สทฺโฆ ทานปติ อนุปฺปทานรโต ตลฺลเวว
อรหุโต ปจัม ปฏิกุคฺคณฺหนุตตา ปฏิกุคฺคณฺหยฺย ฯ ตํ ก็ มลฺลลสิ
สึห กสฺส นฺ โฆ อรหุโต ปจัม ฆมฺมํ เทสฺสนฺโต เทเสยฺย
โย วา โส ปุริโส อสฺสทฺโฆ มจฺฉริ กทริโย ปริภาสโก โโย วา
โส ปุริโส สทฺโฆ ทานปติ อนุปฺปทานรโตติ ฯ โโย โส ฆนฺเต ปุริโส
อสฺสทฺโฆ มจฺฉริ กทริโย ปริภาสโก ก็ ตสฺส อรหุโต ปจัม ฆมฺมํ
เทสฺสนฺตา เทสฺสสนฺติ โโย จ โฆ โส ฆนฺเต ปุริโส สทฺโฆ
ทานปติ อนุปฺปทานรโต ตลฺลเวว อรหุโต ปจัม ฆมฺมํ เทสฺสนฺตา
#๑ ม. กิณฺตํ ตสฺส ฯ เอวฺมฺปริปี ฯ

เทเสยฺยํ ๑ ตํ ก็ มณฺณสิ สีห กสฺส นฺ โข กลฺยาโณ
กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺเจยฺย โย วา โส ปุริโส อสฺสทฺโธ
มจฺฉริ กทริโย ปรีภาสโก โย วา โส ปุริโส สทฺโธ ทานปติ
อนุปรุทธานรโตติ ๑ โย โส ฆนฺเต ปุริโส อสฺสทฺโธ มจฺฉริ กทริโย
ปรีภาสโก ก็ ตสฺส กลฺยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺฉิสฺสติ โย จ
โย โส ฆนฺเต ปุริโส สทฺโธ ทานปติ อนุปรุทธานรโต ตสฺเสว กลฺยาโณ
กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺเจยฺย ๑ ตํ ก็ มณฺณสิ สีห โโก นฺ โข
ยณฺณเทว ปรีถํ อุปฺสงฺกเมยฺย ยถิ ขตฺติยปรีถํ ยถิ พุราหุมนฺปรีถํ
ยถิ คหปติปรีถํ ยถิ สมณฺปรีถํ วิสารโท อุปฺสงฺกเมยฺย อมฺงฺกุโธ
โย วา โส ปุริโส อสฺสทฺโธ มจฺฉริ กทริโย ปรีภาสโก โย วา
โส ปุริโส สทฺโธ ทานปติ อนุปรุทธานรโตติ ๑ โย โส ฆนฺเต ปุริโส
อสฺสทฺโธ มจฺฉริ กทริโย ปรีภาสโก ก็ โส ยณฺณเทว ปรีถํ
อุปฺสงฺกมิสฺสติ ยถิ ขตฺติยปรีถํ ยถิ พุราหุมนฺปรีถํ ยถิ คหปติปรีถํ
ยถิ สมณฺปรีถํ วิสารโท อุปฺสงฺกมิสฺสติ อมฺงฺกุโธ โย จ โข
โส ฆนฺเต ปุริโส สทฺโธ ทานปติ อนุปรุทธานรโต โส ยณฺณเทว
ปรีถํ อุปฺสงฺกเมยฺย ยถิ ขตฺติยปรีถํ ยถิ พุราหุมนฺปรีถํ ยถิ
คหปติปรีถํ ยถิ สมณฺปรีถํ วิสารโท อุปฺสงฺกเมยฺย อมฺงฺกุโธ ๑
ตํ ก็ มณฺณสิ สีห โโก นฺ โข กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา
สฺสคฺคิ สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺเชยฺย โย วา โส ปุริโส อสฺสทฺโธ
มจฺฉริ กทริโย ปรีภาสโก โย วา โส ปุริโส สทฺโธ ทานปติ

อนุปฺทานรโตติ ฯ โย โส ฃนฺเต ปุริโส อสฺสทฺโฆ มจฺฉริ กทริโย
ปริภาสโก กิ โส ฃายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุกฺตี สกฺคํ โลกํ
อุปฺชชิสฺสติ โย จ โข โส ฃนฺเต ปุริโส สทฺโฆ ทานปติ
อนุปฺทานรโต โส ฃายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุกฺตี สกฺคํ โลกํ
อุปฺชชเยยฺ ยานีมานิ ฃนฺเต ฃควตา ฉ ๑ สนฺทิกฺกจิกานิ ทานผลานิ
อฺกฺขทานิ นานํ เอตฺถ ฃควโต สทฺธาเย ฃจฺฉามิ อหํปิ เอตานิ
ชานามิ อหํ ฃนฺเต ทายโก ทานปติ มํ อรฺหนฺโต ปจฺมํ
อนุกมฺปนฺตา อนุกมฺปนฺติ อหํ ฃนฺเต ทายโก ทานปติ มํ อรฺหนฺโต
ปจฺมํ อุปฺสงฺกมฺนฺตา อุปฺสงฺกมฺนฺติ อหํ ฃนฺเต ทายโก ทานปติ
มยฺหํ อรฺหนฺโต ปจฺมํ ปฏฺิกคณฺหนฺตา ปฏฺิกคณฺหนฺติ อหํ ฃนฺเต
ทายโก ทานปติ มยฺหํ อรฺหนฺโต ปจฺมํ ฃมมํ เทเสฺนฺตา เทเสฺนฺติ
อหํ ฃนฺเต ทายโก ทานปติ มยฺหํ กฺลฺยาณํ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคโต
สิโห เสนาปติ ทายโก ฃารโก สงฺฆุปฺภุจฺจาโกติ อหํ ฃนฺเต ทายโก
ทานปติ ยลฺลทเว ปริสํ อุปฺสงฺกมามิ ยทิ ฃตฺตฺยปฺริสํ ยทิ
พฺุราหฺมณฺปฺริสํ ยทิ คหปติปฺริสํ ยทิ สมณฺปฺริสํ วิสารโท อุปฺสงฺกมามิ
อมฺงฺกฺกฺโต ยานีมานิ ฃนฺเต ฃควตา ฉ ๑ สนฺทิกฺกจิกานิ ทานผลานิ
อฺกฺขทานิ นานํ เอตฺถ ฃควโต สทฺธาเย ฃจฺฉามิ อหํปิ เอตานิ
ชานามิ ยลฺลจ โข มํ ฃควา เอมมาห ทายโก สิห ทานปติ
ฃายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุกฺตี สกฺคํ โลกํ อุปฺชชตีติ เอตานํ น
ชานามิ เอตฺถ จ ปนาหํ ฃควโต สทฺธาเย ฃจฺฉามิติ ฯ เอมเมตํ
#๑ ม. ฉสทฺโท นตฺถิ ฯ

สีห เอวเมตํ สีห ทายโก สีห ทานปติ กายสุส เกทา ปรมมรณา
สุคตํ สคคํ โลกํ อุปปชชตีติ ฯ

[๕๕] จตุตารีมานิ ภิกขเว ตถาคตสุส อรกุเขยยานิ ตีหิ จ
อนุปวชฺโซ ฯ กตมานิ จตุตาริ ตถาคตสุส อรกุเขยยานิ ปริสุทฺทกายสมาจาโร
ภิกขเว ตถาคโต นตฺถิ ตถาคตสุส กายทฺวจฺจริตํ
ยํ ตถาคโต รกุเขยฺย มา เม อิทํ ปโร อณฺเณสํตีติ ปริสุทฺทวจีสมจาโร
ภิกขเว ตถาคโต นตฺถิ ตถาคตสุส วจีทฺวจฺจริตํ ยํ
ตถาคโต รกุเขยฺย มา เม อิทํ ปโร อณฺเณสํตีติ ปริสุทฺทมโนสมาจาโร
ภิกขเว ตถาคโต นตฺถิ ตถาคตสุส มโนทฺวจฺจริตํ ยํ
ตถาคโต รกุเขยฺย มา เม อิทํ ปโร อณฺเณสํตีติ ปริสุทฺทราชาชีโว
ภิกขเว ตถาคโต นตฺถิ ตถาคตสุส มิจฺฉาอาชีโว ยํ ตถาคโต
รกุเขยฺย มา เม อิทํ ปโร อณฺเณสํตีติ อิมานิ จตุตาริ ตถาคตสุส
อรกุเขยยานิ ฯ กตเมหิ ตีหิ อนุปวชฺโซ สุวากฺขาตธมฺโม ภิกขเว
ตถาคโต ตตฺตร วต มํ สมโณ วา พุราหุมนโณ วา เทโว วา
มาโร วา พุรหุมา วา โกจิ วา โลกสฺมี สหธมฺเมน ปฏิโจเทสฺสตี
อิตฺตีปี ตวํ น สุวากฺขาตธมฺโมติ นิमितฺตเมตํ ภิกขเว น
สมนฺุสฺสามิ เอตํปหิ ๑ ภิกขเว นิमितฺตํ อสมนฺุสฺสนฺุโต เขมปฺปตฺโต
อภยปฺปตฺโต เวสารชฺชปฺปตฺโต วิหรามิ สุปฺปณฺุตฺตา โข ปน เม
ภิกขเว สวากานํ นิพฺพานคามินี ปฏิปทา ยถา ปฏิปฺนฺุนา มม
สวากา อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตี ปฺณฺุณฺุทฺตี ทิฏฺฐเจว
#๑ ม. เอตมहि ฯ เอวมุปรีปี ฯ

ฌมเม สยํ อภิญญา สัจฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรนฺติ ตตฺร วต
 มํ สมฺโน วา พฺราหฺมโณ วา เทโว วา มาโร วา พฺรหฺมา วา โภจิ
 วา โลกสฺมี สหรมฺเมน ปฏฺิโจเทสฺสติ อิติปิ เต น สฺปญฺญตฺตา
 สวากานํ นิพฺพานคามินิํ ปฏิปทา ยถา ปฏิปนฺนา ตว สวกา
 อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สัจฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรนฺตีติ นิमितฺตเมตํ
 ภิกฺขเว น สมฺนุสฺสํมิ เอตํปหิํ ภิกฺขเว นิमितฺตํ อสมฺนุสฺสํนฺโต
 เขมฺปฺตฺโต อภยปฺตฺโต เวสํรชฺชปฺตฺโต วิหรามิ อนํกสฺตา
 โข ปน เม ภิกฺขเว สวกปริสํตา อาสวานํ ขยา ฯเปฯ
 สัจฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรนฺติ ตตฺร วต มํ สมฺโน วา
 พฺราหฺมโณ วา เทโว วา มาโร วา พฺรหฺมา วา โภจิ วา โลกสฺมี
 สหรมฺเมน ปฏฺิโจเทสฺสติ อิติปิ เต น อนํกสฺตา สวกปริสํตา
 อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมฺตฺตี ปญฺญาวิมฺตฺตี ทิฏฺฐเจว ฌมเม
 สยํ อภิญญา สัจฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรนฺตีติ นิमितฺตเมตํ
 ภิกฺขเว น สมฺนุสฺสํติ เอตํปหิํ ภิกฺขเว นิमितฺตํ อสมฺนุสฺสํนฺโต
 เขมฺปฺตฺโต อภยปฺตฺโต เวสํรชฺชปฺตฺโต วิหรามิ อิมํหิํ ตีหิ
 อนุปวชฺโซ อิมานิ โข ภิกฺขเว จตฺตาริ ตถาคตฺสฺส อรกฺขเยยฺยานิ
 อิมํหิํ จ ตีหิ อนุปวชฺโซติ ฯ

[๕๖] เอกํ สมยํ ภควา กิมิตายํ ๑ วิหรติ เวพฺพวนํ ๒ ฯ อถ โข
 อายสฺมา กิมิโล ๓ เยน ภควา เตนฺนุสํงกมิ อุปสํงกมิตฺวา ภควนฺตํ
 #๑ ยฺ. กิมพิลาโย ฯ ๒ ม. นิจฺฉวนํ ฯ ๓ ยฺ. กิมพิโล ฯ

อภิวาเตตฺวา เอกมฺนุตฺตํ นิสีทึ เอกมฺนุตฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา
กิมิลอ ภาควนุตฺตํ เอตทวโจ โก นุ โข ภาเนเต เหตุ โก ปจฺจโย
เยน ตถาคเต ปรีนึพฺพเต สทฺธมฺโม น จิรญฺจิติโก โหตีติ ฯ อึช
กิมิล ตถาคเต ปรีนึพฺพเต ภิกฺขุ ภิกฺขุณีโย อุปาสกา อุปาสิกาโย
สตฺถริ อการวาวีหฺรนฺติ อปฺปติสฺสา ฐมฺเม อการวาวีหฺรนฺติ
อปฺปติสฺสา สงฺฆे อการวาวีหฺรนฺติ อปฺปติสฺสา สิกฺขาย อการวาวีหฺรนฺติ
อปฺปติสฺสา สมาริสฺสมี อการวาวีหฺรนฺติ อปฺปติสฺสา
อปฺปมาเท อการวาวีหฺรนฺติ อปฺปติสฺสา ปฏิสฺนถาเร อการวาวีหฺรนฺติ
อปฺปติสฺสา อัย โข กิมิล เหตุ อัย ปจฺจโย เยน
ตถาคเต ปรีนึพฺพเต สทฺธมฺโม น จิรญฺจิติโก โหตีติ ฯ โก ปน
ภาเนเต เหตุ โก ปจฺจโย เยน ตถาคเต ปรีนึพฺพเต สทฺธมฺโม
จิรญฺจิติโก โหตีติ ฯ อึช กิมิล ตถาคเต ปรีนึพฺพเต ภิกฺขุ ภิกฺขุณีโย
อุปาสกา อุปาสิกาโย สตฺถริ สการวาวีหฺรนฺติ สปฺปติสฺสา ฐมฺเม
สการวาวีหฺรนฺติ สปฺปติสฺสา สงฺฆे สการวาวีหฺรนฺติ สปฺปติสฺสา
สิกฺขาย สการวาวีหฺรนฺติ สปฺปติสฺสา สมาริสฺสมี สการวาวีหฺรนฺติ
สปฺปติสฺสา อปฺปมาเท สการวาวีหฺรนฺติ สปฺปติสฺสา ปฏิสฺนถาเร
สการวาวีหฺรนฺติ สปฺปติสฺสา อัย โข กิมิล เหตุ อัย ปจฺจโย
เยน ตถาคเต ปรีนึพฺพเต สทฺธมฺโม จิรญฺจิติโก โหตีติ ฯ

[๕๗] สตฺตหิ ภิกฺขเว ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นจิสฺเสว
อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺย ฯ กตเมหิ

สตฺตหิ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สทฺธิ โหติ สีลวา โหติ พหุสฺสุโต
โหติ ปฏิสฺสลิโน โหติ อารทฺธวิริโย โหติ สติมา โหติ ปญฺญา
โหติ อิมหิ โข ภิกฺขเว สตฺตหิ ฌมเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ
นจิรสฺเสว อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สจฺฉนิกคฺวา อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยาตี ฯ

[๕๘] เอกํ สมยํ ภควา ภกฺเขสุ วิหริตี สสฺสุมารคิเร เกสกลาวเน
มิกทาเย ฯ เตน โข ปน สมเยน आयสฺมา มหาโมคฺคฺลฺลาน
มกฺเชสุ กถฺวาลมุตฺตคามे จปฺลายมาโน นิสินฺโน โหตี ฯ อทฺทสา
โข ภควา ทิพฺเพน จกฺขุณา วิสฺสุทฺเชน อติกฺกนฺตมานุสเกน आयสฺมนฺตํ
มหาโมคฺคฺลฺลานํ มกฺเชสุ กถฺวาลมุตฺตคามे จปฺลายมานํ นิสินฺนํ ทิสฺวา
เสยฺยถาปี นาม พฺลวา ปฺริโส สมฺมิณฺชิตํ วา พาทํ ปสาเรยฺย ปสาริตํ
วา พาทํ สมฺมิณฺชเยยฺย เอวเมว ภกฺเขสุ สสฺสุมารคิเร เกสกลาวเน
มิกทาเย อนฺตรหิตो มกฺเชสุ กถฺวาลมุตฺตคามे आयสฺมโต
มหาโมคฺคฺลฺลานสฺส ปมุเข ปาครฺโหตี นิสิติ ภควา ปญฺญตฺเต อาสเน
นิสชฺช โข ภควา आयสฺมนฺตํ มหาโมคฺคฺลฺลานํ เอตทโวจ จปฺลายสิ
โน ตวํ โมคฺคฺลฺลาน จปฺลายสิ โน ตวํ โมคฺคฺลฺลานาตี ฯ เอวํ
ภนฺเต ฯ ตสฺมาตีห โมคฺคฺลฺลาน ยถาสณฺณิสฺส เต วิหโรโต ตํ
มิทฺธํ โอกกมตี ตํ สณฺณํ มนฺตีกเรยฺยาตี ๑ ตํ สณฺณํ พหุํ กเรยฺยาตี ๒
จानํ โข ปเนตํ วิชฺชตี ยนฺเต เอวํ วิหโรโต ตํ มิทฺธํ ปหิเยถ โน
เจ เต เอวํ วิหโรโต ตํ มิทฺธํ ปหิเยถ ตโต ตวํ โมคฺคฺลฺลาน
ยถาสฺตํ ยถาปริยตฺตํ ฌมฺมํ เจตสา อนฺนวิตกฺกเยยฺยาตี อนฺนวิจาเรยฺยาตี
#๑ ม. มา มนฺสากาตี ฯ เอวมฺปรีปี ฯ ๒ ม. มา พหุลมกาตี ฯ

มนสาอนุเปกขะยยาสิ จานัน โข ปเนตัม วิชชติ ยนฺเต เอวํ วิหโรโต
 ตัม มิทฺฐํ ปหิเยถ โน เจ เต เอวํ วิหโรโต ตัม มิทฺฐํ ปหิเยถ
 ตโต ตวํ โมคคัลลทาน ยถาสุตฺตํ ยถาปริยตฺตํ ฌมฺมํ วิตุถาเรน สขจฺฌายํ
 กเรยฺยาสิ จานัน โข ปเนตัม วิชชติ ยนฺเต เอวํ วิหโรโต ตัม มิทฺฐํ
 ปหิเยถ โน เจ เต เอวํ วิหโรโต ตัม มิทฺฐํ ปหิเยถ ตโต
 ตวํ โมคคัลลทาน อุโภ กณฺณโสทานิ อาวิเชยฺยาสิ ๑ ปาณินา คตฺตานิ
 อนุมชฺเชยฺยาสิ จานัน โข ปเนตัม วิชชติ ยนฺเต เอวํ วิหโรโต ตัม
 มิทฺฐํ ปหิเยถ โน เจ เต เอวํ วิหโรโต ตัม มิทฺฐํ ปหิเยถ
 ตโต ตวํ โมคคัลลทาน อฏฺฐายาสนา อุตฺเทน อุกฺขิณิ อนุมชฺชิตฺวา
 ทิสสา อนุวิโลเกยฺยาสิ นกฺขตฺตานิ ตารกรูปานิ อุลฺโลเกยฺยาสิ จานัน
 โข ปเนตัม วิชชติ ยนฺเต เอวํ วิหโรโต ตัม มิทฺฐํ ปหิเยถ โน เจ
 เต เอวํ วิหโรโต ตัม มิทฺฐํ ปหิเยถ ตโต ตวํ โมคคัลลทาน อาโลกสณฺณํ
 มนสิกเรยฺยาสิ ทิวาสณฺณํ อธิฏฺฐหะยฺยาสิ ยถา ทิวา
 ตถา รตฺตํ ยถา รตฺตํ ตถา ทิวา อิติ วิวญฺเณน ๒ เจตสา
 อปริโยนทุเชน สปปภาสํ จิตฺตํ ภาเวยฺยาสิ จานัน โข ปเนตัม วิชชติ
 ยนฺเต เอวํ วิหโรโต ตัม มิทฺฐํ ปหิเยถ โน เจ เต เอวํ วิหโรโต
 ตัม มิทฺฐํ ปหิเยถ ตโต ตวํ โมคคัลลทาน ปจฺจนาปุเรสณฺณิ จงฺกมํ
 อธิฏฺฐหะยฺยาสิ อนุโตคเตหิ อินฺทฺริเยหิ อพฺพิคเตน มานเสน จานัน
 โข ปเนตัม วิชชติ ยนฺเต เอวํ วิหโรโต ตัม มิทฺฐํ ปหิเยถ โน เจ
 เต เอวํ วิหโรโต ตัม มิทฺฐํ ปหิเยถ ตโต ตวํ โมคคัลลทาน
 #๑ ม. อาวิญญะยยาสิ ฯ

ทกขิณน ปสฺเสน สีหเสยฺย กปฺเปยฺยาสี ปาเทน ๑ ปาทำ อจฺจาชาย
 สโต สมฺปชาโน อฏฺฐานสณฺณํ มนสิกริตฺวา ปฏิพุทฺเธเนว ๒ เต
 โมคฺคลฺลาน ขิปฺปณฺเณว ปจฺจุฏฺฐาตพฺพิ น เสยฺยสุขํ น ปสฺสสุขํ น
 มิทฺฐสุขํ อนุยฺตุโต วิหริสฺสามีติ เอวฺณฺหิ เต โมคฺคลฺลาน
 สิกฺขิตพฺพิ ๑ ตสฺมาติห โมคฺคลฺลาน เอวํ สิกฺขิตพฺพิ น
 อจฺจาโสณฺทํ ปคฺคเหตฺวา กฺุลาณี อุปสงฺกมิตฺสามีติ เอวฺณฺหิ เต
 โมคฺคลฺลาน สิกฺขิตพฺพิ สเจ โมคฺคลฺลาน ภิกฺขุ อจฺจาโสณฺทํ
 ปคฺคเหตฺวา กฺุลาณี อุปสงฺกมตี สนฺตี หิ โมคฺคลฺลาน กฺุเลสฺสุ กิจฺจกรณฺเียนิ
 เยน มนุสฺสา อาคตํ ภิกฺขุํ น มนสิกริโรนฺตี ตตฺตร ภิกฺขุสฺส
 เอวํ โหติ โก สฺว นาม ทาณิ มํ อิมสฺมี กฺุเล ปริภินฺทิ วิรตฺตรูปาทาณิเม
 มยิ มนุสฺสาติ อิติสฺส อลาเภน มงฺกุภาโว มงฺกุฏตสฺส อุตฺทจฺจํ
 อุตฺทตสฺส อสฺวโร อสฺวตสฺส อารา จิตฺตํ สมาริหมฺหา ตสฺมาติห
 โมคฺคลฺลาน เอวํ สิกฺขิตพฺพิ น วิคฺคาหิกกถํ กเถสฺสามีติ เอวฺณฺหิ
 เต โมคฺคลฺลาน สิกฺขิตพฺพิ วิคฺคาหิกาย โมคฺคลฺลาน กถาย สติ
 กถาพาหุลลํ ปาฏิกงฺขํ กถาพาหุเล สติ อุตฺทจฺจํ อุตฺทตสฺส อสฺวโร
 อสฺวตสฺส อารา จิตฺตํ สมาริหมฺหา นาหิ โมคฺคลฺลาน สพฺเพเหว
 สํสคฺคํ วณฺณยามี น ปนาหิ โมคฺคลฺลาน สพฺเพเหว สํสคฺคํ น
 วณฺณยามี สกฺหฏฺฐปพฺพชิตฺเทหิ โข อหิ โมคฺคลฺลาน สํสคฺคํ น
 วณฺณยามี ยานิ จ โข ตาณิ เสนาสนาณิ อปฺปสทฺทานิ
 อปฺปนิคฺโขสานิ วิชนวาทาณิ มนุสฺสราหเสยฺยกาณิ ๓ ปฏฺฐิตฺลานสารูปฺปาณิ
 #๑ ม. ปาเท ๑ เอวมฺปริปี ๑ ๒ ม. ปฏิพุทฺเธน จ ๑ ๓ ม. มนุสฺสราหเสยฺยกาณิ ๑
 #เอวมฺปริปี ๑

ตถารูเปหิ เสนาสเนหิ สัสคคัม วณฺณยามิตฺติ ฯ เอวํ วุตฺเต อายสฺมา
มหาโมคฺคัลลาโน ภควนฺตํ เอตทวโจ กิตฺตาวตา นุ โข ภนฺเต ภิกฺขุ
สงฺฆิตฺเตน ตณฺหาสงฺขยวิมุตฺโต โหติ อจฺจนฺตนิฏฺฐโจ อจฺจนฺตโยคกฺขेमมี
อจฺจนฺตพฺรหฺมจารี อจฺจนฺตปริโยสานโน เสฏฺฐโจ เทวมนุสฺसानนฺติ ฯ
อิธ โมคฺคัลลาน ภิกฺขุโน สุตฺตํ โหติ สพฺเพ ชมฺมา นาลิ อภินิเวสายาติ
เอวณฺเจตํ โมคฺคัลลาน ภิกฺขุโน สุตฺตํ โหติ สพฺเพ ชมฺมา นาลิ
อภินิเวสายาติ โส สพฺพํ ชมฺมํ อภิชานาติ สพฺพํ ชมฺมํ อภิญฺญา
สพฺพํ ชมฺมํ ปริชานาติ สพฺพํ ชมฺมํ ปริณฺญา ยงฺกิญฺจิ เวทนํ เวทียติ
สุขํ วา ทุกขํ วา อทุกขมสุขํ วา โส ตาสฺว เวทนาสุ อนิจฺจานุปฺสฺสี
วิหฺรติ วิราคานุปฺสฺสี วิหฺรติ นิโรธานุปฺสฺสี วิหฺรติ ปฏฺฐินิสฺสคฺคานุปฺสฺสี
วิหฺรติ โส ตาสฺว เวทนาสุ อนิจฺจานุปฺสฺสี วิหฺรนฺโต วิราคานุปฺสฺสี
วิหฺรนฺโต นิโรธานุปฺสฺสี วิหฺรนฺโต ปฏฺฐินิสฺสคฺคานุปฺสฺสี วิหฺรนฺโต น จ ๑
กิญฺจิ โลเก อุปาทิยติ อนุปาทิยํ น ปริตฺตสฺสติ อปริตฺตสฺสํ
ปจฺจคฺคตฺถญฺเวย ปรินิพฺพายติ ชีณา ชาติ วุสฺสิตํ พฺรหฺมจฺริยํ กตํ กรรมิย
นาปริ อิตฺถตฺตยาติ ปชานาติ เอตฺตาวตา โข โมคฺคัลลาน ภิกฺขุ
สงฺฆิตฺเตน ตณฺหาสงฺขยวิมุตฺโต โหติ อจฺจนฺตนิฏฺฐโจ อจฺจนฺตโยคกฺขेमมี
อจฺจนฺตพฺรหฺมจารี อจฺจนฺตปริโยสานโน เสฏฺฐโจ เทวมนุสฺसानนฺติ ฯ

[๕๕] มา ภิกฺขเว ปุณฺณานํ ภายิตฺถ สฺขสฺเสตํ ภิกฺขเว
อริวจฺนํ ยทิตฺถํ ปุณฺณานนฺติ ๒ อภิชานามิ โข ปนาหํ ภิกฺขเว ทิฆมฺรตฺตํ [๑]
อิฏฺฐํ กนฺตํ มนาปํ วิปากํ ปจฺจนฺนฺตํ สตฺต วสฺसानิ เมตฺตจิตฺตํ
#๑ ม. จสทฺโท นตฺถิ ฯ ๒ สฺสี. ปุณฺณนฺติ ฯ ๓ ม. กตานํ ปุณฺณานํ ทิฆมฺรตฺตํ ฯ

ภาเวสี สตฺต วสุธานี เมตฺตจิตฺตํ ภาเวตฺวา สตฺตํ สํวณฺณวिवุณฺณกปฺเป
 น ยิมํ โลกํ ปุณฺณาคมาสี สํวณฺณมานเ สุทาทํ ภิกฺขเว โลก
 อภสฺสรูปโค โหมิ วิวณฺณมานเ โลกํ สุณฺณํ พุรหฺมวิมานํ อุปฺปชฺชามิ
 ตตฺร สฺมํ ภิกฺขเว พุรหฺมา โหมิ มหาพุรหฺมา อภิกฺข อณภิกฺขโต
 อณฺณทตฺตฺทโส วสวตฺตี จตฺตีสฺกขตฺตํ โข ปนาหํ ภิกฺขเว สกฺโก
 อโหสี เทวานมินฺโท อเนกสตฺกขตฺตํ ราชา อโหสี จกฺกวตฺตี ชฺมมิก
 ชฺมมราชา จาตฺรณฺโต วิชิตาวิ ชนปทตฺตถาวริยปฺปตฺโต สตฺตรตนสมนฺนาคโต
 ตสฺส มยฺหํ ภิกฺขเว อิมานิ สตฺต รตนานิ อเหตุ
 เสยฺยถิทํ จกฺกรตฺนํ หตฺถิรตฺนํ อสฺสรตฺนํ มณฺธิรตฺนํ อิตฺถิรตฺนํ คหปฺติรตฺนํ
 ปรีนายนกรตฺนเมว สตฺตมํ ปโรสฺสทสฺสํ โข ปน เม ภิกฺขเว ปฺปตฺตา
 อเหตุ สุรา วีรฺงฺครูปา ปฺรเสนปฺปมทฺทนา โส อิมํ ปจฺวี
 สาครปรียนตํ อทณฺเฑน อสฺตเถน ชฺมเมเน อภिवิชฺย อชฺฌมาวสินฺติ ฯ

ปสฺส ปุณฺณานํ วิปากํ กุสลานํ สุขเขสินํ
 เมตฺตจิตฺตํ วิภาเวตฺวา สตฺตํ วสุธานี ภิกฺขโว
 สตฺตํ สํวณฺณวिवุณฺณกปฺเป น ยิมํ โลกํ ปุณฺณาคมี
 สํวณฺณมานเ โลกมฺหิ โหมิ อภสฺสรูปโค
 วิวณฺณมานเ โลกมฺหิ สุณฺณพฺุรหฺมูปโค อหุ
 สตฺตกขตฺตํ มหาพุรหฺมา วสวตฺตี ตทา อหุ
 จตฺตีสฺกขตฺตํ เทวินฺโท เทวราชชฺมการยิ
 จกฺกวตฺตี อหุ ราชา ชฺมพฺุสณฺทสฺส อิสฺสโร ฯ

มฺุทฺธาภิสฺติโต ๑ ขตฺติโย มฺุทฺฐสาธิปฺตี อหุ
อทณฺเฑน อสฺตฺเถน วิเชยฺย ปจฺวี อิมิ
อสาหเสน ฐมฺเมน สเมน มฺุทฺฐาสฺติ ตํ
ฐมฺเมน ราชฺชํ กาทเรตฺวา อสฺมี ปจฺวิมณฺฑเท
มฺุทฺฐเนน มหาโกเถ อทฺเฒ อชายิสฺสิ ๒ กฺุเถ
สพฺพกามาเมหิ สมฺปนฺเนน รตฺเนหิ จ สตฺตฺติ
พฺุทฺธา สงฺกาทกา โลเก เตหิ เอตํ สฺุเทสฺสิตํ
เอสฺ เหตุ มหนฺตสฺส ปฺุถ โปยฺ เยน วุจฺจติ ๓
ปฺุทฺทวิตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
อิทฺฐิมา ยสฺวา โหมิ ฐมฺุทฺฐสฺส อิสฺสโร ๑
โก สฺุทฺวา นปฺปฺสิเทยฺย อปิ กณฺหาภิสฺติโย
ตสฺมา หิ อตฺตกาเมน มฺุทฺตฺตมภิกงฺขตา
สทฺฐมฺุโม ครุทฺทพฺุโพ สฺริ พฺุทฺธานสาสนนฺติ ๑

[๖๐] อถ โข ภควา ปฺุทฺพณฺหสมฺยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย
เยน อนาถปิณฺฑทิกสฺส คหปฺติสฺส นิเวสนํ เตนฺุปฺสงฺกมิ อฺุปฺสงฺกมิตฺวา
ปญฺญตฺเต อาสเน นิสฺสิทฺติ ๑ เตน โข ปน สมเยน อนาถปิณฺฑทิกสฺส
คหปฺติสฺส นิเวสเน มฺุทฺฐสา อฺุจฺจาสทฺฐา มหาสทฺฐา
โหนตฺติ ๑ อถ โข อนาถปิณฺฑทิกโก คหปฺติ เยน ภควา เตนฺุปฺสงฺกมิ
อฺุปฺสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา เอกมฺุทฺตํ นิสฺสิทฺติ ๑ เอกมฺุทฺตํ
#๑ สฺติ. มฺุทฺฐาภิสฺติโต ๑ ๒ ม. อชายิสฺสิ ๑ ๓ ม. ปฺุถ โปยฺ เยน วิปฺชชติ ๑

นินฺนํ โข อนาถปิณฺฑิกํ คหปตี ภควา เอตทโวจ กิ นฺ เต
คหปตี นิเวสเน มนุสฺสา อจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา เกวณฺเฏ ๑ มณฺเณ
มจฺเณ วิโลเปตีติ ๒ ฯ อัย ฆนฺเต สุชาตา ฆรฺสุณฺหา อทฺตมา กุลา
อานีตา सा नेव ससुं आथिदि न ससुं आथिदि न सामिं
आथिदि भक्कनฺตम्पि न सकฺกโรदि न क्रुक्कโรदि न मानेदि न पुเชตีติ ฯ
อถโข ภควา สุชาตี ฆรฺสุณฺหํ อามนฺเตสิ เอहि สุชาเตติ ฯ เอว
ฆนฺเตติ โข สุชาตา ฆรฺสุณฺหา ภควโต ปฏฺฐิสฺสุณฺตีวา เยน ภควา
เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกमितฺวา ภक्कนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสีทิ ฯ
เอกมฺนฺตํ นินฺนํ โข สุชาตี ฆรฺสุณฺหํ ภควา เอตทโวจ สตฺต โข
อิมมา สุชาเต ปุริสฺสสฺส ภริยา กตฺมา สตฺต วรฺสฺมา โจรสฺมา ๓
อຍຍສມາ มาตฺสฺมา ๔ ภคินิสฺมา สชีสฺมา ทาสีสฺมา อิมมา โข สุชาเต
สตฺต ปุริสฺสสฺส ภริยา ตาสีํ ตฺวํ กตฺมาติ ฯ นานํ ฆนฺเต อิมฺสฺส
ภควตา สงฺขิตฺเตน ภาสิตฺสฺส วิตุถาเรน อตุถํ อาชานามิ สาธุ เม
ฆนฺเต ภควา ตถา ฆมฺมํ เทเสตุ ยถาหํ อิมฺสฺส ภควตา สงฺขิตฺเตน
ภาสิตฺสฺส วิตุถาเรน อตุถํ อาชานะຍຍນฺติ ฯ เตนหิ สุชาเต สฺสุณฺหา
สาธุกํ มนฺสิกโรหิ ภาสิสฺสามิติ ฯ เอว ฆนฺเตติ โข สุชาตา ฆรฺสุณฺหา
ภควโต ปจฺจสฺโสสิ ฯ ภควา เอตทโวจ

ปทฺฐจฺจิตฺตา อหิตานุกมฺปินี
อณฺเณสุ รตฺตา อติมณฺเณเต ปตี
ชเนน กิตฺสฺส วรฺาย อฺสุสฺกา

#๑ เกวณฺเฏ ฯ ๒ ม. มจฺณวิโลเปตี ฯ ๓ วรฺกสฺมา โจรสฺมา ฯ ๔ ม. มาตาสฺมา ฯ

ยา เอวรฐปา ปุริสสุส ภริยา
วธกา ๑ จ ภริยาติ จ สทา ปวฺจจติ ฯ
ยํ อิตฺติยา วินฺทติ สามิโก ฌนํ
สิปฺปํ วนฺนิชฺชณฺจ กสิมฺมิฏฺฐหิ ๒
อปฺปมฺปิ ตสฺมา ๓ อปฺหาตุมิจฺจติ
ยา เอวรฐปา ปุริสสุส ภริยา
โจรา ๔ จ ภริยาติ จ สทา ปวฺจจติ ฯ
อกมฺมกามา อลสา มหฺกฺขสา
ผฺรฺสา จ จณฺฺหิ จ ๕ ทฺรฺตฺตวาทีนํ
อฺฏฺฐายกานํ อภิกฺขยฺย วตฺตติ
ยา เอวรฐปา ปุริสสุส ภริยา
อยฺยา จ ภริยาติ จ สทา ปวฺจจติ ฯ
ยา สพฺพทา โหติ หิตานุกมฺปนี
มาตาว ปฺตฺตํ อนฺรฺกฺขเต ปตี
ตโต ฌนํ สมฺภตมฺสฺส รกฺขติ
ยา เอวรฐปา ปุริสสุส ภริยา
มาตา จ ภริยาติ จ สทา ปวฺจจติ ฯ
ยถาปี เชฏฺฐา ภคินี กนิฏฺฐา ๖
สคารวา โหติ สกมฺหิ สามิเก
หิริมฺนา ภตฺตฺวานวตฺตินี

#๑ ม. วธฯ ๑ ๒ ม. กสิ อธิฏฐหิ ฯ ๓ ม. ตสฺส ฯ ๔ ม. โจรี ฯ ๕ ม. จสทฺโท นตฺติ ฯ

#๖ ม. กนิฏฐกา ฯ

ยา เอวรูปา ปุริสสฺส ภริยา
ภคินี จ ภริยาติ จ सा पूजुजति ५
याजिष्ठ तिस्रान् पत्नीं पโมत्ति
सपि सखारिव जिरसुसमाकत्
โกलेयुका सील्वती पतिपुपता
ยา เอวรูปा ปุริสสฺส ภริยา
सपि ज भरियाति ज सा पूजुजति ५
अगुगुत्सन्नुता वरुणत्तच्छिता
अरुत्तचित्तता पतिโน तिदिगुत्ति
अगुगुत्तना अत्तुत्तानुत्तुत्ति
या एवรูปा पुริस्सस्स भरिया
तासी ज भरियाति ज सा पूजुजति ५
याजिष्ठ भरिया वरुणाति वुजुजति
โจरि ज अयुयाति ज सा पूजुजति
तुस्सुत्तिरुपा अरुसा अनात्तरा
गायस्स गेता निर्यं वरुन्नुति ता ५
याजिष्ठ माता भคिनी सपि ॑ ज □
तासी ज भरियाति ज सा पूजुजति
सीले जित्तुत्ता जिरत्तुत्तत्तुत्ता
गायस्स गेता सुत्ति वरुन्नुति ताति ५

#๑ ม. สปีติ จ ๕

อิมานิ โข สุชาเต สตุต ปุริสสุส ภริยา ตาสึ ตวั กตมาติ ฯ
อชชตคฺเค มํ ภนฺเต ภควา ทาสีสมํ สามิกสุส ภริยํ ชาเรตฺติ ฯ

[๖๑] สตุตฺติเม ภิกฺขเว ชมฺมา สປตฺตกนฺตา สປตฺตการณา
โกชนํ อากจฺจนฺติ อิตฺถิ วา ปุริสํ วา ฯ กตเม สตุต อธิ ภิกฺขเว
สປตฺโต สປตฺตสุส เอวํ อิจฺฉติ อโห วตายํ ทุพฺพณฺโณ อสุสาติ
ตํ กิสุส เหตุ น ภิกฺขเว สປตฺโต สປตฺตสุส วณฺณวตาย
นนฺทติ โกชนนํ ภิกฺขเว ปุริสປุคฺคโล โกธาภิกฺขโต โกชปเรโต
กิลฺยาปิ โส โหติ สุนฺหาโต สุวิลิตฺโต กปฺปิตเกสมสุส โอตาทวตฺถวาสน
อดโข โส ทุพฺพณฺโณ จ โหติ โกธาภิกฺขโต อัย
ภิกฺขเว ปจฺโม ชมฺโม สປตฺตกนฺโต สປตฺตการโณ ๑ โกชนํ อากจฺจนฺติ
อิตฺถิ วา ปุริสํ วา ฯ ปุณ จปฺริ ภิกฺขเว สປตฺโต สປตฺตสุส เอวํ
อิจฺฉติ อโห วตายํ ทุกฺขํ สเยยฺยาติ ตํ กิสุส เหตุ น
ภิกฺขเว สປตฺโต สປตฺตสุส สุขเสยฺยาย นนฺทติ โกชนนํ ภิกฺขเว
ปุริสປุคฺคโล โกธาภิกฺขโต โกชปเรโต กิลฺยาปิ โส ปุลฺลงฺเก เสติ
โคณกตฺถเต ปฏฺฐิกตฺถเต ปฏฺฐิกตฺถเต กทฺถิมิกปวฺรปจฺจตฺถรณ
สจฺจตฺถรจฺจนฺเต อุกฺกโตโลหิตฺถูปฺธานเ ออดโข โส ทุกฺขณฺณเว เสติ
โกธาภิกฺขโต อัย ภิกฺขเว ทฺติโย ชมฺโม สປตฺตกนฺโต สປตฺตการโณ
โกชนํ อากจฺจนฺติ อิตฺถิ วา ปุริสํ วา ฯ ปุณ จปฺริ ภิกฺขเว สປตฺโต
สປตฺตสุส เอวํ อิจฺฉติ อโห วตายํ น ปจฺจตุโถ อสุสาติ ตํ
กิสุส เหตุ น ภิกฺขเว สປตฺโต สປตฺตสุส ปจฺจตฺถตฺถาย นนฺทติ
#๑ ม. สປตฺตการโณ ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ

โกธโนยํ ภิกฺขเว ปุริสปุคฺคโล โกธาทิโกโต โกธปเรโต อนตฺถึปี
คเหตุวา อตฺถึโธ เม คหิตฺติ มณฺณติ อตฺถึปี คเหตุวา อนตฺถึโธ
เม คหิตฺติ มณฺณติ ตสฺสึเม ชมฺมา อณฺณมณฺณวิปฺจฺจนีกา
คหิตา ทิมฺรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขาย สํวตฺตนฺติ โกธาทิโกตฺส อยํ
ภิกฺขเว ตติโย ชมฺโม สปตฺตกนฺโต สปตฺตการโณ โกธนํ อากจฺฉติ
อิตฺถึ วา ปุริสํ วา ฯ ปุณ จปฺริ ภิกฺขเว สปตฺโต สปตฺตสฺส เอว'
อิจฺฉติ อโห วตฺถํ น โภควา อสฺสาติ ตํ กิสฺส เหตุ
น ภิกฺขเว สปตฺโต สปตฺตสฺส โภควตฺถ นนฺทติ โกธนสฺส
ภิกฺขเว ปุริสปุคฺคสฺส โกธาทิโกตฺส โกธปเรตฺส ยेषิสฺส เต โหนฺติ
โภกา อฏฺฐานวิริยาธิคตา พาหาพลปริจฺจिता เสทาวกฺขิตฺตา ชมฺมิกา
ชมฺมลทฺธา เตปี ราชานो ราชโกสํ ปเวเสนฺติ โกธาทิโกตฺส อยํ
ภิกฺขเว จตฺตโธ ชมฺโม สปตฺตกนฺโต สปตฺตการโณ โกธนํ อากจฺฉติ
อิตฺถึ วา ปุริสํ วา ฯ ปุณ จปฺริ ภิกฺขเว สปตฺโต สปตฺตสฺส เอว'
อิจฺฉติ อโห วตฺถํ น ยสฺวา อสฺสาติ ตํ กิสฺส เหตุ
น ภิกฺขเว สปตฺโต สปตฺตสฺส ยสฺวตฺถ นนฺทติ โกธโนยํ ภิกฺขเว
ปุริสปุคฺคโล โกธาทิโกโต โกธปเรโต โยปีสฺส โหติ ยโส อปฺปมาทาทิโกโต
ตมฺหาปี ธีสฺสโก โกธาทิโกโต อยํ ภิกฺขเว ปญฺจโม ชมฺโม
สปตฺตกนฺโต สปตฺตการโณ โกธนํ อากจฺฉติ อิตฺถึ วา ปุริสํ วา ฯ
ปุณ จปฺริ ภิกฺขเว สปตฺโต สปตฺตสฺส เอว' อิจฺฉติ อโห วตฺถํ

น มิตฺตวา อสฺสาติ ตํ กิสฺส เหตุ น ภิกฺขเว สฺปตฺโต
 สฺปตฺตสฺส มิตฺตวตฺตย นนฺทติ โภชนนํ ภิกฺขเว ปุริสฺสคฺคโล
 โภชานิกฺกโต โภชปเรโต เยปิสฺส เต โหนฺติ มิตฺตตามจฺจา ฌาติสาลอหิตา
 เตปี อารกา ตํ ปริวชฺเชนฺติ โภชานิกฺกตํ อยํ ภิกฺขเว จญฺโจ ชฺมโม
 สฺปตฺตกนฺโต สฺปตฺตการโณ โภชนํ อากจฺจติ อิตฺถิ วา ปุริสํ วา ฯ
 ปุณ จปฺริ ภิกฺขเว สฺปตฺโต สฺปตฺตสฺส เอวํ อิจฺจติ อโห วตฺตยํ
 กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทฺวคฺคิ วิณีปาตํ นิรยํ อฺปฺปชฺชชฺยยาติ
 ตํ กิสฺส เหตุ น ภิกฺขเว สฺปตฺโต สฺปตฺตสฺส สฺวคฺคิมเนน
 นนฺทติ โภชนนํ ภิกฺขเว ปุริสฺสคฺคโล โภชานิกฺกโต
 โภชปเรโต กาเยน ทฺวจฺจริตํ จริติ วาจาย ทฺวจฺจริตํ จริติ มนฺสา
 ทฺวจฺจริตํ จริติ โส กาเยน ทฺวจฺจริตํ จริตฺวา วาจาย ทฺวจฺจริตํ
 จริตฺวา มนฺสา ทฺวจฺจริตํ จริตฺวา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ
 ทฺวคฺคิ วิณีปาตํ นิรยํ อฺปฺปชฺชชฺติ โภชานิกฺกโต อยํ ภิกฺขเว
 สฺตฺตโม ชฺมโม สฺปตฺตกนฺโต สฺปตฺตการโณ โภชนํ อากจฺจติ อิตฺถิ
 วา ปุริสํ วาติ ๑ ฯ อิม โข ภิกฺขเว สฺตฺต ชฺมมา สฺปตฺตกนฺตา
 สฺปตฺตการณฺา โภชนํ อากจฺจนฺติ อิตฺถิ วา ปุริสํ วาติ ฯ

โภชนํ ทฺวพฺพณฺโณ โหติ อโถ ทฺวชฺมมฺปิเสติ โส
 อโถ อตฺถํ คเหตุวาน อนตฺถํ ปฏฺิพฺชชฺติ ๒
 ตโต กาเยน วาจาย วธํ กตฺวาน โภชนํ
 โภชานิกฺกโต ปุริโส ฌนฺชานี นิคจฺจติ

#๑ ม. อิตฺสทฺโท นตฺถิ ฯ ๒ ม. อธิปชฺชชฺติ ฯ

โกธสมมทสมมตโต   อายุสกุขํ ๑ นิคจฺจติ
ถาติมิตฺตา สุหชฺชา จ   ปริวชฺเชนฺติ โภชนํ ฯ
อนตฺถชนโน โภโธ   โภโธ จิตฺตปฺปโกปโน
ภยมนฺตรโต ชาตํ   ตํ ชโน นาวพฺพชฺฉติ ฯ
กฺุทฺโธ อตฺถํ น ชานาติ   กฺุทฺโธ ฐมฺมํ น ปสฺสติ
อนฺธตมฺมํ ตทา โหติ   ยํ โภโธ สหเต นริ ฯ
ยํ กฺุทฺโธ อุปรโรเชติ   สุกฺริ วิย ทฺุกฺริ
ปจฺจนา โส วิคเต โภเช   อภฺกิตฺททฺโฆว ตปฺปติ ฯ
ทฺุมมฺงฺกุยํ ปจฺจมํ ทสฺเสติ ๒   ฐมฺมฺกฺุมิว ๓ ปาวโก
ยโต ปตายตี โภโธ   เยน กฺุชฺฉนฺติ มาณวา ฯ
นาสฺส หิริ น โอตฺตปฺปิ   น วาโจ โหติ การโว
โภเชน อภฺกิตฺตสฺส   น ทิปฺโป โหติ กิณฺจินํ ฯ
ตปฺนิยานิ กมฺมานิ   ยานิ ฐมฺเมหิ อารกา
ตานิ อารोजฺยิสฺสามิ   ตํ สฺฆนาถ ยถากถํ ฯ
กฺุทฺโธ หิ ปิตฺริ นฺหฺติ   นฺหฺติ กฺุทฺโธ สมาตฺริ
กฺุทฺโธ หิ พฺุราหฺมณฺมํ นฺหฺติ   นฺหฺติ กฺุทฺโธ ปฺุณฺชฺชนํ ฯ
ยาย มาตฺุ ภโต โปโส   อิมํ โลกํ อเวกฺขติ
ตมฺปิ ปาณทฺทํ สนฺตี   นฺหฺติ กฺุทฺโธ ปฺุณฺชฺชโน ฯ
อตฺตฺวาปมา หิ เต สตฺตา   อตฺตา หิ ปจฺจ ๔ ปิโย

#๑ ม. ยุ. อายุสกุขํ ฯ ๒ ม. ปทสฺเสติ ฯ ๓ ม. ฐมฺมํ ฐมฺมํ ฯ ๔ ม. ปจฺจโม ฯ

หนฺติ กุทฺโธ ปุณฺตฺตานํ นานารุเปสฺ มุจฺฉิโต
อสิฺนา หนฺติ อตฺตฺตานํ วิสฺสํ ขาทนฺติ มุจฺฉิตา
รชฺชยา พทฺธา มียฺยหนฺติ ๑ ปพฺพตามปี กนฺทเร ฯ
ภูตฺทหฺจฺจานิ ๒ กมฺมานิ อตฺตมารณฺยานิ จ
กโรนฺตฺตา นาวพฺพชฺฉนฺติ โกธฺชาโต ปฺราภโว ฯ
อิตายฺ โกธฺรูปเณ มจฺจุปาโส กุหาสโย
ตํ ทเมณ สมฺมุจฺฉินฺนฺเท ปณฺณาวิริเยณ ทิฏฺฐิยา
เอกเมถํ ๓ อกฺุสฺสํ สมฺมุจฺฉินฺนฺเทธ ปณฺฑิโต ฯ
ตเถว ชมฺเม สิกฺขเธ มา โน ทุมฺมจฺจุยฺ อหุ ฯ
วิทฺโกธา อนายาสา วิตฺโลกา อนฺนฺสุสฺสุกา
ทนฺตา โกธฺ ปหฺตฺวาน ปฺริณิพฺพสฺสณฺนาสวาติ ๔ ฯ

อพฺยาคตฺวคฺโค ปจฺโม ฯ

ตสฺสุทฺททานํ

อพฺยาคโต ปฺริสฺสคฺติ ติสฺสสฺสีหฺรฺกฺขิตฺตปฺลยจฺมํ ๕
ตตฺรวตฺตมํ กิมฺมิโล ๖ สตฺตตฺถกริยาโย โกธฺนา ๗ ฯ

มหาวคฺโค ทฺติโย

[๖๒] หิโรตฺตปฺเป ภิกฺขเว อสฺติ หิโรตฺตปฺปวิปฺนฺนสฺส หตฺตปฺนิโส
โหติ อินฺทฺริยสฺสวโร อินฺทฺริยสฺสเว อสฺติ อินฺทฺริยสฺสวโรวิปฺนฺนสฺส
#๑ ม. พชฺฉ มียฺยหนฺติ ฯ ๒ ม. ภูนฺทหฺจฺจานิ ฯ ๓ ม. ยถา เมถํ ฯ ๔ ม. ปฺริณิพฺพนฺติ
#อนาสวาติ ฯ ๕. ปฺริณิพฺพีสฺส อนาสวา ฯ ๕ ม. ติสฺส สีสฺห อรฺกฺขิยฺ ฯ
#๖ ม. กิมฺลํ สตฺต ปจฺจาลา ฯ ๗ ม. เมตฺตฺตา กริยา โกธฺกาทฺสาติ ฯ

หตุปนีสั โหติ สีสั สีสเล อสติ สีสวิปนุนสฺส หตุปนีสโต โหติ สมฺมาสมาธิ
สมฺมาสมาธิสฺมี อสติ สมฺมาสมาธิวิปนุนสฺส หตุปนีสั โหติ
ยถาภูตถาณทสฺสนั ยถาภูตถาณทสฺสเน อสติ ยถาภูตถาณทสฺสนวิปนุนสฺส
หตุปนีสโต โหติ นิพฺพิทาวิราโค นิพฺพิทาวิราเค อสติ นิพฺพิทาวิราควิปนุนสฺส
หตุปนีสั โหติ วิมุตฺติถาณทสฺสนั เสยฺยถาปี ภิกฺขเว
รูกฺโข สาขาปฺลาสฺสวิปนุนโน ตสฺส ปฺปปฏิกาปี ปารีปุรี น คจฺจติ ตโจปี
แพคฺคูปิ สारोปี น ปารีปุรี คจฺจติ เอวเมว โข ภิกฺขเว
หิโรตฺตปฺเป อสติ หิโรตฺตปฺปวิปนุนสฺส หตุปนีสโต โหติ อินฺทฺริยสฺวารो
ฯเปฯ วิมุตฺติถาณทสฺสนั ฯ หิโรตฺตปฺเป ภิกฺขเว สติ หิโรตฺตปฺปสมฺปนฺนสฺส
อุปฺนิสฺสมฺปนฺโน โหติ อินฺทฺริยสฺวารो อินฺทฺริยสฺวเร
สติ อินฺทฺริยสฺวารสมฺปนฺนสฺส อุปฺนิสฺสมฺปนฺนั โหติ สีสั สีสเล สติ
สีลสมฺปนฺนสฺส อุปฺนิสฺสมฺปนฺโน โหติ สมฺมาสมาธิ สมฺมาสมาธิสฺมี
สติ สมฺมาสมาธิสมฺปนฺนสฺส อุปฺนิสฺสมฺปนฺนั โหติ ยถาภูตถาณทสฺสนั
ยถาภูตถาณทสฺสเน สติ ยถาภูตถาณทสฺสนสมฺปนฺนสฺส อุปฺนิสฺสมฺปนฺโน
โหติ นิพฺพิทาวิราโค นิพฺพิทาวิราเค สติ นิพฺพิทาวิราคสมฺปนฺนสฺส
อุปฺนิสฺสมฺปนฺนั โหติ วิมุตฺติถาณทสฺสนั เสยฺยถาปี ภิกฺขเว รูกฺโข
สาขาปฺลาสฺสมฺปนฺโน ตสฺส ปฺปปฏิกาปี ปารีปุรี คจฺจติ ตโจปี
แพคฺคูปิ สारोปี ปารีปุรี คจฺจติ เอวเมว โข ภิกฺขเว หิโรตฺตปฺเป
สติ หิโรตฺตปฺปสมฺปนฺนสฺส อุปฺนิสฺสมฺปนฺโน โหติ อินฺทฺริยสฺวารो ฯเปฯ
วิมุตฺติถาณทสฺสนนฺติ ฯ

[๖๗] เอกิ สมยิ ภควา เวสาลียิ วิหริติ อมฺพปาลีวันเน ฯ ตตฺร
 โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ ภิกฺขโวติ ฯ ภทฺนฺเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต
 ปจฺจสุโสสุ ฯ ภควา เอตทโวจ อนิจฺจา ภิกฺขเว สงฺขารา อชฺฐวา
 ภิกฺขเว สงฺขารา อนสฺสาสิกา ภิกฺขเว สงฺขารา ยาวณฺจิทฺติ ภิกฺขเว
 อลเมว สพฺพสงฺขารesu นิพฺพินฺนิตฺติ อลฺลํ วิรชฺชิตฺติ อลฺลํ วิมฺจฺจิตฺติ
 สินฺนโร ภิกฺขเว ปพฺพตฺรราชา จตฺราสีตฺติโยชนสทฺสฺสานิ อายาเมน
 จตฺราสีตฺติโยชนสทฺสฺสานิ วิตุถาเรน จตฺราสีตฺติโยชนสทฺสฺสานิ มหาสมฺมทฺเท
 อชฺโฌคาโพห จตฺราสีตฺติโยชนสทฺสฺสานิ มหาสมฺมทฺทา อจฺจुकฺคโต โหติย
 โข โส ภิกฺขเว สมโย ยิ [๑] พฺหุณี วสฺสานิ พฺหุณี วสฺสสตานิ
 พฺหุณี วสฺสสทฺสฺสานิ พฺหุณี วสฺสสทฺสทฺสฺสานิ เทโว น วสฺสตี เทเว
 โข ปน ภิกฺขเว อวสฺสสนฺเต เยเกจิเม วิชคามภุตคามโอสสีตฺติณฺนปฺปตโย
 เต อสฺสสฺสสนฺติ วิสฺสสฺสสนฺติ น ภวนฺติ เอวํ อนิจฺจา
 ภิกฺขเว สงฺขารา เอวํ อชฺฐวา ภิกฺขเว สงฺขารา เอวํ อนสฺสาสิกา
 ภิกฺขเว สงฺขารา ยาวณฺจิทฺติ ภิกฺขเว อลเมว สพฺพสงฺขารesu
 นิพฺพินฺนิตฺติ อลฺลํ วิรชฺชิตฺติ อลฺลํ วิมฺจฺจิตฺติ โหติ โข โส
 ภิกฺขเว สมโย ยิ กทาจิ กรหฺจิทฺติมฺสฺส อทฺฐโน อจฺจเยน ทฺติโย
 สฺริโย ปาตุภวตี ทฺติยสฺส ภิกฺขเว สฺริยสฺส ปาตุภาวา ยากาจิ
 กุณฺนทฺติโย กุสฺโสพฺภา ๒ สพฺพา ตา อสฺสสฺสสนฺติ วิสฺสสฺสสนฺติ น ภวนฺติ
 เอวํ อนิจฺจา ภิกฺขเว สงฺขารา ... อลฺลํ วิมฺจฺจิตฺติ โหติ โข โส
 ภิกฺขเว สมโย ยิ กทาจิ กรหฺจิทฺติมฺสฺส อทฺฐโน อจฺจเยน ตติโย
 #๑ ม. กทาจิ กรหฺจิทฺติมฺสฺส อทฺฐโน อจฺจเยน ฯ ๒ สฺ. กุสฺโสพฺภา ฯ ม. กุสฺโสพฺภา ฯ
 #เอวมฺปริปี ฯ

สุริโย ปาตุภาวติ คติยสุส ภิกขเว สุริยสุส ปาตุภาวา ยา ตา
 มหานทีโย เสยยถิทำ กงคา ยมฺนา อจิรวตี สรภู มหิ สพุพา
 ตา อุตฺตฺตฺสนฺติ วิสฺตฺตฺสนฺติ น ภาวนฺติ เอวํ อนิจฺจา ภิกขเว
 สงฺขารา ... อลํ วิมฺจฺจิตฺตํ โหติ โข โส ภิกขเว สมโย
 ยํ กทาจิ กรหฺจิ ทิมฺสฺส อทฺฐโน อจฺเจเนน จตฺตฺโต สุริโย ปาตุภาวติ
 จตฺตฺตฺสฺส ภิกขเว สุริยสุส ปาตุภาวา เย เต มหาสรา ยโต อีมา
 มหานทีโย สมฺภาวนฺติ ๑ เสยยถิทำ กงคา ยมฺนา อจิรวตี สรภู มหิ ๒
 สพุเพ เต อุตฺตฺตฺสนฺติ วิสฺตฺตฺสนฺติ น ภาวนฺติ เอวํ อนิจฺจา
 ภิกขเว สงฺขารา ... อลํ วิมฺจฺจิตฺตํ โหติ โข โส ภิกขเว สมโย
 ยํ กทาจิ กรหฺจิ ทิมฺสฺส อทฺฐโน อจฺเจเนน ปรฺจฺจโม สุริโย ปาตุภาวติ
 ปรฺจฺจมฺสฺส ภิกขเว สุริยสุส ปาตุภาวา โยชนสฺติกานิปิ มหาสมฺพุเท
 อุตฺกานิ โอคจฺฉนฺติ ทฺวิโยชนสฺติกานิปิ ติโยชนสฺติกานิปิ จตฺตโยชนสฺติกานิปิ
 ปรฺจฺจโยชนสฺติกานิปิ ฉโยชนสฺติกานิปิ สจฺจโยชนสฺติกานิปิ
 มหาสมฺพุเท อุตฺกานิ โอคจฺฉนฺติ สจฺจตฺตาลมฺปิ มหาสมฺพุเท อุตฺกํ
 สจฺจจฺจติ ฉตฺตาลมฺปิ ปรฺจฺจตฺตาลมฺปิ จตฺตตฺตาลมฺปิ ติตฺตาลมฺปิ ทฺวิตฺตาลมฺปิ
 ตาลมฺคตฺตมฺปิ มหาสมฺพุเท อุตฺกํ สจฺจจฺจติ สจฺจตฺตโปริสฺมฺปิ มหาสมฺพุเท
 อุตฺกํ สจฺจจฺจติ ฉโปริสฺมฺปิ ปรฺจฺจโปริสฺมฺปิ จตฺตโปริสฺมฺปิ ติโปริสฺมฺปิ
 ทฺวิโปริสฺมฺปิ โปริสฺมฺคตฺตมฺปิ ๓ อพฺพมโปริสฺมฺปิ กภูมฺคตฺตมฺปิ ชนฺนุกมฺคตฺตมฺปิ
 โคปฺปกมฺคตฺตมฺปิ มหาสมฺพุเท อุตฺกํ สจฺจจฺจติ เสยฺยถาปี ภิกขเว
 สรทสมฺเย อุตฺตฺตฺสฺสิตฺเต เทเว วสฺสเนเต ตตฺถ ตตฺถ โคปฺเทสุ อุตฺกานิ
 #๑ ม. ปวตฺตฺตฺนฺติ ฯ ๒ ม. อนฺตฺตฺตา สึหปฺปาตา รตฺถารา กณฺณมฺมฺญา กุณฺดลา
 #จทฺทฺนฺตฺตา มนฺทากินฺนียา ฯ ๓ ม. โปริสฺมฺปิ ฯ

จิตานิ โหนติ เอวเมว โข ภิกขเว ตตถ ตตถ โคปทมุตตานิ ๑
 มหาสมุทเท อุตทานิ จิตานิ โหนติ ปณฺจมสฺส ภิกขเว สุริยสฺส
 ปาตุภาวา อํกุลิปพมุตตมปิ มหาสมุทเท อุตกํ น โหติ เอว
 อนิจฺจา ภิกขเว สงฺขารรา ... อลํ วิมฺจจิตฺุ โหติ โข โส ภิกขเว
 สมโย ยํ กทาจิ กรหจิ ทิมสฺส อทฺฐโน อจฺจเยน นฺฺจ โส สุริโย
 ปาตุภาวติ นฺฺจ สฺส ภิกขเว สุริยสฺส ปาตุภาวา อยฺยจ มหาปจฺวี
 สีนฺฺร จ ปพฺพตฺราชา ฐปายนฺฺติ สนฺฺฐปายนฺฺติ สมปฐปายนฺฺติ ๒ เสยฺยถาปิ
 ภิกขเว กุมภการปาโก อาติมปิโต ฐเปติ สนฺฺฐเปติ สมปฐเปติ
 เอวเมว โข ภิกขเว นฺฺจ สฺส สุริยสฺส ปาตุภาวา อยฺยจ มหาปจฺวี
 สีนฺฺร จ ปพฺพตฺราชา ฐปายนฺฺติ สนฺฺฐปายนฺฺติ เอว อนิจฺจา
 ภิกขเว สงฺขารรา ... อลํ วิมฺจจิตฺุ โหติ โข โส ภิกขเว สมโย
 ยํ กทาจิ กรหจิ ทิมสฺส อทฺฐโน อจฺจเยน สตฺตโม สุริโย ปาตุภาวติ
 สตฺตมสฺส ภิกขเว สุริยสฺส ปาตุภาวา อยฺยจ มหาปจฺวี สีนฺฺร จ
 ปพฺพตฺราชา อาทิปฺปนฺฺติ ปชฺชนนฺฺติ เอกชาลา ภวนฺฺติ อิมสฺสา จ
 ภิกขเว มหาปจฺวียา สีนฺฺรสฺส จ ปพฺพตฺราชสฺส ฉายมานานํ ทฺยหฺมานานํ
 อจฺจิจิ วาเตน จิตฺฺตา ยาว พฺรหฺมโลกาปิ คจฺจติ สีนฺฺรสฺส
 ภิกขเว ปพฺพตฺราชสฺส ฉายมานสฺส ทฺยหฺมานสฺส วินสฺสมานสฺส มหตา
 เตชฺชนฺฺเรน อภิกฺกตสฺส โยชนสตฺกานิปี กุณฺฺยานิ ปลุชฺชนนฺฺติ ทฺวิโยชนสตฺกานิปี
 ติโยชนสตฺกานิปี จตุโยชนสตฺกานิปี ปณฺฺจโยชนสตฺกานิปี
 กุณฺฺยานิ ปลุชฺชนนฺฺติ อิมสฺสา จ ภิกขเว มหาปจฺวียา สีนฺฺรสฺส จ ปพฺพตฺราชสฺส
 #๑ ม. โคปฏกมุตตานิ ฯ ๒ ม. ฐมายนนฺฺติ สํฐมายนนฺฺติ สมปฐมายนนฺฺติ ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ

ฉายมานานํ ทฬหมานานํ เนว ฉาริกา ปญฺญาติ น
มสิ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว สปิปีสุสฺส วาเตลสุสฺส วาฉายมานสุสฺส ทฬหมานสุสฺส
เนว ฉาริกา ปญฺญาติ น มสิ เอวเมว โข ภิกฺขเว
อิมสุสา จ มหาปจฺวิยา สิเนรุสุสฺส จ ปพฺพตราชสุสฺส ฉายมานานํ
ทฬหมานานํ เนว ฉาริกา ปญฺญาติ น มสิ เอวํ อนิจฺจา
ภิกฺขเว สงฺขารธา เอวํ อชฺฐวา ภิกฺขเว สงฺขารธา เอวํ อนสุสาติกา
ภิกฺขเว สงฺขารธา ยาวณฺจิทํ ภิกฺขเว อลเมว สพฺพสงฺขารesu
นิพฺพิณฺทิตฺตํ อลํ วิรชฺชิตฺตํ อลํ วิมุจฺจิตฺตํ ตตฺตร ภิกฺขเว โโก มนฺตา โโก
สทฺธาตา อยฺยจ ปจฺวี สิเนรุ จ ปพฺพตราชา ทฬหิสฺสนฺติ
วินฺสฺสิตฺสฺสนฺติ น ภวิสฺสนฺตีติ อณฺณตฺตร ทิฏฺฐปเทหิ ฯ

ภูตปฺพหิ ภิกฺขเว สุเนตฺโต นาม สตฺถา อโหสิ ติตฺถกโร กามesu
วิตฺธาโค สุเนตฺตสุสฺส โข ปน ภิกฺขเว สตฺถโน อนกานิ สวากสฺตานิ
อเหตุสุ สุเนตฺโต [๑] สตฺถา สวากานํ พุรฺหุมฺโลกสฺสทฬหุตาย ฌมฺมํ เทเสติ
เย โข ปน ภิกฺขเว สุเนตฺตสุสฺส สตฺถโน พุรฺหุมฺโลกสฺสทฬหุตาย ฌมฺมํ
เทเสนฺตสุสฺส สพฺเพน สพฺพิ์ สาสนํ อาชานีสุ เต กายสุสฺส เกทา
ปรมฺมรณฺมา สุคฺคิ์ พุรฺหุมฺโลกํ อุปฺปชฺชิสฺสุ เย น สพฺเพน สพฺพิ์
สาสนํ อาชานีสุ เต กายสุสฺส เกทา ปรมฺมรณฺมา อุปฺเปกฺกเจ
ปฺรนิมฺมิตฺตวสวตฺตินํ เทวานํ สทฬหุตํ อุปฺปชฺชิสฺสุ อุปฺเปกฺกเจ
นิมฺมานรตฺตินํ เทวานํ สทฬหุตํ อุปฺปชฺชิสฺสุ อุปฺเปกฺกเจ ตฺถิตานํ
เทวานํ สทฬหุตํ อุปฺปชฺชิสฺสุ อุปฺเปกฺกเจ ยามานํ เทวานํ สทฬหุตํ
#๑ ม. ภิกฺขเว ฯ

อุปปชชิสฺส อุปฺเปกฺกเจ ตาวตีสานํ เทวานํ สหปุยตํ อุปฺปชชิสฺส
อุปฺเปกฺกเจ จาตุम्मหาราชิกานํ เทวานํ สหปุยตํ อุปฺปชชิสฺส อุปฺเปกฺกเจ
ขตฺติยมหาศาลานํ สหปุยตํ อุปฺปชชิสฺส อุปฺเปกฺกเจ พุราหมณฺมหาศาลานํ
สหปุยตํ อุปฺปชชิสฺส อุปฺเปกฺกเจ คหปติมหาศาลานํ
สหปุยตํ อุปฺปชชิสฺส ฯ

อถโข ภิกฺขเว สุเนตฺตสฺส สตฺถุโน เอตทโหสิ น โข เมตํ
ปฏฺฐีรूपํ โยหํ สวากานํ สมสมคฺติโย อสฺสํ อภิสมฺปรายํ ยนฺนุนาหํ
อตุตฺตโร เมตตํ ภาเวยฺยนฺติ อถโข ภิกฺขเว สุเนตฺโต สตฺถา สตฺต
วสฺसानิ เมตตจิจฺจํ ภาเวสิ สตฺต วสฺसानิ เมตตจิจฺจํ ภาเวตฺวา สตฺต
ถํวญฺญวฺวญฺญกฺปเป น ยิมํ โลกํ ปุณฺราคมาสิ ๑ ถํวญฺญมาเน สฺสํ ภิกฺขเว
โลเก อากสฺสรูปโก โหติ วิวญฺญมาเน โลเก สฺสญฺญํ พุรหฺมวิมานํ
อุปปชชติ ตตฺร สฺสํ ภิกฺขเว พุรหฺมา โหติ มหาพุรหฺมา อภิกฺกุ อนภิกฺกุโต
อณฺณทตฺถุทโส วสวตฺติ นตฺตีสกฺขตฺตํ โข ปน ภิกฺขเว สกฺโก
อโหสิ เทวานมินฺโท อนนฺกสทกฺขตฺตํ ราชา อโหสิ จกฺกวตฺติ ฐมฺมิโก
ฐมฺมราชา จาตุรฺนโต วิชิตาวิ ชนปทตฺถาวริยปฺปตฺโต สตฺตฺรตนสมนฺนาคโต
ปโรสทสฺสํ โข ปนสฺส ปฺปตฺตา อหสิ สฺสุรา วิรจฺจฺรฺรฺปา ปฺรเสนปฺปมทฺทนา
โส อิมํ ปจฺวี สาครปฺริยนฺตํ อทณฺเฑน อสฺตฺเถน ฐมฺเมน
อภิวิชฺย อชฺฌาวสิ โส หิ นาม ภิกฺขเว สุเนตฺโต สตฺถาเอวํทิจฺยาญฺโก
สมาโน เอวํจิริญฺจติโก อปฺริมฺตฺโต อโหสิ ชาตฺยา ชราย
มรเณน โสเกหิ ปฺริเทเวหิ ทฺกฺเขหิ โทมนสฺเสหิ อุปายาเสหิ อปฺริมฺตฺโต
#๑ ม. ปุณฺราคมาสิ ฯ

มุตฺโต ทฺกฺขสมฺมาติ วทามิ ตํ กิสุสฺ เหตุ จตฺตุนฺนํ ฐมฺมานํ อนนฺนุโพธา
อปฺปฏิเวธา กตเมสํ จตฺตุนฺนํ อริยสุสฺ สีสฺสุสฺ อนนฺนุโพธา
อปฺปฏิเวธา อริยสุสฺ สมฺมาธิสุสฺ อนนฺนุโพธา อปฺปฏิเวธา อริยาย
ปฺลฺลณาย อนนฺนุโพธา อปฺปฏิเวธา อริยาย วิมุตฺตียา อนนฺนุโพธา
อปฺปฏิเวธา ตยิทํ ภิกฺขเว อริยํ สีสํ อนฺนุพฺพุทฺธํ ปฏฺฏิวิทฺธํ อริโย
สมฺมาธิ อนฺนุพฺพุทฺโธ ปฏฺฏิวิทฺโธ อริยา ปฺลฺลณา อนฺนุพฺพุทฺธา ปฏฺฏิวิทฺธา
อริยา วิมุตฺติ อนฺนุพฺพุทฺธา ปฏฺฏิวิทฺธา อจฺฉินฺนา ภวตฺตฺนหา จีณา
ภวเนตฺติ นตฺถิทานิ ปฺนพฺภโวติ ฯ อิทมฺโวจ ภควา อิทํ วตฺวาน
สุคฺโคต อถาปรี เอตทฺโวจ สตฺถา

      สีสํ สมฺมาธิ ปฺลฺลณา จ   วิมุตฺติ จ อนฺนุตฺตรา
      อนฺนุพฺพุทฺธา อิมํ ฐมฺมา   โคตเมนน ยสฺสสฺสิณา
      อิติ พฺพุทฺโธ อภิลฺลณาย   ฐมฺมมกฺขาสิ ภิกฺขุณฺ
      ทฺกฺขสฺสสนฺตฺกโร สตฺถา   จกฺขุมา ปรีนิพฺพุตฺติ ฯ

[๖๔] ยโต โข ภิกฺขเว รณฺโณ ปจฺจนฺติมํ นครํ สตฺตฺติ
นฺครปริกฺขารเอหิ สฺสุปริกฺขตํ โหติ จตฺตุนฺนญจ อหารานํ นิแกมลาภิ โหติ
อกิจฺจลาภิ อกสิรลาภิ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว รณฺโณ ปจฺจนฺติมํ
นฺครํ อกรณฺธิยํ พาหิเรหิ ปจฺจตฺติเกหิ ปจฺจามิตฺเตหิ กตเมหิ สตฺตฺติ
นฺครปริกฺขารเอหิ สฺสุปริกฺขตํ โหติ อธิ ภิกฺขเว รณฺโณ ปจฺจนฺติเมจ
นฺครเอ สติกา โหติ คมฺภีรเนมา สฺสุนิขตา อจลา อสมฺปเวธี อิมินา
ปฺจเมนน นฺครปริกฺขารเอณ สฺสุปริกฺขตํ โหติ รณฺโณ ปจฺจนฺติมํ นครํ

อพฺภนฺตรานํ คฺคฺคฺติยา พาหิรานํ ปฏฺิฆาตาย ฯ ปุณฺ จปฺริ ภิกฺขเว รณฺโณ
ปจฺจนฺติเม นคเร ปริกฺขา โหติ คมฺภีรา เจว วิตฺถตา จ อิมินา
ทฺติเยน นคฺรปริกฺขาเรน สุปริกฺขตํ โหติ รณฺโณ ปจฺจนฺติมํ นคฺริ
อพฺภนฺตรานํ คฺคฺคฺติยา พาหิรานํ ปฏฺิฆาตาย ฯ ปุณฺ จปฺริ ภิกฺขเว รณฺโณ
ปจฺจนฺติเม นคเร อนุปฺริยายปฺโถ โหติ อุจฺโจ เจว วิตฺถโต จ
อิมินา ตฺติเยน นคฺรปริกฺขาเรน สุปริกฺขตํ โหติ รณฺโณ ปจฺจนฺติมํ
นคฺริ อพฺภนฺตรานํ คฺคฺคฺติยา พาหิรานํ ปฏฺิฆาตาย ฯ ปุณฺ จปฺริ ภิกฺขเว
रणฺโณ ปจฺจนฺติเม นคเร พหุ อาวุํ สนนิจิตํ โหติ สลาถณฺเจว
เชวณิกถจ อิมินา จตฺตเถน นคฺรปริกฺขาเรน สุปริกฺขตํ โหติ
रणฺโณ ปจฺจนฺติมํ นคฺริ อพฺภนฺตรานํ คฺคฺคฺติยา พาหิรานํ ปฏฺิฆาตาย ฯ
ปุณฺ จปฺริ ภิกฺขเว รณฺโณ ปจฺจนฺติเม นคเร พหุ พลกาโย ปฏฺิวสฺติ
เสยฺยถิทํ หตฺถาโรหา อสฺสาโรหา รติกา ธนฺคฺคฺหา เจลกา จลกา
ปิลฺลททายกา อุคฺคา ราชนฺปฺตฺตา ปกฺขนฺทิโน มหานาคา สุรา ปปฺผาลิกา ๑
จมฺมโยธิโน ทาสกปฺตฺตา อิมินา ปลฺจเมน นคฺรปริกฺขาเรน สุปริกฺขตํ
โหติ รณฺโณ ปจฺจนฺติมํ นคฺริ อพฺภนฺตรานํ คฺคฺคฺติยา พาหิรานํ
ปฏฺิฆาตาย ฯ ปุณฺ จปฺริ ภิกฺขเว รณฺโณ ปจฺจนฺติเม นคเร โทวาริโก
โหติ ปณฺทฺิโต พฺยตฺโต เมธาวิ อณฺณาทานํ นิวาเรตา ฌาตานํ
ปเวเสตา อิมินา จฏฺุเจน นคฺรปริกฺขาเรน สุปริกฺขตํ โหติ รณฺโณ
ปจฺจนฺติมํ นคฺริ อพฺภนฺตรานํ คฺคฺคฺติยา พาหิรานํ ปฏฺิฆาตาย ฯ ปุณฺ
จปฺริ ภิกฺขเว รณฺโณ ปจฺจนฺติเม นคเร ปากาโร โหติ อุจฺโจ เจว
#๑ ม. อัย ปาโจ นตฺถิ ฯ เวมฺปฺริปี ฯ

วิตุถโต จ วาสนเลปนสมฺปนฺโน จ อิมินา สุตฺตเมน นครปริกฺขารเณ
สุปริกฺขตํ โหติ รณฺโณ ปจฺจนฺติมํ นครํ อพฺภนฺตฺรานํ กุตฺติยา
พาหิรานํ ปฏฺิฆาตาย ฯ อิมฺเหิ สุตฺตहि นครปริกฺขารเหิ สุปริกฺขตํ โหติ ฯ
กตเมสํ จตฺตุนฺนํ อาหารานํ นิกามลาภี โหติ อภิจฺจลาภี อกสิรลาภี
อิธ ภิกฺขเว รณฺโณ ปจฺจนฺติมเ นนฺเร พหุ ตินฺนญฺโฆทกํ สนฺนิจิตํ
โหติ อพฺภนฺตฺรานํ รติยา อปริตสฺสาย ผาสฺสูวิหาราย พาหิรานํ ปฏฺิฆาตาย ฯ
ปฺนุ จปฺริ ภิกฺขเว รณฺโณ ปจฺจนฺติมเ นนฺเร พหุ สาลิยวํ สนฺนิจิตํ
โหติ อพฺภนฺตฺรานํ รติยา อปริตสฺสาย ผาสฺสูวิหาราย พาหิรานํ ปฏฺิฆาตาย ฯ
ปฺนุ จปฺริ ภิกฺขเว รณฺโณ ปจฺจนฺติมเ นนฺเร พหุ ติลมฺกคฺมาสาปรณฺณํ
สนฺนิจิตํ โหติ อพฺภนฺตฺรานํ รติยา อปริตสฺสาย ผาสฺสูวิหาราย พาหิรานํ
ปฏฺิฆาตาย ฯ ปฺนุ จปฺริ ภิกฺขเว รณฺโณ ปจฺจนฺติมเ นนฺเร พหุ
เกสขุชฺชํ สนฺนิจิตํ โหติ เสยฺยถิทํ สปฺปิ นวณฺิตํ เตลํ มธु
ผาณฺิตํ โลณฺณํ อพฺภนฺตฺรานํ รติยา อปริตสฺสาย ผาสฺสูวิหาราย พาหิรานํ
ปฏฺิฆาตาย ฯ อิมฺเอสํ จตฺตุนฺนํ อาหารานํ นิกามลาภี โหติ อภิจฺจลาภี
อกสิรลาภี ยโต โข ภิกฺขเว รณฺโณ ปจฺจนฺติมํ นครํ สุตฺตहि
นครปริกฺขารเหิ สุปริกฺขตํ โหติ จตฺตุนฺนญจ อาหารานํ นิกามลาภี
โหติ อภิจฺจลาภี อกสิรลาภี อิํทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว รณฺโณ ปจฺจนฺติมํ
นนครํ อกรณฺณิยํ พาหิเรหิ ปจฺจตฺตฺเถหิ ปจฺจามิตฺเตหิ ฯ เอวเมว โข
ภิกฺขเว ยโต อริยสาวโก สุตฺตहि สทฺธมฺเมหิ สมนฺนาคโต โหติ
จตฺตุนฺนญจ ฌานานํ อภิเจตฺตฺสีกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี

โหติ อภิจนลาภี อภิสริลาภี อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว อริยสาวโก
อภรณฺณิโย มารสฺส อภรณฺณิโย ปาปิมโต ฯ กตเมหิ สุตฺตหิ สทฺธมฺเมหิ
สมนฺนาคโต โหติ เสยฺยถาปึ ภิกฺขเว รณฺโณ ปจฺจนฺตึเม นคเร
เอสิกา โหติ คมฺภีรเนมา สุนิชาตา อจลา อสมฺปเวธี อพฺพนฺตฺรานํ
คฺคตฺติยา พาหิรานํ ปฏฺฐิมาตาย เอวเมว โข ภิกฺขเว อริยสาวโก
สทฺโธ โหติ สทฺทฺหติ ตถาคตสฺส โพรธี อิติปิ โส ภควา ฯเปฯ
พฺพุโธ ภควาติ สทฺธเสสิโก ภิกฺขเว อริยสาวโก อกฺขลํ ปชฺหติ
กฺขลํ ภาเวติ สาวชฺชํ ปชฺหติ อนวชฺชํ ภาเวติ สุทฺธํ อตฺตานํ
ปริหรติ อิมินา ปจฺเมน สทฺธมฺเมน สมนฺนาคโต โหติ ฯ เสยฺยถาปึ
ภิกฺขเว รณฺโณ ปจฺจนฺตึเม นคเร ปรีกฺขา โหติ คมฺภีรา เจว
วิตฺถตา จ อพฺพนฺตฺรานํ คฺคตฺติยา พาหิรานํ ปฏฺฐิมาตาย เอวเมว โข
ภิกฺขเว อริยสาวโก หิริมา โหติ หิริยติ กายทฺวจฺจริเตน วจฺิทฺวจฺจริเตน
มโนทฺวจฺจริเตน หิริยติ ปาปกานํ อกฺขลานํ ฐมฺมานํ สมาเป็นฺตฺติยา
หิริปรีกฺโข [๑] ภิกฺขเว อริยสาวโก อกฺขลํ ปชฺหติ กฺขลํ ภาเวติ สาวชฺชํ
ปชฺหติ อนวชฺชํ ภาเวติ สุทฺธํ อตฺตานํ ปริหรติ อิมินา ทฺติเยน
สทฺธมฺเมน สมนฺนาคโต โหติ ฯ เสยฺยถาปึ ภิกฺขเว รณฺโณ ปจฺจนฺตึเม
นคเร อนุปริยายปโถ โหติ อฺจฺจ เจว วิตฺถโต จ อพฺพนฺตฺรานํ
คฺคตฺติยา พาหิรานํ ปฏฺฐิมาตาย เอวเมว โข ภิกฺขเว อริยสาวโก
โธตฺตปฺปึ โหติ โธตฺตปฺปติ กายทฺวจฺจริเตน วจฺิทฺวจฺจริเตน มโนทฺวจฺจริเตน
โธตฺตปฺปติ ปาปกานํ อกฺขลานํ ฐมฺมานํ สมาเป็นฺตฺติยา โธตฺตปฺปปริยายปโถ
#๑ ม. โข ฯ

ภิกฺขเว อริยสาวโก อกุสลํ ปชหติ กุสลํ ภาเวติ สาวชฺชํC
ปชหติ อนวชฺชํ ภาเวติ สุทฺธํ อตฺตानํ ปรีหริติ อิมินา ตติเยน
สทฺธมฺเมเน สมนฺนาคโต โหติ ฯ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว รมฺโหล ปจฺจนฺติเม
นคเร พหุํ อวฺฐํ สนนิจิตฺตํ โหติ สลากญฺเจว เชนิกญฺจ
อพฺภนฺตรานํ คุตฺติยา พาหิรานํ ปฏฺฐิมาตาย เอวเมว โข ภิกฺขเว
อริยสาวโก พหุสฺสุโต โหติ ฯเปฯ ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา สุตาวุโ
ภิกฺขเว อริยสาวโก อกุสลํ ปชหติ กุสลํ ภาเวติ สาวชฺชํ ปชหติ
อนวชฺชํ ภาเวติ สุทฺธํ อตฺตानํ ปรีหริติ อิมินา จตฺตเถเน
สทฺธมฺเมเน สมนฺนาคโต โหติ ฯ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว รมฺโหล ปจฺจนฺติเม
นคเร พหุ พลกาโย ปฏฺฐิสฺสติ เสยฺยถิํ หตฺถาโรหา อสฺสาโรหา
รติกา ฌนฺคฺคา เจลกา จลกา ปิณฺฑททายกา อุกฺคา ราชปฺตฺตา
ปจฺจนฺติโน มหानาคา สุรา ปปฺผาลิกา จมฺมโยธิโน ทาสกปฺตฺตา
อพฺภนฺตรานํ คุตฺติยา พาหิรานํ ปฏฺฐิมาตาย เอวเมว โข ภิกฺขเว
อริยสาวโก อารทฺธวิริโย วิหริติ อกุสฺสานํ ฌมฺมานํ ปหานาย กุสฺสานํ
ฌมฺมานํ อุปสมฺปทาย ถามวา ทพฺพปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตธฺโร กุสฺเสสุ
ฌมฺเมสุ วิริยพลกาโย ภิกฺขเว อริยสาวโก อกุสลํ ปชหติ กุสลํ
ภาเวติ สาวชฺชํ ปชหติ อนวชฺชํ ภาเวติ สุทฺธํ อตฺตानํ ปรีหริติ
อิมินา ปญฺจเมเน สทฺธมฺเมเน สมนฺนาคโต โหติ ฯ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว
รมฺโหล ปจฺจนฺติเม นคเร โทวาริโก โหติ ปญฺจทิตฺโต พุตฺตโต เมธาวิ
อญฺญาตานํ นิวารเตตา ญาตานํ ปเวเสตา อพฺภนฺตรานํ คุตฺติยา พาหิรานํ

ปฏฺิฆาตาย เอวมเว โข ภิกฺขเว อริยสาวโก สติมา โหติ ปรเมน
สติเนปฺกเณน สมฺนุํนาคโต จิรคตมฺปิ จิรภาสิตมฺปิ สริตา อนุสฺสริตา
สติทวาริโก ภิกฺขเว อริยสาวโก อกุสลํ ปชหติ กุสลํ ภาเวติ สาวชฺชํ
ปชหติ อนุวชฺชํ ภาเวติ สุทฺธํ อุตฺตानํ ปริหริติ อิมินา ญฺเญเนน
สทฺธมฺเมเนน สมฺนุํนาคโต โหติ ฯ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว รณฺโณ ปจฺจนฺติเม
นคเร ปากาโร โหติ อฺจุจฺเจว วิตุถโต จ วาสนเลปนสมฺปนฺโน จ
อพฺภนฺตรานํ คฺคฺคฺติยา พาหิรานํ ปฏฺิฆาตาย เอวมเว โข ภิกฺขเว
อริยสาวโก ปลฺลววา โหติ อุตฺยตฺถคามินิยา ปลฺลวาย สมฺนุํนาคโต
อริยาย นิพฺพุเทธิกาย สมฺมาทฺถกฺขกฺขยคามินิยา ปลฺลวาวาสนเลปนสมฺปนฺโน
ภิกฺขเว อริยสาวโก อกุสลํ ปชหติ กุสลํ ภาเวติ สาวชฺชํ
ปชหติ อนุวชฺชํ ภาเวติ สุทฺธํ อุตฺตानํ ปริหริติ อิมินา สตฺตเมเนน
สทฺธมฺเมเนน สมฺนุํนาคโต โหติ ฯ อิมะหิ สตฺตหิ สทฺธมฺเมหิ
สมฺนุํนาคโต โหติ ฯ กตเมสํ จคฺคฺนํ ฆานานํ อากิเจตฺติگانํ
ทิกฺกุชฺชมฺมุสฺสขวิหารานํ นิแกมลาภิ โหติ อภิจฺจลาภิ อภิสิรลาภิ เสยฺยถาปี
ภิกฺขเว รณฺโณ ปจฺจนฺติเม นคเร พหุํ ตินฺนกฺกุโจทกํ สนนิจิตํ โหติ
อพฺภนฺตรานํ รติยา อปริตฺสฺสาย ฆาสฺสูวิหาราย พาหิรานํ ปฏฺิฆาตาย
เอวมเว โข ภิกฺขเว อริยสาวโก วิวิจฺเจว กามะหิ ฯเปฯ ปจฺมํ
ฆานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ อุตฺตโน รติยา อปริตฺสฺสาย ฆาสฺสูวิหาราย
โอกฺกมนาย นิพฺพุพานสฺส ฯ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว รณฺโณ ปจฺจนฺติเม นคเร
พหุํ สาลิยวกํ สนนิจิตํ โหติ อพฺภนฺตรานํ รติยา อปริตฺสฺสาย ฆาสฺสูวิหาราย

พาหิรานํ ปฏฺิฆาตาย เอวเมว โข ภิกฺขเว อริยสาวโก
วิตกฺกวิจารณ์ํ รูปสฺมา ฯเปฯ ทฺติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ อตฺตโน
รติยา อปริตสฺสาย ฌาสฺววิหาราย โอกกมฺนาย นิพฺพานสฺส ฯ เสยฺยถาปี
ภิกฺขเว รณฺโณ ปจฺจนฺติเม นคเร พหุํ ติลมฺกฺกมาสาปรณฺณํ สนนฺิจิตฺ
โหติ อพฺกนฺตรานํ รติยา อปริตสฺสาย ฌาสฺววิหาราย พาหิรานํ ปฏฺิฆาตาย
เอวเมว โข ภิกฺขเว อริยสาวโก ปิตฺติยา จ วิราคา ฯเปฯ ตฺติยํ
ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ อตฺตโน รติยา อปริตสฺสาย ฌาสฺววิหาราย
โอกกมฺนาย นิพฺพานสฺส ฯ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว รณฺโณ ปจฺจนฺติเม
นคเร พหุํ เกสชฺชํ สนนฺิจิตฺ โหติ เสยฺยถิํ สปปี นวณฺิตํ เตลํ
มชฺฐ ฌานฺติํ โลณฺํ อพฺกนฺตรานํ รติยา อปริตสฺสาย ฌาสฺววิหาราย
พาหิรานํ ปฏฺิฆาตาย เอวเมว โข ภิกฺขเว อริยสาวโก สุขสฺส จ
ปหานา ฯเปฯ จตฺตถิํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ อตฺตโน รติยา
อปริตสฺสาย ฌาสฺววิหาราย โอกกมฺนาย นิพฺพานสฺส ฯ อิมสฺสิ จตฺตุนํ
ฌานานํ อากิเจตสิกานํ ทิฏฺฐชฺรมฺมุสฺสวิหารานํ นิกามลาภิ โหติ อกิจฺจลาภิ
อกสิรลาภิ ยโต โข ภิกฺขเว อริยสาวโก อิมหิ สตฺตหิ สทฺชฺรมฺเมหิ
สมนฺนาคโต โหติ อิมสฺสจ จตฺตุนํ ฌานานํ อากิเจตสิกานํ
ทิฏฺฐชฺรมฺมุสฺสวิหารานํ นิกามลาภิ โหติ อกิจฺจลาภิ อกสิรลาภิ อัย วุจฺจติ
ภิกฺขเว อริยสาวโก อกรรมฺโโย มารสฺส อกรรมฺโโย ปาปมฺโตติ ฯ

[๖๕] สตฺตหิ ภิกฺขเว ชฺรมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย

โหติ ฯเปฯ อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺส ฯ กตเมหิ สุตฺตหิ
อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ฃมฺมณฺญญ จ โหติ อตฺถณฺญ จ อตฺตณฺญ จ
มตฺตณฺญ จ กาลณฺญ จ ปริสณฺญ จ ปุคฺคปโรปรณฺญ จ ฯ
กถณฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ฃมฺมณฺญญ โหติ อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ฃมฺมํ
ชานาติ สุตฺตํ เคยฺยํ เวยฺยากรณํ คาถํ อุทานํ อิติวุตฺตกํ ชาตกํ
อพภุตฃมฺมํ เวทลลํ โน เจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ฃมฺมํ ชานเนยฺย สุตฺตํ
... เวทลลํ นยิธ ฃมฺมณฺญญติ วุจฺเจยฺย ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว
ภิกฺขุ ฃมฺมํ ชานาติ สุตฺตํ ... เวทลลํ ตสฺมา ฃมฺมณฺญญติ วุจฺจติ
อิติ ฃมฺมณฺญญ ฯ อตฺถณฺญ จ กถํ โหติ อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
ตสฺส ตสฺเสว ภาสิตสฺส อตฺถํ ชานาติ อยํ อิมสฺส ภาสิตสฺส
อตฺถโถ อยํ อิมสฺส ภาสิตสฺส อตฺถโถติ โน เจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
ตสฺส ตสฺเสว ภาสิตสฺส อตฺถํ ชานเนยฺย อยํ อิมสฺส ภาสิตสฺส
อตฺถโถ อยํ อิมสฺส ภาสิตสฺส อตฺถโถติ นยิธ อตฺถณฺญญติ วุจฺเจยฺย
ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ ตสฺส ตสฺเสว ภาสิตสฺส อตฺถํ ชานาติ
อยํ อิมสฺส ภาสิตสฺส อตฺถโถ อยํ อิมสฺส ภาสิตสฺส อตฺถโถติ ตสฺมา
อตฺถณฺญญติ วุจฺจติ อิติ ฃมฺมณฺญญ อตฺถณฺญ ฯ อตฺตณฺญ จ กถํ
โหติ อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อตฺตณฺญ ชานาติ เอตฺตโกมฺหิ สทฺธา
ย สึเลน สุตฺเตน จาเคน ปญฺญา ย ปฏฺฐาณนาติ โน เจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
อตฺตณฺญ ชานเนยฺย เอตฺตโกมฺหิ สทฺธา ย สึเลน สุตฺเตน จาเคน
ปญฺญา ย ปฏฺฐาณนาติ นยิธ อตฺถณฺญญติ วุจฺเจยฺย ยสฺมา จ

โฆ ภิกขเว ภิกขุ อุตตานิ ชานาติ เอตตโกมฺหิ สทฺธาย สีเลน
 สฺเตน จาเคน ปญฺญา ย ปฏิภาณนาติ ตสฺมา อุตฺตณฺณติ วุจฺจติ
 อิติ ฐมฺมณฺณ อุตฺตณฺณ อุตฺตณฺณ ฯ มตฺตณฺณ จ กถิ โหติ
 อิทฺ ภิกขเว ภิกขุ มตฺตํ ชานาติ จีวรปฺนุทฺตปาตเสนาสนคิถานปจฺจย-
 เกสชฺชปริกฺขารานํ ปฏิคฺคหณาย โน เจ ภิกขเว ภิกขุ มตฺตํ
 ชานเยย จีวรปฺนุทฺตปาตเสนาสนคิถานปจฺจยเกสชฺชปริกฺขารานํ ปฏิคฺคหณาย
 นยิทฺ มตฺตณฺณติ วุจฺเจยฺย ยสฺมา จ โฆ ภิกขเว ภิกขุ
 มตฺตํ ชานาติ จีวรปฺนุทฺตปาตเสนาสนคิถานปจฺจยเกสชฺชปริกฺขารานํ
 ปฏิคฺคหณาย ตสฺมา มตฺตณฺณติ วุจฺจติ อิติ ฐมฺมณฺณ อุตฺตณฺณ
 อุตฺตณฺณ มตฺตณฺณ ฯ กาลณฺณ จ กถิ โหติ อิทฺ ภิกขเว
 ภิกขุ กถิ ชานาติ อยิ กาลิ อุกฺกเทสสฺส อยิ กาลิ ปริปฺจฉาย
 อยิ กาลิ โยคสฺส อยิ กาลิ ปฏิสถฺตานายาติ ๑ โน เจ ภิกขเว
 ภิกขุ กถิ ชานเยย อยิ กาลิ อุกฺกเทสสฺส อยิ กาลิ ปริปฺจฉาย
 อยิ กาลิ โยคสฺส อยิ กาลิ ปฏิสถฺตานายาติ นยิทฺ กาลณฺณติ
 วุจฺเจยฺย ยสฺมา จ โฆ ภิกขเว ภิกขุ กถิ ชานาติ อยิ
 กาลิ อุกฺกเทสสฺส อยิ กาลิ ปริปฺจฉาย อยิ กาลิ โยคสฺส อยิ
 กาลิ ปฏิสถฺตานายาติ ตสฺมา กาลณฺณติ วุจฺจติ อิติ ฐมฺมณฺณ
 อุตฺตณฺณ อุตฺตณฺณ มตฺตณฺณ กาลณฺณ ฯ ปริสถฺณ จ กถิ โหติ
 อิทฺ ภิกขเว ภิกขุ ปริสํ ชานาติ อยิ ขตฺติยปริสา อยิ พุราหฺมณปริสา
 อยิ คหปติปริสา อยิ สมณปริสา ตตฺถ เอวํ อุปสงฺกมิตพฺพ
 #๑ ม. ปฏิสถฺตานสฺสาติ ฯ เอวมฺปริปิ ฯ

เอวํ จาตพฺพํ เอวํ กตฺตพฺพํ เอวํ นิสํหิตพฺพํ เอวํ ภาสิตพฺพํ เอวํ
ตฺถุหิภวิตพฺพนฺติ โน เจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปริสํ ชาเนยฺย อัย
ขตฺตियปริสตา ... เอวํ ตฺถุหิภวิตพฺพนฺติ นยิธ ปริสณฺณฺติ วุจฺเจยฺย
ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปริสํ ชานาติ อัย ขตฺตियปริสตา ... เอวํ
ตฺถุหิภวิตพฺพนฺติ ตสฺมา ปริสณฺณฺติ วุจฺจติ อิติ ฌมฺมณฺณ
อตฺถณฺณ อตฺตณฺณ มตฺตณฺณ กาลณฺณ ปริสณฺณ ๑ ปุคฺคปโรปรณฺณ
จ กถํ โหติ อिธ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ทฺวเยน ปุคฺคลา วิทิตา โหนฺติ
เทว ปุคฺคลา เอโก อริยานํ ทสฺสนกาโม เอโก อริยานํ น
ทสฺสนกาโม ยฺวายํ ปุคฺคโล อริยานํ น ทสฺสนกาโม เอวํ โส
เตน เตน ๑ การโยห ยฺวายํ ปุคฺคโล อริยานํ ทสฺสนกาโม เอวํ
โส เตน เตน ๒ ปาสํโส เทว ปุคฺคลา อริยานํ ทสฺสนกาโม เอโก
สทฺธมฺมํ โสตุกาโม เอโก สทฺธมฺมํ น โสตุกาโม ยฺวายํ ปุคฺคโล
สทฺธมฺมํ น โสตุกาโม เอวํ โส เตน เตน การโยห ยฺวายํ
ปุคฺคโล สทฺธมฺมํ โสตุกาโม เอวํ โส เตน เตน ปาสํโส เทว
ปุคฺคลา สทฺธมฺมํ โสตุกาโม เอโก โอิหิตโสโต ฌมฺมํ สฺฆาติ
เอโก อโนหิตโสโต ฌมฺมํ สฺฆาติ ยฺวายํ ปุคฺคโล อโนหิตโสโต
ฌมฺมํ สฺฆาติ เอวํ โส เตน เตน การโยห ยฺวายํ
ปุคฺคโล โอิหิตโสโต ฌมฺมํ สฺฆาติ เอวํ โส เตน เตน ปาสํโส
เทว ปุคฺคลา โอิหิตโสตา ฌมฺมํ สฺฆนฺติ เอโก สฺตุวา ฌมฺมํ
ธาเรติ เอโก สฺตุวา ฌมฺมํ น ธาเรติ ยฺวายํ ปุคฺคโล สฺตุวา
#๑ ม. เตนงฺเคน การโยห ๑ เอวมฺปริปี ๑ ๒ ม. เตนงฺเคน ปาสํโส ๑ เอวมฺปริปี ๑

ธมฺมํ น ชาเรติ เอวํ โส เตน เตน การโยห ยวํยํ ปุคฺคโล
สุตฺวา ธมฺมํ ชาเรติ เอวํ โส เตน เตน ปาสํโส เทว ปุคฺคลา
สุตฺวา ธมฺมํ ชาเรณฺติ เอโก ชตานํ ธมฺมานํ อตฺถํ อุปฺปริกฺขติ
เอโก ชตานํ ธมฺมานํ อตฺถํ น อุปฺปริกฺขติ ยวํยํ ปุคฺคโล
ชตานํ ธมฺมานํ อตฺถํ น อุปฺปริกฺขติ เอวํ โส เตน เตน การโยห
ยวํยํ ปุคฺคโล ชตานํ ธมฺมานํ อตฺถํ อุปฺปริกฺขติ เอวํ โส เตน
เตน ปาสํโส เทว ปุคฺคลา ชตานํ ธมฺมานํ อตฺถํ อุปฺปริกฺขณฺติ
เอโก อตฺถมณฺเฑย ธมฺมมณฺเฑย ธมฺมานุธมฺมปฺปฏิปนฺโน เอโก น
อตฺถมณฺเฑย ธมฺมมณฺเฑย ธมฺมานุธมฺมปฺปฏิปนฺโน ยวํยํ ปุคฺคโล
น อตฺถมณฺเฑย ธมฺมมณฺเฑย ธมฺมานุธมฺมปฺปฏิปนฺโน เอวํ โส เตน
เตน การโยห ยวํยํ ปุคฺคโล อตฺถมณฺเฑย ธมฺมมณฺเฑย
ธมฺมานุธมฺมปฺปฏิปนฺโน เอวํ โส เตน เตน ปาสํโส เทว ปุคฺคลา
อตฺถมณฺเฑย ธมฺมมณฺเฑย ธมฺมานุธมฺมปฺปฏิปนฺนา เอโก อตฺตหิตาย
ปฺปฏิปนฺโน โน ปรหิตาย เอโก อตฺตหิตาย จ ปฺปฏิปนฺโน ปรหิตาย
จ ยวํยํ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฺปฏิปนฺโน โน ปรหิตาย เอวํ โส
เตน เตน การโยห ยวํยํ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย จ ปฺปฏิปนฺโน
ปรหิตาย จ เอวํ โส เตน เตน ปาสํโส เอวํ โข ภิกฺขเว
ภิกฺขุโน ทวฺเณน ปุคฺคลา วิทิตา โหนฺติ เอวํ โข ๑ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
ปุคฺคลปโรปรณฺเฑย โหติ ฯ อิมํหิ โข ภิกฺขเว สุตฺตํหิ ธมฺเมหิ
#๑ ม. โขสทุโท นตฺถิ ฯ

สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อานุเนยฺโย โหติ ฯเปฯ อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ
โลกสฺสาติ ฯ

[๖๖] ยสฺมี ภิกฺขเว สมเย เทวานํ ดาวตีสานํ ปาริจฺจตฺตโก
โกวิลาโร ปณฺฑุปลาโส โหติ อุตฺตมฺนา ภิกฺขเว เทวา ดาวตีสํ
ตสฺมี สมเย โหนฺติ ปณฺฑุปลาโสทานิ ปาริจฺจตฺตโก โกวิลาโร
นจิรสฺเสวทานิ สดฺตปลาโส ๑ ภวิสฺสตีติ ยสฺมี ภิกฺขเว สมเย เทวานํ
ดาวตีสานํ ปาริจฺจตฺตโก โกวิลาโร สดฺตปลาโส โหติ อุตฺตมฺนา
ภิกฺขเว เทวา ดาวตีสํ ตสฺมี สมเย โหนฺติ สดฺตปลาโสทานิ
ปาริจฺจตฺตโก โกวิลาโร นจิรสฺเสวทานิ ชาลกฺขาโต ภวิสฺสตีติ ยสฺมี
ภิกฺขเว สมเย เทวานํ ดาวตีสานํ ปาริจฺจตฺตโก โกวิลาโร ชาลกฺขาโต
โหติ อุตฺตมฺนา ภิกฺขเว เทวา ดาวตีสํ ตสฺมี สมเย โหนฺติ
ชาลกฺขาโตทานิ ปาริจฺจตฺตโก โกวิลาโร นจิรสฺเสวทานิ ขารกฺขาโต
ภวิสฺสตีติ ยสฺมี ภิกฺขเว สมเย เทวานํ ดาวตีสานํ ปาริจฺจตฺตโก
โกวิลาโร ขารกฺขาโต โหติ อุตฺตมฺนา ภิกฺขเว เทวา ดาวตีสํ ตสฺมี
สมเย โหนฺติ ขารกฺขาโตทานิ ปาริจฺจตฺตโก โกวิลาโร นจิรสฺเสวทานิ
กุฑฺดมฺลกฺขาโต ๒ ภวิสฺสตีติ ยสฺมี ภิกฺขเว สมเย เทวานํ
ดาวตีสานํ ปาริจฺจตฺตโก โกวิลาโร กุฑฺดมฺลกฺขาโต โหติ อุตฺตมฺนา
ภิกฺขเว เทวา ดาวตีสํ ตสฺมี สมเย โหนฺติ กุฑฺดมฺลกฺขาโตทานิ
ปาริจฺจตฺตโก โกวิลาโร นจิรสฺเสวทานิ โกกาสกฺขาโต ๓ ภวิสฺสตีติ
ยสฺมี ภิกฺขเว สมเย เทวานํ ดาวตีสานํ ปาริจฺจตฺตโก โกวิลาโร
#๑ ม. ปนฺนปลาโส ฯ เอวมฺปริปี ฯ ๒ ม. กุฑฺดมฺลกฺขาโต ฯ เอวมฺปริปี ฯ
#๓ ม. โกรกฺขาโต ฯ เอวมฺปริปี ฯ

โกกาสะกขาโต โหติ อุตฺตมฺนา ภิกฺขเว เทวา ตาวตีสํ ตสฺมี สมเย
โหนติ โกกาสะกขาโตทานิ ปาริจฺจตฺตโก โกวิลาโร นจิสฺเสวทานิ
สพฺพผลิสฺสุโล ภวิสฺสตีติ ยสฺมี ภิกฺขเว สมเย เทวานํ ตาวตีสํ
ปาริจฺจตฺตโก โกวิลาโร สพฺพผลิสฺสุโล โหติ อุตฺตมฺนา ภิกฺขเว เทวา
ตาวตีสํ ปาริจฺจตฺตกสฺส โกวิลารสฺส มฺเถ ทิพฺเพ จตฺตารो มาเส
ปฺลจฺหิ กามคฺเณหิ สมปปีตา สมงฺคิฏฺฐา ปรีจาเรนฺติ สพฺพผลิสฺสุลสฺส
โฆ ปน ภิกฺขเว ปาริจฺจตฺตกสฺส โกวิลารสฺส สมฺนฺตา
ปฺลจฺวาสโยชนานิ อากาย สฺมุํ โหติ อนฺวาทํ โยชนสฺตํ คนฺโธ
คจฺจติ อยฺมานุภาโว ปาริจฺจตฺตกสฺส โกวิลารสฺส ฯ เอวเมว โฆ
ภิกฺขเว ยสฺมี สมเย อริยสวโก อการสฺมา อนการิยํ ปพฺพชฺชาย
เจเตติ ปญฺฑปฺลาโส ภิกฺขเว อริยสวโก ตสฺมี สมเย โหติ
เทวานํ ๑ ตาวตีสํ ปาริจฺจตฺตโก โกวิลาโร ยสฺมี ภิกฺขเว สมเย
อริยสวโก เกสมสฺสุํ โอิหारेตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา
อการสฺมา อนการิยํ ปพฺพชฺชิตฺ โหติ สคฺตปฺลาโส ภิกฺขเว อริยสวโก
ตสฺมี สมเย โหติ เทวานํ ตาวตีสํ ปาริจฺจตฺตโก โกวิลาโร ยสฺมี
ภิกฺขเว สมเย อริยสวโก วิวิจฺเจว กามะหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหริติ ชาลกขาโต ภิกฺขเว อริยสวโก ตสฺมี สมเย
โหติ เทวานํ ตาวตีสํ ปาริจฺจตฺตโก โกวิลาโร ยสฺมี ภิกฺขเว
สมเย อริยสวโก วิตกฺกวิจฺจารานํ รูปสฺมา ฯเปฯ ทฺติยํ ฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหริติ ขารกขาโต ภิกฺขเว อริยสวโก ตสฺมี สมเย
#๑ ม. เทวานํ ฯ เอวมฺปรีปี ฯ

โหติ เทวานํ ดาวตีสานํ ปาริจตตโก โกวลาโร ยสฺมี ภิกฺขเว
สมเย อริยสาวโก ปิตฺติยา จ วิชาคา ฯเปฯ ตตฺถิ ฆานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ กุฑมฺลลชาโต ภิกฺขเว อริยสาวโก ตสฺมี สมเย โหติ
เทวานํ ดาวตีสานํ ปาริจตตโก โกวลาโร ยสฺมี ภิกฺขเว สมเย
อริยสาวโก สุขสฺส จ ปหานา ฯเปฯ จตฺตถิ ฆานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ โกกาสกชาโต ภิกฺขเว อริยสาวโก ตสฺมี สมเย โหติ เทวานํ
ดาวตีสานํ ปาริจตตโก โกวลาโร ยสฺมี ภิกฺขเว สมเย อริยสาวโก
อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ สพฺพผลิผลฺโล
ภิกฺขเว อริยสาวโก ตสฺมี สมเย โหติ เทวานํ ดาวตีสานํ
ปาริจตตโก โกวลาโร ตสฺมี ภิกฺขเว สมเย ภูมฺมา เทวา
สทฺทมนุสฺสาเวนฺติ เอโส อิตฺถนฺนาโม อายสฺมา อิตฺถนฺนามสฺส
อายสฺมโต สทฺธิวิหฺริโก อมฺกมฺหา คามา วา นิกฺมา วา อการสฺมา
อนการิยํ ปพฺพชิตฺ อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ ภูมฺมานํ เทวานํ สทฺทํ สุตฺวา จาตุมฺมหาราชิกา เทวา ...
ดาวตีสฺสา เทวา ... ยามา เทวา ... ตฺสิตฺตา เทวา ... นิมฺมานรฺติ
เทวา ... ปฺรนิมฺมิตฺตวสฺตฺติ เทวา ... พุรฺหมกายิกา เทวา
สทฺทมนุสฺสาเวนฺติ เอโส อิตฺถนฺนาโม อายสฺมา อิตฺถนฺนามสฺส อายสฺมโต
สทฺธิวิหฺริโก อมฺกมฺหา คามา วา นิกฺมา วา อการสฺมา อนการิยํ
ปพฺพชิตฺ อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
อิตฺติหฺ เตน ขณฺน เตน มฺหุตฺเตน ยาว พุรฺหมโลกา สทฺโท ๑ อพฺภุคฺคจฺฉติ
#๑ สฺตี. สาธฺการสทฺโท ฯ

อโยมานุภาโว ชีณาสวสฺส ภิกฺขุโนติ ฯ

[๖๗] อถโฆ อายสฺมโต สาริปฺปุตฺตสฺส รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส
เอวํ เจตโธ ปริวิตกฺโก อุตฺปาที กิณฺณุ โน ภิกฺขุ สกุกฺคฺวา

ครุกฺคฺวา อุปฺนิสฺสาย วิหรนฺโต อกฺขลํ ปชฺเหยย กฺขลํ ภาเวยฺยาตี ฯ

อถโฆ อายสฺมโต สาริปฺปุตฺตสฺส เอตทโหสิ สุตฺถาริ โฆ ภิกฺขุ

สกุกฺคฺวา ครุกฺคฺวา อุปฺนิสฺสาย วิหรนฺโต อกฺขลํ ปชฺเหยย กฺขลํ ภาเวยฺย
ธมฺมํ โฆ ... สงฺฆํ โฆ ... สิกฺขิ โฆ ... สมาริ โฆ ...

อปฺปมาทํ โฆ ... ปฏิสนฺถาริ โฆ ภิกฺขุ สกุกฺคฺวา ครุกฺคฺวา อุปฺนิสฺสาย

วิหรนฺโต อกฺขลํ ปชฺเหยย กฺขลํ ภาเวยฺยาตี ฯ อถโฆ อายสฺมโต

สาริปฺปุตฺตสฺส เอตทโหสิ อิม โฆ เม ธมฺมา ปริสุทฺธา ปริโยทาตา

ยณฺฐนาหิ อิม ธมฺเม คนฺตุวา ภควโต อารโหเจยฺยิ เอวํ เม อิม

ธมฺมา ปริสุทฺธา เจว ภวิสฺสณฺติ ปริสุทฺทสงฺขตฺตรา จ เสยฺยถาปี

นาม ปฺริโส สุวณฺณนิกฺขิ อธิคฺจฺลเยยฺย ปริสุทฺธํ ปริโยทาตํ ตสฺส

เอวมสฺส อยิ โฆ เม สุวณฺณนิกฺโข ปริสุทฺโธ ปริโยทาโต

ยณฺฐนาหิ อิม สุวณฺณนิกฺขิ คนฺตุวา กมฺมารานํ ทสฺเสยฺยิ เอวํ

เม อยิ สุวณฺณนิกฺโข สกมฺมารคโต ปริสุทฺโธ เจว ภวิสฺสติ ปริสุทฺทสงฺขตฺตโร

จาทิ เอวเมว เอวํ เม อิม ธมฺมา ปริสุทฺธา

ปริโยทาตา ยณฺฐนาหิ อิม ธมฺเม คนฺตุวา ภควโต อารโหเจยฺยิ

เอวํ เม อิม ธมฺมา ปริสุทฺธา เจว ภวิสฺสณฺติ ปริสุทฺทสงฺขตฺตรา

จาทิ ฯ อถโฆ อายสฺมา สาริปฺปุตฺโต สยณฺหสมฺยิ ปฏิสลฺลานา วุฏฺฐิตो

เขน ภควา เตนุปลงฺกมิ อุปฺสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา
เอกมฺนตํ นิสีทิ เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา สาริปฺตุโต
ภควนฺตํ เอตทโวจ อิท มยฺหํ ฆนฺเต รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส
เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ กิณฺณุ โข ภิกฺขุ สกุกฺตฺวา
ครุกฺตฺวา อุปนิสฺสาย วิหรนฺโต อกุสฺลํ ปชฺเหยย กุสฺลํ ภาเวยฺยาติ
อดโข ตสฺส มยฺหํ ฆนฺเต เอตทโหสิ สตฺถารํ โข ภิกฺขุ สกุกฺตฺวา
ครุกฺตฺวา อุปนิสฺสาย วิหรนฺโต อกุสฺลํ ปชฺเหยย กุสฺลํ ภาเวยฺย ฆมฺมํ
โข ... สงฺฆํ โข ... สิกฺขํ โข ... สมาริํ โข ... อปฺปมาทํ
โข ... ปฏิสนฺถารํ โข ภิกฺขุ สกุกฺตฺวา ครุกฺตฺวา อุปนิสฺสาย วิหรนฺโต
อกุสฺลํ ปชฺเหยย กุสฺลํ ภาเวยฺยาติ อดโข ตสฺส มยฺหํ ฆนฺเต เอตทโหสิ
อิเม โข เม ฆมฺมา ปริสุทฺธา ปริโยทาทา ยนฺนุณฺนาหํ อิเม ฆมฺเม
คฺนฺตฺวา ภควโต อารโหเจยฺย เอวํ เม อิเม ฆมฺมา ปริสุทฺธา
เจว ภวิสฺสนฺติ ปริสุทฺธสงฺขตฺตรา จ เสยฺยถาปี นาม ปฺริโส
สุวณฺณนิกฺขํ อธิคฺจเจยฺย ปริสุทฺธํ ปริโยทาทํ ตสฺส เอวมสฺส
อัย โข เม สุวณฺณนิกฺโข ปริสุทฺโธ ปริโยทาทโต ยนฺนุณฺนาหํ อิมํ
สุวณฺณนิกฺขํ คฺนฺตฺวา กมฺมารานํ ทสฺเสยฺย เอวํ เม อัย สุวณฺณนิกฺโข
สกมฺมารคโต ปริสุทฺโธ เจว ภวิสฺสติ ปริสุทฺธสงฺขตฺตโร จาติ
เอวเมว เอวํ เม อิเม ฆมฺมา ปริสุทฺธา ปริโยทาทา ยนฺนุณฺนาหํ
อิเม ฆมฺเม คฺนฺตฺวา ภควโต อารโหเจยฺย เอวํ เม อิเม ฆมฺมา
ปริสุทฺธา เจว ภวิสฺสนฺติ ปริสุทฺธสงฺขตฺตรา จาติ ฯ สาธุ สาธุ

สารีปุตฺต สตฺถาริ โข สารีปุตฺต ภิกฺขุ สกฺกตฺวา ครุทฺตฺวา
อุปนิสฺสาย วิหรนฺโต อกุสลํ ปชฺเหยย กุสลํ ภาเวยฺย ฌมฺมํ โข ...
สงฺฆํ โข ... สิग्งิ โข ... สมาริ โข ... อปฺปมาทํ โข ...
ปฏฺิสนฺถาริ โข สารีปุตฺต ภิกฺขุ สกฺกตฺวา ครุทฺตฺวา อุปนิสฺสาย วิหรนฺโต
อกุสลํ ปชฺเหยย กุสลํ ภาเวยฺยาติ ฯ เอวํ วุคฺเต อายสฺมา สารีปุตฺโต
ภควนฺตํ เอตทวโจ อิมสฺส โข อหํ ภนฺเต ภควตา สงฺขิตฺเตน
ภาสิตสฺส เอวํ วิตุถาเรณ อตฺถํ อาชานามิ โส วต ภนฺเต ภิกฺขุ
สตฺถริ อการโว ฌมฺเม สการโว ภวิสฺสตีติ เนตฺติ จานํ วิชฺชติ โย
โส ภนฺเต ภิกฺขุ สตฺถริ อการโว ฌมฺเมปิ โส อการโว โส วต
ภนฺเต ภิกฺขุ สตฺถริ อการโว ฌมฺเม อการโว สงฺฆे สการโว
ภวิสฺสตีติ เนตฺติ จานํ วิชฺชติ โย โส ภนฺเต ภิกฺขุ สตฺถริ
อการโว ฌมฺเม อการโว สงฺฆेปิ โส อการโว โส วต ภนฺเต
ภิกฺขุ สตฺถริ อการโว ฌมฺเม อการโว สงฺฆे อการโว สิग्งาย
สการโว ภวิสฺสตีติ เนตฺติ จานํ วิชฺชติ โย โส ภนฺเต ภิกฺขุ
สตฺถริ อการโว ฌมฺเม อการโว สงฺฆे อการโว สิग्งายปิ โส
อการโว โส วต ภนฺเต ภิกฺขุ สตฺถริ อการโว ฌมฺเม อการโว
สงฺฆे อการโว สิग्งาย อการโว สมาริสฺสมิ สการโว ภวิสฺสตีติ
เนตฺติ จานํ วิชฺชติ โย โส ภนฺเต ภิกฺขุ สตฺถริ อการโว ฌมฺเม
อการโว สงฺฆे อการโว สิग्งาย อการโว สมาริสฺสมิปิ โส อการโว
โส วต ภนฺเต ภิกฺขุ สตฺถริ อการโว ฌมฺเม อการโว สงฺฆे

อकारโว สิกฺขाय อकारโว समाธิस्सुमी อकारโว อปฺปมาเท สकारโว
ภวิสฺसत्तिติ เนตฺ จานํ วิชฺชติ โย โส ฆนฺเต ภิกฺขุ สตุถริ
อकारโว ฆมฺเม อकारโว สงฺฆे อकारโว สิกฺขाय อकारโว समाธิस्सुमी
อकारโว อปฺปมาเทปิ โส อकारโว โส วัต ฆนฺเต ภิกฺขุ สตุถริ
อकारโว ฆมฺเม อकारโว สงฺฆे อकारโว สิกฺขाय อकारโว समाธิस्सुमी
อकारโว อปฺปมาเท อकारโว ปฏฺฐิสฺนุถาเร สकारโว ภวิสฺสत्ติติ เนตฺ
จานํ วิชฺชติ โย โส ฆนฺเต ภิกฺขุ สตุถริ อकारโว ฆมฺเม
อकारโว สงฺฆे อकारโว สิกฺขाय อकारโว समाธิस्सुमी อकारโว อปฺปมาเท
อकारโว ปฏฺฐิสฺนุถาเรปิ โส อकारโว ๑ โส วัต ฆนฺเต ภิกฺขุ
สตุถริ สकारโว ฆมฺเม อकारโว ภวิสฺสत्ติติ เนตฺ จานํ วิชฺชติ โย
โส ฆนฺเต ภิกฺขุ สตุถริ สकारโว ฆมฺเมปิ โส สकारโว โส วัต
ฆนฺเต ภิกฺขุ สตุถริ สकारโว ฆมฺเม สकारโว สงฺฆे อकारโว ภวิสฺสत्ติติ
เนตฺ จานํ วิชฺชติ โย โส ฆนฺเต ภิกฺขุ สตุถริ สकारโว
ฆมฺเม สकारโว สงฺฆेปิ โส สकारโว โส วัต ฆนฺเต ภิกฺขุ
สตุถริ สकारโว ฆมฺเม สकारโว สงฺฆे สकारโว สิกฺขाय อकारโว
ภวิสฺสत्ติติ เนตฺ จานํ วิชฺชติ โย โส ฆนฺเต ภิกฺขุ สตุถริ
สकारโว ฆมฺเม สकारโว สงฺฆे สकारโว สิกฺขायปิ โส สकारโว โส วัต
ฆนฺเต ภิกฺขุ สตุถริ สकारโว ฆมฺเม สकारโว สงฺฆे สकारโว สิกฺขाय
สकारโว समाธิस्सुमी อकारโว ภวิสฺสत्ติติ เนตฺ จานํ วิชฺชติ โย โส
ฆนฺเต ภิกฺขุ สตุถริ สकारโว ฆมฺเม สकारโว สงฺฆे สकारโว สิกฺขाय

สการโว สมာธิสุมิมปี โส สการโว โส วต ฆนเต ภิกขุ สตุถริ/
สการโว ฆมเม สการโว สงฺฆเม สการโว สิฏฺขาเย สการโว สมာธิสุมิ
สการโว อปฺปมาเท อการโว ภวิสฺสตีติ เนตฺ จานํ วิชฺชติ โย
โส ฆนเต ภิกขุ สตุถริ สการโว ฆมเม สการโว สงฺฆเม สการโว
สิฏฺขาเย สการโว สมာธิสุมิ สการโว อปฺปมาเทปี โส สการโว
โส วต ฆนเต ภิกขุ สตุถริ สการโว ฆมเม สการโว สงฺฆเม สการโว
สิฏฺขาเย สการโว สมာธิสุมิ สการโว อปฺปมาเท สการโว ปฏฺฐิสฺสนฺถาเร
อการโว ภวิสฺสตีติ เนตฺ จานํ วิชฺชติ โย โส ฆนเต ภิกขุ
สตุถริ สการโว ฆมเม สการโว สงฺฆเม สการโว สิฏฺขาเย สการโว
สมာธิสุมิ สการโว อปฺปมาเท สการโว ปฏฺฐิสฺสนฺถาเรปี โส สการโว ๑
อิมสฺส โข อหํ ฆนเต ภควตา สงฺฆิตฺเตน ภาสิตสฺส เอว
วิตฺถาเรน อตฺถํ อาฆานามิติ ฯ สาธุ สาธุ สารีปฺตฺต สาธุ
โย ตฺวํ สารีปฺตฺต อิมสฺส มยา สงฺฆิตฺเตน ภาสิตสฺส เอว
วิตฺถาเรน อตฺถํ อาฆานาสี โส วต สารีปฺตฺต ภิกขุ สตุถริ
อการโว ฆมเม สการโว ภวิสฺสตีติ เนตฺ จานํ วิชฺชติ โย โส
สารีปฺตฺต ภิกขุ สตุถริ อการโว ฆมเมปี โส อการโว ฯเปฯ
โส วต สารีปฺตฺต ภิกขุ สตุถริ อการโว ฆมเม อการโว สงฺฆเม
อการโว สิฏฺขาเย อการโว สมာธิสุมิ อการโว อปฺปมาเท อการโวส
ปฏฺฐิสฺสนฺถาเร สการโว ภวิสฺสตีติ เนตฺ จานํ วิชฺชติ โย โส
สารีปฺตฺต ภิกขุ สตุถริ อการโว ฆมเม อการโว สงฺฆเม อการโว
#๑ ม. สการโวติ ฯ

สิกฺขาย อการโว สฺมาธิสฺมี อการโว อปฺปมาเท อการโว ปฏฺิสนฺถาเรปี
โส อการโว โส วัต สารีปฺตฺต ภิกฺขุ สฺตฺถริ สการโว
ชฺมเม อการโว ภวิสฺสตีติ เนตฺ จานฺ วิชฺชติ โย โส สารีปฺตฺต
สฺตฺถริ สการโว ชฺมเมปี โส สการโว ๗เปฯ โส วัต สารีปฺตฺต
ภิกฺขุ สฺตฺถริ สการโว ชฺมเม สการโว สงฺฆे สการโว สิกฺขาย
สการโว สฺมาธิสฺมี สการโว อปฺปมาเท สการโว ปฏฺิสนฺถาเร อการโว
ภวิสฺสตีติ เนตฺ จานฺ วิชฺชติ โย โส สารีปฺตฺต ภิกฺขุ สฺตฺถริ
สการโว ชฺมเม สการโว สงฺฆे สการโว สิกฺขาย สการโว สฺมาธิสฺมี
สการโว อปฺปมาเท สการโว ปฏฺิสนฺถาเรปี โส สการโว ๑ อิมสฺส
โฆ สารีปฺตฺต มยา สงฺฆิตฺเตน ภาสิตฺสฺส เอวํ วิตุถาเรน อตฺถโถ
ทฏฺฐพฺโพติ ฯ

[๖๘] ภาวนํ อนนฺยุตฺตสฺส ภิกฺขเว ภิกฺขุโน วิหโรติ กิณฺจาปี
เอวํ อิจฺฉา อฺปฺปชฺเชยฺย อโห วัต เม อนฺุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ
วิมฺุจฺเจยฺยาติ อถขวสฺส เนว อนฺุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ วิมฺุจฺจติ
ตํ กิสฺส เหตุ อภาวิตตฺตาติสฺส วจฺนียํ กิสฺส อภาวิตตฺตา
จตฺนุนํ สติปฏฺุจฺจานานํ จตฺนุนํ สมฺมปฺปชานานํ จตฺนุนํ อิทฺธิปาทานํ
ปญฺจนฺนํ อินฺุทฺริยานํ ปญฺจนฺนํ พลานํ สตฺตฺนุนํ โปชฺฌนฺกานํ อริยสฺส
อฏฺุจฺจกิสฺส มกฺคสฺส เสยฺยถาปี ภิกฺขเว กุกฺกุฏฺิยา อณฺุทานิ
อฏฺุจ วา ทส วา ทฺวาทส วา ตานสฺส กุกฺกุฏฺิยาน สมฺมาอธฺิสยิตานิ
น สมฺมาปฺริเสทิตานิ น สมฺมาปฺริภาวิตานิ กิณฺจาปี ตสฺสา
#๑ ม. สการโวติ ฯ

กิญจาปี ตสสา กุกกุฎิยา น เอวํ อิจฺฉา อุปฺปชฺเชยฺย
อโห วต เม กุกกุฎโปกกา ปาทนขสฺสิชาย วา มุขตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
อณฺทโกสํ ปทาเลตฺต
เต กุกกุฎโปกกา ปาทนขสฺสิชาย วา มุขตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
ปทาเลตฺต
ปทาเลตฺต
ภิกฺขเว กุกกุฎิยา อณฺทานิ สมนฺมาอริสฺสยิตานิ สมนฺมาปริเสทิตานิ
สมนฺมาปริภาวิตานิ เอวเมว โข ภิกฺขเว ภาวนํ อนุยฺยตฺตฺตฺตฺต
วิหฺรโต กิญจาปี น เอวํ อิจฺฉา อุปฺปชฺเชยฺย อโห วต เม อนุปาทาย
อาสเวหิ จิตฺตํ วิมฺจุเจยฺยยาตี อถขวสฺส อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ
วิมฺจุจตี ตํ กิสฺส เหตุ ภาวิตตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
จตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
ภิกฺขเว ผลภณฺทสฺส วา ผลภณฺทนนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
วาสิชฺฌเณ อํกุลิปทานิ ทิสฺสตี อํกุฎฺตฺตฺตฺตฺต
โน จ ขวสฺส เอวํ ฌาณํ
โหตี เอตฺตํ วา เม อชฺช ตสฺส วาสิชฺฌสฺส ชีณํ เอตฺตํ วา หีโย
เอตฺตํ วา ปเรตี อถขวสฺส ชีเณ ชีณฺนฺตฺตฺตฺต
ฌาณํ โหตี เอวเมว
โข ภิกฺขเว ภาวนํ อนุยฺยตฺตฺตฺตฺตฺต
วิหฺรโต กิญจาปี น
เอวํ ฌาณํ โหตี เอตฺตํ วา เม อชฺช อาสวานํ ชีณํ เอตฺตํ
วา หีโย เอตฺตํ วา ปเรตี อถขวสฺส ชีเณ ชีณฺนฺตฺตฺต
ฌาณํ
โหตี เสยฺยถาปี ภิกฺขเว สามมุตฺตีกาย นาวาย เวตฺตพฺนฺชนพฺทฺธาย
จมนฺมาसानิ อุตฺเท ปรียาทาย เหมนฺตฺตฺตฺต เถ อุกฺขิตฺตฺต

วาทตปวาทตปปรตานิ พนฺธนานิ ตานิ ปาวุสฺสเกน เมฆเณ อภิปฺปวฺภูจฺจานิ
อฺปฺปกสิเรเนว ปฏิปฺปสฺสมภฺนติ ๑ ปฺุตฺตานิ ภวานฺติ เอวเมว โข ภิกฺขเว
ภาวนํ อนุยฺยตฺตสฺส ภิกฺขุโน วิหฺรโต อฺปฺปกสิเรเนว สลฺยโลชนานิ
ปฏิปฺปสฺสมภฺนตฺติ [๒] ฯ

[๖๕] เอกํ สมฺมํ ภควา โกสเสสุ จาริกํ จรติ มหฺตา ภิกฺขุสงฺฆเณ
สทฺฐี อทฺทสา โข ภควา อทฺธานมคฺคปฺปฏิปฺนฺโน อณฺฺตรสฺมี
ปเทเส มหนฺตํ อคฺคิกฺขนฺธํ อาทิตฺตํ สมฺปชฺชติตํ สลฺยโชติภฺภูตํ ๓
ทิสฺวา มคฺคา โอกกมฺม อณฺฺตรสฺมี รุกฺขมฺมูเล ปณฺฺตเต อาสเน
นีสีทิ นิสชฺช โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ ปสฺสโต โน ตฺเมห
ภิกฺขเว อมฺมํ มหนฺตํ อคฺคิกฺขนฺธํ อาทิตฺตํ สมฺปชฺชติตํ สลฺยโชติภฺภูตฺนติ ฯ
เอวํ ภนฺเต ฯ ตํ กิํ มณฺฺลลํ ภิกฺขเว กตมํ นฺ โข วริํ ยํ
อมฺมํ มหนฺตํ อคฺคิกฺขนฺธํ อาทิตฺตํ สมฺปชฺชติตํ สลฺยโชติภฺภูตํ อาลิจฺจิติว ๔
อฺปนีสีเทยฺย วา อฺปนิปชฺเชยฺย วา ยํ วา ขตฺติยกณฺฺณ วา พุราหฺมณกณฺฺณ
วา กหฺปตฺติกณฺฺณ วา มฺหฺตลฺลนหฺตถปาทํ อาลิจฺจิติว อฺปนีสีเทยฺย
วา อฺปนิปชฺเชยฺย วาติ ฯ เอตเทว ภนฺเต วริํ ยํ ขตฺติยกณฺฺณ
วา พุราหฺมณกณฺฺณ วา กหฺปตฺติกณฺฺณ วา มฺหฺตลฺลนหฺตถปาทํ อาลิจฺจิติว
อฺปนีสีเทยฺย วา อฺปนิปชฺเชยฺย วา ทฺกฺขณฺฺหตฺติ ภนฺเต ยํ อมฺมํ
มหนฺตํ อคฺคิกฺขนฺธํ อาทิตฺตํ สมฺปชฺชติตํ สลฺยโชติภฺภูตํ อาลิจฺจิติว
อฺปนีสีเทยฺย วา อฺปนิปชฺเชยฺย วาติ ฯ อาโรจยามิ โว ภิกฺขเว ปฺปฏิเวทยามิ
#๑ ม. ปรีหายนฺติ ฯ ๒ ม. ปฺุตฺตานิ ภวานฺตฺติ ฯ ๓ ม. สโชติภฺภูตํ ฯ เอวมฺปรีปี ฯ
#๔ ม. อาลิจฺจิติว ฯ เอวมฺปรีปี ฯ

โว ภิกฺขเว ยถา เอตทเว ทสฺส วริ ทุสฺสีลสฺส ปาปชฺมมสฺส
อสุจิสงฺกสฺสรสมาจารสฺส ปฏิจฺจนนกกมฺมนุตสฺส อสุสมณสฺส
สมณปฏิณฺณสฺส อพฺรหฺมจาริสฺส พฺรหฺมจาริปฺฏิณฺณสฺส อนฺโตปฺติสฺส
อวสฺสุตสฺส กสมฺพฺชาตสฺส ยิ อมฺมึ มหนฺตํ อคฺคิกฺขนฺธิ์ อาทิตฺตํ
สมฺปชฺชลิตํ สลฺยโชติภฺตํ อาลิสฺสิจฺจวา อุปฺนิสีทฺเยยฺ วา อุปฺนิปชฺชเยย
วา ตํ กิสฺส เหตุ ตโตนิทานณฺหิ โส ภิกฺขเว มรณฺํ วา
นิกฺขเยยฺ มรณฺมตฺตํ วา ทฺกขฺํ นเตวฺว ตปฺปจฺจยา กายสฺส เกทา
ปรมฺมรณฺนา อปายิ์ ทฺกคฺคิ์ วินิปาตํ นิริยิ์ อุปฺปชฺชเยยฺ ยลฺยจ โข
โส ภิกฺขเว ทุสฺสีโล ปาปชฺมโม อสุจิสงฺกสฺสรสมาจาโร ปฏิจฺจนนกกมฺมนฺโต
อสุสมโณ สมณปฏิณฺณโณ อพฺรหฺมจารี พฺรหฺมจาริปฺฏิณฺณโณ
อนฺโตปฺตติ อวสฺสุโต กสมฺพฺชาโต ขตฺติยกณฺณํ วา พฺรหฺมณฺณกณฺณํ วา
คหฺปติกณฺณํ วา มฺพฺตฺตฺนหตฺตปาทํ อาลิสฺสิจฺจวา อุปฺนิสีทฺติ วา อุปฺนิปชฺชติ
วา ตลฺยหิ ทสฺส ภิกฺขเว โหติ ทิฆฺมรตฺตํ อหิตาย ทฺกขฺาย
กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺนา อปายิ์ ทฺกคฺคิ์ วินิปาตํ นิริยิ์ อุปฺปชฺชติ ฯ
ตํ กิ์ มลฺลณฺณ ภิกฺขเว กตมฺํ นฺุ โข วริ ยิ์ พลฺวา ปฺริโส
ทพฺุหาย วาลรชฺชฺยา อุโภ ชงฺฆมา เวเจตฺวา ฆมฺเสยฺย สานฺนวิ์ ฉินฺนฺเทยฺย
ฉวิ์ เจตฺวา จมฺมํ ฉินฺนฺเทยฺย จมฺมํ เจตฺวา มิสฺสิ ฉินฺนฺเทยฺย มิสฺสิ เจตฺวา
นฺุหารุ์ ฉินฺนฺเทยฺย นฺุหารุ์ เจตฺวา อฏฺฐิ์ ฉินฺนฺเทยฺย อฏฺฐิ์ เจตฺวา อฏฺฐิมิลฺยิ์
อาหจฺจ ติฏฺฐเยยฺย ยิ์ วา ขตฺติยมหาสาลาณํ วา พฺรหฺมณฺณมหาสาลาณํ
วา คหฺปติมหาสาลาณํ วา อภิวาทนํ สาทิเยยฺยติ ฯ

เอตเทว ฆนฺเต วรํ ยํ ขตฺติยมหาสาลานํ วา พุราหุมนมหาสาลานํ
วา คหปติมหาสาลานํ วา อภิวัตน์ สาทิเยยฺย ทุกฺขณฺเหหํ ฆนฺเต
ยํ พลฺวา ปุริโส ทฬฺหาย วาจรชฺชยา อุโภ ชงฺมา เวเจตฺวา ฆมฺเสยฺย
สา นวี ฆนฺเตยฺย ฯเปฯ อฏฺฐิมิณฺชํ อาหจฺจ ติฏฺฐเยยฺยาติ ฯ
อาโรจยามิ โว ภิกฺขเว ปฏฺฐิเวทยามิ โว ภิกฺขเว ยถาเอตเทว ตสฺส
วรํ ทุสฺสีตสฺส ฯเปฯ กสมฺพุชฺชาตสฺส ยํ พลฺวา ปุริโส ทฬฺหาย
วาจรชฺชยา อุโภ ชงฺมา เวเจตฺวา ฆมฺเสยฺย สา นวี ฆนฺเตยฺย ฯเปฯ
อฏฺฐิมิณฺชํ อาหจฺจ ติฏฺฐเยยฺย ตํ กิสฺส เหตุ ตโตนิทานนฺหิ
โส ภิกฺขเว มรณํ วา นิจฺจณฺเอยฺย มรณมตฺตํ วา ทุกฺขํ นตฺเวว
ตปฺปจฺจยา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทุกฺคตฺติ วิณีปาตํ นิรยํ
อุปฺปชฺชเยยฺย ยถจฺ โข โส ภิกฺขเว ทุสฺสีโล ฯเปฯ กสมฺพุชฺชาโต
ขตฺติยมหาสาลานํ วา พุราหุมนมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ วา
อภิวัตน์ สาทิยติ ตนฺหิ ตสฺส ภิกฺขเว โหติ ทิมฺรตฺตํ อหิตาย
ทุกฺขาย กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทุกฺคตฺติ วิณีปาตํ นิรยํ
อุปฺปชฺชติ ฯ ตํ กิ มณฺุถ ภิกฺขเว กตมํ นฺุ โข วรํ ยํ
พลฺวา ปุริโส ตินฺนฺหาย สตฺติยา เตลโธตฺยา ปจฺจโจรสุมิ ปหเรยฺย ยํ
วา ขตฺติยมหาสาลานํ วา พุราหุมนมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ
วา อณฺุชฺลิกมฺมํ สาทิเยยฺยาติ ฯ เอตเทว ฆนฺเต วรํ ยํ ขตฺติยมหาสาลานํ
วา พุราหุมนมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ วา
อณฺุชฺลิกมฺมํ สาทิเยยฺย ทุกฺขณฺฺเหหํ ฆนฺเต ยํ พลฺวา ปุริโส ตินฺนฺหาย

สตฺติยา เตลโรตฺตยา ปจฺจโรสุมี ปฺหเรยฺยาติ ฯ อาโรจยามิ โว ภิกฺขเว
ปฏฺวิเวทยามิ โว ภิกฺขเว ยถา เอตฺตเว ตสฺส วริํ ทฺสุสึลฺลสฺสา
ฯเปฯ กสมฺพฺชาตสฺส ยํ พลฺวา ปุริโส ตินฺหาเย สตฺติยา เตลโรตฺตยา
ปจฺจโรสุมี ปฺหเรยฺย ตํ กิสฺส เหตุ ตโตนิทานณฺหิ
โส ภิกฺขเว มรณํ วา นิจฺจฺเจยฺย มรณมตฺตํ วา ทฺกฺขํ นตฺตเว
ตปฺปจฺจยา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทฺกฺคตฺติ วินิปาตํ นิรยํ
อุปฺปชฺชเยยฺย ยลฺลจ โข โส ภิกฺขเว ทฺสุสึโล ฯเปฯ กสมฺพฺชาโต
ขตฺติยมหาสาลานํ วา พุราหุมนฺมหาสาลานํ วา คหปฺติมหาสาลานํ วา
อลฺลชฺลิกมฺมํ สาทิยติ ตณฺหิ ตสฺส ภิกฺขเว โหติ ทิฆมฺมตฺตํ อหิตาย
ทฺกฺขาย กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทฺกฺคตฺติ วินิปาตํ นิรยํ
อุปฺปชฺชติ ฯ ตํ กิํ มลฺลณฺณ ภิกฺขเว กตฺมํ นฺุ โข วริํ ยํ
พลฺวา ปุริโส ตตฺเตน อโยปฏฺฐเณน อาทิตฺเตน สมฺปชฺชติเตน สลฺยชฺชติญฺเณน
กายํ สมฺปฺลิวเญยฺย ยํ วา ขตฺติยมหาสาลานํ วา พุราหุมนฺมหาสาลานํ
วา คหปฺติมหาสาลานํ วา สทฺธาเทยฺยํ จีวรํ ปฺริญฺญชฺชเยยฺยาติ ฯ
เอตฺตเว ฆนฺเต วริํ ยํ ขตฺติยมหาสาลานํ วา พุราหุมนฺมหาสาลานํ
วา คหปฺติมหาสาลานํ วา สทฺธาเทยฺยํ จีวรํ ปฺริญฺญชฺชเยยฺย
ทฺกฺกฺขณฺหตฺติ ฆนฺเต ยํ พลฺวา ปุริโส ตตฺเตน อโยปฏฺฐเณน อาทิตฺเตน
สมฺปชฺชติเตน สลฺยชฺชติญฺเณน กายํ สมฺปฺลิวเญยฺยาติ ฯ อาโรจยามิ โว
ภิกฺขเว ปฏฺวิเวทยามิ โว ภิกฺขเว ยถา เอตฺตเว ตสฺส วริํ
ทฺสุสึลฺลสฺส ฯเปฯ กสมฺพฺชาตสฺส ยํ พลฺวา ปุริโส ตตฺเตน อโยปฏฺฐเณน

อาทิตฺเตน สมฺปชฺชติเตน สลฺยโชติภูเตน กายํ สมฺปฺลิวเจยฺย ตํ
กิสฺส เหตุ ตโตนิทานญฺหิ โส ภิกฺขเว มรณํ วา นิจฺจเจยฺย
มรณมตฺตํ วา ทุกฺขํ น เตวว ตปฺปจฺจุยา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา
อปายํ ทุกฺคตํ วินิปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺชเยยฺย ยญฺจ โข โส ภิกฺขเว
ทุสฺสํโล ๑เป๑ กสมฺพุชาโต ขตฺติยมหาสาลานํ วา พุราหุมนมหาสาลานํ
วา คหปติมหาสาลานํ วา สทฺธาเทยฺยํ จีวรํ ปรีกฺขชฺติ ตณฺหิ
ตสฺส ภิกฺขเว โหติ ที่มรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขาย กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา
อปายํ ทุกฺคตํ วินิปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺชติ ๑ ตํ ก็ มลฺลถ ภิกฺขเว
กตมํ นุ โข วรํ ยํ พลฺวา ปุริโส ตตฺเตน อโยสงฺกนาอาทิตฺเตน ๑
สมฺปชฺชติเตน สลฺยโชติภูเตน ๑ มุขํ วิวริตฺวา ตตฺตํ โลหฺกฺลํ อาทิตฺตํ
สมฺปชฺชติตํ สลฺยโชติภูตํ มุเข ปกฺขิเปยฺย ตํ ตสฺส โอฏฺฐมฺปิ ทเหยย
มุขมฺปิ ทเหยย ชิวฺมฺปิ ทเหยย กณฺฐมฺปิ ทเหยย อูรมฺปิ ทเหยย
อนตฺมฺปิ อนตฺคณฺฐมฺปิ อาทาย อโรภาคา นิกฺขเมยฺย ยํ วา ขตฺติยมหาสาลานํ
วา พุราหุมนมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ วา
สทฺธาเทยฺยํ ปิณฺฑาปาตํ ปรีกฺขชฺชเยยฺยติ ๑ เอตฺเทว ภาณเต วรํ ยํ
ขตฺติยมหาสาลานํ วา พุราหุมนมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ วา
สทฺธาเทยฺยํ ปิณฺฑาปาตํ ปรีกฺขชฺชเยยฺย ทุกฺขญฺเหดํ ภาณเต ยํ พลฺวา
ปุริโส ตตฺเตน อโยสงฺกนา อาทิตฺเตน สมฺปชฺชติเตน สลฺยโชติภูเตน
มุขํ วิวริตฺวา ตตฺตํ โลหฺกฺลํ อาทิตฺตํ สมฺปชฺชติตํ สลฺยโชติภูตํ
มุเข ปกฺขิเปยฺย ตํ ตสฺส โอฏฺฐมฺปิ ทเหยย มุขมฺปิ ทเหยย
#๑ ม. อิมํ ตโย ปาจา นตฺถิ ๑ เอวมฺปรีปี ๑

ชีวหฺมปิ ทเหยย กณฺฐมฺปิ ทเหยย อูรมฺปิ ทเหยย อนฺตมฺปิ อนฺตคฺคณฺมฺปิ
อาทาย อโรภาคา นิกฺขเมยฺยาติ ฯ อาโรจยามิ โว ภิกฺขเว
ปฏฺวิเวทยามิ โว ภิกฺขเว ยถา เอตเทว ตสฺส วริํ ทุสฺสีลสฺส
ฯเปฯ กสมฺพุชฺชาตสฺส ยํ พลวา ปุริโส ตตฺตฺเตน อโยสฺงฺกฺนาอาทิตฺตฺเตน
สมฺปชฺชลิเตน สลฺยชฺโชติภูเตน มุขํ วิวริตฺวา ตตฺตํ โลหคฺคํ อาทิตฺตํ
สมฺปชฺชลิตํ สลฺยชฺโชติภูตํ มุขे ปกฺขิเปยฺย ตํ ตสฺส โอฏฺฐมฺปิ ทเหยย
มุขมฺปิ ทเหยย ชิวหฺมปิ ทเหยย กณฺฐมฺปิ ทเหยย อูรมฺปิ ทเหยย
อนฺตมฺปิ อนฺตคฺคณฺมฺปิ อาทาย อโรภาคา นิกฺขเมยฺย ตํ กิสฺส
เหตุ ตโตนิทานนฺทฺหิ โส ภิกฺขเว มรณํ วา นิกฺจฺเจยฺย มรณมตฺตํ
วา ทุกฺขํ นเดวว ตปฺปจฺจยา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา
อปาโยํ ทุกฺคตฺตี วิณีปาตํ นิริโยํ อุปฺปชฺชเยยฺย ยถฺจ โข โส ภิกฺขเว
ทุสฺสีโล ฯเปฯ กสมฺพุชฺชาโต ขตฺติยมหาสาลานํ วา พุราหฺมณฺมมหาสาลานํ
วา คหปติมมหาสาลานํ วา สทฺฐาเทยฺยํ ปิณฺฑาปาตํ ปรีกฺขณฺชติ ตลฺยฺหิ
ตสฺส ภิกฺขเว โหติ ทิฆมฺรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขาย กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา
อปาโยํ ทุกฺคตฺตี วิณีปาตํ นิริโยํ อุปฺปชฺชติ ฯ ตํ กิํ มลฺยณฺถ
ภิกฺขเว กตมํ นุ โข วริํ ยํ พลวา ปุริโส สีสฺเส วา คเหตุวา
ขนฺนฺเช วา คเหตุวา ตตฺตํ อโยมณฺจํ วา อโยปีจํ วา อาทิตฺตํ สมฺปชฺชลิตํ
สลฺยชฺโชติภูตํ อภินิสฺสีทาเปยฺย วา อภินิปชฺชทาเปยฺย วา ยํ วา
ขตฺติยมหาสาลานํ วา พุราหฺมณฺมมหาสาลานํ วา คหปติมมหาสาลานํ วา
สทฺฐาเทยฺยํ มณฺจปีจํ ปรีกฺขณฺชเยยฺยาติ ฯ เอตเทว ภูนฺเต วริํ ยํ

ขตฺติยมหาสาลานํ วา พุราหุมนมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ วา
สทฺฐาเทยฺยํ มลฺลจปีจํ ปรีฏญฺเชยฺย ทฺกฺขณฺเฑหฺตํ ฆนฺเต ยํ พลฺวา
ปฺริโส สีสฺเส วา คเหตฺุวา ขนฺเช วา คเหตฺุวา ตตฺตํ อโยมณฺจํ วา
อโยปีจํ วา อาทิตฺตํ สมฺปชฺชติตฺตํ สลฺยชฺโชติฏฺฏํ อภินิสฺสทาเปยฺย วา
อภินิปชฺชาเปยฺย วาติ ฯ อาโรจยามิ โว ภิกฺขเว ปฏฺฐเวทยามิ โว
ภิกฺขเว ยถา เอตฺเทว ตสฺส วริํ ทุสฺสีลสฺส ฯเปฯ กสมฺพุชฺชาตสฺส
ยํ พลฺวา ปฺริโส สีสฺเส วา คเหตฺุวา ขนฺเช วา คเหตฺุวา ตตฺตํ อโยมณฺจํ
วา อโยปีจํ วา อาทิตฺตํ สมฺปชฺชติตฺตํ สลฺยชฺโชติฏฺฏํ อภินิสฺสทาเปยฺย
วา อภินิปชฺชาเปยฺย วา ตํ กิสฺส เหตุ ตโตนิทานณฺหิ โส
ภิกฺขเว มรณฺมํ วา นิคฺจฺเจยฺย มรณฺมตฺตํ วา ทฺกฺขํ น เตวฺว ตปฺปจฺจยา
กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺมา อปายํ ทฺกฺกคฺคิ วินิปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺชเยยฺย
ยณฺจ โข โส ภิกฺขเว ทุสฺสีโล ฯเปฯ กสมฺพุชฺชาโต ขตฺติยมหาสาลานํ
วา พุราหุมนมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ วา สทฺฐาเทยฺยํ มลฺลจปีจํ
ปรีฏญฺชติ ตลฺลหิ ตสฺส ภิกฺขเว โหติ ทิฆมฺมตฺตํ อหิตาย ทฺกฺขาย
กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺมา อปายํ ทฺกฺกคฺคิ วินิปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺชติ ฯ
ตํ กิํ มลฺลณฺถ ภิกฺขเว กตมํ นฺุ โข วริํ ยํ พลฺวา ปฺริโส
อุทฺธปาทํ อโรสิริํ คเหตฺุวา ตตฺตตาย โลหกฺกมฺภิยา ปกฺขิเปยฺย อาทิตฺตตาย
สมฺปชฺชติตาย สลฺยชฺโชติฏฺฏตาย โส ตตฺถ เฝณฺฺทเทหฺกํ ปจฺจมาโน สกิมฺปิ
อุทฺธํ คจฺเจยฺย สกิมฺปิ อโร คจฺเจยฺย สกิมฺปิ ติริยํ คจฺเจยฺย ยํ
วา ขตฺติยมหาสาลานํ วา พุราหุมนมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ

วา สทฺธาเทยฺย วิหาริ ปฺริญฺญเชยฺยาติ ฯ เอตเทว ฆนฺเต วริ ยํ
ขตฺติยมหาสาลานํ วา พุราหุมนฺมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ วา
สทฺธาเทยฺย วิหาริ ปฺริญฺญเชยฺย ทุกฺขณฺเหตํ ฆนฺเต ยํ พลฺวา
ปฺริโส อุกฺกัปปาํ อโหสิริ คเหตุวา ตตฺตตาย โลหกฺมฺภิยา ปกฺขิเปยฺย
อาทิตฺตตาย สมฺปชฺชติตาย สลฺลชฺโชติญฺจตาย โส ตตฺถ เณฺนทฺเทหํ
ปจฺจมาโน สกิมฺปิ อุกฺกั คจฺเจยฺย สกิมฺปิ อโห คจฺเจยฺย สกิมฺปิ ติริยํ
คจฺเจยฺยาติ ฯ อาโรจยามิ โว ภิกฺขเว ปฏฺิเวทยามิ โว ภิกฺขเว ยถา
เอตเทว ตสฺส วริ ทฺสสึลลสฺส ฯเปฯ กสมฺพุชฺชาตสฺส ยํ พลฺวา
ปฺริโส อุกฺกัปปาํ อโหสิริ คเหตุวา ตตฺตตาย โลหกฺมฺภิยา ปกฺขิเปยฺย
อาทิตฺตตาย สมฺปชฺชติตาย สลฺลชฺโชติญฺจตาย โส ตตฺถ เณฺนทฺเทหํ
ปจฺจมาโน สกิมฺปิ อุกฺกั คจฺเจยฺย สกิมฺปิ อโห คจฺเจยฺย สกิมฺปิ ติริยํ
คจฺเจยฺย ตํ กิสฺส เหตุ ตโตนิทานนฺหิ โส ภิกฺขเว มรณํ
วา นิคจฺเจยฺย มรณมตฺตํ วา ทุกฺกั น เตวฺว ตปฺปจฺจยา กายสฺส
เกทา ปรมฺมรณา อปายํ ทฺกคฺคิ วิณีปาตํ นิริยํ อฺปปชฺชเชยฺย ยญฺจ
โฆ โส ภิกฺขเว ทฺสสึโล ฯเปฯ กสมฺพุชฺชาโต ขตฺติยมหาสาลานํ วา
พุราหุมนฺมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ วา สทฺธาเทยฺย วิหาริ
ปฺริญฺญชฺติ ตณฺหิ ตสฺส ภิกฺขเว โหติ ทิฆมฺมตฺตํ อหิตาย ทฺกขาย
กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา อปายํ ทฺกคฺคิ วิณีปาตํ นิริยํ อฺปปชฺชชฺติ
ตสฺมาติห ภิกฺขเว เอวํ สิกฺกขิตฺพุพฺพํ เยสญฺจ มยํ ปฺริญฺญชาม
จิวรปฺนิชฺชาตเสนาสนคิลานปจฺจยเกสชฺชปฺริกฺขารานํ ๑ เตสํ เต การา
#๑ ม. -ปฺริกฺขาริ ฯ

มหปผลา ภวิสฺสนฺติ มหานิสฺสา อมหากณฺเจวํ ยํ ปพฺพชฺชา อวณฺณา
ภวิสฺสตี สผลา สอุทฺรยาคี เอวณฺหิ โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพํ อตฺตตถํ
วา ภิกฺขเว สมฺปสฺสฺมาเนน อลเมว อปฺปมาเทน สมฺปาเทตฺถํ ปรตถํ
วา ภิกฺขเว สมฺปสฺสฺมาเนน อลเมว อปฺปมาเทน สมฺปาเทตฺถํ อุภยตถํ
วา ภิกฺขเว สมฺปสฺสฺมาเนน อลเมว อปฺปมาเทน สมฺปาเทตฺถนฺตํ ฯ
อิทมวโจ ภควา อิมสฺมิณฺจ ปน เวยฺยากรณสฺมี ภณฺณมาน
สญฺจิมตฺตานํ ภิกฺขุณฺโณ อณฺหํ โลหิตํ มุขโต อุกคฺคณฺนิ สญฺจิมตฺตา
ภิกฺขุ สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตีสฺสุ ทฺถกฺกริ ภควา สฺวทฺถกฺกริ
ภควาติ ฯ สญฺจิมตฺตานํ ภิกฺขุณฺโณ อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตานิ
วิมฺจฺจิสฺสูติ ฯ

[๗๐] ภูตปฺพพฺพํ ภิกฺขเว สฺวเนตฺโต นาม สตฺถา อโหสิ ติตฺถกโร
กาเมสฺสุ วิตรากิ สฺวเนตฺตสฺส โข ปน ภิกฺขเว สตฺถโน อนเกานิ
สาวกสฺตานิ อหฺลํ สฺวเนตฺโต สตฺถา สาวกานํ พุรหฺมโลกสหพฺยตฺตาย
ธมฺมํ เทเสตี ๑ เย โข [๗] ภิกฺขเว สฺวเนตฺตสฺส สตฺถโน
พุรหฺมโลกสหพฺยตฺตาย ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส จิตฺตานิ นปฺปสาเทสฺสุ เต กายสฺส
เกทา ปรมฺมรณฺนา อปายํ ทฺถกฺคตี วินิปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺชิสฺสู เย
โข ปน ภิกฺขเว สฺวเนตฺตสฺส สตฺถโน พุรหฺมโลกสหพฺยตฺตาย ธมฺมํ
เทเสนฺตสฺส จิตฺตานิ ปสาเทสฺสุ เต กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺนา
สฺวคฺคตี สกฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชิสฺสู ฯ ภูตปฺพพฺพํ ภิกฺขเว มฺหคฺคปฺกโข นาม
สตฺถา อโหสิ ฯ เปฯ อรเนมิ นาม สตฺถา อโหสิ กุทฺทาโล ๓ นาม
#๑ ม. เทเสตี ฯ ๒ ม. ปน ฯ ๓ ม. กุทฺทาลโก ฯ

สตฺตา อโหสิ หตฺธิปาโล นาม สตฺตา อโหสิ โชติปาโล นาม สตฺตา
อโหสิ อรโก นาม สตฺตา อโหสิ ติตฺถกโร กามสฺสุ วิตฺตราโค ฯ
อรกสฺส โข ปน ภิกฺขเว สตฺถุโน อนิกานิ สวากสฺตานิ อหฺลํ
อรโก นาม สตฺตา สวากานํ พุรฺหมโลกสหพฺพตฺตาย ฌมฺมํ เทเสติ ๑ เย
โย ภิกฺขเว อรกสฺส สตฺถุโน พุรฺหมโลกสหพฺพตฺตาย ฌมฺมํ เทเสนฺตสฺส
จิตฺตานิ นปฺปสาเทสฺสุ เต กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา อปายํ
ทฺคคฺคิ วินิปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺชิสฺสุ เย โข ปน ภิกฺขเว อรกสฺส
สตฺถุโน พุรฺหมโลกสหพฺพตฺตาย ฌมฺมํ เทเสนฺตสฺส จิตฺตานิ ปสาเทสฺสุ
เต กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา สฺคคฺคิ สกฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชิสฺสุ ฯ ตํ
กิ มณฺณถ ภิกฺขเว โย อิมํ สตฺตํ สตฺถารํ ติตฺถกเร กามสฺสุ
วิตฺตราเค อนิกสฺตปฺริวารํ สสวากสงฺฆเม ทฺฏฺฐจิจฺจโต ๒ อุกโกเสยฺย
ปฺริภาเสยฺย พหุํ โส อปฺปญฺญํ ปสเวยฺยติ ฯ เอวํ ฆนฺเต ฯ โย ภิกฺขเว
อิมํ สตฺตํ สตฺถารํ ติตฺถกเร กามสฺสุ วิตฺตราเค อนิกสฺตปฺริวารํ
สสวากสงฺฆเม ทฺฏฺฐจิจฺจโต ๒ อุกโกเสยฺย ปฺริภาเสยฺย พหุํ โส อปฺปญฺญํ
ปสเวยฺย โย เอกํ ทฺฏฺฐจิสฺมปฺนฺนํ ปุคฺคํ ทฺฏฺฐจิจฺจโต ๒ อุกโกสฺติ ปฺริภาสฺติ
อโย ตโต พหุตรํ อปฺปญฺญํ ปสวติ ตํ กิสฺส เหตุ นานํ ภิกฺขเว
อิโต พหิทฺธา เอวรูปี ฆนฺตี วทามิ ยถามํ สพุรฺหมจารีสุ ตสฺมาติห
ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตพฺพิ นเควว อมฺหํ ๑ สพุรฺหมจารีสุ จิตฺตานิ
ปทฺฏฺฐจฺจานิ ภวิสฺสนฺตํ อเวณฺหิ โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพนฺติ ฯ

[๗๑] ภูตปุพฺพิ ภิกฺขเว อรโก นาม สตฺตา อโหสิ ติตฺถกโร

#๑ ม. เทเสติ ฯ ๒ ม. ปทฺฏฺฐจิจฺจโต ฯ ๓ ม. น โน ฯ

กามเมสุ วีตราโค อรทสฺส โข ปน ภิกฺขเว สตุโน อนิกานิ
 สาวกสถานิ อหสิ อรโก สตุธา สาวกานํ เอวํ ฌมฺมิ เทเสติ
 อปฺปํกั พุราหุมน ชีวิตํ มนุสฺसानํ ปริตฺตํ ลหุํ พหุทฺทกฺขํ พหุปายาสํ
 มนฺตาย ๑ โฝฏฺฐพฺพํ กตฺตพฺพํ กุสลํ จริตฺพฺพํ พุรหุมาจฺริยํ นคฺธิ'
 ชาตสฺส อมรณํ เสยฺยถาปี พุราหุมน ตินคฺเค อสุสาวพินฺนุ สุริเย
 อุกฺกจฺจนฺเต ขิปปํเยว ปฏฺวิคฺจฺจติ น จิรญฺจิติกํ โหติ เอวเมว
 โข พุราหุมน อสุสาวพินฺนุปมํ ชีวิตํ มนุสฺसानํ ปริตฺตํ ลหุํ พหุทฺทกฺขํ
 พหุปายาสํ มนฺตาย โฝฏฺฐพฺพํ กตฺตพฺพํ กุสลํ จริตฺพฺพํ พุรหุมาจฺริยํ
 นคฺธิ ชาตสฺส อมรณํ เสยฺยถาปี พุราหุมน อุลลผฺลิตเก เทเว
 วสฺสนฺเต อุกทพฺพพฺปลํ ขิปปํเยว ปฏฺวิคฺจฺจติ น จิรญฺจิติกํ โหติ
 เอวเมว โข พุราหุมน อุกทพฺพพฺปลมํ ชีวิตํ มนุสฺसानํ ปริตฺตํ ลหุํ
 พหุทฺทกฺขํ พหุปายาสํ มนฺตาย โฝฏฺฐพฺพํ กตฺตพฺพํ กุสลํ จริตฺพฺพํ
 พุรหุมาจฺริยํ นคฺธิ ชาตสฺส อมรณํ เสยฺยถาปี พุราหุมน อุกเท
 ทณฺฑทราชาขิ ขิปปํเยว ปฏฺวิคฺจฺจติ น จิรญฺจิติกา โหติ เอวเมว
 โข พุราหุมน อุกเท ทณฺฑทราชาขุปมํ ชีวิตํ มนุสฺसानํ ปริตฺตํ ลหุํ ...
 นคฺธิ ชาตสฺส อมรณํ เสยฺยถาปี พุราหุมน นที ปพฺพเตยฺยยา ทูรจฺจมา
 สิมฺโสภา ทารหารินิ นคฺธิ โส ขโณ วา ลโย วา มุหฺตโต
 วายํ สา ฐรติ ๒ อถ โข สา กจฺจเต จ ๓ วตฺตเต จ ๓ สนฺนเต จ ๓
 เอวเมว โข พุราหุมน นทีปพฺพเตยฺยูปมํ ชีวิตํ มนุสฺसानํ ปริตฺตํ
 ลหุํ ... นคฺธิ ชาตสฺส อมรณํ เสยฺยถาปี พุราหุมน พลวา
 #๑ ม. มนฺตาย ๑ เอวมฺปฺริปี ๑ ๒ สี. ฐรติ ๑ ม. อวตฺตติ ๑ ๓ ม. ว ๑

ปรีโส ชิวหุคเค เขพปีณฺฑํ สลยฺญหิตฺวา อปฺปกสิเรเนว วเมยฺย
เอวเมว โข พุราหุมนฺ เขพปีณฺฑูปมํ ชีวิตํ มนุสฺसानํ ปรีตตํ ลหุกํ ...
นตฺถิ ชาตสฺส อมรณํ เสยฺยถาปี พุราหุมนฺ ทิวสสนฺตตฺเต อโยกฺญาเห
มัสเปสี ๑ ปกฺขิตฺตา ขิปปฺเยว ปฏฺวิจฺจตฺติ น จิรญฺจิตฺติกา โหติ
เอวเมว โข พุราหุมนฺ มัสเปสฺูปมํ มนุสฺसानํ ชีวิตํ ปรีตตํ ลหุกํ ...
นตฺถิ ชาตสฺส อมรณํ เสยฺยถาปี พุราหุมนฺ คาวิ วชฺฌา อาฆาตํ นียมานา
ยถฺยทเวว ๒ ปาทำ อุตฺตรติ สนฺติเก ๓ [๔] วรฺสสฺ สนฺติเก มรณฺสฺส
เอวเมว โข พุราหุมนฺ คาวิวชฺฌูปมํ ๕ ชีวิตํ มนุสฺसानํ ปรีตตํ ลหุกํ พหุทฺทกฺขํ
พหุปายาสํ มนฺตาย โฝฏฺฐพฺพํ กตฺตพฺพํ กุสฺลํ จริตพฺพํ
พฺรหฺมจิริยํ นตฺถิ ชาตสฺส อมรณฺนตฺติ ๑ เตน โข ปน ภิกฺขเว สมเยน
มนุสฺसानํ สญฺจิวสฺสสทฺสฺสานิ อายุสฺสปมาณํ อโหสิ ปญฺจวสฺสสติกฺกา
กุมาริกา อลฺปิเตยฺยา อโหสิ เตน โข ปน ภิกฺขเว สมเยน มนุสฺसानํ
ฉเววาพาธา อเหตุํ สีตํ อุณฺ्हํ ชิกฺจฺฉา ปิปาสา อุจฺจาโร ปสฺสาโว
โส หิ นาม ภิกฺขเว อรโก สคฺคา เอวํทึมาญฺเจสฺ มนุสฺเสสฺ เอวํจิรญฺจิตฺติเกสฺ
เอวํอุปฺปาพาเชสฺ สวากานํ เอวํ ฐมฺมํ เทเสสฺสติ อปฺปกํ
พุราหุมนฺ ชีวิตํ มนุสฺसानํ ปรีตตํ ลหุกํ พหุทฺทกฺขํ พหุปายาสํ มนฺตาย
โฝฏฺฐพฺพํ กตฺตพฺพํ กุสฺลํ จริตพฺพํ พฺรหฺมจิริยํ นตฺถิ ชาตสฺส
อมรณฺนตฺติ เอตฺรหิ [๖] ภิกฺขเว สมฺมา วทมาโน วเทยฺย อปฺปกํ ชีวิตํ
มนุสฺसानํ ปรีตตํ ลหุกํ พหุทฺทกฺขํ พหุปายาสํ มนฺตาย โฝฏฺฐพฺพํ
กตฺตพฺพํ กุสฺลํ จริตพฺพํ พฺรหฺมจิริยํ นตฺถิ ชาตสฺส อมรณฺนตฺติ เอตฺรหิ
#๑ ม. มัสเปสี ๑ ๒ ม. ยฺยทเวว ๑ ๓ ม. สนฺติเกว ๑ ๔ ม. โหติ ๑
#๕ ม. โควชฺฌูปมํ ๑ ๖ ม. ตํ ๑

ภิกขเว โย จิริ ชีวิติ โส วสุสสตี อปปี वा गियो वा वसुसस्ति
 โข ปน ภิกขเว ชีวนโต ตีณิเยว อุตฺตตานิ ชีวิติ อุตฺตตี
 เหมนฺตานํ อุตฺตตี กิมฺหานํ อุตฺตตี วสุสานํ ตีณิ โข ปน
 ภิกขเว อุตฺตตานิ ชีวนโต ทฺวาทสเยว มาสสตานิ ชีวิติ จตฺตาริ
 มาสสตานิ เหมนฺตานํ จตฺตาริ มาสสตานิ กิมฺหานํ จตฺตาริ มาสสตานิ
 วสุสานํ ทฺวาทส โข ปน ภิกขเว มาสสตานิ ชีวนโต
 จตฺตวีสตีเยว อทฺตมาสสตานิ ชีวิติ อฏฺฐทฺตมาสสตานิ เหมนฺตานํ
 อฏฺฐทฺตมาสสตานิ กิมฺหานํ อฏฺฐทฺตมาสสตานิ วสุสานํ จตฺตวีสตี
 โข ปน ภิกขเว อทฺตมาสสตานิ ชีวนโต ฉตฺตีสตีเยว รตฺตีสทฺสตานิ
 ชีวิติ ทฺวาทส รตฺตีสทฺสตานิ เหมนฺตานํ ทฺวาทส รตฺตีสทฺสตานิ
 กิมฺหานํ ทฺวาทส รตฺตีสทฺสตานิ วสุสานํ ฉตฺตีสตี โข ปน ภิกขเว
 รตฺตีสทฺสตานิ ชีวนโต เทวสจฺจตฺตติเยว ๑ ภตฺตสทฺสตานิ ญฺชติ จตฺตวีสตี
 ภตฺตสทฺสตานิ เหมนฺตานํ จตฺตวีสตี ภตฺตสทฺสตานิ กิมฺหานํ
 จตฺตวีสตี ภตฺตสทฺสตานิ วสุสานํ สทฺธิ มาตฺถถนฺนํ สทฺธิ
 ภตฺตนฺนตราเยน ตตฺตริเม ภตฺตนฺนตราเย กุปีโตปี ๒ ภตฺตํ น ญฺชติ
 ทฺกฺขิโตปี ภตฺตํ น ญฺชติ พฺยาริโตปี ภตฺตํ น ญฺชติ
 อโปสถิโกปี ภตฺตํ น ญฺชติ อลาภเกนปี ภตฺตํ น ญฺชติ อิติ
 โข ภิกขเว มยา วสุสสตาเยกสฺส มนุสฺสสฺส อายุปี สงฺขาโต อายุปฺปมาณมฺปิ
 สงฺขาคํ อุตฺตปี สงฺขาคา สํวจฺจราปี สงฺขาคา มาสาปี สงฺขาคา
 อทฺตมาสาปี สงฺขาคา รตฺตปี สงฺขาคา ทิวาปี สงฺขาคา ภตฺตปี สงฺขาคา
 #๑ ม. เทวสจฺจตฺตติเยว ฯ ๒ ม. กปิมีทฺโรปี ฯ

ภตฺตบุตรายาปี สงฺฆาตา ยํ ภิกฺขเว สตฺถารา กรณียํ สาวกานํ
หิตะสีนา อนุภมฺปเกน อนุภมฺปํ อุปาทาย กตํ โว ตํ มया เอตานิ
ภิกฺขเว รุกฺขมูลานิ เอตานิ สฺถูถาการานิ ฌายถ ภิกฺขเว มา ปมาทตฺถ
มา ปจฺจนา วิปฺปฏิสารีโน อหฺวตฺถ อยํ โว อมฺหากํ อนุสาสนีตี ฯ

มหาวคฺโค ทฺติโย ฯ

ตสฺสุทฺธานํ

หิริปฺริสฺสํ นาคริํ อุปมา ๑ ฌมฺมถฺยญฺ ปาริจตฺตกํ

สกกจฺจํ ภาวนํ ๒ อคฺคิ สฺสเนตฺตอรเกณานุสาสนีตี ๓ ฯ

วินยวคฺโค ตติโย

[๗๒] สตฺตหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ วินยธโร
โหตี ฯ กตเมหิ สตฺตหิ อาปตฺตี ฆานาติ อนาคตี ฆานาติ
ลหุํ อาปตฺตี ฆานาติ ครุํ อาปตฺตี ฆานาติ สีลวา โหตี
ปาติโมกฺขสํวรํสูโต วิหฺรติ อาจารโคจรสมฺปนฺโน อณฺุมตฺเตสฺ วชฺเชสฺ
ภยทสฺสาวิ สฺมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสฺ จตฺนํ ฌานานํ
อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐฌมฺมสุขวิหฺรารานํ นิแกมลาภี โหตี อภิจฺฉลาภี
อกสิรลาภี อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมฺุตตี ปญฺญาวิมฺุตตี ทิฏฺฐเจว
ฌมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ฯ อิเมหิ โข
ภิกฺขเว สตฺตหิ ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ วินยธโร โหตีตี ฯ

[๗๓] สตฺตหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ วินยธโร โหตี ฯ

#๑ ม. หิริ สุริยํ อุปมา ฯ ๒ ม. ภาวนา ฯ ๓ ม. สฺสเนตฺตอรเกณ จาตี ฯ

กตเมหิ สุตตหิ อาปตฺตี ชานาติ อนาปตฺตี ชานาติ ลหุกัม
อาปตฺตี ชานาติ ครุกัม อาปตฺตี ชานาติ อุภยานิ โข ปนสฺส
ปาติโมกฺขานิ วิตุถารณ สุวากตานิ โหนติ สุวิกิตฺตานิ สุปฺปวตฺตินิ
สุวินิจฺฉิตานิ สุตตโส อนุพฺพยุชฺชนโส จตฺตุนันฺ ฆานานันฺ อากิเจตฺตีกานันฺ
ทิกฺกุชฺชมฺมสุขวิหารานันฺ นิกามลาภี โหติ อภิจฺฉลาภี อกสิรลาภี
อาสวานันฺ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี ทิกฺกุเจว ฌมฺเม
สยฺม อภิลฺลวา สจฺฉนิกตฺวา อุปสมฺบชฺช วิหริติ ฯ อิมหิ โข ภิกฺขเว
สุตตหิ ฌมฺเมหิ สมฺนุณฺณาคโต ภิกฺขุ วินยชโร โหตีติ ฯ

[๗๔] สุตตหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมฺนุณฺณาคโต ภิกฺขุ วินยชโร
โหติ ฯ กตเมหิ สุตตหิ อาปตฺตี ชานาติ อนาปตฺตี ชานาติ
ลหุกัม อาปตฺตี ชานาติ ครุกัม อาปตฺตี ชานาติ วินเย โข ปน
จิตฺโต โหติ อสฺสึโร จตฺตุนันฺ ฆานานันฺ อากิเจตฺตีกานันฺ ทิกฺกุชฺชมฺมสุขวิหารานันฺ
นิกามลาภี โหติ อภิจฺฉลาภี อกสิรลาภี อาสวานันฺ ขยา
อนาสวํ เจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี ทิกฺกุเจว ฌมฺเม สยฺม อภิลฺลวา
สจฺฉนิกตฺวา อุปสมฺบชฺช วิหริติ ฯ อิมหิ โข ภิกฺขเว สุตตหิ ฌมฺเมหิ
สมฺนุณฺณาคโต ภิกฺขุ วินยชโร โหตีติ ฯ

[๗๕] สุตตหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมฺนุณฺณาคโต ภิกฺขุ วินยชโร
โหติ ฯ กตเมหิ สุตตหิ อาปตฺตี ชานาติ อนาปตฺตี ชานาติ ลหุกัม
อาปตฺตี ชานาติ ครุกัม อาปตฺตี ชานาติ อนเนกวิหิตํ ปุพฺพเพณิวาสํ
อนุสฺสรติ เสยฺยถิทํ เอกมฺปิ ชาตี เทวปี ชาติโย ฯ เปฯ

อิติ สาการํ สอุทฺเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺพเพนิวาसํ อนุสฺสรวติ ทิพฺพเพน
จกฺขุณา วิสฺสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน ฯเปฯ ยถากมฺมุปลเค สตฺเต
ปชานาติ อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี ทิฏฺฐเจว
ชฺมเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉนิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ฯ อิเมหิ โข
ภิกฺขเว สตฺตหิ ชฺมเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ วินยธโร โหตีติ ฯ

[๗๖] สตฺตหิ ภิกฺขเว ชฺมเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ วินยธโร
โสภติ ฯ กตเมหิ สตฺตหิ อาปตฺตี ชานาติ อนापตฺตี ชานาติ
ลหุกํ อาปตฺตี ชานาติ ครุกํ อาปตฺตี ชานาติ สีลวา โหติ ฯเปฯ
สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ จตฺตุนํ ฌานานํ ฯเปฯ อกสิรลาภิ
อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สจฺฉนิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ฯ อิเมหิ โข
ภิกฺขเว สตฺตหิ ชฺมเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ ๑ วินยธโร โสภตีติ ฯ

[๗๗] สตฺตหิ ภิกฺขเว ชฺมเมหิ สมฺนฺนาคโต วินยธโร โสภติ
กตเมหิ สตฺตหิ อาปตฺตี ชานาติ อนापตฺตี ชานาติ ลหุกํ อาปตฺตี
ชานาติ ครุกํ อาปตฺตี ชานาติ อุกฺขยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ
วิตฺถารเณ สฺวากตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สฺสปวตฺตานิ สุวินิจฺฉิตานิ
สุตฺตโส อนุพฺยลฺลชนโส จตฺตุนํ ฌานานํ ฯเปฯ อกสิรลาภิ อาสวานํ
ขยา ฯเปฯ สจฺฉนิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ฯ อิเมหิ โข ภิกฺขเว
สตฺตหิ ชฺมเมหิ สมฺนฺนาคโต วินยธโร โสภตีติ ฯ

[๗๘] สตฺตหิ ภิกฺขเว ชฺมเมหิ สมฺนฺนาคโต วินยธโร โสภติ ฯ
กตเมหิ สตฺตหิ อาปตฺตี ชานาติ อนापตฺตี ชานาติ ลหุกํ อาปตฺตี
#๑ ม. อัย ปาโจ นตฺถิ ฯ

ชานาติ ครุกํ อาปตฺตี ชานาติ วินเย โข ปน จิตฺโต โหติ
อัสสีโร จตฺตุนํ ฆานานํ ๑เปฯ อกสิรลาภี อาสวานํ ขยา ๑เปฯ
สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริติ ๑ อิมหิ โข ภิกฺขเว สตฺตหิ ฐมฺเมหิ
สมนฺนาคโต วินยธโร โสภตฺติติ ๑

[๑๕] สตฺตหิ ภิกฺขเว ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต วินยธโร โสภติ ๑
กตเมหิ สตฺตหิ อาปตฺตี ชานาติ อนาปตฺตี ชานาติ ลหุกํ
อาปตฺตี ชานาติ ครุกํ อาปตฺตี ชานาติ อนเนกวิหิตํ ปุพฺพเพณิวาสํ
อนุสฺสรติ เสยฺยถิํ เอกมฺปิ ชาตี เทวปี ชาติโย ๑เปฯ อิติ
สากาโร สอฺกฺกเทสํ อนเนกวิหิตํ ปุพฺพเพณิวาสํ อนุสฺสรติ ทิพฺพเพน จกฺขุณา
วิสุทฺถเชน อติกฺกนฺตมานุสเกน ๑เปฯ ยถากมฺมุเปเค สตฺเต ปชานาติ
อาสวานํ ขยา ๑เปฯ สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริติ ๑ อิมหิ โข
ภิกฺขเว สตฺตหิ ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต วินยธโร โสภตฺติติ ๑

[๑๖] อถ โข อายสฺมา อุปาติ เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสิตฺติ เอกมฺนฺตํ
นินฺนุโน โข อายสฺมา อุปาติ ภควนฺตํ เอตทโวจ สาธุ เม ภนฺเต
ภควา สงฺขิตฺเตน ฐมฺมํ เทเสตฺถ ยมฺหิ ภควโต ฐมฺมํ สุตฺวา
เอโก วุปกฺกฺวจฺ อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหเรยฺยนฺติ ๑ เย โข
ตฺวํ อุปาติ ฐมฺเม ชานเยยฺยาสี อิม ฐมฺมา น เอกนฺตนิพฺพิทาย
วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย อภิญฺญาय สมฺโพธาย นิพฺพานาย

สัวตตุนตตีติ เอกังเสน อุปาลี ชาเรยยาสิ เนโส ฌมโม เนโส
วินโย เนตัง สตุตฺตสาสนนฺติ เย จ โข คุวํ อุปาลี ฌมเม
ชานเนยยาสิ อิม ฌมมา เอกนฺตนิพฺพิทาย วิวาคาย นิโรชาย
อุปสมาย อภิญฺจาย สมุโพชาย นิพฺพานาย สัวตตุนตตีติ เอกังเสน
อุปาลี ชาเรยยาสิ เอโส ฌมโม เอโส วินโย เอตัง สตุตฺตสาสนนฺติ ฯ

[๘๑] สตุตฺติเม ภิกฺขเว อธิกรณสมถา ฌมมา อุปฺปนฺนุปฺปนฺนํ
อธิกรณํ สมถาย วูปสมาย ฯ กตเม สตุตฺต สมฺมุขาวินโย ทาทพฺโพ
สตีวินโย ทาทพฺโพ อมฺพฺหวินโย ทาทพฺโพ ปฏฺิณฺญาตกรณํ [๑]
เยภฺยฺยสฺสิกา [๒] ตสฺส ปาปฺยสฺสิกา [๓] ตินฺนวตฺถารโก [๔] ฯ อิม โข
ภิกฺขเว สตุตฺต อธิกรณสมถา ฌมมา อุปฺปนฺนุปฺปนฺนํ อธิกรณํ สมถาย
วูปสมายาติ ฯ

วินยวคฺโค ตติโย

วคฺคาสงฺกหิตา สุตฺตุนฺตา

[๘๒] สตุตฺตุนฺนํ ภิกฺขเว ฌมฺมานํ ภินฺนตฺตา ภิกฺขุ โหติ ฯ กตเมตํ
สตุตฺตุนฺนํ สกฺกายทฺธิจฺฉิ ภินฺนา โหติ วิจิจฺฉิ ภินฺนา โหติ
สึลพฺพตฺปรามาสฺส ภินฺโน โหติ ราโค ภินฺโน โหติ โทโส
ภินฺโน โหติ โมโห ภินฺโน โหติ มาโน ภินฺโน โหติ ฯ
อิมสํ โข ภิกฺขเว สตุตฺตุนฺนํ ฌมฺมานํ ภินฺนตฺตา ภิกฺขุ โหตีติ ฯ

[๘๓] สตุตฺตุนฺนํ ภิกฺขเว ฌมฺมานํ สมิตฺตฺตา สมโณ โหติ
พาหิตฺตฺตา พฺราหฺมโณ โหติ นิสฺสตุตฺตฺตา โสตุตฺติโก ๕ โหติ
#๑-๒-๓ ๔ ม. ทาทพฺพิ ทาทพฺพา ทาทพฺโพ ฯ ๕ ม. โสตุตฺติโย ฯ

นหาคตฺตา นหาคโก โหติ วิทิตฺตฺตาเวทฺฐ โหติ [๑] อารกตฺตา อรหา
โหติ ฯ กตเมสฺส สตฺตฺตฺตํ สกฺกายทิกฺขุจฺจ อารกา โหติ วิจิจฺจฺจา อารกา
โหติ สีสพฺพตฺตปรามาโส อารโก โหติ ราโค อารโก โหติ
โทโส อารโก โหติ โมโห อารโก โหติ มาโน อารโก โหติ ฯ
อิมสฺส โข ภิกฺขเว สตฺตฺตฺตํ ฐมฺมานํ อารกตฺตา อรหา โหตีติ ฯ

[๘๔] สตฺติเม ภิกฺขเว อสทฺฐมฺมา ฯ กตเม สตฺต อสทฺฐุโ
โหติ อหิริโก โหติ อนนฺตตฺตปฺปี โหติ อปฺปสฺสุโต โหติ กุสฺสีโต โหติ
มฺภูจฺจสฺสตี โหติ ทฺวปฺปญฺจโล โหติ ฯ อิม โข ภิกฺขเว สตฺต อสทฺฐมฺมา ฯ
สตฺติเม ภิกฺขเว สทฺฐมฺมา ฯ กตเม สตฺต สทฺฐุโ โหติ
หิริมา โหติ อนนฺตตฺตปฺปี โหติ พหุสฺสุโต โหติ อารทฺฐวิริโย โหติ
สตีมา โหติ ปญฺญววา โหติ ฯ อิม โข ภิกฺขเว สตฺต สทฺฐมฺมาติ ฯ

[๘๕] สตฺติเม ภิกฺขเว ปุคฺคฺคา อาหุเนยฺยา ปาหุเนยฺยา
ทกฺขิณฺเอยฺยา อณฺชฺลิกฺรณฺเอยฺยา อนนฺตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺส ฯ กตเม
สตฺต อีช ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคฺโล จกฺขุสฺสมิ อนิจฺจานุปสฺสี วิหฺรตี อนิจฺจสณฺเณ
อนิจฺจปฏฺฐิสฺสเวที สตฺตํ สมิตฺตํ อพฺโพกิณฺณํ เจตฺสา อธิมฺจฺจมาโน
ปญฺญา ย ปริโยคาหมาโน โส อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมฺุตตี
ปญฺญาวิมฺุตตี ทิกฺขุจฺจ ฐมฺเม สยฺ อภินฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปช
วิหฺรตี อัย ภิกฺขเว ปจฺโหม ปุคฺคฺโล อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย
ทกฺขิณฺเอยฺโย อณฺชฺลิกฺรณฺเอยฺโย อนนฺตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺส ฯ ปุณ
จปฺริ ภิกฺขเว อีเชกจฺโจ ปุคฺคฺโล จกฺขุสฺสมิ อนิจฺจานุปสฺสี วิหฺรตี
#๑ ม. อารกตฺตา อริโย โหติ ฯ

อนิจจสณฺณิ อนิจฺจปฏิสัเวที สตตํ สมิตํ อพฺโพทิกณฺณํ เจตสา
อธฺมจฺจมาโน ปญฺญา ยปริโยคาหมาโน ตสฺส อปฺพุพฺพิ อจฺริมํ
อาสวปริยาทานญจ โหติ ชีวิตปริยาทานญจ อัย ภิภฺขเว ทฺติโย
ปฺคฺคโล อาหุเนยฺโย ... อนุตฺตรํ ปฺญญกฺเขตฺตํ โลกสฺส ฯ ปฺน จปริ
ภิภฺขเว อีเชกฺจฺโจ ปฺคฺคโล จกฺขุสฺมี อนิจฺจานุปฺสฺสี วิหฺรติ อนิจฺจสณฺณิ
อนิจฺจปฏิสัเวที สตตํ สมิตํ อพฺโพทิกณฺณํ เจตสา อธฺมจฺจมาโน
ปญฺญา ยปริโยคาหมาโน โส ปญฺจนฺนํ โอรฺมภาคิยานํ
สฺลโฆชนานํ ปฺริภฺขยา อนุตฺตราปฺรินิพฺพายี โหติ ... อุพฺพจฺจปฺรินิพฺพายี
โหติ ... อสฺงฺขารปฺรินิพฺพายี โหติ ... สสฺงฺขารปฺรินิพฺพายี โหติ ...
อุทฺธโรสฺโต โหติ อกฺนิภฺจฺคามิ อัย ภิภฺขเว สตฺตโม ปฺคฺคโล อาหุเนยฺโย ...
อนุตฺตรํ ปฺญญกฺเขตฺตํ โลกสฺส ฯ อีเม โข ภิภฺขเว สตฺต ปฺคฺคฺลา
อาหุเนยฺยา ปาหุเนยฺยา ทกฺขิณฺเอยฺยา อณฺชติกรณฺเีย อนุตฺตรํ
ปฺญญกฺเขตฺตํ โลกสฺสชาติ ฯ

[๘๖] สตฺติเม ภิภฺขเว ปฺคฺคฺลา อาหุเนยฺยา ... อนุตฺตรํ
ปฺญญกฺเขตฺตํ โลกสฺส ฯ กตฺเม สตฺต อีช ภิภฺขเว เอกฺจฺโจ ปฺคฺคโล
จกฺขุสฺมี ทฺกฺขานุปฺสฺสี วิหฺรติ ... จกฺขุสฺมี อนุตฺตานุปฺสฺสี วิหฺรติ ...
จกฺขุสฺมี ขฺยานุปฺสฺสี วิหฺรติ ... จกฺขุสฺมี วฺยานุปฺสฺสี วิหฺรติ ... จกฺขุสฺมี
วิราคานุปฺสฺสี วิหฺรติ ... จกฺขุสฺมี นิโรธานุปฺสฺสี วิหฺรติ ... จกฺขุสฺมี
ปฺฐินิสฺสคฺคานุปฺสฺสี วิหฺรติ ... โสตฺสฺมี ฆานสฺมี ชิวฺหาย กายสฺมี
มนสฺมี รุเปสฺ สุทฺเทสฺ คนฺเชสฺ รเสสฺ โฝฏฺจพฺเพสฺ ฐมฺเมสฺ

จกฺขุวิญญาณ โสตฺวิญญาณ ฆานวิญญาณ ชิวหาวิญญาณ
 กายวิญญาณ มโนวิญญาณ จกฺขุสมฺผลฺเส โสตฺสมฺผลฺเส ฆานสมฺผลฺเส
 ชิวหาสมฺผลฺเส กายสมฺผลฺเส มโนสมฺผลฺเส จกฺขุสมฺผลฺสชาย
 เวทนาย โสตฺสมฺผลฺสชาย เวทนาย ฆานสมฺผลฺสชาย เวทนาย
 ชิวหาสมฺผลฺสชาย เวทนาย กายสมฺผลฺสชาย เวทนาย มโนสมฺผลฺสชาย
 เวทนาย รูปฺสณฺณาย สทฺทสณฺณาย คณฺธสณฺณาย รสสณฺณาย
 โฝฏฺจพฺพสณฺณาย ฌมฺมสณฺณาย รูปฺสณฺณเจตฺตนา ย สทฺทสณฺณเจตฺตนา ย
 คณฺธสณฺณเจตฺตนา ย รสสณฺณเจตฺตนา ย โฝฏฺจพฺพสณฺณเจตฺตนา ย ฌมฺมสณฺณเจตฺตนา ย
 รูปฺตณฺหา ย สทฺทตณฺหา ย คณฺธตณฺหา ย รสตณฺหา ย
 โฝฏฺจพฺพตณฺหา ย ฌมฺมตณฺหา ย รูปฺวิตกฺเก สทฺทวิตกฺเก คณฺธวิตกฺเก
 รสวิตกฺเก โฝฏฺจพฺพวิตกฺเก ฌมฺมวิตกฺเก รูปฺวิจฺจาเร สทฺทวิจฺจาเร
 คณฺธวิจฺจาเร รสวิจฺจาเร โฝฏฺจพฺพวิจฺจาเร ฌมฺมวิจฺจาเร [๑] รูปฺกขฺนฺเช
 เวทนา กขฺนฺเช สณฺณากขฺนฺเช สงฺขารกขฺนฺเช วิญญาณกขฺนฺเช อนิจฺจानุปฺสฺสี
 วิหฺรติ ทุกขานุปฺสฺสี วิหฺรติ อนตฺตานุปฺสฺสี วิหฺรติ ขยานุปฺสฺสี
 วิหฺรติ วยานุปฺสฺสี วิหฺรติ วิราคานุปฺสฺสี วิหฺรติ นิโรธานุปฺสฺสี วิหฺรติ
 ปฏฺฐินิสฺสคฺคานุปฺสฺสี วิหฺรติ ฯ [๒] [๓]

[๘๓] รากสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญา ย สตฺต ฌมฺมา ภาเวตฺตพฺพา ฯ
 กตฺเม สตฺต สติสมฺโพชฺฌงฺโก ฯเปฯ อูเปกฺขาสมฺโพชฺฌงฺโก ฯ
 รากสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญา ย อิม สตฺต ฌมฺมา ภาเวตฺตพฺพาติ ฯ

[๘๔] รากสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญา ย สตฺต ฌมฺมา ภาเวตฺตพฺพา ฯ
 #๑ ม. ปญฺจกขฺนฺเช ฯเปฯ ฯ ๒ ม. ฯเปฯ โลกสฺสาติ ฯ ๓ ม. จทฺวารารมฺมณฺเสวตฺต
 #๑เปฯ อานุเนยฺเย จ วคฺคิกเก ฯ อานุเนยฺยวคฺโค ทสโม ฯ

กตเม สตฺต อนิจฺจสฺสณฺญา อนตฺตสฺสณฺญา อสฺสภสฺสณฺญา อาทินวสฺสณฺญา
ปหานสฺสณฺญา วิราคสฺสณฺญา นิโรธสฺสณฺญา ฯ รากสฺส ภิกฺขเว
อภิญญา ย อิม สตฺต ฐมฺมา ภาเวตฺตพฺพาติ ฯ

[๘๕] รากสฺส ภิกฺขเว อภิญญา สตฺต ฐมฺมา ภาเวตฺตพฺพา ฯ
กตเม สตฺต อสฺสภสฺสณฺญา มรณสฺสณฺญา อาหารเร ปฏิกฺกฺกสฺสณฺญา
สพฺพโลเก อนภริตสฺสณฺญา อนิจฺจสฺสณฺญา อนิจฺเจ ทฺกฺขสฺสณฺญา ทฺกฺখে
อนตฺตสฺสณฺญา ฯ รากสฺส ภิกฺขเว อภิญญา ย อิม สตฺต ฐมฺมา
ภาเวตฺตพฺพาติ ฯ

[๕๐] รากสฺส ภิกฺขเว ปริญฺญา ยเปฯ ปริกฺขยาย ปหานาย
ขยาย วยาย วิราคาย นิโรธาย จาคาย ปฏฺนิสฺสคฺคฺคาย อิม สตฺต
ฐมฺมา ภาเวตฺตพฺพา ฯ โทสฺส โมหฺสฺส โภธฺสฺส อูปนาหฺสฺส มกฺขสฺส
ปลาสฺส อีสฺสาย มจฺจริยสฺส มายาย สาทฺถยสฺส ฌมฺภสฺส
สารมฺภสฺส มานสฺส อติมานสฺส มทฺสฺส ปมาทฺสฺส อภิญญา
ปริญฺญา ปริกฺขยาย ปหานาย ขยาย วิราคาย นิโรธาย
จาคาย ปฏฺนิสฺสคฺคฺคาย อิม สตฺต ฐมฺมา ภาเวตฺตพฺพาติ ฯ [๑]

สตฺตกนิปาโต นิฏฺฐิตฺโต ฯ

#๑ ม. อิทมโวจ ภควา อตฺตมฺนา เต ภิกฺขู ภควโต ภาสิตํ อภินฺนุทฺตฺติ ฯ

สุตฺตนตปิฎกเก อังคฺตตรนิกายสุต

อฏฺฐกนิปาโต

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมพุทฺธสฺส ฯ

ปณฺณาสโก

เมตฺตาวคฺโค ปจฺโม

[๕๑] ๑ เอวมฺเม สุตฺติ ฯ เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหฺรติ
เชตวนเณ อนาถปิณฺฑทิกสุตฺส อารามเณ ฯ ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ
อามนฺเตสิ ภิกฺขุไวติ ฯ ภาทนฺเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ ฯ
ภควา เอตทโวจ เมตฺตตาย ภิกฺขเว เจโตวิมุตฺตียา อาเสวิตาย
ภาวิตาย พหุลิกฺตตาย ยานิกฺตตาย วตฺถุกฺตตาย อนุญฺจิตาย ปริจิตาย
สุสมารทฺธาย อฏฺฐานิสฺสา ปาฎิกงฺขา กตเม อฏฺฐ สฺขํ สุปฺติ สฺขํ
ปฎฺธิพฺพชฺชติ น ปาปกํ สุปีนํ ปสฺสติ มนฺุสฺसानํ ปีโย โหติ
อมนฺุสฺसानํ ปีโย โหติ เทวตา รกฺขนฺติ นาสุส อคฺคิ วา วิสํ วา
สคฺคํ วา กมฺติ อุตฺตรํ อปฺปฎฺธิวิหฺรณฺุโต พุรหฺมโลกฺอุปโค โหติ ฯ เมตฺตตาย
ภิกฺขเว เจโตวิมุตฺตียา อาเสวิตาย ภาวิตาย พหุลิกฺตตาย ยานิกฺตตาย
วตฺถุกฺตตาย อนุญฺจิตาย ปริจิตาย สุสมารทฺธาย อิมเ อฏฺฐานิสฺสา
ปาฎิกงฺขาติ ฯ

โย จ เมตต์ ภาวยติ อปฺปมาณํ ปฏิสฺสโต
 ดนฺธุ สํโยชนา โหนฺติ ปสฺสโต อฺปฺริกฺขยํ
 เอกมฺปิ เจ ปาณมทฺถุจฺจิตฺโต
 เมตฺตตายติ กุสลํ ๑ เตน โหติ
 สพฺเพว ปาณม มนฺसानุกมฺปิ
 ปหฺตมริโย จ ๒ กโรติ ปุณฺณํ
 เย สตฺตสณฺฑํ ปจฺวี ชินิตฺวา
 ราชิสฺสโย ยชฺมานานุจฺริยกา
 สสฺสเมธํ ปฺริสเมธํ
 สมฺมาปาสิ วาชเปยฺยํ นีรคฺคพํ
 เมตฺตสฺส จิตฺตสฺส สุภาวิตฺตสฺส
 กลมฺปิ เต นานุกวนฺติ โสพฺสี
 จนฺทปฺปภา ตารคณาว สพฺเพ

(๓)-

โย น หนฺติ น ฆาเตติ น ชินาติ น ชาปเย
 เมตฺตโส สพฺพภูตानํ เวรฺนตฺตสฺส น เณจิติ ฯ

[๕๒] ๒ อฏฺฐิเม ภิกฺขเว เหตุ อฏฺฐ ปจฺจยา อาทิตฺพรหฺมจฺริยิกาย
 ปญฺญา อปฺปปฏิทฺทาย ปฏิลาภาย ปฏิทฺทาย ภฺยโยภาวาย เวปฺลุลาย
 ภาวนาย ปารีปฺริยา สํวตฺตฺนฺติ ฯ กตฺเม อฏฺฐ อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 สตฺถาริ อฺปฺนิสฺสาย วิหฺรติ อญฺจตริ วา ครุฏฺฐานนฺยํ สพฺพรหฺมจฺริ
 ยตฺตสฺส ติพฺพิ หิโรตฺตปฺปิ ปจฺจุปฺภูจิติ โหติ เปมฺณจ คารโว จ
 #๑ ม. กสฺสิ ฯ ๒ ม. ปกโรติ ฯ ๓ ม. ยถา น อคฺคฺชนฺติ กลมฺปิ โสพฺสี ฯ

อัย ภิกขเว ปจโม เหตุ ปจโม ปจจโย อาทิพฺรหฺมจฺริยิกาย
ปญฺณาย อปฺปฏฺิลทฺชาย ปฏฺิลภาย ปฏฺิลทฺชาย ภฺยโยภาวาย เวปฺปฺลฺลํชาย
ภาวนํช ปาริปุริยา สํวตฺตติ ฯ โส ตํ สตฺถารํ อุปนิสฺสํชาย วิหฺรติ
อญฺญตฺรํ วา คุรฺฐจํชานํยํ สพฺรหฺมจํจารํ ยตฺถสฺส ติพฺพํ หิโรตฺตปฺปํ
ปจฺจปฏฺิจฺฉํ โหติ เปมญฺจ คุรฺวํ จ โส ๑ กาลํ กาลํ อุปสํกมิตฺวา
ปรีปฺจจฺฉติ ปรีปญฺหติ อิทํ ภนฺเต กถํ อิมสฺส โภ อตฺถโถติ
ตสฺส เต อายสฺมนํโตะ อวิวิญฺญจเว วิวิญฺญติ ๒ อนฺตฺตํนํกตฺถจ อตฺตํนํกโรนฺติ
อนกวิหิตฺสฺ จ กงฺขญฺจํชานํยํชฺ ฆมฺเมสฺ กงฺขํ ปฏฺิวินฺเทนฺติ
อัย ภิกขเว ทฺตติโย เหตุ ทฺตติโย ปจจโย อาทิพฺรหฺมจฺริยิกาย ปญฺณาย
อปฺปฏฺิลทฺชาย ปฏฺิลภาย ปฏฺิลทฺชาย ภฺยโยภาวาย เวปฺปฺลฺลํชาย ภาวนํช
ปาริปุริยา สํวตฺตติ ฯ โส ตํ ฆมฺมํ สุตฺวา ทฺวเยน วูปกาเสน สมฺปาเทติ
กายวูปกาเสน จ จิตฺตวูปกาเสน จ อัย ภิกขเว ตติโย เหตุ
ตติโย ปจจโย อาทิพฺรหฺมจฺริยิกาย ปญฺณาย อปฺปฏฺิลทฺชาย ปฏฺิลภาย
ปฏฺิลทฺชาย ภฺยโยภาวาย เวปฺปฺลฺลํชาย ภาวนํช ปาริปุริยา สํวตฺตติ ฯ
สีลวา โหติ ปาติโมกฺขสํวรสํวโต วิหฺรติ อจฺจโรจฺจสมฺปนฺโน
อญฺญมตฺเตสฺ วชฺเชสฺ ภยทสฺสํวํ สํมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสฺ อัย
ภิกขเว จตฺตฺถโถ เหตุ จตฺตฺถโถ ปจจโย อาทิพฺรหฺมจฺริยิกาย ปญฺณาย
อปฺปฏฺิลทฺชาย ปฏฺิลภาย ปฏฺิลทฺชาย ภฺยโยภาวาย เวปฺปฺลฺลํชาย ภาวนํช
ปาริปุริยา สํวตฺตติ ฯ พหุสฺสฺสโต โหติ สุตฺธโร สุตฺสนฺนิจโย เข เต
ฆมฺมา อาทิกฺลยํณํ มชฺฌกฺลยํณํ ปรีโยสํนํกฺลยํณํ สํวตฺถํ
#๑ ม. เต ฯ ๒ ม. วิวฺรณฺติ ฯ เอวมฺปรีปํ ฯ

สพฺยณฺชนํ เกวลปริปฺลณฺณํ ปริสุทฺธํ พุรหุญฺจริยํ อภิวทฺนฺติ ตถารูปาสุส
ชฺมมา พหุสฺสุตา โหนฺติ ชฺตา วจฺสา ปริจิตา มนฺसानุเปกฺขิตา
ทิกฺขุชฺยา สุปฺปฏิวิทฺธา อโย ภิกฺขเว ปญฺจโม เหตุ ปญฺจโม
ปจฺจโย อาทิปุรหุญฺจริยิกาย ปญฺญาเย อปฺปฏิลทฺธาย ปฏฺฐิตาย
ปฏฺฐิตทฺธาย ภิกฺขโวยวาย เวปฺปุลลํ ภาวนํ ปาริปุริยา สํวตฺตติ ฯ
อารทฺธวิริโย วิหฺรติ อกุสฺถานํ ชฺมมานํ ปหานํ กุสฺถานํ ชฺมมานํ
อุปสมฺปทาย อามวา ทพฺพปรกฺกโม อนิกฺขิตตฺตฺโร กุสฺเสสุ ชฺมเมสุ
อโย ภิกฺขเว ฉฺฉฺโช เหตุ ฉฺฉฺโช ปจฺจโย อาทิปุรหุญฺจริยิกาย ปญฺญาเย
อปฺปฏิลทฺธาย ปฏฺฐิตาย ปฏฺฐิตทฺธาย ภิกฺขโวยวาย เวปฺปุลลํ ภาวนํ
ปาริปุริยา สํวตฺตติ ฯ สงฺฆคฺโค โข ปน อนานาคคฺโค โหติ อตฺริจฺฉานคฺโค
สามํ วา ชฺมมํ ภาสฺติ ปรี วา อชฺเชสฺติ อริยํ วา
ตฺตฺถิภาวํ นาทิมณฺณติ อโย ภิกฺขเว สุตฺตโม เหตุ สุตฺตโม
ปจฺจโย อาทิปุรหุญฺจริยิกาย ปญฺญาเย อปฺปฏิลทฺธาย ปฏฺฐิตาย ปฏฺฐิตทฺธาย
ภิกฺขโวยวาย เวปฺปุลลํ ภาวนํ ปาริปุริยา สํวตฺตติ ฯ ปญฺจสุ
โข ปน อุปาทานกฺขนฺตฺตฺส อุตฺตพฺพยานุสฺสึ วิหฺรติ อิติ รูปี อิติ
รูปสฺส สมฺพุทธโย อิติ รูปสฺส อตฺถกฺกโม อิติ เวทนา ... อิติ สลฺลา ...
อิติ สงฺขารา ... อิติ วิญฺญาณํ อิติ วิญฺญาณสฺส สมฺพุทธโย อิติ
วิญฺญาณสฺส อตฺถกฺกโมติ อโย ภิกฺขเว อญฺจโม เหตุ อญฺจโม ปจฺจโย
อาทิปุรหุญฺจริยิกาย ปญฺญาเย อปฺปฏิลทฺธาย ปฏฺฐิตาย ปฏฺฐิตทฺธาย
ภิกฺขโวยวาย เวปฺปุลลํ ภาวนํ ปาริปุริยา สํวตฺตติ ฯx

ตเมนนํ สพุรหุมจารี เอวํ สมภาเวนฺติ [๑] อายสฺมา สตฺถาริ
อุปนิสฺสาย วิหริติ อลฺลตฺริ วา คุรฺฏฺฐานียิ สพุรหุมจารี ยตฺถสฺส ติพฺพิ
หิโรตฺตปฺปิ ปจฺจุปฺภูจิตฺติ โหติ เปมฺลจ ภารโว จ อทฺธา อยฺมายสฺมา
ชานํ ชานาติ ปสฺสํ ปสฺสตีติ อัยฺปิ ฌมฺโม ปิยตฺาย คุรฺตฺาย
ภาวนาย สามณฺณาย เอกิกฺภาวาย สํวตฺตติ ฯ ตํ โข ปนายมายสฺมา
สตฺถาริ อุปนิสฺสาย วิหริติ อลฺลตฺริ วา คุรฺฏฺฐานียิ สพุรหุมจารี
ยตฺถสฺส ติพฺพิ หิโรตฺตปฺปิ ปจฺจุปฺภูจิตฺติ โหติ เปมฺลจ ภารโว จ
โส ๒ กาลเณ กาลํ อุปสงฺกมิตฺวา ปริปฺพุจฺติ ปริปฺพหฺติ อิทํ ฆนฺเต
กถํ อิมสฺส โก อตฺถโถติ ตสฺส เต อายสฺมนฺโต อวิวญฺญเจว วิวญฺญติ
อนฺุตตฺตานิกตฺลจ อุตฺตฺตานิกโรนฺติ อนเณกวิหิตฺเตสุ จ กงฺขณฺฐานียेสุ
ฌมฺเมสุ กงฺขํ ปฏฺวิวินฺเทนฺติ อทฺธา อยฺมายสฺมา ชานํ ชานาติ ปสฺสํ
ปสฺสตีติ อัยฺปิ ฌมฺโม ปิยตฺาย คุรฺตฺาย ภาวนาย สามณฺณาย
เอกิกฺภาวาย สํวตฺตติ ฯ ตํ โข ปนายมายสฺมา ฌมฺมํ สุตฺวา ทฺวเณ
วูปกาเสณ สมฺปาเทติ กายวูปกาเสณ จ จิตฺตวูปกาเสณ จ อทฺธา
อยฺมายสฺมา ชานํ ชานาติ ปสฺสํ ปสฺสตีติ อัยฺปิ ฌมฺโม ปิยตฺาย
คุรฺตฺาย ภาวนาย สามณฺณาย เอกิกฺภาวาย สํวตฺตติ ฯ สิลฺวา โข
ปนายมายสฺมา ปาติโมกฺขสํวรํสํวโต วิหริติ อจฺจารโคจฺรสมฺปนฺโน
อณฺุมตฺเตสุ วชฺเชสุ ฆยทฺสฺสาวิ สมาทาย ลิกฺขติ ลิกฺขาปเทสุ อทฺธา
อยฺมายสฺมา ชานํ ชานาติ ปสฺสํ ปสฺสตีติ อัยฺปิ ฌมฺโม ปิยตฺาย
คุรฺตฺาย ภาวนาย สามณฺณาย เอกิกฺภาวาย สํวตฺตติ ฯ พหุสฺสุโต โข
#๑ ม. อัย โข ฯ ๒ ม. เต ฯ

ปนายมายสุมา สุตฺตโร สุตฺตสนฺนิจโย เย เต ชมฺมา อาทิกฺลยาณา
มชฺเชกฺลยาณา ปรีโยสานกฺลยาณา สาคฺคํ สพฺพญชฺนํ เกวลปรีปฺณณํ
ปรีสุทฺธํ พุรหฺมจริยํ อภิวทฺตติ ตถารูปาสุสฺส ชมฺมา พหุสฺสุตา โหนฺติ
ชตา วจสา ปรีจิตา มนฺसानุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา อทฺธา
อยมายสุมา ชานํ ชานาติ ปสฺสํ ปสฺสตีติ อัยปี ชมฺโม ปียตาย
ครุตาย ภาวนาย สามณฺณาย เอภีภาวาย สํวตฺตติ ฯ อารทฺธวิริโย
โฆ ปนายมายสุมา วิหฺรติ อกฺุสลานํ ชมฺมานํ ปหานาย กุสลานํ
ชมฺมานํ อุปสมฺปทาย ตามวา ทพฺพหปรกฺกโม อนิกฺขิตตฺตฺตฺโร กุสเลสุ
ชมฺเมสุ อทฺธา ออยมายสุมา ชานํ ชานาติ ปสฺสํ ปสฺสตีติ อัยปี
ชมฺโม ปียตาย ครุตาย ภาวนาย สามณฺณาย เอภีภาวาย สํวตฺตติ ฯ
สงฺฆกโต โฆ ปนายมายสุมา อนานากถิโก โหติ อติรจฺจานกถิโก สามํ
วา ชมฺมํ ภาสติ ปรี วา อชฺเชสฺติ อริยํ วา ตฺถนฺนิภาวํ
นาติมณฺณติ อทฺธา ออยมายสุมา ชานํ ชานาติ ปสฺสํ ปสฺสตีติ อัยปี
ชมฺโม ปียตาย ครุตาย ภาวนาย สามณฺณาย เอภีภาวาย สํวตฺตติ ฯ
ปญฺจสุ โฆ ปนายมายสุมา อุปาทานกฺขนฺนฺเชสุ อุทฺทพฺพยานุปสฺสี วิหฺรติ
อิตฺติ รูปํ อิตฺติ รูปสฺส สมฺมทโย อิตฺติ รูปสฺส อตฺถงฺกโม อิตฺติ เวทนา ...
อิตฺติ สณฺญา ... อิตฺติ สงฺขารานํ ... อิตฺติ วิญฺญาณํ อิตฺติ วิญฺญาณสฺส สมฺมทโย
อิตฺติ วิญฺญาณสฺส อตฺถงฺกโมติ อทฺธา ออยมายสุมา ชานํ ชานาติ
ปสฺสํ ปสฺสตีติ อัยปี ชมฺโม ปียตาย ครุตาย ภาวนาย สามณฺณาย
เอภีภาวาย สํวตฺตติ ฯ อิเม โฆ ภิกฺขเว อฏฺฐ เหตุ อฏฺฐ

ปจฺจยา อาทิจฺรหฺมจฺริยิกาย ปณฺณาย อปฺปฏฺฐิตทฺชาย ปฏฺฐิตาภาย
ปฏฺฐิตทฺชาย ภฺยโยภาวาย เวปฺปุลลํภาย ภาวนํภาย ปาริปุริยา ลํวตฺตนฺตํตีติ ฯ

[๕๓] ๓ อฏฺฐหิ ภิกฺขเว ชฺมเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สพฺรหฺมจาริณํ
อปฺปิโย จ โหติ อมฺนาโป จ อกรุ จ อภาวนํโย จ ฯ กตฺเมหิ
อฏฺฐหิ อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อปฺปิยปลํสี จ โหติ ปิยครหิ จ ลากกาโม
จ สกฺการกาโม จ อหิริโย ๑ จ อนฺตตปฺปิ จ ปาปิจฺจโล จ มิจฺฉาทิฏฺฐิ
จ ฯ อิเมหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ ชฺมเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ
สพฺรหฺมจาริณํ อปฺปิโย จ โหติ อมฺนาโป จ อกรุ จ อภาวนํโย จ ฯ
อฏฺฐหิ ภิกฺขเว ชฺมเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สพฺรหฺมจาริณํ ปิโย
จ โหติ มนาโป จ กรุ จ ภาวนํโย จ ฯ กตฺเมหิ อฏฺฐหิ อิท
ภิกฺขเว ภิกฺขุ นอปฺปิยปลํสี จ โหติ นปิยครหิ จ นลากกาโม จ
นสกฺการกาโม จ หิริมา จ [๒] โอตตปฺปิ จ อปฺปิจฺจโล จ สมนฺมาทิฏฺฐิ
จ ฯ อิเมหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ ชฺมเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สพฺรหฺมจาริณํ
ปิโย จ โหติ มนาโป จ กรุ จ ภาวนํโย จาติ ฯ

[๕๔] ๔ อฏฺฐหิ ภิกฺขเว ชฺมเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สพฺรหฺมจาริณํ
อปฺปิโย จ โหติ อมฺนาโป จ อกรุ จ อภาวนํโย จ ฯ กตฺเมหิ อฏฺฐหิ
อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ลากกาโม จ โหติ สกฺการกาโม จ อนวณฺตตติกาโม
จ อกาลณฺญ จ อมตฺตณฺญ จ อสุจิจิ จ พหุภานํ จ
อกุโกสฺสปริภาสโก จ สพฺรหฺมจาริณํ ฯ อิเมหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ
ชฺมเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สพฺรหฺมจาริณํ อปฺปิโย จ โหติ อมฺนาโป
#๑ ม. อหิริโก ฯ ๒ ม. โหติ ฯ

จ อกรุ จ ภาวนีโย จ ฯ อฏฺฐหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต
ภิกฺขุ สพฺรหฺมจารีณํ ปิโย จ โหติ มนาโป จ กรุ จ ภาวนีโย จ ฯ กตฺเมหิ
อฏฺฐหิ อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ นลาภกาโม จ โหติ นสกฺกาโรกาโม จ
นอเนวณฺณตฺติกาโม จ กาลณฺณ จ มตฺตณฺณ จ สุจิ จ นพฺหุภาณิ
จ อนกฺโกสกปริภาสโก จ สพฺรหฺมจารีณํ ฯ อิมฺหิ โข ภิกฺขเว
อฏฺฐหิ ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ สพฺรหฺมจารีณํ ปิโย จ โหติ มนาโป
จ กรุ จ ภาวนีโย จาติ ฯ

[๕๕] ๕ อฏฺฐิเม ภิกฺขเว โลกธมฺมา โลกํ อนุปริวตฺตนฺติ โลโก
จ อฏฺฐ โลกธมฺเม อนุปริวตฺตติ ฯ กตฺเม อฏฺฐ ลาโภ จ อลาโภ
จ ยโส จ อยโส จ นิรุทา จ ปัสสา จ สุขํ จ ทุกฺขํ จ ฯ อิมฺเญ
โข ภิกฺขเว อฏฺฐ โลกธมฺมา โลกํ อนุปริวตฺตนฺติ โลโก จ อิม
อฏฺฐ โลกธมฺเม อนุปริวตฺตตีติ ฯ

ลาโภ อลาโภ จ ยสยโส จ
นิรุทา ปัสสา จ สุขํ ทุกฺขณฺจ
เอเต อนิจฺจา มนุเชสุ ธมฺมา
อสสฺสตา วิปริณามธมฺมา
เอเต จ ญตฺวา สติมา สุขเม โช
อเวกฺขติ วิปริณามธมฺเม
อิฏฺฐสฺส ธมฺมา น มถฺนฺติ จิตฺตํ
อนิฏฺฐโต โน ปฏฺิฆาตเมติ

ตสฺसानุโรธา อถ วา วิโรธา

วิฐปีตา อตฺถคตา ๑ น สนฺติ

ปทญจ ฉตฺวา วิรัช อโสํกํ

สมฺมปฺปชานาติ ภวสฺส ปารคฺคิตี ฯ

[๕๖] ๖ อฏฺฐิเม ภิกฺขเว โลกธมฺมา โลกํ อณุปริวตฺตนฺติ โลก

จ อฏฺฐ โลกธมฺเม อณุปริวตฺตติ กตฺเม อฏฺฐ ลาโภ จ

อลาโภ จ ยโส จ อยโส จ นินฺทา จ ปัสฺสา จ สฺขํ จ ทุกฺขํ

จ อิเม โข ภิกฺขเว อฏฺฐ โลกธมฺมา โลกํ อณุปริวตฺตนฺติ โลก

จ อิเม อฏฺฐ โลกธมฺเม อณุปริวตฺตติ อสฺสวโต ภิกฺขเว ปุณฺหชนสฺส

อูปฺปชฺชติ ลาโภปิ อลาโภปิ ยโสปิ อยโสปิ นินฺทาปิ ปัสฺสาปิ

สฺขํปิ ทุกฺขํปิ สฺวโตปิ ภิกฺขเว อริยสวากสฺส อูปฺปชฺชติ ลาโภปิ

อลาโภปิ ยโสปิ อยโสปิ นินฺทาปิ ปัสฺสาปิ สฺขํปิ ทุกฺขํปิ ตตฺร

ภิกฺขเว โภ วิเสโส โภ อธิปฺปายโส ๒ กีนานาภรณํ สฺวโต

อริยสวากสฺส อสฺสวตฺตา ปุณฺหชนนนาติ ฯ ภควํมุลกา โน ภนฺเต

ธมฺมา ภควํเนตฺติกา ภควํปฏิสรณา สาธุ วต ภนฺเต ภควนฺตํเยว

ปฏฺฐิภาตฺถุ เอตสฺส ภาสิตสฺส อตฺถโถ ภควโต สฺตฺวา ภิกฺขุ

ธารสฺสนฺตํติ ฯ เตนฺหิ ภิกฺขเว สฺฆนาถ สาธุกํ มนสิกโรถ ภาสิตฺสํมิตี ฯ

เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺสโสสุ ฯ ภควาเอตทโวจ

อสฺสวโต ภิกฺขเว ปุณฺหชนสฺส อูปฺปชฺชติ ลาโภ โส น อิติ

ปฏฺฐิสถฺยจฺกฺขติ อูปฺปนฺโน โข เม อัย ลาโภ โส จ โข อนิจฺจํ ทุกฺโข

#๑ ม. อตฺถจฺคตา ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ ๒ สฺ. อธิปฺปายโส ฯ ม. อธิปฺปยาโส ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ

วิปริณามธมฺโมติ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ อุปฺปชชติ อลาโภ
 อุปฺปชชติ ยโส อุปฺปชชติ อยโส อุปฺปชชติ นินฺนทา อุปฺปชชติ ปัสสา
 อุปฺปชชติ สฺขํ อุปฺปชชติ ทุกฺขํ โส น อิติ ปฏฺฐิตญฺจิกฺขติ อุปฺปนฺนํ
 โข เม อิทํ ทุกฺขํ ตณฺจ โข อนิจฺจํ ทุกฺขํ วิปริณามธมฺมนฺติ
 ยถาภูตํ นปฺปชานาติ ตสฺส ลาโภปี จิตฺตํ ปรียาทาย ติฏฺฐติ
 อลาโภปี จิตฺตํ ปรียาทาย ติฏฺฐติ ยโสปี จิตฺตํ ปรียาทาย ติฏฺฐติ
 อยโสปี จิตฺตํ ปรียาทาย ติฏฺฐติ นินฺนทาปี จิตฺตํ ปรียาทาย ติฏฺฐติ
 ปัสสาปี จิตฺตํ ปรียาทาย ติฏฺฐติ สฺขํปี จิตฺตํ ปรียาทาย ติฏฺฐติ
 ทุกฺขํปี จิตฺตํ ปรียาทาย ติฏฺฐติ โส อุปฺปนฺนํ ลากํ อนฺนรฺรชฺชติ
 อลาเภ ปฏฺฐิวีรฺรชฺชติ อุปฺปนฺนํ ยสํ อนฺนรฺรชฺชติ อยเส ปฏฺฐิวีรฺรชฺชติ
 อุปฺปนฺนํ ปัสสํ อนฺนรฺรชฺชติ นินฺนทาเย ปฏฺฐิวีรฺรชฺชติ อุปฺปนฺนํ สฺขํ
 อนฺนรฺรชฺชติ ทุกฺเข ปฏฺฐิวีรฺรชฺชติ โส เอวํ อนฺนโรธวิโรธสมาปฺนโน น
 ปริมฺมุจฺจติ ชาตียา ชราย มรณฺเนน โสเกหิ ปรีเทเวหิ ทุกฺเขหิ
 โทมนสฺเสหิ อุปายาเสหิ น ปริมฺมุจฺจติ ทุกฺขสฺมาติ วทามิ ฯ

สุตวโต จ โข ภิกฺขเว อริยสวากสฺส อุปฺปชชติ ลาโภ โส อิติ
 ปฏฺฐิตญฺจิกฺขติ อุปฺปนฺโน โข เม อโย ลาโภ โส จ โข อนิจฺจโ
 ทุกฺโข วิปริณามธมฺโมติ ยถาภูตํ ปชานาติ อุปฺปชชติ อลาโภ
 อุปฺปชชติ ยโส อุปฺปชชติ อยโส อุปฺปชชติ นินฺนทา อุปฺปชชติ ปัสสา
 อุปฺปชชติ สฺขํ อุปฺปชชติ ทุกฺขํ โส อิติ ปฏฺฐิตญฺจิกฺขติ อุปฺปนฺนํ
 โข เม อิทํ ทุกฺขํ ตณฺจ โข อนิจฺจํ ทุกฺขํ วิปริณามธมฺมนฺติ ยถาภูตํ

อิทํ ทุกํ ตถจ โข อนิจฺจํ ทุกํ วิปริณามชฺมมฺมุตติ ยถาภูตํ
ปชานาติ ตสฺส ลาโภปี จิตฺตํ น ปริยาทาย ติฏฺฐติ อลาโภปี จิตฺตํ
น ปริยาทาย ติฏฺฐติ ยโสปี จิตฺตํ น ปริยาทาย ติฏฺฐติ อยโสปี
จิตฺตํ น ปริยาทาย ติฏฺฐติ นินฺทาปี จิตฺตํ น ปริยาทาย ติฏฺฐติ
ปลฺสสาปี จิตฺตํ น ปริยาทาย ติฏฺฐติ สฺขํปี จิตฺตํ น ปริยาทาย ติฏฺฐติ
ทุกฺขํปี จิตฺตํ น ปริยาทาย ติฏฺฐติ โส จ อุปฺปนฺนํ ลากํ นานฺรฺชฺชตติ
อลาเภ นปฺปฏิวิรุชฺชตติ อุปฺปนฺนํ ยสํ นานฺรฺชฺชตติ อยเส
นปฺปฏิวิรุชฺชตติ อุปฺปนฺนํ ปลฺสํ นานฺรฺชฺชตติ นินฺทาย นปฺปฏิวิรุชฺชตติ
อุปฺปนฺนํ สฺขํ นานฺรฺชฺชตติ ทุกฺখে นปฺปฏิวิรุชฺชตติ โส
เอวํ อนฺุโรธวิโรธวิปฺพีโน ปริมุจฺจติ ชาติยา ชราย มรณฺน โสเกหิ
ปริเทเวหิ ทุกฺখেหิ โทมนสฺเสหิ อุปายาเสหิ ปริมุจฺจติ ทุกฺขสมฺมาติ
วทามิ อัย โข ภิกฺขเว วิเสโส อัย อธิปฺปายโส อิทํ
นानาภรณํ สุตวโต อริยสวากสฺส อสฺสุตวตา ปุณฺณชเนนาติ ฯ

ลาโภ อลาโภ จ ยสายโส จ

นินฺทา ปลฺสสา จ สฺขํ ทุกฺขณฺจ

เอเต อนิจฺจา มนุเชสุ ชฺมมา

อสฺสตา วิปริณามชฺมมา

เอเต จ ลควา สติมา สุเมโธ

อเวกฺขติ วิปริณามชฺมเม

อัญจสฺส ชมมาน มถนฺนุติ จิตฺตํ

อนิฏฺฐโต โน ปฏิฆาตเมติ

ตสฺसानุโรธา อถ วา วิโรธา

วิฐปีตา อตฺถคตา น สนฺนติ

ปทญฺจ ฌตฺวา วิรัชํ อโสภํ

สมมปฺปชานาติ ภวสฺส ปารคฺคิตี ฯ

[๕๗] ๗ เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหริติ คิञฺฉณญฺเฐ ปพฺพเต ฯ
 อจิริปกกนฺเต เทวทตฺเต ตตฺร โข ภควา เทวทตฺตํ อารพฺภ ภิက္ขุ
 อามนฺเตสิ สาธุ ภิက္ขเว ภิက္ขุ กาเลน กาลํ อตฺตวิปตฺตี ปจฺจเวกฺขิตา
 โหติ สาธุ ภิက္ขเว ภิက္ขุ กาเลน กาลํ ปรวิปตฺตี ปจฺจเวกฺขิตา
 โหติ สาธุ ภิက္ขเว ภิက္ขุ กาเลน กาลํ อตฺตสมปฺตฺตี ปจฺจเวกฺขิตา
 โหติ สาธุ ภิက္ขเว ภิက္ขุ กาเลน กาลํ ปรสมปฺตฺตี ปจฺจเวกฺขิตา โหติ
 อญฺจหิ ภิက္ขเว อสทฺธมฺเมหิ อภิฏฺฐโต ปรียาทินฺนจิตฺโต เทวทตฺโต
 อาปาโยโก เนรยโก กปฺปญฺโจ อเตกฺจฺโณ กตเมหิ อญฺจหิ ตาถน [๑]
 ภิက္ขเว อภิฏฺฐโต ปรียาทินฺนจิตฺโต เทวทตฺโต อาปาโยโก เนรยโก
 กปฺปญฺโจ อเตกฺจฺโณ อตาถน ภิက္ขเว ยเสน ภิက္ขเว
 อยเสน ภิက္ขเว สกกาเรน ภิက္ขเว อสกกาเรน ภิက္ขเว
 ปาปิจฺจตฺตาย ภิက္ขเว ปาปมิตฺตตฺตาย ภิက္ขเว อภิฏฺฐโต ปรียาทินฺนจิตฺโต
 เทวทตฺโต อาปาโยโก เนรยโก กปฺปญฺโจ อเตกฺจฺโณ อิเมหิ โข
 ภิက္ขเว อญฺจหิ อสทฺธมฺเมหิ อภิฏฺฐโต ปรียาทินฺนจิตฺโต เทวทตฺโต
 #๑ ม. หี ฯ

อาปายิกโก เนรยิกโก กปฺปญฺโจ อเตกฺกฺโข ฯ

สาธุ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อูปฺปนฺนํ ลากฺ อภิภฺยฺย อภิภฺยฺย วิหเรยฺย
 อูปฺปนฺนํ อลาภํ อูปฺปนฺนํ ยลํ อูปฺปนฺนํ อยลํ อูปฺปนฺนํ สกฺกาโร
 อูปฺปนฺนํ อสกฺกาโร อูปฺปนฺนํ ปาปิจฺจตฺตํ อูปฺปนฺนํ ปาปมิตฺตตํ อภิภฺยฺย
 อภิภฺยฺย วิหเรยฺย กิณฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อตฺถวสํ ปฏฺิจฺจ อูปฺปนฺนํ
 ลากฺ อภิภฺยฺย อภิภฺยฺย วิหเรยฺย ฯเปฯ ขณฺ्हิสฺส ภิกฺขเว อูปฺปนฺนํ
 ลากฺ อนภิภฺยฺย วิหโรโต อูปฺปชฺเชยฺยํ อาสวา วิฆาตปริพาหา อูปฺปนฺนํ
 ลากฺ อภิภฺยฺย วิหโรโต เอวํ เต อาสวา วิฆาตปริพาหา น โหนฺติ
 ขณฺ्हิสฺส ภิกฺขเว อูปฺปนฺนํ อลาภํ อูปฺปนฺนํ ยลํ อูปฺปนฺนํ อยลํ
 อูปฺปนฺนํ สกฺกาโร อูปฺปนฺนํ อสกฺกาโร อูปฺปนฺนํ ปาปิจฺจตฺตํ อูปฺปนฺนํ
 ปาปมิตฺตตํ อนภิภฺยฺย วิหโรโต อูปฺปชฺเชยฺยํ อาสวา วิฆาตปริพาหา
 อูปฺปนฺนํ ปาปมิตฺตตํ อภิภฺยฺย วิหโรโต เอวํ เต อาสวา วิฆาตปริพาหา
 น โหนฺติ อิํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ อตฺถวสํ ปฏฺิจฺจ
 อูปฺปนฺนํ ลากฺ อภิภฺยฺย อภิภฺยฺย วิหเรยฺย อูปฺปนฺนํ อลาภํ อูปฺปนฺนํ
 ยลํ อูปฺปนฺนํ อยลํ อูปฺปนฺนํ สกฺกาโร อูปฺปนฺนํ อสกฺกาโร อูปฺปนฺนํ
 ปาปิจฺจตฺตํ อูปฺปนฺนํ ปาปมิตฺตตํ อภิภฺยฺย อภิภฺยฺย วิหเรยฺย ตสฺมา
 ติห ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตพฺพํ อูปฺปนฺนํ ลากฺ อภิภฺยฺย อภิภฺยฺย วิหริสฺสาม
 อูปฺปนฺนํ อลาภํ อูปฺปนฺนํ ยลํ อูปฺปนฺนํ อยลํ อูปฺปนฺนํ สกฺกาโร
 อูปฺปนฺนํ อสกฺกาโร อูปฺปนฺนํ ปาปิจฺจตฺตํ อูปฺปนฺนํ ปาปมิตฺตตํ อภิภฺยฺย
 อภิภฺยฺย วิหริสฺสามาติ เอวณฺ्हิ โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพนฺติ ฯ

[๕๘] ๘ เอกํ สมยํ อายสฺมา อุตฺตโร มหิสวตฺถุสฺมี วิหริติ
สงฺเขยฺยก ปพฺพเต วฏฺฐชาติกาเย ๑ ฯ ตตฺร โข อายสฺมา อุตฺตโร
ภิกฺขุ อามนฺเตสิ สาธาวุโส ภิกฺขุ กาเลน กาลํ อตฺตวิปตฺตี
ปจฺจเวกฺขิตา โหติ สาธาวุโส ภิกฺขุ กาเลน กาลํ ปรวิปตฺตี
ปจฺจเวกฺขิตา โหติ สาธาวุโส ภิกฺขุ กาเลน กาลํ อตฺตสมฺปตฺตี
ปจฺจเวกฺขิตา โหติ สาธาวุโส ภิกฺขุ กาเลน กาลํ ปรสมฺปตฺตี
ปจฺจเวกฺขิตา โหติติ ฯ

เตน โข ปน สมเยน เวสฺสวณฺเณ ๒ มหาราชา อุตฺตรทิสาย
ทกฺขิมทิสํ คจฺฉติ เกนจิเทว กรณฺเณน อสุโสสิ โข เวสฺสวณฺเณ
มหาราชา อายสฺมโต อุตฺตรสฺส มหิสวตฺถุสฺมี สงฺเขยฺยก ปพฺพเต
วฏฺฐชาติกาเย ภิกฺขุณฺเณ เอวํ ฌมฺมํ เทเสนฺตสฺส สาธาวุโส ภิกฺขุ
กาเลน กาลํ อตฺตวิปตฺตี ปจฺจเวกฺขิตา โหติ สาธาวุโส ภิกฺขุ กาเลน
กาลํ ปรวิปตฺตี ปจฺจเวกฺขิตา โหติ สาธาวุโส ภิกฺขุ กาเลน กาลํ
อตฺตสมฺปตฺตี ปจฺจเวกฺขิตา โหติ สาธาวุโส ภิกฺขุ กาเลน กาลํ
ปรสมฺปตฺตี ปจฺจเวกฺขิตา โหติติ อถ โข เวสฺสวณฺเณ มหาราชา
เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สมฺมิถฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย ปสาริตํ
วา พาหํ สมฺมิถฺชเยยฺย เอวเมว มหิสวตฺถุสฺมี สงฺเขยฺยก ปพฺพเต
วฏฺฐชาติกาเย อนฺตรหิตฺเต เทเวสุ ตาวตฺตีเสสุ ปาตุรโหสิ อถ โข
เวสฺสวณฺเณ มหาราชา เยน สกฺโก เทวานมินฺโท เตนฺอุปสงฺกมิ อูปสงฺกมิตฺวา
#๑ สี. ฐวชาติกาเย ฯ ม. วฏฺฐชาติกาเย ฯ เอวมฺปริปี ฯ ๒ เวสฺสวณฺเณติปี ฯ

สกุํ เทวานมินุํ เอตทโวจ ยกุเม มารีส ชาเนยฺยาสี เอโส
 ายสุมา อุตฺตโร มหีสวตฺตสุมี สงฺเขยฺเยก ปพฺพเต วฏฺฐชาลิกายํ
 ภิกฺขุณฺเ อวํ ฌมมํ เทเสติ สาธาวุโส ภิกฺขุ กาเลน กาลํ อตฺตวิปตฺตี
 ๗เป๗ ปรสมฺปตฺตี ปจฺจเวกฺขิตา โหตีติ ๗

อถโข สกุโก เทวานมินุโท เสยฺยถาปี นาม พลวา ปุริโส
 สมฺมิณฺชิตํ วา พหํ ปสาเรยฺย ปสาริตํ วา พหํ สมฺมิณฺชเยย
 เอวเมว เทเวสุ ดาวตีสเสสุ อนฺตรหิโต มหีสวตฺตสุมี สงฺเขยฺเยก
 ปพฺพเต วฏฺฐชาลิกายํ ายสุมโต อุตฺตรสฺส สมฺมุเข ปาตุโรหสิ
 อถโข สกุโก เทวานมินุโท เยนายสุมา อุตฺตโร เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา
 ายสุมนฺตํ อุตฺตรํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ
 เอกมนฺตํ จิโต โข สกุโก เทวานมินุโท ายสุมนฺตํ อุตฺตรํ เอตทโวจ
 สจฺจํ กิร ฆนฺเต ายสุมา อุตฺตโร ภิกฺขุณฺเ อวํ ฌมมํ เทเสติ
 สาธาวุโส ภิกฺขุ กาเลน กาลํ อตฺตวิปตฺตี ๗เป๗ ปรสมฺปตฺตี
 ปจฺจเวกฺขิตา โหตีติ ๗ เอวํ เทวานมินุทาติ ๗ กิ ปน ๑ ฆนฺเต
 ายสุมโต อุตฺตรสฺส สกํ ปฏฺฐิภานํ อูทาหุ ตสฺส ภควโต วจนํ
 อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสาติ ๗ เตนหิ เทวานมินุท อุปมํ เต กิริสฺสามิ
 อูปมายมิเชกฺจเจ วิญญู ปุริสา ภาสิตสฺส อตฺถํ อาชานนฺติ เสยฺยถาปี
 เทวานมินุท กามสฺส วา นิคมสฺส วา อวิพุเร มหาธมฺมฉราสิ ตโต
 มหาชนกาโย ธมฺมํ อาหเรยฺย กายหิปี ๒ สีสเกหิปี ๓ อจฺจงฺเกหิปี ๔
 #๑ ม. ปนินํ ๗ ๒ ม. กาชหิปี ๗ ย. กาจหิปี ๗ ๓ ม. ย. ปฏฺฐเกหิปี ๗
 #๔ ม. ย. อจฺจงฺเกหิปี ๗

อณฺชลีหิปี โย นุ โข เทวานมินฺท [๑] มหาชนกาโย อุปสงฺกมิตฺวา
 เอวํ ปุจฺเจยฺย กุโธ อิมํ ฌณฺณํ อหฺรณฺตํ กถํ พุยากรมาโน
 นุ โข เทวานมินฺท โส มหาชนกาโย สมฺมา พุยากรมาโน พุยากรเยยฺยาติ ฯ
 อมฺมุหา มหาฌณฺณราสีมฺหา อหฺรณฺตํ โข ฆณฺเต โส มหาชนกาโย
 สมฺมา พุยากรมาโน พุยากรเยยฺยาติ ฯ เอวเมว โข เทวานมินฺท
 ยงฺกิลฺลิจิ สุภาสิตํ สพฺพพฺพตํ ตสฺส ภควโต วจัน อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส
 ตโต อุปาทายุปาทาย มยํ ฌณฺณํ ๒ จ ฆณฺณมาติ ฯ
 อจฺฉริยํ ฆณฺเต อพฺภุตํ ฆณฺเต ยาว สุภาสิตลฺลิจิํ อายสฺมตฺตา อุตฺตเรณ
 ยงฺกิลฺลิจิ สุภาสิตํ สพฺพพฺพตํ ตสฺส ภควโต วจัน อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส
 ตโต อุปาทายุปาทาย มยํ ฌณฺณํ ๒ จ ฆณฺณมาติ เอวมิํ
 ฆณฺเต อุตฺตร เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหฺรติ กิञฺฉณฺณู ปพฺพเต
 อจิรปฺกนฺเต เทวทตฺเต ตตฺร โข ภควา เทวทตฺตํ อารพฺภ กิञฺช
 อามนฺเตสิ สาธุ กิञฺชเว กิञฺชู กาลเณ กาลํ อตฺตวิปฺตตี
 ปจฺจเวกฺขิตฺตา โหติ สาธุ กิञฺชเว กิञฺชู กาลเณ กาลํ ปรีวิปฺตตี อตฺตสมฺปฺตตี
 ปรีสมฺปฺตตี ปจฺจเวกฺขิตฺตา โหติ อฏฺฐหิ กิञฺชเว อสทฺธมฺเมหิ
 อภิกฺขโต ปรียาทินฺนจิตฺโต เทวทตฺโต อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺฐโ
 อเตกฺจฺโณ กตเมหิ อฏฺฐหิ ลาภเณ [๓] กิञฺชเว อภิกฺขโต ปรียาทินฺนจิตฺโต
 เทวทตฺโต อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺฐโ อเตกฺจฺโณ อลาภเณ
 กิञฺชเว ยเสณ กิञฺชเว อยเสณ กิञฺชเว สกฺกาเรณ กิञฺชเว อสกฺกาเรณ
 #๑ ม. ตํ ฯ ๒ ม. มยญฺจณฺณเย จ ฯ ๓ ม. มยญฺจ อณฺณเย จ ฯ ๓ ม. หิ ฯ

ภิกขเว ปาปิจฺจตตาย ภิกขเว ปาปมิตฺตตตาย ภิกขเว อภิกฺขโต ปริยาทินฺนจิตฺโต
เทวทฺตโต อาปายิกอ เนรยิกอ กปฺปญฺโจ อเตกฺโข อเมหิ
โฆ ภิกขเว อฏฺฐหิ อสทฺธมฺเมหิ อภิกฺขโต ปริยาทินฺนจิตฺโต เทวทฺตโต
อาปายิกอ เนรยิกอ กปฺปญฺโจ อเตกฺโข สาธุ ภิกขเว ภิกขุ
อุปฺปนฺนํ ลากํ อภิกฺขุย อภิกฺขุย วิหเรยฺย อุปฺปนฺนํ อลาภํ อุปฺปนฺนํ
ยสํ อุปฺปนฺนํ อยสํ อุปฺปนฺนํ สกฺกาโร อุปฺปนฺนํ อสกฺกาโร อุปฺปนฺนํ
ปาปิจฺจตํ อุปฺปนฺนํ ปาปมิตฺตตํ อภิกฺขุย อภิกฺขุย วิหเรยฺย ฯ

กิลฺจ ภิกขเว ภิกขุ อตฺถวสํ ปฏฺิจฺจ อุปฺปนฺนํ ลากํ อภิกฺขุย
อภิกฺขุย วิหเรยฺย อุปฺปนฺนํ อลาภํ อุปฺปนฺนํ ยสํ อุปฺปนฺนํ อยสํ
อุปฺปนฺนํ สกฺกาโร อุปฺปนฺนํ อสกฺกาโร อุปฺปนฺนํ ปาปิจฺจตํ อุปฺปนฺนํ
ปาปมิตฺตตํ อภิกฺขุย อภิกฺขุย วิหเรยฺย ยญฺหิสฺส ภิกขเว อุปฺปนฺนํ
ลากํ อนภิกฺขุย วิหฺรโต อุปฺปชฺเชยฺยํ อาสวา วิฆาตปริพาหา อุปฺปนฺนํ
ลากํ อภิกฺขุย วิหฺรโต เอวํส เต อาสวา วิฆาตปริพาหา น โหนฺติ
ยญฺหิสฺส ภิกขเว อุปฺปนฺนํ อลาภํ อุปฺปนฺนํ ยสํ อุปฺปนฺนํ อยสํ
อุปฺปนฺนํ สกฺกาโร อุปฺปนฺนํ อสกฺกาโร อุปฺปนฺนํ ปาปิจฺจตํ อุปฺปนฺนํ
ปาปมิตฺตตํ อนภิกฺขุย วิหฺรโต อุปฺปชฺเชยฺยํ อาสวา วิฆาตปริพาหา
อุปฺปนฺนํ ปาปมิตฺตตํ อภิกฺขุย วิหฺรโต เอวํส เต อาสวา วิฆาตปริพาหา
น โหนฺติ อิทํ โฆ ภิกขเว ภิกขุ อตฺถวสํ ปฏฺิจฺจ
อุปฺปนฺนํ ลากํ อภิกฺขุย อภิกฺขุย วิหเรยฺย อุปฺปนฺนํ อลาภํ อุปฺปนฺนํ
ยสํ อุปฺปนฺนํ อยสํ อุปฺปนฺนํ สกฺกาโร อุปฺปนฺนํ อสกฺกาโร อุปฺปนฺนํ

ปาปิจจตฺตํ อุปปนฺนํ ปาปมิตฺตตํ อภิภูยฺย อภิภูยฺย วิหเรยฺย ตสฺมา
ติห ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตพฺพํ อุปปนฺนํ ตาภํ อภิภูยฺย อภิภูยฺย
วิหริสฺสาม อุปปนฺนํ อตาภํ อุปปนฺนํ ยสํ อุปปนฺนํ อยสํ
อุปปนฺนํ สกฺกาโร อุปปนฺนํ อสกฺกาโร อุปปนฺนํ ปาปิจจตฺตํ อุปปนฺนํ
ปาปมิตฺตตํ อภิภูยฺย อภิภูยฺย วิหริสฺสามาติ เอวณฺหิ โว ภิกฺขเว
สิกฺขิตพฺพนฺตํ ฯ เอตตฺวาตฺตา ภนฺเต อุตฺตร มนุสฺเสสฺสุ จตฺสฺโส ปริสา
ภิกฺขุ ภิกฺขุณีโย อุปาสกา อุปาสิกฺกาโย นายํ ชมฺมปริยาโย กิสฺมิณฺจ
ปติฏฺฐิโต ๑ อุกฺคณฺหาตุ ภนฺเต อายสฺมา อุตฺตรโร อิมํ ชมฺมปริยาโย
ปริยาปุณฺนาตุ ภนฺเต อายสฺมา อุตฺตรโร อิมํ ชมฺมปริยาโย ชาเรตุ
ภนฺเต อายสฺมา อุตฺตรโร อิมํ ชมฺมปริยาโย อตฺถสฺสณฺหิโต อโย
ภนฺเต ชมฺมปริยาโย อาทิพฺรหฺมจฺริยโกติ ๒ ฯ

[๕๕] ๕ กุลปฺตฺโตติ ภิกฺขเว นนฺทํ สมฺมา วทฺมาโน วเทยฺย
พลวาติ ภิกฺขเว นนฺทํ สมฺมา วทฺมาโน วเทยฺย ปาสาทิโกติ
ภิกฺขเว นนฺทํ สมฺมา วทฺมาโน วเทยฺย ติพฺพราโคติ ภิกฺขเว
นนฺทํ สมฺมา วทฺมาโน วเทยฺย กิมนฺตฺตฺถ ภิกฺขเว นนฺโท
อินฺทฺริเยสฺสุ กุตฺตทฺวาโร โภชเน มตฺตณฺณฺญ ชาครियมนฺนุคฺโต
สตีสมฺปชฺฌณฺเนน สมฺนฺนาคโต เยหิ นนฺโท สกฺโกติ ปรีปฺณณฺ
ปรีสุทฺธํ พฺรหฺมจฺริยํ จริตฺตฺนฺตํ ๑ ฯ

ตตฺริทํ ภิกฺขเว นนฺทสฺส อินฺทฺริเยสฺสุ กุตฺตทฺวารตฺยา โหติ สเจ
ภิกฺขเว นนฺทสฺส ปฺรตฺถติมา ทิสฺวา อาโลเกตฺตพฺพา โหติ สพฺพณฺเจตฺส ๔
#๑ ม. อุปฺภูจฺจิตฺโต ฯ ๒ สฺ. อาทิพฺรหฺมจฺริยโก ฯ ๓ ม. อิตฺสทฺโท นตฺถิ ฯ
#๔ ม. สพฺพํ เจตฺสา ฯ เอวมฺปรีปี ฯ

สมนฺนาหริตฺวา นนฺโท ปฺรตฺถิมํ ทิสฺส อาโลเกติ เอวํ เม ปฺรตฺถิมํ
ทิสฺส อาโลกยโต นาภิขฺฌาโทมนสฺสา ปาปกา อกุสลา ฌมฺมา อนฺวาสฺสวีสฺสนฺตํ
อิตฺถิ ตตฺตร สมฺปชาโน โหติ สเจ ภิกฺขเว นนฺทสฺส
ปจฺจิมฺมา ทิสฺสา อาโลเกตฺตฺวา โหติ อุตฺตรา ทิสฺสา อาโลเกตฺตฺวา
โหติ ทกฺขิณา ทิสฺสา อาโลเกตฺตฺวา โหติ อุตฺธึ อุลฺโลเกตฺตฺวา
โหติ อโธ โอลเกตฺตฺวา โหติ อนฺุทิสฺสา อนฺุวิโลเกตฺตฺวา
โหติ สพฺพณฺเจตฺโส สมนฺนาหริตฺวา นนฺโท อนฺุทิสฺส อนฺุวิโลเกติ
เอวํ เม อนฺุทิสฺส อนฺุวิโลกยโต นาภิขฺฌาโทมนสฺสา ปาปกา อกุสลา
ฌมฺมา อนฺวาสฺสวีสฺสนฺตํ อิตฺถิ ตตฺตร สมฺปชาโน โหติ อิทํ
โฆ ภิกฺขเว นนฺทสฺส อินฺุทฺริเยสุ กุตฺตทฺวารตฺยา โหติ ฯ

ตตฺถิทํ ภิกฺขเว นนฺทสฺส โภชเน มตฺตณฺณตฺยา โหติ อิท
ภิกฺขเว นนฺโท ปฏิสงฺขา โยนิโส อหารํ อหารเถติ เนว ทวายน
น มทายน น มณฺุทนาย น วิณฺุสนาย ยาวเทว อิมสฺส กายสฺส
จิตฺติยา ยापนาย วิหีสฺสปฺรติยา พฺรหฺมจฺริยานุคฺคหายน อิติ ปฺราณณจ
เวทนํ ปฏฺิหงฺขามิ นวณฺจ เวทนํ น อฺุปฺปาเทสฺสามิ ยาคฺตรา จ เม
ภวิสฺสตี อนวชฺชตา จ ฬาสฺวิหาโร จาติ อิทํ โฆ ภิกฺขเว นนฺทสฺส
โภชเน มตฺตณฺณตฺยา โหติ ฯ

ตตฺถิทํ ภิกฺขเว นนฺทสฺส ชาคริยานุโยคสฺมี โหติ อิท ภิกฺขเว
นนฺโท ทิวสฺสํ จงฺกเมเน นิสฺชชายน อวฺรณฺิเยหิ ๑ ฌมฺเมหิ จิตฺตํ ปฺริโสเชติ
รตฺติยา ปจฺมํ ยามํ จงฺกเมเน นิสฺชชายน อวฺรณฺิเยหิ ฌมฺเมหิ จิตฺตํ
#๑ ม. อวฺรณฺิเยหิ ฯ เอวฺมฺปฺริปี ฯ

ปริโสเชติ รตฺติยา มชฺฉิมิ ยามิ ทกฺขิณฺน ปสฺสเสน สีหเสยฺย
กปฺเปติ ปาเทน ปาํ อจฺจาชา ย สโต สมฺปชาโน อฏฺฐานสณฺณํ
มนสิกริตฺวา รตฺติยา ปจฺฉิมิ ยามิ ปจฺจฏฺฐาย จงฺกเมน นิสฺชชาย
อวารณฺเยหิ ชมฺเมหิ จิตฺตํ ปริโสเชติ อิทํ โข ภิกฺขเว นนฺทสฺส
ชาคริยานุโยคสฺมี โหติ ฯ

ตฺตรึํ ภิกฺขเว นนฺทสฺส สติสมฺปชฌณฺสฺมี โหติ อิท
ภิกฺขเว นนฺทสฺส วิทิตา เวทนา อุปฺปชฺชนฺติ วิทิตา อุปฺปชฺชนฺติ
วิทิตา อพฺภตฺถํ กจฺฉนฺติ วิทิตา สณฺเณนา อุปฺปชฺชนฺติ วิทิตา
อุปฺปชฺชนฺติ วิทิตา อพฺภตฺถํ กจฺฉนฺติ วิทิตา วิตกฺกา อุปฺปชฺชนฺติ
วิทิตา อุปฺปชฺชนฺติ วิทิตา อพฺภตฺถํ กจฺฉนฺติ อิทํ โข ภิกฺขเว นนฺทสฺส
สติสมฺปชฌณฺสฺมี โหตีติ ฯ กิมณฺณตฺถ ภิกฺขเว นนฺโท อินฺทริเยสุ
คฺคตฺทวาโร โภชเน มตฺตณฺณ ชาคริยมนฺยตฺโต สติสมฺปชฌณเณ
สมนฺนาคโต เยหิ นนฺโท สกฺโกติ ปริปฺพณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ
จริตฺวาติ ฯ

[๑๐๐] ๑๐ เอกํ สมยํ ภควา จมฺปาโย วิหริติ คคฺคราย
ไปกฺขรณฺนิยา ตีเร ฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาปตฺติยา โจเทนฺติ
โส ภิกฺขุ ภิกฺขุหิ อาปตฺติยา โจทียมาโน อณฺเณนาณฺณํ ปฏฺิจริติ
พหิทฺธา กถํ อปฺนามติ โภปณฺจ โทสณฺจ อปฺปจฺจยณฺจ ปาตุกโรติ ฯ
อถ โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ นิตฺถมเถตํ ภิกฺขเว ปุคฺคํ นิตฺถมเถตํ ภิกฺขเว
ปุคฺคํ อปฺเนยฺโย ๑ ภิกฺขเว ปุคฺคโต ก็ [๒] ปฺรปฺตฺโต วิเหเจติ ๓
#๑ สี. อปฺเนยฺโย โส ฯ ม. อปฺเนยฺโยโส ฯ ๒ สี. ม. ย. โว ฯ
#๓ สี. ปฺตฺโต วิเหจฺยติ ฯ ม. เตน ปฺรปฺตฺเตน วิโสชฺเตน ฯ ย. ปฺตฺตา วิเหเจติ ฯ

อิธ ภิกขเว เอกจฺจสฺส ปุคฺคสฺส ตาทิสฺสเยว โหติ อภิกฺกนฺตํ ปฏิกฺกนฺตํ
อาโลกิตํ วิโลกิตํ สมฺมิลฺลิตํ ปสาริตํ สงฺฆาภูตฺตจิวรรณํ
เสยฺยถาปี อณฺเณสํ ภาทฺทกาณํ ภิกฺขุณํ ยาวสฺส ภิกฺขุ อาปตฺตี น
ปสฺสนฺติ ยโต จ ขวสฺส ภิกฺขุ อาปตฺตี ปสฺสนฺติ ตเมณฺ เหว
ชานนฺติ สมณฺหุสฺสีวํ สมณฺปลาโป สมณฺกรณฺทโวติ ตเมณฺ
อิตฺติ วิทิตฺวา พหิทฺธา นาเสนฺติ ตํ กิสฺส เหตุ มา อณฺเณ
ภทฺทเก ภิกฺขุ หุเสสฺสีติ ฯ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว สมฺปนฺเน ยวกรณฺ
ยวหุสฺสี ชาเยถ ยวปลาโป ยวกรณฺทโว ตสฺส ตาทิสฺสเยว มฺลํ โหติ
เสยฺยถาปี อณฺเณสํ ภาทฺทกาณํ ยวานํ ตาทิสฺสเยว นาลํ โหติ
เสยฺยถาปี อณฺเณสํ ภาทฺทกาณํ ยวานํ ตาทิสฺสเยว ปลาสิ ๑ โหติ
เสยฺยถาปี อณฺเณสํ ภาทฺทกาณํ ยวานํ ยาวสฺส สีสํ น นิพฺพตฺตติ
ยโต จ ขวสฺส สีสํ นิพฺพตฺตติ ตเมณฺ เหว ชานนฺติ ยวหุสฺสีวํ
ยวปลาโป ยวกรณฺทโวติ ตเมณฺ อิตฺติ วิทิตฺวา สมฺมิลฺลิตํ อฺปฺปาญฺเฐว
พหิทฺธา ยวกรณฺสฺส นฺทฺทเทณฺติ ตํ กิสฺส เหตุ มา อณฺเณ
ภทฺทเกยว หุเสสฺสีติ เหวเมว โข ภิกฺขเว อิธเอกจฺจสฺส ปุคฺคสฺส
ตาทิสฺสเยว โหติ อภิกฺกนฺตํ ปฏิกฺกนฺตํ อาโลกิตํ วิโลกิตํ สมฺมิลฺลิตํ
ปสาริตํ สงฺฆาภูตฺตจิวรรณํ เสยฺยถาปี อณฺเณสํ ภาทฺทกาณํ ภิกฺขุณํ
ยาวสฺส ภิกฺขุ อาปตฺตี น ปสฺสนฺติ ยโต จ ขวสฺส ภิกฺขุ อาปตฺตี
ปสฺสนฺติ ตเมณฺ เหว ชานนฺติ สมณฺหุสฺสีวํ สมณฺปลาโป
สมณฺกรณฺทโวติ ตเมณฺ อิตฺติ วิทิตฺวา พหิทฺธา นาเสนฺติ ตํ
#๑ ม. ปตฺตํ ฯ

กิสุส เหตุ มา อญฺเณ ภาทเทเก ภิกฺขุ ทูเสสีติ ๑ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว
 มหโต ฌณฺณวราสีสุส สฺขสมานสุส ๑ ตตฺถ ยานี ตานี ฌณฺณานี
 ทพฺพหานี สารวณฺณตานี ตานี เอกมนฺตํ ปุณฺษ์ โหติ ยานี ปน ตานี
 ฌณฺณานี ทพฺพพลาณี ปลาปานี ตานี วาโต เอกมนฺตํ อปวหติ ตเมณฺ
 สามิกา สมฺมุชฺชนี คเหตุวา ภิกฺขโยโส มตฺตตาย อปสมฺมุชฺชนฺติ ตํ
 กิสุส เหตุ มา อญฺเณ ภาทเทเก ฌณฺเณ ทูเสสีติ เอวเมว โข
 ภิกฺขเว อิธกจฺจสุส ปุคฺคกฺลสุส ตาทิสฺสเยว โหติ อภิกฺกนฺตํ ปฏิกฺกนฺตํ
 อาโลกิตํ วิโลกิตํ สมฺมิณฺชิตํ ปสาริตํ สงฺฆาปฏิปตฺตจิวรชารณฺ
 เสยฺยถาปี อญฺเณสํ ภาททกานํ ภิกฺขุณฺํ ยาวสุส ภิกฺขุ อาปตฺตี น
 ปสฺสนฺติ ยโต จ ขวสุส ภิกฺขุ อาปตฺตี ปสฺสนฺติ ตเมณฺ เหวํ
 ชานนฺติ สมณฺทิสฺวาอํ สมณฺปลาโป สมณฺกรณฺทวโหติ ตเมณฺ
 อิติ วิทิตฺวา พหิทฺธา นาเสนฺติ ตํ กิสุส เหตุ มา อญฺเณ
 ภาทเทเก ภิกฺขุ ทูเสสีติ ๑ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว ปุริโส อุตฺปานนาฬิยตฺถิโก ๒
 ตินฺนํ กุรารี ๓ อาทาย วณฺํ ปวิเสยฺย โส ตนฺตเทว ๔ รุกฺขํ กุรารีปาเสน
 อาโกฏฺเฐติ ตตฺถ ยานี ตานี รุกฺขานี ทพฺพหานี สารวณฺณตานี ตานี
 กุรารีปาเสน อาโกฏฺฐิตานี กกฺขฬิ ปฏฺินทนฺติ ยานี ปน ตานี
 รุกฺขานี อนุโตปฺปุตฺตีนี อวสุสฺตานี กสมฺพุชฺชาตานี ตานี กุรารีปาเสน
 อาโกฏฺฐิตานี ททฺทริ ปฏฺินทนฺติ ตเมณฺ มฺเณ ฉินฺนฺทติ มฺเณ
 ฉินฺนฺทิตฺวา อคฺเค ฉินฺนฺทติ อคฺเค ฉินฺนฺทิตฺวา อนุโต สุวิโสริตํ วิโสเชติ
 อนุโต สุวิโสริตํ วิโสเชตฺวา อุตฺปานนาฬิ ๕ โยเชติ เอวเมว โข
 #๑ สี. ย. วุฬหฺมานสุส ๑ ม. สฺขสมานสุส ๑ ๒ ม. อุตฺปานนาฬิยตฺถิโก ๑
 #๓ ม. กุรารี ๑ เอวมฺปฺริปี ๑ ๔ ม. ยํยเทว ๑ ๕ ม. อุตฺปานนาฬิ ๑

ภิกขเว อิเธกัจจสฺส ปุคฺคตสฺส ตาทิสฺสเยว โหติ อภิกฺกนฺตํ ปฏิกฺกนฺตํ
อาโลกิตํ วิโลกิตํ สมฺมิลฺลชิตํ ปสาริตํ สงฺฆมาภูิปตฺตจิวรชารณํ
เสยฺยถาปี อณฺเณสํ ภาทฺทกานํ ภิกฺขุณํ ยาวสฺส ภิกฺขุ อापตฺตี น
ปสฺสนฺติ ยโต จ ขวสฺส ภิกฺขุ อापตฺตี ปสฺสนฺติ ตเมณฺ อนุ
ชานนฺติ สมณฺหุสึวายํ สมณฺปลาโป สมณฺกรณฺฑโวติ ตเมณฺ
อิตฺติ วิทิตฺวา พหิทฺธา นาสเนนฺติ ตํ กิสฺส เหตุ มา อณฺเณ
ภทฺทเก ภิกฺขุ ทุเสสึตี ฯ

สํวาสาย วิชานถ ๑ ปาปิจฺจโกธโน อิตฺติ
มกฺขี ฌมฺภี ปลาสิ จ อิตฺตฺสูกิ มจฺจรี สโ
สณฺหฺวาโจ ๒ ชนฺวติ สมฺโณ วิย ภาสติ
รโห กโรติ กรณํ ปาปทิจฺจ อนาทโร
สํสปรึ จ มุสาวาที ตํ วิทิตฺวา ยถากถํ
สพฺเพ สมคฺคา หุตฺวาน อภินิพฺพชฺชยาถ นํ
การณฺทวํ นิทฺทมวา ๓ กสมฺพพ อปกสฺสวา ๔
ตโต ปลาเป วาเถ อสฺสมณฺ สมณฺมานิเน ๕
นิทฺทมิตฺวา ปาปิจฺจ ๖ ปาปลาจาร โคจเร ๗
สุทฺธาสุทฺเทหิ สํวาสํ กปรฺปยโวห ปฏิสฺสตา
ตโต สมคฺคา นิปกา ทฺกฺขสฺสนฺตํ กริสฺสเถตี ฯ

#๑ ม. วิชานถ ฯ ๒ ม. สนฺตฺวาโจ ฯ ๓ ม. ย. นิทฺทมถ ฯ ๔ ม. ย. อปกสฺสถ ฯ

#๕ ย. สมณฺมานิโน ฯ ๖ ม. ย. ปาปิจฺจ ฯ ๗ ม. ย. ปาปอาจาร โคจเร ฯ

เมตตาวคฺโค ปจโม ฯ

ตสฺสุทฺทานิ

เมตตปณฺณา จ เทว จ ปิเย เทว จาปฺปิเย เทว จ

โลกโลกวิปตฺติโย เทวทตฺโต จ อุตฺตโร

นฺนุโท การณฺทเวณ จาติ ๑ ฯ

มหาวคฺโค ทฺติโย

[๑๐๑] ๑๑ เอวมฺเม สฺมึติ ฯ เอกิ สมยํ ภควา เวรณฺชายิ วิหฺรติ
 นเพรฺพฺุจิมณฺฑทฺรฺกฺขมฺูเล ๒ ฯ อถโข เวรณฺโซ พฺุราหฺมโณ เยน ภควา
 เตนฺุปสงฺกมิ อฺุปงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิ สมฺโมทิ สมฺโมทนฺิยํ กถํ
 สาราณฺิยํ วิตฺติสฺวเรตฺวา เอกมฺนฺุติ นิสฺสิทิ เอกมฺนฺุติ นิสฺสินฺุโน โข
 เวรณฺโซ พฺุราหฺมโณ ภควนฺุติ เอตทโวจ สฺมฺเมตฺติ โภ โคตม
 สมฺโณ โคตโม น พฺุราหฺมณฺเ ชินฺุณฺเ วฺุทฺุฒฺเ มหฺลลเก อทฺุชคเต
 วโยนฺุปฺตเต อภิวาเทติ วา ปจฺุจฺุญฺเจติ วา อาสเนน วา นิมฺนฺุเตตฺติx
 ตยิทํ โภ โคตม ตเถว น หิ ภวํ โคตม พฺุราหฺมณฺเ ชินฺุณฺเ
 วฺุทฺุฒฺเ มหฺลลเก อทฺุชคเต วโยนฺุปฺตเต อภิวาเทติ วา ปจฺุจฺุญฺเจติ
 วา อาสเนน วา นิมฺนฺุเตตฺติ ตยิทํ โภ โคตม น สมฺปนฺุนเมวาติ ฯ
 นานนฺุติ พฺุราหฺมณฺ ปสฺุสามิ สทฺเวเก โลเก สมารเก สพฺุรหฺมเก
 สสฺุสมณฺพฺุราหฺมณฺิยา ปชฺาย สทฺวมนฺุสฺุสฺาย ยมฺหิ อภิวาเทยฺยํ วา
 ปจฺุจฺุญฺเจยฺยํ วา อาสเนน วา นิมฺนฺุเตยฺยํ ยลฺุหิ พฺุราหฺมณฺ ตถาคโต
 #๑ ม. เมตฺติ ปณฺณา จ เทว ปิยา เทว โลกา เทว วิปตฺติโย
 # เทวทตฺโต จ อุตฺตโร นฺนุโท การณฺทเวณ จาติ ฯ
 #๒ ม. นเพรฺพฺุจิมณฺฑทฺมฺูเล ฯ เอวมฺุปฺริปี ฯ

อภิเวทเยย วา ปัจจุญเจยเยย วา อาสเนน วา นิมนเตยเยย มุทฐาปี
ตสฺส วิปเตยยาตี ฯ

อสรูโป ภาวํ โคตโมติ ฯ อตฺถิ เขวส พุราหุณฺณ ปรียาโย
เยน มํ ปรียาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยเยย อสรูโป สมฺโณ
โคตโมติ เย เต พุราหุณฺณ รุปรสา สทฺทรสา คนฺธรสา รสรสา
โฆฏฺฐพฺพรสา เต ตถาคตสฺส ปหีนา อุจฺฉินฺนมุลา ตาลาวตฺถุกตา
อนภาวักตา ๑ आयตี อนุปฺปาทชฺมมา อัย โข พุราหุณฺณ ปรียาโย
เยน มํ ปรียาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยเยย อสรูโป สมฺโณ โคตโมติ
โน จ โข ยํ ตฺवं สนฺชราย วเทสีตี ฯ

นิพฺโปกโค ภาวํ โคตโมติ ฯ อตฺถิ เขวส พุราหุณฺณ ปรียาโย
เยน มํ ปรียาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยเยย นิพฺโปกโค สมฺโณ โคตโมติ
เย เต พุราหุณฺณ รุปรโภคา สทฺทโภคา คนฺธโภคา รสโภคา
โฆฏฺฐพฺพโภคา เต ตถาคตสฺส ปหีนา อุจฺฉินฺนมุลา ตาลาวตฺถุกตา
อนภาวักตา आयตี อนุปฺปาทชฺมมา อัย โข พุราหุณฺณ ปรียาโย
เยน มํ ปรียาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยเยย นิพฺโปกโค สมฺโณ โคตโมติ
โน จ โข ยํ ตฺवं สนฺชราย วเทสีตี ฯ

อภิริยวาโท ภาวํ โคตโมติ ฯ อตฺถิ เขวส พุราหุณฺณ ปรียาโย
เยน มํ ปรียาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยเยย อภิริยวาโท สมฺโณ
โคตโมติ อหฺลหิ พุราหุณฺณ อภิริยํ วทามิ กายทฺถุจฺจริตสฺส
วจฺฐุจฺจริตสฺส มโนทฺถุจฺจริตสฺส อนกฺวิหิตานํ ปาปกาณํ อกฺุสลานํ ชฺมมานํ
#๑ สี่. ยู. อนภาวักตา ฯ เวมุปรีปี ฯ

อภิริย วทามิ อัย โข พุราหุณฺณ ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน
สมฺมา วทมาโน วเทยฺย อภิริยวาโท สมโณ โคตโมติ โน จ
โฆ ยํ ตฺวํ สนฺชาย วเทสีติ ฯ

อุจฺเจทวาโท ภาวํ โคตโมติ ฯ อตฺถิ เขวส พุราหุณฺณ ปริยาโย
เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย อุจฺเจทวาโท สมโณ
โคตโมติ อหฺลหิ พุราหุณฺณ อุจฺเจทํ วทามิ รากฺสฺส โทสฺสฺส
โมหฺสฺส อนฺเนกวิหิตานํ ปาปกาณํ อกฺุสฺถานํ ฌมฺมานํ อุจฺเจทํ วทามิ
อัย โข พุราหุณฺณ ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน
วเทยฺย อุจฺเจทวาโท สมโณ โคตโมติ โน จ โฆ ยํ ตฺวํ
สนฺชาย วเทสีติ ฯ

เชฺคุจฺฉิ ภาวํ โคตโมติ ฯ อตฺถิ เขวส พุราหุณฺณ ปริยาโย เยน
มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย เชฺคุจฺฉิ สมโณ โคตโมติ
อหฺลหิ พุราหุณฺณ เชฺคุจฺฉิ ๑ วทามิ กายทฺุจฺจริเตน วจิทฺุจฺจริเตน
มโนทฺุจฺจริเตน [๒] อนฺเนกวิหิตานํ ปาปกาณํ อกฺุสฺถานํ ฌมฺมานํ สฺมาปฺตฺติยา
เชฺคุจฺฉิ วทามิ ๓ อัย โข พุราหุณฺณ ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน
สมฺมา วทมาโน วเทยฺย เชฺคุจฺฉิ สมโณ โคตโมติ โน จ โฆ
ยํ ตฺวํ สนฺชาย วเทสีติ ฯ

เวณฺยิโก ภาวํ โคตโมติ ฯ อตฺถิ เขวส พุราหุณฺณ ปริยาโย
เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย เวณฺยิโก สมโณ โคตโมติ
อหฺลหิ พุราหุณฺณ วินยาย ฌมฺมํ เทเสมิ รากฺสฺส โทสฺสฺส โมหฺสฺส
#๑ ม. ชิกฺุจฺฉามิ ฯ ๒ ม. ชิกฺุจฺฉามิ ฯ ๓ ม. เชฺคุจฺฉิ วทามิติ ปาจทฺุยํ นตฺถิ ฯ

อเนกวิหิตานํ ปาปกานํ อกุสลาณํ ฐมฺมานํ วินยาย ฐมฺมํ เทเสมิ
อัย โข พุราหุณฺณ ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สฺมฺมา วทฺมาโน
วทฺเยย เวนยิโก สฺมฺโณ โคตฺโมติ โน จ โข ยํ ตํ สฺนฺชาย
วทฺสีติ ฯ

ตปฺสฺสี ภาวํ โคตฺโมติ ฯ อตฺถิ เขวส พุราหุณฺณ ปริยาโย เยน
มํ ปริยาเยน สฺมฺมา วทฺมาโน วทฺเยย ตปฺสฺสี สฺมฺโณ โคตฺโมติ
ตปฺนียาหํ พุราหุณฺณ ปาปกํ อกุสเล ฐมฺเม วทามิ กายทฺวจฺจริตํ
วจฺิทฺวจฺจริตํ มโนทฺวจฺจริตํ ยสฺส โข พุราหุณฺณ ตปฺนียา ปาปกํ อกุสลา
ฐมฺมา ปหีนา อุจฺฉินฺนฺมฺลลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํคตา आयตี
อนุปฺปาทฐมฺมา ตมฺหํ ตปฺสฺสีติ วทามิ ตถาคตฺสฺส โข พุราหุณฺณ
ตปฺนียา ปาปกํ อกุสลา ฐมฺมา ปหีนา อุจฺฉินฺนฺมฺลลา ตาลาวตฺถุกตา
อนภาวํคตา आयตี อนุปฺปาทฐมฺมา อัย โข พุราหุณฺณ ปริยาโย
เยน มํ ปริยาเยน สฺมฺมา วทฺมาโน วทฺเยย ตปฺสฺสี สฺมฺโณ โคตฺโมติ
โน จ โข ยํ ตํ สฺนฺชาย วทฺสีติ ฯ

อปฺปกพฺโง ภาวํ โคตฺโมติ ฯ อตฺถิ เขวส พุราหุณฺณ ปริยาโย
เยน มํ ปริยาเยน สฺมฺมา วทฺมาโน วทฺเยย อปฺปกพฺโง สฺมฺโณ
โคตฺโมติ ยสฺส โข พุราหุณฺณ आयตี คพฺภเสยฺยา ปฺนพฺภวาภินิพฺพตฺติ
ปหีนา อุจฺฉินฺนฺมฺลลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํคตา आयตี
อนุปฺปาทฐมฺมา ตมฺหํ อปฺปกพฺโงติ วทามิ ตถาคตฺสฺส โข

พราหมณ อายตี กพุกเสยยา ปุนพุกวาภินิพพตติ ปหีนา อุจฉินนมูลา
ตาลาวตฤกตา อนภาวุงคตา อายตี อนุปฺปาทธมฺมา อัย โข พราหมณ
ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย อปฺปคพฺโภ
สมโณ โคตโมติ โน จ โข ยํ ตฺวํ สนฺธาย วเทสิ ฯ
เสยฺยถาปี พราหมณ กุกกุฏฺฐิยา อณฺฑานิ อฏฺฐ วา ทส วา ทฺวาทส
วา ตานสฺส กุกกุฏฺฐิยา สมฺมาอธิสฺยิตานิ สมฺมาปริเสทิตานิ สมฺมาปริภาวิตานิ
โย นฺุ โข เตสํ กุกกุฏฺฐจฺฉาปกานํ ปจฺมตฺรํ ปาทนขลฺิขาย
วา มุขตฺถนฺทเกน วา อณฺฑโกถํ ปทาเลตฺวา โสตฺถินา อภินิพฺพิชฺฌเยย
กิณฺุติ สฺวาสุส วจฺนีโย เชฏฺฐโจ วา กนิฏฺฐโจ วาติ ฯ
เชฏฺฐโจติสฺส โภ โคตม วจฺนีโย โส หิ เนถํ โภ โคตม เชฏฺฐโจ
โหติตีติ ฯ เอวเมว โข อหํ พราหมณ อวิชฺชาคตฺตาย ปฺชาย อณฺฑทฺฐตฺตาย
ปริโยนทฺฐาย อวิชฺชณฺฑโกถํ ปทาเลตฺวา เอโกว โลกเ อณฺฑตฺรํ
สมฺมาสมฺโพธิํ อภิสมฺพุทฺโธ อหฺลฺหิ พราหมณ เชฏฺฐโจ เสฏฺฐโจ
โลกสฺส อารทฺธํ โข ปน เม พราหมณ วิริยํ อโหสิ อสฺสลิณํ
อุปฺภูจฺฉิตา สติ อปฺปมฺภูจฺฉา ปสฺสทฺโธ กายเ อสฺสารทฺโธ สมฺมาหิตํ จิตฺตํ
เอกกฺคํ โส โข อหํ พราหมณ วิวิจฺเจว กามเหสิ วิวิจฺจ อกฺุสเลหิ
ธมฺเมหิ สฺวิตกฺกํ สฺวิจาร์ วิเวกฺขํ ปิตฺติสฺขํ ปจฺมชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหาสิ ๑ วิตกฺกวิจฺจารานํ วุปสมฺมา อชฺฌตฺตํ สมฺปสฺทานํ เจตโส เอโกทิกาว
อวิตกฺกํ อวิจาร์ สมฺมาธิชฺชํ ปิตฺติสฺขํ ทฺุคฺคิยชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหาสิ
ปิตฺติยา จ วิราคา อุเปกฺขโก จ วิหาสิ สโต จ สมฺปชาโน สุขญจw
#๑ ม. วิหฺรามิ ฯ เอวมฺุปริปี ฯ

กาเยน ปฏิสัเวเทสี ๑ ยนต์ อริยา อาจิขนุติ อุเปกขโก สติมา
 สุขวิหารีติ ตติยชฌานัง อุปสมปชช วิहाสี สุขสส จ ปหानา
 ทุกขสส จ ปหानา ปุพฺเพว โสมนสฺสโทมนสฺसानัง อตฺถงฺกมา
 อทุกขมสุขัง อุเปกขาสติปาริสุทธิ จตฺตถชฌานัง อุปสมปชช วิहाสี โส
 เอวัง สมาहितะ จิตฺเต ปรีสุทฺเธ ปรีโยทาเต อนงฺกณเ วิคตฺตูปกฺกิลเส
 มฺกฺกฺกเต กมฺมนิเย จิตฺเต อานนฺชปฺปตฺเต ปุพฺเพนิวาसानุสฺสตีถาณาย
 จิตฺตัง อภินินฺนาเมสี โส อเนกวิหิตัง ปุพฺเพนิวาสํ อานุสฺสรามิ
 เสยฺยถิทํ เอกมฺปิ ชาตี เทวปี ชาตีโย ติสฺโสปี ชาตีโย จตฺสฺโสปี
 ชาตีโย ปญฺจปี ชาตีโย ทสปี ชาตีโย วิสฺมปี ชาตีโย ตีสฺมปี
 ชาตีโย จตฺตาฬีสฺมปี ชาตีโย ปญฺจาสฺมปี ชาตีโย ชาตีสตฺมปี ชาตีสทฺสฺมปี
 ชาตีสตฺสทฺสฺมปี อนนฺเกปี สํวณฺณกฺปเป อนนฺเกปี วิวณฺณกฺปเป
 อนนฺเกปี สํวณฺณวิวณฺณกฺปเป อมฺตฺราสี เอวํนาโม เอวังโคตฺโต
 เอวํวณฺโณ เอวํมาหาโร เอวังสุขทฺกฺขปฏิสัเวที เอวํมายฺยปรียนฺโต โส
 ตโต จโต อมฺตฺร อทฺปาที ตตฺราปาสี เอวํนาโม เอวังโคตฺโต
 เอวํวณฺโณ เอวํมาหาโร เอวังสุขทฺกฺขปฏิสัเวที เอวํมายฺยปรียนฺโต โส
 ตโต จโต อิธฺุปฺปนฺโนติ อิติ สาการิ สอฺกฺกเทสํ อเนกวิหิตัง ปุพฺเพนิวาสํ
 อานุสฺสรามิ อัย โข เม พุราหฺมณ รตฺติยา ปจฺเม
 ยามะ ปจฺมา วิชฺชา อธิคฺตา อวิชฺชา วิหฺตา วิชฺชา อฺปฺปนฺนา ตโม
 วิหฺโต อาโลโก อฺปฺปนฺโน ยถาคํ อปฺปมตฺตสฺส อาตาปีโน ปหิตตฺตสฺส
 วิหฺรโต อัย โข เม พุราหฺมณ ปจฺมา อภินิพฺพิธา อโหสิ

#๑ ม. ปฏิสัเวเทมิ ฯ

กุกกุฏจฉาปกสุเสว อณฺทโกสมฺหา โส เอวํ สฺมาหิตฺเต จิตฺเต ปริสุทฺเท
ปรีโยทาเต อนนฺกณฺเณ วิคฺคฺชปฺกฺกิลเส มุทฺทฺชเต กมฺมฺนียฺเย จิตฺเต
อาเนชฺชปฺปตฺเต สุตฺตานิ จุตฺตปฺปาทถาณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมสึ โส
ทิวฺเพน จกฺขุณา วิสุทฺเชน อตฺติกนฺตมานุสฺเสน สุตฺเต ปสฺสามิ จวฺมานเ
อุปฺปชฺชมานเ หีนเ ปณฺีเต สุวณฺเณ ทฺพพณฺเณ สฺกเต ทฺกฺกเต
ยถากมฺมฺปเค สุตฺเต ปชานามิ อิมเ วต โภณฺโต สุตฺตา กายทฺจฺจริเตน
สมนฺนาคตา วจฺีทฺจฺจริเตน สมนฺนาคตา มโนทฺจฺจริเตน
สมนฺนาคตา อริยานํ อุปฺวาทกา มิจฺฉาทิฏฺฐิจิภา มิจฺฉาทิฏฺฐิจิมฺมสมาทานา
เต กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทฺกฺกตฺี วินิปาตํ นิริยํ อุปฺปนฺนา
อิมเ วา ปน โภณฺโต สุตฺตา กายสฺจฺจริเตน สมนฺนาคตา วจฺีสฺจฺจริเตน
สมนฺนาคตา มโนสฺจฺจริเตน สมนฺนาคตา อริยานํ อนฺุปฺวาทกา สมฺมาทิฏฺฐิจิภา
สมฺมาทิฏฺฐิจิมฺมสมาทานา เต กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา
สฺกตฺี สฺกคํ โลคํ อุปฺปนฺนาติ อิติ ทิวฺเพน จกฺขุณา วิสุทฺเชน
อตฺติกนฺตมานุสฺเสน สุตฺเต ปสฺสามิ จวฺมานเ อุปฺปชฺชมานเ หีนเ
ปณฺีเต สุวณฺเณ ทฺพพณฺเณ สฺกเต ทฺกฺกเต ยถากมฺมฺปเค สุตฺเต
ปชานามิ อัย โข เม พฺุราหุณฺณ รตฺติยา มชฺฉมิเม ยามเ ทฺติยา
วิชฺชา อธิคฺตา อวิชฺชา วิหฺตา วิชฺชา อุปฺปนฺนา ตโม วิหฺโต อาโลโก
อุปฺปนฺโน ยถาคํ อปฺปมตฺตสฺส อาตานิโน ปหิตตฺตสฺส วิหฺโรติ อัย๔
โข เม พฺุราหุณฺณ ทฺติยา อภินิพฺพิธา อโหสิ กุกกุฏจฉาปกสุเสว
อณฺทโกสมฺหา โส เอวํ สฺมาหิตฺเต จิตฺเต ปริสุทฺเท ปรีโยทาเต

อนนฺจณเ วิคตฺตปฏฺกิลเสเส มุทฺฐเต กมฺมนิเย จิตฺเต อานนฺชปฺตเต
อาสวานํ ขยณณาย จิตฺตํ อภินินฺนามีสึ โส อิทํ ทุกฺขนฺตํ
ยถาภูตํ อพฺภณฺณาสึ อโย ทุกฺขสมฺทโยติ ยถาภูตํ อพฺภณฺณาสึ อโย
ทุกฺขนิโรชฺติติ ยถาภูตํ อพฺภณฺณาสึ อโย ทุกฺขนิโรชฺคามินิ ปฏฺิพทาติ
ยถาภูตํ อพฺภณฺณาสึ อิมํ อาสวาทิ ยถาภูตํ อพฺภณฺณาสึ อโย
อาสวสมฺทโยติ ยถาภูตํ อพฺภณฺณาสึ อโย อาสวนิโรชฺติติ ยถาภูตํ
อพฺภณฺณาสึ อโย อาสวนิโรชฺคามินิ ปฏฺิพทาติ ยถาภูตํ อพฺภณฺณาสึ
ตสฺส เม เอวํ ชานโต เอวํ ปสฺสโต กามาสวาปี จิตฺตํ วิมฺจฺจิตฺต
ภวาสวาปี จิตฺตํ วิมฺจฺจิตฺต อวิชฺชาสวาปี จิตฺตํ วิมฺจฺจิตฺต วิมฺตตสฺมี
วิมฺตตมิตฺติ ฌานํ อโหสิ จินฺนา ชาติ วุสฺสิตํ พุรหฺมจฺริยํ กตํ
กรณฺิยํ นاپริ อิตฺตตฺตยาติ อพฺภณฺณาสึ อโย โข เม พุรหฺมณ
รตฺติยา ปจฺฉิมเม ยามํ ตติยา วิชฺชา อธิคฺตา อวิชฺชา วิหตา วิชฺชา
อุปฺปนฺนา ตโม วิหโต อาโลโก อุปฺปนฺโน ยถาคํ อปฺปมตฺตสฺส
อาตานิโน ปหิตตฺตสฺส วิหโรติ อโย โข เม พุรหฺมณ ตติยา
อภินิพฺพิชา อโหสิ กุกฺกฏฺจฺฉาปกสฺเสว อณฺฺชโกสมฺมหาติ ฯ

เอวํ วุตฺเต เวรณฺฺช พุรหฺมณฺเ ภควนฺฺตํ เอตทโวจฺ เชฏฺฺจ
ภวํ โคตโม เสฏฺฺจ ภวํ โคตโม อภิกฺกนฺฺตํ โภ โคตม อภิกฺกนฺฺตํ
โภ โคตม เสยฺยถาปี โภ โคตม นิกฺกฺชฺชิตํ วา อุกฺกฺชฺชเยยฺย ปฏฺิจฺฉนฺฺนํ
วา วิวเรยฺย มุพฺุหสฺส วา มคฺคํ อจิกฺเขยฺย อนฺุทธกาเร วา
เตลปฺชฺชิตํ ฐาเรยฺย จกฺขมฺนฺุโต รูปานิ ทกฺขนฺฺติตฺติ เอวเมว โภตา

โคตเมน อเนกปริยาเยน ฌมฺโม ปกาสิโต เอสาหิ ภวนฺตํ โคตมํ
สรณํ กัจจามิ ฌมฺมณฺจ ภิกฺขุสงฺฆณฺจ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ชาเรตุ
อชฺชตคฺเค ปาณฺเปตํ สรณฺจกตฺนฺติ ฯ

[๑๐๒] ๑๒ เอกํ สมฺมํ ภควา เวสาลีเย วิหริติ มหาวเน
ภูฏาการสาลาเย ฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหฺลตา อภิญญาตา
อภิญญาตา ลิจฺจวี สนฺถาคารเ สนนฺนินฺนา สนนฺนิตฺตา อเนกปริยาเยน
พฺพุทฺสส วณฺณํ ภาสฺนฺติ ฌมฺมฺสส วณฺณํ ภาสฺนฺติ สงฺฆสฺส วณฺณํ
ภาสฺนฺติ ฯ

เตน โข ปน สมเยน สีโห เสนาปติ นิกฺคฺจสวาโก ตสฺสํ
ปริสาเย นินฺนินฺ โหติ อถ โข สีหสฺส เสนาปติสฺส เอตทโหติ
นินฺนิตฺสยํ โข โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพฺพุทฺโ ภวิสฺสตี ตถา หิเม
สมฺพหฺลตา อภิญญาตา อภิญญาตา ลิจฺจวี สนฺถาคารเ สนนฺนินฺนา
สนนฺนิตฺตา อเนกปริยาเยน พฺพุทฺสส วณฺณํ ภาสฺนฺติ ฌมฺมฺสส วณฺณํ
ภาสฺนฺติ สงฺฆสฺส วณฺณํ ภาสฺนฺติ ขนฺนุนาหํ ตํ ภควนฺตํ ทสฺสนาย
อุปสงฺกเมเยยํ อรหฺนฺตํ สมฺมาสมฺพฺพุทฺชนฺติ ฯ อถ โข สีโห เสนาปติ
เยน นิกฺคฺจโ นานฺนฺพุตฺโต เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา นิกฺคฺจํ
นानฺนฺพุตฺตํ เอตทโวจ อิจฺจามหํ ภนฺเต สมณํ โคตมํ ทสฺสนาย
อุปสงฺกมิตฺนฺติ ฯ ก็ ปน ตวํ สีห กิริยาโท สมานอ อกิริยาทํ
สมณํ โคตมํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตฺสสสิ สมโณ หิ สีห โคตโม
อกิริยาโท สมานอ ๑ อกิริยาช ฌมฺมํ เทเสตีเตน จ สวาเก วิเนตีติ ฯ
#๑ ม. อัย ปาโจ นตฺถิ ฯ

อลโข สีหสฺส เสนาปติสฺส โย อโหสิ คมียาภิสงฺขารो ภควนฺตํ
ทสฺสนาย โส ปฏิปฺปสฺสมฺภิ ฯ

ทุตฺติยมฺปิ โข สมฺพหุลา อภิญฺญาตา อภิญฺญาตา ลิจฺฉวี
สนฺธาคาเร สนฺนิสินฺนา สนฺนิปติตา อเนกปริยาเยน พุทฺธสฺส วณฺณํ
ภาสนฺติ ฌมฺมสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ สงฺฆสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ ฯ ทุตฺติยมฺปิ
โย สีหสฺส เสนาปติสฺส เอตทโหสิ นิสฺสํสยํ โข โส ภควา
อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ภวิสฺสตี ตถา หิเม สมฺพหุลา อภิญฺญาตา
อภิญฺญาตา ลิจฺฉวี สนฺธาคาเร สนฺนิสินฺนา สนฺนิปติตา อเนกปริยาเยน
พุทฺธสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ ฌมฺมสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ สงฺฆสฺส วณฺณํ
ภาสนฺติ ฆนฺนุนาหํ ตํ ภควนฺตํ ทสฺสนาย อุปฺสงฺกเมยฺยํ อรหนฺตํ
สมฺมาสมฺพุทฺธนฺติ ฯ อลโข สีโห เสนาปติ เยน นิคฺฉจฺโ จ นาฏฺปุตฺโต
เตนฺอุปฺสงฺกมิ อุปฺสงฺกมิตฺวา นิคฺฉจฺ นนาฏฺปุตฺตํ เอตทโวจ อิจฺฉามหํ
ภนฺเต สมณฺโ คตมํ ทสฺสนาย อุปฺสงฺกมิตฺนฺติ ฯ กิ ปน ตฺวํ
สีห กิริยาทา สฺมาโน อกิริยาทํ สมณฺโ คตมํ ทสฺสนาย อุปฺสงฺกมิตฺสฺสตี
สมโน หิ สีห คตโม อกิริยาทา อกิริยาเย ฌมฺมํ
เทเสตี เตน จ สาวเก วินตฺตีติ ฯ ทุตฺติยมฺปิ โข สีหสฺส เสนาปติสฺส
โย อโหสิ คมียาภิสงฺขารो ภควนฺตํ ทสฺสนาย โส ปฏิปฺปสฺสมฺภิ ฯ

ตติยมฺปิ โข สมฺพหุลา อภิญฺญาตา อภิญฺญาตา ลิจฺฉวี สนฺธาคาเร
สนฺนิสินฺนา สนฺนิปติตา อเนกปริยาเยน พุทฺธสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ
ฌมฺมสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ สงฺฆสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ ฯ ตติยมฺปิ โข

ลีหสฺส เสนาปติสฺส เอตทโหสิ นิสฺสํสยฺ โข โส ภควา อรหํ
 สมฺมาสมฺพุทฺโธ ภวิสฺสตี ตถา หิเม สมฺพุทฺธา อภิญฺญาตา อภิญฺญาตา
 ลิจฺฉวี สนนฺถาคาเร สนนฺธิสนฺนา สนนฺธิปติตา อนนฺกปริยาเยน พุทฺธสฺส
 วนฺณํ ภาสฺนฺตี ชมฺมสฺส วนฺณํ ภาสฺนฺตี สงฺฆสฺส วนฺณํ ภาสฺนฺตี
 กิํ หิเม ภริสฺสฺส นิคฺคฺชฺชา อปฺโลกิตา วา อนปฺโลกิตา วา
 ยนฺนฺนาหํ อนปฺโลเกตฺวา นิคฺคฺชฺ ๑ ตํ ภควนฺตํ ทสฺสฺนาย อุปฺสงฺกเมยฺย
 อรหฺนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธนฺตี ฯ อถ โข ลีโห เสนาปติ ปญฺจมตฺเตหิ
 รตฺเตหิ ทิวา ทิวสฺส เวสาลียา นียฺยาสิ ภควนฺตํ ทสฺสฺนาย ยาวตिका
 ยานสฺส ภูมि ยานเนน คนฺตฺวา ยานา ปจฺจโจโรหิตฺวา ปตฺติโกว อารามํ ๒
 ปาวิสิ ๓ ฯ อถ โข ลีโห เสนาปติ เยน ภควา เตนฺอุปฺสงฺกมิ อุปฺสงฺกมิตฺวา
 ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสิํตี เอกมฺนฺตํ นิสินฺโน โข
 ลีโห เสนาปติ ภควนฺตํ เอตทโวจ สุตฺเมตํ ฆนฺเต อภิริยวาโท
 สมฺโณ โคตโม อภิริยาย ชมฺมํ เทเสตี เตน จ สาวเก วินตฺตีติ
 เย เต ฆนฺเต เอวมาหํสฺ อภิริยวาโท สมฺโณ โคตโม อภิริยาย ชมฺมํ
 เทเสตี เตน จ สาวเก วินตฺตีติ กิณฺจ ๔ เต ฆนฺเต ภควโต วุตฺตวาทีโน
 น จ ภควนฺตํ อฏฺฐเตน อพฺภากิณฺชนฺตี ชมฺมสฺส จานฺุชฺชมฺมํ
 พุยาภโรนฺตี น จ โภจि สหชฺชมฺมิโก วาทานฺุปาโต ๕ คารยฺหฏฺฐจันฺ
 อากจฺฉตี อนนฺพุทฺทขาตฺถกามา หิ มยฺ ฆนฺเต ภควนฺตฺนฺตี ฯ

อตุถิ ลีห ปริยาโย येन मं प्रियायेन सम्मावत्मानो वत्थेय
 अघिरियातो सम्भो कोत्तो अघिरियाय चम्मं तेसेत्ति तेन ज शवके
 #๑ ม. นิคคฺชฺ ๑ ๒ ม. อยฺ ปาโจ นตฺถิ ๑ ๓ ม. อคฺมาสิ ๑ ๔ ม. กจฺฉิ ๑
 #๕ ม. วาทานฺุวาโท ๑ เอวมฺุปริปิ ๑

วิเนตฺติ อตุถิ สึห ปฺริยาโย เยน มํ ปฺริยาเณน สมฺมา วทมาโน
วทฺเยย อภิรฺริวาโท สมโณ โคตโม อภิรฺริยาช ฃมํมํ เทเสติ เตน
จ สวเก วิเนตฺติ อตุถิ สึห ปฺริยาโย เยน มํ ปฺริยาเณน สมฺมา
วทมาโน วทฺเยย อฺจุเจทวาโท สมโณ โคตโม อฺจุเจทาย ฃมํมํ
เทเสติ เตน จ สวเก วิเนตฺติ อตุถิ สึห ปฺริยาโย เยน มํ
ปฺริยาเณน สมฺมา วทมาโน วทฺเยย เชคฺคฺจฺฉิ สมโณ โคตโม
ชฺคฺคฺจฺฉิตาย ๑ ฃมํมํ เทเสติ เตน จ สวเก วิเนตฺติ อตุถิ สึห
ปฺริยาโย เยน มํ ปฺริยาเณน สมฺมา วทมาโน วทฺเยย เวณยโก
สมโณ โคตโม วินยาย ฃมํมํ เทเสติ เตน จ สวเก วิเนตฺติ
อตุถิ สึห ปฺริยาโย เยน มํ ปฺริยาเณน สมฺมา วทมาโน วทฺเยย
ตปฺสฺสึ สมโณ โคตโม ตปฺสฺสฺสิตาย ฃมํมํ เทเสติ เตน จ สวเก
วิเนตฺติ อตุถิ สึห ปฺริยาโย เยน มํ ปฺริยาเณน สมฺมา วทมาโน
วทฺเยย อปฺปคพฺภโก สมโณ โคตโม อปฺปคพฺภิตาย ฃมํมํ เทเสติ
เตน จ สวเก วิเนตฺติ อตุถิ สึห ปฺริยาโย เยน มํ ปฺริยาเณน
สมฺมา วทมาโน วทฺเยย อสฺสฺสฺสฺสโก ๒ สมโณ โคตโม อสฺสฺสฺสฺส
ฃมํมํ เทเสติ เตน จ สวเก วิเนตฺติ ฯ

กตโม จ สึห ปฺริยาโย เยน มํ ปฺริยาเณน สมฺมา วทมาโน
วทฺเยย อภิรฺริวาโท สมโณ โคตโม อภิรฺริยาช ฃมํมํ เทเสติ เตน
จ สวเก วิเนตฺติ อหฺนฺหิ สึห อภิรฺริยํ วทามิ กายทฺวจฺจฺจิตฺตสฺส
วจฺจิตฺตสฺส มโนทฺวจฺจฺจิตฺตสฺส อนกฺวิหิตานํ ปาปกานํ อกฺกุสฺถานํ
#๑ ม. เชคฺคฺจฺฉิตาย ฯ ๒ ม. อสฺสฺสฺสฺสโก ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ

ชมนฺมานํ อภิริยํ วทามิ อัย โข สีห ปรียาโย เยน มํ ปรียาเยน
สมฺมา วทมาโน วเทยฺย อภิริยวาโท สมโณ โคตโม อภิริยาย
ชมนฺมํ เทเสติ เตน จ สวเก วินตฺตีติ ฯ

กตโม จ สีห ปรียาโย เยน มํ ปรียาเยน สมฺมา วทมาโน
วเทยฺย กิริยวาโท สมโณ โคตโม กิริยาย ชมนฺมํ เทเสติ เตน
จ สวเก วินตฺตีติ อหฺลฺยฺหิ สีห กิริยํ วทามิ กายสุจฺริตฺตํ
วจฺจิตฺตํ มโนสุจฺริตฺตํ อเนกวิหิตานํ กุสลานํ ชมนฺมานํ กิริยํ วทามิ
อัย โข สีห ปรียาโย เยน มํ ปรียาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย
กิริยวาโท สมโณ โคตโม กิริยาย ชมนฺมํ เทเสติ เตน จ สวเก
วินตฺตีติ ฯ

กตโม จ สีห ปรียาโย เยน มํ ปรียาเยน สมฺมา วทมาโน
วเทยฺย อฺจุเจทวาโท สมโณ โคตโม อฺจุเจทาย ชมนฺมํ เทเสติ
เตน จ สวเก วินตฺตีติ อหฺลฺยฺหิ สห อฺจุเจทํ วทามิ ราคสุต
โทสสุต โมหสุต อเนกวิหิตานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ชมนฺมานํ อฺจุเจทํ
วทามิ อัย โข สีห ปรียาโย เยน มํ ปรียาเยน สมฺมา วทมาโน
วเทยฺย อฺจุเจทวาโท สมโณ โคตโม อฺจุเจทาย ชมนฺมํ เทเสติ เตน จ
สวเก วินตฺตีติ ฯ

กตโม จ สีห ปรียาโย เยน มํ ปรียาเยน สมฺมา วทมาโน
วเทยฺย เชคุจฺฉิ สมโณ โคตโม เชคุจฺฉิตาย ชมนฺมํ เทเสติ เตน
จ สวเก วินตฺตีติ อหฺลฺยฺหิ สีห ชิกฺขุจฺฉามิ กายทฺวจฺริเตน

วชิทฺถจฺริเตน มโนทฺถจฺริเตน ชิกฺขุจฺฉามิ อนเนกวิหิตานํ ปาปกาณํ
อกุสลานํ ฆมฺมานํ สฺมาปฺตฺติยา อัย โข สีห ปฺริยาโย เยน มํ
ปฺริยาเยน สฺมมา วทฺมานโน วทฺเตยฺย เซทฺถจฺฉิ สฺมโณ โคตโม
เซทฺถจฺฉิตาย ฆมฺมํ เทเสติ เตน จ สวาทเก วิเนตฺติ ฯ

กตโม จ สีห ปฺริยาโย เยน มํ ปฺริยาเยน สฺมมา วทฺมานโน
วทฺเตยฺย เวณฺณิโก สฺมโณ โคตโม วินยาย ฆมฺมํ เทเสติ เตน
จ สวาทเก วิเนตฺติ อหฺลฺลฺลํ สีห วินยาย ฆมฺมํ เทเสมิ รากฺสฺส
โทสฺสฺส โมหฺสฺสฺส อนเนกวิหิตานํ ปาปกาณํ อกุสลานํ ฆมฺมานํ วินยาย
ฆมฺมํ เทเสมิ อัย โข สีห ปฺริยาโย เยน มํ ปฺริยาเยน สฺมมา
วทฺมานโน วทฺเตยฺย เวณฺณิโก สฺมโณ โคตโม วินยาย ฆมฺมํ เทเสติ
เตน จ สวาทเก วิเนตฺติ ฯ

กตโม จ สีห ปฺริยาโย เยน มํ ปฺริยาเยน สฺมมา
วทฺมานโน วทฺเตยฺย ตปฺสฺสี สฺมโณ โคตโม ตปฺสฺสีตฺตํ ฆมฺมํ เทเสติ
เตน จ สวาทเก วิเนตฺติ ตปฺนียาหํ ปาปเก อกุสฺเส ฆมฺเม
วทามิ กายทฺถจฺริตํ วชิทฺถจฺริตํ มโนทฺถจฺริตํ ยสฺส โข สีห
ตปฺนียา ปาปกา อกุสฺลา ฆมฺมา ปหิณา อฺจุฉินฺนํมุลา ตาลาวตฺถุกตา
อนภวํคฺตา आयตฺติ อนุปฺปาทฆมฺมา ตมฺหํ ตปฺสฺสีตฺติ วทามิ ตถาคตฺสฺส
โข สีห ตปฺนียา ปาปกา อกุสฺลา ฆมฺมา ปหิณา อฺจุฉินฺนํมุลา
तालาวตฺถุกตา อนภวํคฺตา आयตฺติ อนุปฺปาทฆมฺมา อัย โข สีห
ปฺริยาโย เยน มํ ปฺริยาเยน สฺมมา วทฺมานโน วทฺเตยฺย ตปฺสฺสี

สมโณ โคตโม ตปฺสฺสิตาย ฃมฺมํ เทเสติ เตน จ สาวเก วิเนตฺติ ฯ

กตโม จ สีห ปฺริยาโย เยน มํ ปฺริยาเยน สมฺมา
วทมาโน วเทยฺย อปฺปคพฺโง สมโณ โคตโม อปฺปคพฺกตาย ฃมฺมํ
เทเสติ เตน จ สาวเก วิเนตฺติ ยสฺส โข สีห आयตี คพฺกเสยฺยา
ปฺนพฺกาวาภินิพฺพตฺติ ปหีนา อฺจฺฉินฺนํมฺลตา ตาลาวตฺถกตา
อนภาวํกตา आयตี อนฺนุปฺปาทฃมฺมา ตมहि อปฺปคพฺโงติ วทามิ
ตถาคตฺสฺส โข สีห आयตี คพฺกเสยฺยา ปฺนพฺกาวาภินิพฺพตฺติ ปหีนา
อฺจฺฉินฺนํมฺลตา ตาลาวตฺถกตา อนภาวํกตา आयตี อนฺนุปฺปาทฃมฺมา อຍ
โห สีห ปฺริยาโย เยน มํ ปฺริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย
อปฺปคพฺโง สมโณ โคตโม อปฺปคพฺกตาย ฃมฺมํ เทเสติ เตน จ
สาวเก วิเนตฺติ ฯ

กตโม จ สีห ปฺริยาโย เยน มํ ปฺริยาเยน สมฺมา
วทมาโน วเทยฺย อสฺสฺสฺสฺสโง สมโณ โคตโม อสฺสฺสฺสฺสย ฃมฺมํ
เทเสติ เตน จ สาวเก วิเนตฺติ อหฺนฺหิ สีห อสฺสฺสฺสฺสโง ปฺรเมน
อสฺสฺสฺสฺสเนน อสฺสฺสฺสฺสย ฃมฺมํ เทเสมิ เตน จ สาวเก วิเนมิ อຍ
โห สีห ปฺริยาโย เยน มํ ปฺริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย
อสฺสฺสฺสฺสโง สมโณ โคตโม อสฺสฺสฺสฺสย ฃมฺมํ เทเสติ เตน จ สาวเก
วิเนตฺติ ฯ

เอวํ วุตฺเต สีโห เสนาปติ ภควนฺตํ เอตทโวจ อภิกฺกนฺตํ
ภนฺเต อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต ฯเปฯ อฺปาสํกํ มํ ภนฺเต ภควา ฐาเรตุ

อชฺชตคฺเค ปาณฺุเปตฺติ สรณฺงคตฺนฺติ ฯ อนุวิจฺจกาโร โข สึห กโรหิ
อนุวิจฺจกาโร ตุมฺหาทิสานํ ฅาตมฺนุสฺसानํ สาธุ โหตีติ ฯ อิมินาปาหํ
ภนฺเต ภควโต ภิชฺโยโส มตฺตตาย อตฺตมโน อภิริทุโร ยํ มํ ภควา
เอวมาห อนุวิจฺจกาโร โข สึห กโรหิ อนุวิจฺจกาโร ตุมฺหาทิสานํ
ฅาตมฺนุสฺसानํ สาธุ โหตีติ มณฺหิ ภนฺเต อลฺลตติตฺติยา สวากํ
ลภิตฺวา เกวลกปฺปี เวสาลี ปฏฺฐากํ ปรีหเรยฺยู สึโห อมฺหากํ เสนาปติ
สวากตฺตํ อุปลโตติ อถ จ ปน มํ ๑ ภควา เอวมาห อนุวิจฺจกาโร
โข สึห กโรหิ อนุวิจฺจกาโร ตุมฺหาทิสานํ ฅาตมฺนุสฺसानํ สาธุ
โหตีติ เอสาหํ ภนฺเต ทฺติยมฺปิ ๒ ภควนฺตํ สรณฺํ กจฺฉามิ ฅมฺมณฺจ
ภิกฺขุสงฺฆมฺณจ อุปาสกํ มํ ภควา ฅาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺุเปตฺติ
สรณฺงคตฺนฺติ ฯ ทิฆรตฺตํ โข เต สึห นิคณฺจานํ โอปานภฺตํ กุลฺเ
เยน เนสํ อุปลตानํ ปิณฺฑาปาตํ ทาตพฺพิ มณฺเญยฺยาสีติ ฯ อิมินาปาหํ
ภนฺเต ภควโต ภิชฺโยโส มตฺตตาย อตฺตมโน อภิริทุโร ยํ มํ ภควา
เอวมาห ทิฆรตฺตํ โข สึห นิคณฺจานํ โอปานภฺตํ กุลฺเ เยน เนสํ
อุปลตानํ ปิณฺฑาปาตํ ทาตพฺพิ มณฺเญยฺยาสีติ สุตฺเมตฺติ ภนฺเต
สมฺโณ โคตโม เอวมาห มยฺหเมว ทานํ ทาตพฺพิ น อลฺลเวสํ ทานํ
ทาตพฺพิ มยฺหเมว สวากานํ ทานํ ทาตพฺพิ น อลฺลเวสํ สวากานํ
ทานํ ทาตพฺพิ มยฺหเมว ทินฺนํ มหฺปฺผลํ น อลฺลเวสํ ทินฺนํ
มหฺปฺผลํ มยฺหเมว สวากานํ ทินฺนํ มหฺปฺผลํ น อลฺลเวสํ
สวากานํ ทินฺนํ มหฺปฺผลนฺติ อถ จ ปน มํ ภควา นิคณฺเจสุปี
#๑ ม. อัย ปาโจ นตฺติ ฯ ๒ ม. ทฺติยมฺปิ ฯ

ทานเน สมหาเปติ อปี จ ภนฺเต มยเมตฺถ กาลิ ชาณิสฺสาม เอสาหิ
ภนฺเต ตติยมฺปี ๑ ภควนฺตํ สรณิํ คจฺฉามิ ชมฺมณฺจ ภิกฺขุสงฺฆณฺจ
อุปาสกํ มํ ภนฺเต ภควา ชาเรตุ อชฺชตฺตคฺเค ปาณฺุเปตฺติ สรณฺจคตฺนฺติ ฯ

อถ โข ภควา สีหสฺส เสนาปติสฺส อานุปุพฺพิถํ ๒ กเถสิ เสยฺยถิทํ
ทานกถิํ สีลกถิํ สกฺกกถิํ กามานํ อาทีนํว โอคาริํ สงฺกิเลสิํ เนกฺขมฺเม
อานิสฺสิํ ปกาเสสิ ยทา ภควา อณฺฺณาสี สีหิํ เสนาปตีํ กถฺลจฺจิตฺตํ
มฺหุจฺจิตฺตํ วินีวเรณฺจจิตฺตํ อุทฺทกฺจฺจิตฺตํ ปสนฺนฺจจิตฺตํ อถ ยา พุทฺธานิ
สามกฺกัถิเกา ชมฺมเทสนา ตํ ปกาเสสิ ทฺกขํ สมฺทยํ นิโรธํ มคฺคิ
เสยฺยถาปี นาม สฺพุทฺทวตฺถิํ อปคตกาพฺกิํ สมฺมเทว รชนํ ปฏฺิกคณฺฺเหยย
เอวเมว สีหสฺส เสนาปติสฺส ตสฺมีเยว อาสเน วิรชํ วิตมฺลํ ชมฺมจกฺขุ
อุทฺปาทิจฺจภิกฺขุ สมฺทยชฺมมํ สพฺพนฺตํ นิโรชชฺมมฺนฺติ ฯ

อถ โข สีโห เสนาปติ ธิฏฺฐชฺมโม ปตฺตชฺมโม วิทิตชฺมโม
ปริโยคาพฺุทฺชฺมโม ตินฺณเวจฺจิกฺโข วิคตกถิํกโถ เวสารชฺชปฺตฺโต
อปรปฺปจฺจโย สตฺถุ สาสเน ภควนฺตํ เอตทโวจ อธิวาเสตุ เม ภนฺเต
ภควา สุวตฺตนาถ ภาตฺตํ สทฺธิํ ภิกฺขุสงฺฆเณนาติ ฯ อธิวาเสสิ ภควา
ตฺถนฺทึภาเวเน ฯ อถ โข สีโห เสนาปติ ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา
อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณฺณํ กตฺวา ปกฺกามิ อถ โข
สีโห เสนาปติ อณฺฺณตฺริํ ปุริสํ อามนฺเตสิ คจฺฉ ติวํ อมฺโห
ปุริส ปวตฺตมฺลํ ชานาหิตี อถ โข สีโห เสนาปติ ตสฺสา รตฺติยา
อจฺจเยเน สเก นิเวสเน ปถิํตํ ขาทนฺนียํ โภชนนฺนียํ ปฏฺิยาเทตฺวา
#๑ ม. ตติยมฺปี ฯ ๒ ม. อานุปุพฺพิ ถํ ฯ เอวมฺปรีปี ฯ

ภควโต กาลิ อารโจาเปสิ กาลโ ภนฺเต สีหสฺส เสนาปติสฺส

นิเวสเน นิฏฺฐิตํ ภตฺตุนฺติ ฯ

อถโโข ภควา ปุพฺพผลฺลสมฺมํ นิวาเสตุวา ปตฺตจิวรมาทาย เยน
 สีหสฺส เสนาปติสฺส นิเวสนํ เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ปณฺณตฺเต
 อาสเน นิสีทิสฺส สทฺธิํ ภิกฺขุสงฺฆเณ ฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหฺลลา
 นิกฺคจฺจา เวสาลียํ รติยาย รติยํ ๑ สิงฺฆาฏฺเณน สิงฺฆาฏฺกํ พาหา
 ปกฺคยฺห กนฺทนฺติ อชฺช สีเหเน เสนาปตินา ฐลํ ปสฺสุ วัชิตฺวา สมณฺสฺส
 โคตมฺสฺส ภตฺตํ กตํ [๒] สมโณ โคตโม ชานํ อุตฺทิสฺส กตํ มํลํ
 ปริภุชฺชติ ปฏฺิจจกมฺมนฺติ ฯ อถโโข อณฺณตโร ปุริโส เยน สีโห๔
 เสนาปติ เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา สีหสฺส เสนาปติสฺส อุปกณฺณเก
 อารโจะสิ ชกฺเข ภนฺเต ชานเยยฺยาสี เอเต สมฺพหฺลลา
 นิกฺคจฺจา เวสาลียํ รติยาย รติยํ สิงฺฆาฏฺเณน สิงฺฆาฏฺกํ พาหา ปกฺคยฺห
 กนฺทนฺติ อชฺช สีเหเน เสนาปตินา ฐลํ ปสฺสุ วัชิตฺวา สมณฺสฺส
 โคตมฺสฺส ภตฺตํ กตํ สมโณ โคตโม ชานํ อุตฺทิสฺส กตํ มํลํ
 ปริภุชฺชติ ปฏฺิจจกมฺมนฺติ อถ อยฺยา ทิฆรตฺตตฺตฺติ เต आयสฺมนฺโต
 อวณฺณกามา พุทฺธสฺส อวณฺณกามา ฐมฺมสฺส อวณฺณกามา สงฺฆสฺส
 น จ ปเนเต आयสฺมนฺโต ชีรฺนฺติ ๑ [๔] ภควนฺตํ อสตาตฺตจฺจมา มุสา
 อฏฺเฐน อพฺภาจิกฺขนฺติ ๕ น จ มยฺยํ ชีวิตฺเหตฺตฺปิ สณฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา
 โวโรเปยฺยามาติ ฯ อถโโข สีโห เสนาปติ พุทฺธปฺปมฺจํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปณฺิเตน
 ขาทนีเยน โภชนีเยน สตฺถา สนฺตปฺเปสิ สมฺปวาเรสิ อถโโข สีโห
 #๑ ม. รติกาย รติกํ ฯ เอวมฺปรีปี ฯ ๒ ม. ตํ ฯ ๓ ม. ชีรฺนฺติ ฯ
 #๔ ม. ตํ ฯ ๕ ม. อพฺภาจิกฺขิตฺตํ ฯ

เสนาปติ ตํ ๑ ภควนฺตํ ภูตฺตาวี โอนิตฺตปตฺตปาณิ เอกมนฺตํ นิสิตฺติ ฯ
เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข สิทฺติ เสนาปติ ภควา ฌมฺมียา กถาย
สนฺทสฺเสตฺตวา สฺมาทเปตฺตวา สฺมุตฺเตเชตฺตวา สฺมปฺหิเสตฺตวา อฏฺฐายาสนา
ปฏฺกามิตฺติ ฯ

[๑๐๓] ๑๓ อฏฺฐหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมนฺนาคโต รณฺโณ ภโฑร ๒
อสฺสาชานิโย ราชาโร โหติ ราชโกคฺโค รณฺโณ องฺคนฺเตว สงฺขมฺ ๓
คจฺจติ ฯ กตเมหิ อฏฺฐหิ อิทฺติ ภิกฺขเว รณฺโณ ภโฑร อสฺสาชานิโย
อุภโต สฺสาชโต โหติ มาติโต จ ปิตฺติโต จ ยสฺสํ ทิสายํ อณฺเณปี
ภทฺตรา อสฺสาชานิยา ชายนฺติ ตสฺสํ ทิสายํ ชาโต โหติ ยํ โข
ปนฺสฺส โภชนํ เทนฺติ อลฺลํ วา สุกฺกํ วา ตํ สกฺกจฺจเยว ปริภุชฺชติ
อวิกิรฺนโต เชคฺคจฺฉิ โหติ อจฺจาร์ วา ปสฺสาร์ วา อภินิสิตฺติตุํ วา
อภินิปชฺชิตฺตุํ วา โส รโต โหติ สฺขลฺลวโส น จ อณฺเณ อสฺเส
อุพฺเพชเตตา ยานิ โข ปนฺสฺส [๔] ตานิ สฺสาเจยฺยานิ ญฺญเยยฺยานิ ฌมฺมเยยฺยานิ
วงฺเกยฺยานิ ตานิ ขถาญฺจํ สฺสารถิสฺส อวิกิตฺตวา โหติ เตสฺสมสฺส
สฺสารถิ อภินิมฺมทนาย วายมฺติ วาหิ โข ปน โหติ กามณฺเณ
อสฺสา วหนฺตฺต วา มา วา อหเมตฺถ วหิสฺสํมิตฺติ จิตฺตํ อุปฺปาเทติ
คจฺจนฺโต โข ปน อชฺชมฺคฺเคเนว คจฺจติ ถามวา โหติ ยาว
ชีวิตมฺรณฺปรียาทานา ถามํ อุปฺชิสฺเสตา อิมฺหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหฺงเคหิ
สมนฺนาคโต รณฺโณ ภโฑร อสฺสาชานิโย ราชาโร โหติ ราชโกคฺโค
रणฺโณ องฺคนฺเตว สงฺขมฺ คจฺจติ ฯ เอวเมว โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ
#๑ ม. อัย ปาโจ นตฺติ ฯ ๒ ม. ภทฺโท ฯ เอวมฺปริปี ฯ ๓ ม. สงฺขํ ฯ
#๔ ม. โหนฺติ ฯ

ฌมเมหิ สมนนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ฯเปฯ อนุตฺตริ
 ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสุตฺต ฯ กตเมหิ อฏฺฐหิ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สีลวา๓
 โหติ ปาติโมกฺขสํวรํสูโต วิหฺรติ อจฺจโรจฺรสมฺปนฺโน อณฺุมตฺเตสฺ
 วชฺเชสฺ ภยทสฺสาวิ สมหาย สิภฺขติ สิภฺขาปเทสฺ ยํ โข ปนสฺส
 โภชนํ เทนฺติ ลูภํ วา ปณฺธิตํ วา ตํ สกฺกจฺจเยว ปริภุญฺชติ
 อวิหฺลณฺมาโน เชคฺคจฺฉิ โหติ กายทฺวจฺจริเตน วจฺจิตฺวจฺจริเตน
 มโนทฺวจฺจริเตน ชิกฺคจฺฉติ ๑ ปาปกานํ อกฺุสฺถานํ ฌมฺมานํ สฺมาปฺตติยา
 โสโรโต โหติ สุขํสํวาโส น อลฺลเว ภิกฺขุ อุกฺุเพชฺเตตา ยานิ โข
 ปนสฺส [๒] ตานิ สฺาเจยฺยานิ กฺุญฺเญยฺยานิ ชิเมฺหยฺยานิ วฺงฺเกยฺยานิ ตานิ
 ยถาภฺกฺติ อวิภฺกฺตฺตา โหติ สฺตฺถริ วา วิภฺลฺลสุ วา สฺพฺรหฺมจฺจริสฺสฺเตสมฺสฺส
 สฺตฺถา วา วิภฺลฺล วา สฺพฺรหฺมจฺจริ อภินิมฺมทนาย วายมฺติ สิภฺขิตฺตา
 โข ปน โหติ กามลฺลเว ภิกฺขุ สิภฺขนฺตฺ วา มา วา อหเมตฺถ
 สิภฺขิสฺสํมิตฺติ จิตฺตํ อฺุปฺปาเทติ กจฺฉนฺโต โข ปน อฺุชฺมกฺุเกเนว
 กจฺฉติ ตฺตรายํ อฺุชฺมกฺุโก เสยฺยถิํ สฺมฺมาทิภฺุจฺฉิ ฯเปฯ
 สฺมฺมาสมฺมาธิ อารทฺฐวิริโย วิหฺรติ กามํ ตโจ จ นฺหารุ จ
 อภฺุจฺฉิ จ อวสิสฺสตฺถ สฺริเร อฺุปฺสุสฺสตฺถ มํสโลหิตํ ยนฺตํ ปฺุริสฺถาเมน
 ปฺุริสฺวิริเยน ปฺุริสฺปรกฺุเกเมน ปตฺตพฺพํ น ตํ อปาปฺุณฺนิตฺวา วิริยสฺส
 สณฺฺจานํ ภวิสฺสตีติ อิเมหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ ฌมฺเมหิ
 สมนนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ฯเปฯ อนุตฺตริ ปุณฺณกฺุเขตฺตํ
 #๑ ม. เชคฺคจฺฉิ โหติ ฯ ๒ ม. โหนฺติ ฯ

โลกสฺสาติ ฯ

[๑๐๔] ๑๔ อฏฺฐ [๑] ภิกฺขเว อสฺสขพฺงเก อฏฺฐ จ อสฺสโทเส
 เทเสสฺสามิ อฏฺฐ ปุริสขพฺงเก อฏฺฐ จ ปุริสโทเส ตํ สฺฆาถ ฯเปฯ

กตเม จ ภิกฺขเว อฏฺฐ อสฺสขพฺงกา อฏฺฐ จ อสฺสโทสา
 อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ อสฺสขพฺงโก เปหิตี วุตฺโต วิทุโธ สมาน
 โจทิตฺ สारธินา ปจฺฉโต ปฏฺฐิถกฺกติ ๒ ปีฏฺฐิตฺ รธํ ปวตฺเตติ
 เอวรูปฺปี ภิกฺขเว อิเชกจฺโจ อสฺสขพฺงโก โหติ อญฺ ภิกฺขเว ปจฺโม
 อสฺสโทโส ฯ ปฺน จปฺริ ภิกฺขเว อิเชกจฺโจ อสฺสขพฺงโก เปหิตี วุตฺโต
 วิทุโธ สมาน โจทิตฺ สारธินา ปจฺฉา ลงฺฆปฺติ ๓ กุพฺพริ ปหฺรติ ๔
 ทิถนฺทํ ฆยฺชติ เอวรูปฺปี ภิกฺขเว อิเชกจฺโจ อสฺสขพฺงโก โหติ
 อญฺ ภิกฺขเว ทฺติโย อสฺสโทโส ฯ ปฺน จปฺริ ภิกฺขเว อิเชกจฺโจ
 อสฺสขพฺงโก เปหิตี วุตฺโต วิทุโธ สมาน โจทิตฺ สारธินา รธิสาย
 สत्ถิ อสฺสชฺชิตฺวา รธิสฺเยว อชฺโณมทฺทติ เอวรูปฺปี ภิกฺขเว
 อิเชกจฺโจ อสฺสขพฺงโก โหติ อญฺ ภิกฺขเว ตฺติโย อสฺสโทโส ฯ
 ปฺน จปฺริ ภิกฺขเว อิเชกจฺโจ อสฺสขพฺงโก เปหิตี วุตฺโต วิทุโธ
 สมาน โจทิตฺ สारธินา อุมฺมคฺคํ คณฺหาติ อฺพพฺณฺมํ รธํ กโรติ
 เอวรูปฺปี ภิกฺขเว อิเชกจฺโจ อสฺสขพฺงโก โหติ อญฺ ภิกฺขเว
 จตฺตโต อสฺสโทโส ฯ ปฺน จปฺริ ภิกฺขเว อิเชกจฺโจ อสฺสขพฺงโก
 เปหิตี วุตฺโต วิทุโธ สมาน โจทิตฺ สारธินา ลงฺฆติ ปุริมํ กายํ
 ปคฺคณฺหาติ ปุริเม ปาเท เอวรูปฺปี ภิกฺขเว อิเชกจฺโจ อสฺสขพฺงโก
 #๑ ม. จ ฯ ๒ ม. ปฏฺฐิกกฺกติ ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ ๓ ม. ลงฺฆติ ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ
 #๔ ม. หนฺติ ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ

โหติ อัย ภิกฺขเว ปณฺจโม อสฺสโทโส ฯ ปุณฺ จปริ ภิกฺขเว
อิเชกฺโข อสฺสขพฺงโก เปหิตี วุตฺโต วิทุโธ สฺมานโ จาทิตฺ สาราณิยา
อนาทยิตฺวา [๑] ปโฏทญฺญี ๒ ทนฺเตหิ มฺหาธาณิ วิทุธฺสิตฺวา เยนกามิ
ปกฺกมฺติ เอวฺรุโปปี ภิกฺขเว อิเชกฺโข อสฺสขพฺงโก โหติ อัย
ภิกฺขเว ฉญฺโฆ อสฺสโทโส ฯ ปุณฺ จปริ ภิกฺขเว อิเชกฺโข อสฺสขพฺงโก
เปหิตี วุตฺโต วิทุโธ สฺมานโ จาทิตฺ สาราณิยา เนว อภิกฺกมฺติ โน
ปฏิกฺกมฺติ ตตฺถเว จิตฺถุจายิตฺโหติ โหติ เอวฺรุโปปี ภิกฺขเว
อิเชกฺโข อสฺสขพฺงโก โหติ อัย ภิกฺขเว สศตโม อสฺสโทโส ฯ
ปุณฺ จปริ ภิกฺขเว อิเชกฺโข อสฺสขพฺงโก เปหิตี วุตฺโต วิทุโธ
สฺมานโ จาทิตฺ สาราณิยา ปุริเมว ๓ ปาทฺ สํหริตฺวา ปจฺฉิเม ๔ ปาทฺ
สํหริตฺวา ตตฺถเว จตฺตาริ ปาทฺ อภินิสิตฺติ เอวฺรุโปปี ภิกฺขเว
อิเชกฺโข อสฺสขพฺงโก โหติ อัย ภิกฺขเว อฏฺฐโม อสฺสโทโส ฯ
อิเม โข ภิกฺขเว อฏฺฐ อสฺสขพฺงกา อฏฺฐ จ อสฺสโทสา ฯ

กตฺเม จ ภิกฺขเว อฏฺฐ ปุริสขพฺงกา อฏฺฐ จ ปุริสโทสา
อิชฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ภิกฺขุ อาปตฺติยา โจเทนฺติ โส ภิกฺขุ ภิกฺขุหิ
อาปตฺติยา โจทียมาโน น สรามิ ๕ น สรามิติ อาปตฺติยา ๖ นิพฺเพเจติ
เสยฺยถาปี โส ภิกฺขเว อสฺสขพฺงโก เปหิตี วุตฺโต วิทุโธ สฺมานโ
จาทิตฺ สาราณิยา ปจฺฉโต ปฏฺฐกฺกติ ปิฏฺฐิตฺ รธิ ปวตฺเตติ
ตถฺปมาหิ ภิกฺขเว อิมิ ปุคฺคถิ วทามิ เอวฺรุโปปี ภิกฺขเว อิเชกฺโข
ปุริสขพฺงโก โหติ อัย ภิกฺขเว ปจฺโม ปุริสโทโส ฯ ปุณฺ จปริ
#๑ ม. สารถิ อนาทยิตฺวา ฯ ๒ ส. ย. ปโตทํ ฯ ม. ปโตทญฺญี ฯ ๓ ม. ปุริเม จ ฯ
#๔ ม. ปจฺฉิเม จ ฯ ๕ ม. น สรามิติ น อามณฺจติ ฯ ๖ ม. อตฺติยา ฯ

ภิกฺขเว ภิกฺขุ ภิกฺขุ อาปตฺติยา โจเทนฺติ โส ภิกฺขุ ภิกฺขุหิ อาปตฺติยา
โจทฺยมาโน โจทฺนฺเยว ๑ ปฏิปฺพรติ กิ นฺ โข ตฺยหํ พาลสฺส
อพฺยตฺตสฺส ภณฺนิเตน ตฺวํปี นาม ภณฺนิตฺตพฺพิ มณฺณสีติ เสยฺยถาปี
โส ภิกฺขเว อสฺสขพฺงโก เปหิตี วุตฺโต วิทฺโธ สฺมาโน โจทฺติโต สารณฺนา
ปจฺจมา ลงฺกมฺปิ กุพฺพรํ ปหฺรติ ตฺทณฺทํ ภณฺชติ ตถฺปมาหํ ภิกฺขเว
อิมํ ปุคฺคํ วทามิ เอวฺรูโปปี ภิกฺขเว อีเชกฺจโจ ปุริสขพฺงโก
โหติ อัย ภิกฺขเว ทฺติโย ปุริสโทโส ฯ ปุณ จปริ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
ภิกฺขุ อาปตฺติยา โจเทนฺติ โส ภิกฺขุ ภิกฺขุหิ อาปตฺติยา โจทฺยมาโน
โจทฺกสฺเสว ปจฺจาโรเปติ ตฺวํปี โขสิ อิตฺถนฺนามํ อาปตฺตี อาปนฺโน
ตฺวํ ตาว ปจฺมํ ปฏิกโรหิตี เสยฺยถาปี โส ภิกฺขเว อสฺสขพฺงโก
เปหิตี วุตฺโต วิทฺโธ สฺมาโน โจทฺติโต สารณฺนา รติสาย สตฺถิ
อฺสฺสขชฺชิตฺวา รติสฺเยว อชฺโณมทฺทติ ตถฺปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคํ
วทามิ เอวฺรูโปปี ภิกฺขเว อีเชกฺจโจ ปุริสขพฺงโก โหติ อัย ภิกฺขเว
ตฺติโย ปุริสโทโส ฯ ปุณ จปริ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ภิกฺขุ อาปตฺติยา โจเทนฺติ
โส ภิกฺขุ ภิกฺขุหิ อาปตฺติยา โจทฺยมาโน อณฺเณนาณฺณํ ปฏฺิจรติ
พหิทฺธา กถํ อปนาเมติ โภปณฺจ โทสณฺจ อปฺปจฺจยณฺจ ปาตฺกโรติ
เสยฺยถาปี โส ภิกฺขเว อสฺสขพฺงโก เปหิตี วุตฺโต วิทฺโธ สฺมาโน
โจทฺติโต สารณฺนา อุมฺมคฺคํ กณฺหาติ อฺพพฺณฺมํ รถํ กโรติ ตถฺปมาหํ
ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคํ วทามิ เอวฺรูโปปี ภิกฺขเว อีเชกฺจโจ ปุริสขพฺงโก
โหติ อัย ภิกฺขเว จตฺตฺโต ปุริสโทโส ฯ ปุณ จปริ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ภิกฺขุ
#๑ ม. โจทกฺเยว ฯ

อาปตติยา โจเทนติ โส ภิกขุ ภิกขุหิ อาปตติยา โจทียมาโน
สงฆมชฺเฒ พาวา วิกุเขปํ ภาณติ ๑ เสยฺยถาปี โส ภิกขเว อสฺสขพฺงโก
เปหิตี วุตฺโต วิทฺโธ สมานโน โจทิตฺโต สารถินา ลงฺฆเมติ ปุริมํ กายํ
ปกฺกณฺหาติ ปุริเม ปาเท ตถฺอุปมาหิ ภิกขเว อิมํ ปุคฺคํ วทามิ
เอวฺรูโปปี ภิกขเว อิเชกฺจโจ ปุริสขพฺงโก โหติ อยํ ภิกขเว ปญฺจโม
ปุริสโทโส ฯ ปุณ จปฺริ ภิกขเว ภิกขุํ ภิกขุ อาปตติยา โจเทนติ
โส ภิกขุ ภิกขุหิ อาปตติยา โจทียมาโน อนาถยิตฺวา สงฺฆํ
อนาถยิตฺวา โจทกํ สาปตฺติโกว เยนกามํ ปกฺกมฺติ เสยฺยถาปี โส
ภิกขเว อสฺสขพฺงโก เปหิตี วุตฺโต วิทฺโธ สมานโน โจทิตฺโต สารถินา
อนาถยิตฺวา [๒] ปโฏทยญฺจึ ทนฺเตหิ มุขาธาณํ วิทฺธํสิตฺวา เยนกามํ
ปกฺกมฺติ ตถฺอุปมาหิ ภิกขเว อิมํ ปุคฺคํ วทามิ เอวฺรูโปปี ภิกขเว
อิเชกฺจโจ ปุริสขพฺงโก โหติ อยํ ภิกขเว ญฺจโจ ปุริสโทโส ฯ ปุณ
จปฺริ ภิกขเว ภิกขุํ ภิกขุ อาปตติยา โจเทนติ โส ภิกขุ ภิกขุหิ
อาปตติยา โจทียมาโน เนวาทํ อาปนฺโนมฺหิ น ปนาหํ อาปนฺโนมฺหิตี
โส ตฺถุหิภาเวน สงฺฆํ วิเหเสติ ๑ เสยฺยถาปี โส ภิกขเว อสฺสขพฺงโก
เปหิตี วุตฺโต วิทฺโธ สมานโน โจทิตฺโต สารถินา เนว อภิกฺกมฺติ โน
ปฏิกฺกมฺติ ตตฺถเว จิตฺถุจายญฺจิตฺโต โหติ ตถฺอุปมาหิ ภิกขเว
อิมํ ปุคฺคํ วทามิ เอวฺรูโปปี ภิกขเว อิเชกฺจโจ ปุริสขพฺงโก
โหติ อยํ ภิกขเว สศตโม ปุริสโทโส ฯ ปุณ จปฺริ ภิกขเว ภิกขุ
ภิกขุ อาปตติยา โจเทนติ โส ภิกขุ ภิกขุหิ อาปตติยา โจทียมาโน
#๑ ม. พาววิกุเขปํ กโรติ ฯ ๒ ม. สารถึ อนาถยิตฺวา ฯ ๓ ย. วิเหเสติ ฯ

เอวมาห กิ ฺนุ โข ตฺเมห อายสฺมนฺโต อติพาพฺหิ มยิ พฺยวภา
ยาว อิทานาหิ สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺติสฺสามิติ โส สิกฺขํ
ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺติตฺวา เอวมาห อิทานิ โข ตฺเมห อายสฺมนฺโต
อตุตมฺนา โหถาติ เสยฺยถาปิ โส ภิกฺขเว อสฺสขพฺงโก เปหิตี วุตฺโต
วิทฺุโธ สฺมาโน โจทิตฺ สาราถินา ปฺริเมว ๑ ปาเท สํหริตฺวา ปจฺฉิเม ๒
ปาเท สํหริตฺวา ตตฺถเวว จตฺตาริ ปาเท อภินิสฺสํหิติ ตถฺอุปมาหิ
ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคํ วทามิ เอวฺวโปปิ ภิกฺขเว อิคฺเชจฺจ
ปฺริสขพฺงโก โหติ อยํ ภิกฺขเว อฏฺฐโม ปฺริสทโทโส ฯ อิเม โข
ภิกฺขเว อฏฺฐ ปฺริสขพฺงกา อฏฺฐ จ ปฺริสทโทสาติ ฯ

[๑๐๕] ๑๕ อฏฺฐิมานิ ภิกฺขเว มลานิ ฯ กตฺมานิ อฏฺฐ
อสฺชฌายมฺลา ภิกฺขเว มนฺตา อนฺนฏฺฐจฺานมฺลา ภิกฺขเว ฆฺรา มลํ
ภิกฺขเว วณฺณสฺส โกสฺชชฺ ฺปมาโท ภิกฺขเว รกฺขโต มลํ มลํ ภิกฺขเว
อิตฺถิยา ทฺวจฺริตํ มจฺเจรํ ภิกฺขเว ททโต มลํ มลา ภิกฺขเว ปาปกา
อกุสฺลา ฆมฺมา อสฺมี โลกเ ปรมฺหิ จ ตโต จ ๓ ภิกฺขเว มลา มลตฺรํ
อวิชฺชาปรมํ มลํ ฯ อิมานิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐ มลานิตี ฯ

- อสฺชฌายมฺลา มนฺตา   อนฺนฏฺฐจฺานมฺลา ฆฺรา
- มลํ วณฺณสฺส โกสฺชชฺ   ปมาโท รกฺขโต มลํ
- มลิตฺถิยา ทฺวจฺริตํ   มจฺเจรํ ททโต มลํ
- มลาเว ปาปกา ฆมฺมา   อสฺมี โลกเ ปรมฺหิ จ
- ตโต มลา มลตฺรํ   อวิชฺชา ปรมํ มลนฺติ ฯ

#๑ ม. ปฺริเม จ ฯ ๒ ม. ปจฺฉิเม จ ฯ ๓ ม. จสทฺโท นตฺถิ ฯ

[๑๐๖] ๑๖ อฏฺฐหิ ภิกฺขเว ชมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ ทูเตยฺย
คณฺตุมรหติ ฯ กตฺเมหิ อฏฺฐหิ อีช ภิกฺขเว ภิกฺขุ โสตา จ โหติ
สาเวตา จ อุกฺคเหตา จ ชาเรตา จ วิญฺญาตา จ วิญฺญาเปตา จ
กุสโล จ สหิตาสหิตสฺส โน จ กลหการโก ฯ อิมฺเห โข ภิกฺขเว
อฏฺฐหิ ชมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ ทูเตยฺย คณฺตุมรหติ ฯ

อฏฺฐหิ ภิกฺขเว ชมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต สาริปฺตุโต ทูเตยฺย
คณฺตุมรหติ ฯ กตฺเมหิ อฏฺฐหิ อีช ภิกฺขเว สาริปฺตุโต โสตา จ
โหติ สาเวตา จ อุกฺคเหตา จ ชาเรตา จ วิญฺญาตา จ วิญฺญาเปตา
จ กุสโล จ สหิตาสหิตสฺส โน จ กลหการโก ฯ อิมฺเห โข ภิกฺขเว
อฏฺฐหิ ชมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต สาริปฺตุโต ทูเตยฺย คณฺตุมรหตีติ ฯ

โย เว น พุยาชติ วตฺวา ๑ ปริสฺส อุกฺคหฺวาทินิ ๒
น จ หาเปติ วจัน น จ หาเปติ ๓ สาสัน
อสนฺทิกฺขจฺจ เต ภณฺติ ๔ ปุจฺฉนฺโต น จ กุปฺปติ
ส เว ตาทิสโก ภิกฺขุ ทูเตยฺย คณฺตุมรหตีติ ฯ

[๑๐๗] ๑๗ อฏฺฐหิ ภิกฺขเว อากาเรหิ อิตฺถิ ปุริสฺส พนฺชติ ฯ
กตฺเมหิ อฏฺฐหิ รูเปน ๕ ภิกฺขเว อิตฺถิ ปุริสฺส พนฺชติ หสิเตน ภิกฺขเว
อิตฺถิ ปุริสฺส พนฺชติ ภณฺเตน ภิกฺขเว อิตฺถิ ปุริสฺส พนฺชติ คีเตน ๖
ภิกฺขเว อิตฺถิ ปุริสฺส พนฺชติ โรณฺเณน ๗ ภิกฺขเว อิตฺถิ ปุริสฺส พนฺชติ
อากปฺเปน ๘ ภิกฺขเว อิตฺถิ ปุริสฺส พนฺชติ วนภงฺเคน ๙ ภิกฺขเว อิตฺถิ ปุริสฺส
พนฺชติ ผสฺเสน ภิกฺขเว อิตฺถิ ปุริสฺส พนฺชติ ฯ อิมฺเห โข ภิกฺขเว

#๑ ม. - พุยถติ ปตฺวา ฯ ๒ ม. อุกฺควาทินิ ฯ ๓ ม. ฉาเทติ ฯ ๔ ม. อสนฺทิกฺขณฺจ
#ภณฺติ ฯ ๕ ม. รุณฺเณน ฯ ๖ ม. อากปฺเปน ฯ ๗ ม. วนภงฺเคน ฯ ๘ ม. คณฺเชน ฯ
#๙ ม. รเสน ฯ

อฏฺฐหากาเรหิ อิตฺถิ ปุริสํ พนฺชติ เตหิ ๑ ภิกฺขเว สุตฺตา สุพฺนฺชาเยว ๒
ปาเสน ๓ พนฺชติ ฯ

[๑๐๘] ๑๘ อฏฺฐหิ ภิกฺขเว อากาเรหิ ปุริโส อิตฺถิ พนฺชติ ฯ
กตเมหิ อฏฺฐหิ รูเปเน ๔ ภิกฺขเว ปุริโส อิตฺถิ พนฺชติ หสิเตน
ภิกฺขเว ปุริโส อิตฺถิ พนฺชติ ภาณิเตน ภิกฺขเว ปุริโส อิตฺถิ พนฺชติ
คิเตน ๕ ภิกฺขเว ปุริโส อิตฺถิ พนฺชติ โรณฺเณเน ๖ ภิกฺขเว ปุริโส อิตฺถิ
พนฺชติ อากปฺเปเน ๗ ภิกฺขเว ปุริโส อิตฺถิ พนฺชติ วนภฺงเคน ๘ ภิกฺขเว
ปุริโส อิตฺถิ พนฺชติ ผสฺเสเน ภิกฺขเว ปุริโส อิตฺถิ พนฺชติ ฯ อิเมหิ
โฆ ภิกฺขเว อฏฺฐหากาเรหิ ปุริโส อิตฺถิ พนฺชติ เตหิ ๑ ภิกฺขเว
สุตฺตา สุพฺนฺชาเยว ๒ ปาเสน ๓ พนฺชติ ฯ

[๑๐๙] ๑๙ เอกํ สมยํ ภควา เวรณฺชาयํ วิหริติ นเพรฺรปุจิมณฺเฑ ๕ ฯ
อดโฆ ปหาราโท อสุรินฺโโท येเน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา
ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ ฯ เอกมนฺตํ จิตฺตํ โฆ ปหาราทำ
อสุรินฺทํ ภควา เอตทโวจ อปี ปน ปหาราถ อสุรา มหาสมฺมุเท
อภिरมนฺตํ ๑ อภिरมนฺติ ภาเนเต อสุรา มหาสมฺมุเทติ ๑ กติ ปน
ปหาราถ มหาสมฺมุเท อจฺฉริยา อพฺภุตฺตมฺมา ๑๐ เย ทิสฺวา ทิสฺวา
อสุรา มหาสมฺมุเท อภिरมนฺตํ ๑ อฏฺฐ ภาเนเต มหาสมฺมุเท อจฺฉริยา
อพฺภุตฺตมฺมา เย ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมฺมุเท อภिरมนฺติ
กตเม อฏฺฐ มหาสมฺมุโท ภาเนเต อนฺนุปฺพุพฺพนินฺโน อนฺนุปฺพุพฺโปโณ
#๑ ม. เต ฯ ๒ ม. สุพฺนฺชาเย ฯ ๓ ม. ผสฺเสเน พนฺชติ ฯ ๔ ม. รุณฺเณเน ฯ
#๕ ม. อากปฺเปเน ฯ ๖ ม. วนภฺงเคน ฯ ๗ ม. คนฺเชเน ฯ ๘ ม. รเสน ฯ
#๙ ม. นเพรฺรปุจิมณฺฑมฺมุเต ฯ ๑๐ ม. อพฺภุตฺตา ฐมฺมา ฯ เอวมฺมปริปี ฯ

อนุப்புพพภาโร นายตเถเนว ปปาโต ยมปี ฆนเต มหาสมุทโท
อนุப்புพพนิโน อนุப்புพโปโณ อนุப்புพพภาโร นายตเถเนว ปปาโต
อัย ฆนเต มหาสมุทเท ปจโอม อจจริโย อพุกตธมโม ยั ทิสวา
ทิสวา อสุรา มหาสมุทเท อภิรมนุติ ๑ ปุณ จปรี ฆนเต มหาสมุทโท
จิตธมโม เวลนนาติวตตติ ยมปี ฆนเต มหาสมุทโท จิตธมโม
เวลนนาติวตตติ อัย ฆนเต มหาสมุทเท ทุติโย อจจริโย อพุกตธมโม
ยั ทิสวา ทิสวา อสุรา มหาสมุทเท อภิรมนุติ ๑ ปุณ จปรี
ฆนเต มหาสมุทโท น มเตน กุณเปณ สัวตตติ ๑ ยั โหติ มหาสมุทเท
มตัง กุณเป์ ตัง จิปปเมว ตีริ วาเหติ ถลั อสุสาเทติ ๒ ยมปี
ฆนเต มหาสมุทโท น มเตน กุณเปณ สัวตตติ ยั โหติ มหาสมุทเท
มตัง กุณเป์ ตัง จิปปเมว ตีริ วาเหติ ถลั อสุสาเทติ อัย
ฆนเต มหาสมุทเท ตติโย อจจริโย อพุกตธมโม ยั ทิสวา ทิสวา
อสุรา มหาสมุทเท อภิรมนุติ ๑ ปุณ จปรี ฆนเต ยากาจิ มหานทियो
เสยยถิทั คงคา ยมูนา อจจรวตี สรภู มหิ ตา มหาสมุททั
ปตฺวา ชนฺหติ ปุริมานิ นามโคตฺตานิ มหาสมุทโทเตวว สงฺขยั
คจฺจนฺติ ยมปี ฆนเต ยากาจิ มหานทियो เสยยถิทั คงคา
ยมูนา อจจรวตี สรภู มหิ ตา มหาสมุททั ปตฺวา ชนฺหติ ปุริมานิ
นามโคตฺตานิ มหาสมุทโทเตวว สงฺขยั คจฺจนฺติ อัย ฆนเต๔
มหาสมุทเท จตฺตุโถ อจจริโย อพุกตธมโม ยั ทิสวา ทิสวา อสุรา
มหาสมุทเท อภิรมนุติ ๑ ปุณ จปรี ฆนเต ยากาจิ ๓ โลก สวณฺติโย
#๑ ม. สัวสตี ๑ ๒ ม. อสุสาเรติ ๑ เอวมุปริปิ ๑ ๓ ม. ยาจ ๑

มหาสมุทท์ อปฺเปนฺติ ยา จ อนฺตลิกฺขา ชารา ปตฺนฺติ น เตน
มหาสมุทฺทสฺส อุนฺตํ ๑ วา ปุรฺตํ วา ปญฺญาติ ยมฺปิ ฆนฺเต
ยา กาจิ โลเก สวณฺติโย มหาสมุทฺท์ อปฺเปนฺติ ยา จ อนฺตลิกฺขา
ชารา ปตฺนฺติ น เตน มหาสมุทฺทสฺส อุนฺตํ ๑ วา ปุรฺตํ วา
ปญฺญาติ อัย ฆนฺเต มหาสมุทฺเท ปญฺจโม อจฺฉริโย อพฺภุตฺทมฺโม
ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมฺนฺติ ฯ ปฺน จปฺริ
ฆนฺเต มหาสมุทฺโท เอกฺรโต โลณฺรโต ยมฺปิ ฆนฺเต มหาสมุทฺโท
เอกฺรโต โลณฺรโต อัย ฆนฺเต มหาสมุทฺเท ฉฺฉฺโจ อจฺฉริโย
อพฺภุตฺทมฺโม ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมฺนฺติ ฯ ปฺน
จปฺริ ฆนฺเต มหาสมุทฺโท พหุรฺตโน อนฺกรตโน ตตฺริมาณี รตนานิ
เสยฺยถิทํ มุตฺตา มณฺนิ เวทฺฐริโย สงฺโข สิลลา ปวาฬํ รชตํ ชาตฺรुปํ
โลหิตฺงฺโก ๒ มสารคฺคํ ยมฺปิ ฆนฺเต มหาสมุทฺโท พหุรฺตโน
อนฺกรตโน ตตฺริมาณี รตนานิ เสยฺยถิทํ มุตฺตา มณฺนิ เวทฺฐริโย
สงฺโข สิลลา ปวาฬํ รชตํ ชาตฺรุปํ โลหิตฺงฺโก ๒ มสารคฺคํ อัย
ฆนฺเต มหาสมุทฺเท สคฺตโม อจฺฉริโย อพฺภุตฺทมฺโม ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา
อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมฺนฺติ ฯ ปฺน จปฺริ ฆนฺเต มหาสมุทฺโท มหตฺ
ภูตานิ อวาโส ตตฺริเม ภูตา ติมิติมิงฺคลา ติมิริมิงฺคลา ๓ อสุรา
นาคา คนฺธพฺพา สนฺติ มหาสมุทฺเท โยชนสติกาปี อตฺตภาวา
ทฺวิโยชนสติกาปี อตฺตภาวา ติโยชนสติกาปี อตฺตภาวา จตุโยชนสติกาปี
อตฺตภาวา ปญฺจโยชนสติกาปี อตฺตภาวา ยมฺปิ ฆนฺเต มหาสมุทฺโท
#๑ ม. อุนฺตํ ฯ ๒ ม. โลหิตโก ฯ ๓ ม. ติมิ ติมิงฺคโล ติมิริมิงฺคโล ฯ
#เอวมฺปฺริปี ฯ

มหตฺ ภูตานํ อวาโส ตตฺริเม ภูตา ติมิติมิงฺคลา ติมิรมิงฺคลา อสุรา
นาคา กนฺธพฺพา สนฺติ มหาสมฺมุเท โยชนสติกาปี อตฺตภาวา ฯเปฯ
ติโยชนสติกาปี จตุโยชนสติกาปี ปณฺจโยชนสติกาปี อตฺตภาวา อัย
ภนฺเต มหาสมฺมุเท อฎฐโม อจฺฉริโย อพฺภุตฺตมฺโม ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา
อสุรา มหาสมฺมุเท อภิรมฺนฺติ ฯ อิม โข ภนฺเต มหาสมฺมุเท อฎฐ
อจฺฉริยา อพฺภุตฺตมฺมา เย ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมฺมุเท อภิรมฺนฺติ ฯ

อปี ปน ภนฺเต ภิกฺขุ อิมสฺมี ฌมฺมวินฺเย อภิรมฺนฺตฺติ ฯ อภิรมฺนฺติ
ปหาราท ภิกฺขุ อิมสฺมี ฌมฺมวินฺเยติ ฯ กติ ปน ภนฺเต อิมสฺมี
ฌมฺมวินฺเย อจฺฉริยา อพฺภุตฺตมฺมา เย ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขุ อิมสฺมี
ฌมฺมวินฺเย อภิรมฺนฺตฺติ ฯ อฎฐ ปหาราท อิมสฺมี ฌมฺมวินฺเย อจฺฉริยา
อพฺภุตฺตมฺมา เย ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขุ อิมสฺมี ฌมฺมวินฺเย
อภิรมฺนฺติ กตฺเม อฎฐ เสยฺยถาปี ปหาราท มหาสมฺมุโท
อนฺุพฺพพฺนิโน อนฺุพฺพพฺโปโณ อนฺุพฺพพฺพฺภาโร นายตฺเกเนว ปปาโต
เอวเมว โข ปหาราท อิมสฺมี ฌมฺมวินฺเย อนฺุพฺพพฺสิกฺขา อนฺุพฺพพฺกิริยา
อนฺุพฺพพฺปฏิปทา นายตฺเกเนว อณฺุณาปฺฏิเวโร ยมฺปิ ปหาราท อิมสฺมี
ฌมฺมวินฺเย อนฺุพฺพพฺสิกฺขา อนฺุพฺพพฺกิริยา อนฺุพฺพพฺปฏิปทา นายตฺเกเนว
อณฺุณาปฺฏิเวโร อัย ปหาราท อิมสฺมี ฌมฺมวินฺเย ปจฺโม อจฺฉริโย
อพฺภุตฺตมฺโม ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขุ อิมสฺมี ฌมฺมวินฺเย อภิรมฺนฺติ ฯ
เสยฺยถาปี ปหาราท มหาสมฺมุโท จิตฺตมฺโม เวลํ นาติวตฺตติ
เอวเมว โข ปหาราท ยํ มยา สวากานํ สิกฺขาปทํ ปณฺุตฺตํ ตํ มม

สาวกา ชีวิตเหตุปี นาทิกกมนฺติ ยมฺปิ ปหาราท มยา สาวกานํ
สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ ตํ มม สาวกา ชีวิตเหตุปี นาทิกกมนฺติ อัย
ปหาราท อิมสฺมี ฌมฺมวินเย ทฺติโย อจฺฉริโย อพฺภุตฺตมฺโม ยํ ทิสฺวา
ทิสฺวา ภิกฺขุ อิมสฺมี ฌมฺมวินเย อภิรมฺนฺติ ฯ เสยฺยถาปี ปหาราท
มหาสมฺมุทโท น มเตน กุณฺเปน สํวตฺตติ ๑ ยํ โหติ มหาสมฺมุเท
มตํ กุณฺปี ตํ ชิปฺปเมว ตีริ วาเหติ ถลํ อุตฺสาเทติ เอวเมว โข
ปหาราท โย โส ปุคฺคโล ทฺตฺสึโล ปาปมฺโม อสฺสิจฺสงฺกสฺสรสมาจาโร
ปฏิจฺจนฺนกมฺมนฺโต อสฺสมโณ สมณปฏฺิณฺโณ อพฺรหฺมจาริ พฺรหฺมจาริปฏฺิณฺโณ
อนฺโตปฺปติ อวสฺสุโต กสมฺพุทฺธาโต ๒ น เตน สงฺโฆ สํวสฺติ
ชิปปเมว นํ สนฺนิปตฺติวา อุกฺชิปฺติ กิณฺจาปี โส โหติ มชฺเฌ
ภิกฺขุสงฺฆมฺสฺส นิสฺสินฺโน อถ โข โส อารกาว สงฺฆมฺมหา สงฺโฆ จ เตน
ยมฺปิ ปหาราท โย ปุคฺคโล ทฺตฺสึโล ปาปมฺโม อสฺสิจฺสงฺกสฺสรสมาจาโร
ปฏิจฺจนฺนกมฺมนฺโต อสฺสมโณ สมณปฏฺิณฺโณ อพฺรหฺมจาริ พฺรหฺมจาริปฏฺิณฺโณ
อนฺโตปฺปติ อวสฺสุโต กสมฺพุทฺธาโต น เตน สงฺโฆ สํวสฺติ
ชิปปเยว นํ สนฺนิปตฺติวา อุกฺชิปฺติ กิณฺจาปี โส โหติ มชฺเฌ
ภิกฺขุสงฺฆมฺสฺส นิสฺสินฺโน อถ โข โส อารกาว สงฺฆมฺมหา สงฺโฆ จ เตน
อัย ปหาราท อิมสฺมี ฌมฺมวินเย ตฺติโย อจฺฉริโย อพฺภุตฺตมฺโม ยํ
ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขุ อิมสฺมี ฌมฺมวินเย อภิรมฺนฺติ ฯ เสยฺยถาปี
ปหาราท ยา กาจิ มหฺานทฺิโย เสยฺยถิํ คงฺคา ยมฺนา อจิรวตี
สฺรภู มหิ ตา มหาสมฺมุทํ ปตฺวา ชนฺนติ ปุริมานิ นามโคตฺตานิ
#๑ ม. สํวสฺติ ฯ ๒ ม. กสมฺพุทฺธาโต ฯ เอวมฺปรีปี ฯ

มหาสมุทโทเทวว สงขยํ คจฺจนฺตึ เอวเมว โข ปหาราท จตุตาโรเม
วณฺณา ขตฺติยา พุราหุมนฺนา เวสฺสา สุทฺทา เต ตถาคตปฺปเวทิตะ
ชฺมมวินเย อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตฺวา ชนฺตึ ปริมาณิ นามโคตฺตานิ
สมโณ สกฺยปฺตฺติโยเตว ๑ สงขยํ คจฺจนฺตึ ยมฺปิ ปหาราท
จตุตาโรเม วณฺณา ขตฺติยา พุราหุมนฺนา เวสฺสา สุทฺทา เต
ตถาคตปฺปเวทิตะ ชฺมมวินเย อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตฺวา ชนฺตึ
ปริมาณิ นามโคตฺตานิ สมโณ สกฺยปฺตฺติโยเตว ๑ สงขยํ คจฺจนฺตึ
อยมฺปิ ปหาราท อิมสฺมี ชฺมมวินเย จตฺตโถ อจฺจริโย อพฺกุตชฺมโม
ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขุ อิมสฺมี ชฺมมวินเย อภิรมฺนฺตึ ฯ เสยฺยถาปิ
ปหาราท ยา กาจิ โลเก สวณฺตฺติโย มหาสมุทฺทํ อปฺเปนฺตฺติ ยา จ
อนฺตฺติกา ธารา ปตฺนฺตฺติ น เตน มหาสมุทฺทสฺส อุนฺนตฺตํ วา
ปฺรตฺตํ วา ปณฺณายติ เอวเมว โข ปหาราท พหุ เจปิ ภิกฺขุ
อนฺปาทิสฺสาย นิพฺพานชาตฺถยา ปรินิพฺพายนฺตฺติ น เตน นิพฺพานชาตฺถยา
อุนฺนตฺตํ วา ปฺรตฺตํ วา ปณฺณายติ ยมฺปิ ปหาราท พหุ เจปิ
ภิกฺขุ อนฺปาทิสฺสาย นิพฺพานชาตฺถยา ปรินิพฺพายนฺตฺติ น เตน
นิพฺพานชาตฺถยา อุนฺนตฺตํ วา ปฺรตฺตํ วา ปณฺณายติ อัยฺ ปหาราท อิมสฺมี
ชฺมมวินเย ปณฺจโม อจฺจริโย อพฺกุตชฺมโม ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขุ
อิมสฺมี ชฺมมวินเย อภิรมฺนฺตฺติ ฯ เสยฺยถาปิ ปหาราท มหาสมุทฺโท
เอกรโส โลณฺรโส เอวเมว โข ปหาราท อัยฺ ชฺมมวินโย
เอกรโส วิมุตฺติโร ยมฺปิ ปหาราท อัยฺ ชฺมมวินโย เอกรโส
#๑ ม. สมณฺนา สกฺยปฺตฺติยาเตว ฯ

วิมุตฺติโรโส อัย ปหาราท อิมสฺมี ฌมฺมวินเย ญฺโฐ อจฺฉริโย
อพฺภุตฌมฺโม ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขุ อิมสฺมี ฌมฺมวินเย อภิรมฺนฺติ ฯ
เสยฺยถาปี ปหาราท มหาสมฺมุทโท พหุรตโน อนนฺกรตโน ตตฺริมานิ
รตฺนานิ เสยฺยถิํ มุตฺตา มณิ เวทฺฐริโย สงฺโฆ สีลา ปวาฬ
รชตํ ชาตฺรูปํ โลหิตฺตฺโค มสฺสารคฺคฺลํ เอวเมว โข ปหาราท อัย
ฌมฺมวินโย พหุรตโน อนนฺกรตโน ตตฺริมานิ รตฺนานิ เสยฺยถิํ
จตฺตารโ สติปญฺ्ञานา จตฺตารโ สมฺมปฺปชานา จตฺตารโ อิทธิปาทา
ปณฺจจินฺทฺริยานิ ปณฺจ พลานิ สตฺต โขชฌงฺกา อริโย อฏฺฐงฺกิโก
มคฺโค ยมฺปิ ปหาราท อัย ฌมฺมวินโย พหุรตโน อนนฺกรตโน
ตตฺริมานิ รตฺนานิ เสยฺยถิํ จตฺตารโ สติปญฺ्ञานา จตฺตารโ
สมฺมปฺปชานา จตฺตารโ อิทธิปาทา ปณฺจจินฺทฺริยานิ ปณฺจ พลานิ
สตฺต โขชฌงฺกา อริโย อฏฺฐงฺกิโก มคฺโค อัย ปหาราท
อิมสฺมี ฌมฺมวินเย สตฺตโม อจฺฉริโย อพฺภุตฌมฺโม ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา
ภิกฺขุ อิมสฺมี ฌมฺมวินเย อภิรมฺนฺติ ฯ เสยฺยถาปี ปหาราท มหาสมฺมุทโท
มหตฺ ภูตานิ อวาโส ตตฺริเม ภูตา ติมิติมิงฺคฺลา ติมิมิงฺคฺลา
อสุรา นาคา คนฺธพฺพา สนฺติ มหาสมฺมุทเท โยชนสตฺถิภาปี
อตุตฺถาภา ทฺวิโยชนสตฺถิภาปี อตุตฺถาภา ติโยชนสตฺถิภาปี อตุตฺถาภา
จตุโยชนสตฺถิภาปี อตุตฺถาภา ปณฺจโยชนสตฺถิภาปี อตุตฺถาภา เอวเมว
โข ปหาราท อัย ฌมฺมวินโย มหตฺ ภูตานิ อวาโส ตตฺริเม
ภูตา โสตาปนฺโน โสตาปตฺติผลสจฺฉนิกิริยาชฺช ปฏฺฐิปนฺโน สกทาคามิ

สททาคามีผลสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน อนาคามี อนาคามีผลสจฺฉิกิริยาย
ปฏิปนฺโน อรหา อรหตฺตตาย ปฏิปนฺโน ยมฺปิ ปหาราท อัย
ชฺมมวินโย มหตฺ ภูตานํ อวาโส ตตฺริเม ภูตา โสตาปนฺโน
โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน สททาคามี สททาคามีผลสจฺฉิกิริยาย
ปฏิปนฺโน อนาคามี อนาคามีผลสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน อรหา
อรหตฺตตาย ปฏิปนฺโน อัย ปหาราท อิมสฺมี ชฺมมวินเย อฏฺฐโม
อจฺฉริโย อพฺภุตชฺมโม ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขุ อิมสฺมี ชฺมมวินเย
อภิรฺมนตฺติ ฯ อิม โข ปหาราท อิมสฺมี ชฺมมวินเย อฏฺฐ อจฺฉริยา
อพฺภุตชฺมมา ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขุ อิมสฺมี ชฺมมวินเย อภิรฺมนตฺติติ ฯ

[๑๑๐] ๒๐ เอกํ สมยํ ภควา สวตฺถึยํ วิหริติ ปุพฺพพาราเม
มิการมาตฺปาสาเท ฯ เตน โข ปน สมเยน ภควา ตทหุโปสเถ
ภิกฺขุสงฺฆมฺปริวฺโต นิสินฺโน โหติ ฯ อถ โข आयสฺมา อานนฺโท อภิกฺกนฺตตาย
รตฺติยา นิกฺขนฺเต ปจฺเม ยามे อฏฺฐจายาสนา เอกํสํ อุตฺตฺตราสงฺกํ
กริตฺวา เยน ภควา เตนณฺชฺลี ปณฺนามตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ
อภิกฺกนฺตา ฆนฺเต รตฺติ นิกฺขนฺโต ปจฺโม ยามิ จิรฺนินฺโน ภิกฺขุสงฺโฆ
อุทฺทิสฺสตุ ฆนฺเต ภควา ภิกฺขุณฺํ ปาฎิโมกฺขนฺติ ฯ เอวํ วุตฺเต
ภควา ตฺถุหิ อโหสิ ฯ

ทฺติยมฺปิ โข आयสฺมา อานนฺโท อภิกฺกนฺตตาย รตฺติยา นิกฺขนฺเต
มชฺฉิมิ ยามิ อฏฺฐจายาสนา เอกํสํ อุตฺตฺตราสงฺกํ กริตฺวา เยน
ภควา เตนณฺชฺลี ปณฺนามตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ อภิกฺกนฺตา

ภนฺเต รตฺติ นิกฺขนฺโต มชฺฌิโม ยามิ จิรฺนินฺโน ภิภฺขุสงฺโฆ อุตฺทิสฺสุ
ภนฺเต ภควา ภิภฺขุนํ ปาติโมภฺขนฺติ ฯ ทุตฺติมฺปิ โข ภควา ตฺถเห
อโหสิ ฯ

ตฺติมฺปิ โข อายสฺมา อานนฺโท อภิภฺกนฺตาย รตฺติยา นิกฺขนฺเต
ปจฺฉิเม ยามิ อุตฺทเสตฺ อรุณฺเ นนฺทิมฺขิยา รตฺติยา อฏฺฐายาสนา
เอกํสํ อุตฺตราสํกํ กริตฺวา เยน ภควา เตนฺนชฺฉี ปณฺามตฺวา
ภควนฺตํ เอตทวโจ อภิภฺกนฺตา ภนฺเต รตฺติ นิกฺขนฺโต ปจฺฉิโม
ยามิ อุตฺทสฺสํ อรุณฺเ นนฺทิมฺขิ รตฺติ จิรฺนินฺโน ภิภฺขุสงฺโฆ อุตฺทิสฺสุ
ภนฺเต ภควา ภิภฺขุนํ ปาติโมภฺขนฺติ ฯ อปริสฺสุทฺธา อานนฺท ปริสาติ ฯ

อถ โข อายสฺมโต มหาโมคฺคฺคฺลาณสฺส เอตทโหสิ ก็ นฺ โข
ภควา ปุคฺคํ สนฺธาย เอวมาห อปริสฺสุทฺธา อานนฺท ปริสาติ อถ โข
อายสฺมา มหาโมคฺคฺคฺลาโน สพฺพาวนฺตํ ภิภฺขุสงฺฆํ เจตฺสา เจโต ปริจฺจ
มนฺสาภาสิ อุตฺทสา โข อายสฺมา มหาโมคฺคฺคฺลาโน ตํ ปุคฺคํ
ทฺสฺสิลํ ปาปชฺมมํ อสุจิสงฺกสฺสรสฺมาจาริ ปฏฺิจฺจนฺนกมฺมนฺตํ อสฺสมณฺ
สมณฺปฏิญฺญํ อพฺรหฺมจารี พฺรหฺมจาริปฏิญฺญํ อนฺโตปฺตฺติ อวสฺสฺตํ
กสมฺพุทฺธาตํ มชฺฌเ ภิภฺขุสงฺฆสฺส นินฺนํ ทิสฺวา อฏฺฐายาสนา
เยน โส ปุคฺคโต เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ปุคฺคํ เอตทวโจ
อฏฺฐเหาวุโส ทิฏฺฐโจสิ ภควตา นตฺถิ เต ภิภฺขุหิ สทฺธิ ลํวาโสติ
เอวํ วุตฺเต โส ปุคฺคโต ตฺถเห อโหสิ ทุตฺติมฺปิ โข อายสฺมา
มหาโมคฺคฺคฺลาโน ตํ ปุคฺคํ เอตทวโจ อฏฺฐเหาวุโส ทิฏฺฐโจสิ ภควตา

นตฺถิ เต ภิกฺขุหิ สทฺธิ สํวาโสติ ทฺติยมฺปิ โข โส ปุคฺคโล ตฺถุหิ
อโหสิ ตฺติยมฺปิ โข อายสฺมา มหาโมคฺคัลลาโน ตํ ปุคฺคํ
เอตทโวจ อฏฺฐเจหาวุโส ทิฏฺฐโจสิ ภควตา นตฺถิ เต ภิกฺขุหิ สทฺธิ
สํวาโสติ ตฺติยมฺปิ โข โส ปุคฺคโล ตฺถุหิ อโหสิ อถโ
อายสฺมา มหาโมคฺคัลลาโน ตํ ปุคฺคํ พาหายํ คเหตุวา พหิทฺวารโกฏฺฐกา
นิกฺขามेतฺวา สฺวฉิฆฺฐิกํ ทตฺวา เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกमितฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ นิกฺขามิโต โส ฆนฺเต ปุคฺคโล
มยา ปริสุทฺธา ปริสา อุตฺทิสฺสํ ฆนฺเต ภควา ภิกฺขุณิ ปาติโมกฺขนฺติ ฯ
อจฺฉริยํ โมคฺคัลลาณ อพฺภุตํ โมคฺคัลลาณ ยาวตา พาหาคหณฺาปี
นาม โส โมฆปริโส อากมิสฺสตีติ อถโ ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ
ตฺถุเมหฺวทานิ ภิกฺขเว อุโปสถํ กรยฺยถ ปาติโมกฺขํ อุตฺทิสฺเสยฺยถ
น ทานาหิ ภิกฺขเว อชฺชตฺตคฺเค [๑] ปาติโมกฺขํ อุตฺทิสฺสํ อฏฺฐานเมตํ
ภิกฺขเว อนวกาโส ยํ ตถาคโต อปริสุทฺธาย ปริสาย ปาติโมกฺขํ
อุตฺทิสฺเสยฺย ฯ

อฏฺฐิเม ภิกฺขเว มหาสมฺมุทฺเต อจฺฉริยา อพฺภุตธมฺมา เย ทิสฺวา
ทิสฺวา อสุรา มหาสมฺมุทฺเต อภิรมนฺติ กตฺเม อฏฺฐ มหาสมฺมุทฺโท
ภิกฺขเว อนฺุพฺพุพฺพนินฺโน อนฺุพฺพุพฺโปโณ อนฺุพฺพุพฺพภาโร นายตเกเนว
ปปาโต ยมฺปิ ภิกฺขเว มหาสมฺมุทฺโท อนฺุพฺพุพฺพนินฺโน อนฺุพฺพุพฺโปโณ
อนฺุพฺพุพฺพภาโร นายตเกเนว ปปาโต อยํ ภิกฺขเว มหาสมฺมุทฺเต
#๑ ม. อุโปสถํ กริสฺสามิ ฯ

ปจโม อจฺฉริโย อพฺภูตชฺชโม ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมฺมุเท
อภिरฺมฺนฺติ ฯ ยถา ปุริเมเน ตถา วิตุลาโร ฯเปฯ ปุณ จปฺริ ภิกฺขเว
มหาสมฺมุโท มหตฺ ภูตานิ อวาโส ตตฺริเม ภูตา ติมิติมิงฺกลา
ติมิริมิงฺกลา อสุรา นาคา คนฺธพฺพา สนฺติ มหาสมฺมุเท โยชนสติกาปี
อตุตฺถาวา ฯเปฯ ปณฺจโยชนสติกาปี อตุตฺถาวา ยมฺปิ ภิกฺขเว
มหาสมฺมุโท มหตฺ ภูตานิ อวาโส ตตฺริเม ภูตา ติมิติมิงฺกลา
ติมิริมิงฺกลา อสุรา นาคา คนฺธพฺพา สนฺติ มหาสมฺมุเท โยชนสติกาปี
อตุตฺถาวา ฯเปฯ ปณฺจโยชนสติกาปี อตุตฺถาวา อัย
ภิกฺขเว มหาสมฺมุเท อฏฺฐโม อจฺฉริโย อพฺภูตชฺชโม ยํ ทิสฺวา
ทิสฺวา อสุรา มหาสมฺมุเท อภिरฺมฺนฺติ ฯ อิเม โข ภิกฺขเว มหาสมฺมุเท
อฏฺฐ อจฺฉริยา อพฺภูตชฺชมา เย ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมฺมุเท
อภिरฺมฺนฺติ ฯ

อฏฺฐิเม ๑ ภิกฺขเว อิมสฺมี ชฺชมฺวินเย อจฺฉริยา อพฺภูตชฺชมา เย
ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขุ อิมสฺมี ชฺชมฺวินเย อภिरฺมฺนฺติ กตเม อฏฺฐ
เสยฺยถาปี ภิกฺขเว มหาสมฺมุโท อนฺุพฺพพฺนิโน อนฺุพฺพพโปโณ อนฺุพฺพพปฺภาโร
นายตเกเนว ปปาโต เอวเมว โข ภิกฺขเว อิมสฺมี
ชฺชมฺวินเย อนฺุพฺพพสฺสิกา อนฺุพฺพพกิริยา อนฺุพฺพพปฺฐิปทา นายตเกเนว
อณฺุลาปฺฐิเวโร ยมฺปิ ภิกฺขเว อิมสฺมี ชฺชมฺวินเย อนฺุพฺพพสฺสิกา
อนฺุพฺพพกิริยา อนฺุพฺพพปฺฐิปทา นายตเกเนว อณฺุลาปฺฐิเวโร อัย
ภิกฺขเว อิมสฺมี ชฺชมฺวินเย ปจโม อจฺฉริโย อพฺภูตชฺชโม ยํ ทิสฺวา
#๑ ม. เอวเมว โข ภิกฺขเว อฏฺฐ ฯ

ทิสฺวา ภิกฺขุ อิมสฺมี ฌมฺมวีนเย อภิรมนฺติ ฯ เปฯ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว
มหาสมฺมุทโท มหตฺ ภูตานิ อวาโส ตตฺริเม ภูตา ติมิติมิงฺกลา
ติมิติมิงฺกลา อสุรา นาคา คนฺธพฺพา สนฺติ มหาสมฺมุเท โยชนสติกาปี
อตุตฺถาวา ฯ เปฯ ปญฺจโยชนสติกาปี อตุตฺถาวา เอวเมว
โฆ ภิกฺขเว อัย ฌมฺมวีนโย มหตฺ ภูตานิ อวาโส ตตฺริเม ภูตา
โสตาปนฺโน โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยาย ปฏฺฐิปนฺโน ฯ เปฯ อรหา
อรหตฺตาย ปฏฺฐิปนฺโน ยมฺปิ ภิกฺขเว อัย ฌมฺมวีนโย มหตฺ ภูตานิ
อวาโส ตตฺริเม ภูตา โสตาปนฺโน โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยาย
ปฏฺฐิปนฺโน ฯ เปฯ อรหา อรหตฺตาย ปฏฺฐิปนฺโน อัย ภิกฺขเว
อิมสฺมี ฌมฺมวีนเย อฏฺฐโม อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา
ภิกฺขุ อิมสฺมี ฌมฺมวีนเย อภิรมนฺติ ฯ อิเม โฆ ภิกฺขเว อฏฺฐ
อจฺฉริยา อพฺภุตธมฺมา ये ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขุ อิมสฺมี ฌมฺมวีนเย
อภิรมนฺตฺติติ ฯ

มหาวคฺโค ทฺติโย ฯ

ตสฺสุทฺธานํ

เวรณฺชสีโห อาชณฺณา ๑ ขพฺงฺเคน มลานิ จ

ทฺธา เทว จ พนฺธนนฺติ ๒ ปหาราถ อุโปสโถติ ฯ

คหปตีวคฺโค ตติโย

[๑๑๑] ๒๑ เอกํ สมยํ ภควา เวสาลียํ วิหริติ มหาวเน

#๑ ม. เวรณฺชสีโห อาชณฺณํ ฯ ๒ ม. ทฺเตยฺยํ เทว จ พนฺธนา ฯ

ภูฏาคารสาธายิ ๑ ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ ๑เป๑ อฏฺฐหิ
ภิกฺขเว อจฺฉริเยหิ อพฺภูตธมฺเมหิ สมนฺนาคตํ อุกฺคํ คหปตี เวสาลิกิ
ธารเถชาติ ๑ อิทมวโจ ภควา อิทํ วตฺวาน สุกโต อฏฺฐายาสนา
วิหาริ ปาวิสิ ๑ อถโข อณฺเฑตโร ภิกฺขุ ปุพฺพพณฺ्हสมยิ นีวาเสตฺวา
ปตฺตจิวรมาทาย เยน อุกฺคสฺส คหปติโน เวสาลิกสฺส นิเวสนิ เตนุปลสงฺกมิ
อุปสงฺกमितฺวา ปณฺเฑตฺเต อาสเน นิสิทิ ๑ อถโข อุกฺโค
คหปติ เวสาลิกเ ยเน โส ภิกฺขุ เตนุปลสงฺกมิ อุปสงฺกमितฺวา
ตํ ภิกฺขุํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสิทิ ๑ เอกมฺนตํ นิสินฺนํ โข อุกฺคํ
คหปตี เวสาลิกิ โส ภิกฺขุ เอตทวโจ อฏฺฐหิ โข ตฺวํ คหปติ
อจฺฉริเยหิ อพฺภูตธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภควตา พฺยาคโต กตเม
เต คหปติ อฏฺฐ อจฺฉริยา อพฺภูตธมฺมา เยหิ ตฺวํ สมนฺนาคโต
ภควตา พฺยาคโตติ ๑ น โข อหิ ฆนฺเต ชานามิ กตเมหิ อหิ
อฏฺฐหิ อจฺฉริเยหิ อพฺภูตธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภควตา พฺยาคโต ๑
อปิ จ ฆนฺเต เยเม อฏฺฐ อจฺฉริยา อพฺภูตธมฺมา สํวิชฺชนฺติ เต ๒
สุณฺหาหิ สาธุกํ มนสิทโรหิ ภาสิสฺสามิติ ๑ เอวํ คหปตีติ โข โส
ภิกฺขุ อุกฺคสฺส คหปติโน เวสาลิกสฺส ปจฺจสฺโสสิ ๑ อุกฺโค คหปติ
เวสาลิกเ เอตทวโจ ยทาหิ ฆนฺเต ภควนฺตํ ปจฺมํ ทูรโตว
อทฺทสํ สห ทสฺสเนเนว เม ฆนฺเต ภควโต จิตฺตํ ปัสสิทิ อยิ โข
เม ฆนฺเต ปจฺโม อจฺฉริโย อพฺภูตธมฺโม สํวิชฺชนฺติ ๑ โส โข อหิ
ฆนฺเต ปสฺนุนจิตฺโต ภควนฺตํ ปยิริปาสี ตสฺส เม ภควา อนุปฺพพิกถิ
#๑ ม. พฺยาคโตติ ๑ ๒ ม. ตํ ๑

กเถสิ เสยฺยถึทํ ทานกถํ สีลกถํ สกฺกถํ กามานํ อาทีนํ
 โอรํ สํกิลลํ เนกขมฺเม อานิสฺสํ ปกาเสสิ ยทา มํ ภควา
 อณฺดาสิ กถฺตจฺจิตฺตํ มุทฺจิตฺตํ วินีวรณจฺจิตฺตํ อุทฺทจฺจิตฺตํ ปสนฺนจฺจิตฺตํ
 อถ ยา พุทฺธานํ สามุกฺกัสนิกา ฌมฺมเทสนา ตํ ปกาเสสิ ทุกฺขํ สมุทฺยํ
 นิโรธํ มคฺคํ เสยฺยถาปี นาม สุกฺทวตฺถํ อปคตกาฬกํ สมฺมเทว
 รชนํ ปฏิกฺคณฺเอยฺย เอวเมว โข เม ตสฺมีเยว อาสเน วิรชํ
 วิตมถํ ฌมฺมจกฺขํ อุทฺปาที ยงฺกิลฺลจฺจि สมุทฺยฌมฺมํ สพฺพนฺตํ นิโรธฌมฺมนฺติ
 โส โข อหํ ภนฺเต ทิฏฺฐฌมฺโม ปตฺตฌมฺโม วิทิตฌมฺโม
 ปรีโยคาพฺพฌมฺโม ตินฺนวิจิจฺจโณ วิคตถกฺกโธ เวสารชฺชปฺปตฺโต
 อปรปฺปจฺจโย สตฺถุ สาสเน ตตฺถเวว พุทฺทจฺจ ฌมฺมจฺจ สจฺจจฺจ
 สรณํ อคฺมาสี พุทฺทจฺจริยปฺลจฺจมานิ จ สิกฺขาปทานิ สฺมาทียี ๑ อຍ
 โข เม ภนฺเต ทฺติโย อจฺจริโย อพฺပทฺตฌมฺโม สํวิชฺชติ ฯ ตสฺส มยฺหํ
 ภนฺเต จตฺสฺโส โกมาริโย ปชาปฺติโย อเหตุํ อถฺขวาหํ ภนฺเต
 เยน ตา ปชาปฺติโย เตนฺนปสงฺกมီ อฺปสงฺกมิตฺวา ตา ปชาปฺติโย
 เอตทโวจํ มยา โข ภคินีโย พุทฺทจฺจริยปฺลจฺจมานิ สิกฺขาปทานิ
 สฺมาทินฺนานิ ยา อิจฺจติ สฺวา อิมฺเว ๒ โภเก ภูณฺชตุ ปฺลฺลณานิ จ
 กโรตุ สฺกานิ วา ฌาตฺถิณฺณานิ คจฺจตุ โหติ วา ปน ปุริสาธปฺปาโย ๓
 กสฺส โว ทมฺมิตฺติ เอวํ วุตฺเต สฺวา ภนฺเต เชฏฺฐา ปชาปฺติ มํ
 เอตทโวจ อิตฺถนฺนนามสฺส มํ อຍပုထုต ပုริສສုສ တေಹິຕိ อถฺโข
 อหํ ภนฺเต ตํ ปุริสํ ปกฺโกสาเปตฺวา วาเมเน หตฺถေန ปชาปฺตี
 #๑ ม. สฺมาทียี ฯ เอวมฺปรีปี ฯ ๒ ม. อិเชว ฯ เอวมฺปรีปี ฯ ๓ ม. ปุริสาธปฺปาโย ฯ
 #เอวมฺปรีปี ฯ

คเหตฺวา ทกฺขิณฺณ หตฺถเณน ภิงฺคาริ คเหตฺวา ตสฺส ปุริสสฺส
โอมฺเชสี โกมารี โข ปนาหิ ฆนฺเต ทานํ ปริจฺจชฺนฺโต นาภิชานามิ
จิตฺตสฺส อณฺณตฺตํ อัย โข เม ฆนฺเต ตติโย
อจฺฉริโย อพฺภุตฺตมฺโม สํวิชฺชติ ฯ สํวิชฺชนฺติ โข ปน เม ฆนฺเต กุเล
โภกา เต จ โข อปฺปฏิวิภตฺตา สีลวณฺเตหิ กฺลฺยาณชฺมเมหิ อัย
โย เม ฆนฺเต จตฺตโถ อจฺฉริโย อพฺภุตฺตมฺโม สํวิชฺชติ ฯ ย โข
ปนาหิ ฆนฺเต ภิกฺขุํ ปยิริปาสามิ สกฺกจฺจเยว ปยิริปาสามิ โน
อสกฺกจฺจํ อัย โข เม ฆนฺเต ปญฺจโม อจฺฉริโย อพฺภุตฺตมฺโม
สํวิชฺชติ ฯ โส เจ เม อายสฺมา ชฺมมํ เทเสถิ สกฺกจฺจเยว
สุณามิ โน อสกฺกจฺจํ โน เจ เม อายสฺมา ชฺมมํ เทเสถิ
อหฺมสฺส ชฺมมํ เทเสมิ อัย โข เม ฆนฺเต ฉฺฉฺชโร อจฺฉริโย
อพฺภุตฺตมฺโม สํวิชฺชติ ฯ อนจฺฉริยํ โข ปน มํ ฆนฺเต เทวตา
อุปสงฺกมิตฺวา อาโรเจนฺติ สุวากฺขาโต คหฺปติ ภควตา ชฺมโมติ เอวํ
วุตฺเต อหิ ฆนฺเต ตา เทวตา เอวํ วทามิ วทฺเยยถ วา เอวํ
โย ตุมฺเห เทวเต ๑ โน วา วทฺเยยถ อถ โข สุวากฺขาโต ภควตา
ชฺมโมติ น โข ปนาหิ ฆนฺเต อภิชานามิ ตโตนิทานํ จิตฺตสฺส
อุณฺณนฺติ ๒ มํ วา เทวตา อุปสงฺกมฺนฺติ อหิ วา เทวตาหิ
สทฺธิ สลฺลปามิ อัย โข เม ฆนฺเต สตฺตโม อจฺฉริโย อพฺภุตฺตมฺโม
สํวิชฺชติ ฯ ยานิมานิ ฆนฺเต ภควตา เทสิตานิ ปญฺโจรมฺภากิยานิ
สญฺโฆชนานิ นานํ เตสํ กิณฺจิ อตฺตนิ อปฺปหีนํ สมนุสฺสสามิ
#๑ ม. เทวตา ฯ ๒ ม. อุณฺณตํ ฯ ๓. อุณฺณตํ ฯ เอวฺมุปริปิ ฯ

อัย โข เม ภนฺเต อฏฺฐโม อจฺฉริโย อพฺภุตฺทมโม สํวิชฺชติ ฯ อิเม
โฆ ภนฺเต อฏฺฐ อจฺฉริยา อพฺภุตฺทมมา สํวิชฺชนฺติ น จ โข
อหํ ชานามิ กตฺเมหิ จาหํ ๑ อฏฺฐหิ อจฺฉริเยหิ อพฺภุตฺทมเมหิ
สมนฺนาคโต ภควตา พุยาโกโตติ ฯ

อถ โข โส ภิกฺขุ อุกฺคสฺส คหปฺติโน เวสาลิกสฺส นิเวสเน
ปิณฑปาตํ คเหตุวา อฏฺฐายาสนา ปกฺกามิ อถ โข โส ภิกฺขุ
ปจฺจนาถตฺตํ ปิณฑปาตปฏิกฺกนฺโต เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา
ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิตฺติ เอกมฺนตํ
นินฺสิโน โข โส ภิกฺขุ ยาวตโก อโหสิ อุกฺเคน คหปฺตินา เวสาลิกเณ
สทฺฐี กถาสลฺลาโป ตํ สพฺพํ ภควโต อารโหเจติ ฯ สาธุ สาธุ ภิกฺขุ
ยถาคํ อุกฺโค คหปฺติ เวสาลิกो สมฺมา พุยากรมาโน พุยากระเยย
อิเมหเว โข ภิกฺขุ อฏฺฐหิ อจฺฉริเยหิ อพฺภุตฺทมเมหิ สมนฺนาคโต
อุกฺโค คหปฺติ เวสาลิกो มยา พุยาโกโต อิเมหิ จ ปน ภิกฺขุ
อฏฺฐหิ อจฺฉริเยหิ อพฺภุตฺทมเมหิ สมนฺนาคตํ อุกฺกํ คหปฺตี เวสาลิกํ
ชาเรถาติ ๒ ฯ

[๑๑๒] ๒๒ เอกํ สมยํ ภควา วชฺชีสุ วิหฺรติ หตฺถิกามา ฯ ตตฺร
โฆ ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ อฏฺฐหิ ภิกฺขเว อจฺฉริเยหิ อพฺภุตฺทมเมหิ
สมนฺนาคตํ อุกฺกํ คหปฺตี หตฺถิกามกํ ชาเรถาติ ฯ อิทมโวจ
ภควา อิทํ วตฺวาน สุกฺโต อฏฺฐายาสนา วิหฺรํ ปาวิสิ ฯ

อถ โข อณฺตโร ภิกฺขุ ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวฺรมาทาย
#๑ สี. กตฺเมหิปาหํ ฯ ย. กตฺเมหิปาหํ ฯ ๒ ม. ชาเรหิตฺติ ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ

เขน อุกคสฺส คหปติโน หตฺถิกามกสฺส นิเวสนํ เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺจตฺเต อาสเน นิสีทึ ฯ อถโข อุกฺโข คหปติ
หตฺถิกามโก เขน โส ภิกฺขุ เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ตํ
ภิกฺขุํ อภิวาทิตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึ ฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข อุกฺกํ
คหปตี หตฺถิกามกํ โส ภิกฺขุํ เอตทโวจ อฏฺฐหิ โข ตํวํ คหปติ
อจฺฉริเยหิ อพฺภุตฺตมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ภควตา พุยาโกโต กตฺเม
เต คหปติ อฏฺฐ อจฺฉริยา อพฺภุตฺตมฺมา เยหิ ตํวํ สมฺนฺนาคโต
ภควตา พุยาโกโตติ ฯ น โข อหํ ภนฺเต ชานามิ กตฺเมหิ
อฏฺฐหิ อจฺฉริเยหิ อพฺภุตฺตมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ภควตา พุยาโกโต
อปิ จ ภนฺเต เย เม อฏฺฐ อจฺฉริยา อพฺภุตฺตมฺมา สํวิชฺชนฺติ เต
สุณฺหาสิ สาธุกํ มนสิโกโรหิ ภาสิสุสํมิติ ฯ เอวํ คหปตีติ โข โส
ภิกฺขุํ อุกคสฺส คหปติโน หตฺถิกามกสฺส ปจฺจสฺโสสิ ฯ อุกฺโข คหปติ
หตฺถิกามโก เอตทโวจ ยทาหํ ภนฺเต นาคเวเน ปริจฺรณฺโต ภควนฺตํ
ปจฺจํ ทูโรโตว อทฺทสํ สห ทสฺสเนเนว เม ภนฺเต ภควโต
จิตฺตํ ปสฺสีทึ สุรรมโท จ ปหิยฺยิ อยํ โข เม ภนฺเต ปจฺจโม อจฺฉริโย
อพฺภุตฺตมฺโม สํวิชฺชติ ฯ โส โข อหํ ภนฺเต ปสฺนฺนจิตฺโต ภควนฺตํ
ปยิริปาสิ ตสฺส เม ภควา อญฺญุพฺพิกถํ กเถสิ เสยฺยถิํ ทานถํ
สีลถํ สกฺกถํ กามานํ อาทีนํว โอการิ สงฺกิลลํ เนกฺขมฺเม อานิสํสํ
ปกาสสิ ยทา มํ ภควา อญฺญาสิ กถฺถจิตฺตํ มุทฺถจิตฺตํ วินีวณฺจิตฺตํ
อุทฺถกฺจิตฺตํ ปสฺนฺนจิตฺตํ อถ ยา พุทฺธานํ สามุกฺกํสิกา

ธมฺมเทสฺนา ตํ ปกาเสสิ ทุกฺขํ สมุทฺยํ นิโรธํ มคฺคํ เสยฺยถาปี
นาม สุตฺตวตฺถํ อปคตกาฬํ สมุมฺเทว รชฺนํ ปฏิกุคฺเณหฺยฺย เอวเมว
โฆ เม ตสฺมีเยว อาสเน วิรชํ วิตมฺลํ ธมฺมจกฺขํ อุทปาทิ
ยงฺกิลฺลิจิ สมุทฺยธมฺมํ สพฺพนฺตํ นิโรธธมฺมนฺติ โส โฆ อหํ ฆนฺเต
ทิกฺกุสธมฺโม ปตฺตธมฺโม วิทิตธมฺโม ปรีโยคาฬธมฺโม ตินฺนวิจิกิจฺโจ
วิกตกถฺกโก เวสารชฺชปฺปตฺโต อปรปฺปจฺโย สตฺถุ สาสเน ตตฺถเว
พฺพุทฺถจฺจ ธมฺมณฺจ สงฺฆณฺจ สรณฺํ อคมาสี พุรฺหมจฺริยปฺลยฺจมาณี จ
สิกฺขาปทานิ สมาทิ อัย โฆ เม ฆนฺเต ทฺติโย อจฺฉริโย
อพฺพุทฺธธมฺโม สํวิชฺชติ ฯ ตสฺส มยฺหํ ฆนฺเต จตฺสฺโส โกมาริโย
ปชาปติโย อเหตุ อถวาทํ ฆนฺเต เยน ตา ปชาปติโย เตนฺอุปสงฺกมึ
อุปสงฺกมิตฺวา ตา ปชาปติโย เอตทวโจ มยา โฆ ภคินิโย
พุรฺหมจฺริยปฺลยฺจมาณี สิกฺขาปทานิ สมาทินฺนानी ยา อิจฺฉติ सा อิเมว
โกเค ภูณฺชตฺถุ ปฺลยฺณानी จ กโรตุ สกานิ วา ฌาติกฺุถานิ คจฺฉตฺถุ
โหติ วา ปน ปุริสาธิปฺปาโย กสฺส โว ทมฺมิตฺติ เอวํ วุตฺเต
สา ฆนฺเต เชฏฺฐา ปชาปติ มํ เอตทวโจ อิตฺถนฺนามสฺส มํ
อยฺยปฺตฺต ปุริสสฺส เทหิตฺติ อถโฆ อหํ ฆนฺเต ตํ ปุริสํ
ปฺกฺโกสาเปตฺวา วาเมน หตฺถेณ ปชาปตี คเหตุวา ทกฺขิเณน หตฺถेณ
ภิงฺคาริ คเหตุวา ตสฺส ปุริสสฺส โอโณเชสี โกมารี โฆ ปนาหํ
ฆนฺเต ทานํ ปรีจฺจขฺนฺโต นาภิขานามิ จิตฺตสฺส อณฺณตฺตํ อัย
โฆ เม ฆนฺเต ตติโย อจฺฉริโย อพฺพุทฺธธมฺโม สํวิชฺชติ ฯ สํวิชฺชนฺติ

โฆ ปน เม ฆนเต ภูเล โภคา เต จ โฆ อปปฏิวิทตดา สีลวันเตหิ
กถุยาณชมเมหิ อัย โฆ เม ฆนเต จตุตโต อจฺจริโย
อพฺภุตชมโม สัวิชฺชติ ฯ ย โฆ ปนาหิ ฆนเต ภิกฺขุ ปยิริปาสามิ
สกกจฺจเยว ปยิริปาสามิ โน อสกกจฺจ โส เจ เม อายสฺมา
ชมฺมึ เทเสตี ๑ สกกจฺจเยว สฺณามิ โน อสกกจฺจ โน เจ เม
อายสฺมา ชมฺมึ เทเสตี ๑ อหฺมสฺส ชมฺมึ เทเสมิ อัย โฆ เม
ฆนเต ปณฺจโม อจฺจริโย อพฺภุตชมโม สัวิชฺชติ ฯ อนจฺจริย โฆ ปน
เม ฆนเต สงฺฆเม นิมนฺตเต เตวตา อุปสงฺกमितฺวา อาโรเจนฺติ
อโสโก กหฺปติ ภิกฺขุ อุกฺโขภาควิมฺตฺโต อโสโก ปณฺณาวิมฺตฺโต
อโสโก กายสกฺขิ อโสโก ทิฏฺฐิปปตฺโต อโสโก สทฺธาวิมฺตฺโต อโสโก
ชมนฺานุสาริ อโสโก สทฺธานุสาริ อโสโก สีลวา กถุยาณชมโม อโสโก
ทฺสฺสีโล ปาปชมฺโมติ สงฺฆํ โฆ ปนาหิ ฆนเต ปรีวิสนฺโต นาภิขานามิ
เอวํ จิตฺตํ อุปฺปาเทนฺโต อิมสฺส วา โลกํ เทมิ อิมสฺส
วา พหุณฺติ อถฺขวาหิ ฆนเต สมจิตฺโตว เทมิ อัย โฆ เม
ฆนเต ฉฺฉฺชโร อจฺจริโย อพฺภุตชมโม สัวิชฺชติ ฯ อนจฺจริย โฆ ปน
มึ ฆนเต เตวตา อุปสงฺกमितฺวา อาโรเจนฺติ สุวากฺขาโต กหฺปติ
ภควตา ชมฺโมติ เอวํ วุตฺเต อหิ ฆนเต ตา เตวตา เอวํ วทามิ
วเทฺยฺยถ วา เอวํ โฆ ตุมฺเหห เตวเต โน วา วเทฺยฺยถ อถฺโฆ
สุวากฺขาโต ภควตา ชมฺโมติ น โฆ ปนาหิ ฆนเต อภิขานามิ
ตฺตานิทานํ จิตฺตสฺส อุนฺณนฺติ มํ วา เตวตา อุปสงฺกมฺนฺติ อหิ
#๑ ม. เทเสตี ฯ

วา เทวตาหิ สทฺฐี สลฺลปามี อัย โข เม ฆนฺเต สตฺตโม
อจฺฉริโย อพฺภุตฺตมฺโม สํวิชฺชติ ฯ สเจ โข ปนาหิ ฆนฺเต ฆควตา ๑
ปจฺมตฺริ กาลิ กเรยฺย อนจฺฉริยิ โข ปเนตฺติ ยมฺมิ ฆควา เอวิ
พฺยากรเรยฺย นตฺถิ ตํ สํโยชนํ เยน สํโยชนเณน สํยฺตุโต อุกฺโข
คหปฺติ หตฺถิกามโก ปฺน อิมิ โลกํ อากจฺเจยฺยติ อัย โข เม
ฆนฺเต อฏฺฐโม อจฺฉริโย อพฺภุตฺตมฺโม สํวิชฺชติ ฯ อิเม โข ฆนฺเต
อฏฺฐ อจฺฉริยา อพฺภุตฺตมฺมา สํวิชฺชนฺติ น จ โข อหิ ชานามิ
กตเมหิ จาหิ อฏฺฐหิ อจฺฉริเยหิ อพฺภุตฺตมฺเมหิ สมนฺนาคโต ฆควตา
พฺยากโตติ ฯ

อถ โข โส ภิกฺขุ อุกฺกสฺส คหปฺติโน หตฺถิกามกสฺส นิเวสเน
ปิณฺฑปาตํ กเหตุวา อฏฺฐจายาสนา ปกฺกามิ อถ โข โส ภิกฺขุ
ปจฺจลาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺโต เยน ฆควา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกमितฺวา
ฆควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตฺติ นิสิทธิ เอกมฺนตฺติ
นินฺนโน โข โส ภิกฺขุ ยาวตโก อโหสิ อุกฺเคน คหปฺตินา หตฺถิกามเกณ
สทฺฐี กถาสลฺลาโป ตํ สพฺพิ ฆควโต อารโจะสิ ฯ สาธุ สาธุ
ภิกฺขุ ยถา ตํ อุกฺโข คหปฺติ หตฺถิกามโก สมฺมา พฺยากรมาโน
พฺยากรเรยฺย อิเมหเว โข ภิกฺขุ อฏฺฐหิ อจฺฉริเยหิ อพฺภุตฺตมฺเมหิ
สมนฺนาคโต อุกฺโข คหปฺติ หตฺถิกามโก มยา พฺยากโต อิเมหิ
จ ปน ภิกฺขุ อฏฺฐหิ อจฺฉริเยหิ อพฺภุตฺตมฺเมหิ สมนฺนาคตํ อุกฺกํ
คหปฺตี หตฺถิกามกํ ชาเรถาติ ฯ

#๑ ม. ฆควโต ฯ

[๑๑๓] ๒๓ เอภัง สมัย ภควา อาพวิย วิหริติ อคฺคาพเว เจติเย ฯ
ตฺตฺร โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ สุตฺตฺหิ ภิกฺขเว อจฺฉริเยหิ
อพฺภุตฺตมฺเมหิ สมฺนฺนาคตฺติ หตฺถํ อาพวํ ฆาเรถ กตฺเมหิ สุตฺตฺหิ
สทฺุโร ภิกฺขเว หตฺถโก อาพวโก สีลวา ภิกฺขเว หตฺถโก อาพวโก
หิริมา ภิกฺขเว หตฺถโก อาพวโก โอตฺตปฺปปี ภิกฺขเว หตฺถโก อาพวโก
พฺหุสฺสุโต ภิกฺขเว หตฺถโก อาพวโก จาควา ภิกฺขเว หตฺถโก อาพวโก
ปฺลฺลววา ภิกฺขเว หตฺถโก อาพวโก อิเมหิ โข ภิกฺขเว สุตฺตฺหิ
อจฺฉริเยหิ อพฺภุตฺตมฺเมหิ สมฺนฺนาคตฺติ หตฺถํ อาพวํ ฆาเรถาติ ฯ
อิทฺมวโจ ภควา อิทํ วตฺวาน สฺกโต อฏฺฐายาสนา วิหารํ ปาวิสิ ฯ
อถ โข อลฺลตโร ภิกฺขุ ปฺพพฺพณฺหสมฺมํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย
เยน หตฺถกสฺส อาพวกสฺส นิเวสนํ เตนฺอุปสงฺกมิ อฺอุปสงฺกมิตฺวา
ปฺลฺลตฺเต อาสเน นิสิตฺติ ฯ อถ โข หตฺถโก อาพวโก เยน
โส ภิกฺขุ เตนฺอุปสงฺกมิ อฺอุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ อภิวาเทตฺวา
เอกมฺนตฺติ นิสิตฺติ ฯ เอกมฺนตฺติ นิสินฺนํ โข หตฺถํ อาพวํ โส ภิกฺขุ
เอตทวโจ สุตฺตฺหิ โข ตฺวํ อาวุโส อจฺฉริเยหิ อพฺภุตฺตมฺเมหิ
สมฺนฺนาคโต ภควตา พฺยาคโต กตฺเมหิ สุตฺตฺหิ สทฺุโร ภิกฺขเว
หตฺถโก อาพวโก สีลวา หิริมา โอตฺตปฺปปี พฺหุสฺสุโต จาควา
ปฺลฺลววา ภิกฺขเว หตฺถโก อาพวโกติ อิเมหิ โข ตฺวํ อาวุโส
สุตฺตฺหิ อจฺฉริเยหิ อพฺภุตฺตมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ภควตา พฺยาคโตติ ฯ
กจฺจิจฺจุถ ฆนฺเต น โกจฺจิ คิหิ อโหสิ โอตฺทาวสโนติ ฯ น เหตุถ

อาวุโส โกจิ คีหิ อโหสิ โอทาทวสโนติ ฯ สาธุ ฆนเต ยเทตถ
น โกจิ คีหิ อโหสิ โอทาทวสโนติ ฯ

อถโข โส ภิกขุ หตถกสฺส อาพวกสฺส นิเวสเน ปิณฑปาตํ
คเหตุวา อฏฐายาสนา ปกุกามิ อถโข โส ภิกขุ ปจฺจนาภตฺตํ
ปิณฑปาตปฏิกุกนฺโต เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา
ภควนฺตํ อภิวัตเตตฺวา เอกมนฺตํ นิสีหิ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โส
ภิกขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ อีธาหํ ฆนเต ปุพฺพพณฺ्हสมฺมํ นีวาเสตฺวา
ปตฺตจิวรมาทาย เยน หตถกสฺส อาพวกสฺส นิเวสนํ เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ปณฺณตฺเต อาสเน นิสีหิ อถโข ฆนเต หตถโก
อาพวโก เยนหา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา มํ อภิวัตเตตฺวา
เอกมนฺตํ นิสีหิ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อหํ ฆนเต หตถกํ อาพวกํ
เอตทโวจ สตุตฺทหิ โข ตฺวํ อาวุโส อจฺฉริเยหิ อพฺภุตฺทมเมหิ
สมนฺนาคโต ภควตา พุยาโกโต กตเมหิ สตุตฺทหิ สทฺุโร ภิกขเว
หตถโก อาพวโก สีลวา หิริมา โอตฺตปฺปิ พหุสฺสุโต จาควา
ปณฺณวา ภิกขเว หตถโก อาพวโกติ อิเมหิ โข ตฺวํ อาวุโส
สตุตฺทหิ อจฺฉริเยหิ อพฺภุตฺทมเมหิ สมนฺนาคโต ภควตา พุยาโกโตติ
เอวํ วุตฺเต ฆนเต หตถโก อาพวโก มํ เอตทโวจ กจฺจิตฺถ
ฆนเต น โกจิ คีหิ อโหสิ โอทาทวสโนติ ฯ น เหตุถ อาวุโส
โกจิ คีหิ อโหสิ โอทาทวสโนติ ฯ สาธุ ฆนเต ยเทตถ น โกจิ
คีหิ อโหสิ โอทาทวสโนติ ฯ สาธุ สาธุ ภิกขุ อปฺปิ จ โส [๑]

#๑ ม. ภิกขุ ฯ

กุลปฺตุโต สนฺเตยว อตฺตนิ กุสเล ชมฺเม น อิจฺฉติ ปเรหิ ฌายมาเน
เตนหิ ตฺวํ ภิกฺขุ อิมินา ๑ อจฺฉริเยน อพฺภุตชฺชเมเน สมนฺนาคตํ หตฺถกํ
อาพวํ ฆาเรหิ ยทิตํ ๗เป๗ อปฺปิจฺจตาयाติ ๗

[๑๑๔] ๒๔ เอกํ สมยํ ภควา อาพวียํ วิหฺรติ อคฺคาพเว เจตฺตเย ๗
อถโข หตฺถโก อาพวโก ปญฺจมตฺเตหิ อุปาสกสฺเตหิ ปรีวฺโต เยน
ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ
นีสิตฺติ ๗ เอกมฺนตํ นีสินฺนํ โข หตฺถกํ อาพวํ ภควา เอตทวโจ
มหตี โข ตฺยายํ หตฺถก ปรีสา กถํ ปน ตฺวํ หตฺถก อิมํ มหตี
ปรีสํ สงฺกณฺหาสีติ ๗ ยานีมานิ ฆนฺเต ภควตา เทสิตานิ จตฺตารี
สงฺกหวตฺถุณี เตหาหํ ๒ อิมํ มหตี ปรีสํ สงฺกณฺหาสิ อหํ ฆนฺเต
ยํ ชานามิ อยํ ทาเนน สงฺกเหตุพฺโพติ ตํ ทาเนน สงฺกณฺหาสิ
ยํ ชานามิ อยํ เปยฺยวาเจเน ๓ สงฺกเหตุพฺโพติ ตํ เปยฺยวาเจเน ๓
สงฺกณฺหาสิ ยํ ชานามิ อยํ อตฺถจฺริยาย สงฺกเหตุพฺโพติ
ตํ อตฺถจฺริยาย สงฺกณฺหาสิ ยํ ชานามิ อยํ สมานตฺตตาย
สงฺกเหตุพฺโพติ ตํ สมานตฺตตาย สงฺกณฺหาสิ สํวิชฺชนเต โข
ปน เม ฆนฺเต กุเล โภคา ทพิทฺทสฺส โข โน ตถา โสตพฺพํ
มณฺณนฺตฺติ ๗ สาธุ สาธุ หตฺถก โยนิ โข ตฺยายํ หตฺถก มหตี
ปรีสํ สงฺกเหตุํ เยปี ๔ หิ เกจฺจ หตฺถก อตีตมทฺธานํ มหตี ปรีสํ
สงฺกเหตุํ สพฺเพ เต อิเมหเว จตฺตฺติ สงฺกหวตฺถุณี มหตี ปรีสํ
สงฺกเหตุํ เยปี หิ เกจฺจ หตฺถก อนาคตมทฺธานํ มหตี ปรีสํ
#๑ ม. อิมินาปิ อฏฺฐเมเน ๗ ๒ สฺ. เตนาหํ ๗ ๓ ม. เปยฺยวชฺเชน ๗ ๔ ม. เย ๗

สงฺคณฺหิสฺสนฺติ สพฺเพ เต อิมฺเหว จตฺตฺหิ สงฺคหฺวตฺตฺตฺหิ มหฺตี ปริสฺ
สงฺคณฺหิสฺสนฺติ เยปี หิ เกจฺจ หตฺถกฺก เอตฺรหิ มหฺตี ปริสฺ
สงฺคณฺหนฺติ สพฺเพ เต อิมฺเหว จตฺตฺหิ สงฺคหฺวตฺตฺตฺหิ มหฺตี ปริสฺ
สงฺคณฺหนฺตฺติ ๑ อถฺโข หตฺถโก อापวโก ภควตา ฌมฺมียา กถาย
สนฺทสฺสํสํโต สมหาทฺปิโต สมฺมุเตชฺชิตฺโต สมฺปหํสํสํโต อฏฺฐายาสนา
ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณฺณํ กตฺวา ปกฺกามิ ๑

อถฺโข ภควา อจฺริปฺกนฺเต หตฺถเก อापวเก ภิกฺขุ อามนฺเตสิ
อฏฺฐหิ ภิกฺขเว อจฺฉริเยหิ อพฺภุตฺตมฺเมหิ สมฺนฺนาคตฺตํ หตฺถกํ อापวกํ
ชาเรถ กตฺเมหิ อฏฺฐหิ สทฺโธ ภิกฺขเว หตฺถโก อापวโก สํสฺวา
หิริมา โอตฺตปฺปํ พุสฺสํสํโต จาคฺวา ปญฺญวา ภิกฺขเว หตฺถโก อापวโก
อปฺปิจฺฉนฺ ภิกฺขเว หตฺถโก อापวโก อิมฺเห หิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ
อจฺฉริเยหิ อพฺภุตฺตมฺเมหิ สมฺนฺนาคตฺตํ หตฺถกํ อापวกํ ชาเรถาติ ๑

[๑๑๕] ๒๕ เอกํ สมยํ ภควา สกฺเกสุ วิหฺรติ กปฺปสฺวตฺตฺตฺตฺตฺตฺตํ
นิโครฺชารามํ ๑ อถฺโข มหฺนาโม สกฺโก เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสํสิทฺติ เอกมฺนฺตํ
นินฺนํ โข มหฺนาโม สกฺโก ภควนฺตํ เอตฺทวโจ กิตฺตาวตา นุ
โฆ ภนฺเต อุปาสโก โหติติ ๑ ยโต โข มหฺนาม พุทฺธํ สรณฺ
คโต โหติ ฌมฺมํ สรณฺ คโต โหติ สงฺฆํ สรณฺ คโต โหติ
เอตฺตาวตา โข มหฺนาม อุปาสโก โหติติ ๑

กิตฺตาวตา ปน ภนฺเต อุปาสโก สํสฺวา โหติติ ๑ ยโต โข

มหานาม อุปาสโก ปาณาติปาตา ปฎิวีโรโต โหติ อทินนาทานา ปฎิวีโรโต
โหติ กามเมสุ มิจฺฉาจารา ปฎิวีโรโต โหติ มุสาวาทา ปฎิวีโรโต
โหติ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานา ปฎิวีโรโต โหติ เอตดาวตา โข
มหานาม อุปาสโก สีลวา โหตีติ ฯ

กิตฺตาวตา ปน ภูเต อุปาสโก อุตฺตหิตาย ปฎิปฺนโน โหติ
โน พรหิตายาติ ฯ ยโต โข มหานาม อุปาสโก อุตฺตนา จ
สทฺธาสมฺปนฺโน โหติ โน ปริ สทฺธาสมฺปทาย สมาทเปติ อุตฺตนา จ ๑
สีลสมฺปนฺโน โหติ โน ปริ สีลสมฺปทาย สมาทเปติ อุตฺตนา จ
จาคสมฺปนฺโน โหติ โน ปริ จาคสมฺปทาย สมาทเปติ อุตฺตนา จ
ภิกฺขุณฺ ทสฺสนกาโม โหติ โน ปริ ภิกฺขุณฺ ทสฺสเน สมาทเปติ อุตฺตนา
จ สทฺธมฺมํ โสตุกาโม โหติ โน ปริ สทฺธมฺมสฺสวเน สมาทเปติ
อุตฺตนา จ สุตานํ ฌมฺมานํ ธารกชาติโก โหติ โน ปริ ฌมฺมธารณาย
สมาทเปติ อุตฺตนา จ สุตานํ ฌมฺมานํ อตฺถูปปริกฺขี ๒ โหติ โน
ปริ อตฺถูปปริกฺขาย สมาทเปติ อุตฺตนา จ อตฺถมณฺเฑาย ฌมฺมมณฺเฑาย
ฌมฺมานุฌมฺมปฎิปฺนโน โหติ โน ปริ ฌมฺมานุฌมฺมปฎิปตฺติยา
สมาทเปติ เอตดาวตา โข มหานาม อุปาสโก อุตฺตหิตาย
ปฎิปฺนโน โหติ โน พรหิตายาติ ฯ

กิตฺตาวตา ปน ภูเต อุปาสโก อุตฺตหิตาย จ ปฎิปฺนโน โหติ
พรหิตาย จาติ ฯ ยโต โข มหานาม อุปาสโก อุตฺตนา จ สทฺธาสมฺปนฺโน
โหติ ปรณฺจ สทฺธาสมฺปทาย สมาทเปติ อุตฺตนา จ
#๑ ม. อุตฺตนา ว ฯ เวมฺปริปี ฯ ๒ ม. อตฺถูปปริกฺขิตา ฯ เวมฺปริปี ฯ

สีลสมฺปนฺโน โหติ ปรณฺจ สีลสมฺปทาย สมาทเปติ อุตฺตนา จ
จากสมฺปนฺโน โหติ ปรณฺจ จากสมฺปทาย สมาทเปติ อุตฺตนา จ
ภิกฺขุณฺํ ทสฺสนกาโม โหติ ปรณฺจ ภิกฺขุณฺํ ทสฺสเน สมาทเปติ
อุตฺตนา จ สทฺธมฺมํ โสตุกาโม โหติ ปรณฺจ สทฺธมฺมสฺสวเน สมาทเปติ
อุตฺตนา จ สุตานํ ฌมฺมานํ ฌารกชาติโก โหติ ปรณฺจ ฌมฺมฌารณาย
สมาทเปติ อุตฺตนา จ สุตานํ ฌมฺมานํ อตฺถุปปริกฺขี โหติ ปรณฺจ
อตฺถุปปริกฺขาย สมาทเปติ อุตฺตนา จ อตฺถมณฺเฑาย ฌมฺมมณฺเฑาย
ฌมฺมานุฌมฺมปฺฏิปนฺโน โหติ ปรณฺจ ฌมฺมานุฌมฺมปฺฏิปตฺติยา สมาทเปติ
เอตฺตาวตา โข มหานาม อฺปาสโก อตฺตหิตาย จ ปฺฏิปนฺโน โหติ
ปรหิตาย จาติ ฯ

[๑๖๖] ๒๖ เอกํ สมยํ ภควา ราชคฺเห วิหริติ ฌีวกมฺพวเน ฯ
อถ โข ฌีวโก โภมารภจฺโจ เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ อฺอุปสงฺกมิตฺวา
ภควนฺตุํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตุํ นิสีทิ เอกมฺนฺตุํ นิสินฺโน โข
ฌีวโก โภมารภจฺโจ ภควนฺตุํ เอตทวโจ กิตฺตาวตา นฺ โข ภนฺเต
อฺปาสโก โหตฺติติ ฯ ยโต โข ฌีวก พุทฺธํ สรณํ คโต โหติ ฌมฺมํ
สรณํ คโต โหติ สงฺฆํ สรณํ คโต โหติ เอตฺตาวตา โข ฌีวก
อฺปาสโก โหตฺติติ ฯ

กิตฺตาวตา ปน ภนฺเต อฺปาสโก สีลวา โหตฺติติ ฯ ยโต โข
ฌีวก อฺปาสโก ปาณาติปาตา ปฏฺวิโรโต โหติ ฯ เป ฯ
สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานา

ปฏิวิโรโต โหติ เอตดาวตา โข ชีวก อุปาสโก สีสวา โหตีติ ฯ

กิตดาวตา ปน ฆนเต อุปาสโก อุตตหิตาย ปฏิปนุโน โหติ
โน พรหิตายาติ ฯ ยโต โข ชีวก อุปาสโก อุตตนา จ สทฐาสมปนุโน
โหติ โน ปริ สทฐาสมปทาย สมาทเปติ ฯเปฯ อุตตนา
จ อตุถมณฺเฒาย ฐมฺมณฺเฒาย ฐมฺมานุฐมฺมปฏิปนุโน โหติ โน ปริ(
ฐมฺมานุฐมฺมปฏิปตฺติยา สมาทเปติ เอตดาวตา โข ชีวก อุปาสโก
อุตตหิตาย ปฏิปนุโน โหติ โน พรหิตายาติ ฯ

กิตดาวตา ปน ฆนเต อุปาสโก อุตตหิตาย จ ปฏิปนุโน โหติ
พรหิตาย จาติ ฯ ยโต โข ชีวก อุปาสโก อุตตนา จ สทฐาสมปนุโน
โหติ ปรณฺจ สทฐาสมปทาย สมาทเปติ อุตตนา จ สีสสมปนุโน
โหติ ปรณฺจ สีสสมปทาย สมาทเปติ อุตตนา จ จาคสมปนุโน
โหติ ปรณฺจ จาคสมปทาย สมาทเปติ อุตตนา จ ภิกฺขุณฺํ ทสฺสนกาโม
โหติ ปรณฺจ ภิกฺขุณฺํ ทสฺสเน สมาทเปติ อุตตนา จ
สทฐมฺมํ โสตุกาโม โหติ ปรณฺจ สทฐมฺมสฺสวเน สมาทเปติ อุตตนา
จ สุตานํ ฐมฺมานํ ฐารกชาติโก โหติ ปรณฺจ ฐมฺมฐารณาย สมาทเปติ
อุตตนา จ สุตานํ ฐมฺมานํ อตุถูปปริกฺขี โหติ ปรณฺจ อตุถูปปริกฺขาย
สมาทเปติ อุตตนา จ อตุถมณฺเฒาย ฐมฺมณฺเฒาย ฐมฺมานุฐมฺมปฏิปนุโน
โหติ ปรณฺจ ฐมฺมานุฐมฺมปฏิปตฺติยา สมาทเปติ
เอตดาวตา โข ชีวก อุปาสโก อุตตหิตาย จ ปฏิปนุโน โหติ

ปรหิตาย จาติ ฯ

[๑๑๗] ๒๗ อฏฺฐิมานิ ภิกฺขเว พลานิ ฯ กตมานิ อฏฺฐ
โรณฺณพลา ๑ ภิกฺขเว ทารกา โกรพลา มาตุคามาวุชฺชพลา โจรา
อิสฺสรียพลา ราชาโน อุชฺฌตฺติพลา พาลา นิชฺฌตฺติพลา ปณฺฑิตา
ปฏฺิสงฺขานพลา พหุสฺสุตา ขนฺติพลา สมณพฺราหฺมณา ฯ อิมานิ โข
ภิกฺขเว อฏฺฐ พลานีติ ฯ

[๑๑๘] ๒๘ อถ โข อายสฺมา สารีปฺตุโต เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีหิ ฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ
โฆ อายสฺมนฺตํ สารีปฺตุตํ ภควา เอตทโวจ กติ นฺ โข สารีปฺตุต
จีณาสวสฺส ภิกฺขุโน พลานิ เยหิ พลฺเลหิ สมนฺนาคโต จีณาสโว
ภิกฺขุ อาสวานํ ขยํ ปฏฺิขานาติ จีณา เม อาสวาติ ฯ อฏฺฐ ฆนฺเต
จีณาสวสฺส ภิกฺขุโน พลานิ เยหิ พลฺเลหิ สมนฺนาคโต จีณาสโว ภิกฺขุ
อาสวานํ ขยํ ปฏฺิขานาติ จีณา เม อาสวาติ กตมานิ อฏฺฐ
อิธ ฆนฺเต จีณาสวสฺส ภิกฺขุโน อนิจฺจโต สพฺเพ สงฺขารา ยถาภูตํ
สมฺมปฺปลฺลยาย สฺวทฺธิจฺจา โหนฺติ ยมฺปิ ฆนฺเต จีณาสวสฺส ภิกฺขุโน
อนิจฺจโต สพฺเพ สงฺขารา ยถาภูตํ สมฺมปฺปลฺลยาย สฺวทฺธิจฺจา โหนฺติ
อิทมฺปิ ฆนฺเต จีณาสวสฺส ภิกฺขุโน พลํ โหติ ยํ พลํ อากมฺม
จีณาสโว ภิกฺขุ อาสวานํ ขยํ ปฏฺิขานาติ จีณา เม อาสวาติ ฯ ปฺน จปริ
ฆนฺเต จีณาสวสฺส ภิกฺขุโน องฺการกาสุปฺมา กามา ยถาภูตํ สมฺมปฺปลฺลยาย
สฺวทฺธิจฺจา โหนฺติ ยมฺปิ ฆนฺเต จีณาสวสฺส ภิกฺขุโน
#๑ ม. รุณฺณพลา ฯ

องฺคารกาสุปฺมา กามา ยถาภูตํ สมฺมปฺปณฺณาย สุทฺธิจฺจา โหณฺติ อิทฺมปิถ
ภนฺเต จีณาสวสฺส ภิกฺขุโน พลํ โหติ ยํ พลํ อากมฺม จีณาสโว
ภิกฺขุ อาสวานํ ขยํ ปฏฺชีฆานาติ จีณา เม อาสวาติ ฯ ปุณฺ จปรี
ภนฺเต จีณาสวสฺส ภิกฺขุโน วิเวกนินฺนํ จิตฺตํ โหติ วิเวกโปณฺณํ
วิเวกปฺพการํ วิเวกภูจฺจํ เนกขมฺมาภิรตํ พุยนฺตํภูตํ สพฺพโส อาสวภูจฺจานิเยหิ
ชฺมเมหิ ยมฺปิ ภนฺเต จีณาสวสฺส ภิกฺขุโน วิเวกนินฺนํ
จิตฺตํ โหติ วิเวกโปณฺณํ วิเวกปฺพการํ วิเวกภูจฺจํ เนกขมฺมาภิรตํ
พุยนฺตํภูตํ สพฺพโส อาสวภูจฺจานิเยหิ ชฺมเมหิ อิทฺมปิ ภนฺเต
จีณาสวสฺส ภิกฺขุโน พลํ โหติ ยํ พลํ อากมฺม จีณาสโว
ภิกฺขุ อาสวานํ ขยํ ปฏฺชีฆานาติ จีณา เม อาสวาติ ฯ ปุณฺ จปรี ภนฺเต
จีณาสวสฺส ภิกฺขุโน จตฺตารो สติปฺภุจฺจานา ภาวิตา โหณฺติ สุภาวิตา
ยมฺปิ ภนฺเต จีณาสวสฺส ภิกฺขุโน จตฺตารो สติปฺภุจฺจานา ภาวิตา โหณฺติ
สุภาวิตา อิทฺมปิ ภนฺเต จีณาสวสฺส ภิกฺขุโน พลํ โหติ ยํ พลํ
อากมฺม จีณาสโว ภิกฺขุ อาสวานํ ขยํ ปฏฺชีฆานาติ จีณา เม อาสวาติ ฯ
ปุณฺ จปรี ภนฺเต จีณาสวสฺส ภิกฺขุโน จตฺตารो อิทฺธิปาทา ภาวิตา
โหณฺติ สุภาวิตา ฯเปฯ ปณฺจอินฺทฺริยานิ ภาวิตานิ โหณฺติ สุภาวิตานิ
สวตฺต โปชฌงฺคา ภาวิตา โหณฺติ สุภาวิตา อริโย อฏฺฐงฺกิกโก
มคฺโค ภาวิตो โหติ สุภาวิตो ยมฺปิ ภนฺเต จีณาสวสฺส ภิกฺขุโน
อริโย อฏฺฐงฺกิกโก มคฺโค ภาวิตो โหติ สุภาวิตอ อิทฺมปิ ภนฺเตh
จีณาสวสฺส ภิกฺขุโน พลํ โหติ ยํ พลํ อากมฺม จีณาสโว ภิกฺขุ

อัสวานัน ขยํ ปฏิชานาติ จีณา เม อัสวาติ ฯ อิมานิ โข ภนฺเต
อฏฺฐ จีณาสวสฺส ภิกฺขุโน พลานิ เยหิ พลลฺลหิ สมฺนฺนาคโต จีณาสโว
ภิกฺขุ อัสวานัน ขยํ ปฏิชานาติ จีณา เม อัสวาติ ฯ

[๑๑๕] ๒๕ ขณฺกัจฺโจ โลโก ขณฺกัจฺโจ โลโกติ ภิกฺขเว
อสฺสฺสวา ปุณฺณชฺโช ภาสฺสติ โน จ โข โส ชานาติ ขณฺ วา อุกฺขณฺ
วา อฏฺฐิเม ภิกฺขเว อุกฺขณา อสมฺยา พุรฺหมจฺริยวาสา ย กตฺเม
อฏฺฐ อีช ภิกฺขเว ตถาคโต จ โลเก อุปฺปนฺโน โหติ อรหํ
สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุกโต โลกวินฺนุ อนฺตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ
สฺสฺสตา เทวมฺนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควา ฌมฺโม จ เทสียติ
อุปฺสมิโก ๑ ปรีนิพฺพานิโก สมฺโพธคามิ สุกตฺตปฺปเวทิตฺโต อยฺยจ ปุคฺคโล
นिरยํ อุปฺปนฺโน โหติ อัย ภิกฺขเว ปจฺจิม อุกฺขณฺ อสมฺโย
พุรฺหมจฺริยวาสา ฯ ปฺน จปรี ภิกฺขเว ตถาคโต จ โลเก อุปฺปนฺโน
โหติ ฯเปฯ สฺสฺสตา เทวมฺนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควา ฌมฺโม จ เทสียติ
อุปฺสมิโก ปรีนิพฺพานิโก สมฺโพธคามิ สุกตฺตปฺปเวทิตฺโต อยฺยจ ปุคฺคโล
ตฺริจฺฉานโยนี อุปฺปนฺโน โหติ ฯเปฯ อยฺยจ ปุคฺคโล ปิตฺติวิสยํ
อุปฺปนฺโน โหติ ฯเปฯ อยฺยจ ปุคฺคโล อลฺลยตฺรํ ทีฆายุกํ
เทวนิกายํ อุปฺปนฺโน โหติ ฯเปฯ อยฺยจ ปุคฺคโล ปจฺจนฺติเมสฺสุ
ชนปฺเทสฺสุ ปจฺจจาชาโต โหติ โส จ โหติ อวิณฺณวาทาเรสฺสุ มัลลกุชฺสุ ๒
ยตฺถ นตฺถิ คตฺติ ภิกฺขุณฺนํ ภิกฺขุณฺนํ อุปาสกานํ อุปาสิกานํ ฯเปฯ
อยฺยจ ปุคฺคโล มชฺฌิเมสฺสุ ชนปฺเทสฺสุ ปจฺจจาชาโต โหติ โส จ โหติ
#๑ ม. โอปฺสมิโก ฯ เอวมฺปรีปี ฯ ๒ ม. มัลลกุชฺสุ ฯ

มิจฉาทิกุจิโก วิปริตทสฺสโน นตฺถิ ทินฺนํ นตฺถิ ยิกฺขุจํ นตฺถิ หุตํ นตฺถิ
 สุกตทกฺกฏฺฐานํ กมฺมานํ ผลํ วิปาโก นตฺถิ อัย โลโก นตฺถิ ปโร
 โลโก นตฺถิ มาตา นตฺถิ ปิตา นตฺถิ สตุตา โอปปาทิกา นตฺถิ
 โลเก สมณพฺรหฺมณา สมมฺกุกตา สมฺมาปฏิปนฺนา เย อิมญจ โลกํ
 ปรณฺจ โลกํ สยํ อภิญฺญา สจฺจิกิตฺวา ปเวทนฺตฺติติ ฯเปฯ อยญจ
 ปุคฺคโล มชฺฌิเมสฺส ชนปฺเทสฺส ปจฺจาชาโต โหติ โส จ โหติ
 ทฺวปฺปญฺโฆ ชโว เณฺพฺมุโค น ปฏิพฺโล สุภาสิตทฺวภาสิตสฺส อตุถมณฺเฑาตุํ
 อัยํ ภิกฺขเว สตุตโม อกฺขโณ อสมโย พุรหฺมจฺริยวาสาย ฯ ปุณ
 จปริ ภิกฺขเว ตถาคโต จ โลกเ อุนฺนปฺนฺโน โหติ อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ
 ฯเปฯ สตุตา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควา ฌมฺโม จ น เทสิยติ
 อฺปสมฺมิโก ปรีนิพฺพานิโก สมฺโพชคามิํ สุกตปฺปเวทิตโต อยญจ ปุคฺคโล
 มชฺฌิเมสฺส ชนปฺเทสฺส ปจฺจาชาโต โหติ โส จ โหติ ปญฺณวา อชโว
 เณฺพฺมุโค ปฏิพฺโล สุภาสิตทฺวภาสิตสฺส อตุถมณฺเฑาตุํ อัยํ ภิกฺขเว
 อฏฺฐโม อกฺขโณ อสมโย พุรหฺมจฺริยวาสาย ฯ อิมเ โข ภิกฺขเว
 อฏฺฐ อกฺขณา อสมยา พุรหฺมจฺริยวาสาย ฯ

เอโก ๑ จ โข ภิกฺขเว ขโณ จ สมโย จ พุรหฺมจฺริยวาสาย
 กตโม เอโก อิทฺ ภิกฺขเว ตถาคโต โลกเ อุนฺนปฺนฺโน โหติ อรหํ
 สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจฺรณสมฺปฺนฺโน สุกโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ
 สตุตา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควา ฌมฺโม จ เทสิยติ
 อฺปสมฺมิโก ปรีนิพฺพานิโก สมฺโพชคามิํ สุกตปฺปเวทิตโต อยญจ ปุคฺคโล
 #๑ เอโกว ฯ

มชฺฉิเมสฺส ชนปฺเทสฺส ปจฺจาชาโต โหติ โส จ โหติ ปญฺญา อชโโพ
อนเนพฺมุโก ปฏฺฐิโถ สุภาสิตฺตพฺภาสิตฺตสฺส อตฺถมณฺเฑาตุํ อโย ภิกฺขเว
เอโก ๑ ขโณ จ สมโย จ พุรฺหมจฺริยวาสาयाติ ฯ

มนุสฺสโลโก ๒ ตทฺธาน สทฺธมฺเม สุปฺปเวทิตฺเต
เย ขณฺ์ นาธคจฺจนฺติ อตฺตนาเมนฺติ เต ขณฺ์
พฺหุหิ อกฺขณา วุตฺตา ปุคฺคฺลสฺสอนุตฺตรายิกา ๓
กทาจิ กรหจิ โลเก อฺปฺปชฺชนฺติ ตถาคตา
ตยิทฺถํ สมมุจฺชีฏฺติ ยํ โลกสฺมี สฺสทฺถลภํ
มนุสฺสปฏฺฐิลาโภ จ สทฺธมฺมสฺส จ เทสฺนา
อถํ วายมิตฺถํ ตตฺถ อตฺถกาเมน ๔ ชนฺตฺตนา
กถํ วิชฺฌณา สทฺธมฺมํ ขโณ โว ๕ มา อฺปฺปชฺฌกา
ขณฺาตีตา หิ โสจฺนฺติ นิริยมฺหิ สมปฺปิตา
อิช เจ น วิราเชติ สทฺธมฺมสฺส นียามตฺถํ
วาณิโชว อตฺติตฺถํ โถ จิตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
อวิชฺชานินฺวโต โปโส สทฺธมฺมํ อปฺปราธิโก
ชาติมรณสํสาร์ จิรํ ปจฺจานฺนํ โภสฺสตี
เย จ ตทฺธา มนุสฺสตฺตํ สทฺธมฺเม สุปฺปเวทิตฺเต
อถํสฺส สตฺถว จณฺ์ กริสฺสฺสนฺติ กโรนฺติ วา
ขณฺ์ ปจฺจวิทฺถํ โลเก พุรฺหมจฺริยํ อนุตฺตรํ
เย มกฺคํ ปฏฺฐิปชฺชีสฺส ตถาคตฺตฺตฺตฺต

#๑ ม. เอโกว ฯ ๒ ม. มนุสฺสโลโก ฯ ๓ ม. มกฺคสฺส อนุตฺตรายิกา ฯ ๔ ม. อตฺถกาเมน ฯ

#๕ ม. เว ฯ

เย สั้วรา จกขุมตา เทสิตาทีจพนุรนา
เตสุ คุดโต สทา สโต วิหเรถ ๑ อนวสุโต
สพเพ อนุสเย เจตวา มารเชยสรานุเค ๒
เต เว ปารคตา ๓ โลเก เย ปตตะตา อาสวกุขยนุติ ๑

[๑๒๐] ๓๐ เอกิ สมยิ ภควา ภกุเคสุ วิหริติ สสสุมารคิเร ๔
ภสภพาวเน มิคทาเย ๑

เตน โข ปน สมเยน आयสุมา อนुरुทุโธ เจตีสู วิหริติ ปาจิณวัสทาเย
อถโข आयสุมโต อนुरुทุธสุส รโหคตสุส ปฎิสถลินสุส
เอวั เจตโส ปรีวิตกโก อุทปาที อปปัจจิสสุสายิ ชมโม นายิ ชมโม
มหิจจิสสุส สนคฺกุจิสสุสายิ ชมโม นายิ ชมโม อสนคฺกุจิสสุส ปรีวิตตสุสายิ
ชมโม นายิ ชมโม สงคณิการามสุส อารทุธวีริยสุสายิ
ชมโม นายิ ชมโม กุสิตสุส อฎุจิสสุสตีสุสายิ ชมโม นายิ ชมโม
มฎุจิสสุสตีสุส สมหิตสุสายิ ชมโม นายิ ชมโม อสมहितสุส
ปญฺฉวโต อัยิ ชมโม นายิ ชมโม ทุปฺปญฺฉสุสาคี ๑

อถโข ภควา आयสุมโต อนुरुทุธสุส เจตสา เจโตปรีวิตกุกมญฺญา
เสยฺยถาปี นาม พลวา ปรีโส สมฺมิญฺชิตฺ วา พahi
ปสาเรยฺย ปสาคิตฺ วา พahi สมฺมิญฺชเยยฺย เอวเมว ภกุเคสุ สสสุมารคิเร
ภสภพาวเน มิคทาเย อนฺตรหีโต เจตีสู ปาจิณวัสทาเย आयสุมโต
อนुरुทุธสุส สมฺมุเข ปาคฺุโรหสิ นิสีหิ ภควา ปญฺฉเตเต อาสเน ๑
आยสุมาปี โข อนुरुทุโธ ภควนฺตุํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตุํ นิสีหิ ๑
#๑ ม. วิหาระ ๑ ๒ ม. มารเชยฺยปรานุเค ๑ ๓ ม. ปารงคตา ๑
#๔ ม. สพฺพตฺถ สฺสุมารคิเร ๑

เอกมนต์ นิสินัน โข อายสมนต์ อนุรุทร ภาควา เอตทโวจ สาธุ
 สาธุ อนุรุทร สาธุ โข ตฺวํ อนุรุทร ยนต์ มหาปริสวิตกํ วิตกเกสิ
 อปฺปิฉนฺตสํ ฌโม นาย ฌโม มหิจนฺต สนฺตฺตฺตสํ ฌโม
 นาย ฌโม อสนฺตฺตฺตสํ ปวิวิตฺตสํ ฌโม นาย ฌโม
 สงฺกณฺการามสฺส อารทฺทวิริยสํ ฌโม นาย ฌโม กุสิตฺตสํ
 อฺปฺปฺปฺปฺปฺปฺปสํ ฌโม นาย ฌโม มฺมฺมฺมฺมฺมฺมสํ สมหิตสํ
 ฌโม นาย ฌโม อสมहितสํ ปณฺณวโถ อํ ฌโม นาย
 ฌโม ทฺพปณฺณสฺสตี เตนฺนํ ตฺวํ อนุรุทร อิมํ อฏฺฐมํ มหาปริสวิตกํ
 วิตกเกสิ นิปฺปปณฺณจรามสํ ฌโม นิปฺปปณฺณจฺรติโน
 นาย ฌโม ปณฺณจรามสฺส ปณฺณจฺรติโนติ ฯ ยโต โข ตฺวํ อนุรุทร
 อิมํ อฏฺฐ มหาปริสวิตกเก ๑ วิตกเกสฺสตี ตโต ตฺวํ อนุรุทร ยาวเทว
 อากงฺขิสฺสตี วิวิจฺเจว กามฺเมหิ วิวิจฺจ อกฺสเลหิ ฌมฺเมหิ สวิตกํ
 สวิจาร์ วิเวกขํ ปิตฺตํ ปจฺมชฺฌานํ อฺปฺปสมฺปชฺช วิหริสฺสตี ฯ ยโต
 โข ตฺวํ อนุรุทร อิมํ อฏฺฐ มหาปริสวิตกเก วิตกเกสฺสตี ตโต
 ตฺวํ อนุรุทร ยาวเทว อากงฺขิสฺสตี วิตกเกวิจารานํ อฺปฺปสมฺมา อชฺฌตฺตํ
 สมฺปสาทนํ เจตฺโส เอโกทิกาวํ อวิตกํ อวิจาร์ สมาริขํ ปิตฺตํ
 ทฺตฺติยชฺฌานํ อฺปฺปสมฺปชฺช วิหริสฺสตี ฯ ยโต โข ตฺวํ อนุรุทร อิมํ
 อฏฺฐ มหาปริสวิตกเก วิตกเกสฺสตี ตโต ตฺวํ อนุรุทร ยาวเทว
 อากงฺขิสฺสตี ปิตฺติยา จ วิราคา อฺปฺเปกฺขโก จ วิหริสฺสตี สโต จ
 สมฺปชาโน สุขญจ กายน ปฏฺฐิตฺเวทสฺสตี ๒ ยนต์ อริยา อจิกฺขณฺติ
 #๑ ส. ย. สตฺต มหาปริสวิตกเก ฯ ๒ ม. ปฏฺฐิตฺเวทิสฺสตี ฯ

อุเปกฺขโก สติมา สุขวิหารีติ ตติยชฺฌานํ อุปสมฺบฺพชฺช วิหริสฺสตี ฯ
ยโต โข ติวํ อนุรฺรทฺธ อิมเ อฏฺฐ มหาปฺริสฺวิตฺตเก วิตฺตเกสฺสตี
ตโต ติวํ อนุรฺรทฺธ ยาวเทว อากงฺขิสฺสตี สุขสฺส จ ปหานา ทฺกฺขสฺส
จ ปหานา ปุพฺพเว โสมนสฺสโทมนสฺसानํ อตฺตงฺคมา อทุกฺขมสฺสํ
อุเปกฺขาสติปาริสฺสุทฺธี จตฺตชฺฌานํ อุปสมฺบฺพชฺช วิหริสฺสตี ฯ ยโต โข ติวํ
อนุรฺรทฺธ อิมเ จ อฏฺฐ มหาปฺริสฺวิตฺตเก วิตฺตเกสฺสตี อิมสฺสจ จตฺนุนํ
ฉานานํ อากิเจตฺตีกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี ภวิสฺสตี
อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี ตโต ติวํ อนุรฺรทฺธ เสยฺยถาปี นาม คหปฺติสฺส วา
คหปฺติปฺตฺตสฺส วา นานารตฺตานํ ทฺสฺसानํ ทฺสฺสกรณฺฑโก ปฺปูโร เอวเมว
เต ปัสฺสกุลจิวรี ขายิสฺสตี สนนฺตฺตฺตฺส วิหฺรโต รติยา อปฺริตฺสฺสาย
ผาสฺสูวิหาราย โอกกมฺนาย นินฺพฺพานสฺส ฯ ยโต โข ติวํ อนุรฺรทฺธ อิมเ
จ อฏฺฐ มหาปฺริสฺวิตฺตเก วิตฺตเกสฺสตี อิมสฺสจ จตฺนุนํ ฉานานํ
อากิเจตฺตีกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี ภวิสฺสตี อกิจฺฉลาภี
อกสิรลาภี ตโต ติวํ อนุรฺรทฺธ เสยฺยถาปี นาม คหปฺติสฺส วา
คหปฺติปฺตฺตสฺส วา สาลีนํ โอทโน วิจิตฺตกาพโก อเนกสฺสุโป อเนกพฺยณฺชโน
เอวเมว เต ปินฺฑฺทียาโลปโกชนํ ขายิสฺสตี สนนฺตฺตฺตฺส
วิหฺรโต รติยา อปฺริตฺสฺสาย ผาสฺสูวิหาราย โอกกมฺนาย นินฺพฺพานสฺส ฯ
ยโต โข ติวํ อนุรฺรทฺธ อิมเ จ อฏฺฐ มหาปฺริสฺวิตฺตเก วิตฺตเกสฺสตี
อิมสฺสจ จตฺนุนํ ฉานานํ อากิเจตฺตีกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ
นิกามลาภี ภวิสฺสตี อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี ตโต ติวํ อนุรฺรทฺธ

เสยยะถาปี นาม คหปติสฺส วา คหปติปุตฺตสฺส วา ภูฏาการิ อุลลิตฺตาวลิตฺตํ
นิวัตติ ผุสฺสิตคฺคัพพิ ปิหิตฺตวาตปานิ เอวเมว เต รุกฺขมฺมูลเสนาสนํ
ขายิสฺสตี สนนฺตฺตฺตฺส วิหโรโต รติยา อปริตฺตฺสาย ผาสฺสูวิหาราย
โอฏกมฺนาย นิพฺพานสฺส ฯ ยโต โข ตฺวํ อนฺนฺรฺทฺธ อิมे จ อฏฐ
มหาปฺริสฺตฺวิตฺตฺเก วิตฺตฺเกสฺสตี อิมสฺสจฺจ จตฺตฺนํ ฆานานํ อาภิเจตฺตีกานํ
ทิฏฺฐชฺชมฺมสฺสขฺวิหารานํ นิกามลาภี ภวิสฺสตี อภิจฺฉลาภี อกฺสิรลาภี ตโต
ตฺยํหิ อนฺนฺรฺทฺธ เสยยะถาปี นาม คหปติสฺส วา คหปติปุตฺตสฺส วา
ปลลฺลงฺโก โคณกตฺตโต ปฏิกตฺตโต ปฏฺฐิกตฺตโต กทฺถิมิกปวฺรปจฺจตฺตรโณ
สอฺตฺตรจฺฉโธ อุกฺโขโลหิตฺตฺกฺปชาโน เอวเมว เต ติณฺสนฺนฺรฺกสฺยนาสนํ
ขายิสฺสตี สนนฺตฺตฺตฺส วิหโรโต รติยา อปริตฺตฺสาย ผาสฺสูวิหาราย
โอฏกมฺนาย นิพฺพานสฺส ฯ ยโต โข ตฺวํ อนฺนฺรฺทฺธ อิมे จ อฏฐ
มหาปฺริสฺตฺวิตฺตฺเก วิตฺตฺเกสฺสตี อิมสฺสจฺจ จตฺตฺนํ ฆานานํ อาภิเจตฺตีกานํ
ทิฏฺฐชฺชมฺมสฺสขฺวิหารานํ นิกามลาภี ภวิสฺสตี อภิจฺฉลาภี อกฺสิรลาภี ตโต
ตฺยํหิ อนฺนฺรฺทฺธ เสยยะถาปี นาม คหปติสฺส วา คหปติปุตฺตสฺส วา
นानาเกสฺสชฺชานิ เสยฺยถิํ สปฺปิ นวณิํ เตลฺลํ มรฺฐ ผาณิํ เอวเมว
เต ปฺตฺติมฺตฺตฺตฺเกสฺสชฺชํ ขายิสฺสตี สนนฺตฺตฺตฺส วิหโรโต รติยา อปริตฺตฺสาย
ผาสฺสูวิหาราย โอฏกมฺนาย นิพฺพานสฺส ฯ เตนฺหิ ตฺวํ อนฺนฺรฺทฺธ อายตฺติกมฺปิ
วสฺสวาสิ อิวฺเว เจตฺตฺสฺส ปาจิณฺวสฺสทาเย วิหเรยฺยาสีตี ฯ เอวํ
ภนฺนฺเตติ โข อายสฺสมา อนฺนฺรฺทฺธโร ภควโต ปจฺจสฺสโสติ ฯ อถ โข ภควา
อายสฺมมฺนฺตํ อนฺนฺรฺทฺธ อิมินา โอวาเทน โอวทิตฺวา เสยยะถาปี นาม

พลวา ปุริโส สมมุณิขิตฺ วา พาทิ ปสาเรยฺย ปสาริตฺ วา พาทิ
 สมมุณิเชยฺย เอวเมว เจตีสฺส ปาจิณฺวาทาย อนฺตรหิโต ภกฺเกสฺส
 สสฺสุมารคิเร เกสกพาวเน มิคทาย ปาตุรโหสิ นิสีทิ ภควา ปญฺจตฺเต
 อาสเน นิสชช โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ อฏฺฐ โว ภิกฺขเว
 มหาปุริสฺวัตถกเก เทสิสฺสามิ ตํ สฺสณฺณ ๗เปฯ กตเม จ ภิกฺขเว
 อฏฺฐ มหาปุริสฺวัตถกา อปฺปิจฺจสฺสายิ ภิกฺขเว ฌมฺโม นายิ ฌมฺโม
 มหิจฺจสฺส สนฺตฺตฺตฺส ภิกฺขเว ฌมฺโม นายิ ฌมฺโม อสนฺตฺตฺส
 ปวิวิตฺสฺสายิ ภิกฺขเว ฌมฺโม นายิ ฌมฺโม สงฺกมฺมิการามสฺส อารทฺทวิริยสฺสายิ
 ภิกฺขเว ฌมฺโม นายิ ฌมฺโม กุสฺสิตฺสฺส อฺปฏฺฐจฺจิตฺสฺสตีสฺสายิ
 ภิกฺขเว ฌมฺโม นายิ ฌมฺโม มฏฺฐจฺจิตฺสฺส สสมาหิตสฺสายิ
 ภิกฺขเว ฌมฺโม นายิ ฌมฺโม อสมฺมาหิตสฺส ปญฺจวโต อຍิ ภิกฺขเว
 ฌมฺโม นายิ ฌมฺโม ทฺวปฺปญฺจสฺส นิปฺปญฺจอารามสฺสสายิ ภิกฺขเว
 ฌมฺโม นิปฺปญฺจจรตีโน นายิ ฌมฺโม ปฺปญฺจอารามสฺส ปฺปญฺจจรตีโน ๗
 อปฺปิจฺจสฺสายิ ภิกฺขเว ฌมฺโม นายิ ฌมฺโม มหิจฺจสฺสชาติ อิติ
 โข ปเนตํ วุตฺตํ กิณฺเจตํ ปฏฺฐิจฺจ วุตฺตํ อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 อปฺปิจฺจโน สฺมานโน อปฺปิจฺจโนติ มํ ชานเญยฺยุนฺติ น อิจฺจติ สนฺตฺตฺตฺส
 สฺมานโน สนฺตฺตฺตฺสโนติ มํ ชานเญยฺยุนฺติ น อิจฺจติ ปวิวิตฺโต สฺมานโน
 ปวิวิตฺโตติ มํ ชานเญยฺยุนฺติ น อิจฺจติ อารทฺทวิริโย สฺมานโน
 อารทฺทวิริโยติ มํ ชานเญยฺยุนฺติ น อิจฺจติ อฺปฏฺฐจฺจิตฺสฺสตี สฺมานโน
 อฺปฏฺฐจฺจิตฺสฺสตีติ มํ ชานเญยฺยุนฺติ น อิจฺจติ สฺมาหิโต สฺมานโน

สมาหิโตติ มํ ชานะยฺขุนฺติ น อิจฺฉติ ปณฺณวา สฺมาโน ปณฺณวาติ
มํ ชานะยฺขุนฺติ น อิจฺฉติ นิปฺปปญฺจาราโม สฺมาโน นิปฺปปญฺจาราโมติ
มํ ชานะยฺขุนฺติ น อิจฺฉติ อปฺปิฉฺฉสฺสายํ ภิกฺขเว ฌมฺโม นายํ ฌมฺโม
มหิฉฺฉสฺสาติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ อิทเมตํ ปฏฺิจฺจ วุตฺตํ ฯ

สนฺตุฏฺฐสฺสายํ ภิกฺขเว ฌมฺโม นายํ ฌมฺโม อสนฺตุฏฺฐสฺสาติ อิติ
โฆ ปเนตํ วุตฺตํ กิณฺเจตํ ปฏฺิจฺจ วุตฺตํ อิท ภิกฺขเว ภิกฺขุ
สนฺตุฏฺฐโฆ โหติ อิตฺธีตรจิวฺรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลาณปจฺจยภเสชฺชปริกฺขารเณ
สนฺตุฏฺฐสฺสายํ ภิกฺขเว ฌมฺโม นายํ ฌมฺโม อสนฺตุฏฺฐสฺสาติ
อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ อิทเมตํ ปฏฺิจฺจ วุตฺตํ ฯ

ปวิวิตฺตสฺสายํ ภิกฺขเว ฌมฺโม นายํ ฌมฺโม สงฺคณฺณการามสฺสาติ
อิติ โฆ ปเนตํ วุตฺตํ กิณฺเจตํ ปฏฺิจฺจ วุตฺตํ อิท ภิกฺขเว
ภิกฺขุโน ปวิวิตฺตสฺส วิหฺรโต ภวนฺติ อฺปสงฺกมิตาโร ภิกฺขุ ภิกฺขุณีโย
อฺปาสกา อฺปาสิกาโย ราชาโน ราชมหามตฺตา ติตฺถิยา ติตฺถิยสาวกา
ตตฺตร ภิกฺขุ วิเวกนินฺเนน จิตฺเตน วิเวกโปณฺเนน วิเวกปฺพภาเรณ
วิเวกภูเจเนน เนกขมฺมาภิรเตน อณฺณทตฺถุ อฺยฺโยชนิกปฏฺิสฺยตฺตํเยว กถํ
กตฺตา โหติ ปวิวิตฺตสฺสายํ ภิกฺขเว ฌมฺโม นายํ ฌมฺโม สงฺคณฺณการามสฺสาติ
อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ อิทเมตํ ปฏฺิจฺจ วุตฺตํ ฯ

อารทฺฐวิริยสฺสายํ ภิกฺขเว ฌมฺโม นายํ ฌมฺโม กุสฺสีตสฺสาติ อิติ
โฆ ปเนตํ วุตฺตํ กิณฺเจตํ ปฏฺิจฺจ วุตฺตํ อิท ภิกฺขเว ภิกฺขุ
อารทฺฐวิริโย วิหฺรติ อฺกุสลานํ ฌมฺมานํ ปหานาย กุสลานํ ฌมฺมานํ

อุปสมุปทาย ถามวา ทพฺหปรกุกโม อนิกฺขิตตฐโร กุสเสสุ ฌมเมสุ
อารทฺหวิริยสุสํยํ ภิกฺขเว ฌมโม นายํ ฌมโม กุสีตฺตสํยํ อิติ ยนฺตํ
วฺตฺตํ อิทเมตํ ปฏิจฺจ วฺตฺตํ ฯ

อุปฺภูจิตฺตฺตสํยํ ภิกฺขเว ฌมโม นายํ ฌมโม มฺภูจิตฺตฺตสํยํ
อิติ โข ปเนตํ วฺตฺตํ กิลฺยเจตํ ปฏิจฺจ วฺตฺตํ อิท ภิกฺขเว
ภิกฺขุ สติมา โหติ ปรมเนน สติเนปฺกฺเกน สมฺนฺนาคโต จิรคตมฺปิ
จิรภาสิตมฺปิ สริตา อนุสฺสริตา อุปฺภูจิตฺตฺตสํยํ ภิกฺขเว ฌมโม
นายํ ฌมโม มฺภูจิตฺตฺตสํยํ อิติ ยนฺตํ วฺตฺตํ อิทเมตํ ปฏิจฺจ วฺตฺตํ ฯ

สมฺมาหิตฺตสํยํ ภิกฺขเว ฌมโม นายํ ฌมโม อสมฺมาหิตฺตสํยํ อิติ
โข ปเนตํ วฺตฺตํ กิลฺยเจตํ ปฏิจฺจ วฺตฺตํ อิท ภิกฺขเว ภิกฺขุ
วิวิจฺเจว กามเมหิ ฯเปฯ จตฺตถฺชฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
สมฺมาหิตฺตสํยํ ภิกฺขเว ฌมโม นายํ ฌมโม อสมฺมาหิตฺตสํยํ อิติ
ยนฺตํ วฺตฺตํ อิทเมตํ ปฏิจฺจ วฺตฺตํ ฯ

ปฺลยวโต อโย ภิกฺขเว ฌมโม นายํ ฌมโม ทฺพปฺลยวตฺตสํยํ
อิติ โข ปเนตํ วฺตฺตํ กิลฺยเจตํ ปฏิจฺจ วฺตฺตํ อิท ภิกฺขเว
ภิกฺขุ ปฺลยววา โหติ อุกฺกมฺมคํมินิยา ปฺลยวาย สมฺนฺนาคโต อริยาย
นิพฺเพธิกาย สมฺมาทฺกฺกขกฺขคํมินิยา ปฺลยวโต อโย ภิกฺขเว ฌมโม
นายํ ฌมโม ทฺพปฺลยวตฺตสํยํ อิติ ยนฺตํ วฺตฺตํ อิทเมตํ ปฏิจฺจ วฺตฺตํ ฯ

นิปฺปปฺลยจฺรํมสํยํ ภิกฺขเว ฌมโม นิปฺปปฺลยจฺรติโน นายํ
ฌมโม ปฺปลยจฺรํมสํยํ ปฺปลยจฺรติโนติ อิติ โข ปเนตํ วฺตฺตํ

กิลฺยเจตฺติ ปฏฺิจฺจ วุตฺตํ อิทฺถ ภิภฺขเว ภิภฺขุโน ปฺปลยฺจนิโรเช จิตฺตํ
ปฺภกฺขนฺทติ ปสฺสีทติ สฺนฺตฺติฏฺฐติ วิมฺมุจฺจติ นิปฺปปฺปลยฺจารามสฺสายํ ภิภฺขเว
ธมฺโม นิปฺปปฺปลยฺจโรนํ นายํ ธมฺโม ปฺปลยฺจารามสฺส ปฺปลยฺจโรนติ
อิตฺติยฺนตฺตํ วุตฺตํ อิทฺถเมตฺตํ ปฏฺิจฺจ วุตฺตฺนฺตติ ฯ

อถ โข อายสฺมา อนฺนฺรทฺโท อายตฺกมฺปิ วสฺสวาตฺถิ ตตฺถเว เจตฺติสฺสุ
ปาจันนํสทาเย วิหาสิ อถ โข อายสฺมา อนฺนฺรทฺโท เอโก วุปกณฺโฐ
อปฺปมตฺโต อาตปิ ปหิตตฺโต วิหรนฺนฺโต น จิริสฺเสว ยสฺสตฺถาย กุลปฺตฺตา
สมฺมเทว อการสฺมา อนการิยํ ปพฺพชนฺติ ตทฺนตฺตรํ
พฺรหฺมจิริยปริโยสานํ ทิฏฺฐเจว ธมฺเม สยํ อภิณฺเฒา สจฺฉนิกตฺวา อฺปสมฺปชฺช
วิหาสิ จินฺนา ชาติ วุสฺสิตํ พฺรหฺมจิริยํ กตฺถิ กรณฺนิยํ นาปรํ
อิตฺตตฺตยาตติ อพฺภกฺณฺณาสฺสิ อณฺณตโร จ ปนายสฺมา อนฺนฺรทฺโท
อรหตฺถิ อโหสิ ๑ อถ โข อายสฺมา อนฺนฺรทฺโท อรหตฺตปฺปตฺโต ตายํ
เวลายํ อิมา คาทาโย อภาสิ ฯ

มม สงฺกปฺปมณฺเฒาย สตฺถา โลเก อนฺนตฺตโร
มโนมเยน กาเยน อิทฺธิยา อฺปสงฺกมิ
ยถา เม อหุ สงฺกปฺโป ตโต อุตฺตริ เทสยิ
นิปฺปปฺปลยฺจโร พุทฺโธ นิปฺปปฺปลยฺจํ อเทสยิ
ตสฺสหาสิ ธมฺมมณฺเฒาย วิหาสิ สาสเน รโต
ติสฺโส วิชฺชา อนฺนปฺตฺตา กตฺถิ พุทฺธสฺส สาสนฺนฺตติ ฯ

กหปตฺติวคฺโค ตตฺติโย ฯ

#๑ ม. อโหสิตฺติ ฯ

สุคตี สกุก์ โลกั อุปฺปชฺชิสฺสามีติ ทานั เทติ อิมั เม ทานั ททโต
จิตฺตํ ปสึทติ อุตฺตมมฺตา โสมนสฺสั อุปฺชายตีติ ทานั เทติ
จิตฺตาลงฺการจิตฺตปริกฺขารตฺถั ทานั เทติ ฯ อิมานิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐ
ทานวตฺถุณีติ ฯ

[๑๒๔] ๓๔ อฏฺฐงฺกสมฺนฺนาคเต ภิกฺขเว เขตฺเต พิชั วุตฺตํ
นมหฺปฺผลั โหติ นมฺหฺสฺสาทํ นผาติเสยฺยนฺติ ๑ ฯ กถิ อฏฺฐงฺกสมฺนฺนาคตํ ๒
อิธ ภิกฺขเว เขตฺตํ อุณฺณมินฺนิณฺนามิ ๓ จ โหติ ปาสาณสฺกฺขริทฺถจ ๔
โหติ อฺุสรณฺจ โหติ น จ กมฺภีรตีติ โหติ น อายสมฺปฺนฺนํ
โหติ น อฺุปายสมฺปฺนฺนํ โหติ น มาติกาสมฺปฺนฺนํ โหติ น
มริยาทสมฺปฺนฺนํ โหติ เอวํ อฏฺฐงฺกสมฺนฺนาคเต ภิกฺขเว เขตฺเต พิชั
วุตฺตํ นมฺหฺปฺผลั โหติ นมฺหฺสฺสาทํ นผาติเสยฺยนฺติ ฯ เอวเมว โข
ภิกฺขเว อฏฺฐงฺกสมฺนฺนาคเตสุ สมณฺพฺราหฺมณฺเณสุ ทานั ทินฺนํ นมฺหฺปฺผลั
โหติ นมฺหานิสฺสั นมฺหาชฺชติกั นมฺหาวิปฺพาริ ฯ กถิ อฏฺฐงฺกสมฺนฺนาคตา
อิธ ภิกฺขเว สมณฺพฺราหฺมณฺณา มิจฺฉาทิฏฺฐิกา โหนฺติ มิจฺฉาสงฺกปฺปา
มิจฺฉาวาจา มิจฺฉากมฺมฺนฺตา มิจฺฉาอาชีวา มิจฺฉาวายามา
มิจฺฉาสติโน มิจฺฉาสมาชิโน เอวํ อฏฺฐงฺกสมฺนฺนาคเตสุ ภิกฺขเว
สมณฺพฺราหฺมณฺเณสุ ทานั ทินฺนํ นมฺหฺปฺผลั โหติ นมฺหานิสฺสั นมฺหาชฺชติกั
นมฺหาวิปฺพาริ ฯ

อฏฺฐงฺกสมฺนฺนาคเต จ ภิกฺขเว เขตฺเต พิชั วุตฺตํ มหฺปฺผลั โหติ
#๑-๕ ม. อิตฺิสทฺุโท นตฺถิ ฯ ๒ ม. -สมฺนฺนาคเต ฯ ๓ ม. อุณฺณามินฺนิณฺนามิ ฯ
#๔ ม. ปาสาณสฺกฺขริทฺถจ ฯ

มฺหสฺสาทํ ฝาดิเสยฺยนฺติ ๑ ๑ กถิ อฏฺฐจฺกสมนฺนาคํ ๒ อธิ ภิกฺขเว เขตฺติ
อนฺนุนมฺินฺนํ ๓ จ โหติ อปาสาณสฺกฺขริลฺลญฺจ ๔ โหติ อนฺุสรณฺจ
โหติ คมฺภีรสิตฺติ โหติ อายสมฺปนฺนํ โหติ อปายสมฺปนฺนํ โหติ
มาตिकाสมฺปนฺนํ โหติ มรียาทสมฺปนฺนํ โหติ เอวํ อฏฺฐจฺกสมนฺนาคเต
ภิกฺขเว เขตฺเต พิชฺชํ วุคฺคํ มหฺปฺผลํ โหติ มฺหสฺสาทํ ฝาดิเสยฺยนฺติ ๕ ๑
เอวเมว โข ภิกฺขเว อฏฺฐจฺกสมนฺนาคเตสุ สมณพฺรหฺมณฺเสุ
ทานํ ทินฺนํ มหฺปฺผลํ โหติ มหานิสฺสํ มหาชฺุติกํ มหาวิปฺผารํ ๑
กถิ อฏฺฐจฺกสมนฺนาคตา ๖ อธิ ภิกฺขเว สมณพฺรหฺมณฺมา สมฺมาทิฏฺฐิกิ
โหนฺติ สมฺมาสงฺกปฺปา สมฺมาวาจา สมฺมากมฺมนฺตา สมฺมาอาชีวา
สมฺมาวายามา สมฺมาสติโน สมฺมาสมาธิโน เอวํ อฏฺฐจฺกสมนฺนาคเตสุ
ภิกฺขเว สมณพฺรหฺมณฺเสุ ทานํ ทินฺนํ มหฺปฺผลํ โหติ
มหานิสฺสํ มหาชฺุติกํ มหาวิปฺผารนฺติ ๑

ยถาปี เขตฺเต สมฺปนฺเน ปวฺคฺคตา พิชฺชสมฺปทา
เทเว สมฺปาทยฺนตฺมฺหิ โหติ ฐณฺญาเย สมฺปทา
อนิฺติสมฺปทา โหติ วิรฺุพฺหิ ภวติ สมฺปทา
เวปฺลุลํ สมฺปทา โหติ ผลํ เว โหติ สมฺปทา
เอวํ สมฺปนฺนสิฺลฺลสุ ทินฺนา โภชนสมฺปทา
สมฺปทานํ อุปเนติ สมฺปนฺนํ หิสฺส ตํ กถิ
ตสฺมา สมฺปทมาภฺงฺชิ สมฺปนฺนตฺถุชฺช ปุคฺคโต

#๑-๕ ม. อิตฺิสทฺุโท นตฺุติ ๑ ๒ ม. -สมนฺนาคเต ๑ ๓ ม. อนฺนุนามานินฺนํ ๑

#๔ ม. อปาสาณสฺกฺขริลฺลญฺจ ๑ ๖ ม. -สมนฺนาคเตสุ ๑

สมฺปนฺนปณฺเณ เสเวถ เอวํ อิชฺฉนฺนติ สมฺปทา
 วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน ลทฺธา จิตฺตสฺส สมฺปทํ
 กโรติ กมฺมสมฺปทํ ลภติ จตฺถสมฺปทํ
 โลกํ ญตฺวา ยถาภูตํ ปปฺปยุย ทิฏฺฐิสมฺปทํ
 มคฺคสมฺปทมาคมฺม ยาติ สมฺปนฺนมานโส
 โอธฺฐนิตฺวา มลํ สพฺพํ ปตฺวา นิพฺพานสมฺปทํ
 มุจฺจติ สพฺพทฺทุกฺเขหิ सा โหติ สพฺพสมฺปทาติ ฯ

[๑๒๕] ๓๕ อฏฺฐิมา ภิกฺขเว ทานุสฺสปรตฺติโย ฯ กตฺมา อฏฺฐ อิชฺ
 ภิกฺขเว เอกจฺโจ ทานํ เทติ สมณฺสสฺส วา พฺราหฺมณฺสสฺส วา อนฺนํ ปานํ
 วตฺถํ ยานํ มาลาคนฺธวิเลปนํ เสยฺยาวสถํ ปทีเปยฺยํ โส ยํ เทติ ตํ
 ปจฺจาสิสฺสติ โส ปสฺสติ ขตฺติยมหาสาเล วา พฺราหฺมณฺมมหาสาเล
 วา คหปติมหาสาเล วา ปณฺจหิ กามคฺคฺเขหิ สมฺปปีเต สมงฺคิฏฺเท
 ปริจารยมาเน ตสฺส เอวํ โหติ อโห วตฺถาหํ กายสฺส เกทา
 ปรมฺมรณฺา ขตฺติยมหาศาลานํ วา พฺราหฺมณฺมมหาศาลานํ วา
 คหปติมหาศาลานํ วา สหพฺยตํ อุปฺปชฺเชยฺยนฺนติ โส ตํ จิตฺตํ ปทหติ
 ตํ จิตฺตํ อธิฏฺฐาติ ตํ จิตฺตํ ภาเวติ ตสฺส ตํ จิตฺตํ
 หีนธมฺมตฺตํ อุตฺตรํ อภาวิตํ [๑] กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา ขตฺติยมหาศาลานํ
 วา พฺราหฺมณฺมมหาศาลานํ วา คหปติมหาศาลานํ วา สหพฺยตํ
 อุปฺปชฺชติ ตถจฺ โข สीलฺวโต วทามิ โน ทสฺสสีลสฺส อิชฺฉนฺติ
 ภิกฺขเว สीलฺวโต เจโตปณฺธิ สุตฺตฺตฺตา ๒ ฯ อิชฺ ปนฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ
 #๑ ม. ตตรูปปรตฺติยา สํวตฺตติ ฯ เอวมํทิสฺเสสุ จานเนสุปี ฯ ๒ ม. วิสุทฺตฺตฺตา ฯ
 #เอวมุปรีปี ฯ

ทานิ เทติ สมณสฺส วา พุราหุมนสฺส วา อนนํ ปานํ วตฺถิ ยานํ
มาลาคนฺชวิเลปนํ เสยฺยาวสถิ ปทีเปยฺยํ โส ยิ เทติ ตํ ปจฺจาสิสฺสติ
ตสฺส สฺสํ โหติ จาตุम्मหาราชิกา เทวา ทีฆายุกา วณฺณวนฺโต
สุขพฺพลาติ ตสฺส เอวํ โหติ อโห วตฺถิ กายสฺส เกทา
ปรมฺมรณา จาตุम्मหาราชิกานํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปฺปชฺเชยฺยนฺติ โส
ตํ จิตฺตํ ปทหติ ตํ จิตฺตํ อธิฏฺฐาติ ตํ จิตฺตํ ภาเวติ ตสฺส
ตํ จิตฺตํ หีนะมิมุตฺตํ อุตฺตริ อภาวิตํ กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา
จาตุम्मหาราชิกานํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปฺปชฺชติ ตถจ โข สีลวโต
วทามิ โน พุสฺสสีลสฺส อิชฺฌติ ภิกฺขเว สีลวโต เจโตปณฺธิ
สุทฺธตฺตา ฯ อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ทานิ เทติ สมณสฺส วา
พุราหุมนสฺส วา อนนํ ปานํ วตฺถิ ยานํ มาลาคนฺชวิเลปนํ เสยฺยาวสถิ
ปทีเปยฺยํ โส ยิ เทติ ตํ ปจฺจาสิสฺสติ ตสฺส สฺสํ โหติ
ตาวตฺตีสา เทวา ฯเปฯ ยามา เทวา ตฺสิตฺตา เทวา นิมฺมานรติ เทวา
ปรนิมฺมิตวสวตฺตี เทวา ทีฆายุกา วณฺณวนฺโต สุขพฺพลาติ ตสฺส
เอวํ โหติ อโห วตฺถิ กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา ปรมฺมิตวสวตฺตีนํ
เทวานํ สหพฺยตํ อุปฺปชฺเชยฺยนฺติ โส ตํ จิตฺตํ ปทหติ ตํ
จิตฺตํ อธิฏฺฐาติ ตํ จิตฺตํ ภาเวติ ตสฺส ตํ จิตฺตํ หีนะมิมุตฺตํ
อุตฺตริ อภาวิตํ กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา ปรมฺมิตวสวตฺตีนํ เทวานํ
สหพฺยตํ อุปฺปชฺชติ ตถจ โข สีลวโต วทามิ โน พุสฺสสีลสฺส
อิชฺฌติ ภิกฺขเว สีลวโต เจโตปณฺธิ สุทฺธตฺตา ฯ อิธ ปน ภิกฺขเว

เอกจโจ ทานํ เทติ สมณสฺส วา พุราหฺมณสฺส วา อนนํ ปานํ
วตฺถํ ยานํ มาลาคนฺธวิเลปนํ เสยฺยवासถํ ปทีเปยฺยํ โส ยํ เทติ ตํ
ปจฺจาสีสฺสตี ตสฺส สุตํ โหติ พุรหฺมกายิกา เทวา ทีฆายุกา
วณฺณวณฺโฑ สุขพฺพหฺลชาติ ตสฺส เอวํ โหติ อโห วตฺถาหํ กายสฺส
เกทา ปรมฺมรณฺนา พุรหฺมกายิกานํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปปชฺเชยฺยนฺตํ
โส ตํ จิตฺตํ ปทหตี ตํ จิตฺตํ อธิจฺจชาติ ตํ จิตฺตํ ภาเวตี ตสฺส
ตํ จิตฺตํ ทีเนธิมฺมุตํ อุตฺตरी อภาวิตํ กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺนา
พุรหฺมกายิกานํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปปชฺชตี ตลฺลจ โข สीलฺลวโธ
วทามิ โน พุสฺสสีลสฺส วิตรากสฺส โน สรากสฺส อิชฺฉมติ ภิกฺขเว
สีลวโธ เจโตปณฺธิ วิตรากตฺตา ฯ อีมา โข ภิกฺขเว อฏฺฐ
ทานูปปตฺติโยติ

[๑๒๖] ๓๖ ตีณิมาณี ภิกฺขเว ปุณฺณกิริยาวตฺถุณี ฯ กตฺมานิ ตีณิ ทานมฺยํ
ปุณฺณกิริยาวตฺถุ ๑ สीलฺมยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถุ ภาวนามยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถุ ฯ
อิธ ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส ทานมฺยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถุ ปริตฺตํ
กตํ โหติ สीलฺมยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถุ ปริตฺตํ กตํ โหติ ภาวนามยํ
ปุณฺณกิริยาวตฺถุ นาภิสฺสมโภตี โส กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺนา
มนุสฺสโตภกฺขยํ อุปปชฺชตี ฯ อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส ทานมฺยํ
ปุณฺณกิริยาวตฺถุ มตฺตโส กตํ โหติ สीलฺมยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถุ
มตฺตโส กตํ โหติ ภาวนามยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถุ นาภิสฺสมโภตี โส
กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺนา มนุสฺสโตภกฺขยํ อุปปชฺชตี ฯ อิธ ปน
#๑ สี. ย. ปุณฺณกิริยาวตฺถุ ฯ เอวมฺปรีปี ฯ

ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส ทานมยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถุ อธิมตฺตํ กตฺติ โหติ
สีลมยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถุ อธิมตฺตํ กตฺติ โหติ ภาวนามยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถุ
นาภิสฺมโภติ โส ภายสฺส เกทา ปรมฺมรณา จตฺตุมฺหาราชิกานํ
เทวานํ สหฺพยตฺตํ อุปฺปชฺชติ ตตฺตร ภิกฺขเว จตฺตาโร
มหาราชาโน ทานมยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถุ อติเรกํ กริตฺวา สีลมยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถุ
อติเรกํ กริตฺวา จาตฺตุมฺหาราชิกเ เทเว ทสฺหิ จาเนหิ
อธิคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน आयุณา ทิพฺเพน วณฺเณน ทิพฺเพน สุเขน
ทิพฺเพน ยเสน ทิพฺเพน อาธิปเตยฺเยน ทิพฺเพหิ รูเปหิ ทิพฺเพหิ สทฺเทหิ
ทิพฺเพหิ คนฺเเชหิ ทิพฺเพหิ รเสหิ ทิพฺเพหิ โฝฏฺฐพฺเพหิ ฯ อิทฺ ปน
ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส ทานมยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถุ อธิมตฺตํ กตฺติ โหติ
สีลมยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถุ อธิมตฺตํ กตฺติ โหติ ภาวนามยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถุ
นาภิสฺมโภติ โส ภายสฺส เกทา ปรมฺมรณา ตาวตีสานํ เทวานํ
สหฺพยตฺตํ อุปฺปชฺชติ ตตฺตร ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺุโท ทานมยํ
ปุณฺณกิริยาวตฺถุ อติเรกํ กริตฺวา สีลมยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถุ อติเรกํ
กริตฺวา ตาวตีสเ เทเว ทสฺหิ จาเนหิ อธิคฺคณฺหาติ ทิพฺเพน
आยุणा ฯเปฯ ทิพฺเพหิ โฝฏฺฐพฺเพหิ ฯ อิทฺ ปน ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส
ทานมยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถุ อธิมตฺตํ กตฺติ โหติ สีลมยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถุ
อธิมตฺตํ กตฺติ โหติ ภาวนามยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถุ นาภิสฺมโภติ โส
ภายสฺส เกทา ปรมฺมรณา ยามานํ เทวานํ สหฺพยตฺตํ อุปฺปชฺชติ
ตตฺตร ภิกฺขเว สุยาโม เทวปฺตุโต ทานมยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถุ อติเรกํ

กริตฺวา สීමมยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถํ อติเรกํ กริตฺวา ยาม เทเว ทสฺหิ
จําเนหิ อธิคฺคณฺหาติ ทิพฺเพน อายุณา ๑เป๑ ทิพฺเพหิ โฝฏฺฐพฺเพหิ ๑
อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส ทานมยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถํ อธิมตฺตํ
กตํ โหติ สීමมยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถํ อธิมตฺตํ กตํ โหติ ภาวนามยํ
ปุณฺณกิริยาวตฺถํ นาภิสฺมฺโภติ โส กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา
ตฺถิตานํ เทวานํ สหฺพยตํ อุปฺปชฺชติ ตฺตฺร ภิกฺขเว สฺนฺตฺสฺสฺโต
เทวปฺตฺโต ทานมยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถํ อติเรกํ กริตฺวา สීමมยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถํ
อติเรกํ กริตฺวา ตฺถิตฺ เทเว ทสฺหิ จําเนหิ อธิคฺคณฺหาติ
ทิพฺเพน อายุณา ๑เป๑ ทิพฺเพหิ โฝฏฺฐพฺเพหิ ๑ อิธ ปน ภิกฺขเว
เอกจฺจสฺส ทานมยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถํ อธิมตฺตํ กตํ โหติ สීමมยํ
ปุณฺณกิริยาวตฺถํ อธิมตฺตํ กตํ โหติ ภาวนามยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถํ
นาภิสฺมฺโภติ โส กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา นิมฺมานรตฺนํ เทวานํ
สหฺพยตํ อุปฺปชฺชติ ตฺตฺร ภิกฺขเว สฺนฺมฺมิโต เทวปฺตฺโต ทานมยํ
ปุณฺณกิริยาวตฺถํ อติเรกํ กริตฺวา สීමมยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถํ อติเรกํ กริตฺวา
นิมฺมานรตฺนํ เทเว ทสฺหิ จําเนหิ อธิคฺคณฺหาติ ทิพฺเพน อายุณา
๑เป๑ ทิพฺเพหิ โฝฏฺฐพฺเพหิ ๑ อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส ทานมยํ
ปุณฺณกิริยาวตฺถํ อธิมตฺตํ กตํ โหติ สීමมยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถํ
อธิมตฺตํ กตํ โหติ ภาวนามยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถํ นาภิสฺมฺโภติ โส
กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา ปฺรนิมฺมิตฺวสฺวตฺตํ เทวานํ สหฺพยตํ อุปฺปชฺชติ
ตฺตฺร ภิกฺขเว ปฺรนิมฺมิตฺวสฺวตฺตํ เทวปฺตฺโต ทานมยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถํ

อติเรกั กริตฺวา สีลมยั ปุณฺณกิริยาตฺถุ อติเรกั กริตฺวา ปฺรนิมฺมิตฺวสวตฺตี
เทเว ทสฺหิ จาเนหิ อธิคฺคณฺหาติ ทิพฺเพน อายุนา ทิพฺเพน
วณฺเณน ทิพฺเพน สุเชน ทิพฺเพน ยเสน ทิพฺเพน อาธิปเตยฺเยน
ทิพฺเพหิ รูปฺเปหิ ทิพฺเพหิ สทฺเทหิ ทิพฺเพหิ กนฺเฑหิ ทิพฺเพหิ รเสหิ
ทิพฺเพหิ โฝฏฺฐพฺเพหิ ฯ อิมานิ โข ภิกฺขเว ตีณิ ปุณฺณกิริยาตฺถุณฺตีติ ฯ

[๑๒๗] ๓๗ อฏฺฐิมานิ ภิกฺขเว สปฺปริสฺทานานิ ฯ กตฺมานิ อฏฺฐ
สุจฺฉิ เทติ ปณฺตีตฺติ เทติ กาเลน เทติ กปฺปิยฺย เทติ วิเจยฺย เทติ
อภิณฺ्हํ เทติ ทํ จิตฺตํ ปสาเทติ ทตฺวา อตฺตมโน โหติ ฯ อิมานิ
โข ภิกฺขเว อฏฺฐ สปฺปริสฺทานานีติ ฯ

สุจฺฉิ ปณฺตีตฺติ กาเลน กปฺปิยฺย ปานโกชนํ
อภิณฺ्हํ ททาติ ทานานิ ๑ สุเขตฺเตสุ ๒ พฺรหฺมจาริสฺสุ
เนว ๓ วิปฺปฏิสฺสารียฺย ๔ จชิตฺวา อามิสฺส พหุ
เอวํ ทินฺนนานิ ทานานิ วณฺณยฺนติ วิปฺสุสิโน
เอวํ ยชิตฺวา เมธาวิ สทฺโฆ มุตฺเตน เจตฺสา
อพฺยาปชฺฉมฺ สุขํ โลกํ ปณฺทิตฺโต อฺปปชฺชตีติ ฯ

[๑๒๘] ๓๘ สปฺปริโส ภิกฺขเว กุเล ชายมาโน พหุโน ชนฺสุส
อตฺถาย หิตาย สุขาย โหติ มาตาปิตฺตุนิ อตฺถาย หิตาย สุขาย
โหติ ปุตฺตทาสฺส อตฺถาย หิตาย สุขาย โหติ ทาสกมฺมกรโปริสฺสุส
อตฺถาย หิตาย สุขาย โหติ มิตฺตามจฺจานํ อตฺถาย
หิตาย สุขาย โหติ ปุพฺพเปตฺตานํ อตฺถาย หิตาย สุขาย โหติ

#๑ ม. ทานํ ฯ ๒ สฺ. ย. สุเขตฺเต ฯ ๓ สฺ. ย. น จ ฯ ๔ ม. วิปฺปฏิสฺสาริสฺส ฯ

รณฺโณ อตุถาย หิตาย สุขาย โหติ เทวดานํ อตุถาย หิตาย
สุขาย โหติ สมณพฺรหฺมณานํ อตุถาย หิตาย สุขาย โหติ ฯ
เสยฺยถาปี ภิกฺขเว มหาเมโฆ สพฺพสฺสฺถานิ สมฺปาเทฺนุโต พหุโน ชนฺสฺส
อตุถาย หิตาย ฯเปฯ โหติ เอวเมว โข ภิกฺขเว สปุริโส
กุเล ชายมาโน พหุโน ชนฺสฺส อตุถาย หิตาย สุขาย โหติ มาตาปีตุนํ
อตุถาย หิตาย สุขาย โหติ ปุตฺตทารสฺส อตุถาย หิตาย
สุขาย โหติ ทาสกมฺมกรโปริสสฺส อตุถาย หิตาย สุขาย โหติ
มิตฺตามจฺจานํ อตุถาย หิตาย สุขาย โหติ ปุพฺพเปตานํ อตุถาย
หิตาย สุขาย โหติ รณฺโณ อตุถาย หิตาย สุขาย โหติ
เทวดานํ อตุถาย หิตาย สุขาย โหติ สมณพฺรหฺมณานํ อตุถาย
หิตาย สุขาย โหติติ ฯ

พหุณํ ๑ วต อตุถาย สปุณฺณโณ จมฺมาวสํ
มาตริ ปิตริ ปุพฺเพ รตฺตินฺทิวมตฺนทิตฺโต
ปุเชติ สหฺมเมเนน ปุพฺเพ กตฺมณฺสฺสรํ
อนาการํ ปพฺพชิตํ อปาเป พฺรหฺมจาริโน ๒
นิวิญฺจสทฺโธ ปุเชติ ญจฺวา ฐมฺเม จ เปสฺโส
รณฺโณ หิโต เทวหิโต ญาตีเน สจฺฉิเน หิโต
สพฺเพสํ ๓ หิโต โหติ สหฺมเม สุปฺติญฺจิตฺโต
วิเนยฺย มจฺเจรมลํ ส โลกํ ภชเต สิวฺนฺติ ฯ

[๑๒๕] ๓๕ อฏฺฐิเม ภิกฺขเว ปุณฺณภาสิสฺนฺทา กุสฺลาสิสฺนฺทา

#๑ สี่. ย. พหุณํ ฯ ๒ ม. อปฺเจ พฺรหฺมจาริโย ฯ ๓ ม. โส ฯ

สุขสุสาหารา โสวคฺคิกา สุขวิปากา สคฺคสํวตฺตนิกา อิกฺขาย กนฺตาย
มฺนาปาย หิตาย สุขาย สํวตฺตนฺติ ฯ กตฺเม อฏฺฐ อีธ ภิกฺขเว
อริยสาวโก พุทฺธํ สรณํ คโต โหติ อัย ภิกฺขเว ปจฺโม ปุณฺณาทิสฺนุโท
กุสลาทิสฺนุโท สุขสุสาหาราโร โสวคฺคิโก สุขวิปาโก สคฺคสํวตฺตนิโก
อิกฺขาย กนฺตาย มฺนาปาย หิตาย สุขาย สํวตฺตติ ฯ
ปฺน จปริ ภิกฺขเว อริยสาวโก ฌมฺมํ สรณํ คโต โหติ อัย
ภิกฺขเว ทฺติโย ปุณฺณาทิสฺนุโท ฯเปฯ สํวตฺตติ ฯ ปฺน จปริ ภิกฺขเว
อริยสาวโก สงฺฆํ สรณํ คโต โหติ อัย ภิกฺขเว ตฺติโย ปุณฺณาทิสฺนุโท
กุสลาทิสฺนุโท สุขสุสาหาราโร โสวคฺคิโก สุขวิปาโก สคฺคสํวตฺตนิโก
อิกฺขาย กนฺตาย มฺนาปาย หิตาย สุขาย สํวตฺตติ ฯ
ปฺลจฺจิมานิ ภิกฺขเว ทานานิ มหาทานานิ อคฺคณฺณานิ รตฺตณฺณานิ
วสฺสณฺณานิ โปราณานิ อสงฺกิณฺณานิ อสงฺกิณฺณปฺพุพฺพานิ น สงฺกियฺนฺติ
น สงฺกियฺสฺสนฺติ อปฺปฏิกุฏฺฐานิ สมณฺเหหิ พฺราหฺมณฺเหหิ วิญฺญูหิ กตฺมานิ
ปฺลจฺจ อีธ ภิกฺขเว อริยสาวโก ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา
ปฏฺฐิวิโรโต โหติ ปาณาติปาตา ปฏฺฐิวิโรโต ภิกฺขเว อริยสาวโก
อปริมาณํ สคฺตानํ อภยํ เทติ อเวรํ เทติ อพฺยาปชฺฌํ เทติ
อปริมาณํ สคฺตानํ อภยํ ทควา อเวรํ ทควา อพฺยาปชฺฌํ ทควา
อปริมาณสฺส อภยสฺส อเวรสฺส อพฺยาปชฺฌสฺส ภาที โหติ อิทํ
ภิกฺขเว ปจฺมํ ทานํ มหาทานํ อคฺคณฺณํ รตฺตณฺณํ วสฺสณฺณํ โปราณํ
อสงฺกิณฺณํ อสงฺกิณฺณปฺพุพฺพํ น สงฺกียฺติ น สงฺกियฺสฺสติ อปฺปฏิกุฏฺฐํ

สมณฺเหหิ พุราหฺมณฺเหหิ วิณฺญฺหิ อํยํ ภิกฺขเว จตฺตโต ปุณฺณภิสฺสนุโท
 กุสลาภิสฺสนุโท สุขสุสาหาโร โสวคฺคิโก สุขวิปาโก สกฺคสํวตฺตนิโก
 อิกฺุจาย กนฺตาย มนาปาย หิตาย สุขาย สํวตฺตติ ฯ ปุณ
 จปรํ ภิกฺขเว อริยสวโก อทินฺนาทานํ ปหาย อทินฺนาทานา ปฏฺวิโรโต
 โหติ ฯเปฯ กามสฺสุ มิจฺฉาจารํ ปหาย กามสฺสุ มิจฺฉาจารา ปฏฺวิโรโต
 โหติ ฯเปฯ มุสวาทํ ปหาย มุสวาทา ปฏฺวิโรโต โหติ ฯเปฯ
 สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจानํ ปหาย สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานา ปฏฺวิโรโต
 โหติ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานา ปฏฺวิโรโต ภิกฺขเว อริยสวโก
 อปริมาณํ สตฺตํ อภยํ เทติ อเวโร เทติ อพฺยาปชฺฉํ เทติ
 อปริมาณํ สตฺตํ อภยํ ทตฺวา อเวโร ทตฺวา อพฺยาปชฺฉํ ทตฺวา
 อปริมาณสฺส อภยสฺส อเวรสฺส อพฺยาปชฺฉสฺส ภาสิ โหติ อิทํ
 ภิกฺขเว ปญฺจมํ ทานํ มหาทานํ อคฺคณฺณํ รตฺตณฺณํ วิสณฺณํ โปราณํ
 อสงฺกิณฺณํ อสงฺกิณฺณปฺพุพฺพิ น สงฺกียติ น สงฺกียสฺสติ อปฺปฏิกุญฺจํ
 สมณฺเหหิ พุราหฺมณฺเหหิ วิณฺญฺหิ อํยํ [๑] ภิกฺขเว อฏฺฐโม ปุณฺณภิสฺสนุโท
 กุสลาภิสฺสนุโท สุขสุสาหาโร โสวคฺคิโก สุขวิปาโก สกฺคสํวตฺตนิโก
 อิกฺุจาย กนฺตาย มนาปาย หิตาย สุขาย สํวตฺตติ ฯ อิม
 โข ภิกฺขเว อฏฺฐ ปุณฺณภิสฺสนุทา กุสลาภิสฺสนุทา สุขสุสาหารา โสวคฺคิกา
 สุขวิปากา สกฺคสํวตฺตนิกา อิกฺุจาย กนฺตาย มนาปาย หิตาย สุขาย
 สํวตฺตนฺตํติ ฯ

[๑๓๐] ๔๐ ปาณาติปาโต ภิกฺขเว อาเสวิตฺ ภาวิตฺ พหุสีกโต
 #๑ ม. โข ฯ

นिरยสัวตฺตนิโก ตีรจฺจนโยนิสัวตฺตนิโก ปิตฺติวิสยสัวตฺตนิโก ๑ โย
สพฺพลหุโส ปาณาติปาตสฺส วิปาโก มนุสฺสญฺตสฺส อปฺปายุกสัวตฺตนิโก
โหติ ฯ อทินฺนาทานํ ภิกฺขเว อาเสวิตํ ภาวิตํ พหุลีกตํ นีรยสัวตฺตนิกํ
ตีรจฺจนโยนิสัวตฺตนิกํ ปิตฺติวิสยสัวตฺตนิกํ โย สพฺพลหุโส อทินฺนาทานสฺส
วิปาโก มนุสฺสญฺตสฺส โภคพฺยสนสัวตฺตนิโก โหติ ฯ กามสฺสุ
มิจฺจจาโร ภิกฺขเว อาเสวิตํ ภาวิตํ พหุลีกโต นีรยสัวตฺตนิโก
ตีรจฺจนโยนิสัวตฺตนิโก ปิตฺติวิสยสัวตฺตนิโก โย สพฺพลหุโส กามสฺสุ
มิจฺจจารสฺส วิปาโก มนุสฺสญฺตสฺส สปตฺตเวรสัวตฺตนิโก โหติ ฯ
มฺสวาโท ภิกฺขเว อาเสวิตํ ภาวิตํ พหุลีกโต นีรยสัวตฺตนิโก
ตีรจฺจนโยนิสัวตฺตนิโก ปิตฺติวิสยสัวตฺตนิโก โย สพฺพลหุโส มฺสวาทสฺส
วิปาโก มนุสฺสญฺตสฺส อญฺตพฺภกฺขานสัวตฺตนิโก โหติ ฯ ปิสุณา
ภิกฺขเว วาจา อาเสวิตา ภาวิตา พหุลีกตา นีรยสัวตฺตนิกา
ตีรจฺจนโยนิสัวตฺตนิกา ปิตฺติวิสยสัวตฺตนิกา โย สพฺพลหุโส ปิสุณาย วาจาย
วิปาโก มนุสฺสญฺตสฺส มิตุเตหิ เกทนสัวตฺตนิโก โหติ ฯ ฆรฺุสา ภิกฺขเว
วาจา อาเสวิตา ภาวิตา พหุลีกตา นีรยสัวตฺตนิกา ตีรจฺจนโยนิสัวตฺตนิกา
ปิตฺติวิสยสัวตฺตนิกา โย สพฺพลหุโส ฆรฺุสาย วาจาย
วิปาโก มนุสฺสญฺตสฺส อมฺนาปสทฺทสัวตฺตนิโก โหติ ฯ สมฺพปฺปลาโป
ภิกฺขเว อาเสวิตํ ภาวิตํ พหุลีกโต นีรยสัวตฺตนิโก ตีรจฺจนโยนิสัวตฺตนิโก
ปิตฺติวิสยสัวตฺตนิโก โย สพฺพลหุโส สมฺพปฺปลาปสฺส
วิปาโก มนุสฺสญฺตสฺส อนาเทยฺยวาจาสัวตฺตนิโก โหติ ฯ สุราเมรฺยปानํ
#๑ ม. เปตฺติสัวตฺตนิโก ฯ เอวมฺปรีปี ฯ

ภิกขเว อาเสวิตัง ภาวิตัง พหุลีกัตถัง นิรยสัจจตถนิกั กิรจฺจนโยนิสัจจตถนิกั
ปีตติวิสยสัจจตถนิกั โย สพฺพผลหุโส สุราเมรยปानสฺส วิปาโก มนุสฺสภูตสฺส
อุมมตฺตกสัจจตถนิโก โหตีติ ฯ

ทานวคฺโค จตฺตฺโต ฯ

ตสฺสุทฺธานัน

เทว ทานานิ วตฺตฺตฺตฺจ เขตฺตํ ทานูปปตฺติ ๑ กิริยํ

เทว สปฺปริสา สพฺพผลหุโส อภิสนฺโท จ วตฺตตีติ ๒ ฯ

อุโปสถวคฺโค ปณฺจโม

[๑๓๑] ๔๑ เอวมฺเม สุตฺติ ฯ เอกํ สมยํ ภควา สวาคฺถิยํ วิหฺรติ
เชตวนเ อนาถปิณฺฑิกิสฺส อารามเ ฯ ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุห
อามนฺเตสิ ภิกฺขโวติ ฯ ภาทฺเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺโสสุ ฯ
ภควา เอตทโวจ อฏฺฐจฺจสมนฺนาคโต ภิกฺขเว อุโปสโถ อุปฺวตฺโต
มหปฺผลโถ โหติ มหานิสฺโส มหาชฺฐติโก มหาวิปฺผาโร ฯ ถถฺ อุปฺวตฺโต จ
ภิกฺขเว อฏฺฐจฺจสมนฺนาคโต อุโปสโถ มหปฺผลโถ โหติ มหานิสฺโส
มหาชฺฐติโก มหาวิปฺผาโร อิธ ภิกฺขเว อริยสวโก อิติ ปฏฺฐิสลฺยจิกฺขติ
ยวชฺชีว อรหนฺโต ปาณาติปาทํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏฺฐิวิรตา
นิหิตทณฺฑา นิหิตสฺตฺธา ลชฺชี ทยาปนฺนา สพฺพปาณญฺตฺหิตานุกมฺปิโน
วิหฺรนฺติ อหฺปชฺช อิมญจ รตฺตี อิมญจ ทิวสํ ปาณาติปาทํ ปหาย
ปาณาติปาตา ปฏฺฐิวิโร นิหิตทณฺฑโถ นิหิตสฺตฺโถ ลชฺชี ทยาปนฺโน
#๑ ม. นานูปปตฺติโย ฯ ๒ ม. กิริยํ เทว สปฺปริสา อภิสนฺโท วิปาโก จาติ ฯ

สพพปาณภูตหิตานุกมปี วิหรามิ อิมินาปงฺเคน ๑ อรหติ อณุกรโรมิ
อุโปสโถ จ เม อุปฺวตุโถ ภวิสฺสตีติ อิมินา ปจฺเมน องฺเคน
สมนฺนาคโต โหติ ฯเปฯ ยาวชีวั อรหฺนฺโต อทินฺนาทานํ ปหาย
อทินฺนาทานา ปฏฺวิรตา ทินฺนาทายี ทินฺนปาฏิกงฺขี อเถเนน สุจฺญฺเตน
อตุตฺตนา วิหรนฺติ อหํปชฺช อิมฺลจ รตฺตี อิมฺลจ ทิวสํ อทินฺนาทานํ
ปหาย อทินฺนาทานา ปฏฺวิรโต ทินฺนาทายี ทินฺนปาฏิกงฺขี อเถเนน
สุจฺญฺเตน อตุตฺตนา วิหรามิ อิมินาปงฺเคน อรหติ อณุกรโรมิ อุโปสโถ
จ เม อุปฺวตุโถ ภวิสฺสตีติ อิมินา ทุตฺติเยน องฺเคน สมนฺนาคโต
โหติ ฯเปฯ ยาวชีวั อรหฺนฺโต อพฺรหฺมจฺริยํ ปหาย พฺรหฺมจฺริโน
อาราจารย์โน วิรตา เมถฺนฺนา คามชฺมมา อหํปชฺช อิมฺลจ รตฺตี
อิมฺลจ ทิวสํ อพฺรหฺมจฺริยํ ปหาย พฺรหฺมจฺริ อาราจารย์ วิรโต เมถฺนฺนา
คามชฺมมา อิมินาปงฺเคน อรหติ อณุกรโรมิ อุโปสโถ จ เม อุปฺวตุโถ
ภวิสฺสตีติ อิมินา ตติเยน องฺเคน สมนฺนาคโต โหติ ฯเปฯ
ยาวชีวั อรหฺนฺโต มุสฺสาวาทํ ปหาย มุสฺสาวาทา ปฏฺวิรตา สจฺจวาทีโน
สจฺจสนฺธา เจตา ปจฺจยิกา อวิสฺสวาทกา โลกสฺส อหํปชฺช อิมฺลจ
รตฺตี อิมฺลจ ทิวสํ มุสฺสาวาทํ ปหาย มุสฺสาวาทา ปฏฺวิรโต สจฺจวาที
สจฺจสนฺโธ เจโต ปจฺจยิกโก อวิสฺสวาทโก โลกสฺส อิมินาปงฺเคน อรหติ
อณุกรโรมิ อุโปสโถ จ เม อุปฺวตุโถ ภวิสฺสตีติ อิมินา จตุตฺเถน
องฺเคน สมนฺนาคโต โหติ ฯเปฯ ยาวชีวั อรหฺนฺโต สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจฺจํ
ปหาย สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจฺจนา ปฏฺวิรตา
#๑ สี่. ยู. อิมินาปี องฺเคน ฯ เอวมฺปริปี ฯ

อหंपชช อิมญจ รตตี อิมญจ ทิวสั สุราเมรยมชชปมาทญฺจานั ปหาย
 สุราเมรยมชชปมาทญฺจานา ปฏิวีโรโต อิมินาปงฺเคน อรหัต อณุกรโรมิ
 อุโปสโถ จ เม อุปฺวตุโถ ภวิสฺสตีติ อิมินา ปญฺจเมน องฺเคน
 สมฺนฺนาคโต โหติ ฯเปฯ ยาวชิวํ อรหฺนฺโต เอกภตฺติกา รตฺตฺปรตา
 วิตตา วิกาลโกชฺนา อหंपชช อิมญจ รตตี อิมญจ ทิวสั
 เอกภตฺติโก รตฺตฺปรโต วิตโต วิกาลโกชฺนา อิมินาปงฺเคน อรหัต
 อณุกรโรมิ อุโปสโถ จ เม อุปฺวตุโถ ภวิสฺสตีติ อิมินา ฉญฺเจน
 องฺเคน สมฺนฺนาคโต โหติ ฯเปฯ ยาวชิวํ อรหฺนฺโต
 นจฺจกิตฺวาทิตฺวิสฺสกทฺสฺสนมาลาคนฺชฺวิลปนฺนารณฺมณฺฑนวิภูสฺนญฺจานั ๑ ปหาย
 นจฺจกิตฺวาทิตฺวิสฺสกทฺสฺสนมาลาคนฺชฺวิลปนฺนารณฺมณฺฑนวิภูสฺนญฺจานา ปฏิวีโรตา
 อหंपชช อิมญจ รตตี อิมญจ ทิวสั นจฺจกิตฺวาทิตฺวิสฺสกทฺสฺสนมาลาคนฺชฺ-
 วิลปนฺนารณฺมณฺฑนวิภูสฺนญฺจานั ปหาย นจฺจกิตฺวาทิตฺวิสฺสกทฺสฺสน-
 มาลาคนฺชฺวิลปนฺนารณฺมณฺฑนวิภูสฺนญฺจานา ปฏิวีโรโต อิมินาปงฺเคน
 อรหัต อณุกรโรมิ อุโปสโถ จ เม อุปฺวตุโถ ภวิสฺสตีติ อิมินา สตฺตฺเมน
 องฺเคน สมฺนฺนาคโต โหติ ฯเปฯ ยาวชิวํ อรหฺนฺโต อูจฺจาสยฺนมหาสยฺนั
 ปหาย อูจฺจาสยฺนมหาสยฺนา ปฏิวีโรตา นิจฺเสยฺยํ กปฺเปเนติ
 มญฺจเก วา ตินฺสนฺนฺนเรเก วา อหंपชช อิมญจ รตตี อิมญจ
 ทิวสั อูจฺจาสยฺนมหาสยฺนั ปหาย อูจฺจาสยฺนมหาสยฺนา ปฏิวีโรโต นิจฺเสยฺยํ
 กปฺเปมิ มญฺจเก วา ตินฺสนฺนฺนเรเก วา อิมินาปงฺเคน อรหัต
 อณุกรโรมิ อุโปสโถ จ เม อุปฺวตุโถ ภวิสฺสตีติ อิมินา อฏฺฐเมน
 องฺเคน สมฺนฺนาคโต โหติ ฯ เอวํ อุปฺวตุโถ โข ภิกฺขเว อฏฺฐจฺกสมฺนฺนาคโต
 อุโปสโถ มหฺปฺพลโถ โหติ มหฺนีสฺสโถ มหฺชฺชติโก มหฺวิปฺผาโรติ ฯ
 #๑ อัง. ติก. ๒๐/๒๗๒ นจฺจ... ทฺสฺสนา มาลา... ฯ

[๑๓๒] ๔๒ อฏฐกสมนฺนาคโต ภิกฺขเว อุโปสโต อุปฺวตุโถ
 มหฺปฺผลโต โหติ มหฺนีสฺโส มหฺชฺชติโก มหฺวิปฺผาโร ฯ กถํ อุปฺวตุโถ
 จ ภิกฺขเว อฏฐกสมนฺนาคโต อุโปสโต มหฺปฺผลโต โหติ มหฺนีสฺโส
 มหฺชฺชติโก มหฺวิปฺผาโร อธิ ภิกฺขเว อริยสวโก อิติ ปฏฺฐิสลฺลจฺจกฺขติ
 ยาวชฺฉิวั อรหฺนโต ปาณาติปํติ ปหาย ปาณาติปตา ปฏฺฐิวิรตา
 นิหิตทณฺหา นิหิตสตุธา ลชฺชชี ทยาปนฺนา สพฺพปาณญฺจหิตานุกมฺปิโน
 วิหรนฺติ อหํปชฺช อิมลฺลจ รตฺตี อิมลฺลจ ทิวสํ ปาณาติปํติ ปหาย
 ปาณาติปตา ปฏฺฐิวิโร นิหิตทณฺโห นิหิตสตุโถ ลชฺชชี ทยาปนฺโน
 สพฺพปาณญฺจหิตานุกมฺปิ วิหรามิ อิมินาปฺงเคน อรหํติ อญฺจโรมิ
 อุโปสโต จ เม อุปฺวตุโถ ภวิสฺสตีติ อิมินา ปจฺเจน อญฺเคน สมนฺนาคโต
 โหติ ฯเปฯ ยาวชฺฉิวั อรหฺนโต อจฺจาสยนมหาสยนํ ปหาย อจฺจาสยนมหาสยนา
 ปฏฺฐิวิรตา นิจฺเสยฺยํ กปฺเปนฺติ มลฺลจเก วา ตินฺสนฺนฺนเรเก
 วา อหํปชฺช อิมลฺลจ รตฺตี อิมลฺลจ ทิวสํ อจฺจาสยนมหาสยนํ ปหาย
 อจฺจาสยนมหาสยนา ปฏฺฐิวิโร นิจฺเสยฺยํ กปฺเปมิ มลฺลจเก วา ตินฺสนฺนฺนเรเก
 วา อิมินาปฺงเคน อรหํติ อญฺจโรมิ อุโปสโต จ เม
 อุปฺวตุโถ ภวิสฺสตีติ อิมินา อฏฺฐเมน อญฺเคน สมนฺนาคโต โหติ ฯ
 เอวํ อุปฺวตุโถ โข ภิกฺขเว อฏฐกสมนฺนาคโต อุโปสโต มหฺปฺผลโต
 โหติ มหฺนีสฺโส มหฺชฺชติโก มหฺวิปฺผาโร ฯ

กัวมหฺปฺผลโต โหติ กัวมหฺนีสฺโส กัวมหฺชฺชติโก กัวมหฺวิปฺผาโร
 เสยฺยถาปี ภิกฺขเว โย อิมสํ สอพฺสนฺนํ มหฺชฺชนปทานํ ปหุตฺตตฺตนาณํ ๑
 #๑ ม. ปหุตฺตรตฺตรตฺตนาณํ ฯ เอวมฺปริปี ฯ

อิสุสราธิปจํ รัชฺชํ การเยยฺย เสยฺยถิทํ อังคานํ มคฺชานํ
กาสินํ โกสฺถานํ วชฺชินํ มลฺลานํ เจตินํ วัสฺยานํ กุรุณํ ปรยฺจาถานํ มจฺจนํ
สุรเสนานํ อสุสฺกานํ อวณฺตินํ คนฺธารานํ กมฺโปชานํ อฏฺฐจฺงคสมนฺนาคตฺส
อุโปสฺถตฺส เอตํ กถํ นาคุมฺติ โสฬสี ตํ กิสุสฺส เหตุ
กปณํ ภิกฺขเว มานุสฺสํ รัชฺชํ ทิพฺพํ สุขํ อุปนิชาย ๑ ยานิ ภิกฺขเว
มานุสฺสกานิ ปรยฺฉาสํ วสุสฺตานิ จาตุมฺมหาราชิกานิ เทวานํ เอโส เอโก
รตฺตินฺทิวो ตาย รตฺติยา ตีสรตฺติโย มาโส เตน มาเสน ทฺวาทสมาสฺมิโย
สํวจฺจโร เตน สํวจฺจเรณ ทิพฺพานิ ปรยฺจ วสุสฺสตานิ จาตุมฺมหาราชิกานิ
เทวานํ อายุปฺปมาณํ จานํ โข ปเนตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ
ยํ อิเชกฺจฺโจ อิตฺถิ วา ปุริโส วา อฏฺฐจฺงคสมนฺนาคตํ อุโปสฺถํ
อุปฺวสิตฺวา กายสุสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา จาตุมฺมหาราชิกานํ เทวานํ สหฺพฺยตํ
อุปฺปชฺเชยฺย อิทํ โข ปน เมตํ ๑ ภิกฺขเว สนฺธาย ภาสิตํ กปณํ
มานุสฺสํ รัชฺชํ ทิพฺพํ สุขํ อุปนิชาย ๑ ยํ ภิกฺขเว มานุสฺสํ วสุสฺสํ ๒
ดาวตีสานํ เทวานํ เอโส เอโก รตฺตินฺทิวो ตาย รตฺติยา ตีสรตฺติโย
มาโส เตน มาเสน ทฺวาทสมาสฺมิโย สํวจฺจโร เตน สํวจฺจเรณ ทิพฺพํ
วสุสฺสสฺสํ ดาวตีสานํ เทวานํ อายุปฺปมาณํ จานํ โข ปเนตํ
ภิกฺขเว วิชฺชติ ยํ อิเชกฺจฺโจ อิตฺถิ วา ปุริโส วา อฏฺฐจฺงคสมนฺนาคตํ
อุโปสฺถํ อุปฺวสิตฺวา กายสุสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา ดาวตีสานํ เทวานํ
สหฺพฺยตํ อุปฺปชฺเชยฺย อิทํ โข ปน เมตํ ภิกฺขเว สนฺธาย ภาสิตํ
#๑ ม. ปเนตํ ๑ เอวมฺปฺริปี ๑ ๒ ม. ยานิ ภิกฺขเว มานุสฺสกานิ วสุสฺสตานิ ๑

กปณั มานุสสั รัชชั ทิพฺพั สฺขั อุปนิชาย ฯ ยานิ ภิกฺขเว มานุสกาณิ
เทว วสุสฺสตาณิ ยามาณั เทวานั เอโส เอโก รตฺตินฺทิวो ตาย รตฺตียา
ตีสรตฺตโย มาโส เตน มาเสน ทฺวาทสมาสิโย สัวจฺฉโร เตน
สัวจฺฉเรน ทิพฺพานิ เทว วสุสฺสทฺสตาณิ ยามาณั เทวานั อายุปฺปมาณั
จानั โข ปเนตฺติ ภิกฺขเว วิชฺชติ ยั อิเชกฺขจโ จ อิตฺถิ วา ปุริโส วา
อฏฺฐจฺจกสมนฺนาคตฺติ อุโปสถั อุปวสิตฺวา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณายามาณั
เทวานั สหพฺยตฺติ อุปฺปชฺเชยฺย อิทํ โข ปน เมตฺติ ภิกฺขเว สนฺชาย
ภาสิตฺติ กปณั มานุสสั รัชชั ทิพฺพั สฺขั อุปนิชาย ฯ ยานิ ภิกฺขเว
มานุสกาณิ จตฺตาริ วสุสฺสตาณิ ตฺตีสถานั เทวานั เอโส เอโก รตฺตินฺทิวो
ตาย รตฺตียา तीสรตฺตโย มาโส เตน มาเสน ทฺวาทสมาสิโย สัวจฺฉโร
เตน สัวจฺฉเรน ทิพฺพานิ จตฺตาริ วสุสฺสทฺสตาณิ ตฺตีสถานั เทวานั
อายุปฺปมาณั จานั โข ปเนตฺติ ภิกฺขเว วิชฺชติ ยั อิเชกฺขจโ จ อิตฺถิ
วา ปุริโส วา อฏฺฐจฺจกสมนฺนาคตฺติ อุโปสถั อุปวสิตฺวา กายสฺส
เกทา ปรมฺมรณา ตฺตีสถานั เทวานั สหพฺยตฺติ อุปฺปชฺเชยฺย อิทํ โข
ปน เมตฺติ ภิกฺขเว สนฺชาย ภาสิตฺติ กปณั มานุสสั รัชชั ทิพฺพั สฺขั
อุปนิชาย ฯ ยานิ ภิกฺขเว มานุสกาณิ อฏฺฐ วสุสฺสตาณิ นิมฺมานรตฺตินั
เทวานั เอโส เอโก รตฺตินฺทิวो ตาย รตฺตียา तीสรตฺตโย มาโส เตน
มาเสน ทฺวาทสมาสิโย สัวจฺฉโร เตน สัวจฺฉเรน ทิพฺพานิ อฏฺฐ วสุสฺสทฺสตาณิ
นิมฺมานรตฺตินั เทวานั อายุปฺปมาณั จานั โข ปเนตฺติ ภิกฺขเว
วิชฺชติ ยั อิเชกฺขจโ จ อิตฺถิ วา ปุริโส วา อฏฺฐจฺจกสมนฺนาคตฺติ อุโปสถั

อุปวสีตฺวา กายสุส เกทา ปรมมรณา นิมมานรตฺนํ เทวานํ สหปุยตํ
อุปปชฺเชยฺย อิทํ โข ปน เมตํ ภิกฺขเว สนฺชาย ภาสิตํ กปณฺ
มานุสํ รัชฺชํ ทิพฺพํ สุขํ อุปนิชาย ฯ ยานิ ภิกฺขเว มานุสกาणि โสฬส
วสุสสตานิ ปรมมิตวสวตฺตํ เทวานํ เอโส เอโก รตฺตนิทิวํ ตาย
รตฺติยา ตีสรตฺติโย มาโส เตน มาเสน ทฺวาทสมาสิโย ลํจฺจโร เตน
ลํจฺจเรณ ทิพฺพานิ โสฬส วสุสสทฺสทาणि ปรมมิตวสวตฺตํ เทวานํ
อายุปฺปมาณํ จานํ โข ปเนตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ ยํ อีเชกฺจฺโจ อิตฺถิ
วา ปุริโส วา อฏฺฐจฺจกสมนฺนาคตํ อุโปสถํ อุปวสีตฺวา กายสุส เกทา
ปรมมรณา ปรมมิตวสวตฺตํ เทวานํ สหปุยตํ อุปปชฺเชยฺย อิทํ
โข ปน เมตํ ภิกฺขเว สนฺชาย ภาสิตํ กปณฺ มานุสํ รัชฺชํ ทิพฺพํ
สุขํ อุปนิชายาติ ฯ

ปาณํ น หลฺลเณ น จาทินฺนมาทึเย
มุสฺตา น ภาเส น จ มชฺชโป ลึยา
อพฺรหฺมจฺริยา วิรเมยฺย เมธุนา
รตฺตี น ภูณฺเชยฺย วิกาลโกชนํ
มาถํ น ชารเย น จ คนฺธมาจเร
มณฺเฑ จมมายิว สยถ สนฺถเต
เอตฺถหิ อฏฺฐจฺจกิกมาหุโปสถํ
พฺพุเรน ทฺกฺขนฺตคฺคฺนา ปกาสิตํ
จนฺโท จ สฺสูโร ๑ จ อุโภ สุทฺสสนา

#๑ ม. สุริโย ฯ เอวมุปริปิ ฯ

โสภาสยฺนฺดา อุนฺยฺนฺติ ๑ ยาวตา
ตโมนฺทา เต ปน อนฺตลิกฺขกา
นเก ปภาสฺนฺติ ทิสา วิโรจนา
เอตมฺหิ ยํ วิชฺชติ อนฺตเร ชนํ
มุตฺตา มณฺี เวพฺุริยญฺจ ภาทฺทกํ
สิงฺคี สุวณฺณํ อถวาปี กาณฺจนํ
ยํ ชาตฺรฺูปํ หนฺนฺกนฺติ วุจฺจติ
อฏฺฐจฺงฺกุเปตฺตสฺส อฺโปสฺตสฺส
กถมฺปิ เต นานุกวนฺติ โสฬสึ
จนฺทปฺปภา ตารคณาว ๒ สพฺเพ
ตสฺมา หิ นารึ จ นโร จ สึลวา
อฏฺฐจฺงฺกุเปตํ อฺปวตฺสฺสโปสฺถํ
ปฺลฺยณฺานิ กตฺวาน สฺขุทฺทรยานิ
อนินฺนฺทิตา สกฺกมฺเปนฺติ จานฺนฺติ ฯ

[๑๓๓] ๔๓ เอกํ สมยํ ภควา สวตฺถึยํ วิหฺรติ ปุพฺพาราม
มิกฺการมาตฺรฺปาสาเท ฯ อถ โข วิสาขา มิกฺการมาตา เยน ภควา เตนฺอุปสฺงฺกมิ
อฺอุปสฺงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสึทึ ฯ เอกมฺนฺตํ
นินฺนํ โข วิสาขํ มิกฺการมาตฺรึ ภควา เอตทโวจ อฏฺฐจฺงฺคสมนฺนาคโต
วิสาখে [๒] อฺโปสฺสโต อฺปวตฺสฺสโต มหปฺสฺสโต โหติ มหานิสฺสโต มหาชฺฐติโก
มหาวิปฺผาโร ฯ กถํ อฺปวตฺสฺสโต จ วิสาখে อฏฺฐจฺงฺคสมนฺนาคโต
#๑ ม. โสภาสยํ อุนฺยฺนฺติ ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ ๒ ม. - จ ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ

อุโปสโถ มหปฺพลโถ โหติ มหานิสิสโส มหาชุตฺติโก มหาวิปฺผาโร อธิ
วิสาเข อริยสาวโก อิติ ปฏฺฐิสถฺยจฺกฺขติ ยาวชีวั อรหฺนโถ
ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏฺฐิวิรตา นิหิตทณฺหา นิหิตสตุถา
ลชฺชี่ ทยาปนฺนา สพฺพปาณภูตฺทิตานุกมฺปิโน วิหรนฺติ อหฺปชฺช
อิมญจ รตฺตี อิมญจ ทิวสํ ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏฺฐิวิโร
นิหิตทณฺโห นิหิตสตุโถ ลชฺชี่ ทยาปนฺโน สพฺพปาณภูตฺทิตานุกมฺปิ
วิหรามิ อิมินาปงฺเคน อรหฺตํ อนุกโรมิ อุโปสโถ จ เม อุปฺวตุโถ
ภวิสฺสตีติ อิมินา ปจฺเมน องฺเคน สมฺนฺนาคโถ โหติ ฯเปฯ ยาวชีวั
อรหฺนโถ อุจฺจาसनมหาसनํ ปหาย อุจฺจาसनมหาสนา ปฏฺฐิวิรตา
นิจเสยฺยํ กปฺเปนฺติ มญฺจเก วา ตินฺสนนฺตรเก วา อหฺปชฺช อิมญจ
รตฺตี อิมญจ ทิวสํ อุจฺจาसनมหาसनํ ปหาย อุจฺจาसनมหาสนา
ปฏฺฐิวิโร นิจเสยฺยํ กปฺเปมิ มญฺจเก วา ตินฺสนนฺตรเก วา อิมินาปงฺเคน
อรหฺตํ อนุกโรมิ อุโปสโถ จ เม อุปฺวตุโถ ภวิสฺสตีติ อิมินา
อฏฺฐเมน องฺเคน สมฺนฺนาคโถ โหติ ฯ เอวั อุปฺวตุโถ โข วิสาเข
อฏฺฐจฺงคสมฺนฺนาคโถ อุโปสโถ มหปฺพลโถ โหติ มหานิสิสโส มหาชุตฺติโก
มหาวิปฺผาโร ฯ

กัวมหปฺพลโถ โหติ กัวมหานิสิสโส กัวมมหาชุตฺติโก กัวมหาวิปฺผาโร
เสยฺยถาปี วิสาเข โย อิมสํ โสพฺสนนํ มหาชนปทานํ ปหุตฺตตฺตรตนานํ
อิสฺสราธิปจฺจํ รชฺชํ การเยยฺย เสยฺยถีทํ องฺกานํ มคฺชานํ กาสีนํ
โกสฺถานํ วชฺชินํ มลฺลานํ เจตฺนํ วัसानํ กุรฺนํ ปญฺจาลานํ มจฺจนํ

สุรเสนานํ อสุสกาณํ อวณฺตีนํ คนฺธารานํ กมฺโพชานํ อฏฺฐงฺกสมนฺนาคตฺส
อุโปสถสฺส เอตํ กลํ นาคุมฺติ โสฬสํ ตํ กิสฺส เหตุ
กปณฺ วิสาเข มานุสํ รัชฺชํ ทิพฺพํ สุขํ อุปนิชาย ฯ ยานิ วิสาเข
มานุสกาณิ ปญฺญาส วสุตฺตานิ จาตุम्मหาราชิกานํ เทวานํ เอโส เอโก
รตฺตินฺทิวो ตาย รตฺติยา ตีสรตฺติโย มาโส เตน มาเสน
ทฺวาทสมาสฺโย สํวจฺจโร เตน สํวจฺจเรณ ทิพฺพานิ ปญฺจ วสุตฺตานิ
จาตุम्मหาราชิกานํ เทวานํ อายุปฺปมาณํ จานํ โข ปเนตํ วิสาเข
วิหฺขติ ยํ อิเชกฺโข อิตฺถิ वा ปุริโส वा อฏฺฐงฺกสมนฺนาคตํ อุโปสถํ
อุปวสีตฺวา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา จาตุम्मหาราชิกานํ เทวานํ
สหพฺยตํ อุปฺชฺเชยฺย อิทํ โข ปน เมตํ วิสาเข สนฺชาย ภาสิตํ
กปณฺ มานุสํ รัชฺชํ ทิพฺพํ สุขํ อุปนิชาย ฯ ยํ วิสาเข มานุสํ
วสุตฺตํ ตาวตีสานํ เทวานํ เอโส เอโก รตฺตินฺทิวो ตาย รตฺติยา
ตีสรตฺติโย มาโส เตน มาเสน ทฺวาทสมาสฺโย สํวจฺจโร เตน สํวจฺจเรณ
ทิพฺพํ วสุตฺตสฺส ตาวตีสานํ เทวานํ อายุปฺปมาณํ จานํ โข ปเนตํ
วิสาเข วิหฺขติ ยํ อิเชกฺโข อิตฺถิ वा ปุริโส वा อฏฺฐงฺกสมนฺนาคตํ
อุโปสถํ อุปวสีตฺวา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา ตาวตีสานํ เทวานํ
สหพฺยตํ อุปฺชฺเชยฺย อิทํ โข ปน เมตํ วิสาเข สนฺชาย ภาสิตํ
กปณฺ มานุสํ รัชฺชํ ทิพฺพํ สุขํ อุปนิชาย ฯ ยานิ วิสาเข มานุสกาณิ
เทว วสุตฺตานิ ฯเปฯ จตฺตาริ วสุตฺตานิ ฯเปฯ อฏฺฐ วสุตฺตานิ
ฯเปฯ โสฬส วสุตฺตานิ ปฺรนิมฺมิตฺวสวตฺตินํ เทวานํ เอโส เอโก

รตฺตินฺทิวา ตาย รตฺตียา ตีสรตฺตโย มาโส เตน มาเสน ทฺวาทสมาสโย
ลํวจฺจโร เตน ลํวจฺจเรณ ทิพฺพานิ โสฬส วสุสสหฺสฺसानิ
ปรนินฺมิตฺตวสวตฺตินํ เทวานํ อายุปฺปมาณํ จานํ โข ปเนตํ วิสาเข
วิษฺชติ ยํ อีเรจฺจโย อิตฺถิ วา ปุริโส วา อฏฺฐจฺจกสมนฺนาคตํ อุโปสถํ
อุโปสิตฺตฺวา กายสุส เกทา ปรมฺมรณฺา ปฺรนินฺมิตฺตวสวตฺตินํ เทวานํ
สทฺพยตํ อุปฺปชฺเชยฺย อิทํ โข ปน เมตํ วิสาเข สนฺชฺชาย ภาสิตํ
กปณํ มานุสฺสํ รัชฺชํ ทิพฺพํ สฺขํ อุปฺนิชฺชายติ ฯ

ปาณํ น หลฺลเณ น จาทินฺนมาทียะ
มุสฺตา น ภาเส น จ มชฺชโป สียา
อพฺรหฺมจฺริยา วิรเมยฺย เมธุนา
รตฺตี น ภูณฺชฺชเยยฺย วิกาลโกชนํ
มालิํ น ชฺชาเร น จ คนฺธมาจเร
มณฺุเจ ฉมายิํว สเยถ สนฺถเต
เอตมฺหิ อฏฺฐจฺจกิกมาหุโปสถํ
พฺพุเรน ทฺกฺขนฺตคฺคฺนา ปกาสิตํ
จนฺโท จ สฺสูโร จ อุโก สฺทฺสฺสนา
โอภาสยฺนฺตา อนฺยฺนฺติ ยาวตา
ตโมนฺุทา เต ปน อนฺตลิกฺขกา
นเก ปภาสนฺติ ทิสฺวา วิโรจนา
เอตมฺหิ ยํ วิษฺชติ อนฺตเร ฐนํ

มุตฺตา มณฺี เวพฺริยญจ ภทฺทกั

สิงฺคี สุวณฺณํ อถวาปี กาณฺจณั

ยั ชาตฺรูปั หฏฺฐกนฺตึ วุจฺจติ

อฏฺฐจฺงคฺุเปตฺตสฺ อูโปตฺตสฺ

กถมฺปิ เต นานุกวนฺตึ โสฬสั

จนฺทปฺปภา ตารคณาว สพฺเพ

ตสฺมา หิ นารั จ นโร จ สิวา

อฏฺฐจฺงคฺุเปตฺ อูปวสฺสุโปตฺถั

ปฺลฺลณานิ กตฺวาน สุขุทฺทรยานิ

อนินฺทิตา สคฺคฺมฺเปนฺตึ จานฺนตึ ฯ

[๑๓๔] ๔๔ เอกั สมยั ภควา เวสาลิยั วิหฺรติ มหาวเน

คฺุฎฺฐาคารสาลา ยั ฯ อถ โข วาเสฏฺฐั อูปาสโก เยน ภควา เตนฺุปฺสงฺกมิ

อูปฺสงฺกมิตฺวา ภควนฺตึ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตึ นิสิทธิ ฯ เอกมฺนตึ

นินฺนํ โข วาเสฏฺฐั อูปาสกั ภควา เอตทโวจ อฏฺฐจฺงคฺสมนฺนาคโต

วาเสฏฺฐ จ อูโปสโก อูปวตฺถโต มหปฺพลโต โหติ ฯเปฯ อนินฺทิตา

สคฺคฺมฺเปนฺตึ จานฺนตึ ฯ

เอวั วุตฺเต วาเสฏฺฐั อูปาสโก ภควนฺตึ เอตทโวจ ปิยา

เม ภนฺเต ฅาติสาโลหิตา อฏฺฐจฺงคฺสมนฺนาคตึ อูโปสถั อูปวเสยฺยั

ปิยานมฺปิ เม อสฺส ฅาติสาโลहितานั ทิมฺรตฺตึ หิตาย สุขาย สพฺเพ

เจปิ ภนฺเต ขตฺติยา อฏฺฐจฺงคฺสมนฺนาคตึ อูโปสถั อูปวเสยฺยั

สพฺเพสมปฺสฺส ขตฺติยานํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย สพฺเพ เจปิ ฆนฺเต
พฺราหฺมณา ฯเปฯ เวสฺสา สุกฺทา อฏฺฐงฺกสมนฺนาคตํ อุโปสถํ อุปวเสยฺยํ
สพฺเพสมปฺสฺส สุกฺทานํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขายาติ ฯ [๑] สพฺเพ เจปิ
วาเสฏฺฐ ขตฺติยา อฏฺฐงฺกสมนฺนาคตํ อุโปสถํ อุปวเสยฺยํ สพฺเพสมปฺสฺส
ขตฺติยานํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย สพฺเพ เจปิ วาเสฏฺฐ
พฺราหฺมณา ฯเปฯ เวสฺสา สุกฺทา อฏฺฐงฺกสมนฺนาคตํ อุโปสถํ
อุปวเสยฺยํ สพฺเพสมปฺสฺส สุกฺทานํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย สเทวโก
เจปิ วาเสฏฺฐ โลโก สมารโก สพฺรหฺมโก สสฺสมณพฺราหฺมณิ ปชา
สเทวมนุสฺสา อฏฺฐงฺกสมนฺนาคตํ อุโปสถํ อุปวเสยฺยํ สเทวกสฺส ๒
โลกสฺส สมารกสฺส สพฺรหฺมกสฺส สสฺสมณพฺราหฺมณิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย
ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย อิม เจปิ วาเสฏฺฐ มหาสาลา
อฏฺฐงฺกสมนฺนาคตํ อุโปสถํ อุปวเสยฺยํ อิมสมปฺสฺส มหาสาลานํ ทีฆรตฺตํ
หิตาย สุขาย สเจ เจเตยฺยํ โก ปน วาโท มนุสฺสภูตสฺสาติ ฯ

[๑๓๕] ๔๕ เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหริติ เขตฺวเน
อนาถปิณฑิกสฺส อารามे ฯ อถโข โพชฺฌมา อุปาสิกา เยน ภควา
เตนุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิ ฯ
เอกมฺนตํ นิสินฺนํ โข โพชฺฌมํ อุปาสิกิ ภควา เอตทโวจ อฏฺฐงฺกสมนฺนาคโต
โพชฺฌเณ อุโปสโถ อุปวุตฺโถ มหปฺสโถ โหติ มหานิสฺสโถ
มหาชฺติโก มหาวิปฺผาโร ฯ ถลํ อุปวุตฺโถ จ โพชฺฌเณ อฏฺฐงฺกสมนฺนาคโต
อุโปสโถ มหปฺสโถ โหติ มหานิสฺสโถ มหาชฺติโก มหาวิปฺผาโร
#๑ ม. เอวเมตํ เอวเมตํ ฯ ๒ ม. สเทวกสฺสปีสฺส ฯ

อิธ โขชฺฌเณ อริยสาวโก อิติ ปฏิสฺสณฺณิกุขติ ยาวชีว์ อรหนุโต
ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏิวิรตา นินฺทิตทณฺฑา นินฺทิตสฺสตา
ลชฺชึ ทยาปนฺนา สพฺพปาณญฺหิตานุกมฺปิโน วิหรนฺติ อหฺปชฺช อิมญจ
รตฺตี อิมญจ ทิวสํ ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏิวิโร
นินฺทิตทณฺฑโฑ นินฺทิตสฺสโต ลชฺชึ ทยาปนฺโน สพฺพปาณญฺหิตานุกมฺปิ วิหรามิ
อิมินาปงฺเคน อรหฺตํ อนุกโรมิ อุโปสฺสโต จ เม อุปฺวตฺโต ภวิสฺสตีติ
อิมินา ปจฺเมน องฺเคน สมฺนุํนาคโต โหติ ฯเปฯ ยาวชีว์ อรหนุโต
อุจฺจาสยฺนมหาสยฺนํ ปหาย อุจฺจาสยฺนมหาสยฺนา ปฏิวิรตา นิจฺเสยฺยํ
กปฺเปณฺติ มลฺลจเก วา ตินฺนสนฺนรเก วา อหฺปชฺช อิมญจ รตฺตี
อิมญจ ทิวสํ อุจฺจาสยฺนมหาสยฺนํ ปหาย อุจฺจาสยฺนมหาสยฺนา ปฏิวิโร
นิจฺเสยฺยํ กปฺเปมิ มลฺลจเก วา ตินฺนสนฺนรเก วา อิมินาปงฺเคน
อรหฺตํ อนุกโรมิ อุโปสฺสโต จ เม อุปฺวตฺโต ภวิสฺสตีติ อิมินา
อฏฺฐเมน องฺเคน สมฺนุํนาคโต โหติ ฯ เอวํ อุปฺวตฺโต โข โขชฺฌเณ
อฏฺฐจฺงคสมฺนุํนาคโต อุโปสฺสโต มหฺปฺพลโต โหติ มหฺนินฺสํโส มหฺชฺชติโก
มหฺวิปฺผาโร ฯ

กัวมหฺปฺพลโต โหติ กัวมหฺนินฺสํโส กัวมหฺชฺชติโก กัวมหฺวิปฺผาโร
เสยฺยถาปี โขชฺฌเณ โย อิมลํ สอพฺสนฺนํ มหฺชฺชนปทานํ ปหฺนุตสฺสตรตฺตนาณํ
อิสฺสราริปฺจํ รชฺชํ การเยยฺย เสยฺยถิํทํ องฺกานํ มคฺชานํ
กาสิณํ โกสลานํ วชฺชินํ มลฺลานํ เจตินํ วัสฺสานํ กุณฺนํ ปญฺจาลานํ
มจฺฉานํ สุรเสนานํ อสฺสกาณํ อวฺนุตินํ คณฺฐารานํ กมฺโพชานํ

อฏฺฐงฺกสมนฺนาคตฺส อูโปสถตฺส เอตํ กถํ นาคุฆติ โสฬสี ตํ
กิสฺส เหตุ กปณํ โทษุณฺเณ มานุสํ รัชฺชํ ทิพฺพํ สุขํ อุปนิชาย
ยานิ โทษุณฺเณ มานุสกาณิ ปญฺญาสิ วสุตานิ จาตุम्मหาราชิกานํ เทวานํ
เอโส เอโก รตฺตินฺทิวो ตาย รตฺติยา ตีสรตฺติโย มาโส เตน มาเสน
ทฺวาทสมาสิโย สํวจฺจโร เตน สํวจฺจเรณ ทิพฺพานิ ปญฺจ วสุตตานิ
จาตุम्मหาราชิกานํ เทวานํ อายุปฺปมาณํ จานํ โข ปเนตํ โทษุณฺเณ
วิหฺขติ ยํ อิเชกฺโข อิตฺถิ วา ปุริโส วา อฏฺฐงฺกสมนฺนาคตํ อูโปสถํ
อุปวสีตฺวา กายตฺส เกทา ปรมฺมรณา จาตุम्मหาราชิกานํ เทวานํ
สหพฺยตํ อุปฺปชฺเชยฺย อิทํ โข ปน เมตํ โทษุณฺเณ สนฺชาย ภาสิตํ
กปณํ มานุสํ รัชฺชํ ทิพฺพํ สุขํ อุปนิชาย ฯ ยํ โทษุณฺเณ มานุสํ
วสุตตํ ฯเปฯ ยานิ โทษุณฺเณ มานุสกาณิ เทว วสุตตานิ ฯเปฯ
จตุตฺตาริ วสุตตานิ ฯเปฯ อฏฺฐ วสุตตานิ ฯเปฯ โสฬส วสุตตานิ
ปรนินฺมิตฺตวสวตฺตินํ เทวานํ เอโส เอโก รตฺตินฺทิวो ตาย รตฺติยา
ตีสรตฺติโย มาโส เตน มาเสน ทฺวาทสมาสิโย สํวจฺจโร เตน
สํวจฺจเรณ ทิพฺพานิ โสฬส วสุตตสฺสทานิ ปฺรนินฺมิตฺตวสวตฺตินํ เทวานํ
อายุปฺปมาณํ จานํ โข ปเนตํ โทษุณฺเณ วิหฺขติ ยํ อิเชกฺโข อิตฺถิ
วา ปุริโส วา อฏฺฐงฺกสมนฺนาคตํ อูโปสถํ อุปวสีตฺวา กายตฺส เกทา
ปรมฺมรณา ปฺรนินฺมิตฺตวสวตฺตินํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปฺปชฺเชยฺย อิทํ
โข ปน เมตํ โทษุณฺเณ สนฺชาย ภาสิตํ กปณํ มานุสํ รัชฺชํ ทิพฺพํ
สุขํ อุปนิชายาติ ฯ

ปาณํ น หลฺยเณ น จาทินฺนมาทียะ
มุสฺตา น ภาเส น จ มชฺชโป สียา
อพฺรหฺมจริยา วิรเมยฺย เมธุนา
รตฺตี น ภูณฺเชยฺย วิกาลโกชนํ
มาลี น ธารเย น จ คนฺธมาจเร
มณฺเจ ฉมายิว สเยถ สนฺนเต
เอตลฺหิ อฏฺฐจฺจิกมาหุโปสํ
พฺพุเรน ทฺถขณฺตคฺคฺคา ปกาสิตี
จนฺโท จ สฺวโร จ อุโภ สฺทสฺสนา
โอภาสยฺนฺดา อนฺยฺนฺติ ยาวตา
ตโมนฺทา เต ปน อนฺตลิกฺขกา
นเก ปภาสนฺติ ทิสฺวา วิโรจนา
เอตมฺหิ ยํ วิชฺชติ อนฺตเร ฐนํ
มุตฺตา มณฺี เวพฺุริยลฺยจ ภาทฺทกํ
สิงฺคี สฺวณฺณํ อถวาปี กาลญฺนํ
ยํ ชาตฺรูปํ หนฺนฺนฺติ วุจฺจติ
อฏฺฐจฺจูปेतสฺส อุโปสถสฺส
กลมฺปิ เต นานฺนฺทวณฺติ โสพลี
จนฺทปฺปภา ตารคณฺว สพฺเพ
ตสฺมา หิ นารี จ นโร จ สีลวา

อฏฺฐจฺจุเปตฺติ อูปวสฺสุโปสถํ

ปฺญณานิ กตฺวาน สฺขุทฺรยานิ

อนินฺนิตฺตา สกฺคมเปนฺติ จานนฺติ ฯ

[๑๓๖] ๔๖ เอกํ สมยํ ภควา โกสมพิยํ วิหฺรติ โฆสิตารามे ฯ
เตน โข ปน สมเยน आयสฺมา อนฺรุทฺโธ ทิวาวิหารํ คโต โหติ
ปฏฺิสลฺลีโน ฯ อถ โข สมพฺพหุลา มนาปกาเยกา เทวตา येनाยสฺมา
อนฺรุทฺโธ เตนฺอุปสงฺกมํสฺสุ อุปสงฺกमितฺวา आयสฺมนฺตํ อนฺรุทฺธํ
อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐจฺจุ เอกมนฺตํ จิตฺตา โข ตา เทวตา
आयสฺมนฺตํ อนฺรุทฺธํ เอตทโวจฺจุ มยํ ภนฺเต อนฺรุทฺธ มนาปกาเยกา
นาม เทวตา ตีสุ จาเนสุ อิสฺสรियํ กาเรม วสํ วตฺเตม มยํ
ภนฺเต อนฺรุทฺธ ยาทิสกํ วณฺณํ อากงฺขาม ตาทิสกํ วณฺณํ จานโส
ปฏฺิลภาม ยาทิสกํ สทฺทํ ๑ อากงฺขาม ตาทิสกํ สทฺทํ ๑ จานโส
ปฏฺิลภาม ยาทิสกํ สฺขํ อากงฺขาม ตาทิสกํ สฺขํ จานโส ปฏฺิลภาม
มยํ ภนฺเต อนฺรุทฺธ มนาปกาเยกา นาม เทวตา อิมेषु ตีสุ จาเนสุ
อิสฺสรियํ กาเรม วสํ วตฺเตมาตี ฯ อถ โข आयสฺมโต อนฺรุทฺธสฺส
เอตทโหสิ อโห วติมา เทวตา สพฺพาว นีลา อสฺสุ นีลวณฺณา
นีลวตฺถา นีลาลงฺการาตี ฯ อถ โข ตา เทวตา आयสฺมโต อนฺรุทฺธสฺส
จิตฺตมณฺเฑาย สพฺพาว นีลา อहेลฺลํ นีลวณฺณา นีลวตฺถา นีลาลงฺการา ฯ
อถ โข आयสฺมโต อนฺรุทฺธสฺส เอตทโหสิ อโห วติมา เทวตา
สพฺพาว ปีตา อสฺสุ ฯเปฯ สพฺพาว โลहितกา อสฺสุ สพฺพาว
#๑ ม. สฺริ ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ

โธทาตา อสฺสุ โธทาตวณฺณา โธทาตวตฺถา โธทาตาลงฺการาติ ฯ
อถโข ตา เทวตา आयสฺมา อนฺรุทฺธสฺส จิตฺตมณฺเฑาย สพฺพาว
โธทาตา อหฺลฺลฺ โธทาตวณฺณา โธทาตวตฺถา โธทาตาลงฺการา อถโข ตา
เทวตาเอกาจ ๑ คายีเอกาจ ๑ นจฺฉีเอกาจ ๑ อจฺฉริกั ๒ วาเทสิ
เสยฺยถาปี นาม ปณฺจกิกสฺส ตฺริยสฺส ๓ สุวีนิตสฺส สฺสปฺปฏิปฺปตาพิตสฺส
กฺุสเลหิ สฺสสมนฺนาหตสฺส สทฺโท โหติ วคฺคฺ จ รัชฺนิโย จ กมนฺนิโย
จ เปมฺนิโย จ รมณฺนิโย จ เอวเมว ตาสี เทวตานํ อลงฺการานํ
สทฺโท โหติ วคฺคฺ จ รัชฺนิโย จ กมนฺนิโย จ เปมฺนิโย จ รมณฺนิโย
จ ฯ อถโข आयสฺมา อนฺรุทฺธสฺส อินฺทฺริยานิ โอกฺขิปี ฯ อถโข ตา เทวตา
น ขวฺยโย อนฺรุทฺธสฺส สาทฺธิยตีติ ตตฺถเอว อนฺตรธายีสุ ฯ

อถโข आयสฺมา อนฺรุทฺธสฺส สายณฺหสมมฺยํ ปฏฺฐิสลลานา วุฏฺฐิจิตฺโต
เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกमितฺวา ภควนฺตํ อภีวาเทตฺวา
เอกมฺนฺตํ นิสีทิ เอกมฺนฺตํ นิสินฺโน โข आयสฺมา อนฺรุทฺธสฺส
ภควนฺตํ เอตทโวจ อิทาหํ ภนฺเต ทิวาวิหาริ คโต โหมิ ปฏฺฐิสลฺลีนो
อถโข ภนฺเต สมฺพหุลา มนาปกาเยกา เทวตา येनाหํ เตนฺอุปสงฺกมึสุ
อุปสงฺกमितฺวา มํ อภีวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ อฏฺฐจฺสุ เอกมฺนฺตํ
จิตฺตา โข ภนฺเต ตา เทวตา มํ เอตทโวจฺจ มยฺ ภนฺเต อนฺรุทฺธ
มนาปกาเยกา นาม เทวตา ตีสุ จาเนสุ อีสฺสรियํ กาเรม วลฺลํ วตฺเตม
มยฺ ภนฺเต อนฺรุทฺธสฺส ยาทิสกํ วณฺณํ อากงฺขาม ตาทิสกํ วณฺณํ
จानโส ปฏฺฐิลกาม ยาทิสกํ สทฺทํ อากงฺขาม ตาทิสกํ สทฺทํ
#๑ ม. เอกา จ ๑ ๒ ม. อจฺฉริ ฯ เอวมฺปริปี ฯ ๓ ม. ตฺริยสฺส ฯ เอวมฺปริปี ฯ

จานโส ปฏฺฐิถาภม ยาหิสกั สฺขั อากงฺขาม ตาหิสกั สฺขั จานโส
ปฏฺฐิถาภม มยั ฆนฺเต อนฺนุรุทฺธ มนาปกาโยกา นาม เทวตา อิมสฺสุ
ตีสฺสุ จาเนสฺสุ อีสฺสุสริยั กาเรม วสั วตฺเตมาติ ตสฺส มยฺหิ ฆนฺเต
เอตทโหสิ อโห วติมา เทวตา สพฺพาว นีลา อสฺสุ นีลวณฺณา
นีลวตฺถา นีลาลงฺการาติ อถโข ฆนฺเต ตา เทวตา มม จิตฺตมณฺเฑาย
สพฺพาว นีลา อหฺลั นีลวณฺณา นีลวตฺถา นีลาลงฺการา
ตสฺส มยฺหิ ฆนฺเต เอตทโหสิ อโห วติมา เทวตา สพฺพาว ปีตา
อสฺสุ ๗เป๗ สพฺพาว โลหิตกา อสฺสุ ๗เป๗ สพฺพาว โธทาตา
อสฺสุ โธทาตวณฺณา โธทาตวตฺถา โธทาตาลงฺการาติ อถโข ฆนฺเต
ตา เทวตา มม จิตฺตมณฺเฑาย สพฺพาว โธทาตา อหฺลั โธทาตวณฺณา
โธทาตวตฺถา โธทาตาลงฺการา อถโข ฆนฺเต ตา เทวตา เอกาว
กาโย เอกาว นจฺจ เอกาว อจฺจริกั วาเทสิ เสยฺยถาปี นาม
ปณฺจจกิกสฺส ตฺริยสฺส สฺวินิตสฺส สฺขุปฺปฏิปฺปตาพิตสฺส กุสเลหิ สฺสมนฺนาหตสฺส
สทฺโท โหติ วคฺคฺจ ฆ รชนิโย ฆ กมนิโย ฆ เปมนิโย
ฆ รมนิโย ฆ เอวเมว ตาสั เทวตานั อลงฺการานั สทฺโท โหติ
วคฺคฺจ ฆ รชนิโย ฆ กมนิโย ฆ เปมนิโย ฆ รมนิโย ฆ อถโขหิ
ฆนฺเต อินฺทฺริยานิ โอกฺขิปี อถโข ฆนฺเต ตา เทวตา น ขวฺยโย
อนฺนุรุทฺธ สาทิยตีติ ตตฺถเอว อนฺตรธาโยสฺสุ กตีหิ นุ โข ฆนฺเต
ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคาโม กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา
มนาปกาโยกาณั เทวานั สหพฺยตฺ อฺปฺปชฺชตีติ ๗

อฏฺฐหิ โข อนุรุตฺต ฐมเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคคาโม กายสุส
เกทา ปรมฺมรณา มนาปกายิกานํ เทวานํ สหปุยตํ อุปปชฺชติ ฯ
กตเมหิ อฏฺฐหิ อิธ อนุรุตฺต มาตุคคาโม ยสุส มาตาปิตโร ภตฺตโน
เทนฺติ อตฺตกาма หิตฺเตสิโน อนุกมฺปกา อนุกมฺปํ อุปาทาย ตสุส
โหติ ปุพฺพภูฏายินี ปจฺฉานิปาตินี กิการปฏฺฐิสาวินี มนาปจารินี ปิยวาทีนึ
เย เต ภตฺตฺ คุรุโน โหนฺติ มาตาติ วา ปิตาติ วา สมนฺนพฺราหฺมณาติ
วา เต สกฺกโรติ คุรุโรติ มาเนติ ปุชฺเชติ อพฺภาคเตจ อาสโนทเกน
ปฏฺฐิปุชฺเชติ เย เต ภตฺตฺ อพฺภนฺตรา กมฺมนฺตา อุณฺณาติ วา
กปฺปาสาติ วา ตตฺถ ทกฺขา โหติ อนลสา ตตฺรฺปายาย วิมฺบสาย
สมนฺนาคตา อลํ กาคฺตุ อลํ สํวิธาตุํ เย เต ภตฺตฺ อพฺภนฺตรา
อนฺโตชฺนา ๑ ทาสาติ วา เปสฺสาติ วา กมฺมกรธาติ วาเตลํ กตฺถจ
กตโต ชานาติ อกตฺถจ อกตโต ชานาติ คิลานกานฺถจ พลาพลํ
ชานาติ ขาพฺนียโกชฺนียถฺจสุส ปจฺจยฺเสน ๒ สํวิภชฺติ ยํ ภตฺตาอาหฺรติ
ธนํ วา ฐณฺณํ วา รชตํ วา ชาตฺรฺูปํ วา ตํ อารกฺเขน คุตฺติยา
สมฺปาทฺเตติ ตตฺถ จ โหติ อธฺตฺตี อเถนี อโสณฺที อวินาสิกา
อุปาสิกา โข ปน โหติ พุทฺธํ สฺรณํ คตา ฐมฺมํ สฺรณํ คตา สงฺฆํ
สฺรณํ คตา สีลวตี โข ปน โหติ ปาณาติปาตา ปฏฺฐिवิรตา
อทินฺนาทานา ปฏฺฐिवิรตา กามสฺสุ มิจฺฉาจารา ปฏฺฐिवิรตา มุสาวาทา
ปฏฺฐिवิรตา สุราเมรยมชฺชปมาทภูฏานา ปฏฺฐिवิรตา จาควตี โข ปน
โหติ วิคตมฺลมาจฺฉเรณ เจตฺสา อकारํ อชฺฉาวาสติ มุตฺตจาที ๓ ปยตปาณึ
#๑ ม. โย โส ภตฺตฺ อพฺภนฺตโร อนฺโตชฺโน ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ ๒ ม. ปจฺจยฺเสน ฯ
#๓ ม. มุตฺตจาคา ปยตปาณึ ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ

ไวสุสกุครตา ยาจโยคา ทานส์วิภาครตา ฯ อิมหิ โข อนรุทฺฐ
อฏฺฐหิ ฌมฺเมหิ สมฺนุนาคโต มาตุคาโม กายสุส เกทา ปรมฺมรณา
มฺนาปกายิกานํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปฺปชฺชตีติ ฯ

โย นํ ภรติ สพฺพทา นิจฺจํ อาตานิ อุตฺตโก
ตํ สพฺพกามหฺรํ โปสํ ภตฺตารํ นาติมลฺลยติ
น จาปิ โสตุถิ ภตฺตารํ อิตฺตาวาเทน ๑ โรสเย
ภตฺตํ จ ครุโน สพฺเพ ปฏิปุเชติ ปณฺทิตา
อฏฺฐจาหิกา อนลสา สงฺคหิตปฺริชฺชนา
ภตฺตํ มฺนาปญฺจจฺรติ สมฺภตํ อนรุทฺฐติ
ยา เอวํ วตฺตติ นาริ ภตฺตํ ฌนฺทวสานุคา
มฺนาปา นาม เต เทวา ยตฺถ सा อุปฺปชฺชตีติ ฯ

[๑๓๗] ๔๗ เอกํ สมยํ ภควา สวตฺถิยํ วิหฺรติ ปุพฺพพาราเม
มิกฺรมาตุปาสาเท ฯ อถ โข วิสาขา มิกฺรมาตา ฯ เปฯ เอกมฺนตํ นิสิทธิ ฯ
เอกมฺนตํ นิสินฺนํ โข วิสาขํ มิกฺรมาตริ ภควา เอตทโวจ อฏฺฐหิ
โย วิสาখে ฌมฺเมหิ สมฺนุนาคโต มาตุคาโม กายสุส เกทา ปรมฺมรณา
มฺนาปกายิกานํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปฺปชฺชติ ฯ กตเมหิ อฏฺฐหิ อธิ
วิสาখে มาตุคาโม ยสุส มาตาปิตโร ภตฺตโน เทนฺติ อตฺถกามา
หิตฺตลโน อนุกมฺปกา อนุกมฺปํ อุปาทาย ตสุส โหติ ปุพฺพฏฺฐายินิ
ปจฺจณานิปาตินิ กิการปฏฺฐิสฺสาวินิ มฺนาปจารินิ ปิยวาthinิ ฯ เปฯ จาควตี
#๑ ม. อิตฺตาสจาเรนาติปิ ฯ

โฆ ปน โหติ วิคตมลมจฺเณเรน เจตสา อการํ อชฺฌาวสตี มุตฺตจาตี
ปยตปาณิ โวสุสฺสฺสครตา ยาจโยคา ทานสํวิภาครตา ฯ อิมหิ โฆ วิสาเข
อฏฺฐหิ ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต มาตุคาโม กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา
มฺนาปกายิกานํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปฺปชฺชตีติ ฯ

โย นํ ภรตี สพฺพทา นิจฺจํ อาตาปี อฺสุสุโก
ตํ สพฺพกามหฺรํ โปสํ ภตฺตารํ นาติมลฺลยตี
น จาปี โสตุถิ ภตฺตารํ อิสฺสวาเวทน โรสเย
ภตฺตํ จ คุโรนฺ สพฺเพ ปฏิปฺปูเชตี ปณฺฑิตา
อฏฺฐาหิกา อนลสา สงฺกหิตปฺริชฺชนา
ภตฺตํ มฺนาปญฺจจรีติ สมฺภตํ อนฺนรฺกขตี
ยา เอวํ วตฺตตี นารี ภตฺตํ ฌนฺทวสานุคา
มฺนาปา นาม เต เทวา ยตฺถ सा อุปฺปชฺชตีติ ฯ

[๑๓๘] ๔๘ เอกํ สมยํ ภควา ภกุเคสุ วิหฺรตี สสฺสุมารคิเร
ภสฺสภาวเน มิคทาเย ฯ อถโฆ นกุลมาตา คหปตานี เยน ภควา
เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกमितฺวา ฯเปฯ นิสีหิ ฯ เอกมฺนฺตํ นิสินฺนํ โฆ
นกุลมาตริ คหปตานี ภควา เอตทโวจ อฏฺฐหิ โฆ นกุลมาเต
ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต มาตุคาโม กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา มฺนาปกายิกานํ
เทวานํ สหพฺยตํ อุปฺปชฺชตีติ ฯ กตเมหิ อฏฺฐหิ อิธ นกุลมาเต
มาตุคาโม ยสฺส มาตาปีตโร ภตฺตโน เทนฺติ อตฺถกามา หิตฺเตสิโน
อนฺนุภฺมฺปกา อนฺนุภฺมฺปํ อุปาทาย ตสฺส โหติ ปุพฺพภูฏายินี ปจฺจฺฉานิปาตี

กัการปฏิสฺสาวินี มนาปจารินี ปิยวาทีนี ๆเปฯ จาควดี โข ปน
โหติ วิคตมลฺลจฺเณเรน เจตสา อการิ อชฺฌาวสตี มุตฺตจาตี ปยตปาณิ
โวสฺสคฺครตา ยาจโยคา ทานสัวิภาครตา ๆ อิมหิ โข นกุลมาเต
อฏฺฐหิ ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต มาตุคาโม กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา
มนาปกายิกานันฺ ทewanันฺ สหพฺยตฺ อูปปชฺชตีตี ๆ

โย นั ภรตี สพฺพทา นิจฺจํ อาตาปี อฺสฺสุโก
ตฺ สพฺพกามหฺรํ โปสัํ ภตฺตาริ นาทิมลฺลยตี
น จาปี โสติถิ ภตฺตาริ อิสฺสาวาเทน โรสเย
ภตฺตฺ จ กรุโน สพฺเพ ปฏฺฐิเชตี ปณฺฑิตา
อฏฺฐจาหิกา อนลสา สงฺกหิตปรีชฺชนา
ภตฺตฺ มนาปจฺจรตี สมฺภตฺ อนฺรภฺขตี
ยา เอวํ วตฺตตี นาริ ภตฺตฺ ฉนฺทวसानุคา
มนาปา นาม เต เทวา ยตฺถ สา อูปปชฺชตีตี ๆ

[๑๗๕] ๔๕ เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถึยํ วิหฺรตี ปุพฺพพาราม
มิการมาตฺฐปาสาเท ๆ อถ โข วิสาขา มิการมาตา เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกमितฺฐา ๆเปฯ นิสีหิ ๆ เอกมฺนฺตํ นิสินฺนํ โข วิสาขํ มิการมาตฺริ
ภควา เอตทโวจ จตฺฐหิ โข วิสาখে ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต
มาตุคาโม อีชฺโลภวิชฺชาย ปฏฺฐิปนฺโน โหติ อยฺส โลโก อารทฺุโ
โหติ ๆ กตเมหิ จตฺฐหิ อีชฺ วิสาখে มาตุคาโม สฺสัวิหิตกมฺมฺนฺโต
โหติ สงฺกหิตปรีชฺชโน ภตฺตฺ มนาปจฺจรตี สมฺภตฺ อนฺรภฺขตี ๆ

กถญจ วิสาเข มาตุคคาโม สุตฺตวิทกมฺมนุโต โหติ อิท วิสาเข
มาตุคคาโม เข เต ภตฺต อพฺภนฺตฺรา กมฺมนฺตา อุณฺณาติ वा
กปฺปาสาติ वा ตตฺถ ทกฺขา โหติ อนลสา ตตฺรฺพายาย วิมฺสาय
สมนฺนาคตา อลฺ กาคฺ์ อลฺ สฺวิธาตุํ เอวํ โข วิสาเข มาตุคคาโม
สุตฺตวิทกมฺมนุโต โหติ ฯ

กถญจ วิสาเข มาตุคคาโม สงฺกหิตปริชโน โหติ อิท
วิสาเข มาตุคคาโม เข เต ภตฺต อพฺภนฺตฺรา อนฺโตชฺนา ทาสาติ वा
เปสฺสาติ वा กมฺมกราติ वा เตสํ กถญจ กตฺโต ชานาติ อกถญจ
อกตฺโต ชานาติ คิลานกานญจ พลาพลํ ชานาติ ขาทนียโกชนียญจสฺส
ปจฺจเยน สฺวิภชติ เอวํ โข วิสาเข มาตุคคาโม
สงฺกหิตปริชโน โหติ ฯ

กถญจ วิสาเข มาตุคคาโม ภตฺต มนาปํ จรติ อิท วิสาเข
มาตุคคาโม ยํ ภตฺต อมฺนาปสงฺขาตํ ตํ ชีวิทเหตุปี น อชฺฌาจรติ
เอวํ โข วิสาเข มาตุคคาโม ภตฺต มนาปํ จรติ ฯ

กถญจ วิสาเข มาตุคคาโม สมฺภตฺ์ อนฺรฺกฺขติ อิท วิสาเข
มาตุคคาโม ยํ ภตฺตา อahrti ฐนํ वा ฐญฺณํ वा รัชตํ वा ชาตฺรฺูปํ
วา ตํ อารกฺเขน กุคฺคิตฺยา สมฺปาเทติ ตตฺถ จ โหติ อรฺุคฺติ
อเถนี อโสณฺ์ อวินาสิกา เอวํ โข วิสาเข มาตุคคาโม สมฺภตฺ์
อนฺรฺกฺขติ ฯ อิมเหิ โข วิสาเข จตฺุหิ ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคคาโม
อิทฺโลกวิชฺขาย ปฏฺิปนฺโน โหติ อยฺส โลโก อารทฺุโร โหติ ฯ

จตุหิ โข วิสาเษ ฌมเมหิ สมณฺนาคโต มาตุคฺคาโม ปรโลกวิชยาย
ปฏฺฐิปนฺโน โหติ ปรสฺส โลโก อารทฺโฆ โหติ ฯ กตเมหิ จตุหิ อิท
วิสาเษ มาตุคฺคาโม สทฺธาสมฺปนฺโน โหติ สีสสมฺปนฺโน โหติ จากสมฺปนฺโน
โหติ ปญฺญาสมฺปนฺโน โหติ ฯ

กถญจ วิสาเษ มาตุคฺคาโม สทฺธาสมฺปนฺโน โหติ อิท
วิสาเษ มาตุคฺคาโม สทฺโฆ โหติ สทฺทหติ ตถาคตสฺส โพธิ อิติปิ โส
ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโฆ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุคโต โลกวินู
อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโฆ ภควาติ เอวํ
โข วิสาเษ มาตุคฺคาโม สทฺธาสมฺปนฺโน โหติ ฯ

กถญจ วิสาเษ มาตุคฺคาโม สีสสมฺปนฺโน โหติ อิท วิสาเษ มาตุคฺคาโม
ปาณาติปาตา ปฏฺฐิวิโรโต โหติ ฯเปฯ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานา
ปฏฺฐิวิโรโต โหติ เอวํ โข วิสาเษ มาตุคฺคาโม สีสสมฺปนฺโน โหติ ฯ

กถญจ วิสาเษ มาตุคฺคาโม จากสมฺปนฺโน โหติ อิท วิสาเษ
มาตุคฺคาโม วิคตมลฺมจฺเณเรน เจตสา อคาริ อชฺฌาวสตี มุตฺตจาตี
ปยตปาณิ โวสุสคฺครตา ยาจโยคา ทานสํวิภาครตา เอวํ โข
วิสาเษ มาตุคฺคาโม จากสมฺปนฺโน โหติ ฯ

กถญจ วิสาเษ มาตุคฺคาโม ปญฺญาสมฺปนฺโน โหติ อิท
วิสาเษ มาตุคฺคาโม ปญฺญวา โหติ อุทฺยตฺถคามินิยา ปญฺญา
สมณฺนาคโต อริยาย นิพฺเพธิกาย สมฺมาทฺกฺขกฺขยคามินิยา เอวํ โข
วิสาเษ มาตุคฺคาโม ปญฺญาสมฺปนฺโน โหติ ฯ อิมหิ โข วิสาเษ

จตุหิ ฌมเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม ปรโลกวิชฺขาย ปฏฺิปนฺโน โหติ
ปรสฺส โลโก อารทฺุโร โหตีติ ฯ

สุสฺวีหิตกมฺมนฺโต สํกฺหิตปริชฺชโน
ภตฺตุ มนาปํ จรติ สมฺภตํ อนฺุรกฺขติ
สทฺฐาเสีเลน สมนฺฺโน วทญฺญู วิตมจฺจโร
นิจฺจํ มคฺคํ วิโสเชติ โสตฺถานํ สมนฺฺปรายิกํ
อิจฺเจเต อฏฺฐ ฌมฺมา จ ยสฺสา วิชฺชนฺติ นาริยา
ตมฺปิ สีลวตี อานุ ฌมฺมฏฺฐํ สจฺจวาทีนํ
โสฬสาการสมนฺฺนา อฏฺฐงฺกสฺสมากตา
ตาทิสี สีลวตี อุปาสิกา อุปฺปชฺชติ เทวโลกํ มนาปนฺติ ฯ

[๑๔๐] ๕๐ จตุหิ ภิกฺขเว ฌมเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม
อิชฺโลกวิชฺขาย ปฏฺิปนฺโน โหติ อัยสฺ โลโก อารทฺุโร โหติ ฯ กตเมหิ
จตุหิ อิชฺ ภิกฺขเว มาตุคฺคาโม สุสฺวีหิตกมฺมนฺโต โหติ สํกฺหิตปริชฺชโน
ภตฺตุ มนาปํ จรติ สมฺภตํ อนฺุรกฺขติ ฯ

กถญฺจ ภิกฺขเว มาตุคฺคาโม สุสฺวีหิตกมฺมนฺโต โหติ อิชฺ ภิกฺขเว
มาตุคฺคาโม เย เต ภตฺตุ อพฺภนฺตรา กมฺมนฺตา ฯเปฯ เอวํ โข
ภิกฺขเว มาตุคฺคาโม สุสฺวีหิตกมฺมนฺโต โหติ ฯ

กถญฺจ ภิกฺขเว มาตุคฺคาโม สํกฺหิตปริชฺชโน โหติ อิชฺ
ภิกฺขเว มาตุคฺคาโม เย เต ภตฺตุ อพฺภนฺตรา อนฺุโตชฺนา ฯเปฯ เอวํ
โข ภิกฺขเว มาตุคฺคาโม สํกฺหิตปริชฺชโน โหติ ฯ

กถญจ ภิกขเว มาตุคามิ ภตตุ มนาลี จรติ อธิ ภิกขเว
มาตุคามิ ยิ ภตตุ อมณาปสงขาคิ ติ ชีวิตเหตุปี น อชฌาจรติ
เอว โข ภิกขเว มาตุคามิ ภตตุ มนาลี จรติ ฯ

กถญจ ภิกขเว มาตุคามิ สมภตติ อุนรภตติ อธิ ภิกขเว
มาตุคามิ ยิ ภตตุ อาหริติ ฯเปฯ เอว โข ภิกขเว มาตุคามิ
สมภตติ อุนรภตติ ฯ อิมหิ โข ภิกขเว จตฺถิ ชมฺเมหิ สมนฺนาคโต
มาตุคามิ อธิโลกวิชยาย ปฏิปนฺโน โหติ อยฺส โลกโก อารทฺโธ โหติ ฯ

จตฺถิ ภิกขเว ชมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคามิ ปรโลกวิชยาย
ปฏิปนฺโน โหติ ปรสฺส โลกโก อารทฺโธ โหติ ฯ กตฺเมหิ จตฺถิ อธิ
ภิกขเว มาตุคามิ สทฺธาสมฺปนฺโน โหติ สีลสมฺปนฺโน โหติ
จาคสมฺปนฺโน โหติ ปญฺญาสมฺปนฺโน โหติ ฯ

กถญจ ภิกขเว มาตุคามิ สทฺธาสมฺปนฺโน โหติ อธิ ภิกขเว
มาตุคามิ สทฺโธ โหติ ฯเปฯ เอว โข ภิกขเว มาตุคามิ
สทฺธาสมฺปนฺโน โหติ ฯ

กถญจ ภิกขเว มาตุคามิ สีลสมฺปนฺโน โหติ อธิ ภิกขเว
มาตุคามิ ปาณาติปาตาปฏฺวิโรโต โหติ ฯเปฯ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานา
ปฏฺวิโรโต โหติ เอว โข ภิกขเว มาตุคามิ
สีลสมฺปนฺโน โหติ ฯ

กถญจ ภิกขเว มาตุคามิ จาคสมฺปนฺโน โหติ อธิ ภิกขเว
มาตุคามิ วิคตมฺลมจฺเณเรน เจตฺสา อการิ อชฌาวสฺติ ฯเปฯ เอว

โฆ ภิกฺขเว มาตุคฺคาโม จาคสมฺปนฺโน โหติ ฯ

กถญจ ภิกฺขเว มาตุคฺคาโม ปญฺญาสมฺปนฺโน โหติ อิทฺ ภิกฺขเว
มาตุคฺคาโม ปญฺญา โหติ ฯเปฯ เอวํ โฆ ภิกฺขเว มาตุคฺคาโม
ปญฺญาสมฺปนฺโน โหติ ฯ อิมํ โฆ ภิกฺขเว จตฺตฺหิ ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต
มาตุคฺคาโม ปรโลกวิชยาย ปฏฺิปนฺโน โหติ ปรสฺส โลโก อารทฺุโ
โหตีติ ฯ

สุตฺตํ วิทกมฺมนฺโต สํกฺกฺหิตปริชฺชนํ
ภตฺตํ มนํปํ จรติ สมฺภตํ อนฺุรกฺขติ
สทฺธาสิเลน สมฺปนฺโน วทญฺญ วิตมจฺจโร
นิจํ มคฺคํ วิโสเชติ โสตถานํ สมฺปรายิกํ
อิจฺเจเต อฏฺฐ ฌมฺมา จ ยสฺสา วิชฺชนฺติ นาริยา
ตมฺปิ สีลวตี อามุ ฌมฺมฏฺุจํ สจฺจวาทีนํ
โสฬสการสมฺปนฺนา อฏฺฐจํกสุสมาคตา
ตาทิสี สีลวตี อูปาสิกา อูปฺปชฺชติ เทวโลกํ มนํปนฺติ ฯ

อูโปสถวคฺโค ปญฺจโม ฯ

ตสุตฺตํ ทานํ

สงฺขิตฺเต วิคฺคเต วิสาเษ เวสฺสฏฺุโ จ โภชฺฌาย ปญฺจมํ
อนฺุรทฺุธิ ปน ๑ วิสาเษ นกฺุลา อิทฺ โลกิกา เทวตี ฯ

ปญฺญาสโก สมตฺโต ฯ

ปณณาสกาสงคหิตา วคฺคา

สนฺธานวคฺโค ปจฺโมฯ

[๑๔๑] ๕๑ เอกํ สมยํ ภควา สกฺเกสุ วิหฺรติ กปฺลิตฺถสุตฺตํ
นิโครฺชารามे ฯ อถ โข มหาปชาปติ ๑ โคตมึ เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมึ
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ อฏฺฐาสิ เอกมฺนฺตํ
จิตฺตา โข มหาปชาปติ โคตมึ ภควนฺตํ เอตทโวจ สาธุ ภนฺเต
ลเภยฺย มาตุคฺคาโม ตถาคตฺปฺปเวทิตฺเต ชฺมฺมวินเย อการสุมา อนการิยํ
ปพฺพชฺชนฺติ ฯ อถ โคตมึ มา เต รุจฺจึ มาตุคฺคามสุตฺต ตถาคตฺปฺปเวทิตฺเต
ชฺมฺมวินเย อการสุมา อนการิยํ ปพฺพชฺชาติ ฯ

ทฺตฺติยมฺปิ โข มหาปชาปติ โคตมึ ภควนฺตํ เอตทโวจ สาธุ
ภนฺเต ลเภยฺย มาตุคฺคาโม ตถาคตฺปฺปเวทิตฺเต ชฺมฺมวินเย อการสุมา
อนการิยํ ปพฺพชฺชนฺติ ฯ อถ โคตมึ มา เต รุจฺจึ มาตุคฺคามสุตฺต
ตถาคตฺปฺปเวทิตฺเต ชฺมฺมวินเย อการสุมา อนการิยํ ปพฺพชฺชาติ ฯ

ตฺตฺติยมฺปิ โข มหาปชาปติ โคตมึ ภควนฺตํ เอตทโวจ สาธุ
ภนฺเต ลเภยฺย มาตุคฺคาโม ตถาคตฺปฺปเวทิตฺเต ชฺมฺมวินเย อการสุมา
อนการิยํ ปพฺพชฺชนฺติ ฯ อถ โคตมึ มา เต รุจฺจึ มาตุคฺคามสุตฺต
ตถาคตฺปฺปเวทิตฺเต ชฺมฺมวินเย อการสุมา อนการิยํ ปพฺพชฺชาติ ฯ
อถ โข มหาปชาปติ โคตมึ น ภควา อนฺุชานาติ มาตุคฺคามสุตฺต
#๑ ม. มหาปชาปติ ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ

ตถาคตปฺปเวทิตะ ฌมฺมวินเย อการสฺมา อนการิยํ ปพฺพชฺชนฺติ ทฺกฺขิ
ทฺมฺมณา อสฺสุมฺขิ รุทฺมานา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทฺกฺขิณฺณํ กตฺวา
ปฏฺกามิ ฯ

อถ โข ภควา กปฺลิตฺตฺตฺสุมิ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน เวสาลี
เตน จาริกํ ปฏฺกามิ อญฺฺปพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน เวสาลี
ตทวสฺริ ตฺตฺร สฺรทํ ภควา เวสาลิยํ วิหริติ มหาวเน ญฺญาคารสาลา ยํ ฯ
อถ โข มหาปชาปตี โคตฺมิ เกเส ฉเฑาเปตฺวา กาสายานิ
วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา สมฺพหฺลลาหิ สากิยาหิ ๑ สทฺธิ เยน เวสาลี เตน
ปฏฺกามิ อญฺฺปพฺเพน เยน เวสาลี มหาวนํ ญฺญาคารสาลา เตนฺฺปสงฺกมิ
อถ โข มหาปชาปตี โคตฺมิ สฺฐเนหิ ปาเทหิ รโชกิณฺณเณ
กตฺเตน ทฺกฺขิ ทฺมฺมณา อสฺสุมฺขิ รุทฺมานา พหิทฺวารโกฏฺฐเก อฏฺฐาสิ ฯ
อทฺทสา โข อายสฺมา อานนฺโท มหาปชาปตี โคตฺมิ สฺฐเนหิ ปาเทหิ
รโชกิณฺณเณ กตฺเตน ทฺกฺขิ ทฺมฺมนํ อสฺสุมฺขิ รุทฺมานํ พหิทฺวารโกฏฺฐเก
จิตฺตํ ทิสฺวาน มหาปชาปตี โคตฺมิ เอตทวโจ กิ นุ
ตฺวํ โคตฺมิ สฺฐเนหิ ปาเทหิ รโชกิณฺณเณ กตฺเตน ทฺกฺขิ ทฺมฺมณา
อสฺสุมฺขิ รุทฺมานา พหิทฺวารโกฏฺฐเก จิตฺตาติ ฯ ตถา หิ ปน ภนฺเต
อานนฺท น ภควา อญฺฺชานาติ มาตฺคฺคามสฺส ตถาคตปฺปเวทิตะ ฌมฺมวินเย
อการสฺมา อนการิยํ ปพฺพชฺชนฺติ ฯ เตเนหิ โคตฺมิ อิเชว ตาว
โหหิ ยาวาหํ ภควนฺตํ ยาจามิ มาตฺคฺคามสฺส ตถาคตปฺปเวทิตะ
ฌมฺมวินเย อการสฺมา อนการิยํ ปพฺพชฺชนฺติ ฯ

#๑ ม. สากิยานิหิ ฯ

อถโฆ อายสฺมา อานนุโท เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา
ภควนฺตุ อภิวาทตฺวา เอกมฺนตุํ นิสีทึ เอกมฺนตุํ นิสินฺโน
โฆ อายสฺมา อานนุโท ภควนฺตุ เอตทโวจ เอสา ภนฺเต มหาปชาปติ
โคตมี สุเนหิ ปาเทหิ รโฆกัณฺเณน คตฺเตน ทุกฺขิ ทุมฺมนา อสฺสุมุจึ
รุตฺมานา พหิทฺวารโกฏฺฐเก จิตา น ภควา อญฺชานาติ มาตุคามสฺส
ตถาคตฺปเวทิตฺเต ชฺมฺมวินเย อการสฺมา อนการิยํ ปพฺพชฺชนฺติ สาธุ
ภนฺเต ลเภยฺย มาตุคาโม ตถาคตฺปเวทิตฺเต ชฺมฺมวินเย อการสฺมา
อนการิยํ ปพฺพชฺชนฺติ ฯ อถ อานนุท มา เต รุจฺจึ มาตุคามสฺส
ตถาคตฺปเวทิตฺเต ชฺมฺมวินเย อการสฺมา อนการิยํ ปพฺพชฺชชาติ ฯ ทฺติยมฺปิ
โฆ ฯเปฯ

ตฺติยมฺปิ โฆ อายสฺมา อานนุโท ภควนฺตุ เอตทโวจ สาธุ
ภนฺเต ลเภยฺย มาตุคาโม ตถาคตฺปเวทิตฺเต ชฺมฺมวินเย อการสฺมา
อนการิยํ ปพฺพชฺชนฺติ ฯ อถ อานนุท มา เต รุจฺจึ มาตุคามสฺส
ตถาคตฺปเวทิตฺเต ชฺมฺมวินเย อการสฺมา อนการิยํ ปพฺพชฺชชาติ ฯ อถโฆ
อายสฺมโต อานนุทสฺส เอตทโหสิ น ภควา อญฺชานาติ มาตุคามสฺส
ตถาคตฺปเวทิตฺเต ชฺมฺมวินเย อการสฺมา อนการิยํ ปพฺพชฺช ญนฺนุณาหิ
อญฺเณนปิ ปริยาเยน ภควนฺตุ ยาเจยฺย มาตุคามสฺส ตถาคตฺปเวทิตฺเต
ชฺมฺมวินเย อการสฺมา อนการิยํ ปพฺพชฺชนฺติ อถโฆ อายสฺมา อานนุโท
ภควนฺตุ เอตทโวจ ภพฺโพ นฺ โฆ ภนฺเต มาตุคาโม ตถาคตฺปเวทิตฺเต
ชฺมฺมวินเย อการสฺมา อนการิยํ ปพฺพชิตฺวา โสตาปตฺติผลํ

วา สกทาคามิผลํ วา อนาคามิผลํ วา อรหตฺตผลํ วา สจฺจนิกาตฺตุนฺติ ฯ
ภพฺโพ อานนฺท มาตุคฺคาโม ตถาคตฺตปฺปเวทิตฺเต ชฺมฺมวินเย อคารสฺมา
อนคาริยํ ปพฺพชิตฺตฺวา โสตาปตฺตติผลมฺปิ สกทาคามิผลมฺปิ อนาคามิผลมฺปิ
อรหตฺตผลมฺปิ สจฺจนิกาตฺตุนฺติ ฯ สเจ ฆนฺเต ภพฺโพ มาตุคฺคาโม ตถาคตฺตปฺปเวทิตฺเต
ชฺมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตฺตฺวา โสตาปตฺตติผลมฺปิ
ฯเปฯ อรหตฺตผลมฺปิ สจฺจนิกาตฺตํ พหุการา ฆนฺเต มหาปชาปติ
โคตฺมี ภควโต มาตฺตจฺจนา อาปาทิกกา โปสิกา จีรสุส ทายิกา ภควนฺตํ
ชเนตฺตติยา กาลกตฺตาย ถณฺณํ ปาเยสิ สาธุ ฆนฺเต ลเภยฺย มาตุคฺคาโม
ตถาคตฺตปฺปเวทิตฺเต ชฺมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชุนฺติ ฯ สเจ
อานนฺท มหาปชาปติ โคตฺมี อฏฺฐ คุรฺชฺมเม ปฏฺฐิคุณฺหาติ สาวสุสา
โหดฺดู อุปสมฺปทา ฯ วสุสฺสตฺต
ภิกฺขุโน อภิวัตฺตํ ปจฺจุจฺจนาณํ อณฺชฺลิกมฺมํ สามิฉิกมฺมํ กตฺตพฺพิ
อยมฺปิ ชฺมฺโม สกฺกตฺตฺวา คุรฺกตฺตฺวา มาเนตฺตฺวา ปฺปูเชตฺตฺวา ยาวชีวํ
อนตฺติกฺกมฺนีโย ฯ น ภิกฺขุณิยา อภิกฺขุเก อวาเส วสุสฺสํ อฺปคฺนฺตพฺพิ
อยมฺปิ ชฺมฺโม สกฺกตฺตฺวา คุรฺกตฺตฺวา มาเนตฺตฺวา ปฺปูเชตฺตฺวา ยาวชีวํ
อนตฺติกฺกมฺนีโย ฯ อนฺนฺวทฺต
ปจฺจาสิสฺสิตพฺพา อฺโปสฺถปฺปจฺจกฺกณฺจ โอวาทฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
อยมฺปิ ชฺมฺโม
สกฺกตฺตฺวา คุรฺกตฺตฺวา มาเนตฺตฺวา ปฺปูเชตฺตฺวา ยาวชีวํ อนตฺติกฺกมฺนีโย ฯ วสุสฺสํ
วฺตุถาย ภิกฺขุณิยา อุกฺโกโตสฺสงฺเข ตีหิ จาเนหิ ปวาเรตพฺพิ ทิฏฺฐเณ วา
สุเตน วา ปรีสฺสฺกาย วา อยมฺปิ ชฺมฺโม สกฺกตฺตฺวา คุรฺกตฺตฺวา มาเนตฺตฺวา

ปุเชตฺวา ยาวซีว อนตฺถิกมณีโย ฯ คุรุชฺรมมํ อชฺฌาปนุนาย ภิกฺขุณฺเีย
อุภโตสงฺฆเม ปกฺขมานตฺตํ จริตพฺพิ อยมฺปิ ฌมฺโม สกฺกตฺวา คุรุทฺวา
มานตฺวา ปุเชตฺวา ยาวซีว อนตฺถิกมณีโย ฯ เทว วสุตานิ ฌสุ
ฌมฺเมสุ สิกฺขิตฺตสิกฺขาเย สิกฺขมานาย อุภโตสงฺฆเม อุปสมฺปทา ปรีเยตฺตพฺพา
อยมฺปิ ฌมฺโม สกฺกตฺวา คุรุทฺวา มานตฺวา ปุเชตฺวา ยาวซีว
อนตฺถิกมณีโย ฯ น ภิกฺขุณฺเีย เกนจิ ปรียาเยน ภิกฺขุ อุกโกตฺตพฺโพ
ปรีธาตฺตพฺโพ อยมฺปิ ฌมฺโม สกฺกตฺวา คุรุทฺวา มานตฺวา ปุเชตฺวา
ยาวซีว อนตฺถิกมณีโย ฯ อชฺชตคฺเค โอวโฏ ภิกฺขุณฺเินิ ภิกฺขุสุ วจนปโถ
อโนวโฏ ภิกฺขุณฺ ภิกฺขุณฺเิสฺ วจนปโถ อยมฺปิ ฌมฺโม สกฺกตฺวา คุรุทฺวา
มานตฺวา ปุเชตฺวา ยาวซีว อนตฺถิกมณีโย ฯ สเจ อานนฺท มหาปชาปติ
โคตมี อิม อฏฺฐ คุรุชฺรมเม ปฏฺฐิคุณฺหาติ สาวสุตา โหตุ
อุปสมฺปทาติ ฯ

อดโข อายสุมา อานนฺโท ภควโต สนฺตฺถิเก อิม อฏฺฐ คุรุชฺรมเม
อุคฺคเหตฺวา เยน มหาปชาปติ โคตมี เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา
มหาปชาปติ โคตมี เอตทโวจ สเจ โข ตว โคตมี อฏฺฐ คุรุชฺรมเม
ปฏฺฐิคุณฺหยาสิ สาว เต ภวิสฺสติ อุปสมฺปทา วสุตฺตอุปสมฺปนฺนาย
ภิกฺขุณฺเีย ตทหฺอุปสมฺปนฺนสฺส ภิกฺขุโน อภิวาทนํ ปจฺจุฏฺฐานํ
อญฺชลิกมฺมํ สามีจิกมฺมํ กตฺตพฺพิ อยมฺปิ ฌมฺโม สกฺกตฺวา คุรุทฺวา
มานตฺวา ปุเชตฺวา ยาวซีว อนตฺถิกมณีโย ฯ เปฯ อชฺชตคฺเค โอวโฏ
ภิกฺขุณฺเินิ ภิกฺขุสุ วจนปโถ อโนวโฏ ภิกฺขุณฺ ภิกฺขุณฺเิสฺ วจนปโถ อยมฺปิ

ธมฺโม สกุกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปุเชตฺวา ยาวชีวํ อนตฺกฺกมฺนีโย ฯ
สเจ โข ตฺวํ โคตฺมึ อิมํ อฏฺฐํ ครุชฺชเม ปฏฺฐิคุคฺคเณหฺยยาสิ สาว เต
ภวิสฺสตี อุตฺตมฺปทาตี ฯ เสยฺยถาปี ฆนฺเต อานนฺท อิตฺถิ วา ปุริโส
วา ททโร ยฺวํ มณฺฑนทชาติโก สีสฺนหาโต ๑ อุตฺตมฺปทาตี วา วสุตฺถิมาลํ
วา อธิมุตฺตมฺปทาตี วา ลภิตฺวา อโภหิ หตฺถเหหิ ปฏฺฐิคุคฺคเหตฺวา
อุตฺตมฺงฺเก สิริสฺมึ ปตฺธิจฺจาเปยฺย เอวเมว โข อหํ ฆนฺเต [อานนฺท]
อิมํ อฏฺฐํ ครุชฺชเม ปฏฺฐิคุคฺคณฺหามิ ยาวชีวํ อนตฺกฺกมฺนีเยตี ฯ

อถ โข อายสฺมา อานนฺโท เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ อุตฺตมฺปทาตี
ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสฺสีทิ เอกมฺนฺตํ นิสฺสินฺโน
โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ ปฏฺฐิคุคฺคหิตา ฆนฺเต
มหาปชาปติยา โคตฺมึยา อฏฺฐํ ครุชฺชมา ยาวชีวํ อนตฺกฺกมฺนียาตี ๒ ฯ
สเจ อานนฺท นาลภิสฺส มาตุคฺคาโม ตถาคคปฺปเวทิตฺเต ชมฺมวินเย
อการสฺมา อนการิยํ ปพฺพชฺชํ จิรญฺจิตฺกํ อานนฺท พุรหฺมจริยํ อภวิสฺส
วสุตฺสทสฺสเมว สทฺธธมฺโม ติฏฺฐเจยฺย ยโต จ โข อานนฺท มาตุคฺคาโม
ตถาคคปฺปเวทิตฺเต ชมฺมวินเย อการสฺมา อนการิยํ ปพฺพชฺชิตฺโต นทานิ
อานนฺท พุรหฺมจริยํ จิรญฺจิตฺกํ ภวิสฺสตี ปญฺเจวทานิ อานนฺท วสุตฺสทานิ
สทฺธธมฺโม จสฺสตี เสยฺยถาปี อานนฺท ยานิ กานิจิ กุลานิ พหุอิตฺถิกานิ ๓
อูปฺปปริสฺสานิ ตานิ สูปฺปปริสฺยานิ โหนฺติ โจเรหิ กุมฺภตฺถเนนเกหิ
เอวเมว โข อานนฺท ยสฺมึ ชมฺมวินเย ลภติ มาตุคฺคาโม
อการสฺมา อนการิยํ ปพฺพชฺชํ น ตํ พุรหฺมจริยํ จิรญฺจิตฺกํ โหติ
#๑ สีสฺนหาโตตีปี ฯ ๒ อถตฺถ อิมํ เทว ปาจา นตฺถิ ฯ อุตฺตมฺปนา ภควโต
#มาตุจฺฉาตี ทิสฺสตี ฯ ๓ ม. พหุอิตฺถิกานิ ฯ

เสยฺยถาปี อานนฺท สมฺปนฺเน สาลิกฺเขตฺเต เสตฺถุจิกฺกา นาม โรชชาติ
นิปตฺติ เอวํ ตํ สาลิกฺเขตฺตํ น จิรฺภูจิตฺกํ โหติ เอวเมว โข อานนฺท
ยสฺมี ฌมฺมวินฺเย ลภติ มาตุคฺคาโม อการสฺมา อนการิยํ ปพฺพชฺชํ น
ตํ พุรฺหุจริยํ จิรฺภูจิตฺกํ โหติ เสยฺยถาปี อานนฺท สมฺปนฺเน
อฺจฺจุกฺเขตฺเต มลฺลเชฏฺฐิกฺกา ๑ นาม โรชชาติ นิปตฺติ เอวํ ตํ อฺจฺจุกฺเขตฺตํ
น จิรฺภูจิตฺกํ โหติ เอวเมว โข อานนฺท ยสฺมี ฌมฺมวินฺเย ลภติ
มาตุคฺคาโม อการสฺมา อนการิยํ ปพฺพชฺชํ น ตํ พุรฺหุจริยํ จิรฺภูจิตฺกํ
โหติ เสยฺยถาปี อานนฺท ปุริโส มหโต ตพากสฺส ปฏิกฺจเจว
ปาฬี พนฺธเยย ยาวเทว อฺทกสฺส อนตฺติกฺกมฺนาย เอวเมว โข
อานนฺท มยา ปฏิกฺจเจว ภิกฺขุณฺโณ อฏฺฐ ฌรฺธมฺมา ปณฺณตฺตา ยาวชีวํ
อนตฺติกฺกมฺนียาติ ฯ

[๑๔๒] ๕๒ เอกํ สมยํ ภควา เวสาลีเย วิหริติ มหาวเน
กฺุฏฺฐาคารสาลาเย ฯ อถ โข อายสฺมา อานนฺโท เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสิตฺติ เอกมฺนตํ
นินฺนโน โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ กตฺติหิ นฺุ โข
ภนฺเต ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ ภิกฺขุโนวาทโก สมฺมมฺนฺนิตพฺโพติ ฯ
อฏฺฐหิ โข อานนฺท ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ ภิกฺขุโนวาทโก
สมฺมมฺนฺนิตพฺโพ กตฺเมหิ อฏฺฐหิ อิทานนฺท ภิกฺขุ สึลวา โหติ
ฯเปฯ สฺมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสฺส พหุสฺสุโต โหติ ฯเปฯ ทิฏฺฐิยา
สุปฺปฏิวิทฺธา อุกฺขานิ โข ปนฺสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สุวาคตานิ
#๑ ม. มลฺลเชฏฺฐิกฺกา ฯ

โหนติ สุวิทฺตตานิ สุปฺปวตฺติตานิ ๑ สุวินิจฺจิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยณฺชนโส
กฺลฺยาณวาโจ โหติ กฺลฺยาณวาทฺกรโณ โปริยา วาจา ย สมฺนฺนาคโต
วิสุตฺตฺญา ย อนลคพาย อตฺถสฺส วิญญาปนิยา ปฏฺิพฺโถ โหติ ภิกฺขุณีสงฺฆสฺส
ชฺมมฺิยา กถาย สฺนทสฺเสตฺถุ สฺมาทเปตฺถุ สฺมตฺเตเชตฺถุ สฺมปหฺเสตฺถุ
เยภฺยฺเยน ภิกฺขุณฺิณํ ปิโย โหติ มฺนาโป น โข ปเนตฺถุ ภควนฺตํ
อุทฺทิสฺส ปพฺพชิตาย กาสายวตฺถนินฺวสฺนาย ครุชฺมมฺมชฺฌาปนฺนปฺพุโพ โหติ
วิสตฺิวสฺโส วา โหติ อติเรกวิสตฺิวสฺโส วา ๑ อิมฺหิ โข อานนฺท
อฏฺฐหิ ชฺมเมหิ สฺมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ ภิกฺขุโนวาทโก สฺมมฺนฺนิตฺพุโพติ ๑

[๑๔๑] ๕๑ เอกํ สฺมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหฺรติ มหาวเน
กฺฎฏาคารสาลา ย ๑ อตฺถโฆ มหาปชาปติ โคตฺมิ เยน ภควา เตนฺอุปฺสงฺกมิ
อุปฺสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา เอกมฺนตฺถุ อฏฺฐาสิ เอกมฺนตฺถุ
จิตฺตา โข [๒] มหาปชาปติ โคตฺมิ ภควนฺตํ เอตทโวจ สฺวชฺช เม ภนฺเต
ภควา สงฺจิตฺเตน ชฺมมํ เทเสตฺถุ ยมฺหิ ภควโต ชฺมมํ สุตฺวา เอกา
วูปกฏฺฐา อปฺปมตฺตา อาตาปिณี ปหิตตฺตา วิหฺเรยฺยณฺติ ๑ เย โข ตฺวํ
โคตฺมิ ชฺมเม ชาเนยฺยาสิ อิมฺ ชฺมมา สฺรคาย สํวตฺตณฺติ โน
วิรคาย สํโยคาย สํวตฺตณฺติ โน วิสํโยคาย อายาย สํวตฺตณฺติ โน
อปฺจาย มหิจฺจคาย สํวตฺตณฺติ โน อปฺปิจฺจคาย อสนฺตฺตฺถุจฺฉิยา
สํวตฺตณฺติ โน สนฺตฺตฺถุจฺฉิยา สงฺกมฺิกาย สํวตฺตณฺติ โน ปวิเวคาย โกสชฺชาย
สํวตฺตณฺติ โน วิริยารมฺภาย ทพฺพทฺรคาย สํวตฺตณฺติ โน สฺวทฺรคายาติ เอกํเสน
โคตฺมิ ชาเรยฺยาสิ เนโส ชฺมโม เนโส วินโย เนตฺถุ สคฺคฺตฺตฺถุสาสนฺติ ๑

#๑ ม. สุปฺปวตฺติตฺติ ๑ ๒ ม. สว ๑

เย จ โข ตฺวํ โคตมิ ฌมฺเม ชาเนยฺยาสิ อิมํ ฌมฺมา
วิราคาย สํวตฺตนฺตํ โน สราคาย วิสํโยคาย สํวตฺตนฺตํ โน สํโยคาย
อปจฺยาย สํวตฺตนฺตํ โน อจฺยาย อปฺปิจฺจตฺตํ สํวตฺตนฺตํ โน
มหิจฺจตฺตํ สนฺตฺตฺตฺตํ สํวตฺตนฺตํ โน อสนฺตฺตฺตํ ปวิเวคาย
สํวตฺตนฺตํ โน สงฺกคฺคิกาย วิริยารมฺภาย สํวตฺตนฺตํ โน โกสชฺชชฺช
สฺกฺรตฺตํ สํวตฺตนฺตํ โน ทฺพฺทฺรตฺตํ อเอกํเสน โคตมิ ชาเรยฺยาสิ
เอโส ฌมฺโม เอโส วินโย เอตํ สตฺตฺตฺตํ ๑

[๑๔๔] ๕๔ อเอกํ สมฺมํ ภควา โภพิเยสุ วิหฺรติ กกฺกรปฺตํ นาม
โภพิยานํ นิกโม ๑ อตฺตํ ทิฆฺฆชฺชชฺช โภพิเยปฺตํ เยน ภควา เตนฺนฺนํ
อฺปฺสํกมฺตฺตํ ภควนฺตํ อภิวาเทตฺตํ อเอกมนฺตํ นิสิตฺติ อเอกมนฺตํ
นินฺนํ โข ทิฆฺฆชฺชชฺช โภพิเยปฺตํ ภควนฺตํ อตฺตํ มยฺมํ ฆนฺเต
กิตฺติ กามโภกิตฺติ ๑ ปฺตฺตํ สมนฺนํ อชฺชชฺช กาสิกจฺจจฺจ ปจฺจจฺจ
มลาคนฺนํ ฆนฺเต ฆนฺเต ฆนฺเต ฆนฺเต ฆนฺเต ฆนฺเต ฆนฺเต ฆนฺเต
ภควา อมฺหากํ ตถา ฌมฺมํ เทเสตฺตํ เย อมฺหากํ อสฺส ฌมฺมา
ทิฆฺฆชฺชชฺช ทิฆฺฆชฺชชฺช สมนฺนํ สมนฺนํ สมนฺนํ สมนฺนํ สมนฺนํ ๑
จตฺตํ โรเม พฺยคฺคฺคฺค ฌมฺมา กุลปฺตฺตํ ทิฆฺฆชฺชชฺช
สํวตฺตนฺตํ ทิฆฺฆชฺชชฺช ๑ กตฺตํ จตฺตํ อจฺจจฺจ สมนฺนํ
อจฺจจฺจ สมนฺนํ กตฺตํ สมนฺนํ สมนฺนํ ๑

#๑ ม. กามโภกิตฺติ ๑

กตมา จ พุคฺคฆปชช อฏฺฐจฺจนสมฺปทา อธิ พุคฺคฆปชช
กฺลปฺตฺโต เยน กมฺมฏฺฐจฺจนเนน ๑ ชีวิกํ กปฺเปติ ยถิ กสิยา ยถิ วณฺชิชชาย
ยถิ โครกฺเขน ยถิ อิตฺตฺตฺเถน ยถิ ราชโปริเสน ยถิ สิปฺปญฺจตฺเรน
ตฺตฺถ ทกฺโข โหติ อนฺลโส ตฺตฺรฺปายาย วิมฺสาย สมฺนฺนาคโต
อลํ กาคฺคํ อลํ สํวิธาคฺคํ อโย วุจฺจติ พุคฺคฆปชช อฏฺฐจฺจนสมฺปทา ฯ

กตมา จ พุคฺคฆปชช อารกฺขสมฺปทา อธิ พุคฺคฆปชช
กฺลปฺตฺตฺสส โภคา โหนฺติ อฏฺฐจฺจนวิริยาธิคฺคา พาหาพลปริจฺจिता
เสทาวกฺขิตฺตา ฐมฺมิกา ฐมฺมฺลทฺฐา เต อารกฺเขน กุตฺติยา สมฺปาเทติ
กิณฺติ เม อิม โภเค เนว ราชานิ หเรยฺยํ น โจรา หเรยฺยํ น อคฺคิ
จฺหะยฺย น อุกฺกํ วหะยฺย น อปฺปียา ทายาทา หเรยฺยุนฺติ อโย
วุจฺจติ พุคฺคฆปชช อารกฺขสมฺปทา ฯ

กตมา จ พุคฺคฆปชช กฺลยาณมิตฺตฺตา อธิ พุคฺคฆปชช
กฺลปฺตฺโต ยสฺมิ กามे वा นิกमे वा ปฏฺวิสฺติ ตฺตฺรฺ ये เต
โหนฺติ คหฺปติ वा คหฺปติปฺตฺตา वा ทหฺรา वा วุฑฺฒสิลิโน วุฑฺฒา
วา วุฑฺฒสิลิโน สทฺฐาสมฺปนฺนา สีสสมฺปนฺนา จาคสมฺปนฺนา ปญฺญาสมฺปนฺนา
เตหิ สทฺฐี สนฺติฏฺฐติ สลฺลปฺติ สากจฺจํ สฺมาปชฺชติ
ยถารูปานํ สทฺฐาสมฺปนฺนํ สทฺฐาสมฺปทํ อนฺุสิกฺขติ ยถารูปานํ สีสสมฺปนฺนํ
สีสสมฺปทํ อนฺุสิกฺขติ ยถารูปานํ จาคสมฺปนฺนํ จาคสมฺปทํ
อนฺุสิกฺขติ ยถารูปานํ ปญฺญาสมฺปนฺนํ ปญฺญาสมฺปทํ อนฺุสิกฺขติ
อโย วุจฺจติ พุคฺคฆปชช กฺลยาณมิตฺตฺตา ฯ

#๑ ม. อมฺมฏฺฐจฺจนเนน ฯ เอวมฺปรีปี ฯ

กตมา จ พุคฺชมปฺชช สมชีวิตา อิธ พุคฺชมปฺชช กุลปฺตุโต
อายญจ โภคานํ วิทิตฺวา วยญจ โภคานํ วิทิตฺวา สมชีวิกํ กปฺเปติ
นาจฺโจคาพุหํ นาติหีนํ เอวํ เม อาโย วยํ ปริยาทาย จสฺสตี น
จ เม วโย อายํ ปริยาทาย จสฺสตีติ เสยฺยถาปี พุคฺชมปฺชช
ตุลาธาโร वा तुลาธารनुत्वासि वा तुलं ปकुคฺเหตฺวา ชานาติ
เอตฺตเคน वा โอนตํ เอตฺตเคน वा อุนฺนตฺนติ เอวเมว โข พุคฺชมปฺชช
กุลปฺตุโต อายญจ โภคานํ วิทิตฺวา วยญจ โภคานํ วิทิตฺวา
สมชีวิกํ กปฺเปติ นาจฺโจคาพุหํ นาติหีนํ เอวํ เม อาโย วยํ
ปริยาทาย จสฺสตี น จ เม วโย อายํ ปริยาทาย จสฺสตีติ สจายํ
พุคฺชมปฺชช กุลปฺตุโต อปฺปาโย สมานो อุพาริ ชีวิกํ กปฺเปติ ตสฺส
ภวนฺติ วตฺตารो อุทุมฺพรชาทิวายํ ๑ กุลปฺตุโต โภเก ขาทตีติ
สเจ ปนายํ พุคฺชมปฺชช กุลปฺตุโต มหาโย สมานो กสิริ ชีวิกํ กปฺเปติ
ตสฺส ภวนฺติ วตฺตารो อทฺฐมารกญฺจายํ ๒ กุลปฺตุโต มริสฺสตีติ
ยโต จ โขยํ พุคฺชมปฺชช กุลปฺตุโต อายญจ โภคานํ วิทิตฺวา
วยญจ โภคานํ วิทิตฺวา สมชีวิกํ กปฺเปติ นาจฺโจคาพุหํ นาติหีนํ
เอวํ เม อาโย วยํ ปริยาทาย จสฺสตี น จ เม วโย อายํ
ปริยาทาย จสฺสตีติ อयํ วุจฺจติ พุคฺชมปฺชช สมชีวิตา ฯ

เอวํ สมฺบุปฺปนฺนํ พุคฺชมปฺชช โภคานํ จตฺตาริ อปายมุขานิ
โหนติ อิตฺถิธฺตุโต สุราธฺตุโต อภฺชธฺตุโต ปาปมิตฺโต ปาปสหาโย
ปาปสมปฺวงฺโก เสยฺยถาปี พุคฺชมปฺชช มหโต ตพากสฺส จตฺตาริ
#๑ ม. อุทุมฺพรชาทิกญฺจายนฺตํปี ปาโจ ฯ เอวฺมฺปริปี ฯ ๒ ส. ย. อทฺฐมาริกํ
#วายํ ฯ ม. อเชฏฺฐมรณฺวายํ ฯ

เจว อายมุขานิ จตฺตาริ จ อปายมุขานิ ตสฺส ปุริโส ยานิ เจว
อายมุขานิ ตานิ ปิทเหยย ยานิ จ อปายมุขานิ ตานิ วิวเรยฺย เทโว จ
น สมฺมา ธาริ อณุปปเวจฺเจยฺย เอวณฺหิ ตสฺส พุคฺคฺมปชฺช มหโต
ตพากสฺส ปรีหานิเยว ปาฏิกงฺขา โน วุฑฺฒิ เอวเมว โข
พุคฺคฺมปชฺช เอว สมฺบุปฺพนานํ โภกานํ จตฺตาริ อปายมุขานิ โหนฺติ
อิติธฺธิชฺชุตโต สฺวราชฺชุตโต อกฺขชฺชุตโต ปาปมิตฺโต ปาปสหาโย ปาปสมฺปวงฺโก ฯ

เอว สมฺบุปฺพนานํ พุคฺคฺมปชฺช โภกานํ จตฺตาริ อายมุขานิ โหนฺติ
นอิติธฺธิชฺชุตโต นสฺวราชฺชุตโต นอกฺขชฺชุตโต กลฺยาณมิตฺโต กลฺยาณสหาโย
กลฺยาณสมฺปวงฺโก เสยฺยถาปี พุคฺคฺมปชฺช มหโต ตพากสฺส จตฺตาริ
เจว อายมุขานิ จตฺตาริ จ อปายมุขานิ ตสฺส ปุริโส ยานิ เจว
อายมุขานิ ตานิ วิวเรยฺย ยานิ จ อปายมุขานิ ตานิ ปิทเหยย เทโว
จ สมฺมา ธาริ อณุปปเวจฺเจยฺย เอวณฺหิ ตสฺส พุคฺคฺมปชฺช มหโต
ตพากสฺส วุฑฺฒิเยว ปาฏิกงฺขา โน ปรีหานิ เอวเมว โข
พุคฺคฺมปชฺช เอว สมฺบุปฺพนานํ โภกานํ จตฺตาริ อายมุขานิ โหนฺติ
นอิติธฺธิชฺชุตโต นสฺวราชฺชุตโต นอกฺขชฺชุตโต กลฺยาณมิตฺโต กลฺยาณสหาโย
กลฺยาณสมฺปวงฺโก ฯ อิเม โข พุคฺคฺมปชฺช จตฺตาริ ฐมฺมา กุลปฺตฺตสฺส
ทิฏฺฐฐมฺมहितาย สํวตฺตฺตฺตฺตฺติ ทิฏฺฐฐมฺมสุขาย ฯ

จตฺตาริเม พุคฺคฺมปชฺช ฐมฺมา กุลปฺตฺตสฺส สมฺปรายहितาย
สํวตฺตฺตฺตฺตฺติ สมฺปรายสุขาย ฯ กตฺเม จตฺตาริ สทฺธาสมฺปทา

สีลสมุปทา จากสมุปทา ปณณาสมุปทา ฯ

กตมา จ พุยกุณฺปะชช สทฺธาสมุปทา อีธ พุยกุณฺปะชช กุลปุตุโต
สทฺโธ โหติ สทฺทหติ ตถาคตสฺส โโพธิ อิติปิ โส ภควา ฯเปฯ
สตฺถา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควาติ อัย วุจฺจติ พุยกุณฺปะชช
สทฺธาสมุปทา ฯ

กตมา จ พุยกุณฺปะชช สีลสมุปทา อีธ พุยกุณฺปะชช กุลปุตุโต
ปาณาติปาตา ปฏฺวิโรโต โหติ ฯเปฯ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานา
ปฏฺวิโรโต โหติ อัย วุจฺจติ พุยกุณฺปะชช สีลสมุปทา ฯ

กตมา จ พุยกุณฺปะชช จากสมุปทา อีธ พุยกุณฺปะชช กุลปุตุโต
วิกิตมตมจฺเฌเรณ เจตสา อการํ อชฺฌาวสติ มุตฺตจาโค ปยตปาณิ
โวสฺสจฺจโรโต ยาจโยโค ทานสํวิภาจโรโต อัย วุจฺจติ พุยกุณฺปะชช
จากสมุปทา ฯ

กตมา จ พุยกุณฺปะชช ปณณาสมุปทา อีธ พุยกุณฺปะชช
กุลปุตุโต ปณฺณวา โหติ อุทฺยตฺถคามินิยา ปณฺณาย สมนฺนาคโต
อริยาย นิพฺเพธิกาย สมนฺมาทฺถกฺขยคามินิยา อัย วุจฺจติ พุยกุณฺปะชช
ปณฺณาสมุปทา ฯ อีเม โข พุยกุณฺปะชช จตฺตาโร ฐมฺมา
กุลปุตุตฺสส สมนฺปรายหิตาย สํวตฺตุนฺติ สมนฺปรายสุขายาติ ฯ

อุฏฺฐาตา กมฺมเชยฺเยสุ อปฺปมตฺโต วิชานวา

สมํ กปฺเปติ ชีวิทํ ๑ สมนฺกตํ อนฺรกฺขติ

สทฺโธ สีเลน สมนฺปโน วทญฺญ วิตมจฺจโร

#๑ ม. ชีวิกิ ฯ

นิจฺจํ มคฺคํ วิโสเชติ โสตุถานํ สมฺปฺรายนํ
อิจฺเจเต อฏฺฐ ฐมฺมา จ สทฺธสฺส ฐมฺเมสีโน
อกุขาตา สจฺจนาเมน อุภยตุถ สุขาวหา
ทิกฺกุชฺฐมฺมहितตุถาย สมฺปฺรายนฺสุขาย จ
เอวเมตํ คหณฺุจฺจานํ จาโค ปุณฺณํ ปวทฺธมฺมตีติ ฯ

[๑๔๕] ๕๕ อถปิ อุชฺชโย พุราหุมนฺเณ เยน ภควาเตนุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธี สมฺโมติ สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ
วีสิตฺวาเรตฺวา เอกมฺนุตํ นิสีทิ เอกมฺนุตํ นิสินฺโน โข อุชฺชโย พุราหุมนฺเณ
ภควนฺตํ เอตทโวจ มยํ โภ โคตม ปวาทํ คนฺตุกามา เตสนฺโน
ภวํ โคตโม อมฺหากํ ตถา ฐมฺมํ เทเสตุ เย อมฺหากํ อสฺสุ ฐมฺมา
ทิกฺกุชฺฐมฺมहितาย ทิกฺกุชฺฐมฺมสุขาย สมฺปฺรายนฺहितาย สมฺปฺรายนฺสุขายาติ ฯ

จตุตาโรเม พุราหุมนฺ ฐมฺมา กุลปฺตฺตสฺส ทิกฺกุชฺฐมฺมहितาย
สํวตฺตนฺตติ ทิกฺกุชฺฐมฺมสุขาย ฯ กตเม จตุตาโร อฏฺฐจฺจานสมฺปทา
อารกฺขสมฺปทา กุลยาณมิตฺตฺตา สมชีวิทา ฯ

กตมา จ พุราหุมนฺ อฏฺฐจฺจานสมฺปทา อิธ พุราหุมนฺ กุลปฺตฺโต
เยน กมฺมุจฺจานเนน ชีวิกํ กปฺเปติ ยทิ กสิยา ยทิ วนฺชิชฺชาย ยทิ
โคจรกฺเขน ยทิ อิตฺสฺสเถเนน ยทิ ราชโปริเสน ยทิ สิปปฺญฺญตเรน ตตฺถ
ทกฺโข โหติ อนนฺลโส ตตฺตรูปายาย วิมฺสาย สมฺนฺนาคโต อถิ กาคู อถิ
สํวิตฺธาตุ อัย วุจฺจติ พุราหุมนฺ อฏฺฐจฺจานสมฺปทา ฯ

กตมา จ พุราหุมนฺ อารกฺขสมฺปทา อิธ พุราหุมนฺ

กุลปุตฺตสฺส โภคา โหนฺติ อฏฺฐานวิริยาธิตฺตา พาหาพลปริจิตฺตา
เสทาวกฺขิตฺตา ฐมฺมิกา ฐมฺมตฺถุชา เต อารกฺเขน กุตฺติยา สมฺปาเทติ
กิณฺติ เม อิม โภเค เนว ราชาโน หเรยฺยํ น โจรฺวา หเรยฺยํ
น อคฺคิ ทฺเหยฺย น อุกํ วฺเหยฺย น อปฺปิยา ทายาทา หเรยฺยุนฺติ
อํ วุจฺจติ พุราหฺมณ อารกฺขสมฺปทา ฯ

กตมา จ พุราหฺมณ กฺลฺยาณมิตฺตตา อิธ พุราหฺมณ กุลปุตฺโต
ยสฺมี คาเม วา นิคเม วา ปฏฺวิสฺติ ตตฺร เย เต โหนฺติ คหฺปติ
วา คหฺปติปุตฺตา วา ทหฺรา วา วุฑฺฒสฺสีโน วุฑฺฒา วา วุฑฺฒสฺสีโน
สทฺธาสมฺปนฺนา สีสสมฺปนฺนา จาคสมฺปนฺนา ปญฺญาสมฺปนฺนา เตหิ
สทฺธี สนฺติฏฺฐติ สลฺลปฺติ สากจฺฉํ สมาปชฺชติ ยถารูปํ สทฺธาสมฺปนฺนํ
สทฺธาสมฺปทํ อนฺตฺกฺขติ ยถารูปํ สีสสมฺปนฺนํ สีสสมฺปทํ
อนฺตฺกฺขติ ยถารูปํ จาคสมฺปนฺนํ จาคสมฺปทํ อนฺตฺกฺขติ
ยถารูปํ ปญฺญาสมฺปนฺนํ ปญฺญาสมฺปทํ อนฺตฺกฺขติ อํ วุจฺจติ
พุราหฺมณ กฺลฺยาณมิตฺตตา ฯ

กตมา จ พุราหฺมณ สมชีวิทฺตา อิธ พุราหฺมณ กุลปุตฺโต
อายญจ โภคานํ วิทิตฺวา วยญจ โภคานํ วิทิตฺวา สมชีวิกํ กปฺเปติ
นาจฺโจคาพุทฺโธ นาติหิณฺโณ เอวํ เม อาโย วํ ปริยาทาย จสฺสตี น
จ เม วโย อายํ ปริยาทาย จสฺสตีติ เสยฺยถาปี พุราหฺมณ ตฺลาราโร
วา ตฺลาราโรเตวาสี วา ตฺลํ ปกฺคเหตฺวา ชานาติ เอตฺตเกณ วา
โอนตํ เอตฺตเกณ วา อุนฺนตฺตฺติ เอวเมว โข พุราหฺมณ กุลปุตฺโต

อายญจ โภคานํ วิทิตฺวา วยญจ โภคานํ วิทิตฺวา สมชีวิกํ กปฺเปติ
นาจฺโจคาพฺหํ นาติหีนํ เอวํ เม อาโย วยํ ปริยาทาย จสุตฺติ น
จ เม วโย อายํ ปริยาทาย จสุตฺตํ สจายํ พุราหุณฺณ กุลปฺตุโต
อปฺปาโย สมานो อุพาริ ชีวิกํ กปฺเปติ ตสฺส ภวนฺติ วตฺตารो
อุทฺมฺพฺรชาทิวายํ กุลปฺตุโต โภเค ขาทตฺติ สเจ ปนายํ พุราหุณฺณ
กุลปฺตุโต มหาโย สมานอ กสิริ ชีวิกํ กปฺเปติ ตสฺส ภวนฺติ วตฺตารो
อทฺทมารกญฺจายํ กุลปฺตุโต มริสุตฺตํ ยโต จ โขยํ พุราหุณฺณ
กุลปฺตุโต อายญจ โภคานํ วิทิตฺวา วยญจ โภคานํ วิทิตฺวา สมชีวิกํ
กปฺเปติ นาจฺโจคาพฺหํ นาติหีนํ เอวํ เม อาโย วยํ ปริยาทาย
จสุตฺติ น จ เม วโย อายํ ปริยาทาย จสุตฺตํ อयํ วุจฺจติ
พุราหุณฺณ สมชีวิตา ฯ

เอวํ สมฺปฺปนฺนํ พุราหุณฺณ โภคานํ จตฺตาริ อปายมุขานิ
โหนติ อิตฺถิธฺตุโต สุราธฺตุโต อกฺขธฺตุโต ปาปมิตฺโต ปาปสหาโย
ปาปสมฺปวงฺโก เสยฺยถาปี พุราหุณฺณ มหโต ตพากสฺส จตฺตาริ
เจว อายมุขานิ จตฺตาริ จ อปายมุขานิ ตสฺส ปฺริโส ยานิ เจว อายมุขานิ
ตานิ ปิทฺเทยฺย ยานิ จ อปายมุขานิ ตานิ วิวเรยฺย เทโว จ น สมฺมา
ธาริ อนุปฺปเวจฺเจยฺย เอวฺลฺหิ ตสฺส พุราหุณฺณ มหโต ตพากสฺส
ปฺริหานิเยว ปาฏิกงฺขา โน วุฑฺฒิ เอวเมว โข พุราหุณฺณ เอวํ
สมฺปฺปนฺนํ โภคานํ จตฺตาริ อปายมุขานิ โหนติ อิตฺถิธฺตุโต
สุราธฺตุโต อกฺขธฺตุโต ปาปมิตฺโต ปาปสหาโย ปาปสมฺปวงฺโก ฯ

เอวํ สมุปปนฺนํ พุราหุณ โภกานํ จตฺตาริ อายมุขานิ โหณฺติ
นอิตฺถิธฺตฺโต นสุรารฺตฺโต นอกฺขธฺตฺโต กลฺยาณมิตฺโต กลฺยาณสหาโย
กลฺยาณสมฺปวฺงโก เสยฺยถาปี พุราหุณ มหโต ตพากสฺส จตฺตาริ เจว
อายมุขานิ จตฺตาริ จ อปายมุขานิ ตสฺส ปุริโส ยานิ เจว อายมุขานิ
ตานิ วิวเรยฺย ยานิ จ อปายมุขานิ ตานิ ปิทเหยย เทโว จ สมฺมาป
ธาริ อนุปฺปเวจฺเจยฺย เอวณฺหิ ตสฺส พุราหุณ มหโต ตพากสฺส
วฺจฺจติเยว ปาฏิกงฺขา โน ปรีหานิ เอวเมว โข พุราหุณ
เอวํ สมุปปนฺนํ โภกานํ จตฺตาริ อายมุขานิ โหณฺติ นอิตฺถิธฺตฺโต
ฯเปฯ กลฺยาณสมฺปวฺงโก ฯ อิม โข พุราหุณ จตฺตาริ ชฺมฺมา
กุลปฺตฺตสฺส ทิฏฺฐชฺมฺมหิตาย สํวตฺตฺนฺติ ทิฏฺฐชฺมฺมสุขาย ฯ

จตฺตาริเม พุราหุณ ชฺมฺมา กุลปฺตฺตสฺส สมฺปฺรายนฺติ
สํวตฺตฺนฺติ สมฺปฺรายนฺติสุขาย ฯ กตเม จตฺตาริ สทฺธาสมฺปทา สีลสมฺปทา
จกสมฺปทา ปญฺญาสมฺปทา ฯ

กตมา จ พุราหุณ สทฺธาสมฺปทา อีช พุราหุณ กุลปฺตฺโต
สทฺโธ โหติ สทฺทฺหติ ตถาคตสฺส โพธิ อิติปี โส ภควา ฯเปฯ
สคฺคา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควาติ อัย วุจฺจติ พุราหุณ
สทฺธาสมฺปทา ฯ

กตมา จ พุราหุณ สีลสมฺปทา อีช พุราหุณ กุลปฺตฺโต
ปาณาติปาตา ปฏิวีโรติ โหติ ฯเปฯ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานา
ปฏิวีโรติ โหติ อัย วุจฺจติ พุราหุณ สีลสมฺปทา ฯ

กตมา จ พุราหุณ จากสมปทา อิธ พุราหุณ กุลปุตโต
วิคตมถมจเณเรน เจตสา อการิ อชฎาวสติ มุตตจาโค ปยตปานิ
ไวสุสกุครโต ยาจโยโค ทานสัวิภาครโต อัย วุจติ พุราหุณ
จากสมปทา ฯ

กตมา จ พุราหุณ ปณฺณาสมปทา อิธ พุราหุณ กุลปุตโต
ปณฺณวา โหติ ฯเปฯ สมฺมาทุกฺขกฺขยคามินิยา อัย วุจติ พุราหุณ
ปณฺณาสมปทา ฯ อิม โข พุราหุณ จตฺตาริ ชมฺมา กุลปุตฺตสฺส
สมฺปฺรายนฺนิตาย สํวตฺตุนฺนติ สมฺปฺรายนฺนุชฺชายาติ ฯ

อฏฺฐาตา กมฺมเชยฺยสุ อปฺปมตฺโต วิชานวา
สมํ กปฺเปติ ชีวิตํ สมฺภตํ อนฺนรฺกฺขติ
สทฺโธ สึเลน สมฺปนฺโน วทณฺณ วิตมฺจฺจโร
นิจฺจํ มกฺกํ วิโสเชติ โสตถานํ สมฺปฺรายนฺนํ
อิจฺเจเต อฏฺฐ ชมฺมา จ สทฺธสฺส ฆรเมสิโน
อกฺขาตา สจฺจนามเนน อุกฺยตฺถ สุขาวหา
ทิกฺกุจฺจรมฺมhitตฺถาย สมฺปฺรายนฺนุชฺชาย จ
เอวเมตํ คหณฺจฺจัน จาโค ปุณฺณํ ปวทฺตเตตีติ ฯ

[๑๔๖] ๕๖ ภยฺนฺนติ ภิกฺขเว กามานเมตํ อธิวจฺนํ ทุกฺขนฺนติ ภิกฺขเว
กามานเมตํ อธิวจฺนํ โรโคติ ภิกฺขเว กามานเมตํ อธิวจฺนํ คณฺโฑติ
ภิกฺขเว กามานเมตํ อธิวจฺนํ สลฺลนฺนติ ภิกฺขเว กามานเมตํ อธิวจฺนํ
สจฺโคติ ภิกฺขเว กามานเมตํ อธิวจฺนํ ปจฺโกติ ภิกฺขเว กามานเมตํ

อริวงนํ คพฺโภติ ภิกฺขเว กามานเมตํ อริวงนํ ฯ

กสฺมา จ ภิกฺขเว ภยฺนฺติ กามานเมตํ อริวงนํ ยสฺมา จ
กามราครตฺตํ ภิกฺขเว ฉนฺทราควินิพฺพโห ทิฏฺฐมฺมิกาปี ภยา น
ปริมฺจุจฺติ สมฺปรายิกาปี ภยา น ปริมฺจุจฺติ ตสฺมา ภยฺนฺติ
กามานเมตํ อริวงนํ กสฺมา จ ภิกฺขเว ทุกฺขนฺติ ฯเปฯ โรโคติ
คณฺโหติ สลฺลนฺติ สงฺโกติ ปงฺโกติ ฯ

กสฺมา จ ภิกฺขเว คพฺโภติ กามานเมตํ อริวงนํ ยสฺมา จ
กามราครตฺตํ ภิกฺขเว ฉนฺทราควินิพฺพโห ทิฏฺฐมฺมิกาปี คพฺภา น
ปริมฺจุจฺติ สมฺปรายิกาปี คพฺภา น ปริมฺจุจฺติ ตสฺมา คพฺโภติ
กามานเมตํ อริวงนฺตํ ๑ ฯ

ภยํ ทุกฺขณฺจ โรโค จ คณฺโห สลฺลณฺจ สงฺโก จ
ปงฺโก คพฺโภ จ อุกฺขํ
เอเต กามา ปวฺจุจฺนฺติ ยตฺถ สตฺโต ปวฺจุชฺชโน
โอดิณฺโณ สาทฺรฺรูปน ปฺน คพฺภา ย คจฺจติ
ยโต จ ภิกฺขุ อาตาปี สมฺปชฺฌณํ น ริณฺจติ
โส อิมํ ปฺลিপถิํ ทุกฺคํ อติกฺกมฺม ตถาวโห
ปชฺ ชาติชฺรฺเปตํ ผนฺทมานํ อเวกฺขตีติ ฯ

[๑๔๗] ๕๗ อฏฺฐหิ ภิกฺขเว ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ
อาหุเนยฺโย โหติ ปาหุเนยฺโย ทกฺขิณฺเนยฺโย อณฺชลิกรณฺเณยฺโย อนฺตฺตฺร
ปฺนฺณณฺกฺเขตฺตํ โลกสฺส ฯ กตฺเมหิ อฏฺฐหิ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สีลวา
#๑ ม. อติสทฺโท นตฺถิ ฯ

โหติ ฯเปฯ สมาทาย สิกขติ สิกขาปเทสุ พหุสสุโต โหติ ฯเปฯ
ทิกฺขิยา สุปฺปฎฺฐิวิฑฐา กลฺยาณมิตฺโต โหติ กลฺยาณสหาโย กลฺยาณสมปวงฺโก
สมมาทิกฺขิโก โหติ สมมาทสฺสเนน สมนฺนาคโต จตฺนุนํ
ฉานานํ อภิเจตสิกานํ ทิกฺขุชฺชมฺมุสฺสวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อภิจฺฉลาภี
อกสิรลาภี อนเนกวิหิตํ ปุพฺพเพนิวาสํ อนุสฺสรติ เสยฺยถิํ เอกมปี
ชาติ เทวปี ชาติโย ฯเปฯ อิติ สากาโร สอฺทฺเทศํ อนเนกวิหิตํ
ปุพฺพเพนิวาสํ อนุสฺสรติ ทิพฺพเพน จกฺขุณา วิสฺสุทฺเชน อติกฺกนฺตมานุสฺสเกน
ฯเปฯ ยถากมฺมุปกฺเก สตฺเต ปชานาติ อาสวานํ ขยา ฯเปฯ
สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺบชฺช วิหริติ ฯ อิมหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ ชฺมเมหิ
สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ฯเปฯ อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ
โลกสฺสาติ ฯ

[๑๔๘] ๕๘ อฏฺฐหิ ภิกฺขเว ชฺมเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ
อาหุเนยฺโย โหติ ฯเปฯ อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺส ฯ กตเมหิ
อฏฺฐหิ อีช ภิกฺขเว ภิกฺขุ สีลวา โหติ ฯเปฯ สมาทาย สิกขติ
สิกขาปเทสุ พหุสสุโต โหติ ฯเปฯ ทิกฺขิยา สุปฺปฎฺฐิวิฑฐา อารทฺธวิริโย
โหติ ถามวา ทพฺพปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตฺฐโร กุสเลสุ ชฺมเมสุ
อารณฺณโก โหติ ปนฺตเสนาสโน อรติรติสโ โหติ อุปฺปนฺนํ
อรตี อภิภฺยฺย ๑ วิหริติ ภยเถรวสโ โหติ อุปฺปนฺนํ ภยเถรวํ
อภิภฺยฺย วิหริติ จตฺนุนํ ฉานานํ อภิเจตสิกานํ ทิกฺขุชฺชมฺมุสฺสวิหารานํ
นิกามลาภี โหติ อภิจฺฉลาภี อกสิรลาภี อาสวานํ ขยา ฯเปฯ
#๑ ม. อามณฺฑิตํ ฯ

สจฺฉิกควา อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ฯ อิมฺหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ ฌมฺเมหิ
สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ฯ เปฯ อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ
โลกสฺสาติ ฯ

[๑๔๕] ๕๕ อฏฺฐิเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา อาหุเนยฺยา ปาหุเนยฺยา
ทกฺขิณฺเอยฺยา อลฺลชฺฉิกรณฺเีย อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺส ฯ กตฺเม
อฏฺฐ โสตาปนฺโน โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยา ย ปฏิปนฺโน สกทาคามิ
สกทาคามิผลสจฺฉิกิริยา ย ปฏิปนฺโน อนาคามิ อนาคามิผลสจฺฉิกิริยา ย
ปฏิปนฺโน อรหา อรหตฺตาย ปฏิปนฺโน ฯ อิมฺ โข ภิกฺขเว อฏฺฐ
ปุคฺคลา อาหุเนยฺยา ฯ เปฯ อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ ฯ

จตุตาโร จ ปฏิปนฺนา จตุตาโร จ ผลเจตฺตา
เอส สงฺฆ อชฺชภูโต ปญฺญาสีลสมาหิตो
ยชฺมานานํ มนุสฺसानํ ปุณฺณเปกฺขานปาณินํ
กโรตํ โอปธิกํ ปุณฺณํ สงฺฆे ทินฺนํ มหปฺผลนฺติ ฯ

[๑๕๐] ๖๐ อฏฺฐิเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา อาหุเนยฺยา ฯ เปฯ อนุตฺตรํ
ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺส ฯ กตฺเม อฏฺฐ โสตาปนฺโน โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยา ย
ปฏิปนฺโน สกทาคามิ สกทาคามิผลสจฺฉิกิริยา ย
ปฏิปนฺโน อนาคามิ อนาคามิผลสจฺฉิกิริยา ย ปฏิปนฺโน อรหา
อรหตฺตาย ปฏิปนฺโน ฯ อิมฺ โข ภิกฺขเว อฏฺฐ ปุคฺคลา อาหุเนยฺยา ฯ เปฯ
อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ ฯ

จตุตาโร จ ปฏิปนฺนา จตุตาโร จ ผลเจตฺตา

เอส สงฺโฆ สมฺภุกฺกฺโข สตฺตานิ อฏฺฐ ปุคฺคลา
ยชฺฆานานิ มนุสฺसानิ ปุณฺณเปกฺขานปาณินิ
กโรตฺติ โอปธิกํ ปุณฺณํ เอตฺถ ทินฺนํ มหปฺพลนฺติ ฯ

สนฺธานวคฺโค ปจฺโหม ฯ

ตสฺสุทฺธานิ

โคตฺมิ โอวาทํ สงฺฆิตฺตํ ทีฆชฺฆานญจ ๑ อุชฺชโย
ภยา เทว อาหุเนยฺยา [จ] เทว จ อฏฺฐปุคฺคลาติ ฯ

จาลวคฺโค ทฺติโย

[๑๕๑] ๖๑ อฏฺฐิเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺฆมานา โลกสฺมี ฯ
กตฺเม อฏฺฐ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ปวิวิตฺตสฺส วิหฺรโต นิรายตฺตวฺตฺติโน
อิจฺฉา อุปฺปชฺชติ ลาภาย โส อฏฺฐหฺติ อฏฺฐติ วายมฺติ
ลาภาย ตสฺส อฏฺฐหฺโต อฏฺฐโต วายมฺโต ลาภาย ลาโภ นฺอุปฺปชฺชติ
โส เตน อลาเภน โสจฺติ กิลมฺติ ปรีเทวฺติ อฺรตฺตافی ๒ กนฺทติ สมฺโหมหิ
อาปฺชฺชติ อโย วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิจฺฉโน วิหฺรติ ลาภาย
อฏฺฐหฺติ อฏฺฐติ วายมฺติ ลาภาย น จ ลาภี โสจฺ จ ปรีเทวี ๓ จ
จฺโต จ สทฺธมฺมา ฯ อธิ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ปวิวิตฺตสฺส วิหฺรโต
นิรายตฺตวฺตฺติโน อิจฺฉา อุปฺปชฺชติ ลาภาย โส อฏฺฐหฺติ อฏฺฐติ
วายมฺติ ลาภาย ตสฺส อฏฺฐหฺโต อฏฺฐโต วายมฺโต ลาภาย ลาโภ
อุปฺปชฺชติ โส เตน ลาเภน มชฺชติ ปมชฺชติ ปมาทฺมาปชฺชติ
#๑ ม. ทีฆชฺฆานฺ ฯ ๒ ม. อฺรตฺตافی ฯ เอวมฺปรีปี ฯ ๓ ม. โสจฺ จ ปรีเทวี จ ฯ
#เอวมฺปรีปี ฯ

อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิจฺฉโน วิหฺรติ ลาภาย อฏฺฐหฺติ ฃญฺติ
วายมฺติ ลาภาย ลาภี จ มที ปมาที จ จูโต จ สทฺธมฺมา ฯ
อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ปวิวิตฺตสฺส วิหฺรโต นิรายตฺตวฺตฺติโน
อิจฺฉา อูปฺปชฺชติ ลาภาย โส น อฏฺฐหฺติ น ฃญฺติ น วายมฺติ
ลาภาย ตสฺส อนฺนฏฺฐหฺโต อฃญฺโต อวายมฺโต ลาภาย ลาโภ นูปฺปชฺชติ
โส เตน อลาเภน โสจฺติ กิลมฺติ ปรีเทวติ อฺรตฺตافی กนฺทติ สมฺโมหํ
อาปชฺชติ อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิจฺฉโน วิหฺรติ ลาภาย น
อฏฺฐหฺติ น ฃญฺติ น วายมฺติ ลาภาย น จ ลาภี โสจฺ จ ปรีเทวิ
จ จูโต จ สทฺธมฺมา ฯ อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ปวิวิตฺตสฺส วิหฺรโต
นิรายตฺตวฺตฺติโน อิจฺฉา อูปฺปชฺชติ ลาภาย โส น อฏฺฐหฺติ น
ฃญฺติ น วายมฺติ ลาภาย ตสฺส อนฺนฏฺฐหฺโต อฃญฺโต อวายมฺโต
ลาภาย ลาโภ อูปฺปชฺชติ โส เตน ลาเภน มชฺชติ ปมชฺชติ
ปมาทมาปชฺชติ อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิจฺฉโน วิหฺรติ ลาภาย
น อฏฺฐหฺติ น ฃญฺติ น วายมฺติ ลาภาย ลาภี จ มที จ ปมาที
จ จูโต จ สทฺธมฺมา ฯ อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ปวิวิตฺตสฺส
วิหฺรโต นิรายตฺตวฺตฺติโน อิจฺฉา อูปฺปชฺชติ ลาภาย โส อฏฺฐหฺติ
ฃญฺติ วายมฺติ ลาภาย ตสฺส อฏฺฐหฺโต ฃญฺโต วายมฺโต ลาภาย
ลาโภ นูปฺปชฺชติ โส เตน อลาเภน น โสจฺติ น กิลมฺติ น
ปรีเทวติ น อฺรตฺตافی กนฺทติ น สมฺโมหํ อาปชฺชติ อัย วุจฺจติ
ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิจฺฉโน วิหฺรติ ลาภาย อฏฺฐหฺติ ฃญฺติ วายมฺติ ลาภาย

น จ ลาภี น จ โสจิ น จ ปริเทวิ อจฺจุโต จ สทฺธมฺมา ฯ
อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ปวิวิตฺตสฺส วิหฺรโต นิรายตฺตวฺตฺติโน
อิจฺฉา อูปฺปชฺชติ ลาภาย โส อฏฺฐหติ ฆฏฺติ วายมติ ลาภาย ตสฺส
อฏฺฐหโต ฆฏฺโต วายมโต ลาภาย ลาภิ อูปฺปชฺชติ โส เตน
ลาเภน น มชฺชติ น ปมชฺชติ น ปมาทมาปชฺชติ อัย วุจฺจติ
ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิจฺฉิ วิหฺรติ ลาภาย อฏฺฐหติ ฆฏฺติ วายติ ลาภาย
ลาภี จ น จ มที น จ ปมาที อจฺจุโต จ สทฺธมฺมา ฯ อิธ ปน
ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ปวิวิตฺตสฺส วิหฺรโต นิรายตฺตวฺตฺติโน อิจฺฉา อูปฺปชฺชติ
ลาภาย โส น อฏฺฐหติ น ฆฏฺติ น วายมติ ลาภาย ตสฺส
อนฏฺฐหโต อฆฏฺโต อวายมโต ลาภาย ลาภิ นูปฺปชฺชติ โส เตน
อลาเภน น โสจติ น กิลมติ น ปริเทวติ น อฺรตฺตาพี กนฺทติ น
สมฺโมหํ อापชฺชติ อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิจฺฉิ วิหฺรติ
ลาภาย น อฏฺฐหติ น ฆฏฺติ น วายมติ ลาภาย น จ ลาภี น
จ โสจิ น จ ปริเทวิ อจฺจุโต จ สทฺธมฺมา ฯ อิธ ปน ภิกฺขเว
ภิกฺขุโน ปวิวิตฺตสฺส วิหฺรโต นิรายตฺตวฺตฺติโน อิจฺฉา อูปฺปชฺชติ
ลาภาย โส น อฏฺฐหติ น ฆฏฺติ น วายมติ ลาภาย ตสฺส
อนฏฺฐหโต อฆฏฺโต อวายมโต ลาภาย ลาภิ อูปฺปชฺชติ โส เตน
ลาเภน น มชฺชติ น ปมชฺชติ น ปมาทมาปชฺชติ อัย วุจฺจติ
ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิจฺฉิ วิหฺรติ ลาภาย น อฏฺฐหติ น ฆฏฺติ น
วายมติ ลาภาย ลาภี จ น จ มที น จ ปมาที อจฺจุโต จ

[๑๕๔] ๖๔ จตุหิ ภิกฺขเว ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลฺลํ อตฺตโน
โน ๑ ปเรสฺส ฯ กตฺเมหิ จตุหิ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ จิปรฺปนีสฺนติ จ โหติ
กุสเลสุ ฐมฺเมสุ สุตฺตานญจ ฐมฺมานํ ธารกชาติโก โหติ ฐตฺตานญจ
ฐมฺมานํ อตฺตูปปริกฺขิ โหติ อตฺตมญฺญาช ฐมฺมมญฺญาช ฐมฺมานุฐมฺมปฺปฏิปนฺโน
จ โหติ โน จ กลฺยาณวาโจ โหติ กลฺยาณวากุกรโณ
โปริยา วาจาช สมนฺนาคโต วิสฺสฏฺฐาช อนลคพาย
อตฺตสฺส วิญฺญาปฺนียา โน จ สนฺทสฺสโก โหติ สฺมาทปโก
สฺมุตฺเตชโก สฺมปฺหํสโก สฺพฺรหฺมจาริณํ ฯ อิมฺหิ โช ภิกฺขเว จตุหิ
ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลฺลํ อตฺตโน โน ๑ ปเรสฺส ฯ

[๑๕๕] ๖๕ จตุหิ ภิกฺขเว ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลฺลํ ปเรสฺส โน
อตฺตโน ฯ กตฺเมหิ จตุหิ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ จิปรฺปนีสฺนติ จ โหติ
กุสเลสุ ฐมฺเมสุ สุตฺตานญจ ฐมฺมานํ ธารกชาติโก โหติ โน จ
ฐตฺตานํ ฐมฺมานํ อตฺตูปปริกฺขิ โหติ โน จ อตฺตมญฺญาช ฐมฺมมญฺญาช
ฐมฺมานุฐมฺมปฺปฏิปนฺโน โหติ กลฺยาณวาโจ จ โหติ
กลฺยาณวากุกรโณ ฯเปฯ อตฺตสฺส วิญฺญาปฺนียา สนฺทสฺสโก จ
โหติ ฯเปฯ สฺพฺรหฺมจาริณํ ฯ อิมฺหิ โช ภิกฺขเว จตุหิ ฐมฺเมหิ
สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลฺลํ ปเรสฺส โน อตฺตโน ฯ

[๑๕๖] ๖๖ ตีหิ ภิกฺขเว ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลฺลํ อตฺตโน โน
ปเรสฺส ฯ กตฺเมหิ ตีหิ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ น หเว โช จิปรฺปนีสฺนติ
จ โหติ กุสเลสุ ฐมฺเมสุ สุตฺตานญจ ฐมฺมานํ ธารกชาติโก โหติ
#๑ ม. นาลิ ฯ เอวมิตฺติเสสุ จาเนสุปี ฯ

ชตทานญจ ชมมานัน อตฺตูปปรักขี โหติ อตฺตมณฺเฑนย ชมฺมมณฺเฑนย
ชมฺมานุชมฺมปฏฺฐิปนฺโน จ โหติ โน จ กลฺยาณวาโจ โหติ กลฺยาณวาจฺกรโณ
โปริยา วาจา ย สมนฺนาคโต วิสฺสฏฺฐาย อนลคพาย
อตฺตสฺส วิญฺญาปนียา โน จ สนนฺทสฺสโก โหติ สมากปโก
สมฺมุตฺเตชโก สมฺปหฺสโก สพฺรหฺมจารีณํ ฯ อิมหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ
ชมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลฺลํ อตฺตโน โน ปเรสฺส ฯ

[๑๕๑] ๖๗ ตีหิ ภิกฺขเว ชมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลฺลํ ปเรสฺส โน
อตฺตโน ฯ กตฺเมหิ ตีหิ อีธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ น เหว โข ขิปฺปนีสนฺติ จ
โหติ กุสเลสฺส ชมฺเมสฺส สุตฺตานญจ ชมฺมานัน ชารกชาติโก โหติ
โน จ ชตฺตานัน ชมฺมานัน อตฺตูปปรักขี โหติ โน จ อตฺตมณฺเฑนย
ชมฺมมณฺเฑนย ชมฺมานุชมฺมปฏฺฐิปนฺโน โหติ กลฺยาณวาโจ จ โหติ
ฯเปฯ อตฺตสฺส วิญฺญาปนียา สนนฺทสฺสโก จ โหติ สมากปโก
สมฺมุตฺเตชโก สมฺปหฺสโก สพฺรหฺมจารีณํ ฯ อิมหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ชมฺเมหิ
สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลฺลํ ปเรสฺส โน อตฺตโน ฯ

[๑๕๒] ๖๘ ทฺวีหิ ภิกฺขเว ชมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลฺลํ อตฺตโน โน
ปเรสฺส ฯ กตฺเมหิ ทฺวีหิ อีธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ น เหว โข ขิปฺปนีสนฺติ จ
โหติ กุสเลสฺส ชมฺเมสฺส โน จ สุตฺตานัน ชมฺมานัน ชารกชาติโก โหติ
ชตฺตานญจ ชมฺมานัน อตฺตูปปรักขี โหติ อตฺตมณฺเฑนย ชมฺมมณฺเฑนย
ชมฺมานุชมฺมปฏฺฐิปนฺโน จ โหติ โน จ กลฺยาณวาโจ โหติ ฯเปฯ
อตฺตสฺส วิญฺญาปนียา โน จ สนนฺทสฺสโก โหติ ฯเปฯ สพฺรหฺมจารีณํ ฯ

ตสมมาตีห เต ภิกฺขุ เอวํ สิกฺขิตพฺพํ อชฺฌตฺตํ เม จิตฺตํ จิตฺตํ
ภวิสฺสตี สุตฺตจฺฉิตฺตํ น จุปลฺปนฺนา ปาปกา อกฺุสลา ฌมฺมา จิตฺตํ
ปรียาทาย จสฺสนฺตีตี เหวณฺหิ เต ภิกฺขุ สิกฺขิตพฺพํ ยโต โข เต
ภิกฺขุ อชฺฌตฺตํ จิตฺตํ จิตฺตํ โหตี สุตฺตจฺฉิตฺตํ น จุปลฺปนฺนา ปาปกา
อกฺุสลา ฌมฺมา จิตฺตํ ปรียาทาย ติฏฺฐจฺฉิตฺตํ ตโต เต ภิกฺขุ เอวํ
สิกฺขิตพฺพํ เมตฺตา เม เจโตวิมุตฺตี ภาวิตา ภวิสฺสตี พหุสฺสีกตา
ยานีกตา วตฺถุกตา อญฺญจิตฺตา ปรีจิตา สุตฺตมารทฺฐาตี เหวณฺหิ เต
ภิกฺขุ สิกฺขิตพฺพํ ยโต โข เต ภิกฺขุ อຍံ สมารี เอวํ ภาวโต
โหตี พหุสฺสีกโต ตโต ตฺวํ ภิกฺขุ อิมํ สมารี สวิตกฺกมฺปิ สวิจารํ ๑
ภาเวยฺยาตี อวิตกฺกมฺปิ วิจารมตฺตํ ๒ ภาเวยฺยาตี อวิตกฺกมฺปิ อวิจารํ ๓
ภาเวยฺยาตี สบฺบปีติกมฺปิ ภาเวยฺยาตี นิสฺบฺบปีติกมฺปิ ภาเวยฺยาตี
สาตฺสหคตมฺปิ ภาเวยฺยาตี อฺุเปกฺขาสหคตมฺปิ ภาเวยฺยาตี ยโต โข
เต ภิกฺขุ อຍံ สมารี เอวํ ภาวโต โหตี สฺภาวโต ตโต เต ภิกฺขุ เอวํ
สิกฺขิตพฺพํ กรุณา เม เจโตวิมุตฺตี ฯเปฯ มฺหิตา เม เจโตวิมุตฺตี ฯเปฯ
อฺุเปกฺขา เม เจโตวิมุตฺตี ภาวิตา ภวิสฺสตี พหุสฺสีกตา ยานีกตา วตฺถุกตา
อญฺญจิตฺตา ปรีจิตา สุตฺตมารทฺฐาตี เหวณฺหิ เต ภิกฺขุ สิกฺขิตพฺพํ
ยโต โข เต ภิกฺขุ อຍံ สมารี เอวํ ภาวโต โหตี พหุสฺสีกโต
ตโต ตฺวํ ภิกฺขุ อิมํ สมารี สวิตกฺกมฺปิ สวิจารํ ภาเวยฺยาตี
อวิตกฺกมฺปิ วิจารมตฺตํ ภาเวยฺยาตี อวิตกฺกมฺปิ อวิจารํ ภาเวยฺยาตี
สบฺบปีติกมฺปิ ภาเวยฺยาตี นิสฺบฺบปีติกมฺปิ ภาเวยฺยาตี สาตฺสหคตมฺปิ
#๑ ม. สวิตกฺกสวิจารมฺปิ ฯ เอวมฺปรีปี ฯ ๒ ม. อวิตกฺกวิจารมตฺตมฺปิ ฯ
#เอวมฺปรีปี ฯ ๓ ม. อวิตกฺกอวิจารมฺปิ ฯ เอวมฺปรีปี ฯ

ภาเวยยาสิ อุเปกขาสหคตมปิ ภาเวยยาสิ ยโต โข เต ภิกขุ อัย สมာธิ
 เอวั ภาวิตโต โหติ สุภาวิตโต ตโต เต ภิกขุ เอวั สิกขิตัพพ กาย
 กายานุปลสฺสี วิหริสฺสามิ อาตปิ สมปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก
 อภิขมาโทมนสฺสนฺติ เอวณฺหิ เต ภิกขุ สิกขิตัพพ ยโต โข เต
 ภิกขุ อัย สมาธิ เอวั ภาวิตโต โหติ พหุสฺสิกโต ตโต ตวั ภิกขุ
 อิมํ สมาธิ สวิตกฺกมปิ สวิจาร์ ภาเวยยาสิ อวิตกฺกมปิ วิจารมตฺตํ
 ภาเวยยาสิ อวิตกฺกมปิ อวิจาร์ ภาเวยยาสิ สปปิตฺติกมปิ ภาเวยยาสิ
 นิปปิตฺติกมปิ ภาเวยยาสิ สาคสหคตมปิ ภาเวยยาสิ อุเปกขาสหคตมปิ
 ภาเวยยาสิ ยโต โข เต ภิกขุ อัย สมาธิ เอวั ภาวิตโต โหติ
 สุภาวิตโต ตโต เต ภิกขุ เอวั สิกขิตัพพ เวทนาสุ ๔เป๔ จิตฺเต
 ๔เป๔ รมฺเมสุ รมฺมานุปลสฺสี วิหริสฺสามิ อาตปิ สมปชาโน สติมา
 วิเนยฺย โลเก อภิขมาโทมนสฺสนฺติ เอวณฺหิ เต ภิกขุ สิกขิตัพพ
 ยโต โข เต ภิกขุ อัย สมาธิ เอวั ภาวิตโต โหติ พหุสฺสิกโต ตโต
 ตวั ภิกขุ อิมํ สมาธิ สวิตกฺกมปิ สวิจาร์ ภาเวยยาสิ อวิตกฺกมปิ
 วิจารมตฺตํ ภาเวยยาสิ อวิตกฺกมปิ อวิจาร์ ภาเวยยาสิ สปปิตฺติกมปิ
 ภาเวยยาสิ นิปปิตฺติกมปิ ภาเวยยาสิ สาคสหคตมปิ ภาเวยยาสิ
 อุเปกขาสหคตมปิ ภาเวยยาสิ ๔ ยโต โข เต ภิกขุ อัย สมาธิ เอวั
 ภาวิตโต โหติ สุภาวิตโต ตโต ตวั ภิกขุ เยน เยนว ตคฺขมฺสึ ๑ ฬาสฺสุ ๒
 เยว ตคฺขมฺสึ ๓ ยตฺถ ยตฺถ จสฺสฺสึ ฬาสฺสฺยว จสฺสฺสึ ยตฺถ
 ยตฺถ นิสฺสีทิสฺสฺสึ ฬาสฺสฺยว นิสฺสีทิสฺสฺสึ ยตฺถ ยตฺถ เสยฺยํ
 #๑-๓ ม. คคฺขมฺสึ ๔ ๒ ม. ฬาสฺสฺยว ๔ เอวมุปริปิ ๔

กปปีสสสี ๑ ผาสุเขว เสยฺย กปปีสสสีติ ๑ ฯ

อลโข โส ภิกฺขุ ภควตา อิมินา โอวาเทน โอวทิตโต
อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณฺณํ กตฺวา ปกฺกามิ อลโข
โส ภิกฺขุ เอโก วูปกฺกฺโข อปฺปมตฺโต อาตปิ ปหิตตฺโต วิหรนฺโต
นจิสฺเสว ยสฺสตุถาย กุลปฺตฺตา สมฺม เทว อการสฺมา อนคาริยํ
ปพฺพชนฺติ ตทฺนตฺตรํ พุรฺหมจฺริยปริโยสานํ ทิฏฺฐเจว ชมฺเม สยํ อภิลฺลนา
สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหาสิ จีณฺนา ชาติ วุสิตํ พุรฺหมจฺริยํ กตํ
กรรมิยํ นาปริ อิตฺถตฺตยาตติ อพฺภณฺณาสี อลฺลตโร จ ปน โส
ภิกฺขุ อรหฺโต อโหสิตี ฯ

[๑๖๑] ๗๑ เอกํ สมยํ ภควา คยยํ วิหรติ คยาสีเส ฯ ตตฺร
โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ ภิกฺขโวติ ฯ เปฯ ภควา เอตทโวจ
ปฺพพาหํ ภิกฺขเว สมฺโพธา อนภิสฺมพฺพุโธ โพธิสฺตโตว สมานो
โองาสฺปิ ๒ โข สลฺขานามิ โน จ รูปานิ ปสฺสามิ ตสฺส มยฺหํ ภิกฺขเว
เอตทโหสิ สเจ โข อหํ โองาสลฺลเจว สลฺขานายฺยํ รูปานิ จ
ปสฺเสยฺย เอวมฺเม อิทํ ฅานทสฺสนํ ปฺริสฺพุทฺธตฺรํ อสฺสาติ โส โข
อหํ ภิกฺขเว อปฺเรน สมฺเยน อปฺปมตฺโต อาตปิ ปหิตตฺโต วิหรนฺโต
โองาสลฺลเจว สลฺขานามิ รูปานิ จ ปสฺสามิ โน จ โข ตาหิ
เทวตาหิ สทฺธิ สนฺติฏฺฐามิ สลฺลปามิ สากจฺณํ สฺมาปชฺชามิ ตสฺส
มยฺหํ ภิกฺขเว เอตทโหสิ สเจ โข อหํ โองาสลฺลเจว สลฺขานายฺยํ
รูปานิ จ ปสฺเสยฺย ตาหิ จ เทวตาหิ สทฺธิ สนฺติฏฺฐายฺยํ
#๑ ม. กปปีสสสี ฯ ๒ ม. โองาสลฺลเจว ฯ

สลลเปยฺยํ สากจฺณํ สmapชเชยฺยํ เอวมเม อิทํ ฅาณทสฺสนํ ปรีสุทฺตรํ
อสฺสาติ โส โข อหํ ภิกฺขเว อปเรน สมเยน อปฺปมตฺโต อาตาปี
ปหิตตฺโต วิหรนฺโต โโอภาสญฺเจว สลฺลขานามิ รูปานิ จ ปสฺสามิ
ตahi จ เทวตahi สทฺธิ สนฺติญฺจามิ สลฺลปามิ สากจฺณํ สmapชฺชามิ
โน จ โข ตา เทวตา ชานามิ อีมา เทวตา อมุกฺมหา วา อมุกฺมหา
วา เทวณีกายาติ ตสฺส มยฺหํ ภิกฺขเว เอตทโหสิ สเจ โข อหํ
โอภาสญฺเจว สลฺลขานเยยฺยํ รูปานิ จ ปสฺเสยฺยํ ตahi จ เทวตahi สทฺธิ
สนฺติญฺเจยฺยํ สลฺลเปยฺยํ สากจฺณํ สmapชเชยฺยํ ตา จ เทวตา ชานเยยฺยํ
อีมา เทวตา อมุกฺมหา วา อมุกฺมหา วา เทวณีกายาติ เอวมเม
อิทํ ฅาณทสฺสนํ ปรีสุทฺตรํ อสฺสาติ โส โข อหํ ภิกฺขเว อปเรน
สมเยน อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต โโอภาสญฺเจว
สลฺลขานามิ รูปานิ จ ปสฺสามิ ตahi จ เทวตahi สทฺธิ สนฺติญฺจามิ
สลฺลปามิ สากจฺณํ สmapชฺชามิ ตา จ เทวตา ชานามิ อีมา เทวตา
อมุกฺมหา วา อมุกฺมหา วา เทวณีกายาติ โน จ โข ตา เทวตา
ชานามิ อีมา เทวตา อิมสฺส กมฺมสฺส วิปาเกน อิตฺโต จุตฺตา ตตฺถ
อุปฺปนฺนาติ ตา จ เทวตา ชานามิ อีมา เทวตา อิมสฺส
กมฺมสฺส วิปาเกน อิตฺโต จุตฺตา ตตฺถ อุปฺปนฺนาติ โน จ โข ตา
เทวตา ชานามิ อีมา เทวตา [๑] เอวมหารา เอวํสุขทฺถุขปฏฺฐิสฺสเวทินิโยติ
ตา จ เทวตา ชานามิ อีมา เทวตา ๑ เอวมหารา
เอวํสุขทฺถุขปฏฺฐิสฺสเวทินิโยติ โน จ โข ตา เทวตา ชานามิ อีมา เทวตา
#๑ ม. อิมสฺส กมฺมสฺส วิปาเกน ฯ

เอวํทีฆายุกา เอวํจิรญฺจิติกาติ ตา จ เทวตา ชานามิ อีมา
เทวตา เอวํทีฆายุกา เอวํจิรญฺจิติกาติ โน จ โข ตา เทวตา
ชานามิ ยถิ วา เม อีมาหิ เทวตาหิ สทฺธิ สนนฺนิวตฺตปฺพุพฺพิ ยถิ
วา น สนนฺนิวตฺตปฺพุพฺพนฺติ ตสฺส มยฺหิ ภิกฺขเว เอตทโหสิ สเจ
โฆ อหิ โโอภาสญฺเจว สลฺยชานนฺยํ รูปานิ จ ปสฺสเสยฺยํ ตาหิ จ
เทวตาหิ สทฺธิ สนนฺติญฺเจยฺยํ สลฺลเปยฺยํ สากจฺฉํ สมากชฺเชยฺยํ ตา จ
เทวตา ชานนฺยํ อีมา เทวตา อมุกมฺหา วา อมุกมฺหา วา
เทวนิกายาติ ตา จ เทวตา ชานนฺยํ อีมา เทวตา อิมสฺส กมฺมสฺส
วิปาเกน อิตฺโต จุตฺตา ตตฺถ อุปปन्नนาติ ตา จ เทวตา ชานนฺยํ
อีมา เทวตา เอวมหารา เอวํสุขทฺทุกฺขปฺปฏิสฺสเวทินิโยติ ตา จ เทวตา
ชานนฺยํ อีมา เทวตา เอวํทีฆายุกา เอวํจิรญฺจิติกาติ ตา จ
เทวตา ชานนฺยํ ยถิ วา เม อีมาหิ เทวตาหิ สทฺธิ สนนฺนิวตฺตปฺพุพฺพิ
ยถิ วา น สนนฺนิวตฺตปฺพุพฺพนฺติ เอวมฺเม อิทํ ฅานทสฺสนํ
ปริสฺสุทฺตริ อสฺสาติ โส โข อหิ ภิกฺขเว อปเรน สมเขน
อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต โโอภาสญฺเจว สลฺยชานามิ รูปานิ
จ ปสฺสามิ ตาหิ จ เทวตาหิ สทฺธิ สนนฺติญฺจามิ สลฺลปามิ สากจฺฉํ
สมากชฺชามิ ตา จ เทวตา ชานามิ อีมา เทวตา อมุกมฺหา วา
อมุกมฺหา วา เทวนิกายาติ ตา จ เทวตา ชานามิ อีมา
เทวตา อิมสฺส กมฺมสฺส วิปาเกน อิตฺโต จุตฺตา ตตฺถ อุปปन्नนาติ ตา
จ เทวตา ชานามิ อีมา เทวตา เอวมหารา เอวํสุขทฺทุกฺขปฺปฏิสฺสเวทินิโยติ

ตา จ เทวดา ชานามิ อีมา เทวดา เอวที่ฆายกา
 เอวจิรภูจติกาคี ตา จ เทวดา ชานามิ ยทิ วา เม ตาหิ
 เทวดาหิ สทุธิ์ สนฺนิวุตฺตปฺพุพฺพิ ยทิ วา น สนฺนิวุตฺตปฺพุพฺพนฺติ
 ยาวทิวณฺจ เม ภิกฺขเว เอว อฏฺฐปฺริวณฺณํ อธิเทวณณทสฺสนํ น
 สุวิสุทฺธิ์ อโหสิ เนว ตาวาหิ ภิกฺขเว สเทเวเก โลเก สมารเก
 สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺรหฺมณฺนิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย อนฺนตฺตรํ สมนฺมาสมฺโพธิ์
 อภิสมฺพุทฺโธ ๑ ปจฺจณฺณาสี ยโต จ โข เม ภิกฺขเว เอว
 อฏฺฐปฺริวณฺณํ อธิเทวณณทสฺสนํ สุวิสุทฺธิ์ อโหสิ อถาหิ ภิกฺขเว
 สเทเวเก โลเก สมารเก สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺรหฺมณฺนิยา ปชาย
 สเทวมนุสฺสาย อนฺนตฺตรํ สมนฺมาสมฺโพธิ์ อภิสมฺพุทฺโธ ๑ ปจฺจณฺณาสี ฌานณฺจ
 ปน เม ทสฺสนํ อุตฺปาที อกฺุปฺปา เม เจโตวิมฺุตฺติ อยมฺนตฺติมา
 ชาติ นตฺถิทานิ ปฺนพฺกโวติ ฯ

[๑๖๒] ๗๒ อฏฺฐิมาณี ภิกฺขเว อภิภายตฺนานิ ฯ กตฺมานิ อฏฺฐ
 อชฺฌตฺตํ รูปสณฺณิ เอโก พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสตี ปฺริตฺตานิ สุวณฺณทฺพุพฺพณฺณานิ
 ตานิ อภิภฺยฺย ชานามิ ปสฺสามีตี เอวสณฺณิ โหติ
 อิทํ ปจฺมํ อภิภายตฺนํ ฯ อชฺฌตฺตํ รูปสณฺณิ เอโก พหิทฺธา รูปานิ
 ปสฺสตี อปฺปมาณานิ สุวณฺณทฺพุพฺพณฺณานิ ตานิ อภิภฺยฺย ชานามิ
 ปสฺสามีตี เอวสณฺณิ โหติ อิทํ ทฺถิยํ อภิภายตฺนํ ฯ อชฺฌตฺตํ
 อรูปสณฺณิ เอโก พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสตี ปฺริตฺตานิ สุวณฺณทฺพุพฺพณฺณานิ
 ตานิ อภิภฺยฺย ชานามิ ปสฺสามีตี เอวสณฺณิ โหติ อิทํ
 #๑ ม. อภิสมพุทฺโธติ ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ

ตติยํ อภิภายตํ ๑ อชฺฌตฺตํ อรูปสฺสณฺณิ เอโก พหิทฺธา รูปานิ
ปฺสฺสติ อปฺปมาณานิ สฺวณฺณทพฺพณฺณานิ ตานิ อภิภุญฺญ ชานามิ
ปฺสฺสสามิตฺติ เอวํสณฺณิ โหติ อิทํ จตฺตถํ อภิภายตํ ๑ อชฺฌตฺตํ
อรูปสฺสณฺณิ เอโก พหิทฺธา รูปานิ ปฺสฺสติ นีลานิ นีลวณฺณานิ นีลนิตฺสฺสนานิ
นีลนิกาสานิ ตานิ อภิภุญฺญ ชานามิ ปฺสฺสสามิตฺติ เอวํสณฺณิ
โหติ อิทํ ปณฺจมํ อภิภายตํ ๑ อชฺฌตฺตํ อรูปสฺสณฺณิ เอโก พหิทฺธา
รูปานิ ปฺสฺสติ ปิตานิ ปิตวณฺณานิ ปิตนิตฺสฺสนานิ ปิตนิกาสานิ ตานิ
อภิภุญฺญ ชานามิ ปฺสฺสสามิตฺติ เอวํสณฺณิ โหติ อิทํ ฉฏฺฐํ อภิภายตํ ๑
อชฺฌตฺตํ อรูปสฺสณฺณิ เอโก พหิทฺธา รูปานิ ปฺสฺสติ โลหิตกานิ โลหิตกวณฺณานิ
โลหิตกนิตฺสฺสนานิ โลหิตกนิกาสานิ ตานิ อภิภุญฺญ
ชานามิ ปฺสฺสสามิตฺติ เอวํสณฺณิ โหติ อิทํ สตฺตมํ อภิภายตํ ๑
อชฺฌตฺตํ อรูปสฺสณฺณิ เอโก พหิทฺธา รูปานิ ปฺสฺสติ โอทาทานิ โอทาทวณฺณานิ=
โอทาทนิตฺสฺสนานิ โอทาทนิกาสานิ ตานิ อภิภุญฺญ ชานามิ
ปฺสฺสสามิตฺติ เอวํสณฺณิ โหติ อิทํ อฏฺฐมํ อภิภายตํ ๑ อิมานิ โข
ภิกฺขเว อฏฺฐ อภิภายตนาณิตี ๑

[๑๖๓] ๗๓ อฏฺฐิเม ภิกฺขเว วิโมกฺขา ๑ กตฺเม อฏฺฐ รูปิ
รูปานิ ปฺสฺสติ อัยฺ ปจฺโม วิโมกฺโข ๑ อชฺฌตฺตํ อรูปสฺสณฺณิ
พหิทฺธา รูปานิ ปฺสฺสติ อัยฺ ทฺติโย วิโมกฺโข ๑ สฺกนฺเตว
อริมฺตฺโต โหติ อัยฺ ตติโย วิโมกฺโข ๑ สพฺพโส รูปสฺสณฺณานํ
สมตฺติกมา ปฏฺฐิมสฺสณฺณานํ อตฺถงฺคมา นานตฺตสฺสณฺณานํ อมนสิการา

อนนฺโต อากาโสติ อากาसानญายตนํ อุปสมปฺชช วิหฺรติ อัย
จตุตฺโถ วิโมกฺโข ฯ สพฺพโส อากาसानญายตนํ สมตฺติกุมฺม อนนฺตํ
วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณญายตนํ อุปสมปฺชช วิหฺรติ อัย ปญฺจโม
วิโมกฺโข ฯ สพฺพโส วิญฺญาณญายตนํ สมตฺติกุมฺม นตฺถิ กิณฺจิติ
อากิณฺจญายตนํ อุปสมปฺชช วิหฺรติ อัย ฉฏฺฐโ จ วิโมกฺโข ฯ
สพฺพโส อากิณฺจญายตนํ สมตฺติกุมฺม เนวสญฺยานาสญฺญายตนํ อุปสมปฺชช
วิหฺรติ อัย สตฺตโม วิโมกฺโข ฯ สพฺพโส เนวสญฺยานาสญฺญายตนํ
สมตฺติกุมฺม สญฺญาเวทยิตฺตนิโรธํ อุปสมปฺชช วิหฺรติ
อัย อฏฺฐโม วิโมกฺโข ฯ อิม โข ภิกฺขเว อฏฺฐ วิโมกฺขาคี ฯ

[๑๖๔] ๑๔ อฏฺฐิเม ภิกฺขเว อนริยโฆหารา ฯ กตเม อฏฺฐ
อทิฏฺฐเ อทิฏฺฐวาทิตา อสฺสฺเต สุตวาทิตา อมฺเต มุตวาทิตา อวิญฺญาเต
วิญฺญาตวาทิตา ทิฏฺฐเ อทิฏฺฐวาทิตา สฺเต อสฺสฺตวาทิตา มฺเต
อมุตวาทิตา วิญฺญาเต อวิญฺญาตวาทิตา ฯ อิม โข ภิกฺขเว อฏฺฐ
อนริยโฆหาราคี ฯ

[๑๖๕] ๑๕ อฏฺฐิเม ภิกฺขเว อริยโฆหารา ฯ กตเม อฏฺฐ
อทิฏฺฐเ อทิฏฺฐวาทิตา อสฺสฺเต อสฺสฺตวาทิตา อมฺเต อมุตวาทิตา
อวิญฺญาเต อวิญฺญาตวาทิตา ทิฏฺฐเ ทิฏฺฐวาทิตา สฺเต สุตวาทิตา
มฺเต มุตวาทิตา วิญฺญาเต วิญฺญาตวาทิตา ฯ อิม โข ภิกฺขเว อฏฺฐ
อริยโฆหาราคี ฯ

[๑๖๖] ๑๖ อฏฺฐิมา ภิกฺขเว ปรีสา ฯ กตมา อฏฺฐ ขตฺติยปรีสา

พราหมณปริสา คหปติปริสา สมณปริสา จาคุมมหาราชิกปริสา
ดาวตีสปริสา มารปริสา พุรหุมปริสา ฯ อภิขานามิ โข ปนาหํ ภิกขเว
อเนกสตัดํ ขตฺติยปริสฺสํ อุปสงฺกमितฺวา ตตฺรปี มยา สนฺนิสินฺนปฺพุพฺพเจว
สลลฺปิตปฺพุพฺพเจว สากจฺฉา จ สฺมาปฺนฺนปฺพุพฺพา ตตฺถ ยาทิสโก
เตสํ วนฺโณ โหติ ตาทิสโก มยฺหํ วนฺโณ โหติ ยาทิสโก
เตสํ สโร โหติ ตาทิสโก มยฺหํ สโร โหติ ฌมฺมียา จ กถาย
สนฺทสฺเสมิ สฺมาทเปมิ สฺมุตฺเตเชมิ สฺมปฺหํเสมิ ภาสฺมานญจ มํ น
ชานนฺติ โโก นฺุ โข อยฺม ภาสฺติ เทโว วา มนฺุสฺโส วาติ ฌมฺมียา
จ กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สฺมาทเปตฺวา สฺมุตฺเตเชตฺวา สฺมปฺหํเสตฺวา
อนฺตรชಾಯามิ อนฺตรหิตญจ มํ น ชานนฺติ โโก นฺุ โข อยฺม อนฺตรหิต
เทโว วา มนฺุสฺโส วาติ อภิขานามิ โข ปนาหํ ภิกขเว อเนกสตัดํ
พราหมณปริสฺสํ ฯเปฯ คหปติปริสฺสํ สมณปริสฺสํ จาคุมมหาราชิกปริสฺสํ
ดาวตีสปริสฺสํ มารปริสฺสํ พุรหุมปริสฺสํ อุปสงฺกमितฺวา ตตฺรปี มยา
สนฺนิสินฺนปฺพุพฺพเจว สลลฺปิตปฺพุพฺพเจว สากจฺฉา จ สฺมาปฺนฺนปฺพุพฺพา ตตฺถ
ยาทิสโก เตสํ วนฺโณ โหติ ตาทิสโก มยฺหํ วนฺโณ โหติ
ยาทิสโก เตสํ สโร โหติ ตาทิสโก มยฺหํ สโร โหติ ฌมฺมียา จ
กถาย สนฺทสฺเสมิ สฺมาทเปมิ สฺมุตฺเตเชมิ สฺมปฺหํเสมิ ภาสฺมานญจ มํ
น ชานนฺติ โโก นฺุ โข อยฺม ภาสฺติ เทโว วา มนฺุสฺโส วาติ
ฌมฺมียา จ กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สฺมาทเปตฺวา สฺมุตฺเตเชตฺวา
สมฺปหํเสตฺวา อนฺตรชಾಯามิ อนฺตรหิตญจ มํ น ชานนฺติ โโก

นุ โข อัย อนุตริหิต เตโว วา มนุสฺโส วาติ ฯ อีมา โข
ภิกฺขเว อฏฺฐ ปริสาติ ฯ

[๑๖๗] ๗๗ เอกํ สมัยํ ภควา เวสาลียํ วิหริติ มหาวเน
อฏฺฐการสาตายํ ฯ อถ โข ภควา ปุพฺพณฺ्हสมัยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย
เวสาลีํ ปิณฺฑทาย ปาวีสี เวสาลียํ ปิณฺฑทาย จริตฺวา ปจฺจนาภตฺตํ
ปิณฺฑทปาทปฏิกฺกนฺโต อายสฺมนตฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ คณฺหาหิ
อานนฺท นิสีทन्नํ เยน ปาวาลเจตีย์ ๑ เตนฺอุปสงฺกมิตฺตสฺมา ทิวาวิหารายาติ ฯ
เอวํ ภนฺเตติ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต ปฏิสฺสณฺนิตฺวา นิสีทन्नํ
อาทาย ภควนฺตํ ปิณฺฑิจิโต ปิณฺฑิจิโต อนุพฺนุชฺติ ฯ

อถ โข ภควา เยน ปาวาลเจตีย์ เตนฺอุปสงฺกมิตฺตวา
ปญฺจตฺเต อาสเน นิสีทติ นิสชฺช โข ภควา อายสฺมนตฺตํ อานนฺทํ
อามนฺเตสิ รมณฺิยา อานนฺท เวสาลี รมณฺิยํ อุเทนเจตีย์ รมณฺิยํ
โคตมกเจตีย์ รมณฺิยํ พหุปฺตฺตกเจตีย์ รมณฺิยํ สตฺตมฺพเจตีย์
รมณฺิยํ สารนฺททเจตีย์ รมณฺิยํ ปาวาลเจตีย์ ยสฺส กสฺสจि อานนฺท
จตฺตารो อิทฺธิปาทา ภาวิตา พหุลิทตา ยานีทตา วตฺตูกตา อนุฏฺจिता
ปริจिता สฺสมารทฺธา อากฺขมาโน โส อานนฺท กปฺปํ วา ติฏฺเฐยฺย
กปฺปาวเสสํ วา ตถาคตสฺส โข อานนฺท จตฺตารอ อิทฺธิปาทา ภาวิตา
พหุลิทตา ยานีทตา วตฺตูกตา อนุฏฺจिता ปริจिता สฺสมารทฺธา
อากฺขมาโน อานนฺท ตถาคโต กปฺปํ วา ติฏฺเฐยฺย กปฺปาวเสสํ วาติ ฯ
เอวมฺปิ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควตา โอฟาริเก นิมิตฺเต กรียมาเน
#๑ ม. จาปาลํ เจตีย์ ฯ ย. จาปาลเจตีย์ ฯ เอวมฺปิปรึปี ฯ

โอฬาริเก โอลภาส กรียมาน นาสกฺขิ ปฏฺวิขฺมิตุํ น ภควนฺตุํ ยาจิ
ติฏฺฐตุ ฆนฺเต ภควา กปฺปํ ติฏฺฐตุ ฆนฺเต สฺสคฺโต กปฺปํ
พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อตฺถาย หิตาย สุขาย
เทวมนุสฺसानนฺติ ยถาคํ มารณ ปรียญฺจิตฺตํ ๑ ทุตฺติมฺปิ
โฆ ภควา ๑ ตุตฺติมฺปิ โฆ ภควา อายสฺมนฺตุํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ
รมณฺิยา อานนฺท เวสาลี รมณฺิยํ อุเทนเจตฺติยํ รมณฺิยํ โคตมกเจตฺติยํ
รมณฺิยํ พหุปฺตฺตกเจตฺติยํ รมณฺิยํ สตฺตมฺพเจตฺติยํ รมณฺิยํ สารนฺททเจตฺติยํ
รมณฺิยํ ปาวาลเจตฺติยํ ยสฺส กสฺสจฺจ อานนฺท จตฺตาริ อิทฺธิปาทา
ภาวิตา พหุสิกฺตา ยานิกฺตา วตฺตกฺตา อญฺญจิตฺตา ปรีจิตฺตา สฺสมารทฺธา
๑เป๑ อากฺขมาโน อานนฺท ตถาคฺโต กปฺปํ วา ติฏฺฐเจยฺย กปฺปาวเสถิ
วาทิ เอวมฺปิ โฆ อายสฺมา อานนฺโท ภควตา โอลฬาริเก
นิมิตฺเต กรียมาน โอลฬาริเก โอลภาส กรียมาน นาสกฺขิ ปฏฺวิขฺมิตุํ
น ภควนฺตุํ ยาจิ ติฏฺฐตุ ฆนฺเต ภควา กปฺปํ ติฏฺฐตุ ฆนฺเต
สฺสคฺโต กปฺปํ พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อตฺถาย หิตาย
สุขาย เทวมนุสฺसानนฺติ ยถาคํ มารณ ปรียญฺจิตฺตํ ๑ อถโฆ
ภควา อายสฺมนฺตุํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ คจฺฉ ควํ อานนฺท ยสฺส
ทานิ กาลํ มลฺลสฺสิตฺติ ๑ เอวํ ฆนฺเตติ โฆ อายสฺมา อานนฺโท ภควโต
ปฏฺิสฺสฺสณฺิตฺวา อฏฺฐายาสนา ภควนฺตุํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณฺณํ กตฺวา
ภควโต อวิทฺเฐ อลฺลตฺตรสฺมิ รุกฺขมฺลเ นิสฺสีทิ ๑

อถโฆ มาโร ปาปีมา อจิริปกฺกนฺเต อายสฺมนฺเต อานนฺเต

ภควนุตฺตํ เอตทโวจ ปรินิพพาทุทานิ ฆนฺเต ภควา ปรินิพพาทุ
สุคโต ปรินิพพานกาโลทานิ ฆนฺเต ภควโต ภาสิตา โข ปเนสา
ฆนฺเต ภควตา วาจา น ตาวาหํ ปาปิม ปรินิพพายิสฺสามิ ยาว
เม ภิกฺขุ น สาวกา ภวิสฺสนฺติ วิยตฺตา วินีตา วิสารทา ปตฺตโยคกฺขเมา
พหุสฺสุตา ชมฺมชฺรา ชมฺมานุชฺมมปฺปฏิปนฺนา สามิจิปปฺฏิปนฺนา อฺนุชฺมมจาริโน
สํ อจฺริยํ อุกฺคเหตุวา อจฺจิกฺขิสฺสนฺติ เทสิสฺสนฺติ ๑ ปญฺณเปสฺสนฺติ
ปฏฺฐเปสฺสนฺติ วิวรฺตฺสนฺติ วิภชิสฺสนฺติ อุตฺตานิกรฺตฺสนฺติ อฺปฺปนฺนํ
ปรปฺปวาทํ สหชฺมเมน สฺนิกฺคหิตํ นิกฺคเหตุวา สปฺปาฎิหาริยํ ชมฺมํ
เทสิสฺสนฺตีติ เอตฺรหิ ฆนฺเต ภิกฺขุ ภควโต สาวกา วิยตฺตา วินีตา
วิสารทา ปตฺตโยคกฺขเมา พหุสฺสุตา ชมฺมชฺรา ชมฺมานุชฺมมปฺปฏิปนฺนา
สามิจิปปฺฏิปนฺนา อฺนุชฺมมจาริโน สํ อจฺริยํ อุกฺคเหตุวา อจฺจิกฺขณฺติ
เทสฺสนฺติ ปญฺณเปนฺติ ปฏฺฐเปนฺติ วิวรฺนฺติ วิภชนฺติ อุตฺตานิกรฺตฺสนฺติ
อฺปฺปนฺนํ ปรปฺปวาทํ สหชฺมเมน สฺนิกฺคหิตํ นิกฺคเหตุวา สปฺปาฎิหาริยํ
ชมฺมํ เทสฺสนฺติ ปรินิพพาทุทานิ ฆนฺเต ภควา ปรินิพพาทุ สุคโต
ปรินิพพานกาโลทานิ ฆนฺเต ภควโต ภาสิตา โข ปเนสา ฆนฺเต
ภควตา วาจา น ตาวาหํ ปาปิม ปรินิพพายิสฺสามิ ยาว เม
ภิกฺขุณิโย น สาวิกา ภวิสฺสนฺติ ฯเปฯ ยาว เม อฺปาสกา น
สาวิกา ภวิสฺสนฺติ ฯเปฯ ยาว เม อฺปาสิกา น สาวิกา ภวิสฺสนฺติ
วิยตฺตา วินีตา วิสารทา ปตฺตโยคกฺขเมา พหุสฺสุตา ชมฺมชฺรา
ชฺมฺมานุชฺมมปฺปฏิปนฺนา สามิจิปปฺฏิปนฺนา อฺนุชฺมมจาริณิโย สํ อจฺริยํ
#๑ ม. เทสฺสนฺติ ฯ เอวฺมฺปรีปี ฯ

อุคฺคเหตฺวา อัจฺฉิขิตฺตํ เทสิขิตฺตํ ปณฺณเปสฺสขิตฺตํ ปฏฺฐเปสฺสขิตฺตํ
วิวิริขิตฺตํ วิภิชิตฺตํ อุตฺตานิกริตฺตํ อุปฺปนํ ปรปฺปวาทํ
สทฺธมฺเมน สุนิคฺคหิตํ นิคฺคเหตฺวา สปฺปาฎิหาริยํ ฌมฺมํ เทสิขิตฺตํ
เอตฺรหิ ฆนฺเต อุปาสิกา ภควโต สาวิกา วิยตฺตา วินิตฺตา วิสารถา
ปตฺตโยคกฺเขมา พุทฺธสฺสตา ฌมฺมธฺรา ฌมฺมานุฌมฺมปฏิปฺนฺนา สามิฉิปฏิปฺนฺนา
อนุฌมฺมจารินิโย สกํ อจฺริยํ อุคฺคเหตฺวา อัจฺฉิขิตฺตํ เทสิขิตฺตํ
ปณฺณเปสฺสขิตฺตํ ปฏฺฐเปสฺสขิตฺตํ วิวิริขิตฺตํ วิภิชิตฺตํ อุตฺตานิกริตฺตํ อุปฺปนํ
ปรปฺปวาทํ สทฺธมฺเมน สุนิคฺคหิตํ นิคฺคเหตฺวา สปฺปาฎิหาริยํ ฌมฺมํ
เทสิขิตฺตํ ปรีนิพฺพาทฺถานิ ฆนฺเต ภควา ปรีนิพฺพาทฺ สุกโต
ปรีนิพฺพานกาโลทาณิ ฆนฺเต ภควโต ภาสิตา โข ปเนสา ฆนฺเต
ภควตา วาจา น ตาวาหํ ปาปิํ ปรีนิพฺพายิสฺสํ ยาว เม
อิทํ พุทฺธมฺจริยํ น อิทฺธญฺเจว ภวิสฺสตี ฆิตฺตญฺจ วิตฺถาริกํ พาทฺชญฺญํ
ปฺลฺลญฺตี ยาว เทวมฺนุสฺเสหิ สฺสปฺกาสิตฺตํ เอตฺรหิ ฆนฺเต ภควโต
พุทฺธมฺจริยํ อิทฺธญฺเจว ฆิตฺตญฺจ วิตฺถาริกํ พาทฺชญฺญํ ปฺลฺลญฺตี ยาว
เทวมฺนุสฺเสหิ สฺสปฺกาสิตี ปรีนิพฺพาทฺถานิ ฆนฺเต ภควา ปรีนิพฺพาทฺ
สुकโต ปรีนิพฺพานกาโลทาณิ ฆนฺเต ภควโตติ ฯ อปฺโปสฺสุโก ตฺวํ
ปาปิํ โหหิ นจิริ ตถาคตฺสส ปรีนิพฺพานํ ภวิสฺสตี อิตฺโต ตินฺณํ
มาसानํ อจฺเจน ตถาคโต ปรีนิพฺพายิสฺสตีติ อถ โข ภควา
ปาวาลเจติเย สโต สมฺปชาโน อายุสฺสงฺขารํ โอสฺสชฺชํ โอสฺสชฺชิตฺเต

ภควตา อายุสงฺขาร มหา ภูมิจาโล อโหสิ ภีสนโก สโลมหฺโส
เทวทฺนุทฺทิกโย จ ผลีสฺสุ อถโโข ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ
เวลายํ อิมํ อุทานํ อุทานเนสิ

    คฺลตฺมคฺลตฺตญจ สมภวํ   ภวสงฺขารมวตฺตชฺชชิ มฺนิ

    อชฺฉตฺตรโตะ สมหิโต   อภินฺทิกิ กวจมิวตฺตสมภวนฺตึ ฯ

    อถโโข อายุสมฺโตะ อานนฺทสฺส เอตทโหสิ มหา วตายํ
    ภูมิจาโล สุมหา วตายํ ภูมิจาโล ภีสนโก สโลมหฺโส เทวทฺนุทฺทิกโย
    จ ผลีสฺสุ โโก นฺุ โข เหตุ โโก ปจฺจโย มหโต ภูมิจาลสฺส
    ปาตฺถกาวยาคิ อถโโข อายุสฺมา อานนฺโท เยน ภควา เตนฺุปสงฺกมิ
    อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสิตฺติ เอกมฺนฺตํ
    นินฺนโน โข อายุสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ มหา วตายํ
    ภนฺเต ภูมิจาโล สุมหา วตายํ ภนฺเต ภูมิจาโล ภีสนโก สโลมหฺโส
    เทวทฺนุทฺทิกโย จ ผลีสฺสุ โโก นฺุ โข ภนฺเต เหตุ โโก ปจฺจโย
    มหโต ภูมิจาลสฺส ปาตฺถกาวยาคิ ฯ

    อฏฺฐิเม อานนฺท เหตุ อฏฺฐ ปจฺจยา มหโต ภูมิจาลสฺส
    ปาตฺถกาวย กตฺเม อฏฺฐ ยํ อานนฺท มหาปจฺวี อุทเท ปตฺติฏฺฐิตา
    อุทกํ วาเต ปตฺติฏฺฐิตํ วาโต อากาสฏฺฐโโจ โหติ โส อานนฺท
    สมโย ยํ มหาวาทา วายนฺติ มหาวาทา วายนฺตา อุทกํ กมฺเปนฺติ
    อุทกํ กมฺปิตํ ปจฺวี กมฺเปติ อยํ อานนฺท ปจฺโม เหตุ ปจฺโม ปจฺจโย
    มหโต ภูมิจาลสฺส ปาตฺถกาวย ฯ ปฺน จปฺริ อานนฺท สมโณ วา

พฺรหฺมา โฉ วา อิทฺธิมา เจโตวสิปฺตฺโต เทวตา วา มหิตฺธิกา มหฺนุภาวา
ตสฺส ปฺริตฺตา ปจฺวีตฺถณา ภาวิตา โหติ อปฺปมาณา อาโปสฺถณา
โส อิมํ ปจฺวี กมฺเปติ สํกมฺเปติ สมฺปกมฺเปติ [๑] อัย อานนฺท
ทฺติโย เหตุ ทฺติโย ปจฺจโย มหโต ภูมิจาลสฺส ปาตุภาวาย ฯ ปฺน
จปฺริ อานนฺท ยทา โพธิสฺสโต ตฺถิตา กายา จวิตฺวา สโต
สมฺปชาโน มาตุ กุจฺฉิ โอกกมฺติ ตทายํ ปจฺวี กมฺเปติ สํกมฺเปติ
สมฺปกมฺเปติ อัย อานนฺท ตฺติโย เหตุ ตฺติโย ปจฺจโย มหโต
ภูมิจาลสฺส ปาตุภาวาย ฯ ปฺน จปฺริ อานนฺท ยทา โพธิสฺสโต สโต
สมฺปชาโน มาตุ กุจฺฉิสฺมา นิกฺขมฺติ ตทายํ ปจฺวี กมฺเปติ สํกมฺเปติ
สมฺปกมฺเปติ อัย อานนฺท จตฺตฺโต เหตุ จตฺตฺโต ปจฺจโย มหโต
ภูมิจาลสฺส ปาตุภาวาย ฯ ปฺน จปฺริ อานนฺท ยทา ตถาคโต อนฺตฺตริ
สมฺมาสมฺโพธิ อภิสมฺพุชฺฉติ ตทายํ ปจฺวี กมฺเปติ สํกมฺเปติ
สมฺปกมฺเปติ อัย อานนฺท ปญฺจโม เหตุ ปญฺจโม ปจฺจโย มหโต
ภูมิจาลสฺส ปาตุภาวาย ฯ ปฺน จปฺริ อานนฺท ยทา ตถาคโต อนฺตฺตริ
ธมฺมจกฺกํ ปวตฺเตติ ตทายํ ปจฺวี กมฺเปติ สํกมฺเปติ สมฺปกมฺเปติ
อัย อานนฺท ฉฺฉฺโช เหตุ ฉฺฉฺโช ปจฺจโย มหโต ภูมิจาลสฺส
ปาตุภาวาย ฯ ปฺน จปฺริ อานนฺท ยทา ตถาคโต สโต สมฺปชาโน
อายุสฺสงฺขาริ โอสฺสชฺชติ ตทายํ ปจฺวี กมฺเปติ สํกมฺเปติ สมฺปกมฺเปติ
อัย อานนฺท สตฺตโม เหตุ สตฺตโม ปจฺจโย มหโต ภูมิจาลสฺส
ปาตุภาวาย ฯ ปฺน จปฺริ อานนฺท ยทา ตถาคโต อนฺปาทิสฺสาย
#๑ ม. สมฺปเวเทติ ฯ เอวมฺิทิสฺสฺส จาเนสฺสปี ฯ

นิพฺพานชาตฺยา ปรินิพฺพายติ ตทายํ ปจฺวี กมฺปติ สํกมฺปติ
สมฺปกมฺปติ อัย อานนฺท อฏฺฐโม เหตุ อฏฺฐโม ปจฺจโย มหโต
ภุมฺมิจาลสฺส ปาตุภาวาย ฯ อิม โข อานนฺท อฏฺฐ เหตุ อฏฺฐ
ปจฺจยา มหโต ภุมฺมิจาลสฺส ปาตุภาวายาติ ฯ

จาลวคฺโค ทฺตติโย

ตสฺสทฺถานัน

อิจฺฉา อลฺลจ สงฺฆิตฺตํ ภยา อภิกฺขนา เต ๑ สห

วิโมกฺโข เทว จ โวหารา ปริสา ภุมฺมิจาเลน จาติ ฯ

ยมกวคฺโค ตติโย

[๑๖๘] ๗๘ สทฺโธ [๒] ภิกฺขเว ภิกฺขุ โหติ โน [๒] สีลวา เอว
โส เตน องฺเคน อปริปุโร โหติ เตน ตํ องฺคํ ปริปุเรตพฺพํ
กิณฺนาหํ สทฺโธ จ อสฺสํ สีลวา จาติ ยโต จ โข ภิกฺขเว
ภิกฺขุ สทฺโธ จ โหติ สีลวา จ เอว โส เตน องฺเคน
ปริปุโร โหติ ฯ สทฺโธ จ ภิกฺขเว ภิกฺขุ โหติ สีลวา จ โน
พหุสฺสุโต เอว โส เตน องฺเคน อปริปุโร โหติ เตน ตํ องฺคํ
ปริปุเรตพฺพํ กิณฺนาหํ สทฺโธ จ อสฺสํ สีลวา จ พหุสฺสุโต จาติ
ยโต จ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ สทฺโธ จ โหติ สีลวา จ พหุสฺสุโต จ
เอว โส เตน องฺเคน ปริปุโร โหติ ฯ สทฺโธ จ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
โหติ สีลวา จ พหุสฺสุโต จ โน ฌมฺมกฺกโก ฯเปฯ ฌมฺมกฺกโก
จ โน ปริสาวจโร ฯเปฯ ปริสาวจโร จ โน วิสารโท ปริสาย
#๑ ม. เตสทฺโโท นตฺถิ ฯ ๒ ม. จ ฯ เอวมิตฺติเสสฺสุ จาเนสฺสปี ฯ

ฌมมํ เทเสติ ๑เปฯ วิสารโท จ ปริสาย ฌมมํ เทเสติ โน
 จตฺตุนํ ฌานานํ อภิเจตสิกานํ ทิฏฐฌมฺมุสฺสขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ
 อภิจฺฉลาภี อกสิรลาภี ๑เปฯ จตฺตุนํ ฌานานํ อภิเจตสิกานํ
 ทิฏฐฌมฺมุสฺสขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อภิจฺฉลาภี อกสิรลาภี โน อาสวานํ
 ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตํ ปญฺญาวิมุตฺตํ ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม อยํ อภิญญา
 สจฺฉนิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ เอวํ โส เตน องฺเคน อปริปุโร
 โหติ เตน ตํ องฺกํ ปริปุเรตพฺพํ กิณฺนาหํ สทฺโธ จ อสฺสํ สีลฺวา
 จ พหุสฺสุโต จ ฌมฺมกถิโก จ ปริสาวจโร จ วิสารโท จ ปริสาย
 ฌมมํ เทเสยฺยํ จตฺตุนํ ฌานานํ อภิเจตสิกานํ ทิฏฐฌมฺมุสฺสขวิหารานํ
 นิกามลาภี อสฺสํ อภิจฺฉลาภี อกสิรลาภี อาสวานํ ขยา อนาสวํ
 เจโตวิมุตฺตํ ปญฺญาวิมุตฺตํ ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม สยํ อภิญญา สจฺฉนิกตฺวา
 อุปสมฺปชฺช วิหฺเรยฺยนฺติ ยโต จ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ สทฺโธ จ
 โหติ สีลฺวา จ พหุสฺสุโต จ ฌมฺมกถิโก จ ปริสาวจโร จ วิสารโท
 จ ปริสาย ฌมมํ เทเสติ จตฺตุนํ ฌานานํ อภิเจตสิกานํ ทิฏฐฌมฺมุสฺสขวิหารานํ
 นิกามลาภี โหติ อภิจฺฉลาภี อกสิรลาภี อาสวานํ ๑
 ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตํ ปญฺญาวิมุตฺตํ ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม สยํ
 อภิญญา สจฺฉนิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ เอวํ โส เตน องฺเคน
 ปริปุโร โหติ ๑ อิมฺหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต
 ภิกฺขุ สมฺนฺตปาสาทิโก จ โหติ สพฺพภาการปริปุโร จาติ ๑

[๑๖๕] ๗๕ สทฺโธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ โหติ โน สีลฺวา เอวํ โส เตน
 #๑ ม. อาสวานญจ ๑ เอวมุปริปี ๑

องฺเคน อปริปุโร โหติ เตน ตํ องฺคํ ปริปุเรตพฺพํ กิณฺนาหํ
สทฺโธ จ อสฺสํ สีลวา จาติ ยโต จ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ สทฺโธ
จ โหติ สีลวา จ เอวํ โส เตน องฺเคน อปริปุโร โหติ ฯ สทฺโธ จ
ภิกฺขเว ภิกฺขุ โหติ สีลวา จ โน พหุสฺสุโต ฯเปฯ พหุสฺสุโต จ โน
ชฺมมกฺกิกโก ฯเปฯ ชฺมมกฺกิกโก จ โน ปริสววจโร ฯเปฯ ปริสววจโร จ
โน วิสารโท ปริสาย ชฺมมํ เทเสติ ฯเปฯ วิสารโท จ ปริสาย ชฺมมํ
เทเสติ [๑] เย จ เต สนฺตา วิโมกฺขา อติกฺกมฺม รฺูปเ อรูปา เต กาเยน
มุสฺสิตฺวา วิหฺรติ โน ๒ อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี
ทิกฺกุเจว ชฺมเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ เอวํ
โส เตน องฺเคน อปริปุโร โหติ เตน ตํ องฺคํ ปริปุเรตพฺพํ กิณฺนาหํ
สทฺโธ จ อสฺสํ สีลวา จ พหุสฺสุโต จ ชฺมมกฺกิกโก จ ปริสววจโร
จ วิสารโท จ ปริสาย ชฺมมํ เทเสยฺยํ เย จ ๓ เต สนฺตา วิโมกฺขา
อติกฺกมฺม รฺูปเ อรูปา เต กาเยน มุสฺสิตฺวา วิหฺเรยฺยํ อาสวานํ ขยา
อนาสวํ เจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี ทิกฺกุเจว ชฺมเม สยํ อภิญฺญา
สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺเรยฺยนฺติ ยโต จ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ
สทฺโธ จ โหติ สีลวา จ พหุสฺสุโต จ ชฺมมกฺกิกโก จ ปริสววจโร
จ วิสารโท จ ปริสาย ชฺมมํ เทเสติ เย จ ๓ เต สนฺตา วิโมกฺขา
อติกฺกมฺม รฺูปเ อรูปา เต [๔] กาเยน มุสฺสิตฺวา วิหฺรติ อาสวานํ
ขยา ฯเปฯ สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ เอวํ โส เตน องฺเคน
อปริปุโร โหติ ฯ อิมํหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ ชฺมเมหิ สมนฺนาคโต
#๑-๒ ม. โน จ ฯ เอวํปริปี ฯ ๓ ม. จสทฺโโท นตฺถิ ฯ ๔ ม. จ ฯ

ภิกขุ สมณฑปาสาทิโก จ โหติ สพุพการปริปุโร จาติ ฯ

[๑๓๐] ๘๐ เอกิ สมยิ ภควา นาทีเก ๑ วิหริติ คิณชกาวัสเถ ฯ
ตตฺร โข ภควา ภิกขุ อามนุเตสิ ภิกขุไวติ ฯ ภทฺนเตติ เต ภิกขุ
ภควโต ปจฺจสฺโสสุ ฯ ภควา เอตทโวจ มรณสฺสติ ภิกขเว ภาวิตา
พหุสีกตา มหปฺผลา โหติ มหานิสฺสา อมโตคธา อมตปริโยसानา
ภาเวถ โน ตุมฺเห ภิกขเว มรณสฺสตินฺติ ฯ

เอวํ วุตฺเต อลฺลตโร ภิกขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ อหํ โข
ภนฺเต ภาเวมิ มรณสฺสตินฺติ ฯ ยถากถํ ปน ตวํ ภิกขุ ภาเวสิ
มรณสฺสตินฺติ ฯ อิท มยฺหํ ภนฺเต เอวํ โหติ อโห วตฺตาหํ
รตฺตฺนทิวํ ชิเวยฺยํ ภควโต สาสนํ มนสิ กเรยฺยํ พหุ ๒ วต เม
กตมสฺสชาติ เอวํ โข อหํ ภนฺเต ภาเวมิ มรณสฺสตินฺติ ฯ

อลฺลตโรปิ โข ภิกขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ อหํปิ โข
ภนฺเต ภาเวมิ มรณสฺสตินฺติ ฯ ยถากถํ ปน ตวํ ภิกขุ ภาเวสิ
มรณสฺสตินฺติ ฯ อิท มยฺหํ ภนฺเต เอวํ โหติ อโห วตฺตาหํ ทิวสํ
ชิเวยฺยํ ภควโต สาสนํ มนสิ กเรยฺยํ พหุ วต เม กตมสฺสชาติ
เอวํ โข อหํ ภนฺเต ภาเวมิ มรณสฺสตินฺติ ฯ

อลฺลตโรปิ โข ภิกขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ อหํปิ โข ภนฺเต
ภาเวมิ มรณสฺสตินฺติ ฯ ยถากถํ ปน ตวํ ภิกขุ ภาเวสิ มรณสฺสตินฺติ ฯ
อิท มยฺหํ ภนฺเต เอวํ โหติ อโห วตฺตาหํ อูปทุตทิวสํ ชิเวยฺยํ
#๑ ม. ย. นาทีเก ฯ เอวมุปริปิ ฯ ๒ ส. ย. พหุ ฯ เอวมุปริปิ ฯ

ภควโต สาสัน มนสิ กเรยฺย พหุ วต เม กตมสฺสาติ เอวํ

โฆ อหํ ภนฺเต ภาเวมิ มรณสฺสติดินฺติ ฯ

อณฺตโรปี โฆ ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ อหํปี โฆ ภนฺเต
ภาเวมิ มรณสฺสติดินฺติ ฯ ยถากถํ ปน ตวํ ภิกฺขุ ภาเวสิ มรณสฺสติดินฺติ ฯ
อิธ มยฺหํ ภนฺเต เอวํ โหติ อโห วตฺตาหํ ตทนฺตรํ ชิเวยฺย ยทนฺตรํ
เอกํ ปิณฺฑปาตํ ภูณฺชามิ ภควโต สาสัน มนสิ กเรยฺย พหุ วต
เม กตมสฺสาติ เอวํ โฆ อหํ ภนฺเต ภาเวมิ มรณสฺสติดินฺติ ฯ

อณฺตโรปี โฆ ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ อหํปี โฆ ภนฺเต
ภาเวมิ มรณสฺสติดินฺติ ฯ ยถากถํ ปน ตวํ ภิกฺขุ ภาเวสิ มรณสฺสติดินฺติ ฯ
อิธ มยฺหํ ภนฺเต เอวํ โหติ อโห วตฺตาหํ ตทนฺตรํ ชิเวยฺย
ยทนฺตรํ อุปทฺตปิณฺฑปาตํ ภูณฺชามิ ภควโต สาสัน มนสิ กเรยฺย
พหุ วต เม กตมสฺสาติ เอวํ โฆ อหํ ภนฺเต ภาเวมิ
มรณสฺสติดินฺติ ฯ

อณฺตโรปี โฆ ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ อหํปี โฆ ภนฺเต
ภาเวมิ มรณสฺสติดินฺติ ฯ ยถากถํ ปน ตวํ ภิกฺขุ ภาเวสิ มรณสฺสติดินฺติ ฯ
อิธ มยฺหํ ภนฺเต เอวํ โหติ อโห วตฺตาหํ ตทนฺตรํ ชิเวยฺย ยทนฺตรํ
จตุตฺตาริ ปญฺจ อาโลเป สงฺขาติตฺตวา อชฺโฆหฺรามิ ภควโต สาสัน
มนสิ กเรยฺย พหุ วต เม กตมสฺสาติ เอวํ โฆ อหํ ภนฺเต
ภาเวมิ มรณสฺสติดินฺติ ฯ

อณฺตโรปี โฆ ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ อหํปี โฆ ภนฺเต

ภาเวมิ มรณสฺสตี ๑ ขดากถํ ปน ตฺวํ ภิกฺขุ ภาเวสิ มรณสฺสตี ๑
อิธ มยฺหํ ภนฺเต เอวํ โหติ อโห วตาคํ ตทนฺตรํ ชีเวยฺย
ยทนฺตรํ เอกํ อาโลปี สงฺขาทิตฺวา อชฺโฌหฺรามิ ภควโต สาสนํ มนสิ
กรเยยฺย พหุ วต เม กตมสฺสาติ เอวํ โข อหํ ภนฺเต ภาเวมิ
มรณสฺสตี ๑

อณฺตโรปี โข ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ อหํปี โข ภนฺเต
ภาเวมิ มรณสฺสตี ๑ ขดากถํ ปน ตฺวํ ภิกฺขุ ภาเวสิ มรณสฺสตี ๑
อิธ มยฺหํ ภนฺเต เอวํ โหติ อโห วตาคํ ตทนฺตรํ ชีเวยฺย
ยทนฺตรํ อสฺสตีตฺวา วา ปสฺสสามิ ปสฺสตีตฺวา วา อสฺสสามิ ภควโต
สาสนํ มนสิ กรเยยฺย พหุ วต เม กตมสฺสาติ เอวํ โข อหํ
ภนฺเต ภาเวมิ มรณสฺสตี ๑

เอวํ วุคฺเต ภควา เต ภิกฺขุ เอตทโวจ ยฺวํยํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
เอวํ มรณสฺสตี ภาเวติ อโห วตาคํ รตฺตนิทฺทิวํ ชีเวยฺย ภควโต
สาสนํ มนสิ กรเยยฺย พหุ วต เม กตมสฺสาติ โย จายํ ๑
ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ มรณสฺสตี ภาเวติ อโห วตาคํ ทิวสํ ชีเวยฺย
ภควโต สาสนํ มนสิ กรเยยฺย พหุ วต เม กตมสฺสาติ โย
จายํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ มรณสฺสตี ภาเวติ อโห วตาคํ
อุปทฺตทิวสํ ชีเวยฺย ภควโต สาสนํ มนสิ กรเยยฺย พหุ วต เม
กตมสฺสาติ โย จายํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ มรณสฺสตี ภาเวติ
อโห วตาคํ ตทนฺตรํ ชีเวยฺย ยทนฺตรํ เอกํ ปิณฺฑปาตํ ญฺญชามิ
#๑ ม. โยปายํ ๑ เอวมุปริปิ ๑

ภควโต สาสัน มนสิ กเรยฺยํ พหุ วต เม กตมสุสาติ โย
จายํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ มรณสุสฺสตี ภาเวติ อโห วตาคํ ตทนฺตรํ
ชีเวยฺยํ ยทนฺตรํ อุปทฺตปิณฑปาตํ ภูณฺชามิ ภควโต สาสัน มนสิ
กเรยฺยํ พหุ วต เม กตมสุสาติ โย จายํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ
มรณสุสฺสตี ภาเวติ อโห วตาคํ ตทนฺตรํ ชีเวยฺยํ ยทนฺตรํ จตฺตารโ
ปฺลวจ อาโลเป สงฺขาทิตฺตวา อชฺโฆหฺรามิ ภควโต สาสัน มนสิ กเรยฺยํ
พหุ วต เม กตมสุสาติ อิเม วุจฺจนฺติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปมตฺตา
วิหรนฺติ ทนฺธํ มรณสุสฺสตี ภาเวนฺติ อาสวานํ ขยาย ฯ

โย จายํ ๑ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ มรณสุสฺสตี ภาเวติ อโห วตาคํ
ตทนฺตรํ ชีเวยฺยํ ยทนฺตรํ เอกํ อาโลเป สงฺขาทิตฺตวา อชฺโฆหฺรามิ ภควโต
สาสัน มนสิ กเรยฺยํ พหุ วต เม กตมสุสาติ โย จายํ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ เอวํ มรณสุสฺสตี ภาเวติ อโห วตาคํ ตทนฺตรํ ชีเวยฺยํ ยทนฺตรํ
อสุสฺสิตฺตวา วา ปสฺสสํมิ ปสฺสสิตฺตวา วา อสุสฺสํมิ ภควโต สาสัน
มนสิ กเรยฺยํ พหุ วต เม กตมสุสาติ อิเม วุจฺจนฺติ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ อปฺปมตฺตา วิหรนฺติ มรณสุสฺสตี ภาเวนฺติ อาสวานํ ขยาย
ตสฺมา ตึห ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตพฺพิ อปฺปมตฺตา วิหริสฺสาม [๒]
มรณสุสฺสตี ภาเวสฺสาม อาสวานํ ขยายติ เอวณฺหิ โว ภิกฺขเว
สิกฺขิตพฺพนฺติ ฯ

[๑๗๑] ๘๑ เอกํ สมยํ ภควา นาทิเก วิหรตี คิลฺชกาวัสเส ฯ

#๑ ม. โย จ ขวายํ ฯ ๒ ม. ติกฺขํ ฯ

ตฺตฺร โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ ฯเปฯ มรณสฺสตี ภิกฺขเว ภาวิตา
พหุลีกตา มหปฺผลา โหติ มหानิสฺสา อมโตคฺชา อมตปริโยसानา
กถํ ภาวิตา จ ภิกฺขเว มรณสฺสตี กถํ พหุลีกตา มหปฺผลา โหติ
มหानิสฺสา อมโตคฺชา อมตปริโยसानา อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ทิวเส
นิกฺขนฺเต รตฺติยา ปฎฺฐิตาย อิติ ปฎฺฐิตญฺจิกฺขติ พหุกา โข เม
ปจฺจยา มรณสฺส อหิ วา มํ ทํเสยฺย วิจฺฉินฺกา วา มํ ทํเสยฺย
สตปฺที วา มํ ทํเสยฺย เตน เม อสฺส กาลกิริยา โส มมสฺสนฺตฺราโย
อุปกฺขลิตฺวา วา ปปฺเตยฺยํ ภตฺตํ วา เม ภตฺตํ พุยาปชฺเชยฺย ปิตฺตํ
วา เม กุปฺเปยฺย เสมหํ วา เม กุปฺเปยฺย สตฺถกา วา เม วาตา
กุปฺเปยฺยํ มนุสฺสา วา มํ อุปกฺกเมยฺยํ อมฺนุสฺสา วา มํ อุปกฺกเมยฺยํ
เตน เม อสฺส กาลกิริยา โส มมสฺสนฺตฺราโยติ เตน ภิกฺขเว ภิกฺขุณา
อิติ ปฎฺฐิตญฺจิกฺขิตพฺพิ อตฺถิ นฺ โข เม ปาปกา อกฺขลา ฌมฺมา
อปฺปหิณา เย เม อสฺสุ รตฺตี กาลํ กโรนฺตฺสฺส อนฺตฺรายายาติ สเจ
ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ อตฺถิ เม ปาปกา
อกฺขลา ฌมฺมา อปฺปหิณา เย เม อสฺสุ รตฺตี กาลํ กโรนฺตฺสฺส
อนฺตฺรายายาติ เตน ภิกฺขเว ภิกฺขุณา เตสญฺเณว ปาปกาณํ อกฺขลาณํ
ฌมฺมานํ ปหานาย อธิมตฺโต ฉนฺโท จ วายาโม จ อฺสุสาโห จ
อฺสุโสพฺพิ จ อปฺปฎฺฐิวนิ จ สติ จ สมฺปชฺญณฺญจ กรณฺธิยํ เสยฺยถาปี
ภิกฺขเว อาทิตฺตเจโล วา อาทิตฺตสีโส วา ตสฺเสว เจลสฺส วา
สีสสฺส วา นิพฺพาปนาย อธิมตฺตํ ฉนฺทญฺจ วายามญฺจ อฺสุสาหญฺจ

อุสุโสฬหิณจ อปฺปฏิวานิณจ สติณจ สมฺปชฌณณจ กรเยย เอวเมว
โฆ ภิกฺขเว เตน ภิกฺขุณา เตสฺสญฺเวย ปาปกาณํ อกุสลาณํ ฌมฺมานํ
ปหานาย อธิมตฺโต ฉนฺโท จ วายาโม จ อุสุสาโห จ อุสุโสฬหิ
จ อปฺปฏิวานิ จ สติ จ สมฺปชฌณณจ กรณียํ สเจ ปน
ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ นตฺถิ เม ปาปกา
อกุสลา ฌมฺมา อปฺปหีนา เย เม อสุสุ รตฺตี กาลิํ กโรนฺตสฺส
อนฺตรายายาติ เตน ภิกฺขเว ภิกฺขุณา เตนว ปิตฺติปาโมชฺเชน วิหาตพฺพิ
อโหระตฺตานุสสิกฺขิณา กุสเลสุ ฌมฺเมสุ ฯ

อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ รตฺติยา นิกฺขนฺตาย ทิวเส ปฏฺิหิตเ
อิติ ปฏฺิสถฺจิกฺขติ พหูกา โฆ เม ปจฺจยา มรณฺสฺส อหิ
วา มํ ทำเสยฺย วิจฺฉินฺกา วา มํ ทำเสยฺย สตปฺที วา มํ ทำเสยฺย
เตน เม อสุสุ กาลกิริยา โส มมฺสฺสนฺตฺราโย อุกฺขลิตฺวา วา
ปฺปเตยฺยํ ภาตฺตํ วา เม ภาตฺตํ พฺยาปชฺเชยฺย ปิตฺตํ วา เม
กฺขฺเปยฺย เสมฺหิ วา เม กฺขฺเปยฺย สตฺถกา วา เม วาตา
กฺขฺเปยฺยํ มนฺุสฺสา วา มํ อุกฺกเมยฺยํ อมฺนฺุสฺสา วา มํ อุกฺกเมยฺยํ
เตน เม อสุสุ กาลกิริยา โส มมฺสฺสนฺตฺราโยติ เตน ภิกฺขเว
ภิกฺขุณา อิติ ปฏฺิสถฺจิกฺขิตพฺพิ อตฺถิ นฺ โฆ เม ปาปกา อกุสลา
ฌมฺมา อปฺปหีนา เย เม อสุสุ ทิวา กาลิํ กโรนฺตสฺส อนฺตรายายาติ
สเจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ อตฺถิ เม ปาปกา
อกุสลา ฌมฺมา อปฺปหีนา เย เม อสุสุ ทิวา กาลิํ กโรนฺตสฺส

อนฺตรายายาติ เตน ภิกฺขเว ภิกฺขุณา เตสฺสญฺเวย ปาปกาณฺ อกุสลานํ
ชฺมมานํ ปหานาย อธิมตฺโต ฉนฺโท จ วายาโม จ อุตฺตสาโห จ
อุตฺตโสฬฺหิ จ อปฺปฏฺวิวานิ จ สติ จ สมฺปชฺฌณฺณจ กรณียํ เสยฺยถาปิ
ภิกฺขเว อาทิตฺตเจโล วา อาทิตฺตสีโส วา ตสฺสเสว เจลสฺส วา สีสฺส
วา นิพฺพาปนาย อธิมตฺตํ ฉนฺทญฺจ วายามญฺจ อุตฺตสาหญฺจ อุตฺตโสฬฺหิญฺจ
อปฺปฏฺวิวานิญฺจ สติญฺจ สมฺปชฺฌณฺณจ กรเยยฺย เอวเมว โข ภิกฺขเว
เตน ภิกฺขุณา เตสฺสญฺเวย ปาปกาณฺ อกุสลานํ ชฺมมานํ ปหานาย อธิมตฺโต
ฉนฺโท จ วายาโม จ อุตฺตสาโห จ อุตฺตโสฬฺหิ จ อปฺปฏฺวิวานิ จ
สติ จ สมฺปชฺฌณฺณจ กรณียํ สเจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ
ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ นตฺถิ เม ปาปกา อกุสลา ชฺมมา
อปฺปहिณา เย เม อตฺตํ ทิวา กาลํ กโรนฺตสฺส อนฺตรายายาติ เตน
ภิกฺขเว ภิกฺขุณา เตเนว ปิตีปามฺชฺเชน วิหาตพฺพํ อโหฺรตฺตานุสิกฺขิณา
กุสเลสุ ชฺมเมสุ เอวํ ภาวิตา โข ภิกฺขเว มรณฺสฺสตี เอวํ พหุลิกฺตา
มหปฺผลา โหติ มหานิสฺสา อมโตคฺชา อมตปริโยसानาติ ฯ

[๑๗๒] ๘๒ อฏฺฐิมา ภิกฺขเว สมฺปทา ฯ กตมา อฏฺฐ อฏฺฐานสมฺปทา
อารกฺขสมฺปทา กฺลฺยาณมิตฺตตา สมชีวิตา สทฺธฺราสมฺปทา
สีลสมฺปทา จาคสมฺปทา ปญฺญาสมฺปทา ฯ อิมา โข ภิกฺขเว อฏฺฐ
สมฺปทาติ ฯ

อฏฺฐจาตา กมฺมเชยฺเยสุ อปฺปมตฺโต วิชานวา
สมํ กปฺเปติ ชีวิตํ สมภตฺตํ อนฺรกฺขติ

สทฺโธ สีเสน สมฺปนฺโน วทญฺญู วิตมจฺจโร

นิจฺจํ มคฺคํ วิโสเชติ โสตถานํ สมฺปราชิโก

อิจฺเจเต อฏฺฐ ฐมฺมา จ สทฺธสฺส ฆรเมสิโน

อกุขาตา สจฺจนาเมน อุกฺกยตฺถ สฺขาวหา

ทิกฺขุฐมฺมहितตฺถาย สมฺปราช สุขาย จ

เอวเมตํ คหญฺจันํ จาโค ปุณฺณํ ปวทฺธตฺตีติ ฯ

[๑๗๓] ๘๓ อฏฺฐิมา ภิกฺขเว สมฺปทา ฯ กตมา อฏฺฐ อฏฺฐานสมฺปทา
อารกฺขสมฺปทา กฺลฺยาณมิตฺตตา สมชีวิตา สทฺธาสมฺปทา
สีลสมฺปทา จาคสมฺปทา ปญฺญาสมฺปทา ฯ

กตมา จ ภิกฺขเว อฏฺฐานสมฺปทา อิธ ภิกฺขเว กุลปฺตฺโต
เยน กมฺมุฏฺฐานเนน ชีวิกิ กปฺเปติ ยถิ กสิยา ยถิ วณฺชิชฺชาย ยถิ
โครฺกฺเขน ยถิ อิศฺสสฺสเถน ยถิ ราชโปริเสน ยถิ สิปปญฺญตเรน ตตฺถ
ทกฺโข โหติ อนลโส ตตรฺรฺพายาย วิมฺสาย สมฺนฺนาคโต อถิ กาคู
อถิ สํวิธาตุํ อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อฏฺฐานสมฺปทา ฯ

กตมา จ ภิกฺขเว อารกฺขสมฺปทา อิธ ภิกฺขเว กุลปฺตฺตสฺส
โกคา โหนฺติ อฏฺฐานวิริยาธิคฺตา พาหาพลปริจฺจिता เสทาวกฺขิตฺตา
ฐมฺมิกา ฐมฺมทฺธา เต อารกฺเขน กุตฺติยา สมฺปาเทติ กิณฺติ เม
อิเม ๑ โภเค เนว ราชานो หเรยฺยํ น โจรา หเรยฺยํ น อคฺคิ
ทฺเหยย น อุกฺกํ วเหยย น อปฺปิยา ทายาทา หเรยฺยฺนฺนฺติ อยํ
วุจฺจติ ภิกฺขเว อารกฺขสมฺปทา ฯ

#๑ ม. อยํ ปาโจ นตฺถิ ฯ

กตมา จ ภิกขเว กลุยาณมิตตตทา อิธ ภิกขเว กุลปุตโต
ยสฺมี คามเ วา นิคเม วา ปฏิวสติ ตตฺร เย เต โหนติ
คหปติ วา คหปติปุตฺตา วา ทหฺรา วา วุฑฺฒสีลินो วุฑฺฒา วา
วุฑฺฒสีลินो สทฺธาสมฺปนฺนา สีสสมฺปนฺนา จาคสมฺปนฺนา ปญฺญาสมฺปนฺนา
เตหิ สทฺธี สนฺติภฺจติ สลฺลปติ สากจฺณิ สฺมาปชฺชติ
ยถารูปานํ สทฺธาสมฺปนฺนานํ สทฺธาสมฺปทํ อนฺุสิภฺจติ ยถารูปานํ
สีสสมฺปนฺนานํ สีสสมฺปทํ อนฺุสิภฺจติ ยถารูปานํ จาคสมฺปนฺนานํ
จาคสมฺปทํ อนฺุสิภฺจติ ยถารูปานํ ปญฺญาสมฺปนฺนานํ ปญฺญาสมฺปทํ
อนฺุสิภฺจติ อธิ วุจฺจติ ภิกขเว กลุยาณมิตตตทา ฯ

กตมา จ ภิกขเว สมชีวิทา อิธ ภิกขเว กุลปุตโต อายญจ
โภคานํ วิทิตฺวา วยญจ โภคานํ วิทิตฺวา สมชีวิกํ กปฺเปติ นาจฺโจคาพุทฺธิ
นาติหิณํ เอวํ เม อาโย วยํ ปรียาทาย จสฺสติ น จ เม วโย
อายํ ปรียาทาย จสฺสตีติ เสยฺยถาปี ภิกขเว ตฺลาราโร วา
ตฺลาราธเนตฺวาสี วา ตฺถลํ ปคฺคเหตฺวา ชานาติ เอตฺตเกณ วา โอนตํ
เอตฺตเกณ วา อุนฺนตฺนติ เอวเมว โข ภิกขเว กุลปุตโต
อายญจ โภคานํ วิทิตฺวา วยญจ โภคานํ วิทิตฺวา สมชีวิกํ กปฺเปติ
นาจฺโจคาพุทฺธิ นาติหิณํ เอวํ เม อาโย วยํ ปรียาทาย จสฺสติ
น จ เม วโย อายํ ปรียาทาย จสฺสตีติ สจายํ ภิกขเว กุลปุตโต
อปฺปาโย สฺมาโน อูพาริ ชีวิกํ กปฺเปติ ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร
อูทฺมฺพรขาทิกญฺจายํ ๑ กุลปุตโต โภเค ขาทตีติ สเจ ปนายํ ภิกขเว
#๑ ม. อูทฺมฺพรขาทิวายํ ฯ

กุลปุตโต มหาโย สมานโน กสิริ ชีวิกิ กปเปติ ตสฺส ภวนฺติ วตฺตารโ
อทุสมาริกญายิ ๑ กุลปุตโต มริสฺสตีติ ยโต จ โขยิ ภิกฺขเว
กุลปุตโต อายญจ โภคานํ วิทิตฺวา วยญจ โภคานํ วิทิตฺวา
สมชีวิกิ กปเปติ นาจฺโจคาพฺหิ นาคีหิเน เอว เม อาโย วยิ
ปริยาทาย จสฺสตีติ น จ เม วโย อายิ ปริยาทาย จสฺสตีติ อยิ
วฺจฺจติ ภิกฺขเว สมชีวิตา ฯ

กตมา จ ภิกฺขเว สทฺธาสมปทา อิทฺ ภิกฺขเว กุลปุตฺโต สทฺโธ
โหติ สทฺทฺหติ ตถาคตสฺส โพรธี อิติปิ โส ภควา ฯเปฯ สตุถา
เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควาติ อยิ วฺจฺจติ ภิกฺขเว สทฺธาสมปทา ฯ

กตมา จ ภิกฺขเว สีสสมปทา อิทฺ ภิกฺขเว กุลปุตฺโต
ปาณาติปาตา ปฏฺวิโรโต โหติ ฯเปฯ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานา
ปฏฺวิโรโต โหติ อยิ วฺจฺจติ ภิกฺขเว สีสสมปทา ฯ

กตมา จ ภิกฺขเว จาคสมปทา อิทฺ ภิกฺขเว กุลปุตฺโต
วิกตมฺลฺมจฺเจเรน เจตสา อคาริ อชฺฌาวสตีติ ฯเปฯ ยาจโยโค
ทานสํวิภาครโต อยิ วฺจฺจติ ภิกฺขเว จาคสมปทา ฯ

กตมา จ ภิกฺขเว ปญฺญาสมปทา อิทฺ ภิกฺขเว กุลปุตฺโต
ปญฺญวา โหติ ฯเปฯ สมฺมาทฺถกฺขกฺขยคามินิยา อยิ วฺจฺจติ ภิกฺขเว
ปญฺญาสมปทา ฯ อีมา โข ภิกฺขเว อฏฺฐ สมปทาติ ฯ

อฏฺฐาตา กมฺมเชยฺเยสุ อปฺปมตฺโต วิชานฺวา
สมํ กปเปติ ชีวิตํ สมภตํ อนฺรกฺขติ

#๑ ม. อเชพมรณฺวายิ ฯ

สทฺโธ สีเสน สมฺปนฺโน วทญฺญู วิตมจฺจโร

นิจฺจํ มคฺคํ วิโสเชติ โสตถานํ สมฺปราชิํ

อิจฺเจเต อฏฺฐ ฐมฺมา จ สทฺธสฺส ฆรเมสิโน

อกุขาตา สจฺจนาเมน อุภยตฺถ สุขาวหา

ทิกฺขุฐมฺมहितตฺถาย สมฺปราชสุขาย จ

เอวเมตํ คหญฺจันํ จาโค ปุณฺณํ ปวทฺธตฺตีติ ฯ

[๑๗๔] ๘๔ ตฺตร โข อายสฺมา สาริปฺุตโต ภิกฺขุ อามนฺเตสิ
อาวุโส ภิกฺขเวติ ฯ อาวุโสติ โข เต ภิกฺขุ อายสฺมโต สาริปฺุตตสฺส
ปจฺจสฺสสฺสุ ฯ อายสฺมา สาริปฺุตโต เอตทโวจ อฏฺฐิเม อาวุโส ปุคฺคลา
สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี ฯ กตเม อฏฺฐ ฯ

อิทวฺโส ภิกฺขุโน ปวิวิตฺตสฺส วิหฺรโต นิรายตฺตวฺตฺติโน อิจฺฉา
อุปฺปชฺชติ ลากาย โส อฏฺฐหฺติ ฆญฺติ วายมฺติ ลากาย ตสฺส
อฏฺฐหฺโต ฆญฺโต วายมฺโต ลากาย ลาโก นุปฺปชฺชติ โส เตน อลาเกน
โสจติ กิลมฺติ ปรีเทวฺติ อฺรตฺตาฬิ กนฺทติ สมฺโมหํ อापฺชฺชติ อัย
วฺจจตาวฺโส ภิกฺขุ อิจฺฉโน วิหฺรติ ลากาย อฏฺฐหฺติ ฆญฺติ วายมฺติ
ลากาย น จ ลาภิ โสจิจ ปรีเทวิ จ จูโต จ สทฺฐมฺมา ฯ

อิธ ปนาวฺโส ภิกฺขุโน ปวิวิตฺตสฺส วิหฺรโต นิรายตฺตวฺตฺติโน
อิจฺฉา อุปฺปชฺชติ ลากาย โส อฏฺฐหฺติ ฆญฺติ วายมฺติ ลากาย
ตสฺส อฏฺฐหฺโต ฆญฺโต วายมฺโต ลากาย ลาโก อุปฺปชฺชติ โส

เตน ลาเภณ มชฺชติ ปมชฺชติ ปมาทมาปชฺชติ อัย วุจฺจตาวุโส
ภิกฺขุ อิจฺฉโณ วิหฺรติ ลาภาย อฏฺฐหติ ฌญฺติ วายมติ ลาภาย
ลาภี จ มที จ ปมาที จ จูโต จ สทฺธมฺมา ฯ

อิธ ปนาวุโส ภิกฺขุโน ปวิวิตฺตสฺส วิหฺรโต นินฺรายตฺตวุตฺติโน
อิจฺฉา อุปฺปชฺชติ ลาภาย โส น อฏฺฐหติ น ฌญฺติ น วายมติ
ลาภาย ตสฺส อนฺนุฏฺฐหโต อฌญฺโต อวายมโต ลาภาย ลาโภ นุปฺปชฺชติ
โส เตน อลาเภณ โสจติ กิลมติ ปรีเทวติ อฺรตฺตทาฬี กนฺทติ สมฺโหมหิ
อาปชฺชติ อัย วุจฺจตาวุโส ภิกฺขุ อิจฺฉโณ วิหฺรติ ลาภาย น
อฏฺฐหติ น ฌญฺติ น วายมติ ลาภาย น จ ลาภี โสจิจ จ
ปรีเทวิจ จูโต จ สทฺธมฺมา ฯ

อิธ ปนาวุโส ภิกฺขุโน ปวิวิตฺตสฺส วิหฺรโต นินฺรายตฺตวุตฺติโน
อิจฺฉา อุปฺปชฺชติ ลาภาย โส น อฏฺฐหติ น ฌญฺติ น วายมติ
ลาภาย ตสฺส อนฺนุฏฺฐหโต อฌญฺโต อวายมโต ลาภาย ลาโภ อุปฺปชฺชติ
โส เตน ลาเภณ มชฺชติ ปมชฺชติ ปมาทมาปชฺชติ อัย วุจฺจตาวุโส
ภิกฺขุ อิจฺฉโณ วิหฺรติ ลาภาย น อฏฺฐหติ น ฌญฺติ น วายมติ
ลาภาย ลาภี จ มที จ ปมาที จ จูโต จ สทฺธมฺมา ฯ

อิธ ปนาวุโส ภิกฺขุโน ปวิวิตฺตสฺส วิหฺรโต นินฺรายตฺตวุตฺติโน
อิจฺฉา อุปฺปชฺชติ ลาภาย โส อฏฺฐหติ ฌญฺติ วายมติ ลาภาย ตสฺส
อฏฺฐหโต ฌญฺโต วายมโต ลาภาย ลาโภ นุปฺปชฺชติ โส เตน
อลาเภณ น โสจติ น กิลมติ น ปรีเทวติ น อฺรตฺตทาฬี กนฺทติ น

สมฺโมหํ อปาชฺชติ อัย วุจฺจตาฺวโส ภิกฺขุ อิจฺฉิโน วิหฺรติ ลาภาย
อฏฺฐหฺติ ฌญฺติ วายมฺติ ลาภาย น จ ลาภี น จ โสจิ น จ
ปริเทวิ อจฺจุโต จ สทฺธมฺมา ฯ

อิธ ปนาวุโส ภิกฺขุโน ปวิวิตฺตสฺส วิหฺรโต นิรายตฺตวฺตฺติโน
อิจฺฉา อูปฺปชฺชติ ลาภาย โส อฏฺฐหฺติ ฌญฺติ วายมฺติ ลาภาย ตสฺส
อฏฺฐหฺโต ฌญฺโต วายมฺโต ลาภาย ลาโภ อูปฺปชฺชติ โส เตน
ลาเภน น มชฺชติ น ปมชฺชติ น ปมาทมาปชฺชติ อัย วุจฺจตาฺวโส
ภิกฺขุ อิจฺฉิโน วิหฺรติ ลาภาย อฏฺฐหฺติ ฌญฺติ วายมฺติ ลาภาย ลาภี
จ น จ มที น จ ปมาที อจฺจุโต จ สทฺธมฺมา ฯ

อิธ ปนาวุโส ภิกฺขุโน ปวิวิตฺตสฺส วิหฺรโต นิรายตฺตวฺตฺติโน
อิจฺฉา อูปฺปชฺชติ ลาภาย โส น อฏฺฐหฺติ น ฌญฺติ น วายมฺติ
ลาภาย ตสฺส อนุฏฺฐหฺโต อฌญฺโต อวายมฺโต ลาภาย ลาโภ นูปฺปชฺชติ
โส เตน อลาเภน น โสจติ น กิลมฺติ น ปริเทวติ น อฺรตฺตافی
กนฺนฺทติ น สมฺโมหํ อปาชฺชติ อัย วุจฺจตาฺวโส ภิกฺขุ อิจฺฉิโน วิหฺรติ
ลาภาย น อฏฺฐหฺติ น ฌญฺติ น วายมฺติ ลาภาย น จ ลาภี
น จ โสจิ น จ ปริเทวิ อจฺจุโต จ สทฺธมฺมา ฯ

อิธ ปนาวุโส ภิกฺขุโน ปวิวิตฺตสฺส วิหฺรโต นิรายตฺตวฺตฺติโน
อิจฺฉา อูปฺปชฺชติ ลาภาย โส น อฏฺฐหฺติ น ฌญฺติ น วายมฺติ
ลาภาย ตสฺส อนุฏฺฐหฺโต อฌญฺโต อวายมฺโต ลาภาย ลาโภ อูปฺปชฺชติ
โส เตน ลาเภน น มชฺชติ น ปมชฺชติ น ปมาทมาปชฺชติ อัย

วฺจฺจตาวัสส อิกฺขุ อิจฺฉโณ วิหฺรติ ตาภาย น อฏฺฐหติ น ฆฏฺฐติ น วายมตี
ตาภาย ตาภี จ น จ มที น จ ปมาที อจฺจุโต จ สทฺธมฺมา ฯ
อิเม โข อาวุโส อฏฺฐ ปุคฺคตา สนฺโต สํวิชฺชมาณา โลกสุมินฺตี ฯ

[๑๗๕] ๘๕ ตฺตร โข อายสฺมา สารีปฺตุโต อิกฺขุ อามนฺเตสิ ฯเปฯ
จหาวัสส ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต อิกฺขุ อลํ อตฺตโน อลํ ปเรสํ ฯ
กตเมหิ จหิ ฯ อิธาวุโส อิกฺขุ จิปรฺปนีสฺนฺติ จ โหติ กุสเลสุ ฐมฺเมสุ
สุตฺตานญจ ฐมฺมานํ ฐารกชาติโก โหติ ฐตฺตานญจ ฐมฺมานํ อตฺถุปฺปริกฺขี ๑
โหติ อตฺถมญฺญาเย ฐมฺมมญฺญาเย ฐมฺมานุฐมฺมปฺปฏิปฺนฺโน จ
โหติ กลฺยาณวาโจ จ โหติ กลฺยาณวากุรโณ ปรียา วาจาเย
สมฺนฺนาคโต วิสุตฺตญาย อนลคพาย อตฺถสฺส วิญฺญาปนียา สนฺทสฺสโก
จ โหติ สมาทปโก สมุตฺเตชโก สมฺปหิสโก สทฺธรหฺมจาริณํ ฯ อิเมหิ โข
อาวุโส จหิ ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต อิกฺขุ อลํ อตฺตโน อลํ ปเรสํ ฯ

[๑๗๖] ๘๖ ปญฺจหาวัสส ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต อิกฺขุ อลํ อตฺตโน อลํ
ปเรสํ ฯ กตเมหิ ปญฺจหิ ฯ อิธาวุโส อิกฺขุ น เหว โข จิปรฺปนีสฺนฺติ
จ โหติ กุสเลสุ ฐมฺเมสุ สุตฺตานญจ ฐมฺมานํ ฐารกชาติโก โหติ
ฐตฺตานญจ ฐมฺมานํ อตฺถุปฺปริกฺขี โหติ อตฺถมญฺญาเย ฐมฺมมญฺญาเย
ฐมฺมานุฐมฺมปฺปฏิปฺนฺโน จ โหติ กลฺยาณวาโจ จ โหติ ฯเปฯ
สนฺทสฺสโก จ โหติ ฯเปฯ สทฺธรหฺมจาริณํ ฯ อิเมหิ โข อาวุโส
ปญฺจหิ ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต อิกฺขุ อลํ อตฺตโน อลํ ปเรสํ ฯ

[๑๗๗] ๘๗ จตฺตหาวัสส ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต อิกฺขุ อลํ อตฺตโน โน
#๑ ม. อตฺถุปฺปริกฺขิตา ฯ เอวมฺปรีปี ฯ

ปเรสฺส ฯ กตเมหิ จตุหิ ฯ อิธาวุโส ภิกขุ ขิปฺปนีสฺนฺติ จ โหติ กุสเลสุ
ชฺมเมสุ สุตานญจ ชฺมมานํ ชารกชาติโก โหติ ชฺตานญจ ชฺมมานํ
อตุฏฺฐปฺริกฺขี โหติ อตุฏฺถมญฺญาช ชฺมมมญฺญาช ชฺมมานุชฺมมปฺฏิปฺนฺโน
จ โหติ โน จ กลฺยาณวาโจ โหติ ฯเปฯ โน จ สฺนฺทสฺสโก
โหติ ฯเปฯ สพฺรหฺมจาริณํ ฯ อิเมหิ โข อวฺวโส จตุหิ ชฺมเมหิ
สมนฺนาคโต ภิกขุ อลํ อตุตฺตโน โน ปเรสฺส ฯ

[๑๗๘] ๘๘ จตุหาวิโส ชฺมเมหิ สมนฺนาคโต ภิกขุ อลํ ปเรสฺส โน
อตุตฺตโน ฯ กตเมหิ จตุหิ ฯ อิธาวุโส ภิกขุ ขิปฺปนีสฺนฺติ จ โหติ กุสเลสุ
ชฺมเมสุ สุตานญจ ชฺมมานํ ชารกชาติโก โหติ โน จ ชฺตานํ ชฺมมานํ
อตุฏฺฐปฺริกฺขี โหติ โน จ อตุฏฺถมญฺญาช ชฺมมมญฺญาช ชฺมมานุชฺมมปฺฏิปฺนฺโน
โหติ กลฺยาณวาโจ จ โหติ ฯเปฯ สฺนฺทสฺสโก จ โหติ
ฯเปฯ สพฺรหฺมจาริณํ ฯ อิเมหิ โข อวฺวโส จตุหิ ชฺมเมหิ สมนฺนาคโต
ภิกขุ อลํ ปเรสฺส โน อตุตฺตโน ฯ

[๑๗๙] ๘๙ ตีหาวิโส ชฺมเมหิ สมนฺนาคโต ภิกขุ อลํ อตุตฺตโน โน
ปเรสฺส ฯ กตเมหิ ตีหิ ฯ อิธาวุโส ภิกขุ น หเว โข ขิปฺปนีสฺนฺติ จ โหติ
กุสเลสุ ชฺมเมสุ สุตานญจ ชฺมมานํ ชารกชาติโก โหติ ชฺตานญจ
ชฺมมานํ อตุฏฺฐปฺริกฺขี โหติ อตุฏฺถมญฺญาช ชฺมมมญฺญาช ชฺมมานุชฺมมปฺฏิปฺนฺโน
จ โหติ โน จ กลฺยาณวาโจ โหติ ฯเปฯ โน จ
สฺนฺทสฺสโก โหติ ฯเปฯ สพฺรหฺมจาริณํ ฯ อิเมหิ โข อวฺวโส ตีหิ ชฺมเมหิ
สมนฺนาคโต ภิกขุ อลํ อตุตฺตโน โน ปเรสฺส ฯ

[๑๘๐] ๕๐ ตีหาวิโส ฌเมหิ สมณฺณาคโต ภิกฺขุ อลํ ปเรสํ โน
อตุตฺตโน ๑ กตเมหิ ตีหิ ๑ อีหาวิโส ภิกฺขุ น เหว โข จิปปนิสฺสฺสตี จ โหติ
กุสเลสุ ฌเมสุ สุตฺตานิ จ ฌมานํ ฌารกชาติโก โหติ โน จ ฌตานิ
ฌมานํ อตุตฺตูปริกฺขี โหติ โน จ อตุตฺตมณฺเฑน ฌมฺมมณฺเฑน
ฌมานุฌมฺมปฏิปนฺโน โหติ กลฺยาณวาจิ จ โหติ ๑เป ๑ อตุตฺตสฺส
วิญญาปฺนินิยา สนฺทสฺสโก จ โหติ ๑เป ๑ สพฺรหฺมจาริณํ ๑ อีเมหิ โข
อาวิโส ตีหิ ฌเมหิ สมณฺณาคโต ภิกฺขุ อลํ ปเรสํ โน อตุตฺตโน ๑

[๑๘๑] ๕๑ ทวีหาวิโส ฌเมหิ สมณฺณาคโต ภิกฺขุ อลํ อตุตฺตโน โน
ปเรสํ ๑ กตเมหิ ทวีหิ ๑ อีหาวิโส ภิกฺขุ น เหว โข จิปปนิสฺสฺสตี จ โหติ
กุสเลสุ ฌเมสุ สุตฺตานิ จ ฌมานํ ฌารกชาติโก โหติ ฌตานิ จ
ฌมานํ อตุตฺตูปริกฺขี โหติ อตุตฺตมณฺเฑน ฌมฺมมณฺเฑน ฌมานุฌมฺมปฏิปนฺโน
จ โหติ โน จ กลฺยาณวาจิ โหติ ๑เป ๑ โน จ
สนฺทสฺสโก โหติ ๑เป ๑ สพฺรหฺมจาริณํ ๑ อีเมหิ โข อาวิโส ทวีหิ
ฌเมหิ สมณฺณาคโต ภิกฺขุ อลํ อตุตฺตโน โน ปเรสํ ๑

[๑๘๒] ๕๒ ทวีหาวิโส ฌเมหิ สมณฺณาคโต ภิกฺขุ อลํ ปเรสํ โน
อตุตฺตโน ๑ กตเมหิ ทวีหิ ๑ อีหาวิโส ภิกฺขุ น เหว โข จิปปนิสฺสฺสตี จ โหติ
กุสเลสุ ฌเมสุ โน จ สุตฺตานิ ฌมานํ ฌารกชาติโก โหติ โน จ
ฌตานิ ฌมานํ อตุตฺตูปริกฺขี โหติ โน จ อตุตฺตมณฺเฑน ฌมฺมมณฺเฑน
ฌมานุฌมฺมปฏิปนฺโน โหติ กลฺยาณวาจิ จ โหติ กลฺยาณวาภิกรโณ
ไปริยา วาจา สมณฺณาคโต วิสฺสฏฺฐาย อนลคพาย

อตุตฺตสฺส วิญญาปณียา สนนุทฺตสโก จ โหติ สมหาปโก สมุตฺเตชโก
สมฺปหังสโก สพุทฺทมจารินี ฯ อิมหิ โข อาวุโส ทฺวิหิ ชฺมเมหิ
สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ ปเรถํ โน อตุตฺตโนติ ฯ

[๑๘๓] ๕๓ อฏฺฐิเม ภิกฺขเว ชฺมมา เสกฺขสฺส ๑ ภิกฺขุโน ปรีหานาย
สํวตฺตนฺตํ ฯ กตฺเม อฏฺฐ ฯ กมฺมารามตา ภสฺสารามตา นินฺทารามตา
สงฺกณฺณการามตา อินฺทฺริเยสฺส อคฺคตทวารตา โภชเน อมตฺตลฺลยฺตา
สํสคฺการามตา ปปลฺลจารามตา ฯ อิม โข ภิกฺขเว อฏฺฐ ชฺมมา
เสกฺขสฺส ภิกฺขุโน ปรีหานาย สํวตฺตนฺตํ ฯ

[๑๘๔] ๕๔ อฏฺฐิเม ภิกฺขเว ชฺมมา เสกฺขสฺส ภิกฺขุโน อปรีหานาย
สํวตฺตนฺตํ ฯ กตฺเม อฏฺฐ ฯ นกมฺมารามตา นภสฺสารามตา นินฺทารามตา
นสงฺกณฺณการามตา อินฺทฺริเยสฺส คฺคตฺทวารตา โภชเน มตฺตลฺลยฺตา
อํสคฺการามตา นปปลฺลจารามตา ฯ อิม โข ภิกฺขเว อฏฺฐ ชฺมมา
เสกฺขสฺส ภิกฺขุโน อปรีหานาย สํวตฺตนฺตํ ฯ

[๑๘๕] ๕๕ อฏฺฐิมานิ ภิกฺขเว กุสํสํวตฺตฺตฺตํ ฯ กตฺมานิ อฏฺฐ ฯ

อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุณา กมฺมํ กตฺตพฺพํ โหติ ตสฺส เอวํ โหติ
กมฺมํ โข เม กตฺตพฺพํ ภวิสฺสตี กมฺมํ โข ปน เม กโรนฺตสฺส กาโย
กิลฺมิสฺสตี หนฺทาทํ นปชฺชามิตฺติ โส นปชฺชตี น วิริยํ อารภตี
อปฺปตฺตสฺส ปตฺตติยา อนนฺทิตฺตสฺส อธิคฺมาย อสจฺจิกตฺตสฺส สจฺจิกิริยาย
อิทํ ภิกฺขเว ปจฺมํ กุสํสํวตฺตฺตํ ฯ

ปฺน จปรี ภิกฺขเว ภิกฺขุณา กมฺมํ กตํ โหติ ตสฺส เอวํ โหติ

#๑ ม. เสกฺขสฺส ฯ เอวมฺปรีปี ฯ

อหัง โข กम्मํ อกาสิ กम्मํ โข ปน เม กโรนุตตสฺส กาโย กิลนฺโต
หนุทาหํ นิปชฺชามิโต โส นิปชฺชติ น วิริยํ อารภติ อปฺปตฺตสฺส
ปตฺติยา อนธิกตฺสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตฺสฺส สจฺฉิกิริยาย อิทํ
ภิกฺขเว ทฺถิยํ กุสิตฺวตฺถุ ๑

ปุณ จปริ ภิกฺขเว ภิกฺขุณา มคฺโค คนฺตพฺโพ โหติ ตสฺส เอว
โหติ มคฺโค โข เม คนฺตพฺโพ ภวิสฺสติ มคฺคํ โข ปน เม
คจฺฉนฺตสฺส กาโย กิลมิสฺสติ หนุทาหํ นิปชฺชามิโต โส นิปชฺชติ
น วิริยํ อารภติ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิกตฺสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตฺสฺส
สจฺฉิกิริยาย อิทํ ภิกฺขเว ทฺถิยํ กุสิตฺวตฺถุ ๑

ปุณ จปริ ภิกฺขเว ภิกฺขุณา มคฺโค คโต โหติ ตสฺส เอว
โหติ อหัง โข มคฺคํ อคมาสิ มคฺคํ โข ปน เม คจฺฉนฺโต กาโย
กิลนฺโต หนุทาหํ นิปชฺชามิโต โส นิปชฺชติ น วิริยํ อารภติ
อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิกตฺสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตฺสฺส สจฺฉิกิริยาย
อิทํ ภิกฺขเว จตฺตถุํ กุสิตฺวตฺถุ ๑

ปุณ จปริ ภิกฺขเว ภิกฺขุ คามํ วา นิคมํ วา ปิณฺฑาย จรณฺโต
น ลภติ ลฺลขสฺส วา ปณฺธิตสฺส วา โภชนสฺส ยาวทตฺถํ ปาริปุริ
ตสฺส เอว โหติ อหัง โข คามํ วา นิคมํ วา ปิณฺฑาย จรณฺโต
นาลตฺถํ ลฺลขสฺส วา ปณฺธิตสฺส วา โภชนสฺส ยาวทตฺถํ ปาริปุริ ตสฺส
เม กาโย กิลนฺโต อกมฺมณฺโณ หนุทาหํ นิปชฺชามิโต โส นิปชฺชติ
น วิริยํ อารภติ ๑เป๑ อิทํ ภิกฺขเว ปญฺจมํ กุสิตฺวตฺถุ ๑

ปฺน จปริ ภิกฺขเว ภิกฺขุ คามํ วา นิคมํ วา ปิณฺฑาย จรฺนุโต
ลภติ ลฺลฺลสฺส วา ปณฺธิตสฺส วา โภชนสฺส ยาวทตฺถํ ปาริปุรี ตสฺส
เอวํ โหติ อหํ โข คามํ วา นิคมํ วา ปิณฺฑาย จรฺนุโต อลตฺถํ
ลฺลฺลสฺส วา ปณฺธิตสฺส วา โภชนสฺส ยาวทตฺถํ ปาริปุรี ตสฺส เม
กาโย ครุโก อกมฺมมฺลฺโย มาสาจิติ มลฺลเย หนฺนทาหํ นิปชฺชามิตี
โส นิปชฺชติ น วิริยํ อารภติ ฯเปฯ อิทํ ภิกฺขเว อฏฺฐํ กุสีตวตฺถุ

ปฺน จปริ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อุปฺปนฺโน โหติ อุปฺปมตฺตโก อาพาโช
ตสฺส เอวํ โหติ อุปฺปนฺโน โข เม อຍံ อุปฺปมตฺตโก อาพาโช อตฺถิ
กปฺโป นิปชฺชิตฺถุ หนฺนทาหํ นิปชฺชามิตี โส นิปชฺชติ น วิริยํ
อารภติ ฯเปฯ อิทํ ภิกฺขเว สตฺตมํ กุสีตวตฺถุ ฯ

ปฺน จปริ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กิลานา วุฏฺฐิโต โหติ อจิรวุฏฺฐิโต
เคลตฺถวา ตสฺส เอวํ โหติ อหํ โข กิลานา วุฏฺฐิโต อจิรวุฏฺฐิโต
เคลตฺถวา ตสฺส เม กาโย ทุพฺพโล อกมฺมมฺลฺโย หนฺนทาหํ นิปชฺชามิตี
โส นิปชฺชติ น วิริยํ อารภติ อุปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนนฺทิตสฺส
อธฺคมาย อสจฺฉนิกตสฺส สจฺฉนิกิริยาย อิทํ ภิกฺขเว อฏฺฐมํ
กุสีตวตฺถุ ฯ อิมานิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐ กุสีตวตฺถุณิตี ฯ

[๑๘๖] ๘๖ อฏฺฐิมานิ ภิกฺขเว อารพฺภวตฺถุณิ ฯ กตฺมานิ อฏฺฐ ฯ
อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุณา กมฺมํ กตฺตพฺพํ โหติ ตสฺส เอวํ โหติ
กมฺมํ โข เม กตฺตพฺพํ ภวิสฺสติ กมฺมํ โข ปน เม กโรนฺเตน ๑ น
สุกริ พุทฺธานํ สาสนํ มนสิกาตุํ หนฺนทาหํ ปฏฺฐิกฺจฺเจว วิริยํ อารภามิ
#๑ ม. กมฺมํ โข มยา กโรนฺเตน ฯ

อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิคตฺสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตฺสฺส สจฺฉิกิริยาชาติ
โส วิริย อารภติ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิคตฺสฺส อธิคมาย
อสจฺฉิกตฺสฺส สจฺฉิกิริยาช อิทํ ภิกฺขเว ปจฺม อารพฺภวตฺถุ ฯ

ปุณ จปริ ภิกฺขเว ภิกฺขุณา กมฺมํ กตฺ โหติ ตสฺส เอวํ โหติ
อหิ โข กมฺมํ อกาสิ กมฺมํ โข ปนาหิ กโรนฺโต นาสกฺขิ พุทฺธานํ
สาสนํ มนสิกาตุํ หนฺทาหิ วิริย อารภามิ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา
อนธิคตฺสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตฺสฺส สจฺฉิกิริยาชาติ โส วิริย อารภติ
ฯเปฯ อิทํ ภิกฺขเว ทฺติย อารพฺภวตฺถุ ฯ

ปุณ จปริ ภิกฺขเว ภิกฺขุณา มคฺโค คนฺตพฺโพ โหติ ตสฺส เอวํ
โหติ มคฺโค โข เม คนฺตพฺโพ ภวิสฺสติ มคฺคิ โข ปน เม
กจฺฉนฺเตน น สฺกฺริ พุทฺธานํ สาสนํ มนสิกาตุํ หนฺทาหิ วิริย อารภามิ
ฯเปฯ อิทํ ภิกฺขเว ตฺติย อารพฺภวตฺถุ ฯ

ปุณ จปริ ภิกฺขเว ภิกฺขุณา มคฺโค กโต โหติ ตสฺส เอวํ
โหติ อหิ โข มคฺคิ อคมาสิ มคฺคิ โข ปนาหิ กจฺฉนฺโต นาสกฺขิ
พุทฺธานํ สาสนํ มนสิกาตุํ หนฺทาหิ วิริย อารภามิ ฯเปฯ อิทํ ภิกฺขเว
จตุตฺถ อารพฺภวตฺถุ ฯ

ปุณ จปริ ภิกฺขเว ภิกฺขุ คามํ วา นิคมํ วา ปิณฺฑาย จรฺนฺโต
น ลภติ ลฺลขสฺส วา ปณฺธิตฺสฺส วา โภชนสฺส ยาวตฺถุํ ปาริปุริ
ตสฺส เอวํ โหติ อหิ โข คามํ วา นิคมํ วา ปิณฺฑาย จรฺนฺโต
นาลตฺถุํ ลฺลขสฺส วา ปณฺธิตฺสฺส วา โภชนสฺส ยาวตฺถุํ ปาริปุริ ตสฺส

เม กาโย ลหุโก กมฺมณฺโณ หนฺนทาหิ วิริยํ อารภามิ ฯเปฯ อิํ
ภิกฺขเว ปณฺจมํ อารพฺภวตฺถุ ฯ

ปุณ จปรี ภิกฺขเว ภิกฺขุ คามํ วา นิคมํ วา ปิณฺฑทาย จรณฺโต
ลภติ ลฺลขสฺส วา ปณฺฑิตสฺส วา โภชนสฺส ยาวทตฺถํ ปารีปฺปรี ตสฺส
เอวํ โหติ อหํ โข คามํ วา นิคมํ วา ปิณฺฑทาย จรณฺโต อลตฺถํ
ลฺลขสฺส วา ปณฺฑิตสฺส วา โภชนสฺส ยาวทตฺถํ ปารีปฺปรี ตสฺส เม
กาโย ลหุโก กมฺมณฺโณ หนฺนทาหิ วิริยํ อารภามิ ฯเปฯ อิํ
ภิกฺขเว ฉฏฺฐํ อารพฺภวตฺถุ ฯ

ปุณ จปรี ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อุปฺปนฺโน โหติ อปฺปมตฺตโก
อาพาโห ตสฺส เอวํ โหติ อุปฺปนฺโน โข เม อยํ อปฺปมตฺตโก
อาพาโห จานํ โข ปเนตํ วิชฺชติ ยํ เม อาพาโห ปวทฺเตยฺย หนฺนทาหิ
ปฏิกฺกเจว วิริยํ อารภามิ ฯเปฯ อิํ ภิกฺขเว สตฺตมํ อารพฺภวตฺถุ ฯ

ปุณ จปรี ภิกฺขเว ภิกฺขุ คิลานา วุฏฺฐิตโ หติ อจิริวุฏฺฐิตโ
เคลณฺณา ตสฺส เอวํ โหติ อหํ โข คิลานา วุฏฺฐิตโ อจิริวุฏฺฐิตโ
เคลณฺณา จานํ โข ปเนตํ วิชฺชติ ยํ เม อาพาโห ปจฺจุทาวตฺเตยฺย
หนฺนทาหิ ปฏิกฺกเจว วิริยํ อารภามิ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา
อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส สจฺฉิกิริยาธาติ โส วิริยํ อารภติ
อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส สจฺฉิกิริยา
อิํ ภิกฺขเว อฏฺฐมํ อารพฺภวตฺถุ ฯ อิมานิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐ
อารพฺภวตฺถุณฺตี ฯ

ยมกฺวคฺโค ตติโย ฯ

ตสุตฺถทานํ

เทว ๑ ปฏิปทา อปเร อจฺฉา ลจฺฉา ปรีหานํ

กุสีตํ อารพฺภวตฺถุนีติ ฯ

สตฺวคฺโค จตฺตโก

[๑๘๘] ๕๗ สติสมฺปชฌเณ ภิกฺขเว อสตี สติสมฺปชฌณวิปฺนฺนสฺส
 หตฺถปฺนิสํ โหตี หิโรตฺตปฺปํ หิโรตฺตปฺเป อสตี หิโรตฺตปฺปวิปฺนฺนสฺส
 หตฺถปฺนิโส โหตี อินฺทฺริยสํวโร อินฺทฺริยสํวเร อสตี อินฺทฺริยสํวรวิปฺนฺนสฺส
 หตฺถปฺนิสํ โหตี สีลํ สีเล อสตี สีลวิปฺนฺนสฺส หตฺถปฺนิโส
 โหตี สมฺมาสมาธิ สมฺมาสมาธิมฺหิ อสตี สมฺมาสมาธิวิปฺนฺนสฺส หตฺถปฺนิสํ
 โหตี ยถาภูตฌานทสฺสนํ ยถาภูตฌานทสฺสเน อสตี ยถาภูตฌานทสฺสนวิปฺนฺนสฺส
 หตฺถปฺนิโส โหตี นิพฺพิทาวิราโค นิพฺพิทาวิราเค อสตี
 นิพฺพิทาวิราควิปฺนฺนสฺส หตฺถปฺนิสํ โหตี วิมุตฺติฌานทสฺสนํ เสยฺยถาปี
 ภิกฺขเว รุกฺโข สาขาปฺลาสวิปฺนฺโน ตสฺส ปปฺภิกฺกาปี น ปารีปุรี คจฺฉติ
 ตโจปี เฝคฺคฺปิ สาโรปี น ปารีปุรี คจฺฉติ เอวเมว โข ภิกฺขเว
 สติสมฺปชฌเณ อสตี สติสมฺปชฌณวิปฺนฺนสฺส หตฺถปฺนิสํ โหตี หิโรตฺตปฺปํ
 หิโรตฺตปฺเป อสตี หิโรตฺตปฺปวิปฺนฺนสฺส หตฺถปฺนิสํ โหตี ฯเปฯ วิมุตฺติฌานทสฺสนํ ฯ
 สติสมฺปชฌเณ ภิกฺขเว สตี สติสมฺปชฌณสมฺปนฺนสฺส
 อุปฺนิสสมฺปนฺนํ โหตี หิโรตฺตปฺปํ หิโรตฺตปฺเป สตี หิโรตฺตปฺปสมฺปนฺนสฺส
 อุปฺนิสสมฺปนฺโน โหตี อินฺทฺริยสํวโร อินฺทฺริยสํวเร สตี อินฺทฺริยสํวรสมฺปนฺนสฺส
 #๑ ม. เทว สทฺธา เทว มรณสฺสตี เทว สมฺปทา อถาปเร
 # อิจฺฉา อลํ ปรีหานํ กุสีตารพฺภวตฺถุนีติ ฯ

อุปนิสสมุปนุโน โหติ สील สील สติ สीलสมุปนุสนุส
 อุปนิสสมุปนุโน โหติ สมมาสมาธิ สมมาสมาธิมุหิ สติ สมมาสมาธิสมุปนุสนุส
 อุปนิสสมุปนุโน โหติ ยถาภูตฉาณทสุสนิ ยถาภูตฉาณทสุสเน
 สติ ยถาภูตฉาณทสุสนสมุปนุสนุส อุปนิสสมุปนุโน โหติ
 นิพพิทาวีราโค นิพพิทาวีราเค สติ นิพพิทาวีราคสมุปนุสนุส อุปนิสสมุปนุโน
 โหติ วิมุตติฉาณทสุสนิ เสยฺยธาปี ภิกขเว รุกโข สาขาปลาตสมุปนุโน
 ตสุส ปปฏิกาปี ปารีปุรี กจฺจติ ตโจปี เผคฺคูปิ
 ตาโรปี ปารีปุรี กจฺจติ เอวมเว โข ภิกขเว สติสมุปนุสนุส สติ
 สติสมุปนุสนุส อุปนิสสมุปนุโน โหติ หิโรตฺตปปี หิโรตฺตปเป
 สติ หิโรตฺตปสมุปนุสนุส อุปนิสสมุปนุโน โหติ ฯเปฯ วิมุตติฉาณทสุสนุติ ฯ

[๑๘๘] ๕๘ อถ โข อายสฺมา ปุณฺณิโย เยน ภควาเตนุสสงฺกมิ
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ เอกมนฺตํ
 นิสินฺโน โข อายสฺมา ปุณฺณิโย ภควนฺตํ เอตทโวจ โโก นุ โข
 ภนฺเต เหตุ โโก ปจฺจโย เยน อปฺเปกทา ตถาคคฺติ ชมฺมเทสฺนา
 ปฏฺิภาติ อปฺเปกทา น ปฏฺิภาตฺติ ฯ สทฺุโร [๑] ปุณฺณิย ภิกขุ โหติ
 โน อุปสงฺกมิตา ๒ เนว ตาว ๓ ตถาคคฺติ ชมฺมเทสฺนา ปฏฺิภาติ ยโต จ
 โข ปุณฺณิย ภิกขุ สทฺุโร จ โหติ อุปสงฺกมิตา จ เอวํ ตถาคคฺติ
 ชมฺมเทสฺนา ปฏฺิภาติ สทฺุโร จ ปุณฺณิย ภิกขุ โหติ อุปสงฺกมิตา
 จ โน ปยฺริปาสิตา ฯเปฯ ปยฺริปาสิตา จ โน ปรีปุจฺจิตา
 #๑ ม. จ ฯ ๒ ม. อุปสงฺกมิตา ฯ ๓ ม. ตาวสทฺุโท นตฺถิ ฯ

ปริปุจฺฉิตา จ โน โอิหิตโสโต ฌมฺมํ สุณฺณาติ โอิหิตโสโต จ ฌมฺมํ
สุณฺณาติ โน สุตฺวา ชาเรติ สุตฺวา จ ฌมฺมํ ชาเรติ โน ฌตฺตานญจ
ฌมฺมานํ อตฺถํ อุปปริกฺขติ ฌตฺตานญจ ฌมฺมานํ อตฺถํ อุปปริกฺขติ
โน อตฺถมญฺญา ย ฌมฺมมญฺญา ย ฌมฺมานุฌมฺมปฏิปนฺโน โหติ
เนว ตาว ตถาคตฺ ฌมฺมเทสฺนา ปฏิภาติ ยโต จ โข ปุณฺณิย ภิกฺขุ
สทฺโธ จ โหติ อุปสงฺกมิตา จ ปยิริปาตีตา จ ปริปุจฺฉิตา จ โอิหิตโสโต
จ ฌมฺมํ สุณฺณาติ สุตฺวา จ ฌมฺมํ ชาเรติ ฌตฺตานญจ ฌมฺมานํ
อตฺถํ อุปปริกฺขติ อตฺถมญฺญา ย ฌมฺมมญฺญา ย ฌมฺมานุฌมฺมปฏิปนฺโน
จ โหติ เอวํ ตถาคตฺ ฌมฺมเทสฺนา ปฏิภาติ ฯ อิมฺหิ โข
ปุณฺณิย ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต เอกนฺตปฏิภาณํ ๑ ตถาคตฺ ฌมฺมเทสฺนา
โหตีตีติ ฯ-

[๑๘๕] ๕๕ สเจ ภิกฺขเว อญฺจติตฺถิยา ปริพฺพาชกา เอวํ
ปุจฺเจยฺยํ กิम्มุลกา อาวุโส สพฺเพ ฌมฺมา กิสมฺภวา สพฺเพ ฌมฺมา
กิสมฺภยา สพฺเพ ฌมฺมา กิสฺโมสรณา สพฺเพ ฌมฺมา กิปฺมุขา
สพฺเพ ฌมฺมา กิอาธิปเตยฺยา สพฺเพ ฌมฺมา กิอุตฺตรา สพฺเพ
ฌมฺมา กิสารา สพฺเพ ฌมฺมาติ เอวํ ปุณฺณฺจา ตฺมุหฺ ภิกฺขเว
เตสํ อญฺจติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ กิณฺติ พุยากระยฺยาถาติ ฯ ภควํมุลกา
โน ภนฺเต ฌมฺมา ภควเนตฺติกา ภควปฏิสรณา สาธุ ภนฺเต
ภควนฺตฺเตยฺว ปฏิภาตฺ อตฺสสฺ ภาสีตฺสสฺ อตฺถโต ภควโต สุตฺวา ภิกฺขุ
ชาเรตฺสฺนฺตีติ ฯ เตนฺหิ ภิกฺขเว [๒] สุณฺณถ สาธุกํ มนสิกรฺโรถ
#๑ ม. สมฺนฺนาคตา เอกนฺตปฏิภานา ฯ ๒ ม. เทเสตฺสฺสามิ ตํ ฯ

ภาสิสฺสามีติ ฯ เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจุสฺสโสสุํ ฯ
ภควา เอตทวโจ สเจ ภิกฺขเว อณฺฺณตฺตฺถิยา ปรีพฺพาชกา เอวํ
ปฺจุเจยฺยํ กีมฺลกา อวฺุโส สพฺเพ ชมฺมา กีสฺมฺภาว สพฺเพ ชมฺมา
กีสฺมฺทยา สพฺเพ ชมฺมา กีสฺโมสรณา สพฺเพ ชมฺมา กีสฺมฺชา สพฺเพ
ชมฺมา กีสฺมาธิปเตยฺยา สพฺเพ ชมฺมา กีสฺมฺตฺตรา สพฺเพ ชมฺมา
กีสฺมาธา สพฺเพ ชมฺมาติ เอวํ ปฺกฺกฺชา ตฺเมห ภิกฺขเว เตสํ
อณฺฺณตฺตฺถิยานํ ปรีพฺพาชกานํ เอวํ พฺยากรเยยฺยาถ ฉนฺนทฺมฺลกา อวฺุโส
สพฺเพ ชมฺมา มนฺตีการสฺมฺภาว สพฺเพ ชมฺมา ผสฺสสฺมฺทยา สพฺเพ
ชมฺมา เวทนาสโมสรณา สพฺเพ ชมฺมา สฺมาธิปฺปฺมุชา สพฺเพ ชมฺมา
สตาธิปเตยฺยา สพฺเพ ชมฺมา ปณฺฺณตฺตรา สพฺเพ ชมฺมา วิมฺุตฺติสฺมาธา
สพฺเพ ชมฺมาติ เอวํ ปฺกฺกฺชา ตฺเมห ภิกฺขเว เตสํ อณฺฺณตฺตฺถิยานํ
ปรีพฺพาชกานํ เอวํ พฺยากรเยยฺยาถาติ ฯ

[๑๕๐] ๑๐๐ อฏฺฐทฺธิ ภิกฺขเว องฺเคทฺธิ สมนฺนาคโต มหาโจโร จิปปํ
ปรียาปชฺชติ น จิรฏฺฐติโก โหติ ฯ กตเมหิ อฏฺฐทฺธิ ฯ อปฺปฺหรนฺตสฺส
ปฺหรติ อนวเสสํ อาทียติ อิตฺถิ หรติ กุมาริ ทฺุเสติ ปพฺพชฺติ
วิลฺุมนฺฺปติ ราชโกสํ วิลฺุมนฺฺปติ อจฺจาสนฺเน กมฺมํ กโรติ น จ
นิชานกฺุสโล โหติ ฯ อิเมหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐทฺธิ สมนฺนาคโต
มหาโจโร จิปปํ ปรียาปชฺชติ น จิรฏฺฐติโก โหติ ฯ

[๑๕๑] ๑๐๑ อฏฺฐทฺธิ ภิกฺขเว องฺเคทฺธิ สมนฺนาคโต มหาโจโร น จิปปํ
ปรียาปชฺชติ จิรฏฺฐติโก โหติ ฯ กตเมหิ อฏฺฐทฺธิ ฯ น อปฺปฺหรนฺตสฺส

ปฺหฺรติ น อนฺวเสสฺส อาทิยติ น อิตฺถิ หฺรติ น กุมาริ ทฺวเสติ น
ปพฺพชิตฺติ วิลุมฺปติ น ราชโกสฺส วิลุมฺปติ น อจฺจาสนฺเน กมฺมํ กโรติ
นิชานกฺุสโล จ โหติ ฯ อิเมหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหฺงฺเคหิ สมนฺนาคโต
มหาโจโร น จิปรูปิ ปฺริยาปชฺชติ จิรภูจฺติโก โหตีติ ฯ

[๑๕๒] ๑๐๒ สมฺณติ ภิกฺขเว ตถาคตฺสเสตฺถ อธิวณฺโณ อรหโต
สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส พฺราหฺมณฺโณติ ภิกฺขเว ตถาคตฺสเสตฺถ อธิวณฺโณ อรหโต
สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส เวทคฺคฺติ ภิกฺขเว ตถาคตฺสเสตฺถ อธิวณฺโณ อรหโต
สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ภิสกฺโกติ ภิกฺขเว ตถาคตฺสเสตฺถ อธิวณฺโณ อรหโต
สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส นิมฺมโลติ ภิกฺขเว ตถาคตฺสเสตฺถ อธิวณฺโณ อรหโต
สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส วิมโลติ ภิกฺขเว ตถาคตฺสเสตฺถ อธิวณฺโณ อรหโต
สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฃาณิตี ภิกฺขเว ตถาคตฺสเสตฺถ อธิวณฺโณ อรหโต
สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส วิมฺุตโตติ ภิกฺขเว ตถาคตฺสเสตฺถ อธิวณฺโณ อรหโต
สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสาตี ฯ

ยํ สมณฺเณน กตฺตพฺพํ พฺราหฺมณฺเณน วุสฺสิมตา

ยํ เวทคฺคฺนา ปตฺตพฺพํ ภิสกฺเกน อนฺุตฺตรํ

ยํ นิมฺมเลน ปตฺตพฺพํ วิมเลน วุสฺสิมตา ๑

ยํ ฃาณินา จ ปตฺตพฺพํ วิมฺุตเตน อนฺุตฺตรํ

โสหํ วิชิตฺสฺงฺคาโม มฺุตโต โมเจมิ พฺนฺธนา

นาโคมฺหิ ปฺรมทฺทฺนฺโต อเสกฺโข ปฺรินิพฺพุโตติ ฯ

[๑๕๓] ๑๐๓ เอกํ สมฺยํ ภควา โกสมฺพีสฺสุ ๒ จาริกํ จรฺมาโน มหตา

#๑ ม. สฺจิมตา ฯ ๒ ม. ยฺ. โกสฺเสสฺสุ ฯ

ภิกขุสงฆเมณ สทุธิเณ อิจฺฉานงฺคณํ นาม โภสฺถานํ พุราหุณฺณคาโม
ตทวสฺริ ตตฺร สฺถํ ภควา อิจฺฉานงฺคเล วิหฺรติ อิจฺฉานงฺคลวณฺณเต ๑

อสุโสสุ โข อิจฺฉานงฺคลกา พุราหุณฺณคหฺปติกา สมโณ
ขลุ โภ โคตโม สกฺยปฺตฺโต สกฺยกุลา ปพฺพชฺชิตฺโต อิจฺฉานงฺคณํ อนุปฺตฺโต
อิจฺฉานงฺคเล วิหฺรติ อิจฺฉานงฺคลวณฺณเต ตํ โข ปน ภวนฺตํ
โคตมํ เอวํกฺลยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคโต อิติปิ โส ภควา อรหํ
สมฺมาสมฺพุทฺโธ ๑เปฯ สาธุ โข ปน ตถารูปํ อรหตํ ทสฺสนํ
โหตีติ อถ โข อิจฺฉานงฺคลกา พุราหุณฺณคหฺปติกา ตสฺสา รตฺติยา
อจฺเจเนน ปหฺรุตํ ขาพฺนียํ โภชฺนียํ อาทาย เชน อิจฺฉานงฺคลวณฺณโ
เตนุสสงฺกมฺมึสุ อุปสงฺกมิตฺวา พหิทฺวารโกฏฺฐเก อฏฺฐิสฺสุ อจฺจาสทฺทา
มหาสทฺทา ๑

เตน โข ปน สมเชน อายสฺมา นาคิโต ภควโต อฏฺฐจาโก
โหติ ๑ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ นาคิตํ อามนฺเตสิ เก ปน เต
นาคิต อจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา เกวฏฺฐา มณฺเฒ มจฺฉํ วิโลเปนฺตีติ ๑ ๑
เอเต ภนฺเต อิจฺฉานงฺคลกา พุราหุณฺณคหฺปติกา ปหฺรุตํ ขาพฺนียํ
โภชฺนียํ อาทาย พหิทฺวารโกฏฺฐเก จิตา ภควนฺตญฺเจว อุตฺทิสฺส
ภิกขุสงฺฆญฺจาติ ๑ มา ๒ ตฺวํ นาคิต ยเสน สมากม ๑ มา จ มยา
ยโส โย โข นาคิต น ยิมสฺส เนกฺขมฺมสุขสฺส ปวิเวกฺสุขสฺส อุปสมฺมสุขสฺส
สมฺโพทฺสุขสฺส นิกามลาภี อสฺส อภิจฺฉลาภี อภิสฺริลาภี ยสฺสาหํ
เนกฺขมฺมสุขสฺส ๑เปฯ นิกามลาภี อสฺส ๔ อภิจฺฉลาภี อภิสฺริลาภี
#๑ ม. มจฺฉวิโลเปติ ๑ ๒ ม. มาหํ ๑ ๓ ม. สมากม ๑ ๔ ม. อัย ปาโจ นตฺถิ ๑
#เอวมฺปริปี ๑

โส ตัม มิวุหสุขัม มิวุทสุขัม ลากสกุการสิโลกสุขัม สาทิเยยุยาดิ ฯ
อริวาเสตุ ทานิ ภนฺเต ภควา อริวาเสตุ สุกโต อริวาสนกาโลทานิ
ภนฺเต ภควโต เยน เยนปี ทานิ ภนฺเต ภควา คมิสฺสตีตฺตุนินฺนา จ ๑
ภวิสฺสนฺติ พุราหุมนคหปติกา เนคมา เจว ชานปทา จ เสยฺยถาปี
ภนฺเต อุลลหฺสูตีตเก เทเว วสุสฺสเนตฺเต ยถานินฺนํ อุตฺกานิ ปวตฺตุนฺติ
เอวเมว โข ภนฺเต เยน เยนปี ทานิ ภควา คมิสฺสตีตฺตุนินฺนา จ ๑
ภวิสฺสนฺติ พุราหุมนคหปติกา เนคมา เจว ชานปทา จ ตัม กิสฺส
เหตุ ตถา หิ ภนฺเต ภควโต สีลปญฺญาณนฺติ มา ๒ ตฺวํ นาคิต
ยเสน สมามม ๑ มา จ มยา ยโส โย โข นาคิต น อิมสฺส เนกขมฺมสุขสฺส
ฯเปฯ นิกามลาภี อสฺส ฯเปฯ ยสฺสาหํ เนกขมฺมสุขสฺส
ฯเปฯ สมุโพทฺสสุขสฺส นิกามลาภี อสฺสํ ฯเปฯ โส ตัม มิวุหสุขัม
มิวุทสุขัม ลากสกุการสิโลกสุขัม สาทิเยยุย ฯ เทวตาปี โข นาคิต
เอกจจา นอิมสฺส เนกขมฺมสุขสฺส ฯเปฯ นิกามลาภินิโย อสฺส
อกิจฺจลาภินิโย อกสิรลาภินิโย ยสฺสาหํ เนกขมฺมสุขสฺส ฯเปฯ
นิกามลาภี อสฺสํ อกิจฺจลาภี อกสิรลาภี ตุมฺหากมฺปิ โข นาคิต สํคมฺมถ
สมามมฺม สงฺกณฺนิกวินฺหาริ อญฺญุตฺตานิ วิหฺรตฺติ เอวํ โหติ นห นฺนเม
อายสฺมนฺโต อิมสฺส เนกขมฺมสุขสฺส ฯเปฯ นิกามลาภินอ อสฺส
อกิจฺจลาภินอ อกสิรลาภินอ ยสฺสาหํ เนกขมฺมสุขสฺส ฯเปฯ
นิกามลาภี อสฺสํ อกิจฺจลาภี อกสิรลาภี ตถา หิ ปนเม อายสฺมนฺโต
สํคมฺม สมามมฺม สงฺกณฺนิกวินฺหาริ อญฺญุตฺตา วิหฺรนฺติ ฯ

#๑ ม. - ๑ ฯ ๒ ม. มาหิ ฯ ๓ ม. สมามม ฯ

อิฐาหิ นาคิต ภิกขุ ปสฺสามิ อญฺญมณฺณํ อญฺฺคฺลปิฎฺทเกณ ๑
สฺลชคฺขมฺนเต สํกัปปนฺเต ตสฺส มยฺหิ นาคิต เอวํ โหติ นห นฺนเม
อายสฺมฺนโต อิมสฺส เนกขมฺมสฺขสฺส ฯเปฯ นิกามลาภิโน อสฺสุ
อภิจฺฉลาภิโน อภิสฺริลาภิโน ยสฺสาหิ เนกขมฺมสฺขสฺส ฯเปฯ
นิกามลาภิ อสฺสุ ฯเปฯ ตถา หิ ปนเม อายสฺมฺนโต อญฺญมณฺณํ
อญฺฺคฺลปิฎฺทเกณ ๑ สฺลชคฺขมฺนติ สํกัปปนฺติ ฯ

อิฐ ปนาหิ นาคิต ภิกขุ ปสฺสามิ ยาวตตฺถํ อุตฺราวเททกํ
ภุญฺชิตฺวา เสยฺยสฺสุํ ปสฺสสฺสุํ มิทฺฐสฺสุํ อนุยฺยตฺเต วิหรนฺเต ตสฺส มยฺหิ นาคิต
เอวํ โหติ นห นฺนเม อายสฺมฺนโต อิมสฺส เนกขมฺมสฺขสฺส ฯเปฯ
นิกามลาภิโน อสฺสุ อภิจฺฉลาภิโน อภิสฺริลาภิโน ยสฺสาหิ
เนกขมฺมสฺขสฺส ฯเปฯ นิกามลาภิ อสฺสุ ฯเปฯ ตถา หิ
ปนเม อายสฺมฺนโต ยาวตตฺถํ อุตฺราวเททกํ ภุญฺชิตฺวา เสยฺยสฺสุํ ปสฺสสฺสุํ
มิทฺฐสฺสุํ อนุยฺยตฺตา วิหรนฺติ ฯ

อิฐาหิ นาคิต ภิกขุ ปสฺสามิ คามนฺตวิหาเร ๒ สฺมาหิตํ นิสินฺนํ
ตสฺส มยฺหิ นาคิต เอวํ โหติ อิทานิ อิมํ อายสฺมฺนตํ อารามิโก
วา อุปฏฺฐหิสฺสตี สมนฺนุเทโส วา ตํ ตมฺหา สฺมาธิมฺหา
คมิสฺสตีติ เตนาหิ นาคิต ตสฺส ภิกขุโน น อตฺตมโน โหมิ
คามนฺตวิหาเรณ ฯ

อิฐ ปนาหิ นาคิต ภิกขุ ปสฺสามิ อรณฺเณ จปฺลาชฺมานํ
นิสินฺนํ ตสฺส มยฺหิ นาคิต เอวํ โหติ อิทานิ อยมายสฺมา
อิมํ นิตฺทาภิลมถํ ปฏฺฐิวินฺเตตฺวา อรณฺณสฺลยฺณเยว มนสิกริสฺสตี
#๑ สี่. ย. อญฺฺคฺลปิฎฺทเกหิ ฯ ๒ ม. คามนฺตวิหารี ฯ

เอตฺตกนฺตี เตนาหํ นาคิตฺตํ ตสฺส ภิกฺขุโน อตฺตมโน โหมิ
อรณฺณวิหาเรณ ฯ

อิธ ปนาหํ นาคิตฺตํ ภิกฺขุํ ปสฺสามิ อารณฺณกํ อरणฺเณ
อสมาทิตํ นิสินฺนํ ตสฺส มยฺหํ นาคิตฺตํ เอวํ โหติ อิทานิ
ออยมายสุมา อสมาทิตํ วา จิตฺตํ สมหาทหิสฺสตีติ สมหาทิตํ วา จิตฺตํ
อนุรุกฺขิสฺสตีติ เตนาหํ นาคิตฺตํ ตสฺส ภิกฺขุโน อตฺตมโน โหมิ อरणฺณวิหาเรณ ฯ

อิธ ปนาหํ นาคิตฺตํ ภิกฺขุํ ปสฺสามิ อารณฺณกํ อरणฺเณ สมหาทิตํ
นิสินฺนํ ตสฺส มยฺหํ นาคิตฺตํ เอวํ โหติ อิทานิ ออยมายสุมา
อวิมุตฺตํ วา จิตฺตํ วิมุจฺจิสฺสตีติ วิมุจฺจิตํ วา จิตฺตํ อนุรุกฺขิสฺสตีติ เตนาหํ
นาคิตฺตํ ตสฺส ภิกฺขุโน อตฺตมโน โหมิ อरणฺณวิหาเรณ ฯ

อิธ ปนาหํ นาคิตฺตํ ภิกฺขุํ ปสฺสามิ คามนฺตวิหารี ลากิ
จิวรปิตฺตปาตเสนาสนคิลานปจฺจยภสฺสชฺชปริกฺขารานํ ฯ โส ตํ
ลาภสฺสการสิโลกิํ นิกฺกามยมาโน ริญฺจติ ปฏฺฐิสฺสฺถานํ ริญฺจติ
อรณฺณวนปตฺถานิ ปนฺตานิ เสนาสนานิ คามนิกมราชธานี โอสริตฺวา
วาสํ กปฺเปติ ฯ เตนาหํ นาคิตฺตํ ตสฺส ภิกฺขุโน น อตฺตมโน โหมิ
คามนฺตวิหาเรณ ฯ

อิธ ปนาหํ นาคิตฺตํ ภิกฺขุํ ปสฺสามิ อารณฺณกํ ลากิ
จิวรปิตฺตปาตเสนาสนคิลานปจฺจยภสฺสชฺชปริกฺขารานํ ฯ โส ตํ
ลาภสฺสการสิโลกิํ ปฏฺฐิปณาเมตฺวา น ริญฺจติ ปฏฺฐิสฺสฺถานํ
น ริญฺจติ อरणฺณวนปตฺถานิ ปนฺตานิ เสนาสนานิ ฯ เตนาหํ
นาคิตฺตํ ตสฺส ภิกฺขุโน อตฺตมโน โหมิ อरणฺณวิหาเรณ ฯ

ยสุมาหิ นาคิต สมเย อทฺธานมคฺคปฏิปนฺโน น กิณฺจ
ปสฺสामी ปุโรโต วา ปจฺจโต วา ผาสฺส เม นาคิต ตสฺมี สมเย
โหติ อนุตฺมโส อจฺจารปสฺสาวกมฺมสฺสาคี ฯ

[๑๕๔] ๑๐๔ อฏฺฐหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมฺนฺนาคตฺสฺส อฺปาสกตฺส
อากฺขมาโน สงฺโฆ ปตฺตํ นิกฺกฺขชฺชเยยฺ ฯ กตฺเมหิ อฏฺฐหิ ฯ ภิกฺขุณฺ
อลาภาย ปฺริสทฺกตฺติ ภิกฺขุณฺ อนตฺถาย ปฺริสทฺกตฺติ ภิกฺขุณฺ อนาวาสา
ปฺริสทฺกตฺติ ภิกฺขุ อกฺโกสฺติ ปฺริภาสฺติ ภิกฺขุ ภิกฺขุหิ วิภะเทติ ๑ พุทฺธสฺส
อวณฺณํ ภาสฺติ ชฺมมสฺส อวณฺณํ ภาสฺติ สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสฺติ ฯ
อิมะหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหฺงเคหิ สมฺนฺนาคตฺสฺส อฺปาสกตฺส อากฺขมาโน
สงฺโฆ ปตฺตํ นิกฺกฺขชฺชเยยฺ ฯ

[๑๕๕] ๑๐๕ อฏฺฐหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมฺนฺนาคตฺสฺส อฺปาสกตฺส
อากฺขมาโน สงฺโฆ ปตฺตํ อุกฺกชฺชเยยฺ ฯ กตฺเมหิ อฏฺฐหิ ฯ น ภิกฺขุณฺ
อลาภาย ปฺริสทฺกตฺติ น ภิกฺขุณฺ อนตฺถาย ปฺริสทฺกตฺติ น ภิกฺขุณฺ อนาวาสา ๒
ปฺริสทฺกตฺติ น ภิกฺขุ อกฺโกสฺติ ปฺริภาสฺติ น ภิกฺขุ ภิกฺขุหิ วิภะเทติ ๑
พุทฺธสฺส วณฺณํ ภาสฺติ ชฺมมสฺส วณฺณํ ภาสฺติ สงฺฆสฺส วณฺณํ
ภาสฺติ ฯ อิมะหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหฺงเคหิ สมฺนฺนาคตฺสฺส อฺปาสกตฺส
อากฺขมาโน สงฺโฆ ปตฺตํ อุกฺกชฺชเยยฺยาคี ฯ

[๑๕๖] ๑๐๖ อฏฺฐหิ ภิกฺขเว ชฺมมเมหิ สมฺนฺนาคตฺสฺส ภิกฺขุโน
อากฺขมานา อฺปาสกา อปฺปสาทํ ปเวทฺเยยฺยํ ฯ กตฺเมหิ อฏฺฐหิ ฯ
คิหิณฺ อลาภาย ปฺริสทฺกตฺติ คิหิณฺ อนตฺถาย ปฺริสทฺกตฺติ คิหิ อกฺโกสฺติ
ปฺริภาสฺติ คิหิ คิหิหิ วิภะเทติ พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสฺติ ชฺมมสฺส
อวณฺณํ ภาสฺติ สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสฺติ อโศจเร จ นํ ๔ ปสฺสนฺติ ฯ
#๑-๓ ม. เกเทติ ฯ เอวมฺปริปี ฯ ๒ ม. อวาสา ฯ ๔ ไป. ตโตจ เทวานํ ฯ

อิเมหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ ฌมฺเมหิ สมนฺนาคตฺตสฺส ภิกฺขุโน อากฺขมาณา
อุปาสกา อปฺปสาทํ ปเวเทยฺยํ ฯ

[๑๕๗] ๑๐๗ อฏฺฐหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมนฺนาคตฺตสฺส ภิกฺขุโน
อากฺขมาณา อุปาสกา ปสาทํ ปเวเทยฺยํ ฯ กตฺเมหิ อฏฺฐหิ ฯ น คิหิํ
อลาภาย ปริสทฺกตฺติ น คิหิํ อนตฺถาย ปริสทฺกตฺติ น คิหิํ อุกฺโกตฺติ ปรีภาสตี
น คิหิํ คิหิํหิ วิภเทตี พุทฺธสฺส วณฺณํ ภาสตี ฌมฺมสฺส วณฺณํ
ภาสตี สงฺฆสฺส วณฺณํ ภาสตี โคจเร จ นํ ๑ ปสฺสนฺตี ฯ อิเมหิ
โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ ฌมฺเมหิ สมนฺนาคตฺตสฺส ภิกฺขุโน อากฺขมาณา
อุปาสกา ปสาทํ ปเวเทยฺยนฺตี ฯ

[๑๕๘] ๑๐๘ อฏฺฐหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมนฺนาคตฺตสฺส ภิกฺขุโน
อากฺขมาโน สงฺโฆ ปฏฺฐิสารณียกมฺมํ กรายฺยํ ฯ กตฺเมหิ อฏฺฐหิ ฯ
คิหิํ อลาภาย ปริสทฺกตฺติ คิหิํ อนตฺถาย ปริสทฺกตฺติ คิหิํ อุกฺโกตฺติ
ปรีภาสตี คิหิํ คิหิํหิ วิภเทตี พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสตี ฌมฺมสฺส
อวณฺณํ ภาสตี สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสตี ฌมฺมิกถฺยจฺจ คิหิํปฏฺฐิสฺสวํ น
สจฺจาเปตี ฯ อิเมหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ ฌมฺเมหิ สมนฺนาคตฺตสฺส
ภิกฺขุโน อากฺขมาโน สงฺโฆ ปฏฺฐิสารณียกมฺมํ กรายฺยํ ฯ

[๑๕๙] ๑๐๙ อฏฺฐหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมนฺนาคตฺตสฺส ภิกฺขุโน
อากฺขมาโน สงฺโฆ ปฏฺฐิสารณียกมฺมํ ปฏฺฐิปฺปสฺสสมฺภะยฺยํ ฯ กตฺเมหิ อฏฺฐหิ ฯ
น คิหิํ อลาภาย ปริสทฺกตฺติ น คิหิํ อนตฺถาย ปริสทฺกตฺติ น คิหิํ
อุกฺโกตฺติ ปรีภาสตี น คิหิํ คิหิํหิ วิภเทตี พุทฺธสฺส วณฺณํ ภาสตี
ฌมฺมสฺส วณฺณํ ภาสตี สงฺฆสฺส วณฺณํ ภาสตี ฌมฺมิกถฺยจฺจ คิหิํปฏฺฐิสฺสวํ
#๑ ไป. ตโตจ เทวานํ ฯ

สจฺจาเปติ ฯ อิมเหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ ฌมฺเมหิ สมนฺนาคตฺสส
ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สงฺโฆ ปฏิสารถิยกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภยยาติ ฯ

[๒๐๐] ๑๑๐ ตสฺสปาปิยฺยสติกากมฺมกเตน ๑ ภิกฺขเว ภิกฺขุณา อฏฺฐสฺส
ฌมฺเมสฺส สมนฺนาวตฺติตฺตพฺพํ น อุปสฺมปาเทตฺตพฺพํ น นิสฺสโย ทาทพฺพโ
น สามณฺเวิโร อุปฏฺฐาเปตฺตพฺพโ น ภิกฺขุโนวาทกสมฺมตฺติ สาทิตฺตพฺพา
สมฺมเตนปี ภิกฺขุณิโย น โววิทฺตพฺพา น กาจิ สงฺฆสมฺมตฺติ สาทิตฺตพฺพา
น กิสฺสมิณฺจิจิ ปจฺเจกฏฺฐาเน นียเมตฺตพฺพา ๒ น จ เตน มฺูเลน
วฏฺฐาเปตฺตพฺพํ ฯ ตสฺสปาปิยฺยสติกากมฺมกเตน ภิกฺขเว ภิกฺขุณา อิมฺสฺส
อฏฺฐสฺส ฌมฺเมสฺส สมนฺนาวตฺติตฺตพฺพนฺติ ฯ

สตฺิวคฺโค สมตฺโตติ ฯ

ตสฺสทฺทานํ

สตี ปุณฺณิยฺมฺูเลน โจรสมนฺเนน ปญฺจมํ
ยโส ปตฺตปาปสาเทน ปฏิสารถิยญฺจ วตฺตตีติ ๓ ฯ

สามณฺณวคฺโค

โพชฺฌมา สิริมา ปทุมมา สุทฺธมา ๔ มณฺุชา อุตฺตรามุตฺตทาเขมา
รุจิ ๕ จุนฺทึ พิมฺพิ สุมฺนา มลฺลิกา ติสฺสมาตา ๖ โสณฺมาตา ๗ กานฺมาตา
อุตฺตรมาตา ๘ วิสาชา มิการมาตา ขุขฺชุตฺตรา อุปาสิกา สามาวตี ๙-
อุปาสิกา สุปฺปวาสา โกพิยธิตา สุปฺปิยา อุปาสิกา นกุลมาตา
คหปตานีติ ฯ

สามณฺณวคฺโค ปญฺจโม

- #๑ ม. ตสฺสปาปิยฺยสติกากมฺมกเตน ฯ เอวมฺุปริปี ฯ ๒ ม. จเปตฺตพฺพโ ฯ ๓ ม. วตฺตนฺนฺติ ฯ
- #๔ ม. สุตฺนา ฯ ยฺ. สุทฺธนา ฯ ๕ ยฺ. รุปี ฯ ๖ ยฺ. ติสฺสาย มาตา ฯ ๗ ยฺ. โสณฺนาย
- #มาตา ฯ ๘ ม. อุตฺตรานนฺุทมาตา ฯ ยฺ. อุตฺตรา ฯ ๙ ยฺ. สามาวตี ฯ

[๒๐๑] ๑๑๑ รากสุส ภิกฺขเว อภิญญา อฏฺฐ ฌมฺมา ภาเวตพฺพา ฯ
กตเม อฏฺฐ ฯ สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาสงฺกปโป สมฺมาวาจา สมฺมากมฺมฺนโต
สมฺมาอาชีโว สมฺมาวายาโม สมฺมาสติ สมฺมาสมาธิ ฯ
รากสุส ภิกฺขเว อภิญญา อิม อฏฺฐ ฌมฺมา ภาเวตพฺพา ฯ

[๒๐๒] ๑๑๒ รากสุส ภิกฺขเว อภิญญา อฏฺฐ ฌมฺมา ภาเวตพฺพา ฯ
กตเม อฏฺฐ ฯ อชฺฉตฺตํ รูปสณฺณี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสตี ปริตฺตานิ
สุวณฺณทพฺพณฺณานิ ตานิ อภิกฺขุยฺ ชานามิ ปสฺสามิตี เอวํสณฺณี
โหตี อชฺฉตฺตํ รูปสณฺณี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสตี อปฺปมาณานิ
สุวณฺณทพฺพณฺณานิ ตานิ อภิกฺขุยฺ ชานามิ ปสฺสามิตี เอวํสณฺณี
โหตี อชฺฉตฺตํ อรูปสณฺณี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสตี ปริตฺตานิ
สุวณฺณทพฺพณฺณานิ ตานิ อภิกฺขุยฺ ชานามิ ปสฺสามิตี เอวํสณฺณี
โหตี อชฺฉตฺตํ อรูปสณฺณี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสตี อปฺปมาณานิ
สุวณฺณทพฺพณฺณานิ ตานิ อภิกฺขุยฺ ชานามิ ปสฺสามิตี เอวํสณฺณี
โหตี อชฺฉตฺตํ อรูปสณฺณี วา พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสตี นิลานิ
นिलวณฺณานิ นิลนิตฺสฺสนานิ นิลนิกาสานิ ฯเปฯ ปิตานิ ปิตวณฺณานิ
ปิตนิตฺสฺสนานิ ปิตนิกาสานิ ฯเปฯ โลหิตกานิ โลหิตกวณฺณานิ
โลหิตกนิตฺสฺสนานิ โลหิตกนิกาสานิ ฯเปฯ โอทาทานิ โอทาทวณฺณานิ
โอทาทนิตฺสฺสนานิ โอทาทนิกาสานิ ตานิ อภิกฺขุยฺ ชานามิ
ปสฺสามิตี เอวํสณฺณี โหตี ฯ รากสุส ภิกฺขเว อภิญญา อิม อฏฺฐ
ฌมฺมา ภาเวตพฺพา ฯ

[๒๐๓] ๑๑๓ รากสุส ภิกฺขเว อภิญญา อฏฺฐ ฌมฺมา ภาเวตพฺพา ฯ

กตเม อฏฺฐ ๑ รูปี รูปานิ ปสฺสติ อชฺฌตฺตํ อรูปสฺสณฺณิ พหิทฺธา รูปานิ
ปสฺสติ สฺกนฺเตว อธิมุคฺโต โหติ สพฺพโส รูปสฺสณฺณํ สมตฺกุกฺมา
ปฏฺิฆสฺสณฺณํ อตฺถงฺกมา นานตฺตสฺสณฺณํ อมนสิการา อนนฺโต
อากาโสติ อากาसानญายตฺนํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ สพฺพโส อากาसानญายตฺนํ
สมตฺกุกฺมมฺ อนนฺตํ วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณญายตฺนํ
อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ สพฺพโส วิญฺญาณญายตฺนํ สมตฺกุกฺมมฺ นตฺถิ
กิลฺยจฺจิตฺติ อากิลฺยญฺจายตฺนํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ สพฺพโส อากิลฺยญฺจายตฺนํ
สมตฺกุกฺมมฺ เนวสฺสณฺณานา สฺสณฺณายตฺนํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ สพฺพโส
เนวสฺสณฺณานาสฺสณฺณายตฺนํ สมตฺกุกฺมมฺ สฺสณฺณาเวทยิตฺตนิโรธํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ ๑ รากสฺส กิกฺขเว อภิลฺลยา อิม อฏฺฐ ฌมฺมา ภาเวตฺตพฺพา ๑

[๒๐๔] ๑๑๔ รากสฺส กิกฺขเว ปริลฺลยา ปริกฺขยา ปหานาย ขยา
วยา วิราคา นิโรธา จาคา ปฏฺิณิสฺสคฺคา อิม อฏฺฐ ฌมฺมา
ภาเวตฺตพฺพาติ ๑ โทสฺส โมหฺส โกชฺส อุปนาหฺส มกฺขสฺส ปลาสฺส
อิสฺสา มจฺจริยสฺส มายา สาถฺยสฺส ธมฺภสฺส สารมฺภสฺส มานสฺส
อติมานสฺส มทฺส ปมาทฺส อภิลฺลยา ปริลฺลยา ปริกฺขยา ปหานาย
ขยา วยา วิราคา นิโรธา จาคา ปฏฺิณิสฺสคฺคา อิม อฏฺฐ
ฌมฺมา ภาเวตฺตพฺพาติ ๑

[๑]

อฏฺฐกนิปาโต สมตฺโต

#๑ ม. รากเปยฺยาลํ นิฏฺฐิตํ ๑

สมุด อง. (๔):สมุดก-อฎฐก-นวกนิปาตา - หน้าที่ 362

#

#

หน้า ๓๖๒ นี้ไม่มีข้อมูล

#

สุตฺตนตปิฎกเก อังคฺตตรนิกายสุต

นวกนิปาโต

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ

ปณฺณาสโก

สมฺโพทฺชคุโค ปจฺจโมท

[๒๐๕] ๑ เอวมฺเม สุตฺตํ ฯ เอกํ สมฺมํ ภควา สาวตฺถึยฺ วิหฺรติ
เชตวนเณ อนาถปิณฺฑิติกสุตฺส อารามเณ ฯ ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ
ภิกฺขุไวติ ฯ กถนฺเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสุโสสุํ ฯ ภควา
เอตทโวจ สเจ ภิกฺขเว อณฺฺตติตฺถิยา ปริพฺพาชกา เอวํ ปุจฺเจยฺย
สมฺโพทฺชปฺกฺขิกานํ ๑ อาวุโส ฌมฺมานํ กา อฺปนฺนิสา ภาวนาयाติ เอวํ
ปุณฺฺจา ตฺมุเมห ภิกฺขเว เตสํ อณฺฺตติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ กิณฺฺติ
พฺยากรเยยฺยาถาติ ฯ ภควํมฺลกา โน กถนฺเต ฌมฺมา ฯเปฯ ภควโต
สุตฺวา ภิกฺขุ ฐาเรสุสนฺฺตีติ ฯ เตนฺหิ ภิกฺขเว สุณฺฺนถ สาธุกํ มนฺสิ กโรถ
ภาสิสุสํมิติ ฯ เอวมฺกถนฺเตติ โข เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสุโสสุํ ฯ ภควา
เอตทโวจ สเจ ภิกฺขเว อณฺฺตติตฺถิยา ปริพฺพาชกา เอวํ ปุจฺเจยฺย
สมฺโพทฺชปฺกฺขิกานํ อาวุโส ฌมฺมานํ กา อฺปนฺนิสา ภาวนาयाติ เอวํ
ปุณฺฺจา ตฺมุเมห ภิกฺขเว เตสํ อณฺฺตติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ เอวํ
#๑ ม. สมฺโพทฺชปฺกฺขิกานํ ฯ เอวมฺปรีปี ฯ

พฺยากรยฺยาถ อิทฺวาโส ภิกฺขุ กลฺยาณมิตฺโต โหติ กลฺยาณสหาโย
กลฺยาณสมฺปวงฺโก สมฺโพชปฏฺชิกานํ อวฺวโส ฃมฺมานํ อัยฺ ปจฺมา
อุปฺนิสา ภาวนาฯ

ปุณฺ จปฺริ อวฺวโส ภิกฺขุ สีลฺวา โหติ ปาติโมกฺขสํวรสํวฺโต
วิหฺรติ อจฺจรโคจฺรสมฺปนฺโน อณฺุมตฺเตสฺส วชฺเชสฺส ภยทสฺสาวิ สฺมาทาย
สิกฺขติ สิกฺขาปเทสฺส สมฺโพชปฏฺชิกานํ อวฺวโส ฃมฺมานํ อัยฺ ทฺติยา
อุปฺนิสา ภาวนาฯ

ปุณฺ จปฺริ อวฺวโส ภิกฺขุ ยายํ กถา อภิสลฺลฺลฺลฺลิกา เจโตวิวฺรณสฺปฺปายา
เสยฺยถิํ อปฺปิจฺจกถา สนฺต
อสฺสคฺคกถา วิริยารมฺภกถา สีลกถา สฺมาธิกถา ปญฺญาภกถา วิมุตฺตฺตฺตฺต
วิมุตฺต
วิมุตฺต
อภิสลฺลฺลฺลิกา สมฺโพชปฏฺชิกานํ อวฺวโส ฃมฺมานํ อัยฺ ทฺติยา อุปฺนิสา
ภาวนาฯ

ปุณฺ จปฺริ อวฺวโส ภิกฺขุ อารทฺชวิริโย วิหฺรติ อกฺุสลานํ ฃมฺมานํ
ปหานาย กุสลานํ ฃมฺมานํ อุปสมฺปทาย ฃมฺวา ทพฺพหปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตฺตฺตฺตฺต
กุสลฺลฺลฺล ฃมฺเมสฺส สมฺโพชปฏฺชิกานํ อวฺวโส ฃมฺมานํ อัย
จตฺต
อุปฺนิสา ภาวนาฯ

ปุณฺ จปฺริ อวฺวโส ภิกฺขุ ปญฺญา โหติ อุทฺยตฺตคฺคามินิยา
ปญฺญา สมนฺนาคโต อริยาย นิพฺเพทิกาย สมนฺมาทฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺก
สมฺโพชปฏฺชิกานํ อวฺวโส ฃมฺมานํ อัยฺ ปญฺจมี อุปฺนิสา ภาวนาฯ

กลฺยาณมิตฺตสุเสตฺถิ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ปาฎิกงฺขํ กลฺยาณสหายสุส
 กลฺยาณสมฺปวงฺกสุส สีลวา ภวิสฺสตี ปาติโมกฺขสํวรสํวโต วิหริสฺสตี
 อาจารโคจรสมฺปนฺโน อณฺมตฺเตสุ วชฺเชสุ ภัยทสฺสาวิ สมาทาย สิกฺขิสฺสตี
 สิกฺขาปเทสุ กลฺยาณมิตฺตสุเสตฺถิ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ปาฎิกงฺขํ กลฺยาณสหายสุส
 กลฺยาณสมฺปวงฺกสุส ยายํ กถา อภิสลฺลехิกา เจโตวิวรณสฺปปายา
 เสยฺยถิทํ อปฺปิจฺจกถา สนฺต
 อสฺสคฺคกถา วิริยารมฺภกถา สีลกถา สมาธิกถา ปญฺญาภกถา วิมุตฺตติกถา
 วิมุตฺตติณฺณทสฺสนกถา เอวรูปียา กถาย นิกามลาภี ภวิสฺสตี อภิจฺจลาภี
 อภิสฺสลาภี กลฺยาณมิตฺตสุเสตฺถิ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ปาฎิกงฺขํ กลฺยาณสหายสุส
 กลฺยาณสมฺปวงฺกสุส อารทฺธวิริโย วิหริสฺสตี อกุสลานํ
 ฌมฺมานํ ปหานาย กุสลานํ ฌมฺมานํ อุปสมฺปทาย ตามวา ทพฺพปรกฺกโม
 อนิกฺขิตฺต
 ปาฎิกงฺขํ กลฺยาณสหายสุส กลฺยาณสมฺปวงฺกสุส ปญฺญาภกถา ภวิสฺสตี
 อุตฺยตฺถคามินิยา ปญฺญาภกถา สมนฺนาคโต อริยาย นินฺพเพธิกาย
 สมฺมาทูกฺกขคามินิยา เตน จ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุณา อิมesu ปญฺจสุ
 ฌมฺเมสุ ปติฏฺฐาย จตฺตาโร ฌมฺมา อุตฺตริ ๑ ภาเวตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 ภาเวตฺต
 อานาปานสฺสตี ๒ ภาเวตฺต
 อสฺมิมานสมฺมุคฺคาตฺต
 สณฺจติ อนตฺต
 สณฺจติ อนตฺต
 สณฺจติ อนตฺต
 สณฺจติ อนตฺต
 สณฺจติ อนตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 สณฺจติ อนตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 สณฺจติ อนตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 สณฺจติ อนตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 สณฺจติ อนตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 สณฺจติ อนตฺตฺตฺตฺต
 สณฺจติ อนตฺตฺต
 สณฺจติ อนตฺต
 สณฺจติ อนต
 สณฺจติ อน
 สณฺจติ

#๑ ม. สพฺพตฺต อุตฺตริ ฯ ๒ ส. ย. อานาปานสฺสตี ฯ เอวมฺปริปี ฯ

#๓ ม. อัย ปาโจ นตฺถิ ฯ

นิพพานนฺติ ฯ

[๒๐๖] ๒ อถโฆ อณฺณตโร ภิกฺขุ เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ ฯเปฯ เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข โส ภิกฺขุ
ภควนฺตํ เอตทโวจ นิสฺสยสมฺปนฺโน นิสฺสยสมฺปนฺโนติ ฆนฺเต
วฺจฺจติ กิตฺตาวตา นฺ โข ฆนฺเต ภิกฺขุ นิสฺสยสมฺปนฺโน โหตีติ ฯ
สทฺทญฺเจ ภิกฺขุ ๑ นิสฺสาย อกฺขลํ ปชฺหติ กฺขลํ ภาเวติ ปหีนฺเมวสฺส
ตํ อกฺขลํ โหติ หิริญฺเจ ภิกฺขุ นิสฺสาย โอตฺตปฺปญฺเจ ภิกฺขุ
นิสฺสาย วิริยญฺเจ ภิกฺขุ นิสฺสาย ปญฺณญฺเจ ภิกฺขุ นิสฺสาย
อกฺขลํ ปชฺหติ กฺขลํ ภาเวติ ปหีนฺเมวสฺส ตํ อกฺขลํ โหติ ตณฺหิสฺส
ภิกฺขุโน อกฺขลํ ปหีนํ โหติ สฺสฺสฺส ปหีนํ ยสฺส อริยาย ปญฺณาย ทิสฺวา
ปหีนํ เตน จ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุณา อิมสฺส ปญฺจสฺส ฐมฺเมสฺส
ปตฺติญฺจาย จตฺตารो อุปนิสฺสยา วิหริตพฺพา กตฺเม จตฺตารो อิท
ภิกฺขเว ภิกฺขุ สงฺขาเยกํ ปฏฺิเสวติ สงฺขาเยกํ อธิวาเสติ สงฺขาเยกํ
ปรีวชฺเชติ สงฺขาเยกํ วิโนเทติ เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ
นิสฺสยสมฺปนฺโน โหตีติ ฯ

[๒๐๗] ๓ เอกํ สมฺมํ ภควา จาติกาญฺ วิหริติ จาติกปฺพพฺเต ฯ
เตน โข ปน สมฺเยน आयสฺมา เมฆิโย ภควโต อุปฺภฺจฺจาโก โหติ
อถโฆ आयสฺมา เมฆิโย เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา
ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ อฏฺฐาสี เอกมฺนตํ จิโต โข
आยสฺมา เมฆิโย ภควนฺตํ เอตทโวจ อิจฺฉามหํ ฆนฺเต ชนฺตुकามํ
#๑ ม. ภิกฺขุ ภิกฺขุ ฯ เอวมฺิเทสฺส จาเนสฺสปี ฯ

ปิณฑทาย ปวิสิตฺตุนฺติ ฯ ยสฺสทานิ ตฺวํ เมฆิโย กาลํ มณฺณสีติ ฯ

อถโฆ อายสฺมา เมฆิโย ปุพฺพพณฺหสมฺมํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย
ชนฺตุคามํ ปิณฑทาย ปาวีสี ชนฺตุคามํ ปิณฑทาย จริตฺวา
ปจฺจภคตฺตํ ปิณฑทาตปฏิกฺกนฺโต เยน กิมิกาพาย นทียา ตีริ เตนฺอุปสงฺกมิ
อทฺทสา โฆ อายสฺมา เมฆิโย กิมิกาพาย นทียา ตีเร ชงฺฆวิหารี ๑
อนุจฺงกมฺมาโน อนุวิจฺจมาโน อมฺพวนํ ปาสาทิกํ รมณฺิยํ ทิสฺวานสฺส
เอตทโหสี ปาสาทิกํ วติทํ อมฺพวนํ รมณฺิยํ อลํ วติทํ กุลปฺตฺตสฺส
ปฺรานตฺถิกสฺส ปฺรานาย สเจ มํ ภควา อนุชานเณยฺย อากฺขเจยฺยหาหิ
อิมิ อมฺพวนํ ปฺรานายาติ อถโฆ อายสฺมา เมฆิโย เยน ภควา
เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกमितฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตฺตํ นิสีทิ
เอกมฺนตฺตํ นิสินฺโน โฆ อายสฺมา เมฆิโย ภควนฺตํ เอตทโวจ อิทาหิ
ภนฺเต ปุพฺพพณฺหสมฺมํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย ชนฺตุคามํ ปิณฑทาย
ปาวีสี ชนฺตุคามํ ปิณฑทาย จริตฺวา ปจฺจภคตฺตํ ปิณฑทาตปฏิกฺกนฺโต
เยน กิมิกาพาย นทียา ตีริ เตนฺอุปสงฺกมิ อทฺทสํ โฆ อหิ
ภนฺเต กิมิกาพาย นทียา ตีเร ชงฺฆวิหารี อนุจฺงกมฺมาโน อนุวิจฺจมาโน
อมฺพวนํ ปาสาทิกํ รมณฺิยํ ทิสฺวาน เม เอตทโหสี ปาสาทิกํ
วติทํ อมฺพวนํ รมณฺิยํ อลํ วติทํ กุลปฺตฺตสฺส ปฺรานตฺถิกสฺส ปฺรานาย๔
สเจ มํ ภควา อนุชานเณยฺย อากฺขเจยฺยหาหิ อิมิ อมฺพวนํ ปฺรานายาติ
สเจ มํ ภควา อนุชานเณยฺย อากฺขเจยฺยหาหิ ตํ อมฺพวนํ ปฺรานายาติ ฯ
เอวํ ๒ วุตฺเต ภควา อายสฺมนตฺตํ เมฆิยํ เอตทโวจ ๒ อากฺเมหิ ตาว
#๑ ม. ชงฺฆวิหารี ฯ เอวมฺปริปี ฯ ๒-๒ ม. อิมํ ปาจา นตฺถิ ฯ

เมฆิมิ เอกกมฺหิ ๑ ตาว ยาว อณฺโณปิ โกจิ ภิกฺขุ ทิสฺสคฺคฺติ ๒ ฯ

ทฺติยมฺปิ โข อายสฺมา เมฆิมิ โภ กวนฺตํ เอตทวโจ ภควโต
ภนฺเต นตฺถิ กิลฺลิจิ อุตฺตริกฺรณฺธิยํ นตฺถิ กตฺถสฺส ปฏฺิจโย มยฺหํ
โฆ ปน ภนฺเต อตฺถิ อุตฺตริกฺรณฺธิยํ อตฺถิ กตฺถสฺส ปฏฺิจโย สเจ
มํ ภควา อนฺุชานเยยฺย คจฺเจยฺยหํ ตํ อมฺพวนํ ปชานายาติ ฯ อากเมหิ
ตาว เมฆิมิ เอกกมฺหิ ตาว ยาว อณฺโณปิ โกจิ ภิกฺขุ ทิสฺสคฺคฺติ ฯ

คตฺติยมฺปิ โข อายสฺมา เมฆิมิ โภ กวนฺตํ เอตทวโจ ภควโต
ภนฺเต นตฺถิ กิลฺลิจิ อุตฺตริกฺรณฺธิยํ นตฺถิ กตฺถสฺส ปฏฺิจโย มยฺหํ โฆ ปน
ภนฺเต อตฺถิ อุตฺตริกฺรณฺธิยํ อตฺถิ กตฺถสฺส ปฏฺิจโย สเจ มํ ภควา
อนฺุชานเยยฺย คจฺเจยฺยหํ ตํ อมฺพวนํ ปชานายาติ ฯ ปชานนฺฺติ โฆ เมฆิมิ
วทมานํ กิณฺฺติ วทเยยฺยม ยสฺสทานิ ตวํ เมฆิมิ กาลํ มณฺฺลลสิตี ฯ

อถ โข อายสฺมา เมฆิมิ โภ อฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาทตฺวา
ปทกฺขิณฺฺ กตฺวา เยน ตํ อมฺพวนํ เตนฺฺปสฺงกมฺมิ อฺปสฺงกมฺิตฺวา
ตํ อมฺพวนํ อชฺโฆคาเหตฺวา อณฺฺตรสฺมิมิ รุกฺขมฺฺลเ ทิวาวิหาริ นิสสิทฺติ ฯ
อถ โข อายสฺมโต เมฆิมิสฺส ตสฺมิมิ อมฺพวเน วิหรนฺฺตสฺส เยภฺยฺเยน
ตโย ปาปกา อกฺุสลา วิตกฺกา สมฺพทาจฺรณฺฺติ เสยฺยถิทํ กามวิทกฺโก
พฺยาปาทวิทกฺโก วิหีสาวิตกฺโก ฯ อถ โข อายสฺมโต เมฆิมิสฺส เอตทโหสิ
อจฺฉริยํ วต โภ อพฺุฏฺํตํ วต โภ สทฺุชาย จ วตฺมฺหา อการสฺมา
อนการิยํ ปพฺุชิตา อถ จ ปนฺิเมหิ ตีหิ ปาปเกหิ อกฺุสเลหิ วิตกฺเกหิ
อนฺุวาสคฺคฺตา กามวิทกฺเกน พฺยาปาทวิทกฺเกน วิหีสาวิตกฺเกนาติ ฯ

#๑ สี่. ย. เอกกมฺหา ฯ ๒ ม. อากจฺฉตฺติ ฯ เอวมฺฺปริปี ฯ

อลโฆ อายสฺมา เมฆิโย เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา
ภควนฺตํ อภิวัตฺเตตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสีทึ เอกมฺนฺตํ นิสินฺโน
โฆ อายสฺมา เมฆิโย ภควนฺตํ เอตทโวจ อิท มยฺหํ ภนฺเต ตสฺมี
อมฺพวเน วิหรนฺตสฺส เขภฺยุเยน ตโย ปาปกา อกุสลา วิตฺกกา
สมฺมทาจฺรณฺติ เสยฺยถึทํ กามวิตฺกโก พฺยาปาทวิตฺกโก วิหีสาวิตฺกโก
ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต เอตทโหสิ อจฺจริยํ วต โภ อพฺภุตํ วต โภ
สทฺธชาย วตฺมฺหา อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตา อถ จ ปนฺิเมหิ ตีหิ
ปาปเกหิ อกุสเลหิ วิตฺกเกหิ อนฺวาสตฺตา กามวิตฺกเกน พฺยาปาทวิตฺกเกน
วิหีสาวิตฺกเกนาติ ฯ อปริปกฺกาย เมฆิย เจโตวิมฺุตฺติยา ปณฺจ
ชฺมฺมา ปรีปกา ย สํวตฺตติ กตเม ปณฺจ

อิต เมฆิย ภิกฺขุ กลฺยาณมิตฺโต โหติ กลฺยาณสหาโย กลฺยาณสมฺปวงฺโก
อปริปกฺกาย เมฆิย เจโตวิมฺุตฺติยา อัย ปจฺโม ชฺมฺโม
ปรีปกา ย สํวตฺตติ ฯ

ปฺน จปรี เมฆิย ภิกฺขุ สีลวา โหติ ปาติโมกฺขสํวรสํวฺโต วิหรติ
อาจารโคจรสมฺปนฺโน อณฺมตฺเตสฺ วชฺเชสฺ ภัยทสฺสาวิ สมาทาย สิกฺขติ
สิกฺขาปเทสฺ อปริปกฺกาย เมฆิย เจโตวิมฺุตฺติยา อัย ทฺติโย ชฺมฺโม
ปรีปกา ย สํวตฺตติ ฯ

ปฺน จปรี เมฆิย ภิกฺขุ ยายํ กถา อภิสลฺลเสจิกา เจโตวิวรณฺสปฺปายา
เสยฺยถึทํ อปฺปิจฺจกถา สนฺตฺตฺตฺจกถา ปวีเวกกถา

อัสสคฺคกถา วิริยารมฺภกถา สีลกถา สมาธิกถา ปญฺญาภกถา วิมุตฺติภกถา
วิมุตฺติฌานทสฺสนกถา เอวรูปียา กถาย นิกามลาภี โหติ อภิจฺฉลาภี
อกสิรลาภี อปริปกฺกาย เมฆมฺย เจโตวิมุตฺติยา อัย ตติโย ฌมฺโม
ปริปากาย สํวตฺตติ ฯ

ปุณ จปริ เมฆมฺย ภิกฺขุ อารทฺธวิริโย วิหริติ อกุสลานํ ฌมฺมานํ
ปหานาย กุสลานํ ฌมฺมานํ อุปสมฺปทาย ตามวา ทพฺพปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตฺฐโร
กุสเลสุ ฌมฺเมสุ อปริปกฺกาย เมฆมฺย เจโตวิมุตฺติยา อัย
จตุตฺโถ ฌมฺโม ปริปากาย สํวตฺตติ ฯ

ปุณ จปริ เมฆมฺย ภิกฺขุ ปญฺญา โหติ อุทฺยตฺถคามินียา
ปญฺญา ย สมนฺนาคโต อริยาย นินฺพเพชฺชกาย สมนฺมาทฺถกฺขยคามินียา
อปริปกฺกาย เมฆมฺย เจโตวิมุตฺติยา อัย ปญฺจโม ฌมฺโม ปริปากาย
สํวตฺตติ ฯ

กฺลฺยาณมิตฺตสฺเสตฺติ เมฆมฺย ภิกฺขุโน ปาฎิกงฺขํ กฺลฺยาณสหายสฺส
กฺลฺยาณสมฺปวงฺกสฺส สีลวา ภวิสฺสติ ฯเปฯ สมากาย สิกฺขิสฺสติ
สิกฺขาปเทสุ กฺลฺยาณมิตฺตสฺเสตฺติ เมฆมฺย ภิกฺขุโน ปาฎิกงฺขํ กฺลฺยาณสหายสฺส
กฺลฺยาณสมฺปวงฺกสฺส ยายํ กถา อภิสฺสเลชฺชิกา เจโตวิวรณฺสปปายา
เสยฺยถิํ อปฺปิจฺฉกถา ฯเปฯ วิมุตฺติฌานทสฺสนกถา
เอวรูปียา กถาย นิกามลาภี ภวิสฺสติ อภิจฺฉลาภี อกสิรลาภี กฺลฺยาณมิตฺตสฺเสตฺติ
เมฆมฺย ภิกฺขุโน ปาฎิกงฺขํ กฺลฺยาณสหายสฺส กฺลฺยาณสมฺปวงฺกสฺส
อารทฺธวิริโย วิหริสฺสติ ฯเปฯ อนิกฺขิตฺตฺฐโร กุสเลสุ ฌมฺเมสุ

กลฺยาณมิตฺตสุเสตฺตํ เมฆิมิ ภิกฺขุโน ปาฏิกงฺขํ กลฺยาณสหายสุส
กลฺยาณสมฺปวงฺกสุส ปญฺญา ภาวิสฺสติ ฯเปฯ สมฺมาทูกฺขยคามินิยา
เตน จ ปน เมฆิมิ ภิกฺขุณา อิมสุ ปญฺจสุ ชมฺเมสุ ปติฏฺฐาย
จตุตฺตารุ ชมฺมา อุตฺตริ ภาเวตฺตพฺพา อสุภา ภาเวตฺตพฺพา
ราคสุส ปหานาย เมตฺตตา ภาเวตฺตพฺพา พฺยาปาทสุส ปหานาย
อานาปานสุสตี ภาเวตฺตพฺพา วิตกฺกุปฺจเจทาย อนิจฺจสฺสยฺวา ภาเวตฺตพฺพา
อสุมิมานสมฺมุคฺฆาตฺตย อนิจฺจสฺสยฺวโน เมฆิมิ อนตฺตสฺสยฺวา
สณฺจาทิ อนตฺตสฺสยฺวโน อสุสมิมานสมฺมุคฺฆาตฺตํ ปาปฺปณาติ ทิฏฺฐเจว
ชมฺเม นิพฺพานนฺติ ฯ

[๒๐๘] ๔ เอกํ สมฺมํ ภควา สวาคฺคิยํ วิหฺรตี เชตฺวนเณ อนาถปิณฺฑทิกสุส
อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา นนฺทโก
อุปฏฺฐานสาลาอํ ภิกฺขุ ชมฺมิมิยา กถาย สนฺทสฺเสตี สมาทเปตี
สมฺมุเตเชตี สมฺปหํเสตี ฯ

อถ โข ภควา สาขณฺ्हสมฺมํ ปฏฺฐิสฺสฺลานา วุฏฺฐิตฺเต ยนฺนุปฏฺฐานสาลา
เตนฺนุสฺสงฺกมิ อุปสฺสงฺกมิตฺวา พหิทฺวารโกฏฺฐเก อฏฺฐาสี
กถาปริโยสานํ อากมฺยมาโน อถ โข ภควา กถาปริโยสานํ วิทิตฺวา
อุกฺกาเสตฺวา อคฺคฬิ อาโกฏฺฐสิ ฯ วิวริสฺสุ โข เต ภิกฺขุ ภควโต ทฺวารํ ฯ
อถ โข ภควา อุปฏฺฐานสาละ ปวิสิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสิตฺติ
นิสฺชช โข ภควา อายสฺมฺนตฺตํ นนฺทกํ เอตฺทโวจ ทิโฆ โข ตฺยาย
นนฺทก ชมฺมปริยาโย ภิกฺขุณฺํ ปฏฺฐิภาสิ อปี เม ปิฏฺฐิ อาคิลาตฺติ

พหิทวารโกฏฐเก จิตตัสส กถาปริโยสานัน อากมยमानสุสาตี ฯ

เอวํ วุตเต อายสฺมา นนฺทโก สารชชายนมานรูป โอตตปฺปมาโน ๑

ภควนฺตํ เอตทโวจ น โข ปน มยํ ภนฺเต ชานาม ภควา

พหิทวารโกฏฐเก จิตฺติ สเจ หิ มยํ ภนฺเต ชานะยฺยาม ภควา

พหิทวารโกฏฐเก จิตฺติ เอตฺตกัปปิ โน นปฺปฎฺฐิกาสะยฺยาตี ฯ อถ โข

ภควา อายสฺมณฺตํ นนฺทกํ สารชชายนมานรูปํ วิทิตฺวา อายสฺมณฺตํ นนฺทกํ

เอตทโวจ สาธุ สาธุ นนฺทก เอตํ โข นนฺทก ตุมฺหากํ ปฎฺฐิรूपํ

กฺลปฺตฺตานัน สทฺชาย อการสฺมา อนการิยํ ปพฺพชิตานัน ยํ ตุมฺเห ชมฺมिया

กถาย สนฺนีสึเทยฺยถถ สนฺนิปตฺตานัน โว นนฺทก ทวํยํ กรณิยํ

ชฺมฺมี วา กถา อริโย วา ตุมฺหิภาโว สทฺชโร จ นนฺทก ภิกฺขุ โหติ

โน จ สึลวา เอวํ โส เตนงฺเคน อปริปฺบุโร โหติ เตน ตํ องฺกํ

ปริปฺบุเรตพฺพํ กิณฺนาหํ สทฺชโร จ อสฺสํ สึลวา จาตี ยโต จ

โข นนฺทก ภิกฺขุ สทฺชโร จ โหติ สึลวา จ เอวํ โส เตนงฺเคน

ปริปฺบุโร โหติ สทฺชโร จ นนฺทก ภิกฺขุ โหติ สึลวา จ โน จ

ลาภี อชฺมตฺตํ เจโตสมาริสุสฺส เอวํ โส เตนงฺเคน อปริปฺบุโร โหติ

เตน ตํ องฺกํ ปริปฺบุเรตพฺพํ กิณฺนาหํ สทฺชโร จ อสฺสํ สึลวา จ

ลาภี จ อชฺมตฺตํ เจโตสมาริสุสาตี ยโต จ โข นนฺทก ภิกฺขุ

สทฺชโร จ โหติ สึลวา จ ลาภี จ อชฺมตฺตํ เจโตสมาริสุสฺส เอวํ โส

เตนงฺเคน ปริปฺบุโร โหติ สทฺชโร จ นนฺทก ภิกฺขุ โหติ สึลวา จ ลาภี

จ อชฺมตฺตํ เจโตสมาริสุสฺส น ลาภี อธิปญฺญาธมฺมวิปฺสฺสนาย เอวํ โส

#๑ ม. อัย ปาโจ นตฺถิ ฯ

เตนงเคน อปริปุโร โหติ เสยฺยถาปี นนฺทก ทฺวิปาทโก จตุปปาทโก
อสฺส ตสฺส เอโก ปาโท โอมโก ลามโก เอวํ โส
เตนงเคน อปริปุโร อสฺส เอวเมว โข นนฺทก ภิกฺขุ สทฺโธ จ
โหติ สีลวา จ ลากิ จ อชฺชตฺตํ เจโตสมาธิสฺส น ลากิ
อธิปญฺญาธมฺมวิปสฺสนาย เอวํ โส เตนงเคน อปริปุโร โหติ เตน
ตํ อํกํ ปริปุเรตพฺพํ กิณฺณหํ สทฺโธ จ อสฺสํ สีลวา จ ลากิ
จ อชฺชตฺตํ เจโตสมาธิสฺส ลากิ จ อธิปญฺญาธมฺมวิปสฺสนายาติ
ยโต จ โข นนฺทก ภิกฺขุ สทฺโธ จ โหติ สีลวา จ ลากิ จ
อชฺชตฺตํ เจโตสมาธิสฺส ลากิ จ อธิปญฺญาธมฺมวิปสฺสนาย เอวํ
โส เตนงเคน ปริปุโร โหติติ อิทมวโจ ภควา อิทํ วตฺวาน
สุคโต อฏฺฐายาสนา วิหารํ ปาวีสี ฯ

อถโข อายสฺมา นนฺทโก อจิริปกกนฺตสฺส ภควโต ภิกฺขุ
อามนฺเตสิ อิทานาวุโส ภควา จตฺตฺหิ ปเทหิ เกวลปริปุณฺณํ
ปริสุทฺธํ พุรฺหมจริยํ ปกาเสตฺวา อฏฺฐายาสนา วิหารํ ปวิฏฺโฐ สทฺโธ
นนฺทก ภิกฺขุ โหติ โน สีลวา เอวํ โส เตนงเคน อปริปุโร
โหติ เตน ตํ อํกํ ปริปุเรตพฺพํ กิณฺณหํ สทฺโธ จ อสฺสํ สีลวา
จาทิ ยโต จ โข นนฺทก ภิกฺขุ สทฺโธ จ โหติ สีลวา จ เอวํ
โส เตนงเคน ปริปุโร โหติ สทฺโธ จ นนฺทก ภิกฺขุ โหติ สีลวา
จ โน จ ลากิ อชฺชตฺตํ เจโตสมาธิสฺส ฯเปฯ ลากิ จ อชฺชตฺตํ
เจโตสมาธิสฺส น ลากิ อธิปญฺญาธมฺมวิปสฺสนาย เอวํ โส เตนงเคน

อปริปุโร โหติ เสยฺยถาปี นนฺทก ทฺวิปาทโก จตฺตฺปาทโก อสฺส
ตสฺส เอโก ปาโท โอมโก ลามโก เอวํ โส เตนฺงฺเคน อปริปุโร
อสฺส เอวมฺว โข นนฺทก ภิกฺขุ สทฺโธ จ โหติ สีลฺวา จ
ลาภี จ อชฺฌตฺตํ เจโตสมาริสุสฺส น ลาภี อธิปญฺญาธมฺมวิปฺสฺสนาย
เอวํ โส เตนฺงฺเคน อปริปุโร โหติ เตนํ ตํ อํคํ ปริปุเรตพฺพํ
กิณฺุณํ สทฺโธ จ อสฺสํ สีลฺวา จ ลาภี จ อชฺฌตฺตํ เจโตสมาริสุสฺส
ลาภี จ อธิปญฺญาธมฺมวิปฺสฺสนายาติ ยโต จ โข นนฺทก ภิกฺขุ
สทฺโธ จ โหติ สีลฺวา จ ลาภี จ อชฺฌตฺตํ เจโตสมาริสุสฺส ลาภี จh
อธิปญฺญาธมฺมวิปฺสฺสนายเอวํ โส เตนฺงฺเคน ปริปุโร โหตีติ ฯ

ปญฺจิเม อวฺวโส อานิสฺสา กาเลน ฌมฺมสุสฺวเน กาเลน
ฌมฺมสากจฺฉาย ฯ กตเม ปญฺจ อิวฺวโส ภิกฺขุ ภิกฺขุณฺํ ฌมฺมํ เทเสติ
อาทิกฺลฺยาณํ มชฺฌกฺลฺยาณํ ปริโยสานกฺลฺยาณํ สาคฺคํ สพฺยญฺชนํ
เกวลปริปฺพณฺํ ปริสุทฺธํ พุรหฺมจริยํ ปกาเสติ ยถา ยถาวฺวโส
ภิกฺขุ ภิกฺขุณฺํ ฌมฺมํ เทเสติ อาทิกฺลฺยาณํ มชฺฌกฺลฺยาณํ ปริโยสานกฺลฺยาณํ
สาคฺคํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปฺพณฺํ ปริสุทฺธํ พุรหฺมจริยํ ปกาเสติ
ตถา ตถา ตสฺส ตสฺส สคฺคํ ปิโย โหติ มนาโป จ ครุ จ
ภาวนฺิโย อํ อวฺวโส ปจโม อานิสฺโส กาเลน ฌมฺมสุสฺวเน กาเลน
ฌมฺมสากจฺฉาย ฯ

ปฺน จปริ อวฺวโส ภิกฺขุ ภิกฺขุณฺํ ฌมฺมํ เทเสติ อาทิกฺลฺยาณํ
มชฺฌกฺลฺยาณํ ปริโยสานกฺลฺยาณํ สาคฺคํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปฺพณฺํ

ปริสุทฺธิ พุรหุมจริยํ ปกาเสติ ยถา ยถาวุโส ภิกฺขุ ภิกฺขุณฺโณ ฌมฺมํ
เทเสติ อาทิกุลยาณํ ฯเปฯ พุรหุมจริยํ ปกาเสติ ตถา ตถา โส
ตสฺมี ฌมฺเม อตฺตปฏฺฐิสฺสเวทึ จ โหติ ฌมฺมปฏฺฐิสฺสเวทึ จ อຍ် อวฺุโส
ทฺติโย อานิสฺสโส กาลေန ฌมฺมสฺสวเน กาลေန ฌมฺมสากจฺญาယ ฯ

ปุณ จปรึ อวฺุโส ภิกฺขุ ภิกฺขุณฺโณ ฌมฺมํ เทเสติ อาทิกุลยาณํ
มชฺฌกกุลยาณํ ปรีโยสานกกุลยาณํ สาคถํ สพฺพยฺยชฺชนํ เกวลปรีปุณฺณํ
ปริสุทฺธิ พุรหุมจริยํ ปกาเสติ ยถา ยถาวุโส ภิกฺขุ ภิกฺขุณฺโณ ฌมฺมํ
เทเสติ อาทิกุลยาณํ ฯเปฯ พุรหุมจริยํ ปกาเสติ ตถา ตถา โส
ตสฺมี ฌมฺเม กมฺภีรึ อตฺตปทํ ปญฺญา ย ปฏฺฐิวิชฺฌ ปสฺสติ อຍ်
อวฺุโส ตฺติโย อานิสฺสโส กาลေန ฌมฺมสฺสวเน กาลေန
ฌมฺมสากจฺญา ย ฯ

ปุณ จปรึ อวฺุโส ภิกฺขุ ภิกฺขุณฺโณ ฌมฺมํ เทเสติ อาทิกุลยาณํ
ฯเปฯ พุรหุมจริยํ ปกาเสติ ตถา ตถา นํ สพุรหุมจารึ อุตฺตริ
สมฺภวาเวนฺติ อทฺธา อຍฺมายสฺมา ปตฺโต วา กจฺฉติ ๑ วาติ อຍ်
อวฺุโส จตฺตโต อานิสฺสโส กาลေန ฌมฺมสฺสวเน กาลေန
ฌมฺมสากจฺญา ย ฯ

ปุณ จปรึ อวฺุโส ภิกฺขุ ภิกฺขุณฺโณ ฌมฺมํ เทเสติ อาทิกุลยาณํ
มชฺฌกกุลยาณํ ปรีโยสานกกุลยาณํ สาคถํ สพฺพยฺยชฺชนํ เกวลปรีปุณฺณํ
ปริสุทฺธิ พุรหุมจริยํ ปกาเสติ ยถา ยถาวุโส ภิกฺขุ ภิกฺขุณฺโณ ฌมฺมํ
เทเสติ อาทิกุลยาณํ มชฺฌกกุลยาณํ ปรีโยสานกกุลยาณํ สาคถํ
#๑ ม. ปชฺชติ วา ฯ

สพฺยณฺชนํ เกวลปรีปฺณณํ ปรีสุทฺธํ พุรหฺมจรียํ ปกาเสติ ตตฺถ เย
เต ภิกฺขุ เสกฺขา อปฺปตฺตมานสา อนฺุตฺตรํ โยกฺกเขมํ ปตฺถยมาณา
วิหรนฺติ เต ตํ ฃมํ สุตฺวา วีรียํ อารภนฺติ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา
อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส สจฺฉิกิริยาเย เย ปน ตตฺถ
ภิกฺขุ อรหนฺโต ชีณาสวา วุสิตวานฺโต กตกรณียา โอิหิตถารา อนฺุปฺปตฺตสทฺตฺถา
ปรีกฺชีณภวสฺสโยชณา สมฺมทณฺณวิมฺุตฺตา เต ตํ ฃมํ
สุตฺวา ทิฏฺฐฃมฺมสฺสวิหารีเยว อนฺุยฺตฺตา วิหรนฺติ อยํ อาวุโส
ปฺลจโม อานิสฺโส กาเลน ฃมฺมสฺสวเน กาเลน ฃมฺมสากจฺฉาย ๑
อิม โข อาวุโส ปฺลจ อานิสฺสา กาเลน ฃมฺมสฺสวเน กาเลน
ฃมฺมสากจฺฉายาติ ๑

[๒๐๕] ๕ จตฺตารีมานิ ภิกฺขเว พลานิ ๑ กตมานิ จตฺตารี
ปฺลญาพลํ วีรียพลํ อนวชฺชพลํ สงฺกหพลํ ๑ ๑

กตมณฺจ ภิกฺขเว ปฺลญาพลํ เย ฃมฺมา กุสลา กุสลสงฺฆาตา
เย ฃมฺมา อกุสลา อกุสลสงฺฆาตา เย ฃมฺมา สาวชฺชา สาวชฺชสงฺฆาตา
เย ฃมฺมา อนวชฺชา อนวชฺชสงฺฆาตา เย ฃมฺมา กณฺหา กณฺหสงฺฆาตา
เย ฃมฺมา สุกฺกา สุกฺกสงฺฆาตา เย ฃมฺมา เสวิตพฺพา เสวิตพฺพสงฺฆาตา
เย ฃมฺมา เสวิตพฺพา เสวิตพฺพสงฺฆาตา เย ฃมฺมา
นาลมรียา นาลมรียสงฺฆาตา เย ฃมฺมา อลมรียา อลมรียสงฺฆาตา
ตฺยสฺสุ ฃมฺมา ปฺลญาเย วอทิฏฺฐา โหนฺติ วอจริตา อิทํ วุจฺจติ
ภิกฺขเว ปฺลญาพลํ ๑

#๑ ม. สงฺกหพลํ ๑ เอวมฺปรีปี ๑

กตมณฺจ ภิกฺขเว วิริยพลฺลึ เย ชมฺมา อกุสลา อกุสลสงฺขาตา
เย ชมฺมา สาวชฺชา สาวชฺชสงฺขาตา เย ชมฺมา กณฺหา กณฺหสงฺขาตา
เย ชมฺมา อเสวิตพฺพา อเสวิตพฺพสงฺขาตา เย ชมฺมา นาลมรียา
นาลมรียสงฺขาตา เตสํ ชมฺมานํ ปหานาย ฉนฺทํ ชเนติ วายมตี วิริยํ
อารภติ จิตฺตํ ปกฺกณฺหาติ ปทหติ เย ชมฺมา กุสลา กุสลสงฺขาตา
เย ชมฺมา อนวชฺชา อนวชฺชสงฺขาตา เย ชมฺมา สุกฺกา สุกฺกสงฺขาตา
เย ชมฺมา เสวิตพฺพา เสวิตพฺพสงฺขาตา เย ชมฺมา อลมรียา
อลมรียสงฺขาตา เตสํ ชมฺมานํ ปฏฺฐิตาภาย ฉนฺทํ ชเนติ วายมตี วิริยํ
อารภติ จิตฺตํ ปกฺกณฺหาติ ปทหติ อิํ วุจฺจติ ภิกฺขเว วิริยพลฺลึ ฯ

กตมณฺจ ภิกฺขเว อนวชฺชพลฺลึ อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก
อนวชฺเชน กายกมฺเมน สมฺนุํนาคโต โหติ อนวชฺเชน วจิกมฺเมน
สมฺนุํนาคโต โหติ อนวชฺเชน มโนกมฺเมน สมฺนุํนาคโต โหติ อิํ
วุจฺจติ ภิกฺขเว อนวชฺชพลฺลึ ฯ

กตมณฺจ ภิกฺขเว สงฺคหพลฺลึ จตฺตาริํมานิ ภิกฺขเว สงฺคหฺวตฺถุณิ
ทานํ เปยฺยวชฺชํ อตฺถจริยา สมานตฺตตา เอตทคฺคํ ภิกฺขเว ทานานํ
ยทิตํ ชมฺมทานํ เอตทคฺคํ ภิกฺขเว เปยฺยวชฺชานํ ยทิตํ อตฺถิกสุส
โอหิตโสตฺตสุส ปุํนปุํนํ ชมฺมํ เทเสติ เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อตฺถจริยานํ
ยทิตํ อสุสทฺธํ สทฺธาสมฺปทาย สมาทเปติ นิเวเสติ ปติฏฺฐาเปติ ทุสฺสึลํ
สึลสมฺปทาย มจฺจรีํ จากสมฺปทาย ทุํปฺปญฺณํ ปญฺญาสมฺปทาย
สมาทเปติ นิเวเสติ ปติฏฺฐาเปติ เอตทคฺคํ ภิกฺขเว สมานตฺตทานํ

ยทิตฺ ใสตานิเนน ใสตานิเนนสฺส สมานตฺโต สกทาคามินา สกทาคามิสฺส
สมานตฺโต อนาคามินา อนาคามิสฺส สมานตฺโต อรหตา
อรหโต สมานตฺโต อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สงฺคหฬํ อมานิ โข
ภิกฺขเว จตฺตาริ พลานิ ฯ

อิมหิ โข ภิกฺขเว จตฺตาริ พเลหิ สมนฺนาคโต อริยสาวโก ปญฺจ
ภยานิ สมตฺติกกนฺโต โหติ ฯ กตมานิ ปญฺจ อาชีวิทภยํ ๑ อสิโลกภยํ
ปริสสารชฺชภยํ มรณภยํ ทุคฺคตภยํ ฯ โส โข ๒ ภิกฺขเว อริยสาวโก
อิตฺติ ปฏฺฐิสลฺลจิกฺขติ นานํ อาชีวิทภยสฺส ภายามิ กิสฺสาหํ
อาชีวิทภยสฺส ภายิสฺสามิ อตฺถิ เม จตฺตาริ พลานิ ปญฺญาฬํ วิริยฬํ
อนวชฺชฬํ สงฺคหฬํ ทุปฺปญฺโฆ โข อาชีวิทภยสฺส ภาเยยฺย กุสิโต
อาชีวิทภยสฺส ภาเยยฺย สาวชฺชกายกมฺมฺนตฺวจิกมฺมฺนตฺมโนกมฺมฺนโต
อาชีวิทภยสฺส ภาเยยฺย อสงฺคหโก อาชีวิทภยสฺส ภาเยยฺย นานํ
อสิโลกภยสฺส ภายามิ ฯเปฯ นานํ ปริสสารชฺชภยสฺส ภายามิ
นานํ มรณภยสฺส ภายามิ นานํ ทุคฺคตภยสฺส ภายามิ กิสฺสาหํ
ทุคฺคตภยสฺส ภายิสฺสามิ อตฺถิ เม จตฺตาริ พลานิ ปญฺญาฬํ
วิริยฬํ อนวชฺชฬํ สงฺคหฬํ ทุปฺปญฺโฆ โข ทุคฺคตภยสฺส ภาเยยฺย
กุสิโต ทุคฺคตภยสฺส ภาเยยฺย สาวชฺชกายกมฺมฺนตฺวจิกมฺมฺนตฺมโนกมฺมฺนโต
ทุคฺคตภยสฺส ภาเยยฺย อสงฺคหโก ทุคฺคตภยสฺส ภาเยยฺย อิมหิ
โข ภิกฺขเว จตฺตาริ พเลหิ สมนฺนาคโต อริยสาวโก อิมานิ ปญฺจ
ภยานิ สมตฺติกกนฺโต โหตีติ ฯ

#๑ ม. อาชีวิกภยํ ฯ เอวมฺปริปี ฯ ๒ ม. ส โข โส ฯ

[๒๑๐] ๖ ตตฺร โข อายสฺมา สาริปุตุโต ภิกฺขุ อามนฺเตสิ
๗เป๗ อายสฺมา สาริปุตุโต เอตทวโจ ปุคฺคโลปิ อวฺโส ทฺวิเชน
เวทิตฺตํโพ เสวิตฺตํโพปิ อเสวิตฺตํโพปิ จีวรํมฺปิ อวฺโส ทฺวิเชน
เวทิตฺตํพํ เสวิตฺตํพมฺปิ อเสวิตฺตํพมฺปิ ปิณฺฑปาโตปิ อวฺโส
ทฺวิเชน เวทิตฺตํโพ เสวิตฺตํโพปิ อเสวิตฺตํโพปิ เสนาสนมฺปิ อวฺโส
ทฺวิเชน เวทิตฺตํพํ เสวิตฺตํพมฺปิ อเสวิตฺตํพมฺปิ คามนิคฺโขมฺปิ
อวฺโส ทฺวิเชน เวทิตฺตํโพ เสวิตฺตํโพปิ อเสวิตฺตํโพปิ ชนปทปเทโสปิ
อวฺโส ทฺวิเชน เวทิตฺตํโพ เสวิตฺตํโพปิ อเสวิตฺตํโพปิ ๗

ปุคฺคโลปิ อวฺโส ทฺวิเชน เวทิตฺตํโพ เสวิตฺตํโพปิ อเสวิตฺตํโพปิตี
อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ กิณฺเจะตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ ตตฺถ ยํ ชลฺยา
ปุคฺคัลลํ อิมํ โข เม ปุคฺคัลลํ เสวโต อกุสลา ฌมฺมา อภิวทฺตฺนฺติ
กุสลา ฌมฺมา ปริหาณฺติ เย จ โขเม ปพฺพชิตฺเตน ชีวิตฺตํปริกฺขารํ
สมฺมาเนตฺตพฺพา จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลาณปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารํ
เต จ กสิเรน สมฺมาหฺรณฺติ ๑ ยสฺส จมฺหิ อตฺถาย อการสฺมา
อนการิยํ ปพฺพชิตฺโต โส จ เม สามณฺยตฺโต น ภาวนาปาริปุรี กจฺจตีติ
เตนาวฺโส ปุคฺคเลน โส ปุคฺคโล สงฺขาปี รตฺติภากํ วา ทิวสภากํ
วา อนาปุจฺฉา ปกฺกมิตฺตํพํ นานุพฺนฺชิตฺตํโพ ตตฺถ ยํ ชลฺยา
ปุคฺคัลลํ อิมํ โข เม ปุคฺคัลลํ เสวโต อกุสลา ฌมฺมา อภิวทฺตฺนฺติ
กุสลา ฌมฺมา ปริหาณฺติ เย จ โขเม ปพฺพชิตฺเตน ชีวิตฺตํปริกฺขารํ
สมฺมาเนตฺตพฺพา จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลาณปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารํ
#๑ ม. สมฺมาทจฺจนฺติ ๗ เอมฺมปริปี ๗

เต จ อปฺปกสิเรน สมฺมาหฺรณฺติ ยสฺส จมฺหิ อตฺถาย อการสฺมา
อนคาริยํ ปพฺพชิตฺโต โส จ เม สามณฺณตฺโต น ภาวนาปาริปุรี
คจฺฉตีติ เตนาวุโส ปุคฺคเลน โส ปุคฺคโล สงฺขาปี
อนาปุจฺฉา ปกฺกมิตพฺพํ นานุพฺพนฺธิตพฺโพ ตตฺถ ยํ ชณฺณา ปุคฺคัลลํ อิมํ
โฆ เม ปุคฺคัลลํ เสวโต อกฺขลา ฐมฺมา ปรีหายนฺติ กุสลา
ฐมฺมา อภิวทฺถนฺติ เย จ โขเม ปพฺพชิตฺเตน จีวิตปรีกฺขารา
สมฺมาเนตพฺพา จีวรปิตฺถปาตเสนาสนกิลานปจฺจยภสฺสชฺชปรีกฺขารา เต
จ กสิเรน สมฺมาหฺรณฺติ ยสฺส จมฺหิ อตฺถาย อการสฺมา
อนคาริยํ ปพฺพชิตฺโต โส จ เม สามณฺณตฺโต ภาวนาปาริปุรี คจฺฉตีติ
เตนาวุโส ปุคฺคเลน โส ปุคฺคโล สงฺขาปี อนุพฺพนฺธิตพฺโพ น
ปกฺกมิตพฺพํ ตตฺถ ยํ ชณฺณา ปุคฺคัลลํ อิมํ โฆ เม ปุคฺคัลลํ เสวโต
อกฺขลา ฐมฺมา ปรีหายนฺติ กุสลา ฐมฺมา อภิวทฺถนฺติ เย จ โขเม
ปพฺพชิตฺเตน จีวิตปรีกฺขารา สมฺมาเนตพฺพา จีวรปิตฺถปาตเสนาสนกิลาน-
ปจฺจยภสฺสชฺชปรีกฺขารา เต จ อปฺปกสิเรน สมฺมาหฺรณฺติ ยสฺส จมฺหิ
อตฺถาย อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตฺโต โส จ เม สามณฺณตฺโต
ภาวนาปาริปุรี คจฺฉตีติ เตนาวุโส ปุคฺคเลน โส ปุคฺคโล ยาวจิวํ
อนุพฺพนฺธิตพฺโพ น ปกฺกมิตพฺพํ อปี ปนฺนุชฺชมาเนน ปุคฺคโลปี อาวุโส
ทฺวิเรน เวทิตพฺโพ เสวิตพฺโพปี อเสวิตพฺโพปีติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ อิทเมตํ
ปฏฺิจฺจ วุตฺตํ ฯ

จิวรมฺปี อาวุโส ทฺวิเรน เวทิตพฺพํ เสวิตพฺพมฺปี อเสวิตพฺพมฺปีติ

อิตฺติ โข ปเนตฺตํ วุคฺคตํ กิณฺณเจตฺตํ ปฏฺิจฺจ วุคฺคตํ ตตฺถ ยํ ชลฺยณา
จิวฺรํ อิทํ โข เม จิวฺรํ เสวโต อกุสลา ฌมฺมา อภิวทฺถนฺนติ
กุสลา ฌมฺมา ปรีหายนฺตฺติ เอรูโป จิวฺรํ น เสวิตพฺพํ ตตฺถ ยํ
ชลฺยณา จิวฺรํ อิทํ โข เม จิวฺรํ เสวโต อกุสลา ฌมฺมา
ปรีหายนฺติ กุสลา ฌมฺมา อภิวทฺถนฺตฺติ เอรูโป จิวฺรํ เสวิตพฺพํ
จิวฺรมฺปิ อาวุโส ทฺวิเรน เวทิตพฺพํ เสวิตพฺพมฺปิ อเสวิตพฺพมฺปิตฺติ
อิตฺติ ยนฺตํ วุคฺคตํ อิทเมตฺตํ ปฏฺิจฺจ วุคฺคตํ ฯ

ปิณฺฑทฺปาโตปิ อาวุโส ทฺวิเรน เวทิตพฺโพ เสวิตพฺโพปิ
อเสวิตพฺโพปิตฺติ อิตฺติ โข ปเนตฺตํ วุคฺคตํ กิณฺณเจตฺตํ ปฏฺิจฺจ วุคฺคตํ ตตฺถ
ยํ ชลฺยณา ปิณฺฑทฺปาตํ อิมํ โข เม ปิณฺฑทฺปาตํ เสวโต อกุสลา
ฌมฺมา อภิวทฺถนฺนติ กุสลา ฌมฺมา ปรีหายนฺตฺติ เอรูโป ปิณฺฑทฺปาโต
น เสวิตพฺโพ ตตฺถ ยํ ชลฺยณา ปิณฺฑทฺปาตํ อิมํ โข เม
ปิณฺฑทฺปาตํ เสวโต อกุสลา ฌมฺมา ปรีหายนฺติ กุสลา ฌมฺมา อภิวทฺถนฺตฺติ
เอรูโป ปิณฺฑทฺปาโต เสวิตพฺโพ ปิณฺฑทฺปาโตปิ อาวุโส
ทฺวิเรน เวทิตพฺโพ เสวิตพฺโพปิ อเสวิตพฺโพปิตฺติ อิตฺติ ยนฺตํ วุคฺคตํ
อิทเมตฺตํ ปฏฺิจฺจ วุคฺคตํ ฯ

เสนาสนมฺปิ อาวุโส ทฺวิเรน เวทิตพฺพํ เสวิตพฺพมฺปิ
อเสวิตพฺพมฺปิตฺติ อิตฺติ โข ปเนตฺตํ วุคฺคตํ กิณฺณเจตฺตํ ปฏฺิจฺจ วุคฺคตํ
ตตฺถ ยํ ชลฺยณา เสนาสนํ อิทํ โข เม เสนาสนํ เสวโต อกุสลา
ฌมฺมา อภิวทฺถนฺนติ กุสลา ฌมฺมา ปรีหายนฺตฺติ เอรูโป เสนาสนํ

น เสวิตพุพฺพํ ตตฺถ ยํ ชลฺยณา เสนาสนํ อิทํ โข เม เสนาสนํ
เสวโต อกุสลา ฌมฺมา ปรีหายนฺตฺติ กุสลา ฌมฺมา อภิวทฺถนฺตฺติ
เอวรูปํ เสนาสนํ เสวิตพุพฺพํ เสนาสนมฺปิ อาวุโส ทฺวิเรน เวทิตพุพฺพํ
เสวิตพุพฺมปิ อเสวิตพุพฺมปีติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ อิทเมตํ ปฏฺิจจ วุตฺตํ ฯ

คามนิกโมปิ อาวุโส ทฺวิเรน เวทิตพุโพ เสวิตพุโพปิ อเสวิตพุโพปีติ
อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ กิณฺเจตํ ปฏฺิจจ วุตฺตํ ตตฺถ ยํ
ชลฺยณา คามนิกมํ อิมํ โข เม คามนิกมํ เสวโต อกุสลา
ฌมฺมา อภิวทฺถนฺตฺติ กุสลา ฌมฺมา ปรีหายนฺตฺติ เอวรูปํ คามนิกโม
น เสวิตพุโพ ตตฺถ ยํ ชลฺยณา คามนิกมํ อิมํ โข เม
คามนิกมํ เสวโต อกุสลา ฌมฺมา ปรีหายนฺตฺติ กุสลา ฌมฺมา
อภิวทฺถนฺตฺติ เอวรูปํ คามนิกโม เสวิตพุโพ คามนิกโมปิ อาวุโส
ทฺวิเรน เวทิตพุโพ เสวิตพุโพปิ อเสวิตพุโพปีติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ
อิทเมตํ ปฏฺิจจ วุตฺตํ ฯ

ชนปทปเทโสปี อาวุโส ทฺวิเรน เวทิตพุโพ เสวิตพุโพปิ
อเสวิตพุโพปีติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ กิณฺเจตํ ปฏฺิจจ วุตฺตํ ตตฺถ ยํ
ชลฺยณา ชนปทปเทสํ อิมํ โข เม ชนปทปเทสํ เสวโต อกุสลา ฌมฺมา
อภิวทฺถนฺตฺติ กุสลา ฌมฺมา ปรีหายนฺตฺติ เอวรูปํ ชนปทปเทโส
น เสวิตพุโพ ตตฺถ ยํ ชลฺยณา ชนปทปเทสํ อิมํ โข เม
ชนปทปเทสํ เสวโต อกุสลา ฌมฺมา ปรีหายนฺตฺติ กุสลา ฌมฺมา
อภิวทฺถนฺตฺติ เอวรูปํ ชนปทปเทโส เสวิตพุโพ ชนปทปเทโสปี อาวุโส

ทฺวิเชน เวทิตพฺโพ เสวิตพฺโพปี อเสวิตพฺโพปีติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ
อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตนฺตํ ฯ

[๒๑๑] ๗ เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหฺรติ คิชฺฌณฺเณ
ปพฺพเต ฯ อถโข สุตฺวา ปริพฺพาชโก เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกमितฺวา ภควตา สทฺธิํ สมฺโมทิตฺติ สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ
วีติสารเตวฺวา เอกมฺนฺตํ นิสิตฺติ เอกมฺนฺตํ นิสินฺโน โข สุตฺวา ปริพฺพาชโก
ภควนฺตํ เอตทวโจ เอกมิตาหํ ภนฺเต สมยํ ภควา อิเชว ราชคเห
วิหฺรามิ คิริพฺพเช ตตฺร โข เม ภนฺเต ภควโต สมฺมุขา สุตฺ
สมฺมุขา ปฏิคฺคหิตํ โย โส สุตว ๑ ภิกฺขุ อรหํ ชีณาสโว วุตฺติว
กตกรณฺิโย โอิหิตภาโร อนุปฺปตฺตสทฺตโต ปริกฺชีณภวสฺสโยชโน
สมฺมทลฺลวามิตฺโต อภพฺโพ โส ปณฺจจฺ्ञานานํ อชฺฌาจริตฺตุ อภพฺโพ
ชีณาสโว ภิกฺขุ สลฺลจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา วโรเปตฺตุ อภพฺโพ ชีณาสโว
ภิกฺขุ อทินฺนํ เถยฺยสงฺฆาตํ อาทาตฺตุ อภพฺโพ ชีณาสโว ภิกฺขุ เมถุนํ
ธมฺมํ ปฏิเสวิตฺตุ อภพฺโพ ชีณาสโว ภิกฺขุ สมฺปชานมฺสา ภาสิตฺตุ อภพฺโพ
ชีณาสโว ภิกฺขุ สนนฺธิการกํ กามे ปริกฺขลฺลชิตฺตุ เสยฺยถาปี ปฺพเพ
อการียญฺโตติ กจฺจิ เมตํ ภนฺเต ภควโต สฺสสุตฺตํ สฺสคฺคหิตํ สฺมนสฺกิตฺตํ
สฺสปฺชาริตฺตํ ฯ ตคฺขม เต สุตว เอตํ สฺสสุตฺตํ สฺสคฺคหิตํ สฺมนสฺกิตฺตํ สฺสปฺชาริตฺ
ปฺพเพ จาหํ สุตว เอตฺรหิ จ เอวํ วทามิ โย โส ภิกฺขุ อรหํ
ชีณาสโว วุตฺติว กตกรณฺิโย โอิหิตภาโร อนุปฺปตฺตสทฺตโต
ปริกฺชีณภวสฺสโยชโน สมฺมทลฺลวามิตฺโต อภพฺโพ โส นวญฺ्ञานานํ
#๑ ม. สุตฺวา ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ

อชฺฌาจริตฺตํ อภพฺโพ จีณาสโว ภิกฺขุ สณฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปตฺตํ
อภพฺโพ จีณาสโว ภิกฺขุ อทินฺนํ เถยฺยสงฺฆาตํ อาทาตฺตํ อภพฺโพ จีณาสโว
ภิกฺขุ เมถุนํ ฌมฺมํ ปฏฺฐิเสวิตฺตํ อภพฺโพ จีณาสโว ภิกฺขุ สมฺปชานมฺสา
ภาสิตฺตํ อภพฺโพ จีณาสโว ภิกฺขุ สนนฺธิการกํ กามเม ปรีถฺยชิตฺตํ
เสยฺยถาปี ปุพฺเพ อคาริยภูโต อภพฺโพ จีณาสโว ภิกฺขุ จนนฺทาคตี
คนฺตํ อภพฺโพ จีณาสโว ภิกฺขุ โทสาคตี คนฺตํ อภพฺโพ จีณาสโว ภิกฺขุ
โมหาคตี คนฺตํ อภพฺโพ จีณาสโว ภิกฺขุ ภยาคตี คนฺตํ ปุพฺเพ
จาหํ สุตฺว เอตฺรหิ จ เอวํ วทามิ โย โส ภิกฺขุ อรหํ จีณาสโว
วฺสิตฺวา กตฺตกรณฺนิโย โอิหิตภาโร อนฺุปรตฺตตสทฺตฺโต ปรีกฺขิณภวสฺสโยชโน
สมฺมทณฺณวามฺตฺโต อภพฺโพ โส อิมานิ นวญฺ्ञานานิ
อชฺฌาจริตฺตฺตํ ๑

[๒๑๒] ๘ เอกํ สมฺยํ ภควา ราชคฺเห วิหฺรติ คิขฺฌญฺญ ปุพฺเพเต ๑
อถ โข สชฺโฆ ปรีพฺพาชโก เยน ภควา เตนฺุปรสํกมิ อฺุปรสํกมิตฺวา
ภควตา สทฺธิ สมฺโมทิติ สมฺโมทนิยํ กถิ สาราณฺิยํ วิตฺติสارهตฺวา
เอกมนฺตํ นิสิตฺติ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข สชฺโฆ ปรีพฺพาชโก ภควนฺตํ
เอตทโวจ เอกมิตาหํ ภนฺเต สมฺยํ ภควา อีเชว ราชคฺเห วิหฺรามิ
คิริพฺเพเช ตตฺตร เม ภนฺเต ภควโต สมฺมุขา สุตฺตํ สมฺมุขา ปฏฺฐิคฺคหิตฺตํ
โย โส สชฺฌ ภิกฺขุ อรหํ จีณาสโว วฺสิตฺวา กตฺตกรณฺนิโย โอิหิตภาโร
อนฺุปรตฺตตสทฺตฺโต ปรีกฺขิณภวสฺสโยชโน สมฺมทณฺณวามฺตฺโต
อภพฺโพ โส ปญฺ्ञญฺ्ञานานิ อชฺฌาจริตฺตํ อภพฺโพ จีณาสโว ภิกฺขุ

สลฺยจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปตฺตํ อภพฺโป จีณาสโว ภิกฺขุ อทินฺนํ
 เถยฺยสงฺฆาตํ อาทาตฺตํ อภพฺโป จีณาสโว ภิกฺขุ เมถุนํ ฌมฺมํ
 ปฏฺฐิเสวิตฺตํ อพฺภโว จีณาสโว ภิกฺขุ สมปฺชานมฺสา ภาสิตฺตํ อภพฺโป
 จีณาสโว ภิกฺขุ สนนฺธิการกํ กามเม ปรีกฺขณชิตฺตํ เสยฺยถาปี ปุพฺเพ
 อคาริยภูโต กจฺจิ เมตฺตํ ฆนฺเต ภควโต สุตฺตํ สุกฺคหิตํ สุมนสิกิตฺตํ
 สุปฺชาริตนฺติ ฯ ตคฺขม เต เอตํ สขฺฆมฺ สุตฺตํ สุกฺคหิตํ สุมนสิกิตฺตํ
 สุปฺชาริตํ ปุพฺเพ จาหํ สขฺฆมฺ เอตฺรหิ จ เอวํ วทามิ โย โส
 ภิกฺขุ อรหํ จีณาสโว วุสิตฺวา กตฺตกรณฺนิโย โอิหิตภาโร อนุปฺปตฺตสทฺตฺโต
 ปรีกฺขณภวสฺสโลชโน สมฺมทลฺลวาวิมุตฺโต อภพฺโป
 โส นวฺภูจฺานานิ อชฺฌมาจฺริตฺตํ อภพฺโป จีณาสโว ภิกฺขุ สลฺยจิจฺจ
 ปาณํ ชีวิตา โวโรเปตฺตํ ฯเปฯ อภพฺโป จีณาสโว ภิกฺขุ สนนฺธิการกํ
 กามเม ปรีกฺขณชิตฺตํ เสยฺยถาปี ปุพฺเพ อคาริยภูโต อภพฺโป จีณาสโว
 ภิกฺขุ พุทฺธํ ปจฺจกฺขาตฺตํ อภพฺโป จีณาสโว ภิกฺขุ ฌมฺมํ ปจฺจกฺขาตฺตํ
 อภพฺโป จีณาสโว ภิกฺขุ สงฺฆํ ปจฺจกฺขาตฺตํ อภพฺโป จีณาสโว ภิกฺขุ
 สิกฺขํ ปจฺจกฺขาตฺตํ ปุพฺเพ จาหํ สขฺฆมฺ เอตฺรหิ จ เอวํ วทามิ
 โย โส ภิกฺขุ อรหํ จีณาสโว วุสิตฺวา กตฺตกรณฺนิโย โอิหิตภาโร
 อนุปฺปตฺตสทฺตฺโต ปรีกฺขณภวสฺสโลชโน สมฺมทลฺลวาวิมุตฺโต อภพฺโป
 โส อิมานิ นวฺภูจฺานานิ อชฺฌมาจฺริตฺตฺนฺติ ฯ

[๒๑๓] ๕ นวฺยิเม ภิกฺขเว ปุคฺคฺลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี ฯ

กตเม นว ๆ อรหา อรหุตตาย ปฏิปนฺโน อนาคามี อนาคามีผลสัจฉิกิริยาย
ปฏิปนฺโน สกทาคามี สกทาคามีผลสัจฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน
โสตปาปนฺโน โสตปาตติผลสัจฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน ปุณฺชชโน ๆ อิม
โฆ ภิกฺขเว นว ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสุมฺินฺติ ๆ

[๒๑๔] ๑๐ นวฺยิม ภิกฺขเว ปุคฺคลา อาหุเนยฺยา ปาหุเนยฺยา
ทกฺขิณฺเอยฺยา อลฺลชฺฉิกรณฺเีย อนฺนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสุตฺตํ ๆ กตเม
นว ๆ อรหา อรหุตตาย ปฏิปนฺโน อนาคามี อนาคามีผลสัจฉิกิริยาย
ปฏิปนฺโน สกทาคามี สกทาคามีผลสัจฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน โสตปาปนฺโน
โสตปาตติผลสัจฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน โคตรภู ๆ อิม โฆ ภิกฺขเว นว
ปุคฺคลา อาหุเนยฺยา ๆเปยฺ อนฺนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสุตฺตํ ๆ

สมฺโพทฺทวฺคฺโค ปจฺโม ๆ

ตสฺสุทฺททานํ

สมฺโพทฺธิ นิสฺสโย เจว เมมฺขิยํ นนฺทกํ พลํ

เสวนา สุตฺวา สชฺโฆ ปุคฺคโล อาหุเนยฺโย ๑ จาติ ๆ

สีหนาทวฺคฺโค ทฺติโย

[๒๑๕] ๑๑ เอกํ สมฺยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหฺรติ เชตฺวเน
อนาถปิณฺฑทิกฺกสฺส อารามे ๆ อถ โฆ อายสฺมา สารีปฺตุโต เยน ภควา
เตนฺอุปฺสงฺกมฺมิ อฺอุปฺสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสฺสีทฺธิ
เอกมฺนฺตํ นิสฺสินฺโน โฆ อายสฺมา สารีปฺตุโต ภควนฺตํ เอตทโวจ
#๑ ม. อาหุเนยฺเยน ๆ

วฺภูโจ เม ฆนฺเต สวตฺถิยํ วสุสวาวโส อิจฺฉามหิ ฆนฺเต ชนปทจาริกํ
ปุกฺกมิตฺตุนฺติ ฯ ยสฺสทานิ ตฺวํ สาริปฺพุตฺต กาลิ มณฺณสีติ ฯ อถโฆ
อายุสฺมา สาริปฺพุตฺโต อฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณฺ
กตฺวา ปุกฺกามิ ฯ

อถโฆ อณฺณตโร ภิกฺขุ อจฺริปุกฺกนฺเต อายุสฺมนฺเต สาริปฺพุตฺเต
ภควนฺตํ เอตทโวจ อายุสฺมา มํ ฆนฺเต สาริปฺพุตฺโต อาสชช
อปฺปฏิณิสฺสชช จาริกํ ปุกฺกนฺโตติ ฯ อถโฆ ภควา อณฺณตโร ภิกฺขุ
อามนฺเตสิ เอहि ตฺวํ ภิกฺขุ มม วจเนน สาริปฺพุตฺตํ อามนฺเตहि
สตฺถา ตํ อวฺโส สาริปฺพุตฺต อามนฺเตตีติ ฯ เอวํ ฆนฺเตติ โฆ โส
ภิกฺขุ ภควโต ปฏฺิสฺสุตฺวา เยนายสฺมา สาริปฺพุตฺโต เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกमितฺวา อายุสฺมนฺตํ สาริปฺพุตฺตํ เอตทโวจ สตฺถา ตํ อวฺโส
สาริปฺพุตฺต อามนฺเตตีติ ฯ เอวมาวฺโสติ โฆ อายุสฺมา สาริปฺพุตฺโต ตสฺส
ภิกฺขุโน ปจฺจสุสฺสีติ ฯ เตน โฆ ปน สมเยน อายุสฺมา จ มหาโมคฺคฺคฺลาโน
อายุสฺมา จ อานนฺโท อปาปฺรณฺณํ อาทาย วิหาริ อานิฏฺฐนฺติ ๑
อภิกฺขมถายสฺมนฺโต อภิกฺขมถายสฺมนฺโต ๒ อิทานายสฺมา สาริปฺพุตฺโต
ภควโต สมฺมุขา สีหนาทํ นทิสฺสตีติ ฯ

อถโฆ อายุสฺมา สาริปฺพุตฺโต เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกमितฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสีทิ ฯ เอกมฺนฺตํ นิสินฺนํ
โฆ อายุสฺมนฺตํ สาริปฺพุตฺตํ ภควา เอตทโวจ อิท เต สาริปฺพุตฺต อณฺณตโร
สพฺรหฺมจาริ ชียชฺมมํ อापฺนฺโน อายุสฺมา มํ ฆนฺเต สาริปฺพุตฺโต
#๑ สී. ยู. วิหารเณ วิหาริ อนฺวาหิณฺฐนฺติ ฯ ม. วิหารเ ฯ
#๒ ม. อภิกฺกมถายสฺมนฺโต ฯ

อาสชช อปปฏินิสสชช จาริกัม ปกุกนุโตติ ฯ ยสฺส นฺน ฆนฺเต กาย
กายคตา สติ อฺนุปฏิจिता อสฺส โส อึช อณฺณตรํ สพฺรหฺมจารี
อาสชช อปปฏินิสสชช จาริกัม ปกุกเมยฺย เสยฺยถาปี ฆนฺเต ปจวิย
สุจิมฺปิ นิกฺขิปนฺติ อสุจิมฺปิ นิกฺขิปนฺติ กฺุถคตมฺปิ นิกฺขิปนฺติ มุตฺตคตมฺปิ
นิกฺขิปนฺติ เขพคตมฺปิ นิกฺขิปนฺติ ปุพฺพคตมฺปิ นิกฺขิปนฺติ โลหิตคตมฺปิ
นิกฺขิปนฺติ น จ เตน ปจวี อฏฺฐยฺติ วา หรายติ วา ชิกฺขจฺจติ วา
เอวเมว โข อหํ ฆนฺเต ปจวีสเมน เจตสา วิหฺรามิ วิปฺุเลน มหฺกฺคเตน
อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺเณน ยสฺส นฺน ฆนฺเต กาย
กายคตา สติ อฺนุปฏิจिता อสฺส โส อึช อณฺณตรํ สพฺรหฺมจารี
อาสชช อปปฏินิสสชช จาริกัม ปกุกเมยฺย ฯ

เสยฺยถาปี ฆนฺเต อาปฺสมี สุจิมฺปิ โชรฺวนฺติ อสุจิมฺปิ โชรฺวนฺติ
กฺุถคตมฺปิ มุตฺตคตมฺปิ เขพคตมฺปิ ปุพฺพคตมฺปิ โลหิตคตมฺปิ โชรฺวนฺติ
น จ เตน อาโป อฏฺฐยฺติ วา หรายติ วา ชิกฺขจฺจติ วา เอวเมว
โข อหํ ฆนฺเต อาโปสเมน เจตสา วิหฺรามิ วิปฺุเลน มหฺกฺคเตน
อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺเณน ยสฺส นฺน ฆนฺเต กาย กายคตา
สติ อฺนุปฏิจिता อสฺส โส อึช อณฺณตรํ สพฺรหฺมจารี อาสชช
อปฺปปฏินิสสชช จาริกัม ปกุกเมยฺย ฯ

เสยฺยถาปี ฆนฺเต เตโช สุจิมฺปิ ทฺหติ อสุจิมฺปิ ทฺหติ
กฺุถคตมฺปิ มุตฺตคตมฺปิ เขพคตมฺปิ ปุพฺพคตมฺปิ โลหิตคตมฺปิ ทฺหติ น จ
เตน เตโช อฏฺฐยฺติ วา หรายติ วา ชิกฺขจฺจติ วา เอวเมว โข

อหิ ฆนเต เตโชสเมน เจตสา วิหรามิ วิปุลเณ มหคฺคเตน
อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺเณน ยสฺส นฺน ฆนเต กายเ
กายคตา สติ อฺนุปฏฺฐิตา อสฺส โส อธิ อณฺฺตริ สพฺรหฺมจารี
อาสชฺช อปฺปฏฺฐินิสฺสชฺช จาริกํ ปกุกเมยฺย ฯ

เสยฺยถาปี ฆนเต วาโย สฺจิมฺปิ อฺปวายติ อสฺจิมฺปิ อฺปวายติ
คฺคตมฺปิ มุตฺตคตมฺปิ เขพคตมฺปิ ปฺพพคตมฺปิ โลหิตคตมฺปิ อฺปวายติ
น จ เตน วาโย อฏฺฐิยติ วา หรายติ วา ชิกฺขจฺจติ วา เอวเมว
โห อหิ ฆนเต วาโยสเมน เจตสา วิหรามิ วิปุลเณ มหคฺคเตน
อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺเณน ยสฺส นฺน ฆนเต กายเ
กายคตา สติ อฺนุปฏฺฐิตา อสฺส โส อธิ อณฺฺตริ สพฺรหฺมจารี
อาสชฺช อปฺปฏฺฐินิสฺสชฺช จาริกํ ปกุกเมยฺย ฯ

เสยฺยถาปี ฆนเต รโฆหรณฺํ สฺจิมฺปิ ปฺลฺลจติ อสฺจิมฺปิ ปฺลฺลจติ
คฺคตมฺปิ มุตฺตคตมฺปิ เขพคตมฺปิ ปฺพพคตมฺปิ โลหิตคตมฺปิ ปฺลฺลจติ
น จ เตน รโฆหรณฺํ อฏฺฐิยติ วา หรายติ วา ชิกฺขจฺจติ วา
เอวเมว โห อหิ ฆนเต รโฆหรณฺสเมน เจตสา วิหรามิ วิปุลเณ
มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺเณน ยสฺส นฺน ฆนเต
กายเ กายคตา สติ อฺนุปฏฺฐิตา อสฺส โส อธิ อณฺฺตริ
สพฺรหฺมจารี อาสชฺช อปฺปฏฺฐินิสฺสชฺช จาริกํ ปกุกเมยฺย ฯ

เสยฺยถาปี ฆนเต จณฺฑาลกฺุมารโก วา จณฺฑาลกฺุมาริกา วา
กโปปีหตุโถ นนฺตีกวาสิ ๑ คามํ วา นิคมํ วา ปวิสฺสนฺโต นิจฺจิตฺตฺเตยว
#๑ ม. นนฺตีกวาสิ ฯ

อุปฐมเจตวา ปวิสติ เอวเมว โข อหิ ฆนเต จณฺทาทกฺมารกสเมน
เจตสา วิหรามิ วิปฺเปลน มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน
อพฺยาปชฺฌเณน ยสฺส นฺน ฆนเต กายเ กายคตา สติ อนุปฺนฺจिता
อสฺส โส อธิ อณฺตริ สพฺรหฺมจารี อาสชฺช อปฺปฺนฺนิสฺสชฺช
จาริกํ ปกฺกเมยฺย ฯ

เสยฺยถาปี ฆนเต อฺสโก ฉินฺนวิสาโณ สุรโต สฺทฺนโต สฺสติกฺขิตโต
รติยาย รติยํ สิงฺฆาณฺเณน สิงฺฆาณฺกํ อนุวาหิณฺทฺนโต น กิณฺจิ หีสติ
ปาเทน วา วิสาเณน วา เอวเมว โข อหิ ฆนเต อฺสภฉินฺนวิสาณสเมน
เจตสา วิหรามิ วิปฺเปลน มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน
อพฺยาปชฺฌเณน ยสฺส นฺน ฆนเต กายเ กายคตา สติ อนุปฺนฺจिता
อสฺส โส อธิ อณฺตริ สพฺรหฺมจารี อาสชฺช อปฺปฺนฺนิสฺสชฺช
จาริกํ ปกฺกเมยฺย ฯ

เสยฺยถาปี ฆนเต อิตฺถิ วา ปฺริโส วา ทฺทโร วา ยฺว
มณฺฑานกชาติโก [๑] อหิกฺุณเปน วา กุกฺกุรฺกฺุณเปน วา [๒] กณฺเจ
อาลคฺเคน ๓ อฏฺฐิเยยฺย หฺราเยยฺย ชิกฺุจฺเจยฺย เอวเมว โข อหิ
ฆนเต อิมินา ปฺุตติกาเยน อฏฺฐิยามิ หฺรายามิ ชิกฺุจฺจามิ ยสฺส นฺน
ฆนเต กายเ กายคตา สติ อนุปฺนฺจिता อสฺส โส อธิ อณฺตริ
สพฺรหฺมจารี อาสชฺช อปฺปฺนฺนิสฺสชฺช จาริกํ ปกฺกเมยฺย ฯ

เสยฺยถาปี ฆนเต ปฺริโส เมทกถาลิกํ ปฺริหฺเรยฺย ฉิทฺทาวฉิทฺทํ
อฺคฺฆรณฺตํ ปคฺฆรณฺตํ เอวเมว โข อหิ ฆนเต อิมํ กายํ ปฺริหฺรามิ
#๑ ม. สีสันหาโต ฯ ๒ ม. มนฺุสฺสกฺุณเปน วา ฯ ๓ ม. อาสตุเตน ฯ

นิตฺทาวนิตฺทํ อุกฺขมรณฺตํ ปกฺขมรณฺตํ ยสฺส นฺน ฆนฺเต กาเย กายคตา
สตี อณุปฏฺฐิตา อสฺส โส อิทฺ อณฺณตฺรํ สพฺรหฺมจารี อาสชฺช
อปฺปฏินิสฺสชฺช จาริกํ ปกฺกเมยฺยาตี ฯ

อถ โข โส ภิกฺขุ อฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺกํ กริตฺวา
ภควโต ปาเทสฺสุ สิริสา นิปตฺติวา ภควนฺตํ เอตทโวจ อจฺจโย มํ
ฆนฺเต อจฺจมา ยถาพาลํ ยถามุพฺพํ ยถากุสลํ โย อหํ आयสฺมนฺตํ
สารีปฺตฺตํ อสตา ตฺจจฺฉา มุสา อฏฺฐเตน อพฺภาจิกฺขี ตสฺส เม ฆนฺเต
ภควา อจฺจยํ อจฺจยโต ปฏฺธิกฺกณฺหาตุ आयตีํ สํวรายาตี ฯ ตกฺขม ตํ
ภิกฺขุ อจฺจโย อจฺจมา ยถาพาลํ ยถามุพฺพํ ยถากุสลํ โย ตฺวํ
สารีปฺตฺตํ อสตา ตฺจจฺฉา มุสา อฏฺฐเตน อพฺภาจิกฺขี ยโต จ โข ตฺวํ
ภิกฺขุ อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺวา ยถาธมฺมํ ปฏฺธิกโรตี ตนฺตํ มยํ
ปฏฺธิกฺกณฺหาม วุฑฺฒิ เหสา ภิกฺขุ อริยสฺส วินเย โย อจฺจยํ
อจฺจยโต ทิสฺวา ยถาธมฺมํ ปฏฺธิกโรตี आयตีํ สํวริ อปาชฺชตีตี อถ โข
ภควา आयสฺมนฺตํ สารีปฺตฺตํ อามนฺเตสิ ขม สารีปฺตฺต อิมสฺส
โมฆปฺริสฺส ปฺรา ตสฺส ตตฺถเว สตฺตธา มุทฺธา ผลตีตี ฯ ขมามหํ
ฆนฺเต ตสฺส आयสฺมโต สเจ มํ โส आयสฺมา เอวมาห ขมตฺ
จ เม โส आयสฺมาตี ฯ

[๒๑๖] ๑๒ เอกํ สมยํ ภควา สาวคฺคิยํ วิหฺรตี เชตวน
อนาถปีณฺทิกสฺส อารามे ฯ

อถ โข आयสฺมา สารีปฺตฺโต ปุพฺพณฺหสมยํ นีวาเสตฺวา

ปตฺตจิวรมาทาย สาวตฺถึ ปิณฺฑทาย ปาวีสึ อถโฆ อายสุมโต
สารีปฺตฺตสฺส เอตทโหสิ อติปฺปโค โข ตาว สาวตฺถึยฺย ปิณฺฑทาย
จริตุํ ฆนฺนุนาหํ เยน อณฺณตติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ อาราโม เตนฺอุปสงฺกเมยฺยุนฺติ
อถโฆ อายสุมมา สารีปฺตฺโต เยน อณฺณตติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ
อาราโม เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา เตหิ อณฺณตติตฺถิเยหิ ปริพฺพาชเกหิ
สทฺฐึ สมฺโมทึ สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนตฺตํ
นีสึทึ ฯ เตน โข ปน สมเยน เตสํ อณฺณตติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ
สนฺนินฺนินฺนํ สนฺนินฺนิตฺตานํ อยมนฺตรากถา อุทปาทึ โย หิ โกจึ
อาวุโส สอุปาทิสฺโส กาลํ กโรติ สพฺโพ โส อปริมฺตฺโต นิริยา
อปริมฺตฺโต ติริจฺจฺจานโยนียา อปริมฺตฺโต ปิตฺตฺตวิสยา อปริมฺตฺโต
อปายทฺถุคฺคิวินิปาตาติ ฯ

อถโฆ อายสุมมา สารีปฺตฺโต เตสํ อณฺณตติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ
ภาสิตํ เนว อภินฺนุทึ นปฺปฏิกฺโกสิ อนภินฺนุทิตฺวา อปฺปฏิกฺโกสิตฺวา
อฏฺฐจาสาสนา ปกฺกามิ ภควโต สนฺตึเก เอตสฺส ภาสิตสฺส อคฺถํ
อาชานิสฺสามิตฺติ อถโฆ อายสุมมา สารีปฺตฺโต สาวตฺถึยฺย ปิณฺฑทาย
จริตฺวา ปจฺจฺจกคฺตํ ปิณฺฑทปาทปฏิกฺกนฺโต เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตฺตํ นีสึทึ เอกมฺนตฺตํ
นินฺนโน โข อายสุมมา สารีปฺตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ อธิชาหํ
ภนฺเต ปุพฺพพฺพหสมฺมํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย สาวตฺถึ ปิณฺฑทาย
ปาวีสึ ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต เอตทโหสิ อติปฺปโค โข ตาว

สาวตฺถิยํ ปิณฺฑทาย จริตฺตํ ยนฺนุนาหํ เยน อณฺณตติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ
อาราโม เตนฺอุปสงฺกเมยฺยนฺติ อถโฆหํ ฆนฺเต เยน อณฺณตติตฺถิยานํ
ปริพฺพาชกานํ อาราโม เตนฺอุปสงฺกมึ อุปสงฺกมิตฺวา เตหิ อณฺณตติตฺถิเยหิ
ปริพฺพาชเกหิ สทฺธิํ สมฺโมทึ สมฺโมทณฺิยํ กถํ สาราณฺิยํ
วีสิตฺวาเรตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสิตึ เตน โข ปน สมเยน เตสํ อณฺณตติตฺถิยานํ
ปริพฺพาชกานํ สนนฺิสินฺนํ สนนฺิปีตฺตานํ อยมนฺตรากถา
อุทฺปาที โย หิ โกจึ อาวุโส สอุปาทีเสโส กาลํ กโรตี สพุโป
โส อปริมฺตฺโต นิริยา อปริมฺตฺโต ติริจฺจฺฉานโยนฺิยา อปริมฺตฺโต ปีตฺติวีสยา
อปริมฺตฺโต อปายทฺทุกฺคตฺวินิปาตาตี อถโฆหํ ฆนฺเต เตสํ อณฺณตติตฺถิยานํ
ปริพฺพาชกานํ ภาสิตํ เนว อภินฺนํ นปฺปฏิกฺโกสิ อนภินฺนํทิตฺวา
อปฺปฏิกฺโกสิตฺวา อฏฺฐายาสนา ปกฺกามี ภควโต สนฺติเก
เอตสฺส ภาสิตสฺส อตฺถํ อาชานิสฺสามิตึ ฯ

เกจ ๑ สาริปฺตฺต อณฺณตติตฺถิยา ปริพฺพาชกา พาลา อพฺยตฺตา
เกจ ๑ สอุปาทีเสสํ วา สอุปาทีเสโสตี ชานิสฺสนฺติ อนฺุปาทีเสสํ วา
อนฺุปาทีเสโสตี ชานิสฺสนฺติ นวฺิเม สาริปฺตฺต ปุคฺคลา สอุปาทีเสสา
กาลํ กุรฺมานา ปริมฺตฺตา นิริยา ปริมฺตฺตา ติริจฺจฺฉานโยนฺิยา ปริมฺตฺตา
ปีตฺติวีสยา ปริมฺตฺตา อปายทฺทุกฺคตฺวินิปาตา ฯ กตฺเม นว ฯ

อิธ สาริปฺตฺต เอกจฺโจ ปุคฺคโล สีเลสุ ปริปฺุรฺการี ๒ โหตี
สมาริสฺมึ ปริปฺุรฺการี ปญฺญา ยมตฺโตสฺการี โส ปญฺจนํ
โอรฺมภาคิยานํ สํโยชนํ ปริกฺขยา อนฺตราปรีนฺิพฺพายี โหตี อยํ
#๑ ม. เกจ ๑ เอวมฺปรีปี ฯ ๒ ม. ปรีปฺุรฺการี ฯ เอวมฺปรีปี ฯ

สาริปุตฺต ปจโม ปุคฺคโล สตฺปาทีเสโส กาลํ กุรฺมานิ ปริมุตฺโต
นิริยา ปริมุตฺโต ติริจฺฉานโยนินยา ปริมุตฺโต ปิตฺติวิสยา ปริมุตฺโต
อปายทฺถคฺคิตฺวินิปาตา ฯ

ปุณ จปริ สาริปุตฺต อีเชกฺโข ปุคฺคโล สีเลสุ ปริปุริการิ
โหติ สมာธิสฺมี ปริปุริการิ ปญฺญา มตฺตโสการิ โส ปญฺจนัน
โอรฺมภาคิยานัน สํโยชนานัน ปริกฺขยา อุปฺหจฺจปรินิพฺพายิ โหติ
อสงฺขารปรินิพฺพายิ โหติ สสงฺขารปรินิพฺพายิ โหติ อุทฺธโสโต
โหติ อกฺนิฏฺฐคามิ อัย สาริปุตฺต ปจโม ปุคฺคโล สตฺปาทีเสโส
กาลํ กุรฺมานิ ปริมุตฺโต นิริยา ปริมุตฺโต ติริจฺฉานโยนินยา ปริมุตฺโต
ปิตฺติวิสยา ปริมุตฺโต อปายทฺถคฺคิตฺวินิปาตา ฯ

ปุณ จปริ สาริปุตฺต อีเชกฺโข ปุคฺคโล สีเลสุ ปริปุริการิ
โหติ สมာธิสฺมี มตฺตโสการิ ปญฺญา มตฺตโสการิ โส ตินฺณัน
สํโยชนานัน ปริกฺขยา รากโทสโมหานัน ตนฺนุตฺตา สกทาคามิ โหติ
สกิทเว อิมํ โลกํ อากฺนุตฺวา ทฺถกฺขสฺสนฺตํ กโรติ อัย สาริปุตฺต
นฏฺโฐ ปุคฺคโล สตฺปาทีเสโส กาลํ กุรฺมานิ ปริมุตฺโต นิริยา ฯเปฯ
ปริมุตฺโต อปายทฺถคฺคิตฺวินิปาตา ฯ

ปุณ จปริ สาริปุตฺต อีเชกฺโข ปุคฺคโล สีเลสุ ปริปุริการิ
โหติ สมာธิสฺมี มตฺตโสการิ ปญฺญา มตฺตโสการิ โส ตินฺณัน
สํโยชนานัน ปริกฺขยา เอกพีธี โหติ เอกฺเขว มานุสฺสํ กวํ
นิพฺพตฺเตตฺตวา ทฺถกฺขสฺสนฺตํ กโรติ อัย สาริปุตฺต สตฺตโม ปุคฺคโล

สตฺวาปาทิสเสโส กาลัง กุรุมาโน ปริมุตฺโต นิริยา ฯเปฯ ปริมุตฺโต
อปายทุกฺคตฺวินิปาตา ฯ

ปุณ จปริ สารีปุตฺต อีเชกฺโข ปุคฺคโล สีเลสุ ปริปุริการิ
โหติ สมาธิสฺมี มตฺตโสการิ ปญฺญาเย มตฺตโสการิ โส ตินฺณํ
ลัโชนานํ ปริกฺขยา โกลังโกลิ โหติ เทว วา ตินฺนิ วา กุลานิ
สนฺชาวิตฺวา ลัสมิตฺวา ทฺกฺขสฺสนฺตํ กโรติ อัย สารีปุตฺต อฏฺฐโม
ปุคฺคโล สตฺวาปาทิสเสโส กาลัง กุรุมาโน ปริมุตฺโต นิริยา ฯเปฯ
ปริมุตฺโต อปายทุกฺคตฺวินิปาตา ฯ

ปุณ จปริ สารีปุตฺต อีเชกฺโข ปุคฺคโล สีเลสุ ปริปุริการิ
โหติ สมาธิสฺมี มตฺตโสการิ ปญฺญาเย มตฺตโสการิ โส ตินฺณํ
ลัโชนานํ ปริกฺขยา สุตฺตกฺขตฺตตฺปรโม โหติ สุตฺตกฺขตฺตตฺปรมํ เทเว
จ มนฺุสฺเส จ สนฺชาวิตฺวา ลัสมิตฺวา ทฺกฺขสฺสนฺตํ กโรติ อัย สารีปุตฺต
นวมุ ปุคฺคโล สตฺวาปาทิสเสโส กาลัง กุรุมาโน ปริมุตฺโต นิริยา ปริมุตฺโต
ตฺริจฺจนโยนียา ปริมุตฺโต ปิตฺตฺวิสยา ปริมุตฺโต อปายทุกฺคตฺวินิปาตา
เกจิ สารีปุตฺต อญฺญตฺติตฺถียา ปรีพฺพาชกา พาลา อพฺยตฺตา เกจิ
สตฺวาปาทิสเส ลั วา สตฺวาปาทิสเสตฺติ ชานิสฺสนฺติ อญฺฺปาทิสเส ลั วา
อญฺฺปาทิสเสตฺติ ชานิสฺสนฺติ อิม โข สารีปุตฺต นวมุ ปุคฺคลา สตฺวาปาทิสเส
กาลัง กุรุมาโน ปริมุตฺตา นิริยา ปริมุตฺตา ตฺริจฺจนโยนียา ปริมุตฺตา
ปิตฺตฺวิสยา ปริมุตฺตา อปายทุกฺคตฺวินิปาตา น ตาวายํ สารีปุตฺต
ธมฺมปริยาโย ปฏฺฐาสี ภิกฺขุณํ ภิกฺขุณินํ อุปาสกานํ อุปาสิกานํ ตํ

กิสฺส เหตุ มายิมํ ฌมฺมปริยาขํ สุตฺวา ปมาทํ อหริสฺสูติ อปี
จ มยา โย ๑ ปญฺหาธิปฺปาเยน ภาสีโตติ ฯ

[๒๑๗] ๑๑ อถ โข อายสฺมา มหาโกฏฺฐิโต ๒ เยนายสฺมา สารีปฺตุโต
เตนุปลสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมตา สารีปฺตุเตน สทฺฐี สมฺโมทิติ
สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนตฺตํ นิสีทิติ เอกมฺนตฺตํ
นินฺนุโน โข อายสฺมา มหาโกฏฺฐิโต อายสฺมตฺตํ สารีปฺตุตฺตํ เอตทวโจ
กิณฺนุ โข อวฺวโส สารีปฺตุตฺตํ ยํ กมฺมํ ทิฏฺฐฌมฺมเวทนียํ ตํ
เม กมฺมํ สมฺปฺราเยเวทนียํ โหตฺตุติ เอตฺสฺส อตฺถาย ภควตฺติ พุรฺหุมาจฺริยํ
วุสฺสตีติ ฯ โน หิทํ อวฺวโส ฯ กิ ปนาวฺวโส สารีปฺตุตฺตํ ยํ
กมฺมํ สมฺปฺราเยเวทนียํ ตํ เม กมฺมํ ทิฏฺฐฌมฺมเวทนียํ โหตฺตุติ เอตฺสฺส
อตฺถาย ภควตฺติ พุรฺหุมาจฺริยํ วุสฺสตีติ ฯ โน หิทํ อวฺวโส ฯ กิณฺนุ
โข อวฺวโส สารีปฺตุตฺตํ ยํ กมฺมํ สุขเวทนียํ ตํ เม กมฺมํ ทฺทุกฺขเวทนียํ
โหตฺตุติ เอตฺสฺส อตฺถาย ภควตฺติ พุรฺหุมาจฺริยํ วุสฺสตีติ ฯ โน
หิทํ อวฺวโส กิ ปนาวฺวโส สารีปฺตุตฺตํ ยํ กมฺมํ ทฺทุกฺขเวทนียํ
ตํ เม กมฺมํ สุขเวทนียํ โหตฺตุติ เอตฺสฺส อตฺถาย ภควตฺติ พุรฺหุมาจฺริยํ
วุสฺสตีติ ฯ โน หิทํ อวฺวโส ฯ กิณฺนุโข อวฺวโส สารีปฺตุตฺตํ ยํ
กมฺมํ ปรีปฺกฺกเวทนียํ ตํ เม กมฺมํ อปรีปฺกฺกเวทนียํ โหตฺตุติ เอตฺสฺส
อตฺถาย ภควตฺติ พุรฺหุมาจฺริยํ วุสฺสตีติ ฯ โน หิทํ อวฺวโส ฯ กิ
ปนาวฺวโส สารีปฺตุตฺตํ ยํ กมฺมํ อปรีปฺกฺกเวทนียํ ตํ เม กมฺมํ
ปรีปฺกฺกเวทนียํ โหตฺตุติ เอตฺสฺส อตฺถาย ภควตฺติ พุรฺหุมาจฺริยํ วุสฺสตีติ ฯ
#๑ ม. สารีปฺตุตฺต ฌมฺมปริยาโย ฯ ๒ ม. มหาโกฏฺฐิโก ฯ

โน หิทำ อวูโส ฯ กิณฺณุ โข อวูโส สาริปฺพุตฺต ยํ กมฺมํ
พหุเวทนิยํ ตํ เม กมฺมํ อปฺปเวทนิยํ โหตุติ เอตสฺส อตฺถาย ภควติ
พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ ฯ โน หิทำ อวูโส ฯ ก็ ปนาวูโส สาริปฺพุตฺต
ยํ กมฺมํ อปฺปเวทนิยํ ตํ เม กมฺมํ พหุเวทนิยํ โหตุติ เอตสฺส อตฺถาย
ภควติ พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ ฯ โน หิทำ อวูโส ฯ กิณฺณุ โข
อวูโส สาริปฺพุตฺต ยํ กมฺมํ เวทนิยํ ตํ เม กมฺมํ อเวทนิยํ โหตุติ
เอตสฺส อตฺถาย ภควติ พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ ฯ โน หิทำ อวูโส ฯ
ก็ ปนาวูโส สาริปฺพุตฺต ยํ กมฺมํ อเวทนิยํ ตํ เม กมฺมํ เวทนิยํ
โหตุติ เอตสฺส อตฺถาย ภควติ พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ ฯ โน หิทำ
อวูโส ฯ

กิณฺณุ โข อวูโส สาริปฺพุตฺต ยํ กมฺมํ ทิฏฺฐธมฺมเวทนิยํ ตํ
เม กมฺมํ สมฺปรายเวทนิยํ โหตุติ เอตสฺส อตฺถาย ภควติ พฺรหฺมจริยํ
วุสฺสตีติ อิติ ปุณฺณโง สฺมานโน โน หิทำ อวูโสติ วเทสิ ก็ ปนาวูโส
สาริปฺพุตฺต ยํ กมฺมํ สมฺปรายเวทนิยํ ตํ เม กมฺมํ ทิฏฺฐธมฺมเวทนิยํ
โหตุติ เอตสฺส อตฺถาย ภควติ พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ อิติ ปุณฺณโง
สฺมานโน โน หิทำ อวูโสติ วเทสิ กิณฺณุ โข อวูโส สาริปฺพุตฺต
ยํ กมฺมํ สุขเวทนิยํ ตํ เม กมฺมํ ทุกฺขเวทนิยํ โหตุติ เอตสฺส อตฺถาย
ภควติ พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ อิติ ปุณฺณโง สฺมานโน โน หิทำ อวูโสติ
วเทสิ ก็ ปนาวูโส สาริปฺพุตฺต ยํ กมฺมํ ทุกฺขเวทนิยํ ตํ เม
กมฺมํ สุขเวทนิยํ โหตุติ เอตสฺส อตฺถาย ภควติ พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ

อิติ ปุณฺณโจ สมานโน โน หิํ อวฺโสติ วเทสิ กิณฺณุ โข อวฺโส
สารีปฺตฺต ยํ กมฺมํ ปรีปกฺกเวทนียํ ตํ เม กมฺมํ อปรีปกฺกเวทนียํ
โหตุติ เอตฺตฺส อตฺถาย ภควติ พุรฺหมจฺริยํ วุสฺสตีติ อิติ ปุณฺณโจ
สมานโน โน หิํ อวฺโสติ วเทสิ ก็ ปนาวฺโส สารีปฺตฺต ยํ
กมฺมํ อปรีปกฺกเวทนียํ ตํ เม กมฺมํ ปรีปกฺกเวทนียํ โหตุติ เอตฺตฺส
อตฺถาย ภควติ พุรฺหมจฺริยํ วุสฺสตีติ อิติ ปุณฺณโจ สมานโน โน หิํ
อวฺโสติ วเทสิ กิณฺณุ โข อวฺโส สารีปฺตฺต ยํ กมฺมํ
พหุเวทนียํ ตํ เม กมฺมํ อปฺปเวทนียํ โหตุติ เอตฺตฺส อตฺถาย ภควติ
พุรฺหมจฺริยํ วุสฺสตีติ อิติ ปุณฺณโจ สมานโน โน หิํ อวฺโสติ วเทสิ
ก็ ปนาวฺโส สารีปฺตฺต ยํ กมฺมํ อปฺปเวทนียํ ตํ เม กมฺมํ
พหุเวทนียํ โหตุติ เอตฺตฺส อตฺถาย ภควติ พุรฺหมจฺริยํ วุสฺสตีติ อิติ
ปุณฺณโจ สมานโน โน หิํ อวฺโสติ วเทสิ กิณฺณุ โข อวฺโส
สารีปฺตฺต ยํ กมฺมํ เวทนียํ ตํ เม กมฺมํ อเวทนียํ โหตุติ เอตฺตฺส
อตฺถาย ภควติ พุรฺหมจฺริยํ วุสฺสตีติ อิติ ปุณฺณโจ สมานโน โน
หิํ อวฺโส วเทสิ ก็ ปนาวฺโส สารีปฺตฺต ยํ กมฺมํ อเวทนียํ
ตํ เม กมฺมํ เวทนียํ โหตุติ เอตฺตฺส อตฺถาย ภควติ พุรฺหมจฺริยํ
วุสฺสตีติ อิติ ปุณฺณโจ สมานโน โน หิํ อวฺโสติ วเทสิ อถ
กิมตฺถํ จรหาวฺโส ภควติ พุรฺหมจฺริยํ วุสฺสตีติ ฯ

ยํ โขสฺส ๑ อวฺโส อณฺณตํ อทิกฺกจํ อปฺปตฺตํ อสจฺจิกตํ
อนภิสเมตํ ตฺสฺส ฅาณาย ทสฺสนาย ปตฺติยา สจฺจิกิริยาย อภิสมยาย
#๑ ม. ขวฺสฺส ฯ เอวมฺปรีปี ฯ

ภควติ พุรหุมจริยํ วุสฺสตี ๑ [๒] อิทํ ทุกฺขนฺตํ โขสฺส อาวุโส อัย
ทุกฺขสมุทโยติ โขสฺส อาวุโส อัย ทุกฺขนิโรธติ โขสฺส อาวุโส อัย
ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ โขสฺส อาวุโส อญฺเฌาติ อทิกฺขัง อปฺปตฺตํ
อสจฺฉิกตํ อนภิสเมตํ ตสฺส ฌานาย ทสฺสนาย ปตฺติยา สจฺฉิกิริยาย
อภิสมยาย ภควติ พุรหุมจริยํ วุสฺสตี อิทํ โขสฺส อาวุโส อญฺเฌาติ
อทิกฺขัง อปฺปตฺตํ อสจฺฉิกตํ อนภิสเมตํ ตสฺส ฌานาย ทสฺสนาย
ปตฺติยา สจฺฉิกิริยาย อภิสมถาย ภควติ พุรหุมจริยํ วุสฺสตีติ ฯ

[๒๑๘] ๑๔ อถ โข อายสฺมา สมิทฺธิ เยนายสฺมา สารีปฺตฺโต
เตนุสสงฺกมิ อฺปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ สารีปฺตฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ
นินฺสีทิ ฯ เอกมนฺตํ นินฺนํ โข อายสฺมนฺตํ สมิทฺธิ อายสฺมา สารีปฺตฺโต
เอตทโวจ กิมารมฺมณา สมิทฺธิ ปุริสสฺส สงฺกปฺปวิตกฺกา อฺปฺปชฺชนฺตฺติ ฯ
นามรฺูปารมฺมณา ฆนฺเตติ ฯ เต ปน สมิทฺธิ กว นานตฺตํ
กจฺฉนฺตฺติ ฯ ธาตฺตฺส ฆนฺเตติ ฯ เต ปน สมิทฺธิ กีสฺมทฺยาติ ฯ ผสฺสสมุทฺยา
ฆนฺเตติ ฯ เต ปน สมิทฺธิ กีสฺโมสรณาติ ฯ เวทนาสฺโมสรณา
ฆนฺเตติ ฯ เต ปน สมิทฺธิ กิปฺมุขาติ ฯ สมาริปฺมุขา ฆนฺเตติ ฯ เต
ปน สมิทฺธิ กิอาธิปเตยฺยาติ ฯ สตาธิปเตยฺยา ฆนฺเตติ ฯ เต ปน
สมิทฺธิ กิอุตฺตราติ ฯ ปญฺญตฺตรา ฆนฺเตติ ฯ เต ปน สมิทฺธิ กีสาราติ ฯ
วิมฺุตตฺติสรา ฆนฺเตติ ฯ เต ปน สมิทฺธิ กิโอคธาติ ฯ อมโตคธา
ฆนฺเตติ ฯ กิมารมฺมณา สมิทฺธิ ปุริสสฺส สงฺกปฺปวิตกฺกา อฺปฺปชฺชนฺตฺติ
อิติ ปุญฺโโจ สมานิ นามรฺูปารมฺมณา ฆนฺเตติ วเทสิ เต ปน สมิทฺธิ
#๑ ม. วุสฺสตีติ ฯ ๒ ม. กิ ปนสฺสาวุโส อญฺเฌาติ อทิกฺขัง อปฺปตฺตํ อสจฺฉิกตํ
#อนภิสเมตํ, ยสฺส ฌานาย ทสฺสนาย ปตฺติยา สจฺฉิกิริยาย อภิสมยาย ภควติ
#พุรหุมจริยํ วุสฺสตีติ ฯ

กฺว นานตฺตํ กจฺจนฺตํ อิติ ปุณฺโณ สฺมาโน ธาตุสฺส ฆนฺเตติ วเทสิ
เต ปน สมิทฺธิ กีสฺมุตฺถาติ อิติ ปุณฺโณ สฺมาโน ผสฺสสฺมุตฺถา ฆนฺเตติ
วเทสิ เต ปน สมิทฺธิ กีสฺโมสรณาติ อิติ ปุณฺโณ สฺมาโน
เวทนาสฺโมสรณา ฆนฺเตติ วเทสิ เต ปน สมิทฺธิ กีสฺมุตฺถาติ อิติ
ปุณฺโณ สฺมาโน สฺมาธิปฺปมฺฆา ฆนฺเตติ วเทสิ เต ปน สมิทฺธิ
กีสฺมาธิปฺเตยฺยาติ อิติ ปุณฺโณ สฺมาโน สฺมาธิปฺเตยฺยา ฆนฺเตติ วเทสิ เต
ปน สมิทฺธิ กีสฺมุตฺตราติ อิติ ปุณฺโณ สฺมาโน ปญฺญตฺตรา ฆนฺเตติ วเทสิ
เต ปน สมิทฺธิ กีสฺมาธาติ อิติ ปุณฺโณ สฺมาโน วิมุตฺตีสฺมาธา ฆนฺเตติ
วเทสิ เต ปน สมิทฺธิ กีสฺมาธาติ อิติ ปุณฺโณ สฺมาโน อมตฺคธา
ฆนฺเตติ วเทสิ สาธุ สาธุ สมิทฺธิ สาธุ โข ตวํ สมิทฺธิ ปญฺหํ ๑
ปุณฺโณ วิสฺสขฺเขสิ เตน วา มา มลฺลณฺตี ฯ

[๒๑๕] ๑๕ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว คณฺโฆ อนเภาวสฺสคณฺโโก ตสฺสสฺส [๒]h
นว วณฺมุขานิ นว อเกฺพนมุขานิ ตโต ยงฺกิลฺลิจิ ปคฺขมเรยฺย อสุจฺยเวย
ปคฺขมเรยฺย ทฺถคฺคณฺธเวย ปคฺขมเรยฺย เขจฺจุจฺฉิยเวย ปคฺขมเรยฺย
ยงฺกิลฺลิจิ ปสเวยฺย อสุจฺยเวย ปสเวยฺย ทฺถคฺคณฺธเวย ปสเวยฺย
เขจฺจุจฺฉิยเวย ปสเวยฺย คณฺโฆติ โข ภิกฺขเว อิมสฺสเสตฺถํ จาตุมฺมहाภูติกสฺส
กายสฺส อธิวจฺฉิ มาตาปเตตฺถิกสฺมภาวสฺส โอตฺถนฺกมฺมาสุปจยสฺส
อนิจฺจุจฺฉาถนปริมทฺถนเกฺพนวิทฺธิสนธมฺมสฺส ตสฺส ๓ นว
วณฺมุขานิ นว อเกฺพนมุขานิ ตโต ยงฺกิลฺลิจิ ปคฺขมรติ อสุจฺยเวย
ปคฺขมรติ ทฺถคฺคณฺธเวย ปคฺขมรติ เขจฺจุจฺฉิยเวย ปคฺขมรติ ยงฺกิลฺลิจิ
#๑ ม. อัย ปาโจ นตฺถิ ฯ ๒ น คณฺทสฺส ฯ ๓ ม. ตสฺสสฺส คณฺทสฺส ฯ

ปสวติ อสุจิเยว ปสวติ ทุกฺคนฺธเยว ปสวติ เชจฺจุนิเยว

ปสวติ ตสฺมาติห ภิกฺขเว อิมสฺมี กายे นิพฺพินฺนทถาติ ฯ

[๒๒๐] ๑๖ นวฺยิมา ภิกฺขเว สยฺยงา ภาวิตา พหุสิทฺตามหปฺผลา
โหนติ มหฺนินิสฺสา อมโตคฺชา อมตปริโยसानา ฯ กตมา นว อสุภสยฺยงา
มรณสยฺยงา อาหารे ปฏิกฺกฺกฺลสยฺยงา สพฺพโลเก อนภิริตสยฺยงา ๑
อนิจฺจสยฺยงา อนิจฺเจ ทุกฺขสยฺยงา ทุกฺখে อนตฺตสยฺยงา ปหฺนสยฺยงา
วिरาตสยฺยงา ฯ อีมา โข ภิกฺขเว นว สยฺยงา ภาวิตา พหุสิทฺตา
มหปฺผลา โหนติ มหฺนินิสฺสา อมโตคฺชา อมตปริโยसानาติ ฯ

[๒๒๑] ๑๗ นวฺหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมนฺนาคตฺถิ กฺลฺลํ อนฺุปคฺนตฺตว
วา นาลํ อฺุปคฺนตฺถิ อฺุปคฺนตฺตว วา นาลํ นิสฺสีทิตฺถิ ฯ กตเมหิ
นวฺหิ น มนาเปน ปจฺจกฺกฺกฺเจนฺติ น มนาเปน อภิวาเทนฺติ น
มนาเปน อาสนํ เทนฺติ สนฺตมสฺส ปรีกฺขนฺติ พหุภมฺหิ โถกํ
เทนฺติ ปณฺธิตฺมฺหิ ลฺลฺลํ เทนฺติ อสฺกกฺกจฺจํ เทนฺติ โน สกฺกจฺจํ
น อฺุปนิสฺสีทนฺติ ฐมฺมสฺสวนาย ภาสิตมสฺส น รมิสฺสฺสนฺติ ๒ ฯ อีเมหิ
โฆ ภิกฺขเว นวหฺงฺเคหิ สมนฺนาคตฺถิ กฺลฺลํ อนฺุปคฺนตฺตว วา นาลํ อฺุปคฺนตฺถิ
อฺุปคฺนตฺตว วา นาลํ นิสฺสีทิตฺถิ ฯ

นวฺหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมนฺนาคตฺถิ กฺลฺลํ อนฺุปคฺนตฺตว วา อลฺลํ
อฺุปคฺนตฺถิ อฺุปคฺนตฺตว วา อลฺลํ นิสฺสีทิตฺถิ ฯ กตเมหิ นวฺหิ มนาเปน
ปจฺจกฺกฺกฺเจนฺติ มนาเปน อภิวาเทนฺติ มนาเปน อาสนํ เทนฺติ
#๑ ม. อนภิริตสยฺยงา ฯ ๒ ม. สฺสุสฺสนฺติ ฯ

สนฺตมสฺส น ปรีกฺขนฺติ พหุภมฺหิ พหุภํ เทนฺติ ปณฺธิตฺมฺหิ

ปณิตี เทนุติ สกุกจัม เทนุติ โน อสกุกจัม อุปนีสีนุติ
ธมมสุตวานาย ภาสิตมสุต รमितฺตุนุติ ๑ ๗ อิมหิ โข ภิกฺขเว
นวกฺเขหิ สมฺนฺนาคตํ กุลํ อนุปคฺคนฺตฺวา วา อถํ อุปคฺคนฺตํ อุปคฺคนฺตฺวา
วา อถํ นีสีทิตฺตุนุติ ๗

[๒๒๒] ๑๘ นวกฺเขหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺขเว อุโปสโต อุปฺวตฺโต
มฺหปฺพลโต โหติ มหานิสฺสโส มหาชฺฐติโก มหาวิปฺผาโร ๗ กถํ อุปฺวตฺโต
จ ภิกฺขเว นวกฺเขหิ สมฺนฺนาคโต อุโปสโต มฺหปฺพลโต โหติ
มหานิสฺสโส มหาชฺฐติโก มหาวิปฺผาโร อิทฺถ ภิกฺขเว อริยสวโก อิติ
ปฏฺฐิสถฺยจิกฺขติ ยาวชฺชีวํ อรหนฺโต ปาณาติปาทํ ปหาย ปาณาติปาตา
ปฏฺฐิวีรตา นินิตฺตมฺหา นินิตฺตสฺสตา ลชฺชชี ทยาปฺนฺนา สพฺพปาณญฺจิตานุกมฺปิโน
วิหรนฺติ อหฺมปฺชช อิมญจ รตฺตี อิมญจ ทิวสํ
ปาณาติปาทํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏฺฐิวีรโต นินิตฺตมฺหา นินิตฺตสฺสโต
ลชฺชชี ทยาปฺนฺโน สพฺพปาณญฺจิตานุกมฺปิ วิหรามิ อิมินาปฺงเคน
อรหตํ อนุกโรมิ อุโปสโต จ เม อุปฺวตฺโต ภวิสฺสตีติ อิมินา
ปจฺเมน อญฺเคน สมฺนฺนาคโต โหติ ๗เปฯ ยาวชฺชีวํ อรหนฺโต
อุจฺจาสยฺนมหาสยฺนํ ปหาย อุจฺจาสยฺนมหาสยฺนา ปฏฺฐิวีรตา นิจฺเสยฺย
กปฺเปนฺติ มญฺจเก วา ตินฺนสนฺนฺรเก วา อหฺมปฺชช อิมญจ รตฺตี
อิมญจ ทิวสํ อุจฺจาสยฺนมหาสยฺนํ ปหาย อุจฺจาสยฺนมหาสยฺนา ปฏฺฐิวีรโต
นิจฺเสยฺย กปฺเปมิ มญฺจเก วา ตินฺนสนฺนฺรเก วา อิมินาปฺงเคน
#๑ ม. สุตฺตุนุติ ๗

อรหตฺ อณุกโรมิ อุโปสโถ จ เม อุปวุตฺโถ ภวิสฺสตีติ อิมินา
อฏฺฐเมน อังเคน สมนฺนาคโตะ โหติ เมตฺตาสหคเตน เจตฺสา เอกํ
ทิสฺสํ ฝริตฺวา วิหฺรติ ตถา ทฺติยํ ตถา ตฺติยํ ตถา จตฺตํ อิติ
อุทฺทมโห ติริยํ สพฺพชฺชิตฺตํ สพฺพพฺพตฺตํ สพฺพพาวนฺตํ โลกํ เมตฺตาสหคเตน
เจตฺสา วิปฺเปลฺลนํ มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺฌเณน ฝริตฺวา
วิหฺรติ อิติ อิมินา นวเมน อังเคน สมนฺนาคโตะ โหติ ฯ เวมฺลจ
อุปวุตฺโถ โข ภิกฺขเว นวคฺคสมนฺนาคโตะ อุโปสโถ มหปฺพลโตะ โหติ
มหานิสฺสํโส มหาลุคฺคโตะ มหาวิปฺพลาโรติ ฯ

[๒๒๓] ๑๕ อิมฺลจ ภิกฺขเว รตฺตี สมฺพหฺลลา เทวตา อภิกฺกนฺตํ
รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ เชตวนํ โอบาสฺตฺวา เยนํ
เตนุสํกมฺมิตฺวา อุปสํกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ อฏฺฐิสฺสํ เอกมฺนตํ
จิตฺตา โข ภิกฺขเว ตา เทวตา มํ เอตทโวจฺจํ อุปสํกมฺมิตฺวา โน ฆนฺเต
ปฺพเพ มนุสฺสญฺานํ ปพฺพชิตฺตา อคารานิ เต ๑ มยฺ ฆนฺเต ปจฺจญฺิมฺห
โน จ โข อภิวาทิมฺห เต มยฺ ฆนฺเต อปริปฺปลณฺณกมฺมฺนตา
วิปฺปฺภิสารินิโย ปจฺจญฺานุตฺตานิโย หินฺนํ กายํ อุปปฺนฺนํ ๑ อปฺราปี
มํ ภิกฺขเว สมฺพหฺลลา เทวตา อุปสํกมิตฺวา เอตทโวจฺจํ อุปสํกมฺมิตฺวา
โน ฆนฺเต ปฺพเพ มนุสฺสญฺานํ ปพฺพชิตฺตา อคารานิ เต มยฺ ฆนฺเต
ปจฺจญฺิมฺห จ ๒ อภิวาทิมฺห จ ๒ โน จ โข ๓ อาสนํ อทิมฺห ๔ เต
มยฺ ฆนฺเต อปริปฺปลณฺณกมฺมฺนตา วิปฺปฺภิสารินิโย ปจฺจญฺานุตฺตานิโย หินฺนํ
กายํ อุปปฺนฺนํ ๑ อปฺราปี มํ ภิกฺขเว สมฺพหฺลลา เทวตา
#๑ ม. ตา ฯ เวมฺลปฺริปี ฯ ๒ ม. จสทฺโท นตฺติ ฯ เวมฺลปฺริปี ฯ ๓ ม. เตสํ ฯ
#๔ ม. อทฺมฺหา ฯ เวมฺลปฺริปี ฯ

อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจฺจํ อุปสงฺกมึสฺส โน ฆนฺเต ปุพฺเพ มนุสฺสภูตานิ
ปพฺพชิตา อคารานิ เต มยฺ ฆนฺเต ปจฺจุฏฺฐิมฺห จ อภิวัตฺติมฺห จ
อาสนนฺจ อติมฺห โน จ โข ยถาสคฺติ ยถาพลํ สํวิภชฺติมฺห ฯเปฯ
ยถาสคฺติ ยถาพลํ สํวิภชฺติมฺห โน จ โข อุปนิสฺสีติมฺห ฌมฺมสุสฺวานาย
อุปนิสฺสีติมฺห ฌมฺมสุสฺวานาย โน จ โข โอิหิตโสตา ฌมฺมํ สุณฺนิมฺห
โอหิตโสตา ฌมฺมํ สุณฺนิมฺห โน จ โข สุตฺวา ฌมฺมํ ฌารยฺมฺห
สุตฺวา จ ฌมฺมํ ฌารยฺมฺห โน จ โข ฌตฺตานํ ฌมฺมานํ อตฺถํ
อุปปริกฺขิมฺห ฌตฺตานนฺจ ฌมฺมานํ อตฺถํ อุปปริกฺขิมฺห โน จ โข
อตฺถมณฺถาย ฌมฺมมณฺถาย ฌมฺมานุฌมฺมปฏฺธิปชฺชิมฺห เต มยฺ ฆนฺเต
อปฺริปฺพณฺณกมฺมนฺตา วิปฺปฏิสฺสารินฺโธ ปจฺจฺฉานฺตานิโย หินฺนํ กายํ
อุปปฺนฺนาติ ฯ อปราปี มํ ภิกฺขเว สมฺพหฺลตา เทวตา อุปสงฺกมิตฺวา
เอตทโวจฺจํ อุปสงฺกมึสฺส โน ฆนฺเต ปุพฺเพ มนุสฺสภูตานิ ปพฺพชิตา
อคารานิ เต มยฺ ฆนฺเต ปจฺจุฏฺฐิมฺห จ อภิวัตฺติมฺห จ อาสนนฺจ
อติมฺห ยถาสคฺติ ยถาพลํ สํวิภชฺติมฺห อุปนิสฺสีติมฺห จ ฌมฺมสุสฺวานาย
โอหิตโสตา จ ฌมฺมํ สุณฺนิมฺห สุตฺวา ฌมฺมํ ฌารยฺมฺห ฌตฺตานนฺจ □
ฌมฺมานํ อตฺถํ อุปปริกฺขิมฺห อตฺถมณฺถาย ฌมฺมมณฺถาย ฌมฺมานุฌมฺมปฏฺธิปชฺชิมฺห
เต มยฺ ฆนฺเต ปฺริปฺพณฺณกมฺมนฺตา อวิปฺปฏิสฺสารินฺโธ
อปฺจฺฉานฺตานิโย ปณฺธิตํ กายํ อุปปฺนฺนาติ ฯ เอตานิ ภิกฺขเว รุกฺขมฺูลานิ
เอตานิ สฺถลนาคารานิ ฌายถ ภิกฺขเว มา ปมาทถ มา ปจฺฉา
วิปฺปฏิสฺสารินฺโธ อหฺวตฺถเสยฺยถาปี ตา ปุริมิกา เทวตาคี ฯ

[๒๒๔] ๒๐ เอกิ สมยิ ภควา สาวตถิยิ วิหริติ เขตวเน
อนาถปิณฑิกสฺส อารามे ๑ อถโโข อนาถปิณฑิกโก คหปติ เยน ภควา
เตนุปลสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ ๑
เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข อนาถปิณฑิกํ คหปตี ภควา เอตทโวจ อปี
นุ เต คหปติ กุเล ทานํ ทิยฺยตีติ ๑ ทิยฺยติ เม ภนฺเต กุเล ทานํ
ตถจ โข ลูฆํ กาณาชกํ พิลงฺกทฺตฺยนฺติ ๑ ลูฆํ วาปี คหปติ ทานํ
เทติ ปณฺตีตํ วา ตถจ อสกกจฺจํ เทติ อปจิตฺตี ๑ กตฺวา เทติ
อสหตฺถา เทติ อปวิทฺธํ เทติ อนาคมนทิกฺกุจิกโก เทติ ยตฺถ ยตฺถ
ตสฺส ตสฺส ทานสฺส วิปาโก นิพฺพตฺตติ น อุพาราย ภตฺตโกกาย
จิตฺตํ นมตี น อุพาราย วตฺถโกกาย จิตฺตํ นมตี น อุพาราย ยานโกกาย
จิตฺตํ นมตี น อุพาเรสุ ปญฺจสุ กามคฺเณสุ โภกาย จิตฺตํ
นมตี เยปีสฺส เต โหนฺติ ปุคฺคตาติ วา ทาราติ วา ทาสาติ วา
เปสฺสาติ วา กมฺมกราติ วา เตปี น สฺสฺสฺสนฺติ น โสตี โอทหนฺติ
น อญฺญา จิตฺตํ อุปฏฺฐเปนฺติ ตํ กิสฺส เหตุเอวญฺเจตํ ๒ คหปติ โหติ
อสกกจฺจกตานํ กมฺมานํ วิปาโก ลูฆํ วาปี คหปติ ทานํ เทติ ปณฺตีตํ
วา ตถจ สกกจฺจํ เทติ ปจิตฺตี กตฺวา เทติ สหตฺถา เทติ
อนปวิทฺธํ เทติ อากมนทิกฺกุจิกโก เทติ ยตฺถ ยตฺถ ตสฺส ตสฺส ทานสฺส
วิปาโก นิพฺพตฺตติ อุพาราย ภตฺตโกกาย จิตฺตํ นมตี อุพาราย
วตฺถโกกาย จิตฺตํ นมตี อุพาราย ยานโกกาย จิตฺตํ นมตี อุพาเรสุ
ปญฺจสุ กามคฺเณสุ โภกาย จิตฺตํ นมตี เยปีสฺส เต โหนฺติ
#๑ ม. อจิตฺตีกตฺวา ๑ ๒ ม. เอวเหตํ ๑

พฺราหฺมโณ อโหสิ อหิ ตํ ทานํ อทาสี มหาทานํ ตสฺมี โข ปน
คหปติ ทาเน น โภจิ ทกฺขิณฺเอย โอโหสิ น ตํ โภจิ ทกฺขิณฺ
วิโสเชติ ยํ คหปติ เวลาโม พฺราหฺมโณ ทานํ อทาสี มหาทานํ
โย เจกํ ทิฏฺฐิสฺมฺปนฺนํ โภเชยฺย อิทํ ตโต มหฺปฺผลตรํ โย
จ สติํ ทิฏฺฐิสฺมฺปนฺนํ โภเชยฺย โย เจกํ สกทาคามิํ โภเชยฺย ๑เป๑
โย จ สติํ สกทาคามิํ โภเชยฺย โย เจกํ อนาคามิํ โภเชยฺย
โย จ สติํ อนาคามิํ โภเชยฺย โย เจกํ อรหนตฺตํ โภเชยฺย โย
จ สติํ อรหนตฺตํ โภเชยฺย โย เจกํ ปจฺเจกพฺพุทฺธํ โภเชยฺย โย
จ สติํ ปจฺเจกพฺพุทฺธานํ โภเชยฺย โย จ ตถาคตํ อรหนตฺตํ สฺมฺมาสมฺพฺพุทฺธํ
โภเชยฺย โย จ พฺพุทฺธปฺปมฺจํ ภิกฺขุสงฺฆํ โภเชยฺย โย
จ จาคฺคฺทิสฺสํ สงฺฆํ อุกฺคิสฺสํ วิหารํ การาเปยฺย โย จ ปสนฺนจิตฺโต
พฺพุทฺธจ ฆมฺมจ สงฺฆจ สรณฺ คจฺฉเยยฺย โย จ ปสนฺนจิตฺโต
สิกฺขาปทานิ สฺมาทิเยยฺย ปาณาติปาตา เวรมณิ ๑ อทินฺนาทานา
เวรมณิ กาเมสุ มิจฺฉาจารา เวรมณิ มุสาวาทา เวรมณิ
สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานา เวรมณิ โย จ อนตฺมโส คทฺตฺพนมตฺตมฺปิ ๒
เมตฺตจิตฺตํ ภาเวยฺย อิทํ ตโต มหฺปฺผลตรํ ยถจ
คหปติ เวลาโม พฺราหฺมโณ ทานํ อทาสี มหาทานํ โย เจกํ
ทิฏฺฐิสฺมฺปนฺนํ โภเชยฺย โย จ สติํ ทิฏฺฐิสฺมฺปนฺนํ โภเชยฺย
โย เจกํ สกทาคามิํ โภเชยฺย โย จ สติํ สกทาคามิํ โภเชยฺย
#๑ ม. เวรมณิ ๑ เวมฺปริปี ๑ ๒ ส. คณฺฐนฺมตฺตมฺปิ ๑ ม. คณฺโฑนฺมตฺตมฺปิ ๑
#เอวมฺปริปี ๑

โย เจกั อนาจามี โภเชยฺย โย จ สตฺ อนาจามินั โภเชยฺย
โย เจกั อรหนตฺ โภเชยฺย โย จ สตฺ อรหนตานิ โภเชยฺย
โย เจกั ปจฺเจกพุทฺธั โภเชยฺย โย จ สตฺ ปจฺเจกพุทฺธานั
โภเชยฺย โย จ ตถาคตฺ อรหนตฺ สมมาสมพุทฺธั โภเชยฺย
โย จ พุทฺธปฺปมูจํ ภิกฺขุสงฺฆมฺ โภเชยฺย โย จ จาคุทฺทิสํ สงฺฆมฺ
อุทฺทิสส วิหาริ การายเยยฺ โย จ ปสนฺนจิตฺโต พุทฺธจ
ชฺมมฺจ สงฺมฺจ สรณิ คจฺเจยฺ โย จ ปสนฺนจิตฺโต สิกฺขาปทานิ
สมาทियเยยฺ ปาณาติปาตา เวรมณิ ฯเปฯ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานา
เวรมณิ โย จ อนุตฺมโส กทฺทฺหนมตฺตมฺปิ เมตฺตจิตฺตํ
ภาเวยฺ โย จ อจฺฉราสงฺฆาตฺมตฺตมฺปิ อนิจฺจสณฺณํ ภาเวยฺ
อิทํ ตโต มหฺปผลตฺรณฺติ ฯ

สีหนาทวคฺโค ทฺติโย ฯ

ตสฺสุทฺธานั

วฺจฺจ ๑ สตฺปาทิสฺโส จ โภจฺจิตฺเตน สมฺพุทฺธินา

คณฺฐาสณฺณา กุเล สตฺตา ๒ เทวตา เวลาเมน จาติ ฯ

สตฺตาวาสวคฺโค ตฺติโย

[๒๒๕] ๒๑ ตีหิ ภิกฺขเว จานเหหิ อุตฺตรกฺรฺรฺกามา มนุสฺสา เทเว จ
ดาวตฺสเส อธิคฺคณฺหนฺติ ชฺมฺพุทฺธิปเก จ มนุสฺเส ฯ กตฺเมหิ ตีหิ อมฺมา
อปรฺคฺคหา นียตายุกา วิเสสฺกฺโน ๓ ฯ อิเมหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ จานเหหิ
#๑ ม. นาโท ฯ ๒ ม. กุณฺโณ เมตฺตตา ฯ ๓ ม. วิเสสฺคณฺนา ฯ

อุตฺตรกรูเก มนุสฺสา เทเว จ ดาวตฺตีเส อธิคฺคณฺหนฺติ ชมฺพุทฺธิปเก
จ มนุสฺเส ฯ

ตีหิ ภิกฺขเว จานเหหิ เทวา ดาวตฺตีสา อุตฺตรกรูเก จ มนุสฺเส
อธิคฺคณฺหนฺติ ชมฺพุทฺธิปเก จ มนุสฺเส ฯ กตเมหิ ตีหิ ทิพฺเพน
อายุณา ทิพฺเพน วณฺณเณน ทิพฺเพน สุเขน ฯ อิเมหิ โข ภิกฺขเว
ตีหิ จานเหหิ เทวา ดาวตฺตีสา อุตฺตรกรูเก จ มนุสฺเส อธิคฺคณฺหนฺติ
ชมฺพุทฺธิปเก จ มนุสฺเส ฯ

ตีหิ ภิกฺขเว จานเหหิ ชมฺพุทฺธิปกา มนุสฺสา อุตฺตรกรูเก จ มนุสฺเส
อธิคฺคณฺหนฺติ เทเว จ ดาวตฺตีเส ฯ กตเมหิ ตีหิ สุวรา สติมนฺโต
อิธ พุรหฺมจริยวาโส ฯ อิเมหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ จานเหหิ ชมฺพุทฺธิปกา
มนุสฺสา อุตฺตรกรูเก จ มนุสฺเส อธิคฺคณฺหนฺติ เทเว จ ดาวตฺตีเสติ ฯ

[๒๒๖] ๒๒ ตโย จ ภิกฺขเว อสฺสขพฺพฺเก เทเสสฺสามิ ตโย จ
ปฺริสขพฺพฺเก ตโย จ อสฺสสทฺสเส ตโย จ ปฺริสสทฺสเส ตโย จ ภทฺเท
อสฺสาชานิเย ตโย จ ภทฺเท ปฺริสาชานิเย ตํ สุณฺณาถ ฯ

กตเม จ ภิกฺขเว ตโย อสฺสขพฺพฺกา อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ
อสฺสขพฺพฺโก ชวสมฺปนฺโน โหติ นวณฺณสมฺปนฺโน นอาโรหปฺริณาหสมฺปนฺโน
อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ อสฺสขพฺพฺโก ชวสมฺปนฺโน จ
โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ นอาโรหปฺริณาหสมฺปนฺโน อิธ ปน ภิกฺขเว
เอกจฺโจ อสฺสขพฺพฺโก ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ
อาโรหปฺริณาหสมฺปนฺโน จ ฯ อิเม โข ภิกฺขเว ตโย อสฺสขพฺพฺกา ฯ

กตเม จ ภิกฺขเว ตโย ปุริสขพุงฺกา อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ
ปุริสขพุงฺโก ชวสมฺปนฺโน โหติ นวณฺณสมฺปนฺโน นอาโรหปริณาหสมฺปนฺโน
อิตฺ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุริสขพุงฺโก ชวสมฺปนฺโน จ
โหติ วนฺณสมฺปนฺโน จ นอาโรหปริณาหสมฺปนฺโน อิตฺ ปน
ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุริสขพุงฺโก ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วนฺณสมฺปนฺโน
จ อาโรหปริณาหสมฺปนฺโน จ ฯ

กถญจ ภิกฺขเว ปุริสขพุงฺโก ชวสมฺปนฺโน โหติ นวณฺณสมฺปนฺโน
นอาโรหปริณาหสมฺปนฺโน อิตฺ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิทํ ทุกฺขนฺตํ
ยถาภูตํ ปชานาติ อัยํ ทุกฺขสมุทฺทยํติ ยถาภูตํ ปชานาติ อัยํ
ทุกฺขนิโรธํติ ยถาภูตํ ปชานาติ อัยํ ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏฺิปปทาติ
ยถาภูตํ ปชานาติ อิทมฺสฺส ชวสุมี วทามิ อภิชฺมเม โข ปน
อภิวินเย ปญฺหํ ปญฺโง จ สํสาเทติ โน วิสฺสชฺเซติ อิทมฺสฺส น
วณฺณสุมี วทามิ น โข ปน ลาภิ โหติ จิวรปิณฺฑปาตเสนาสน-
คิลานปจฺจยเกสชฺชปริกฺขารานํ อิทมฺสฺส น อาโรหปริณาหสุมี วทามิ
เอวํ โข ภิกฺขเว ปุริสขพุงฺโก ชวสมฺปนฺโน โหติ นวณฺณสมฺปนฺโน
นอาโรหปริณาหสมฺปนฺโน ฯ

กถญจ ภิกฺขเว ปุริสขพุงฺโก ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วนฺณสมฺปนฺโน
จ นอาโรหปริณาหสมฺปนฺโน อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิทํ ทุกฺขนฺตํ
ยถาภูตํ ปชานาติ ฯเปฯ อัยํ ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏฺิปปทาติ ยถาภูตํ
ปชานาติ อิทมฺสฺส ชวสุมี วทามิ อภิชฺมเม โข ปน อภิวินเย

ปณฺหํ ปุณฺโณ วิสุตฺตชฺเชติ โน สํสาเทติ อิทมฺสฺส วณฺณสมฺมึ
วทามิ น โข ปน ลาภิ โหติ จีวรปิตฺตพาทเสนาสนคิลาน-
ปัจจยเกสชฺชปริกฺขารานํ อิทมฺสฺส น อารโหปริณาหสมฺมึ วทามิ
เอวํ โข ภิกฺขเว ปุริสขพฺงโก ชวสมฺปนฺโน โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ
นอารโหปริณาหสมฺปนฺโน ฯ

กถญจ ภิกฺขเว ปุริสขพฺงโก ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน
จ อารโหปริณาหสมฺปนฺโน จ อิท ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิทํ ทุกฺขนฺติ
ยถาภูตํ ปชานาติ ฯเปฯ อัยํ ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ
ปชานาติ อิทมฺสฺส ชวสมฺมึ วทามิ อภิชมฺเม โข ปน อภิวินเย
ปณฺหํ ปุณฺโณ วิสุตฺตชฺเชติ โน สํสาเทติ อิทมฺสฺส วณฺณสมฺมึ
วทามิ ลาภิ โข ปน โหติ จีวรปิตฺตพาทเสนาสนคิลานปัจจยเกสชฺชปริกฺขารานํ
อิทมฺสฺส อารโหปริณาหสมฺมึ วทามิ เอวํ โข
ภิกฺขเว ปุริสขพฺงโก ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ
อารโหปริณาหสมฺปนฺโน จ ฯ อิเม โข ภิกฺขเว ตโย ปุริสขพฺงกา ฯ

กตเม จ ภิกฺขเว ตโย อสุตฺตทสุตา อิท ภิกฺขเว เอกจฺโจ
อสุตฺตทสุโต ฯเปฯ ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ
อารโหปริณาหสมฺปนฺโน จ ฯ อิเม โข ภิกฺขเว ตโย อสุตฺตทสุตา ฯ

กตเม จ ภิกฺขเว ตโย ปุริสทสุตา อิท ภิกฺขเว เอกจฺโจ
ปุริสทสุโต ฯเปฯ ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ
อารโหปริณาหสมฺปนฺโน จ

กถญจ ภิกขเว ปุริสสทสุโส ฯเปฯ ชวสมฺปนฺโน จ โหติ
 วณฺณสมฺปนฺโน จ อโรหปรินาหสมฺปนฺโน จ อธิ ภิกขเว ภิกขุ
 ปญฺจนฺนํ โอรมภาคิยานํ สํโยชนานํ ปริกฺขยา โอปปาติโก โหติ ตตฺถ
 ปรีณิพฺพายี อนาวตฺติชมฺโม ตสฺมา โลกา อิทมฺสฺส ชวสฺมี วทามิ
 อภิรมฺเม โข ปน อภิวินเย ปญฺหํ ปุญฺโจ วิสฺสชฺเชติ โน สํสาเทติ
 อิทมฺสฺส วณฺณสมฺมี วทามิ ลาภี โข ปน โหติ
 จีวรปิตฺตปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเกสชฺชปริกฺขารานํ อิทมฺสฺส อโรหปรินาหสมฺมี
 วทามิ เอวํ โข ภิกขเว ปุริสสทสุโส ชวสมฺปนฺโน จ โหติ
 วณฺณสมฺปนฺโน จ อโรหปรินาหสมฺปนฺโน จ ฯ อิมํ โข
 ภิกขเว ตโย ปุริสสทสุสา ฯ

กตเม จ ภิกขเว ตโย ภทฺทา อสุสาชานิยา อธิ ภิกขเว
 เอกจฺโจ ภทฺโท อสุสาชานิโย ฯเปฯ ชวสมฺปนฺโน จ โหติ
 วณฺณสมฺปนฺโน จ อโรหปรินาหสมฺปนฺโน จ ฯ อิมํ โข ภิกขเว
 ตโย ภทฺทา อสุสาชานิยา ฯ

กตเม จ ภิกขเว ตโย ภทฺทา ปุริสาชานิยา อธิ ภิกขเว
 เอกจฺโจ ภทฺโท ปุริสาชานิโย ฯเปฯ ชวสมฺปนฺโน จ โหติ
 วณฺณสมฺปนฺโน จ อโรหปรินาหสมฺปนฺโน จ ฯ

กถญจ ภิกขเว ภทฺโท ปุริสาชานิโย ฯเปฯ ชวสมฺปนฺโน จ
 โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ อโรหปรินาหสมฺปนฺโน จ อธิ ภิกขเว
 ภทฺโท ปุริสาชานิโย อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี

ทิกฺขเว ชมฺเม สยฺ อภิญญา สจฺฉิกคฺวา อูปสมฺปชฺช วิหฺรติ อิทฺมสฺส
ชวสฺมี วทามิ อภิชฺมฺเม โข ปน อภิวินเย ปณฺหิ ปุณฺโณ วิสฺสชฺเชติ
โน สํสาเทติ อิทฺมสฺส วณฺณสฺมี วทามิ ลาภิ โข ปน
โหติ จีวรปิตฺตทปาดเสนาสนคิตานปจฺจยภตฺตชฺชปริกฺขารานํ อิทฺมสฺส
อาโรหปริณาหสฺมี วทามิ เอวํ โข ภิกฺขเว ภทฺโท ปุริสาชานิโย
ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ อาโรหปริณาหสมฺปนฺโน
จ ฯ อิมํ โข ภิกฺขเว ตโย ภทฺทา ปุริสาชานียาติ ฯ

[๒๒๗] ๒๓ นว ภิกฺขเว ตณฺหามูลเก ชมฺเม เทเสสฺสามิ ตํ
สุณฺหาถ ฯเปฯ กตฺเม ภิกฺขเว นว ตณฺหามูลกา ชมฺมา ตณฺหํ
ปฏฺิจฺจ ปฺริเยสนา ปฺริเยสนํ ปฏฺิจฺจ ลาโภ ลาภํ ปฏฺิจฺจ วินิจฺฉโย
วินิจฺฉยํ ปฏฺิจฺจ ฉนฺทราโค ฉนฺทราคํ ปฏฺิจฺจ อชฺโฆสฺสานํ อชฺโฆสฺสานํ
ปฏฺิจฺจ ปฺริคฺคโห ปฺริคฺคหํ ปฏฺิจฺจ มจฺฉริยํ มจฺฉริยํ ปฏฺิจฺจ
อารกฺโข อารกฺขาธิกรณํ ทณฺฑาทาทานสฺตฺถาทานกลหวิคฺคหวิวาทา
ตฺวิตฺตฺวเปสฺสณฺณมฺสาวาทา อเนเก ปาปกา อกฺุสฺลา ชมฺมา สมฺภวนฺติ ฯ
อิมํ โข ภิกฺขเว นว ตณฺหามูลกา ชมฺมาติ ฯ

[๒๒๘] ๒๔ นวยิมํ ภิกฺขเว สฺตฺตาวาสา ฯ กตฺเม นว สฺนฺติ
ภิกฺขเว สฺตฺตา นานตฺตกาเย นานตฺตสฺสณฺณิโน เสยฺยถาปี มนฺุสฺสา
เอกจฺเจจ เทวา เอกจฺเจจ จ วินิปาติกา อัยํ ปจฺโหม สฺตฺตาวาโส ฯ

สฺนฺติ ภิกฺขเว สฺตฺตา นานตฺตกาเย เอกตฺตสฺสณฺณิโน เสยฺยถาปี
เทวา พุรฺหมกายิกา ปจฺมาภินิพฺพตฺตา อัยํ ทฺติโย สฺตฺตาวาโส ฯ

สนฺติ ภิกฺขเว สตฺตา เอกตฺตกาเย นานตฺตสณฺณินเณ เสยฺยถาปี
เทวา อากฺขสฺตรา อัยฺย ตติโย สตฺตาวาโส ฯ

สนฺติ ภิกฺขเว สตฺตา เอกตฺตกาเย เอกตฺตสณฺณินเณ เสยฺยถาปี
เทวา สุภิกฺกเณ อัยฺย จตฺตโล สตฺตาวาโส ฯ

สนฺติ ภิกฺขเว สตฺตา อสณฺณินเณ อปฺปฏิสฺสเวทินเณ เสยฺยถาปี
เทวา อสณฺณิสตฺตา อัยฺย ปญฺจโม สตฺตาวาโส ฯ

สนฺติ ภิกฺขเว สตฺตา สพฺพโส รุปสณฺณันํ สมตฺติกฺกมา
ปฏฺิขสณฺณันํ อตฺถงฺกมา นานตฺตสณฺณันํ อมนสิการา อนนฺโต
อากาโสติ อากาसानุจายตฺนุปกา อัยฺย ฦจโ สตฺตาวาโส ฯ

สนฺติ ภิกฺขเว สตฺตา สพฺพโส อากาसानุจายตฺนํ สมตฺติกฺกมฺม
อนนตฺติ วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณนุจายตฺนุปกา อัยฺย สตฺตโม
สตฺตาวาโส ฯ

สนฺติ ภิกฺขเว สตฺตา สพฺพโส วิญฺญาณนุจายตฺนํ สมตฺติกฺกมฺม
นตฺติ กิลฺยจิติ อากิลฺยจณฺญาตฺนุปกา อัยฺย อฏฺฐโม สตฺตาวาโส ฯ

สนฺติ ภิกฺขเว สตฺตา สพฺพโส อากิลฺยจณฺญาตฺนํ สมตฺติกฺกมฺม
เนวสณฺณานาสนุญาตฺนุปกา อัยฺย นวโม สตฺตาวาโส ฯ อิเม
โฆ ภิกฺขเว นว สตฺตาวาสาติ ฯ

[๒๒๕] ๒๕ ยโต โฆ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ปญฺญาเย จิตฺตํ สุปริจฺจิตฺ
โหติ ตสฺเสตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน กลฺลํ วจฺนวย จีณา ชาติ วุสิตํ
พฺรหฺมจริยํ กตํ ฦนียํ นาปริ อิตฺถตฺตายาติ ปชานาตีติ ๑ ฯ

#๑ ม. ปชานามิติ ฯ เอวมุปริปี ฯ

กถณจ ภิกขเว ภิกขุโน ปณณาย จิตฺตํ สุปริจิตฺตํ โหติ วิตฺตราคํ
เม จิตฺตุนฺติ ปณณาย จิตฺตํ สุปริจิตฺตํ โหติ วิตฺโทสํ เม จิตฺตุนฺติ
ปณณาย จิตฺตํ สุปริจิตฺตํ โหติ วิตฺโมหํ เม จิตฺตุนฺติ ปณณาย
จิตฺตํ สุปริจิตฺตํ โหติ อสฺรากลมฺมํ เม จิตฺตุนฺติ ปณณาย จิตฺตํ
สุปริจิตฺตํ โหติ อสฺโทสกลมฺมํ เม จิตฺตุนฺติ ปณณาย จิตฺตํ สุปริจิตฺตํ
โหติ อสฺโมหกลมฺมํ เม จิตฺตุนฺติ ปณณาย จิตฺตํ สุปริจิตฺตํ โหติ
อนาวตฺตกลมฺมํ เม จิตฺตํ กามรากลายาติ ๑ ปณณาย จิตฺตํ สุปริจิตฺตํ
โหติ อนาวตฺตกลมฺมํ เม จิตฺตํ รุปรากลายาติ ๑ ปณณาย จิตฺตํ สุปริจิตฺตํ
โหติ อนาวตฺตกลมฺมํ เม จิตฺตํ อรุปรากลายาติ ๑ ปณณาย จิตฺตํ สุปริจิตฺตํ
โหติ ฯ ยโต โข ภิกขเว ภิกขุโน ปณณาย จิตฺตํ สุปริจิตฺตํ โหติ
ตสฺสเสตฺถิ ภิกขเว ภิกขุโน กลลํ วจนาย จีณา ชาติ วุสฺสิตํ พุรหุมจฺริยํ
กตํ ڪรณฺมียํ นاپริ อิตฺถตฺตถายาติ ปชานาตีติ ฯ

[๒๓๐] ๒๖ เอกํ สมยํ อายสฺมา จ สารีปฺตฺโต อายสฺมา จ
จนฺทิกาปฺตฺโต ราชคเฬ วิหรนฺติ เวพฺพเน กลนฺทกนิวาเป ฯ ตตฺร โข
อายสฺมา จนฺทิกาปฺตฺโต ภิกขุ อามนฺเตสิ เทวทตฺโต อวฺโส ภิกขุณฺ
เอนํ ฌมฺมํ เทเสติ ยโต โข อวฺโส ภิกขุโน เจตสา จิตฺ
โหติ ตสฺสเสตฺถิ ภิกขุโน กลลํ เวยฺยาڪรณาย จีณา ชาติ
วุสฺสิตํ พุรหุมจฺริยํ กตํ ڪรณฺมียํ นاپริ อิตฺถตฺตถายาติ ปชานาตีติ ฯ

เอนํ วุตฺเต อายสฺมา สารีปฺตฺโต อายสฺมนฺตํ จนฺทิกาปฺตฺตํ
เอตทโวจ น โข อวฺโส จนฺทิกาปฺตฺตํ เทวทตฺโต ภิกขุณฺ เอนํ ฌมฺมํ
#๑ ม. - ภายาติ ฯ

เทเสติ ยโต โข อวฺโส ภิกฺขุโน เจตสา จิตฺ โหติ ตสฺเสตํ
ภิกฺขุโน กลลํ เวยฺยากรณาย จีณา ชาติ วุสิตํ พุรฺหมจฺริยํ กตํ
กรณียํ นาปริ อิตฺถตฺตยาติ ปชานาตีติ เหวณฺจ โข อวฺโส
จนฺทิกาปฺตฺต เทวทฺตโต ภิกฺขุณํ ฌมฺมํ เทเสติ ยโต โข อวฺโส
ภิกฺขุโน เจตสา จิตฺตํ สุปริจิตฺตํ โหติ ตสฺเสตํ ภิกฺขุโน กลลํ
เวยฺยากรณาย จีณา ชาติ วุสิตํ พุรฺหมจฺริยํ กตํ กรณียํ นาปริ
อิตฺถตฺตยาติ ปชานาตีติ ฯ

ทฺติยมฺปิ โข อายสฺมา จนฺทิกาปฺตฺโต ภิกฺขุ อามนฺเตสิ เทวทฺตโต
อวฺโส ภิกฺขุณํ เอว ฌมฺมํ เทเสติ ยโต โข อวฺโส ภิกฺขุโน
เจตสา จิตฺ โหติ ตสฺเสตํ ภิกฺขุโน กลลํ เวยฺยากรณาย
จีณา ชาติ วุสิตํ พุรฺหมจฺริยํ กตํ กรณียํ นาปริ อิตฺถตฺตยาติ
ปชานาตีติ ทฺติยมฺปิ โข อายสฺมา สาริปฺตฺโต อายสฺมนฺตํ จนฺทิกาปฺตฺตํ
เอตทวฺจ น โข อวฺโส จนฺทิกาปฺตฺต เทวทฺตโต ภิกฺขุณํ เอว
ฌมฺมํ เทเสติ ยโต โข อวฺโส ภิกฺขุโน เจตสา จิตฺ โหติ
ตสฺเสตํ ภิกฺขุโน กลลํ เวยฺยากรณาย จีณา ชาติ วุสิตํ
พุรฺหมจฺริยํ กตํ กรณียํ นาปริ อิตฺถตฺตยาติ ปชานาตีติ เหวณฺจ
โย อวฺโส จนฺทิกาปฺตฺต เทวทฺตโต ภิกฺขุณํ ฌมฺมํ เทเสติ ยโต
โย อวฺโส ภิกฺขุโน เจตสา จิตฺตํ สุปริจิตฺตํ โหติ ตสฺเสตํ ภิกฺขุโน
กลลํ เวยฺยากรณาย จีณา ชาติ วุสิตํ พุรฺหมจฺริยํ กตํ กรณียํ
นาปริ อิตฺถตฺตยาติ ปชานาตีติ ฯ

ตติยมปิ โข อายสุมา จนุทิกาปุตโต ภิกขุ อามนเตสิ เทวทตโต
อาวุโส ภิกขุโน เอวั ชมมัม เทเสติ ยโต โข อาวุโส
ภิกขุโน เจตสา จิต्तัม โหติ ตสเสตัม ภิกขุโน กลลัม
เวยยากรณาย จีณา ชาติ วุสิตัม พุรหุมจริยัม กตัม กรณียัม นาปริ
อิตถตตยาติ ปชานาตีติ ตติยมปิ โข อายสุมา สารีปุตโต อายสมนตัม
จนุทิกาปุตตัม เอตทโวจ น โข อาวุโส จนุทิกาปุตต เทวทตโต
ภิกขุโน เอวั ชมมัม เทเสติ ยโต โข อาวุโส ภิกขุโน เจตสา
จิต्तัม โหติ ตสเสตัม ภิกขุโน กลลัม เวยยากรณาย จีณา
ชาติ วุสิตัม พุรหุมจริยัม กตัม กรณียัม นาปริ อิตถตตยาติ ปชานาตีติ
เอวญจ โข อาวุโส จนุทิกาปุตต เทวทตโต ภิกขุโน ชมมัม เทเสติ
ยโต โข อาวุโส ภิกขุโน เจตสา จิต्तัม สุปริจิตตัม โหติ ตสเสตัม
ภิกขุโน กลลัม เวยยากรณาย จีณา ชาติ วุสิตัม พุรหุมจริยัม กตัม
กรณียัม นาปริ อิตถตตยาติ ปชานาตีติ ฯ

กถญจ อาวุโส ภิกขุโน เจตสา จิต्तัม สุปริจิตตัม โหติ วีตราคัม
เม จิตฺตุนฺติ เจตสา จิต्तัม สุปริจิตตัม โหติ วีตโทสํ เม จิตฺตุนฺติ
เจตสา จิต्तัม สุปริจิตตัม โหติ วีตโมหัม เม จิตฺตุนฺติ เจตสา จิต्तัม
สุปริจิตตัม โหติ อสราคชมมัม เม จิตฺตุนฺติ เจตสา จิต्तัม สุปริจิตตัม
โหติ อสโทสชมมัม เม จิตฺตุนฺติ เจตสา จิต्तัม สุปริจิตตัม โหติ
อสโมหชมมัม เม จิตฺตุนฺติ เจตสา จิต्तัม สุปริจิตตัม โหติ อนาวตฺติชมมัม

เม จิตต์ กามภวชาติ เจตสา จิตต์ สุปริจิตต์ โหติ อนาวตติชम्म เม
 จิตต์ รูปภวชาติ เจตสา จิตต์ สุปริจิตต์ โหติ อนาวตติชम्म เม จิตต์
 อรูปภวชาติ เจตสา จิตต์ สุปริจิตต์ โหติ เอว สุมมาวิมุตตจิตตสฺส
 โข อวฺโส ภิกฺขุโน ภูสา เจปี จกฺขุวิญญฺเยยฺยา รูปา จกฺขุสฺส อาปาถํ
 อากจฺจนฺติ เนวสฺส จิตฺตํ ปริยาทียนฺติ อมิตฺตํ กตเมวสฺส จิตฺตํ โหติ
 จิตฺตํ อานนฺชปฺปตฺตํ วยญฺจสฺसानุปสฺสตี ภูสา เจปี โสตฺวิญญฺเยยฺยา
 สทฺททา ๆเปฯ ฆานวิญญฺเยยฺยา คนฺธา ๆเปฯ ชิวฺหาวิญญฺเยยฺยา รสา ๆเปฯ
 กายวิญญฺเยยฺยา โผฏฺฐพฺพา ๆเปฯ มโนวิญญฺเยยฺยา ชมฺมา มนสฺส อาปาถํ
 อากจฺจนฺติ เนวสฺส จิตฺตํ ปริยาทียนฺติ อมิตฺตํ กตเมวสฺส จิตฺตํ โหติ จิตฺตํ
 อานนฺชปฺปตฺตํ วยญฺจสฺसानุปสฺสตี เสยฺยถาปี อวฺโส สฺลยาชฺโช
 โสฬสทฺกทฺกตสฺส อฏฺฐ กุกฺกุ เหฏฺฐาเนมฺงคฺมา อฏฺฐ กุกฺกุ อูปริเนมสฺส
 อถ ปฺรตฺถิมาย เจปี ทิสาย อากจฺเจยฺย ภูสา วาตฺวฏฺฐิ เนว นํ สํกมฺเปยฺย
 น สมฺปกมฺเปยฺย น สมฺปเวชฺชเยยฺย อถ ปจฺฉิมาย ... อถ อุตฺตราย ... อถ
 ทกฺขิณาย เจปี ทิสาย อากจฺเจยฺย ภูสา วาตฺวฏฺฐิ เนว นํ สํกมฺเปยฺย
 น สมฺปกมฺเปยฺย น สมฺปเวชฺชเยยฺย ตํ กิสฺส เหตุ กมฺภีรตฺตา อวฺโส
 เนมสฺส สฺนุชิตตฺตา สฺลยาชฺโช เอวเมว โข อวฺโส เอว
 สุมมาวิมุตตจิตตสฺส ภิกฺขุโน ภูสา เจปี จกฺขุวิญญฺเยยฺยา รูปา จกฺขุสฺส อาปาถํ
 อากจฺจนฺติ เนวสฺส จิตฺตํ ปริยาทียนฺติ อมิตฺตํ กตเมวสฺส จิตฺตํ โหติ
 จิตฺตํ อานนฺชปฺปตฺตํ วยญฺจสฺसानุปสฺสตี ภูสา เจปี โสตฺวิญญฺเยยฺยา
 สทฺททา ๆเปฯ ฆานวิญญฺเยยฺยา คนฺธา ๆเปฯ ชิวฺหาวิญญฺเยยฺยา รสา ๆเปฯ

กายวิญญะยยา โผฏฺฐพฺพา ฯเปฯ มโนวิญญะยยา ฐมฺมา มนสฺส อาปาถิ
อากจฺจนฺติ เนวสฺส จิตฺตํ ปริยาทียนฺติ อมิตฺสึกตเมวสฺส จิตฺตํ
โหติ จิตฺตํ อานนฺชปฺปตฺตํ วยญจฺสุสานุปฺสฺสตีติ ฯ

[๒๓๑] ๒๗ อถ โข อนาถปิณฺฑิกโก คหปฺตีเยน ภควา เตนุปฺสงฺกมิ
อุปฺสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสึทึ ฯ
เอกมฺนฺตํ นิสินฺนํ โข อนาถปิณฺฑิกโก คหปฺตี ภควา เอตทโวจ ยโต
โข คหปฺตี อริยสวากสฺส ปญฺจ ภยานิ เวรานิ วุปฺสนฺตานิ โหณฺติ
จตุหิ จ โสตาปคฺคตียงฺเกหิ สมฺนฺนาคโต โหติ โส อากงฺขมาโน
อตุตฺตนาถ อตุตฺตานํ พุยากรเยยฺย จิณฺนิโรยมฺหิ จิณฺติริจฺจฺฉานโยนิ
จิณฺปิคฺคตฺวิสโย จิณฺปาถทุกฺคตฺวินิปาโต โสตาปนฺโนหฺมสฺมิ
อวินิปาตฐมฺโม นียโต สมฺโพธิปรายโน ฯ

กตฺมานิ ปญฺจ ภยานิ เวรานิ วุปฺสนฺตานิ โหณฺติ ยํ คหปฺตี
ปาณาติปาตี ปาณาติปาตปจฺจยา ทิฏฺฐฐมฺมิกรมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ
สมฺปรายิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ เจตฺตสิกมฺปิ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเทติ
ปาณาติปาตา ปฏฺฐิวีรโต เนว ทิฏฺฐฐมฺมิกรมฺปิ ภยํ เวรํ
ปสวติ น สมฺปรายิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ น เจตฺตสิกมฺปิ ทุกฺขํ
โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเทติ ปาณาติปาตา ปฏฺฐิวีรตสฺส เอวํ ตํ ภยํ เวรํ
วุปฺสนฺตํ โหติ ยํ คหปฺตี อทินฺนาทายี ฯเปฯ กามสฺสุ มิจฺฉาจารี ฯเปฯ
มุสฺสาวาที ฯเปฯ สุราเมรยมชฺชปฺมาทญฺจาเย สุราเมรยมชฺชปฺมาทญฺจฺฉานปจฺจยา
ทิฏฺฐฐมฺมิกรมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ สมฺปรายิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ

เจตสิกมฺปิ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏิสฺสเวเทติ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺ्ञานา
ปฏฺวิโรโต เนว ทิฏฺฐชฺรมฺมิกมฺปิ ภัย เวรํ ปสวติ น สมฺปฺรายนมฺปิ
ภัย เวรํ ปสวติ น เจตสิกมฺปิ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏิสฺสเวเทติ
สุราเมรยมชฺชปมาทญฺ्ञานา ปฏฺวิโรตสฺส เอวํ ตํ ภัย เวรํ วุပ္สนนฺตํ โหติ
อิมานิ ปณฺจ ภัยานิ เวรานิ วุပ္สนนฺตานิ โหนฺติ ฯ

กตเมหิ จตฺตฺหิ โสตาปตฺตฺติยฺกฺเขหิ สมฺนฺนาคโต โหติ อิธ
คหปติ อริยสาวโก พุทฺเธ อเวจฺจปฺปสาเทน สมฺนฺนาคโต โหติ อิติปิ
โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุคโต โลกวิทู
อนุตฺตรो ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควาติ ชฺมเม
อเวจฺจปฺปสาเทน สมฺนฺนาคโต โหติ สุวากฺขาโต ภควตา ชฺมโม
สนฺทฺธิฏฺฐิโก อกาลิโก เอหิปสฺสฺสิโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ
วิญฺญูหิตี สงฺฆे อเวจฺจปฺปสาเทน สมฺนฺนาคโต โหติ สุปฺปฏิปนฺโน
ภควโต สาวกสงฺโฆ อชฺชูปฺปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ ฉายปฺปฏิปนฺโน
ภควโต สาวกสงฺโฆ สามิฉิปฺปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ
ยทิตํ จตฺตาริ ปุริสยฺกานิ อฏฺฐ ปุริสปฺปคฺคฺลา เอส ภควโต
สาวกสงฺโฆ อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิณฺเนยฺโย อณฺชฺลิกฺรณฺนีโย อนุตฺตรํ
ปฺปญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺสชาติ อริยกนฺเตหิ สีเลหิ สมฺนฺนาคโต โหติ
อชฺชเมหิ อจฺฉิฑฺเดหิ อสพฺเลหิ อกมฺมาเสหิ ญฺชิสฺเสหิ วิญฺญปฺสฺสฺสเถหิ
อปรามญฺเจหิ สมาริสิวตฺตนิเกหิ อิมหิ จตฺตฺหิ โสตาปตฺตฺติยฺกฺเขหิ
สมฺนฺนาคโต โหติ ฯ

ยโต โข กหปติ อริยสาวกสฺส อิมานิ ปญฺจ ภยานิ เวรานิ
วูปสนฺตานิ โหนฺติ อิมเหิ จ จตุหิ โสตาปตฺตियงฺเกหิ สมฺนฺนาคโต โหติ
โส อากงฺขมาโน อุตฺตนาเว อุตฺตานํ พุยากรเยยฺย จินฺนิริโยมฺหิ
จินฺตฺริจฺจนโยนิ จินฺปิตฺติวิสโย จินฺนํปายทุกฺคตฺติวินิปาโต
โสตาปนฺโนหฺมสฺสมิ อวินิปาตธฺมโม นียโต สมฺโพธิปรายโนติ ฯ

[๒๓๒] ๒๘ ยโต โข ภิกฺขเว อริยสาวกสฺส ปญฺจ ภยานิ เวรานิ
วูปสนฺตานิ โหนฺติ จตุหิ จ โสตาปตฺตियงฺเกหิ สมฺนฺนาคโต โหติ
โส อากงฺขมาโน อุตฺตนาเว อุตฺตานํ พุยากรเยยฺย จินฺนิริโยมฺหิ
จินฺตฺริจฺจนโยนิ จินฺปิตฺติวิสโย จินฺนํปายทุกฺคตฺติวินิปาโต
โสตาปนฺโนหฺมสฺสมิ อวินิปาตธฺมโม นียโต สมฺโพธิปรายโน ฯ

กตมานิ ปญฺจ ภยานิ เวรานิ วูปสนฺตานิ โหนฺติ ยํ ภิกฺขเว
ปาณาติปาตี ปาณาติปาตปจฺจยา ทิฏฺฐธฺมมิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ
สมฺปรายิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ เจตสิกมฺปิ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเทติ
ปาณาติปาตา ปฏฺฐิวิโรโต ฯเปฯ เหวํ ตํ ภยํ เวรํ วูปสนฺตํ โหติ ยํ
ภิกฺขเว อทินฺนทาเยี ฯเปฯ กามสฺสุ มิจฺฉาจารี ฯเปฯ มุสาวาที ฯเปฯ
สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจาเยี สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจानปจฺจยา ทิฏฺฐธฺมมิกมฺปิ
ภยํ เวรํ ปสวติ สมฺปรายิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ เจตสิกมฺปิ
ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเทติ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานา ปฏฺฐิวิโรโต เหว
ทิฏฺฐธฺมมิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ น สมฺปรายิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ
น เจตสิกมฺปิ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเทติ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานา

เม อมณาปสฺส อตฺถํ จรตีติ อาฆาตํ พนฺชติ อปฺปิยสฺส เม อมณาปสฺส
อตฺถํ จริสฺสตีติ อาฆาตํ พนฺชติ ฯ อิมานิ โข ภิกฺขเว นว อาฆาตวตฺถุนีติ ฯ

[๒๓๔] ๓๐ นวฺยิเม ภิกฺขเว อาฆาตปฏิวิฺนยา ฯ กตฺเม นว
อนตฺถํ เม อจฺริตี ๑ ตํ กุเตตฺถ ลพฺภาติ อาฆาตํ ปฏิวิเนติ อนตฺถํ เม
จรตีติ ๑ ตํ กุเตตฺถ ลพฺภาติ อาฆาตํ ปฏิวิเนติ อนตฺถํ เม จริสฺสตีติ ๑ ตํ
กุเตตฺถ ลพฺภาติ อาฆาตํ ปฏิวิเนติ ปิยสฺส เม มณาปสฺส อนตฺถํ
อจฺริตี ๑ ตํ กุเตตฺถ ลพฺภาติ อาฆาตํ ปฏิวิเนติ ปิยสฺส เม มณาปสฺส
อนตฺถํ จรตีติ ๑ ตํ กุเตตฺถ ลพฺภาติ อาฆาตํ ปฏิวิเนติ ปิยสฺส เม
มณาปสฺส อนตฺถํ จริสฺสตีติ ๑ ตํ กุเตตฺถ ลพฺภาติ อาฆาตํ ปฏิวิเนติ
อปฺปิยสฺส เม อมณาปสฺส อตฺถํ อจฺริตี ๑ ตํ กุเตตฺถ ลพฺภาติ อาฆาตํ
ปฏิวิเนติ อปฺปิยสฺส เม อมณาปสฺส อตฺถํ จรตีติ ๑ ตํ กุเตตฺถ ลพฺภาติ
อาฆาตํ ปฏิวิเนติ อปฺปิยสฺส เม อมณาปสฺส อตฺถํ จริสฺสตีติ ๑ ตํ กุเตตฺถ
ลพฺภาติ อาฆาตํ ปฏิวิเนติ ฯ อิเม โข ภิกฺขเว นว อาฆาตปฏิวิฺนยาติ ฯ

[๒๓๕] ๓๑ นวฺยิเม ภิกฺขเว อนุปฺพุพฺพนิโรธา ฯ กตฺเม นว
ปจฺมชฺฌานํ สฺมาปฺนฺนสฺส อามิสฺสญฺญา ๒ นิรุทฺธา โหติ ทฺตฺติยชฺฌานํ
สฺมาปฺนฺนสฺส วิตกฺกวิจฺจารา นิรุทฺธา โหณฺติ ตฺตฺติยชฺฌานํ สฺมาปฺนฺนสฺส
ปีติ นิรุทฺธา โหติ จคฺคตฺถชฺฌานํ สฺมาปฺนฺนสฺส อสฺสาสปฺสฺสาสา นิรุทฺธา
โหณฺติ อากาसानญฺจายตฺนํ สฺมาปฺนฺนสฺส รุปลญฺญา นิรุทฺธา โหติ
วิญฺญาณญฺจายตฺนํ สฺมาปฺนฺนสฺส อากาसानญฺจายตฺนสฺญฺญา นิรุทฺธา
โหติ อากิณฺณญฺจายตฺนํ สฺมาปฺนฺนสฺส วิญฺญาณญฺจายตฺนสฺญฺญา นิรุทฺธา
#๑ ม. อิตฺสทฺโท น ทิสฺสตีติ ฯ ๒ ม. กามสฺญฺญา ฯ

โหติ เวนสญญานาสญญายตนํ สวาปนฺนสฺส อากิญจญญายตนสญญา
นिरุทฺธา โหติ สญญาเวทยิตนิโรธํ สวาปนฺนสฺส สญญา จ เวทนา
จ นินฺรุทฺธา โหนฺติ ฯ อิมे โข ภิกฺขเว นว อณุปฺพุพฺพนิโรธาติ ฯ

สตุตาวาสวकुโค ตติโย ฯ

ตสฺสุทฺธานํ

จานขพฺุงโก ๑ ตณฺหา ววตฺถสญญา ๒ สติยาโป
เทฺว เถรา ๓ เทฺว อาฆาตานิ อณุปฺพุพฺพนิโรเธน จาติ ฯ

มหาวคฺโค จตุตฺถโ

[๒๓๖] ๓๒ นวอิมิ ภิกฺขเว อณุปฺพุพฺพวิหารา ฯ กตเม นว
ปรจฺมชฺฌานํ ทฺถยชฺฌานํ ตตฺถยชฺฌานํ จตุตฺถชฺฌานํ อากาसानญฺจายตนํ
วิญฺญาณญฺจายตนํ อากิญจญญายตนํ เวนสญญานาสญญายตนํ
สญญาเวทยิตนิโรธา ฯ อิมे โข ภิกฺขเว นว อณุปฺพุพฺพวิหาราติ ฯ

[๒๓๗] ๓๓ นวอิมิ ภิกฺขเว อณุปฺพุพฺพวิหารสวาปตฺติโย
เทเสสฺสามิ ตํ สฺฆาถ ฯ เปฯ กตมา จ ภิกฺขเว นว อณุปฺพุพฺพวิหารสวาปตฺติโย
ยตฺถ กามา นินฺรุชฺฌนฺติ เย จ กามे นินฺโรเชตฺวา
นินฺโรเชตฺวา วิหรนฺติ อทฺฐา เต อายสฺมนฺโต นิจฺฉาตา นินฺพุตฺตา ตินฺณนา
ปารคฺตา ตทงฺเคนาติ วทามิ กตฺถ กามา นินฺรุชฺฌนฺติ เก จ
กามे นินฺโรเชตฺวา นินฺโรเชตฺวา วิหรนฺติ อหเมตํ น ชานามิ อหเมตํ
น ปสฺสามิตี อิติ โย เอวํ วเทฺยย โส เอวมสฺส วจฺนีโย

#๑ ม. ติจานํ ฯ ๒ ม. สตุตสญญา ฯ ๓ ม. เเวรา ฯ

อิธาวุโส ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กามเมหิ วิวิจฺจ อกุสเลหิ ฐมฺเมหิ สวิตกฺกํ
สฺวิจารํ วิเวกञฺจ ปิตีสุञฺจ ปจฺมชฺฌมานันฺ อุปสมฺปชฺช วิหรตี เอตฺถ กามา
นिरุชฺฌนฺติ เต จ กามे นโรเรตฺวา นโรเรตฺวา วิหรนฺตีตี อทฺธา ภิกฺขเว
อสฺโจ อมายาวิ สาธฺตฺติ ภาสิตํ อภินนฺตฺเยยฺย อนฺุโมตฺเยยฺย สาธฺตฺติ ภาสิตํ
อภินนฺตฺติวา อนฺุโมตฺติวา นมฺสฺสฺมาโน ปญฺชลิโก ปยิริปาเสยฺย ๆ ยตฺถ
วิตกฺกวิจฺจารา นินฺรุชฺฌนฺติ เย จ วิตกฺกวิจฺจเร นโรเรตฺวา นโรเรตฺวา
วิหรนฺติ อทฺธา เต อายสฺมฺนฺโต นิจฺฉาตา นินฺพุตฺตา ตินฺณฺนา ปารคตา
ตทงฺเคนาตี วทามิ กตฺถ วิตกฺกวิจฺจารา นินฺรุชฺฌนฺติ เก จ วิตกฺกวิจฺจเร
นโรเรตฺวา นโรเรตฺวา วิหรนฺติ อหเมตํ น ชานามิ อหเมตํ น
ปสฺสฺสามิตี อิติ โย เอวํ วทฺเยยฺย โส เอวมฺสฺส วจฺนีโย อิธาวุโส
ภิกฺขุ วิตกฺกวิจฺจารานันฺ วุปสฺมา ๆเปฯ ทฺตฺติยชฺฌมานันฺ อุปสมฺปชฺช วิหรตี
เอตฺถ วิตกฺกวิจฺจารา นินฺรุชฺฌนฺติ เต จ วิตกฺกวิจฺจเร นโรเรตฺวา
นโรเรตฺวา วิหรนฺตีตี อทฺธา ภิกฺขเว อสฺโจ อมายาวิ สาธฺตฺติ
ภาสิตํ อภินนฺตฺเยยฺย อนฺุโมตฺเยยฺย สาธฺตฺติ ภาสิตํ อภินนฺตฺติวา อนฺุโมตฺติวา
นมฺสฺสฺมาโน ปญฺชลิโก ปยิริปาเสยฺย ๆ ยตฺถ ปิตี นินฺรุชฺฌนฺติ
เย จ ปิตี นโรเรตฺวา นโรเรตฺวา วิหรนฺติ อทฺธา เต อายสฺมฺนฺโต
นิจฺฉาตา นินฺพุตฺตา ตินฺณฺนา ปารคตา ตทงฺเคนาตี วทามิ กตฺถ ปิตี
นินฺรุชฺฌนฺติ เก จ ปิตี นโรเรตฺวา นโรเรตฺวา วิหรนฺติ อหเมตํ น
ชานามิ อหเมตํ น ปสฺสฺสามิตี อิติ โย เอวํ วทฺเยยฺย โส เอวมฺสฺส
วจฺนีโย อิธาวุโส ภิกฺขุ ปิตียา จ วิราคา ๆเปฯ ตฺตฺติยชฺฌมานันฺ อุปสมฺปชฺช

วิหฺรติ เอตฺถ ปีติ นินฺรุชฺฌติ เต จ ปีตี นินฺโรเชตฺวา นินฺโรเชตฺวา
วิหฺรนฺตฺติ อทฺธา ภิกฺขเว อสฺสโ อมายาวิ สาธฺตฺติ ภาสิตฺตํ อภินนฺทฺเยย
อนฺุโมทฺเยย สาธฺตฺติ ภาสิตฺตํ อภินนฺทิตฺวา อนฺุโมทิตฺวา
นมนฺสฺสมาโน ปญฺชลิโก ปยิริปาเสยฺย ฯ ยตฺถ อุเปกฺขาสฺสํ นินฺรุชฺฌติ ๑
เย จ อุเปกฺขาสฺสํ นินฺโรเชตฺวา นินฺโรเชตฺวา วิหฺรนฺติ อทฺธา เต
อายสฺมนฺุโต นิจฺฉาตา นินฺพฺพุตา ตินฺณฺณา ปารคฺตา ตทฺงเคนาติ วทามิ
กตฺถ อุเปกฺขาสฺสํ นินฺรุชฺฌติ เก จ อุเปกฺขาสฺสํ นินฺโรเชตฺวา นินฺโรเชตฺวา
วิหฺรนฺติ อหเมตฺตํ น ชานามิ อหเมตฺตํ น ปสฺสามิตี อิติ โย เอวํ
วทฺเยย โส เอวมสฺส วจฺนีโย อิทฺทวฺโส ภิกฺขุ สฺขสฺส จ
ปหานา ฯเปฯ จตฺตตฺถชฺฉมานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ เอตฺถ อุเปกฺขาสฺสํ
นินฺรุชฺฌติ เต จ อุเปกฺขาสฺสํ นินฺโรเชตฺวา นินฺโรเชตฺวา วิหฺรนฺตฺติ อทฺธา
ภิกฺขเว อสฺสโ อมายาวิ สาธฺตฺติ ภาสิตฺตํ อภินนฺทฺเยย อนฺุโมทฺเยย
สาธฺตฺติ ภาสิตฺตํ อภินนฺทิตฺวา อนฺุโมทิตฺวา นมนฺสฺสมาโน ปญฺชลิโก
ปยิริปาเสยฺย ฯ ยตฺถ รูปสฺสณฺณา นินฺรุชฺฌนฺติ เย จ รูปสฺสณฺณา นินฺโรเชตฺวา
นินฺโรเชตฺวา วิหฺรนฺติ อทฺธา เต อายสฺมนฺุโต นิจฺฉาตา นินฺพฺพุตา
ตินฺณฺณา ปารคฺตา ตทฺงเคนาติ วทามิ กตฺถ รูปสฺสณฺณา นินฺรุชฺฌนฺติ
เก จ รูปสฺสณฺณา นินฺโรเชตฺวา นินฺโรเชตฺวา วิหฺรนฺติ อหเมตฺตํ น
ชานามิ อหเมตฺตํ น ปสฺสามิตี อิติ โย เอวํ วทฺเยย โส เอวมสฺส
วจฺนีโย อิทฺทวฺโส ภิกฺขุ สทฺทวฺโส รูปสฺสณฺณานํ สมตฺติกฺกมา ปฏฺธิมสฺสณฺณานํ
อตฺถงฺกมา นานตฺตสฺสณฺณานํ อมนฺสิการา อนนฺุโต อากาโสติ

อากาसानญายตณฺ์ อุปสมปฺชช วิหรติ เอตฺถ รูปสญฺญา นินฺรุชฺฌนฺตติ
เต จ รูปสญฺญา นินฺโรเชตฺวา นินฺโรเชตฺวา วิหรนฺตตีติ อทฺธา ภิกฺขเว
อสฺโห อมายาวิ สาธฺตติ ภาสิตํ อภินนฺทเทยฺย อนฺุโมเทยฺย สาธฺตติ ภาสิตํ
อภินนฺทิตฺวา อนฺุโมทิตฺวา นมสฺสมาโน ปฺลชฺชลิโก ปยิริปาเสยฺย ฯ ยตฺถ
อากาसानญายตณฺสญฺญา นินฺรุชฺฌติ เย จ อากาसानญายตณฺสญฺญํ
นินฺโรเชตฺวา นินฺโรเชตฺวา วิหรนฺติ อทฺธา เต อายสฺมนฺุโต นิจฺฉาตา
นินฺพุตฺตา ตินฺณฺนา ปารคตา ตทงฺเคนาติ วทามิ กตฺถ อากาसानญายตณฺสญฺญา
นินฺรุชฺฌติ เก จ อากาसानญายตณฺสญฺญํ
นินฺโรเชตฺวา นินฺโรเชตฺวา วิหรนฺติ อหเมตฺนฺ ชานามิ อหเมตฺนฺ น ปสฺสามิตี
อิตฺติ โย เอวํ วเทยฺย โส เอวมสฺส วจนีโย อิทฺวาโส ภิกฺขุ
สพฺพโส อากาसानญายตณฺ์ สมตฺติกมฺม อนนฺตํ วิญฺญาณนฺติ
วิญฺญาณญายตณฺ์ อุปสมปฺชช วิหรติ เอตฺถ อากาसानญายตณฺสญฺญา
นินฺรุชฺฌติ เต จ อากาसानญายตณฺสญฺญํ นินฺโรเชตฺวา นินฺโรเชตฺวา
วิหรนฺตตีติ อทฺธา ภิกฺขเว อสฺโห อมายาวิ สาธฺตติ ภาสิตํ อภินนฺทเทยฺย
อนฺุโมเทยฺย สาธฺตติ ภาสิตํ อภินนฺทิตฺวา อนฺุโมทิตฺวา
นมสฺสมาโน ปฺลชฺชลิโก ปยิริปาเสยฺย ฯ ยตฺถ วิญฺญาณญายตณฺสญฺญา
นินฺรุชฺฌติ เย จ วิญฺญาณญายตณฺสญฺญํ นินฺโรเชตฺวา นินฺโรเชตฺวา
วิหรนฺติ อทฺธา เต อายสฺมนฺุโต นิจฺฉาตา นินฺพุตฺตา ตินฺณฺนา
ปารคตา ตทงฺเคนาติ วทามิ กตฺถ วิญฺญาณญายตณฺสญฺญา นินฺรุชฺฌติ
เก จ วิญฺญาณญายตณฺสญฺญํ นินฺโรเชตฺวา นินฺโรเชตฺวา วิหรนฺติ

อหเมตํ น ชานามิ อหเมตํ น ปสฺสามิตี อิติ โย เอวํ วเทยฺย โส
เอวมสฺส วจฺนีโย อิทฺฐาโส ภิกฺขุ สพฺพโส วิญฺญาณญายตฺถํ สมตฺติกฺกมฺม
นตฺถิ กิลฺยจฺจิตฺติ อากิลฺยญฺญาตฺถํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ เอตฺถ
วิญฺญาณญายตฺถสฺสญฺญา นิรุชฺชติ เต จ วิญฺญาณญายตฺถสฺสญฺญํ
นิโรเชตฺวา นิโรเชตฺวา วิหฺรณฺตีติ อทฺธา ภิกฺขเว อสฺสโ จ อมายาวี
สาธฺตฺติ ภาสิตํ อภินฺนุเทยฺย อนุโมเทยฺย สาธฺตฺติ ภาสิตํ อภินฺนุทิตฺวา
อนุโมทิตฺวา นมสฺสมาโน ปญฺชลิโก ปยิริปาเสยฺย ฯ ยตฺถ
อากิลฺยญฺญาตฺถสฺสญฺญา นิรุชฺชติ เย จ อากิลฺยญฺญาตฺถสฺสญฺญํ
นิโรเชตฺวา นิโรเชตฺวา วิหฺรณฺตีติ อทฺธา เต อายสฺมณฺโถ นิจฺฉาตา
นิพฺพุตา ตินฺดฺวา ปารกฺตา ตทฺถเคนาติ วทามิ กตฺถ อากิลฺยญฺญาตฺถสฺสญฺญา
นิรุชฺชติ เก จ อากิลฺยญฺญาตฺถสฺสญฺญํ นิโรเชตฺวา
นิโรเชตฺวา วิหฺรณฺตีติ อหเมตํ น ชานามิ อหเมตํ น ปสฺสามิตี
อิติ โย เอวํ วเทยฺย โส เอวมสฺส วจฺนีโย อิทฺฐาโส ภิกฺขุ
สพฺพโส อากิลฺยญฺญาตฺถํ สมตฺติกฺกมฺม เนวสฺสญฺยานาสฺสญฺญาตฺถํ
อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ เอตฺถ อากิลฺยญฺญาตฺถสฺสญฺญา นิรุชฺชติ เต
จ อากิลฺยญฺญาตฺถสฺสญฺญํ นิโรเชตฺวา นิโรเชตฺวา วิหฺรณฺตีติ อทฺธา
ภิกฺขเว อสฺสโ จ อมายาวี สาธฺตฺติ ภาสิตํ อภินฺนุเทยฺย อนุโมเทยฺย
สาธฺตฺติ ภาสิตํ อภินฺนุทิตฺวา อนุโมทิตฺวา นมสฺสมาโน ปญฺชลิโก
ปยิริปาเสยฺย ฯ ยตฺถ เนวสฺสญฺยานาสฺสญฺญาตฺถสฺสญฺญา นิรุชฺชติ เย จ
เนวสฺสญฺยานาสฺสญฺญาตฺถสฺสญฺญํ นิโรเชตฺวา นิโรเชตฺวา วิหฺรณฺตีติ อทฺธา

เต อายสฺมนุโต นิจุฉาตา นิพฺพุตา ตินฺณา ปารคตา ตทงฺเคนาติ
วทามิ กตฺถ เวนสฺสณานาสฺสณายตนสฺสณา นิรุชฺชติ เก จ
เวนสฺสณานาสฺสณายตนสฺสณํ นิโรเชตฺวา นิโรเชตฺวา วิหรนฺติ
อหเมตํ น ชานามิ อหเมตํ น ปสฺสามิตี อิติ โย เอวํ วเทยฺย โส
เอวมสฺส วจฺนีโย อิทฺวาโส ภิกฺขุ สพฺพโส เวนสฺสณานาสฺสณายตนํ
สมตฺติกมฺม สฺสณาวะเทยิตฺถิโรธํ อุปสมฺปชฺช วิหริตี เอตฺถ
เวนสฺสณานาสฺสณายตนสฺสณา นิรุชฺชติ เต จ เวนสฺสณานาสฺสณายตนสฺสณํ

นิโรเชตฺวา นิโรเชตฺวา วิหรนฺตฺติ อทฺธา ภิกฺขเว อสฺโส
อมายาวิ สาธุติ ภาสิตํ อภินนฺเทยฺย อนฺนโมเทยฺย สาธุติ ภาสิตํ
อภินนฺทิตฺวา อนฺนโมทิตฺวา นมสฺสมานโน ปญฺชลิโก ปยฺรูปาเสยฺย ฯ อีมา
โฆ ภิกฺขเว นว อนฺนปฺพุทฺทวิหารสมาปตฺติโยติ ฯ

[๒๓๘] ๓๔ เอกํ สมํ อายสฺมา สาริปฺพุโต ราชคเห วิหริตี
เวพฺพวเน กลนฺทกนิวาเป ตตฺร โข อายสฺมา สาริปฺพุโต ภิกฺขุ
อามนฺเตสิ สุขฺมิทํ อวฺโส นิพฺพานํ สุขฺมิทํ อวฺโส นิพฺพานนฺติ ฯ
เอวํ วุตฺเต อายสฺมา อุทายี อายสฺมนฺตํ สาริปฺพุตํ เอตทโวจ กิ
ปเนตฺถ อวฺโส สาริปฺพุต สฺขํ ยเทตฺถ นตฺถิ เวทยิตฺนฺติ ฯ เอตเทว
เขวตฺถ อวฺโส สฺขํ ยเทตฺถ นตฺถิ เวทยิตํ ปญฺจิเม อวฺโส
กามคฺฉา กตฺเม ปญฺจ จกฺขุวิญญฺเยยฺยา รูปา อิกฺขฺจา กนฺตา
มณาปา ปยฺรูปา กามุปฺสฺสยิตฺตา รชฺนียา โสตฺวิญญฺเยยฺยา สทฺทา ฯเปฯ
จฺมานวิญญฺเยยฺยา คนฺธา ฯเปฯ ชิวฺหาวิญญฺเยยฺยา รสา ฯเปฯ กายวิญญฺเยยฺยา

โผฏฐพุกา อัญญา กนฺตา มนาปา ปิยรูปา กามุปสยหิตา รชนียา อิเม โข
อาวุโส ปณฺจ กามคฺฌา ฯ ยํ โข อาวุโส อิเม ปณฺจ กามคฺฌ
ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ สฺขํ โสมนสฺสํ อิทํ วุจฺจตา วุโส กามสฺขํ ฯ

อิธาวุโส ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กามเมหิ ฯเปฯ ปจฺมชฺฌานํ อุปสมฺปชฺชก
วิหฺรติ ตสฺส เจ อาวุโส ภิกฺขุโน อิมินา วิหารเณ วิหฺรโต กามสทฺคตา
สญฺญามนสิการา สมฺมทาจฺรณฺติ สุวาสุส โหติ อาพาโธ เสยฺยถาปิ
อาวุโส สฺขิโน ทฺกขํ อุปฺปชฺชชฺชยฺ ยาวเทว อาพาธาย เอวเมวสุส
เต กามสทฺคตา สญฺญามนสิการา สมฺมทาจฺรณฺติ สุวาสุส โหติ อาพาโธ
โย โข ปนาวุโส อาพาโธ ทฺกขเมตํ วุตฺตํ ภควตา อิมินาปิ
โย เอตํ อาวุโส ปฺริยาเยน เวทิตพฺพํ ยถาสฺขํ นิพฺพานํ ฯ

ปุณ จปฺริ อาวุโส ภิกฺขุ วิตกฺกวิจฺจารานํ วุปสฺมา ฯเปฯ
ตฺติยชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ตสฺส เจ อาวุโส ภิกฺขุโน อิมินา
วิหารเณ วิหฺรโต วิตกฺกสทฺคตา สญฺญามนสิการา สมฺมทาจฺรณฺติ สุวาสุส
โหติ อาพาโธ เสยฺยถาปิ อาวุโส สฺขิโน ทฺกขํ อุปฺปชฺชชฺชยฺ
ยาวเทว อาพาธาย เอวเมวสุส เต วิตกฺกสทฺคตา สญฺญามนสิการา
สมฺมทาจฺรณฺติ สุวาสุส โหติ อาพาโธ โย โข ปนาวุโส อาพาโธ
ทฺกขเมตํ วุตฺตํ ภควตา อิมินาปิ โย เอตํ อาวุโส ปฺริยาเยน
เวทิตพฺพํ ยถาสฺขํ นิพฺพานํ ฯ

ปุณ จปฺริ อาวุโส ภิกฺขุ ปิตฺติยา จ วิราคา ฯเปฯ ตฺติยชฺฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ตสฺส เจ อาวุโส ภิกฺขุโน อิมินา วิหารเณ

วิหฺรโต ปิตฺติสหคฺตา สลฺยณามนสิการา สมฺมาจฺรณฺติ สุวาสฺส โหติ
อาพาโห เสยฺยถาปี อาวุโส สุขิโน ทุกฺขํ อุปฺปชฺเชยฺย ยาวเทว
อาพาธาย เอวเมวสุสฺ เต ปิตฺติสหคฺตา สลฺยณามนสิการา สมฺมาจฺรณฺติ
สุวาสฺส โหติ อาพาโห โย โข ปนาวุโส อาพาโห ทุกฺขเมตฺ
วุตฺตํ ภควตา อิมินาปี โข เอตํ อาวุโส ปฺริยาเยน เวทิตพฺพํ
ยถาสฺขํ นิพฺพานํ ฯ

ปฺน จปฺริ อาวุโส ภิกฺขุ สุขสุสฺ จ ปหานา ฯเปฯ จตฺตถชฺฌานํ
อุปสมฺบฺบชฺช วิหฺรติ ตสฺส เจ อาวุโส ภิกฺขุโน อิมินา
วิหาเรณ วิหฺรโต อุเปกฺขาสหคฺตา สลฺยณามนสิการา สมฺมาจฺรณฺติ
สุวาสฺส โหติ อาพาโห เสยฺยถาปี อาวุโส สุขิโน ทุกฺขํ อุปฺปชฺเชยฺย
ยาวเทว อาพาธาย เอวเมวสุสฺ เต อุเปกฺขาสหคฺตา สลฺยณามนสิการา
สมฺมาจฺรณฺติ สุวาสฺส โหติ อาพาโห โย โข ปนาวุโส
อาพาโห ทุกฺขเมตฺ วุตฺตํ ภควตา อิมินาปี โข เอตํ อาวุโส ปฺริยาเยน
เวทิตพฺพํ ยถาสฺขํ นิพฺพานํ ฯ

ปฺน จปฺริ อาวุโส ภิกฺขุ สพฺพโส ฐปฺสญฺยานํ สมตฺติกฺกมา
ปฺฐิจฺจสญฺยานํ อคฺคณฺกมา นานตฺตสญฺยานํ อมนสิการา อนนฺโต
อาภาโสติ อาภาसानญฺจาตณฺ อุปสมฺบฺบชฺช วิหฺรติ ตสฺส เจ อาวุโส
ภิกฺขุโน อิมินา วิหาเรณ วิหฺรโต ฐปฺสหคฺตา สลฺยณามนสิการา สมฺมาจฺรณฺติ
สุวาสฺส โหติ อาพาโห เสยฺยถาปี อาวุโส สุขิโน ทุกฺขํ อุปฺปชฺเชยฺย
ยาวเทว อาพาธาย เอวเมวสุสฺ เต ฐปฺสหคฺตา สลฺยณามนสิการา

สมุทาจรณฺติ สุวาสฺส โหติ อาพาโธ โย โข ปนาวุโส อาพาโธ
ทุกฺขเมตฺตํ วุตฺตํ ภควตา อิมินาปิ โข เอตํ อาวุโส ปรียาเยน
เวทิตพฺพํ ยถาสุขํ นิพฺพานํ ฯ

ปุณ จปริ อาวุโส ภิกฺขุ สพฺพโส อากาसानญายตฺนํ สมตฺติกมฺม
อนนฺตํ วิญฺญาณนฺตํ วิญฺญาณญายตฺนํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ตสฺส
เจ อาวุโส ภิกฺขุโน อิมินา วิหารเณ วิหฺรโต อากาसानญายตฺนสหคฺตา
สญฺฆามนสิการา สมุทาจรณฺติ สุวาสฺส โหติ อาพาโธ เสยฺยถาปิ
อาวุโส สุขิโน ทุกฺขํ อุปฺปชฺเชยฺย ยาวเทว อาพาธาย เอวเมวสฺส
เต อากาसानญายตฺนสหคฺตา สญฺฆามนสิการา สมุทาจรณฺติ สุวาสฺส
โหติ อาพาโธ โย โข ปนาวุโส อาพาโธ ทุกฺขเมตฺตํ วุตฺตํ ภควตา
อิมินาปิ โข เอตํ อาวุโส ปรียาเยน เวทิตพฺพํ ยถาสุขํ นิพฺพานํ ฯ

ปุณ จปริ อาวุโส ภิกฺขุ สพฺพโส วิญฺญาณญายตฺนํ สมตฺติกมฺม
นตฺติ กิลฺยจิตฺติ อากิลฺยญฺญายตฺนํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ตสฺส
เจ อาวุโส ภิกฺขุโน อิมินา วิหารเณ วิหฺรโต วิญฺญาณญายตฺนสหคฺตา
สญฺฆามนสิการา สมุทาจรณฺติ สุวาสฺส โหติ อาพาโธ เสยฺยถาปิ
อาวุโส สุขิโน ทุกฺขํ อุปฺปชฺเชยฺย ยาวเทว อาพาธาย เอวเมวสฺส
เต วิญฺญาณญายตฺนสหคฺตา สญฺฆามนสิการา สมุทาจรณฺติ สุวาสฺส
โหติ อาพาโธ โย โข ปนาวุโส อาพาโธ ทุกฺขเมตฺตํ วุตฺตํ ภควตา
อิมินาปิ โข เอตํ อาวุโส ปรียาเยน เวทิตพฺพํ ยถาสุขํ นิพฺพานํ ฯ

ปุณ จปริ อาวุโส ภิกฺขุ สพฺพโส อากิลฺยญฺญายตฺนํ สมตฺติกมฺม

เนวสณฺณานาสณฺณายตน์ อุปสมปชฺช วิหริติ ตสฺส เจ อาวุโส
ภิกฺขุโน อิมินา วิหารเณ วิหโรโต อากิลฺลจณฺณายตนสหคตา สณฺณามนสิการา
สมฺมาจรนฺติ สุวาสุส โหติ อาพาโธ เสยฺยถาปี อาวุโส
สุขินอ ทุกฺข์ อุปปชฺชเชยฺย ยาวเทว อาพาธาย เอวมฺสุส เต
อากิลฺลจณฺณายตนสหคตา สณฺณามนสิการา สมฺมาจรนฺติ สุวาสุส โหติ
อาพาโธ โย โข ปนาวุโส อาพาโธ ทุกฺขเมตํ วุตฺตํ ภควตา
อิมินาปี โข เอตํ อาวุโส ปรียาเยน เวทิตพฺพํ ยถาสุขํ นิพฺพานํ ฯ

ปุณ จปรี อาวุโส ภิกฺขุ สพฺพโส เนวสณฺณานาสณฺณายตน์
สมตฺถิกมฺม สณฺณาเวทิตนิโรธํ อุปสมปชฺช วิหริติ ปณฺณายปสฺส ๑
ทิสฺวา อาสวา ปริกฺขีณา โหนฺติ อิมินาปี โข เอตํ อาวุโส
ปรียาเยน เวทิตพฺพํ ยถาสุขํ นิพฺพานนฺติ ฯ

[๒๓๕] ๓๕ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว คาวิ ปพฺพเตยฺยา พาลา อพฺยตฺตา
อกฺขเขตฺตลฺลญฺญ อกฺขลา วิสเม ปพฺพเต จริตฺถุ ตสฺสา เอวมฺสุส ยนฺนุนาหิ
อคตปฺพพฺพญเจว ทิสฺ คจฺเจยฺย อฆาติตปฺพพฺพานิ จ ติณฺณานิ ขาเทยฺย
อปีตปฺพพฺพานิ จ ปานียานิ ปีเวยฺยนฺติ สวา ปุริมํ ปาทำ น สุปฺปติฏฺฐจิติ
ปติฏฺฐจาเปตฺวา ปจฺฉิมํ ปาทำ อุกฺกฺชเรยฺย สวา น เจว อคตปฺพพฺพํ ทิสฺ
คจฺเจยฺย น จ อฆาติตปฺพพฺพานิ ติณฺณานิ ขาเทยฺย น จ อปีตปฺพพฺพานิ
จ ปานียานิ ปีเวยฺย ยสมฺมึปสฺสา ๒ เทเส จิตายเอวมฺสุส ยนฺนุนาหิ
อคตปฺพพฺพญเจว ทิสฺ คจฺเจยฺย อฆาติตปฺพพฺพานิ จ ติณฺณานิ ขาเทยฺย
#๑ ม. ปณฺณาย จสฺส ฯ เอวมฺปรีปี ฯ ๒ ม. ยสมฺมึ จสฺส ฯ เอวมฺปรีปี ฯ

อปีตปุพพานิ จ ปานีนานิ ปิเวยฺยนฺติ ตณฺจ ปเทสํ น โสตุถินา
ปจฺจาคจฺเจยฺย ตํ กิสฺส เหตุ ตถาหิ สฺวา ภิกฺขเว คาวิ ปพฺพเตยฺยา
พาลา อพฺยตฺตา อกฺเขตฺตณฺณฺญ อกฺสลา วิสเม ปพฺพเต จริตฺถํ
เอวมฺว โข ภิกฺขเว อิเธจฺจโง ภิกฺขุ พาลो อพฺยตฺโต อกฺเขตฺตณฺณฺญ
อกฺสโล วิวิจฺเจว กามะหิ วิวิจฺจ อกฺสเลหิ ฆมฺเมหิ สวิตกฺกํ สวิจาร์
วิเวกฺขํ ปีตีสฺขํ ปจฺมชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริตฺถํ ๑ โส ตํ นิमितฺตํ
น อาเสวติ น ภาเวติ น พหุสฺสโรติ น สุวาทิฏฺฐิตํ อธิฏฺฐาติ ตสฺส
เอวํ โหติ ยนฺนุนาหํ วิตกฺกวิจารานํ รูปสฺมา อชฺฌตฺตํ สมฺปสาทนํ
เจตโส เอโกทิกาวํ อวิตกฺกํ อวิจาร์ สฺมาชิขํ ปีตีสฺขํ ทฺติยชฺฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยนฺติ โส น สกฺโกติ วิตกฺกวิจารานํ รูปสฺมา
ฯเปฯ ทฺติยชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริตฺถํ ตสฺส เอวํ โหติ ยนฺนุนาหํ
วิวิจฺเจว กามะหิ วิวิจฺจ อกฺสเลหิ ฆมฺเมหิ สวิตกฺกํ สวิจาร์ วิเวกฺขํ
पीตีสฺขํ ปจฺมชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยนฺติ โส น สกฺโกติ วิวิจฺเจว
กามะหิ ฯเปฯ ปจฺมชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริตฺถํ อยํ วุจฺจติ
ภิกฺขเว ภิกฺขุ อุกฺโต ภฺนุโ จ อุกฺโต ปรีหิโน เสยฺยถาปี สฺวา คาวิ
ปพฺพเตยฺยา พาลา อพฺยตฺตา อกฺเขตฺตณฺณฺญ อกฺสลา วิสเม ปพฺพเต
จริตฺถํ ฯ

เสยฺยถาปี ภิกฺขเว คาวิ ปพฺพเตยฺยา ปณฺชิตา พฺยตฺตาเขตฺตณฺณฺญ
กฺสลา วิสเม ปพฺพเต จริตฺถํ ตสฺสา เอวมฺสฺส ยนฺนุนาหํ อคตปุพฺพณฺเจว
ทิสํ คจฺเจยฺย อชาทิตปุพฺพานิ จ ตินานิ ขาเทยฺย อปีตปุพฺพานิ
#๑ ม. วิหริติ ฯ เอวมฺปรีปี ฯ

จ ปาณียานิ ปิเวยฺยนฺติ สา ปุริมฺ ปาํ สุปฺปตฺติจฺจิตํ ปตฺติจฺจาเปตฺวา
 ปจฺฉิมํ ปาํ อุตฺทเรยฺย สา อคตปฺพุพฺพญฺเจว ทิสํ คจฺเจยฺย อขาติตปฺพุพฺพานิ
 จ ตินานิ ขาทฺเยยฺย อปิตปฺพุพฺพานิ จ ปาณียานิ ปิเวยฺย
 ยสฺมีปฺสฺสา เทเส จิตาย เอมสฺส ยนฺนุนาหํ อคตปฺพุพฺพญฺเจว ทิสํ
 คจฺเจยฺย อขาติตปฺพุพฺพานิ จ ตินานิ ขาทฺเยยฺย อปิตปฺพุพฺพานิ จ ปาณียานิ
 ปิเวยฺยนฺติ ตลฺลจ ปเทสํ โสตฺถินา ปจฺจาคจฺเจยฺย ตํ กิสฺส เหตุ
 ตถา หิ สา ภิกฺขเว คาวิ ปฺพุพฺเตยฺยา ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เขตฺตลฺลญฺ
 กุสลา วิสเม ปฺพุพฺเต จริตฺถุ เอมเมว โข ภิกฺขเว อีเรกจฺโจ ภิกฺขุ
 ปณฺฑิตो พฺยตฺโต เขตฺตลฺลญฺ กุสโล วิวิจฺเจว กามฺเหหิ วิวิจฺจ อกุสเลหิ
 ฆมฺเมหิ สวิตกฺกํ สวิจาร์ วิเวกฺขํ ปิตฺติสฺขํ ปจฺมชฺฌานํ อฺปสมฺปชฺช
 วิหริตฺถุ โส ตํ นิमितฺตํ อาเสวติ ภาเวติ พหุสฺสิกโรติ สุวาทฺธิจฺจิตํ
 อธิจฺจฺจาทิ ตสฺส เอวํ โหติ ยนฺนุนาหํ วิตกฺกวิจฺจารานํ รูปสมฺมา
 อชฺฌตฺตํ สมฺปสาทนํ เจตโส เอโกทิกาวํ อวิตกฺกํ อวิจาร์ สมฺมาธิชฺ
 ปิตฺติสฺขํ ทุตฺติยชฺฌานํ อฺปสมฺปชฺช วิหเรยฺยนฺติ โส ทุตฺติยชฺฌานํ
 อนภิสฺมาโน ๑ วิตกฺกวิจฺจารานํ รูปสมฺมา ฯเปฯ ทุตฺติยชฺฌานํ อฺปสมฺปชฺช
 วิหริติ โส ตํ นิमितฺตํ อาเสวติ ภาเวติ พหุสฺสิกโรติ สุวาทฺธิจฺจิตํ
 อธิจฺจฺจาทิ ตสฺส เอวํ โหติ ยนฺนุนาหํ ปิตฺติยา จ วิราคา อฺเปกฺขโก
 จ วิหเรยฺยํ สโต จ สมฺปชาโน สุขลฺลจ กายเณ ปฏฺฐิสฺสเวทฺเยยฺย ยนฺตํ
 อริยา อจฺจิกฺขนฺติ อฺเปกฺขโก สติมา สุขวิหารีติ ตุตฺติยชฺฌานํ
 อฺปสมฺปชฺช วิหเรยฺยนฺติ โส ตุตฺติยชฺฌานํ อนภิสฺมาโน ปิตฺติยา จ
 #๑ ม. อนภิสฺมาโน ฯ เอวมฺปริปี ฯ

วिरากา ๗เป๗ ตติยชฺฌานํ อุปสมปฺชช วิหริติ โส ตํ นิमितฺตํ
อาเสวติ ภาเวติ พหุลีกโรติ สุวาทิฏฺฐิตํ อธิฏฺฐาติ ตสฺส เอวํ โหติ
ยฺนฺนฺนาหํ สุขสฺส จ ปหานา ทุกฺขสฺส จ ปหานา ปุพฺพเว โสมนสฺสโทมนสฺसानํ
อตุลฺงคฺมา อทุกฺขมสฺสํ อูปেকฺขาสติปาริสฺสุทฺธิ จตุตฺถชฺฌานํ
อุปสมปฺชช วิหเรยฺยนฺติ โส จตุตฺถชฺฌานํ อนภิสฺสมาโน สุขสฺส
จ ปหานา ๗เป๗ จตุตฺถชฺฌานํ อุปสมปฺชช วิหริติ โส ตํ
นิमितฺตํ อาเสวติ ภาเวติ พหุลีกโรติ สุวาทิฏฺฐิตํ อธิฏฺฐาติ ตสฺส เอวํ
โหติ ยฺนฺนฺนาหํ สพฺพโส ৰูปสฺสญฺยานํ สมตฺติกฺกมฺมา ปฏฺฐิมสฺสญฺยานํ
อตุลฺงคฺมา นานตฺตสฺสญฺยานํ อมฺนสิการา อนนฺโต อากาโสติ อากาसानญฺจายตฺนํ
อุปสมปฺชช วิหเรยฺยนฺติ โส อากาसानญฺจายตฺนํ อนภิสฺสมาโน
สพฺพโส ৰูปสฺสญฺยานํ สมตฺติกฺกมฺม ๗เป๗ อากาसानญฺจายตฺนํ
อุปสมปฺชช วิหริติ โส ตํ นิमितฺตํ อาเสวติ ภาเวติ พหุลีกโรติ
สุวาทิฏฺฐิตํ อธิฏฺฐาติ ตสฺส เอวํ โหติ ยฺนฺนฺนาหํ สพฺพโส อากาसानญฺจายตฺนํ
สมตฺติกฺกมฺม อนนฺตํ วิญฺญาณฺนฺติ วิญฺญาณญฺจายตฺนํ
อุปสมปฺชช วิหเรยฺยนฺติ โส วิญฺญาณญฺจายตฺนํ อนภิสฺสมาโน
สพฺพโส อากาसानญฺจายตฺนํ สมตฺติกฺกมฺม อนนฺตํ วิญฺญาณฺนฺติ
วิญฺญาณญฺจายตฺนํ อุปสมปฺชช วิหริติ โส ตํ นิमितฺตํ อาเสวติ
ภาเวติ พหุลีกโรติ สุวาทิฏฺฐิตํ อธิฏฺฐาติ ตสฺส เอวํ โหติ ยฺนฺนฺนาหํ
สพฺพโส วิญฺญาณญฺจายตฺนํ สมตฺติกฺกมฺม นตฺถิ กิณฺจิติ อากิณฺจญฺจายตฺนํ
อุปสมปฺชช วิหเรยฺยนฺติ โส อากิณฺจญฺจายตฺนํ อนภิสฺสมาโน

สพฺพโส วิญญาณญายตฺนํ สมตฺติกุมฺม นตฺถิ กิณฺจิติ อากิณฺจญายตฺนํ
อุปสมฺบพฺช วิหฺรติ โส ตํ นิमितฺตํ อาเสวติ ภาเวติ
พหุสฺสโรติ สุวาทิณฺจิตฺตํ อธิณฺจจาทิ ตสฺส เอวํ โหติ ยนฺนุนาหํ สพฺพโส
อากิณฺจญายตฺนํ สมตฺติกุมฺม เนวสญฺยานาสญฺจายตฺนํ อุปสมฺบพฺช
วิหฺเรยฺยนฺติ โส เนวสญฺยานาสญฺจายตฺนํ อนภิสฺมาโน สพฺพโส
อากิณฺจญายตฺนํ สมตฺติกุมฺม เนวสญฺยานาสญฺจายตฺนํ อุปสมฺบพฺช
วิหฺรติ โส ตํ นิमितฺตํ อาเสวติ ภาเวติ พหุสฺสโรติ สุวาทิณฺจิตฺตํ
อธิณฺจจาทิ ตสฺส เอวํ โหติ ยนฺนุนาหํ สพฺพโส เนวสญฺยานาสญฺจายตฺนํ
สมตฺติกุมฺม สญฺญาเวทยิตฺตนิโรธํ อุปสมฺบพฺช วิหฺเรยฺยนฺติ
โส สญฺญาเวทยิตฺตนิโรธํ อนภิสฺมาโน สพฺพโส เนวสญฺยานาสญฺจายตฺนํ
สมตฺติกุมฺม สญฺญาเวทยิตฺตนิโรธํ อุปสมฺบพฺช วิหฺรติ ฯ

ยโต โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ ตํ ตทฺเว สฺมาปตฺตี สฺมาปชฺชติปี
วฺภูจาทิปี ตสฺส มฺหุ จิตฺตํ โหติ กุมฺมลฺลํ มฺหุณา จิตฺเตน กุมฺมลฺลเณ
อปฺปมาโณ สฺมาธิ โหติ สุภาวิทฺโต โส อปฺปมาเณน สฺมาธินา
สุภาวิทฺเตน ยํ ยสฺเสว ๑ อภิญฺญาสจฺฉนิกรณฺียสฺส ฌมฺมสฺส จิตฺตํ
อภินฺนุณาเมติ อภิญฺญาสจฺฉนิกิริยา ย ตตฺร ตเตรฺว สกฺขิภพฺพตํ ปาปฺณาติ
สตี สตี อายตฺเน โส สเจ อากงฺขติ อนเภาวิทฺตํ อิทฺธิวิธํ
ปจฺจันฺนุภเวยฺยํ เอโกปี หุตฺวา พุทฺธา อสฺสํ พุทฺธาปี หุตฺวา เอโก
อสฺสํ ฯเปฯ ยาว พุทฺหมโลกาปี กาเยน วสํ วตฺเตยฺยนฺติ ตตฺร
ตเตรฺว สกฺขิภพฺพตํ ปาปฺณาติ สตี สตี อายตฺเน โส สเจ อากงฺขติ
#๑ ม. ยสฺส ยสฺส ฯ

ทิพฺพาย โสตราตุยา ๗เปฯ สติ สติ อายตเน โส สเจ อากงฺขติ
ปรสฺตทานํ ปรปฺปุกฺกถานํ เจตสา เจโต ปริจฺจ ปชานเนยฺย สรารํ
วา จิตฺตํ สรารํ จิตฺตฺตฺตํ ปชานเนยฺย วิตรารํ วา จิตฺตํ วิตรารํ จิตฺตฺตํ
ปชานเนยฺย สโทสํ วา จิตฺตํ สโทสํ จิตฺตฺตํ ปชานเนยฺย วิตโทสํ
วา จิตฺตํ วิตโทสํ จิตฺตฺตํ ปชานเนยฺย สโมหํ วา จิตฺตํ สโมหํ
จิตฺตฺตํ ปชานเนยฺย วิตโมหํ วา จิตฺตํ วิตโมหํ จิตฺตฺตํ ปชานเนยฺย
สงฺขจิตฺตํ วา จิตฺตํ วิกฺขจิตฺตํ วา จิตฺตํ มหคฺคตํ วา จิตฺตํ อมหคฺคตํ
วา จิตฺตํ สอฺตฺตฺตํ วา จิตฺตํ อนฺตฺตฺตํ วา จิตฺตํ อสมาริตํ วา
จิตฺตํ สมาริตํ วา จิตฺตํ วิมฺตฺตํ วา จิตฺตํ อวิมฺตฺตํ วา จิตฺตํ
อวิมฺตฺตํ จิตฺตฺตํ ปชานเนยฺยฺยฺย ตฺตฺตฺตํ ตฺตฺตฺตํ สกฺขิภพฺพตํ ปาปฺปณาติ
สติ สติ อายตเน โส สเจ อากงฺขติ อนเนกวิหิตํ ปฺพฺพเพนิวารํ
อนุสฺสเรยฺยํ เสยฺยธิตํ เอกมฺปิ ชาตี เทวปิ ชาติโย ๗เปฯ อิติ
สาการํ สอฺกฺกเทสํ อนเนกวิหิตํ ปฺพฺพเพนิวารํ อนุสฺสเรยฺยฺยฺย ตฺตฺต
ตฺตฺตฺตํ สกฺขิภพฺพตํ ปาปฺปณาติ สติ สติ อายตเน โส สเจ อากงฺขติ
ทิพฺพเพน จกฺขุณา วิสฺสุทฺเทน อติกฺกนฺตฺตมานุสฺสเกน ๗เปฯ ยถากมฺมุปรเค
สฺสฺสฺส ปชานเนยฺยฺยฺย ตฺตฺตฺตํ ตฺตฺตฺตํ สกฺขิภพฺพตํ ปาปฺปณาติ สติ
สติ อายตเน โส สเจ อากงฺขติ อาสวานํ ขยา ๗เปฯ สจฺฉนิกฺควา
อฺปสมฺปชช วิหเรยฺยฺยฺย ตฺตฺตฺตํ ตฺตฺตฺตํ สกฺขิภพฺพตํ ปาปฺปณาติ สติ
สติ อายตเนติ ๗

[๒๔๐] ๓๖ ปจฺมมฺปาหํ ภิกฺขเว ฌานํ นิสฺสาย อาสวานํ ขยํ

วทามิ ทุติยมฺปาหํ ภิกฺขเว ฌานํ นิสฺสาย อาสวานํ ขยํ วทามิ
ตติยมฺปาหํ ภิกฺขเว ฌานํ นิสฺสาย อาสวานํ ขยํ วทามิ จตุตฺถมฺปาหํ
ภิกฺขเว ฌานํ นิสฺสาย อาสวานํ ขยํ วทามิ อากาसानญายตฺนมฺปาหํ
ภิกฺขเว นิสฺสาย อาสวานํ ขยํ วทามิ ๕เปฯ เนวสญฺญานาสญฺญาตฺนมฺปาหํ
ภิกฺขเว นิสฺสาย อาสวานํ ขยํ วทามิ ๕ [๑]

ปจฺจมมฺปาหํ ภิกฺขเว ฌานํ นิสฺสาย อาสวานํ ขยํ วทามิ อิติ โข
ปเนตฺติ วุตฺตํ กิณฺเจะตฺติ ปฏฺิจฺจ วุตฺตํ อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ วิวิจฺเจว
กาเมหิ ๕เปฯ ปจฺจมชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ โส ยเทว ตตฺถ โหติ
รูปคตฺติ เวทนาคตฺติ สญฺญาคตฺติ สงฺขารคตฺติ วิญฺญานคตฺติ เต ชมฺเม
อนิจฺจโต ทุกฺขโต โรคโต คณฺหาโต สลฺลโต อมฺโถ อาพาธโต ปฺรโต
ปโลคโต สฺญฺญโต อนตฺตโต สมฺนุสฺสติ โส เตหิ ชมฺเมหิ จิตฺตํ
ปติฏฺฐาเปติ ๒ โส เตหิ ชมฺเมหิ จิตฺตํ ปติฏฺฐาเปตฺวา ๓ อมตฺยา ชาคฺยา
จิตฺตํ อุปสํหริติ เอตํ สนฺตํ เอตํ ปณฺธิตํ ยทิตฺถํ สพฺพสงฺขารสมฺโถ
สพฺพปฺริปฺปนิสฺสคฺโค ตณฺหกฺขโย วิราโค นิโรโธ นิพฺพานนฺติ โส ตตฺถ จโต
อาสวานํ ขยํ ปาปฺณาติ โน เจ อาสวานํ ขยํ ปาปฺณาติ เตเนว ชมฺมราเคน
ตฺยา ชมฺมนนฺทียา ปลฺลจฺจนฺนํ โอรฺมภาคิยานํ สํโยชนานํ ปฺริกฺขยา
โอปปาติโก โหติ ตตฺถปฺรินุพฺพายี อนาวตฺติชฺชโม ตสฺมา โลกา
เสยฺยถาปี ภิกฺขเว อิสฺสาโส วา อิสฺสาสนฺเตวาสี วา ติณฺปุริสฺรูปเก
วา มตฺติกาปฺลฺลเช วา โยคฺคํ กริตฺวา โส อปฺเรน สมเยน ทูเรปาตี
จ โหติ อกฺขณฺเวธี จ มหโต จ กายสฺส ปทาติตา เอวเมว

#๑ ม. สญฺญาเวทียตฺนิโรชฺมฺปาหํ ภิกฺขเว นิสฺสาย อาสวานํ ขยํ วทามิ ๕

#๒ ม. ปฏฺิวาเปติ ๕ ๓ ม. ปฏฺิวาเปตฺวา ๕ เอวมฺปฺริปี ๕

โห ภิกฺขเว ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กาเมหิ ๕เปฯ ปจฺจมชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช

วิหฺรติ โส ยทฺเว ตตฺถ โหติ รุปคตํ เวทนาคตํ สญฺญาคตํ
สงฺขารคตํ วิญฺญาณคตํ เต ชมฺเม อนิจฺจโต ทุกฺขโต โรคฺโต คณฺหาโต
สกลโต อมฺโต อาพาธโต ปรโต ปโลภโต สญฺญโต อนตฺตโต สมฺนุสฺสตี
โส เตหิ ชมฺเมหิ จิตฺตํ ปติฏฺฐาเปตี โส เตหิ ชมฺเมหิ จิตฺตํ
ปติฏฺฐาเปตฺวา อมตฺยา ชาตฺยา จิตฺตํ อุปสัหฺรติ เอตํ สนฺตํ เอตํ
ปณฺตีตํ ยทิตฺถํ สพฺพสงฺขารสมฺโถ สพฺพปฺริยปฏินิสฺสคฺโค ตณฺหกฺขโย วิราโค
นิโรโร นิพฺพานนฺติ โส ตตฺถ จิตฺโต อาสวานํ ขยํ ปาปฺณาติ
โน เจ อาสวานํ ขยํ ปาปฺณาติ เตเนว ชมฺมราเคน ตาย ชมฺมนนฺทียา
ปญฺจนฺนํ โอรมฺภากิยานํ ตํโยชนานํ ปริกฺขยา โอปปาตีโก
โหติ ตตฺถปฺรินิพฺพายี อนาวตฺติชฺชโม ตสฺมา โลกา ปจฺมมฺปาหํ
ภิกฺขเว ฌานํ นิสฺสาย อาสวานํ ขยํ วทามิตฺติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ อิทเมตํ
ปฏฺิจฺจ วุตฺตํ ฯ

ทฺุติยมฺปาหํ ภิกฺขเว ฌานํ นิสฺสาย ฯเปฯ ตฺติยมฺปาหํ ภิกฺขเว
ฌานํ นิสฺสาย ฯเปฯ จตฺตุตฺถมฺปาหํ ภิกฺขเว ฌานํ นิสฺสาย อาสวานํ
ขยํ วทามิตฺติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ กิณฺเจตํ ปฏฺิจฺจ วุตฺตํ อิท
ภิกฺขเว ภิกฺขุ สุขสฺส จ ปหานา ทุกฺขสฺส จ ปหานา ปุพฺเพว
โสมนสฺสโทมนสฺसानํ อตฺถงฺคมา อทุกฺขมฺสุขํ อฺเปกฺขาสตีปาริสฺสุทฺธี จตฺตุตฺถชฺฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ โส ยทฺเว ตตฺถ โหติ รุปคตํ
เวทนาคตํ สญฺญาคตํ สงฺขารคตํ วิญฺญาณคตํ เต ชมฺเม อนิจฺจโต

ทุกฺขโต โวคโต คณฺหาโต สลฺลโต อมฺโต อาพาธโต ปรโต ปโลกโต
สฺลฺยโต อนตฺตโต สมนุปลฺสฺสติ โส เตหิ ฌมฺเมหิ จิตฺตํ ปตฺติจฺญาเปติ
โส เตหิ ฌมฺเมหิ จิตฺตํ ปตฺติจฺญาเปตฺวา อมตฺยา ชาตฺยา จิตฺตํ
อุปสํหฺรติ เอตํ สนฺตํ เอตํ ปณฺตีตํ ยทิตํ สพฺพสงฺขารสมฺโถ สพฺพูปธิปฺปญฺนิสฺสคฺโค
ตณฺหกฺขโย วิราโค นิโรโธ นิพฺพานนฺติ โส ตตฺถ
จฺโถ อาสวานํ ขยํ ปาปฺณาติ โน เจ อาสวานํ ขยํ ปาปฺณาติ
เตเนว ฌมฺมราเคน ตาย ฌมฺมนนฺทียา ปญฺจนฺนํ โอรมฺภากิยานํ
ถํโยชนานํ ปริกฺขยา โอปปาทิกโ หฺโหติ ตตฺถปฺรินิพฺพายี อนาวตฺติฌมฺโม
ตสฺมา โลกา เสยฺยถาปี ภิกฺขเว อิสฺสาโส วา อิสฺสาสนฺตฺเววาสี วา
ติณฺปฺริสฺสรูปเก วา มตฺตติกาปฺลฺลเช วา โยคํ กฺริตฺวา โส อปฺเรณ สมเยน
ทฺูเรปาทิ จ โหติ อกฺขณเวรี จ มหโต จ กายสฺส ปทาติตา เอวเมว
โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ สฺขสฺส จ ปหานา ๗เปฯ จตฺตถชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ โส ยเทว ตตฺถ โหติ รฺูปคตํ เวทนาคตํ ๗เปฯ
อนาวตฺติฌมฺโม ตสฺมา โลกา จตฺตถมฺปาหํ ภิกฺขเว ฌานํ นิสฺสาย
อาสวานํ ขยํ วทามิตฺติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ อิทเมตํ ปฏฺิจจ วุตฺตํ ๗

อากาसानญฺจายตฺนมฺปาหํ ภิกฺขเว ฌานํ นิสฺสาย อาสวานํ ขยํ
วทามิตฺติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ กิณฺเจตํ ปฏฺิจจ วุตฺตํ อิท
ภิกฺขเว ภิกฺขุ สพฺพโส รฺูปสฺลฺยณานํ สมตฺติกฺกมา ปฏฺิจฺจสฺลฺยณานํ อตฺถจฺจมา
นानตฺตสฺลฺยณานํ อมนสิการา อนนฺโต อากาโสติ อากาसानญฺจายตฺนํ
อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ โส ยเทว ตตฺถ โหติ เวทนาคตํ สฺลฺยณาคตํ

สงฺขารคตฺ วัฒนฺณคตฺ เต ฌมฺเม อนิจฺจโต ทุกฺขโต โรคฺโต คณฺหาโต
สกลโต อฆโต อาพาธโต ปรโต ปโลกโต สฺสณฺโต อนตฺตโต
สมนุสฺสติ โส เตหิ ฌมฺเมหิ จิตฺตํ ปตฺติฏฺฐาเปติ โส เตหิ
ฌมฺเมหิ จิตฺตํ ปตฺติฏฺฐาเปตฺวา อมตฺยา ธาตฺยา จิตฺตํ อุปลํหฺรติ เอตฺ
สนฺตํ เอตํ ปณฺตีตํ ยทิตฺถํ สพฺพสงฺขารสมฺโถ สพฺพูปธิปฺภินิสฺสคฺโค
ตณฺหกฺขโย วิวราโค นิโรโธ นิพฺพานนฺติ โส ตตฺถ จิตฺโต อาสวานํ
ขยํ ปาปุณฺณาติ โน เจ อาสวานํ ขยํ ปาปุณฺณาติ เตเนว ฌมฺมราเคน
ตฺยา ฌมฺมนนฺทียา ปญฺจนนํ โอรมฺภากิยานํ สํโยชนานํ ปรีกฺขยา โอปปาติโก
โหติ ตตฺถปรีนิพฺพายี อนาวตฺติธมฺโม ตสฺมา โลกา เสยฺยถาปี
ภิกฺขเว อีสฺสาโส วา อีสฺสาสนฺเดวาสี วา ตินฺนปฺริสฺสรูปเก วา มตฺติกาปฺลฺลเช
วา โยคฺคํ กริตฺวา โส อปฺเรน สมเยน ทูเรปาตี จ โหติ
อกฺขณเวธี จ มหโต จ กายสฺส ปทาสิตา เอวเมว โข ภิกฺขเว
ภิกฺขุ สพฺพโส รุปสฺสณฺณํ สมตฺติกฺกมา ปฏฺิฆสฺสณฺณํ อตฺถงฺกมา
นํนตฺตสฺสณฺณํ อมนสิการา อนนฺโต อากาโสติ อากาसानญฺจายตฺนํ
อุปลสมฺปชฺช วิหฺรติ โส ยเทว ตตฺถ โหติ เวทนาคตฺ สฺสณฺณาคตฺ
ฯเปฯ อนาวตฺติธมฺโม ตสฺมา โลกา อากาसानญฺจายตฺนมฺปาหํ
ภิกฺขเว นิสฺสาย อาสวานํ ขยํ วทามิตี อิติ ынฺตํ วุตฺตํ อิทฺเมตํ
ปฏฺิจฺจ วุตฺตํ ฯ

วัฒนฺณณญฺจายตฺนมฺปาหํ ภิกฺขเว นิสฺสาย ฯเปฯ อากิณฺจณฺญาตฺนมฺปาหํ
ภิกฺขเว นิสฺสาย อาสวานํ ขยํ วทามิตี อิติ โข ปเนตํ

วฺตุตฺติ กิณฺณเจตฺติ ปฏฺิจฺจ วฺตุตฺติ อิช ภิภฺขเว ภิภฺขุ สพฺพโส
วิญฺญาณญายตฺนํ สมตฺติภฺกมฺม นตฺถิ กิณฺณจิตฺติ อากิณฺณญายตฺนํ
อุปสมฺบฺชช วิหฺรติ โส ยเทว ตตฺถ โหติ เวทฺนาคตฺติ สลฺยวาคตฺติ
สงฺขารคตฺติ วิญฺญาณคตฺติ เต ชฺมเม อนิจฺจโต ทุภฺขโต โรคฺโต
คณฺหาโต สลฺลโต อมฺโต อาพาธโต ปรโต ปโลกโต สุลฺลโต
อนตฺตโต สมฺนุสฺสติ โส เตหิ ชฺมเมหิ จิตฺตํ ปตฺติฐฺจาเปติ โส
เตหิ ชฺมเมหิ จิตฺตํ ปตฺติฐฺจาเปตฺวา อมตฺยา ชาตฺยา จิตฺตํ อุปตฺถฺหฺรติ
เอตํ สนฺตํ เอตํ ปณฺนิตํ ยทฺธิทํ สพฺพสงฺขารสมฺโถ สพฺพูปธิปฏฺินิสฺสคฺโค
ตณฺหฺกฺขโย วิราโค นิโรโธ นิพฺพานนฺติ โส ตตฺถ จิโต อาสวานํ
ขยํ ปาปฺณาติ โน เจ อาสวานํ ขยํ ปาปฺณาติ เตเนว ชฺมมฺราเคน
ตฺยา ชฺมมฺนฺนฺทียา ปลฺจณฺนํ โอรฺมภากิยานํ สลฺยโลชนานํ
ปริกฺขยา โอปปาติโก โหติ ตตฺถปฺรินิพฺพายี อนาวตฺติชฺมโม ตสฺมา
โลกา เสยฺยถาปี ภิภฺขเว อิสฺสาโส วา อิสฺสาสนฺนฺเตวาสี ว■
ติณฺปุริสรูปเก วา มตฺติกากฺปูญฺเช วา โยคฺคํ กริตฺวา โส อปฺเรน
สมเยน ทูเรปาตี จ โหติ อภฺขณฺเวธี จ มฺหโต จ กายสฺส ปทาติตา
เอวเมว โข ภิภฺขเว ภิภฺขุ สพฺพโส วิญฺญาณญายตฺนํ สมตฺติภฺกมฺม
นตฺถิ กิณฺณจิตฺติ อากิณฺณญายตฺนํ อุปสมฺบฺชช วิหฺรติ โส ยเทว
ตตฺถ โหติ เวทฺนาคตฺติ สลฺยวาคตฺติ สงฺขารคตฺติ วิญฺญาณคตฺติ เต
ชฺมเม อนิจฺจโต ทุภฺขโต โรคฺโต คณฺหาโต สลฺลโต อมฺโต อาพาธโต
ปรโต ปโลกโต สุลฺลโต อนตฺตโต สมฺนุสฺสติ โส เตหิ

ฌมเมหิ จิตฺตํ ปตฺติฏฺฐาเปติ โส เตหิ ฌมเมหิ จิตฺตํ ปตฺติฏฺฐาเปตฺวา
 อมตํยา ชาติยา จิตฺตํ อุปลัหฺรติ เอตํ สนฺตํ เอตํ ปณฺธิตํ
 ยทิตฺถํ สพฺพสงฺขารสมโธ สพฺพูปธิปฏฺฐินิสฺสคฺโค ตณฺหกฺขโย วิราโค
 นิโรโร นิพฺพานนฺติ โส ตตฺถ จิตฺโต อาสวานํ ขยํ ปาปฺณาติ
 โน เจ อาสวานํ ขยํ ปาปฺณาติ เตเนว ฌมฺมราเคน ตาย ฌมฺมนนฺทียา
 ปลฺลจนฺนํ โอรมฺภากิยานํ สํโยชนานํ ปริกฺขยา โอปปาติโก
 โหติ ตตฺถปรีนิพฺพายี อนาวตฺติชฺมโม ตสฺมา โลกํ อากิณฺจณฺณายตฺนํปาหํ
 ภิกฺขเว นิสฺสาย อาสวานํ ขยํ วทามิตี อิติ ยนฺตํ
 วุตฺตํ อิทเมตํ ปฏฺิจฺจ วุตฺตํ อิติ โข ภิกฺขเว ยวตา สลฺลณฺสาสมาปตฺติ
 ตาวตา อลฺลณฺสาปฏฺิเวโร ยานิ จ โข อิมานิ ภิกฺขเว
 นิสฺสาย เทว อายตฺนานิ เนวสลฺลณฺณาสลฺลณฺณายตฺนสมาปตฺติ จ
 สลฺลณฺณาวทยิตฺตนิโรโร จ ฉายีเหเต ภิกฺขเว ภิกฺขุหิ ๑
 สมาปตฺติกฺุสเลหิ สมาปตฺติวฺภูจฺานกฺุสเลหิ สมาปชฺชิตฺวา วฺภูจฺหิตฺวา
 สมฺมทกฺุขาตพฺพานิตี ๒ วทามิตี ฯ

[๒๔๑] ๓๗ เอกํ สมยํ อายสฺมา อานนฺโท โกสมฺพิยํ วิหฺรติ
 โฆสิตารามे ฯ ตตฺร โข อายสฺมา อานนฺโท ภิกฺขุ อามนฺเตสิ อาวุโส
 ภิกฺขเวติ ฯ อาวุโสติ โข เต ภิกฺขุ อายสฺมโต อานนฺทสฺส ปจฺจสฺโสสุ ฯ
 อายสฺมา อานนฺโท เอตทโวจ อจฺจริยํ อาวุโส อพฺภุตํ อาวุโส
 ยาวลฺลจิทํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหฺตา สมฺมาสมฺพุทฺเฐน
 #๑ ม. อัย ปาโจ นตฺถิ ฯ ๒ ม. สมฺมา อกฺุขาตพฺพานิตี ฯ

[๑] โอภาสชาติโม อนุพุทฺโธ สุตตานํ วิสุทฺธิยา โสภปริเทวานํ
สมตฺถิกมมาย ทุกฺขโทมนสฺसानํ อตฺตงฺกมมาย ฌายสฺส อธิคมมาย นิพฺพานสฺส
สจฺฉิกิริยาย ตเทว นาม จกฺขุ ภาวิสฺสตี เต รูปา ตณฺญาตณฺ โน
ปฏฺฐิสฺสเวทิสฺสตี ตเทว นาม โสถํ ภาวิสฺสตี เต สทฺทา ตณฺญาตณฺ
โน ปฏฺฐิสฺสเวทิสฺสตี ตเทว นาม ฆานํ ภาวิสฺสตี เต คณฺฐา ตณฺญาตณฺ
โน ปฏฺฐิสฺสเวทิสฺสตี สา จ นาม ชิวฺหา ภาวิสฺสตี เต รสา ตณฺญาตณฺ
โน ปฏฺฐิสฺสเวทิสฺสตี โส จ นาม กาโย ภาวิสฺสตี เต โผฏฺฐพฺพา
ตณฺญาตณฺ โน ปฏฺฐิสฺสเวทิสฺสตีติ ฯ เอวํ วุตฺเต อายสฺมา อุทายิ อายสฺมนฺตํ
อานนฺทํ เอตทวโจ สลฺลณี เมว นฺ โข อวฺโส อานนฺท ตทายตณฺ โน
ปฏฺฐิสฺสเวเทติ อุทาทุ อสลฺลณีติ ฯ สลฺลณี เมว โข อวฺโส ตทายตณฺ
ปฏฺฐิสฺสเวเทติ โน อสลฺลณีติ ฯ กิํสลฺลณี ปนาวฺโส ตทายตณฺ โน
ปฏฺฐิสฺสเวเทตีติ ฯ

อิทวฺโส ภิกฺขุ สพฺพโส รูปสลฺลณานํ สมตฺถิกมา ปฏฺฐิมสลฺลณานํ
อตฺตงฺกมา นานตฺตสลฺลณานํ อมนสิการา อนนฺโต อากาโสติ
อากาसानฺญาตณฺ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ เอวํสลฺลณีปี โข อวฺโส ตทายตณฺ
โน ปฏฺฐิสฺสเวเทติ ปฺน จปฺริ อวฺโส ภิกฺขุ สพฺพโส อากาसानฺญาตณฺ
สมตฺถิกมมฺ อนนฺตํ วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณนฺญาตณฺ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ เอวํสลฺลณีปี โข อวฺโส ตทายตณฺ โน ปฏฺฐิสฺสเวเทติ
ปฺน จปฺริ อวฺโส ภิกฺขุ สพฺพโส วิญฺญาณนฺญาตณฺ สมตฺถิกมม
นตฺถิ กิณฺจิติ อากิณฺจณฺญาตณฺ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ เอวํสลฺลณีปี
#๑ ม. สมฺพาเช ฯ

โ ข อาวุโส ตทายตน์ โ น ปฏิสัเวเทติ ฯ

เอกมิตาห์ อาวุโส สมัย์ สากเตเต วิหรามิ อณฺชนวเน มิกทาเย
อดโ ข อาวุโส ชฎิลภากิกา ๑ ภิกฺขุณี เยน่าห์ เตนุปลสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาทเตตฺวา เอกมณฺตํ อฏฺฐาสี เอกมณฺตํ จิตา โ ข
อาวุโส ชฎิลภากิกา ๑ ภิกฺขุณี มํ เอตทโวจฺ ยายิ ฆนฺเต อานนฺท
สมาธิ น จาภินโต น จาปนโต น สสงฺขารนิกฺขยฺหวาริตฺวโต ๒ วิมุตฺตตฺตา
จิตโต จิตตฺตา สนฺตฺสฺสโต สนฺตฺสฺสิตตฺตา โ น ปริตฺสฺสติ อัย ฆนฺเต
อานนฺท สมาธิ กิฬโล วุตฺโต ภควตฺตาติ เอวํ วุตฺเต ตาห์ ๓ อาวุโส
ชฎิลภากิกิ ภิกฺขุณี เอตทโวจฺ ยายิ ภิกฺขิณี สมาธิ น จาภินโต น
จาปนโต น สสงฺขารนิกฺขยฺหวาริตฺวโต วิมุตฺตตฺตา จิตโต จิตตฺตา
สนฺตฺสฺสโต สนฺตฺสฺสิตตฺตา โ น ปริตฺสฺสติ อัย ภิกฺขิณี สมาธิ อณฺโณ ฬโล
วุตฺโต ภควตฺตาติ เอวํสณฺณิปี โ ข อาวุโส ตทายตน์ โ น
ปฏิสัเวเทติติ ฯ

[๒๔๒] ๓๘ อดโ ข เทว โลกายติกา พุราหฺมณา เยน ภควา
เตนุปลสงฺกมิตฺสู อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิ สมฺโมทิตฺสู สมฺโมทนียิ
กถิ สาราณียิ วิตฺติสวเรตฺวา เอกมณฺตํ นิสิตฺสู เอกมณฺตํ นิสินฺนา
โ ข เต พุราหฺมณา ภควนฺตํ เอตทโวจฺ ปุโรโณ โภ โคตม
กสฺสโป สพฺพณฺณฺญ สพฺพทสฺสาวิ อปริเสสธวณฺทสฺสนํ ปฏิชานาติ
จฺรโต จ เม ติฏฺฐโต จ เม ๔ สุตฺตสฺส จ ชาครสฺส จ สตตํ สมิตํ
#๑ สี่. ยุ. ชฎิลภากิยา ฯ อ. ชฎิลคาหิยา ฯ ม. ชฎิลวาสิกา ฯ
#๒ ม. สสงฺขารนิกฺขยฺหวาริตฺคโต ฯ ๓ ม. โสฬหํ ฯ ๔ ม. อัย ปาโร นตฺถิ ฯ

ฌาณทสฺสนํ ปจฺจุปฺภุจฺฉินฺนติ โส เอวมหา อหํ อนนฺเตน
ฌาณน อนนฺตํ โลกํ ชานํ ปสฺสํ วิหฺรามิตฺติ อยมฺปิ หิ ๑ โภ
โคตม นิคฺคฺโข นานฺนํ ปุทฺโธ สพฺพญฺญู สพฺพทสฺสาวิ อปริเสสฌาณทสฺสนํ
ปฏฺิขานาติ จรโต จ เม ตฺิฏฺฐโต จ เม ๒ สุตตสฺส จ
ชาครสฺส จ สตฺตํ สมิตํ ฌาณทสฺสนํ ปจฺจุปฺภุจฺฉินฺนติ โส เอวมหา
อหํ อนนฺเตน ฌาณน อนนฺตํ โลกํ ชานํ ปสฺสํ วิหฺรามิตฺติ อิมํ
โภ โคตม อุภินฺนํ ฌาณวาทานํ อุภินฺนํ อญฺญมญฺญํ วิปฺจฺจนิกวาทานํ
โภ สจฺจํ [๗] โภ มุสาติ ฯ

อลํ พุราหุมนฺนา ตฺิฏฺฐเตตํ อิมํ อุภินฺนํ ฌาณวาทานํ อุภินฺนํ
อญฺญมญฺญํ วิปฺจฺจนิกวาทานํ โภ สจฺจํ [๗] โภ มุสา ฌมฺมํ โว
พุราหุมนฺนา เทสิสฺสามิ ตํ สฺสมณฺส สาราญํ มนสิ กโรถ ภาสิสฺสามิตฺติ ฯ
เอวํ โภติ โข เต พุราหุมนฺนา ภควโต ปจฺจุสฺสํ ๑ ภควาเอตทโวจ
เสยฺยถาปี พุราหุมนฺนา จตฺตาริ ปุริสา จตฺตทฺิสา จิตฺตา ปุริสคตฺติยา ๔ จ
ชเวน สมฺนุํนาคตา ปรมฺเณ จ ปทวิตีหาเรณ [๕] เอวรูเปณ ชเวน
สมฺนุํนาคตา อสฺสุ เสยฺยถาปี นาม ทพฺพหฺมโม ฌนฺนุคฺคโห สิภฺจฺจโต กตฺตทฺุโถ
กตฺตปาสโน ลหุเกณ อสเนน อปฺปกสิเรน ติริยํ ตาลจฺจมาตี ๖ อติปาเตยฺย
เอวรูเปณ จ ปทวิตีหาเรณ เสยฺยถาปี นาม ปุริคฺคิมา สมฺมทฺุทา ปจฺจฺจโม
สมฺมทฺุโท อถ ปุริคฺคิมา ย ทิสาย จิตฺโต ปุริโส เอวํ วทฺเยย อหํ
คฺมเนน โลกสฺส อนฺตํ ปาปฺณิสฺสามิตฺติ โส อญฺญเตรฺว อสิตฺตขายิตฺตาสายิตฺตา
อญฺญตฺร อุจฺจารปสฺสวากมฺมา อญฺญตฺร นิตฺตทากิลมถปฏฺิวิโนทนา
#๑ ม. หิสทฺุโท นตฺถิ ฯ ๒ ม. เมสทฺุโท นตฺถิ ฯ ๓ ม. อาห ฯ
#๔ ม. ปรมฺเณ ชเวน ฯ ๕ ม. เต ฯ ๖ ม. ตาลจฺจมาตี ฯ

วสุสสตาโยโก วสุสสตชีวี วสุสสตั คนฺตฺวา อปฺปตฺวา
โลกสุส อนฺตมนฺตรา กาลิ กเรยฺย อถ ปจฺฉิมา ย ทิสาย ๆเปฯ
อถ ทกฺขิณาย ทิสาย จิโต ปุริโส เอว วเพยฺย อหิ คมเนน
โลกสุส อนฺต ปาปฺณิสฺสามิติ โส อณฺเวยเตรว อสติขายิตตายิตา
อณฺเวยตฺร อจฺจารปฺสสาวกมฺมา อณฺเวยตฺร นิทฺทาภิถมถปฺฏิวิโนทนา วสุสสตาโยโก
วสุสสตชีวี วสุสสตั คนฺตฺวา อปฺปตฺวา โลกสุส อนฺตมนฺตรา
กาลิ กเรยฺย ตํ กิสุสเหตุ นานํ พฺราหฺมณา เอวรูปาย สนฺชวานิกาย
โลกสุส อนฺตฺ ฅาเตยฺยํ ทิฏฺฐเจยฺย ๑ ปตฺเตยฺยนฺติ วทามิ น จาหิ
พฺราหฺมณา อปฺปตฺวา โลกสุส อนฺตฺ ทกฺขสฺส อนฺตฺกิริยํ วทามิ ฯ

ปฺลยฺจิเม พฺราหฺมณา กามคฺฌา อริยสฺส วินเย โลโกติ วุจฺจติ ฯ
กตเม ปฺลยฺจ จกฺขุวิญญฺเอยฺยา รูปา อิกฺกฺจา กนฺตา มนาปา ปิยฺรูปา
กามฺปสฺสฺหิตา รชฺนียา โสตฺวิญญฺเอยฺยา สทฺทา ๆเปฯ ฃานวิญญฺเอยฺยา
คฺนฺธา ชิวฺหาวิญญฺเอยฺยา รสา กายวิญญฺเอยฺยา โฝฏฺฐพฺพา อิกฺกฺจา
กนฺตา มนาปา ปิยฺรูปา กามฺปสฺสฺหิตา รชฺนียา ฯ อิเม โข พฺราหฺมณา
ปฺลยฺจ กามคฺฌา อริยสฺส วินเย โลโกติ วุจฺจติ ฯ

อิธ พฺราหฺมณา ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กามเมหิ วิวิจฺจ อกฺุสเลหิ
ธมฺเมหิ สวิตกฺกํ สวิจาร์ วิเวกฺขํ ปิตีสุขํ ปจฺมชฺฌานํ อฺุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ อຍฺ วุจฺจติ พฺราหฺมณา ภิกฺขุ โลกสุส อนฺตฺมคฺมา โลกสุส
อนฺเต วิหฺรติ ตมฺณฺเเว เอวมาหิสุ อยมฺปิ โลกปฺริยาปฺนฺโน
อยมฺปิ อนิสฺสโฏ โลกมฺหาติ อหฺมฺปิ หิ ๒ พฺราหฺมณา เอว วทามิ
#๑ ม. ทฏฺฐเจยฺย ฯ ๒ ส. ม. ย. หิสทฺโท นตฺถิ ฯ

อยมปิ โลกปริยาปนุโน อยมปิ อนิสฺสโณ โลกมฺหาติ ฯ

ปุณ จปริ พุราหุมนฺนา ภิกฺขุ วิตฺถกฺกวิจฺจารานํ รูปสฺมา ฯเปฯ
ทฺติยชฺฌานํ ตฺติยชฺฌานํ จตฺตชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ อัย วุจฺจติ
พุราหุมนฺนา ภิกฺขุ โลกสฺส อนฺตมคฺมา โลกสฺส อนฺเต วิหฺรติ ตมณฺเณ
เอวมาหฺสุ อยมปิ โลกปริยาปนุโน อยมปิ อนิสฺสโณ โลกมฺหาติ
อหฺมปิ หิ ๑ พุราหุมนฺนา เอวํ วทามิ อยมปิ โลกปริยาปนุโน อยมปิ
อนิสฺสโณ โลกมฺหาติ ฯ

ปุณ จปริ พุราหุมนฺนา ภิกฺขุ สพฺพโส รูปสณฺณานํ สมตฺติกฺกมา
ปฏฺิขสณฺณานํ อตฺถงฺกมา นานตฺตสณฺณานํ อมนสิการา อนนฺโต
อากาโสติ อากาसानฺนจายตฺนํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ อัย วุจฺจติ พุราหุมนฺนา
ภิกฺขุ โลกสฺส อนฺตมคฺมา โลกสฺส อนฺเต วิหฺรติ ตมณฺเณ
เอวมาหฺสุ อยมปิ โลกปริยาปนุโน อยมปิ อนิสฺสโณ โลกมฺหาติ
อหฺมปิ หิ ๑ พุราหุมนฺนา เอวํ วทามิ อยมปิ โลกปริยาปนุโน
อยมปิ อนิสฺสโณ โลกมฺหาติ ฯ

ปุณ จปริ พุราหุมนฺนา ภิกฺขุ สพฺพโส อากาसानฺนจายตฺนํ
สมตฺติกฺกมฺม อนนฺตํ วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณจายตฺนํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ ฯเปฯ สพฺพโส วิญฺญาณจายตฺนํ สมตฺติกฺกมฺม นตฺถิ กิณฺจิติ
อากิณฺจณฺนจายตฺนํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ สพฺพโส อากิณฺจณฺนจายตฺนํ
สมตฺติกฺกมฺม เนวสณฺณานาสณฺณจายตฺนํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ อัย วุจฺจติ
#๑ ม. สී. ยู. หิสฺสทโท นตฺถิ ฯ

พurahมณา ภิกขุ โลกุตต อุตมคมา โลกุตต อนเต วิหริ
ตมญเเ เอวมาหंस อยมปี โลกปริยาปนุโน อยมปี อนิสสโก
โลกมहाติ อหมีปี हि พurahมणा เอव वतामि अयमी โลกปริยาปนุโน
अयमी अनिससको लोकमहाति ५

ปุน จปริ พurahมณา ภิกขุ สพุโพโส เนวสญญานาสญญาตนิ
สมตักกम्म สญญาเวทิตนิโรธ उप्पम्मपच्च विहริ पญญาपसु
ทิสวา आसा परिच्छिणा โหนति อयं वुज्जति พurahมณา ภิกขุ
โลกุตต อุตมคมา โลกุตต อนเต วิหริ तिण्णे लोके
विस्तृतिगन्ति ५

[๒๔๓] ๓๕ ภูตปุพพิ ภิกขเว เทวาสुरสงคาโม สมุปพยุโพห
อโหสิ ตสมี โข ปน ภิกขเว สงคาม อสุรา ชินีสู เทวา [๑]
ปราชยีสู ๒ ปราชิตา จ ภิกขเว เทวา อปสสีเสว อุตตราภิมุขา ๓
อภียีสู ๔ อสุรา อถโฆ ภิกขเว เทวานเ อตทโหสิ อภियนฺเตว
โฆ อสุรา ขนฺนุน มยฺหิ ตติยมปี อสุเรหิ สงคามเยยามาติ ๕

ตติยมปี โข ภิกขเว เทวา อสุเรหิ สงคามสฺส ตติยมปี โข
ภิกขเว อสุรา ๕ ชินีสู เทวา ปราชยีสู ปราชิตา จ ภิกขเว เทวา
อปสสีเสว อุตตราภิมุขา อภียีสู อสุรา อถโฆ ภิกขเว เทวานเ
อตทโหสิ อภियนฺเตว โฆ อสุรา ขนฺนุน มยฺหิ ตติยมปี อสุเรหิ
สงคามเยยามาติ ๕

ตติยมปี โข ภิกขเว เทวา อสุเรหิ สงคามสฺส ตติยมปี

#๑ ย. ภิตา ๕ ๒ ม. ปราชยีสู ๕ เอวมุปริปี ๕ ๓ ม. อปยีสูเยว อุตตเรนาภิมุขา ๕

#เอวมุปริปี ๕ ๔ ม. อภียีสู ๕ เอวมุปริปี ๕ ๕ ม. อสุราว ๕ เอวมุปริปี ๕

โฆ ภิกฺขเว อสุรา ชินฺนีสฺส ทเวา ปราชิยฺยีสฺส ปราชิตา จ ภิกฺขเว
ทเวา ภิตา ทเวาปุเรยเว ปวิสีสฺส ทเวาปุรคตानญจ ปน ภิกฺขเว
ทเวานํ เอตทโหสิ ภีรุตฺตาณคเตน โฆ ทานิ มยฺย เอตฺรหิ อตฺตนา
วิหฺราม อกรณฺียา อสุเรหิติ อสุรานมฺปิ ภิกฺขเว เอตทโหสิ
ภีรุตฺตาณคเตน โฆ ทานิ ทเวา เอตฺรหิ อตฺตนา วิหฺรนฺติ อกรณฺียา
อเมหหิติ ฯ

ภูตฺตปฺพุทฺธิ ภิกฺขเว ทเวาสฺสรสงฺคาโม สมฺปพฺยุโฬห อโหสิ ตสฺมึ
โฆ จ ภิกฺขเว สงฺคาม ทเวา ชินฺนีสฺส อสุรา ปราชิยฺยีสฺส ปราชิตา จ
ภิกฺขเว อสุรา อปฺสฺสึเสวว ทกฺขิณฺเนน ๑ มฺขา อภิกฺขยฺยีสฺส ทเวา อถโฆ
ภิกฺขเว อสุรานํ เอตทโหสิ อภิกฺขนฺเตว โฆ ทเวา ынฺนุน มยฺย
ทฺติยมฺปิ เทเวหิ สงฺคามยฺยามาติ ฯ

ทฺติยมฺปิ โฆ ภิกฺขเว อสุรา เทเวหิ สงฺคามสฺสุ ทฺติยมฺปิ โฆ
ภิกฺขเว ทเวา ชินฺนีสฺส อสุรา ปราชิยฺยีสฺส ปราชิตา จ ภิกฺขเว อสุรา
อปฺสฺสึเสวว ทกฺขิณฺเนน ๑ มฺขา อภิกฺขยฺยีสฺส ทเวา อถโฆ ภิกฺขเว อสุรานํ
เอตทโหสิ อภิกฺขนฺเตว โฆ ทเวา ынฺนุน มยฺย ตฺติยมฺปิ เทเวหิ
สงฺคามยฺยามาติ ฯ

ตฺติยมฺปิ โฆ ภิกฺขเว อสุรา เทเวหิ สงฺคามสฺสุ ตฺติยมฺปิ โฆ
ภิกฺขเว ทเวา ชินฺนีสฺส อสุรา ปราชิยฺยีสฺส ปราชิตา จ ภิกฺขเว อสุรา
ภิตา อสุรปุเรยเว ๒ ปวิสีสฺส อสุรปุรคตानญจ ปน ภิกฺขเว อสุรานํ
เอตทโหสิ ภีรุตฺตาณคเตน โฆ ทานิ มยฺย เอตฺรหิ อตฺตนา วิหฺราม
#๑ ม. ทกฺขิณฺเนาภิมฺขา ฯ ๒ ม. อสุรปุริ-ยเว ฯ

อกรณียา เทเวหีติ เทวานมปิ ภิกขเว เอตทโหสิ ภีรุตตาณคเตน
โฆ ทานี อสุราเอตริ อุตตนา วิหรนติ อกรณียา อเมหีหีติ ฯ
    เอวเมว โฆ ภิกขเว ยสมึ สมเย ภิกขุ วิวิจเจว กามเหิ
วิวิจ อกุสเลหิ ชมเมหิ สวิตกัม สวิจาร์ วิเวกัม ปีตีสุขัม ปจฺมชฺฌานัน
อุปสมปฺชช วิหรติ ตสมึ ภิกขเว สมเย ภิกขุสฺส เอว โหติ
ภีรุตตาณคเตน โฆ ทานาหิ เอตริ อุตตนา วิหรามิ อกรณียो
มารสฺสาติ มารสฺสาปี ภิกขเว ปาปีมโต เอว โหติ ภีรุตตาณคเตน
โฆ ทานี ภิกขุ เอตริ อุตตนา วิหรติ อกรณียो มยฺहनฺติ ยสมึ
ภิกขเว สมเย ภิกขุ วิตถกวิจารานัน วุปสฺมา ฯเปฯ ทุตฺติยชฺฌานัน
ตติยชฺฌานัน จตฺตชฺฌานัน อุปสมปฺชช วิหรติ ตสมึ ภิกขเว สมเย
ภิกขุสฺส เอว โหติ ภีรุตตาณคเตน โฆ ทานาหิ เอตริ อุตตนา
วิหรามิ อกรณียो มารสฺสาติ มารสฺสาปี ภิกขเว ปาปีมโต เอว
โหติ ภีรุตตาณคเตน โฆ ทานี ภิกขุ เอตริ อุตตนา วิหรติ
อกรณียो มยฺहनฺติ ยสมึ ภิกขเว สมเย ภิกขุ สพฺพโส รูปสญฺญานัน
สมตฺถิกมา ปฏฺฐิมสญฺญานัน อตฺถงฺกมา นานตฺตสญฺญานัน อมนสิการา
อนนฺโต อากาโสติ อากาसानญฺจายตฺนํ อุปสมปฺชช วิหรติ
อัย วุจฺจติ ภิกขเว ภิกขุ อนตฺตมกาสี มาริ อปทํ พนฺธิตฺวา ๑ มารจกฺขุ
อทสฺสนัน คโต ปาปีมโต [๒] ยสมึ ภิกขเว สมเย ภิกขุ สพฺพโส
อากาसानญฺจายตฺนํ สมตฺถิกมมฺ อนนฺตํ วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณญฺจายตฺนํ
อุปสมปฺชช วิหรติ ฯเปฯ สพฺพโส วิญฺญาณญฺจายตฺนํ สมตฺถิกมม
#๑ ม. วธิตฺวา ฯ ๒ ม. ตินฺโน โสเก วิสตฺติกนฺติ ฯ

นตฺถิ กิณฺฐิตฺติ อากิณฺญจณฺญาตณฺ์ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ฯเปฯ สพฺพโส
อากิณฺญจณฺญาตณฺ์ สมตฺติกุมฺม เนวสณฺณานาสณฺญาตณฺ์ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ ฯเปฯ สพฺพโส เนวสณฺณานาสณฺญาตณฺ์ สมตฺติกุมฺม สณฺญาเวทยิตฺตนิโรธํ
อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ปณฺญาปสฺส ทิสฺวา อาสวา ปริกฺขีณา
โหนฺติ อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อนฺตมกาสี มาริ อปทํ พนฺธิตฺวา ๑
มารจกฺขุํ อทสฺสณฺ์ คโต ปาปิมโต ตินฺนุโณ โลกเ วิสตฺตติกนฺติ ฯ

[๒๔๔] ๔๐ ยสฺมี ภิกฺขเว สมเย อารณฺญกสฺส นาคสฺส โคจรปสฺตสฺส
หตฺถิปิ หตฺถินิโยปิ หตฺถิกพฺภาปิ หตฺถิจฺฉาปาปิ ปุโรโต ปุโรโต
คนฺตุวา ตินฺนคฺคานิ ฉินฺนทฺนฺติ เตน ภิกฺขเว อารณฺญโก นาโค อฏฺฐยฺยติ
หฺรายติ ชิกฺขจฺจติ ยสฺมี ภิกฺขเว สมเย อารณฺญกสฺส นาคสฺส โคจรปสฺตสฺส
หตฺถิปิ หตฺถินิโยปิ หตฺถิกพฺภาปิ หตฺถิจฺฉาปาปิ โอบกฺโขภกฺคํ
สาขากฺงฺคํ ขาทนฺติ เตน ภิกฺขเว อารณฺญโก นาโค อฏฺฐยฺยติ หฺรายติ
ชิกฺขจฺจติ ยสฺมี ภิกฺขเว สมเย อารณฺญกสฺส นาคสฺส โอคาคํ
โอบิตฺตณฺณสฺส หตฺถิปิ หตฺถินิโยปิ หตฺถิกพฺภาปิ หตฺถิจฺฉาปาปิ ปุโรโต
ปุโรโต คนฺตุวา โสณฺญาทาย อุกทํ อาโลเพนฺติ เตน ภิกฺขเว อารณฺญโก
นาโค อฏฺฐยฺยติ หฺรายติ ชิกฺขจฺจติ ยสฺมี ภิกฺขเว สมเย อารณฺญกสฺส
นาคสฺส โอคาคํ โอบิตฺตณฺณสฺส ๒ หตฺถินิโย กายิ อุปฆฺมฺสนฺติโย
คจฺจนฺติ เตน ภิกฺขเว อารณฺญโก นาโค อฏฺฐยฺยติ หฺรายติ ชิกฺขจฺจติ
ตสฺมี ภิกฺขเว สมเย อารณฺญกสฺส นาคสฺส เอวํ โหติ อหํ โข
เอตฺรหิ อากิณฺโณ วิหฺรามิ หตฺถิหิ หตฺถินิหิ หตฺถิกพฺภหิ หตฺถิจฺฉาเปหิ
#๑ ม. วธิตฺวา ฯ ๒ ม. โอคาคา อุตฺตติณฺณสฺส ฯ เอวมฺปฺริปิ ฯ

ฉินฺนคฺคานี เจว ติณฺณานี ขาทามิ โอบกฺโขภกฺคณฺจ เม
 สาขาภงฺกํ ขาทิตฺ อวิลานี จ ปานียานี ปิวามี โอบคาหาปี จ
 อุตฺตติณฺณสฺส หตฺถินิโย กายํ อุปฆัมสนฺติโย คจฺจนฺติ ยนฺนุนาหํ เอโก
 คณฺสฺมา วูปกฺกฺโข วิหเรยฺยนฺติ โส อปเรน สมเยน เอโก คณฺสฺมา
 วูปกฺกฺโข วิหริ อจฺฉินฺนคฺคานี เจว ติณฺณานี ขาทติ น โอบกฺโขภกฺคณฺจ
 สาขาภงฺกํ ขาทติ ๑ อนาวิลานี จ ปานียานี ปิวติ โอบคาหาปี ๒
 จสฺส อุตฺตติณฺณสฺส หตฺถินิโย กายํ น อุปฆัมสนฺติโย คจฺจนฺติ ตสฺมี
 ภิกฺขเว สมเย อารณฺณกสฺส นาคสฺส เอวํ โหติ อหํ โข ปุพฺเพ
 อากิณฺโณ วิหารสึ หตฺถิหิ หตฺถินิหิ หตฺถิกพฺเพหิ หตฺถิจฺฉาเปหิ
 ฉินฺนคฺคานี เจว ติณฺณานี ขาทิ โอบกฺโขภกฺคณฺจ เม สาขาภงฺกํ ขาทิตฺ ๓
 อวิลานี จ ปานียานี อปาสี ๔ โอบคาหา จ เม อุตฺตติณฺณสฺส หตฺถินิโย
 กายํ อุปฆัมสนฺติโย อคัมสฺ โสมฺหิ ๕ เอตฺรหิ เอโก คณฺสฺมา วูปกฺกฺโข
 วิหรามิ อจฺฉินฺนคฺคานี เจว ติณฺณานี ขาทามิ โอบกฺโขภกฺคณฺจ
 เม สาขาภงฺกํ ขาทิตฺ ๖ อนาวิลานี จ ปานียานี ปิวามี โอบคาหาปี จ
 เม อุตฺตติณฺณสฺส น หตฺถินิโย กายํ อุปฆัมสนฺติโย คจฺจนฺตฺติ โส
 โสณฺฑาย สาขาภงฺกํ ภณฺชิตฺวา สาขาภงฺเคน กายํ ปริมชฺชิตฺวา
 อตฺตมโน กณฺฑาท ๗ สํหนติ ฯ เอวเมว โข ภิกฺขเว ยสฺมี สมเย ภิกฺขุ
 อากิณฺโณ วิหริ ภิกฺขุหิ ภิกฺขุณีหิ อุปาสเกหิ อุปาสิกาหิ รณฺณา
 ราชมหามตฺเตหิ ติตฺถิเยหิ ติตฺถิยสาวเกหิ ตสฺมี สมเย ภิกฺขเว ภิกฺขุสฺส
 เอวํ โหติ อหํ โข เอตฺรหิ อากิณฺโณ วิหรามิ ภิกฺขุหิ ภิกฺขุณีหิ
 #๑ ม. โอบกฺโขภกฺคณฺจสฺส สาขาภงฺกํ น ขาทนฺติ ฯ ๒ ม. ปีสทฺโท นตฺถิ ฯ
 #๓ ม. ขาทนฺติ ฯ ๔ ม. อปายี ฯ ๕ ม. โสหํ ฯ ๖ ม. น ขาทนฺติ ฯ
 #๗ ม. โสณฺฑํ ฯ เอวมฺปรีปี ฯ

อุปาสเกหิ อุปาสิกาหิ รณณา ราชมหามตเตหิ ติตฺถิเยหิ ติตฺถิสาวเกหิ
ยฺนฺนุนาหิ เอโก คณฺสุมา วุปกญฺโจ วิหเรยฺยนฺติ โส วิวิตฺตํ
เสนาสนํ ภาตติ อรณฺณํ รุกฺขมฺลํ ปพฺพตํ กนฺทริ คิริคูหิ สฺตฺถานํ
วนปตฺถํ อพฺโปกาสํ ปลาลปฺปญฺชํ โส อรณฺณคโต วา รุกฺขมฺลคโต
วา สฺลยฺยาคารคโต วา นิสิตฺติ ปลลฺลงฺกํ อากฺขิตฺวา อุชฺฐํ กายํ ปณฺธิชาย
ปริมฺขํ สตี อุปญฺจเปตฺวา โส อภิชฺฌํ โลเก ปหาย วิคตฺตภาชฺชเณน
เจตฺสา วิหริตฺติ อภิชฺฌาย จิตฺตํ ปริโสเชตฺติ พฺยาปาทปโทสํ ปหาย
อพฺยาปนฺนจิตฺโต วิหริตฺติ สพฺพปฺลาณญฺจตฺตํ วิทฺถนํ ปฺยาปาทปโทสํ จิตฺตํ
ปริโสเชตฺติ ถีนมิทฺฐํ ปหาย วิคตฺถีนมิทฺฐํ วิหริตฺติ อาโลกสฺลยฺยํ
สโต สมฺปชานํ ถีนมิทฺฐํ จิตฺตํ ปริโสเชตฺติ อุทฺทจฺจกุกฺกจฺจํ ปหาย
อนฺุทฺทโต วิหริตฺติ อชฺชตฺตํ วุปฺสนฺนจิตฺโต อุทฺทจฺจกุกฺกจฺจา จิตฺตํ ปริโสเชตฺติ
วิจิกฺกจฺจํ ปหาย ตินฺณวิจิกฺกจฺจํ วิหริตฺติ อกถฺถิ กุสเสสุ
ชฺมเมสุ วิจิกฺกจฺจาย จิตฺตํ ปริโสเชตฺติ โส อิมํ ปญฺจ นีวรเณน ปหาย
เจตฺสา อุปกฺกิลเส ปญฺญาย ทฺพพฺพลีกรเณ วิวิจฺเจว กามเหหิ วิวิจฺจ
อกุสเลหิ ชฺมเมหิ สวิตกฺกํ สวิจาร์ วิเวกฺชํ ปิตฺติสฺขํ ปจฺมชฺฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหริตฺติ โส อตฺตมโน กณฺทท สํหนติ วิตกฺกวิจาร์จํ
วุปฺสฺมา ฯเปฯ ทฺติชฺชชฺฌานํ ตติชฺชชฺฌานํ จตฺตชฺชชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริตฺติ
โส อตฺตมโน กณฺทท สํหนติ สพฺพโส รุปฺสยฺยชฺฌานํ สมตฺติกฺกมา
ปฏฺธิชฺชชฺฌานํ อตฺตจฺจมา นานตฺตชฺชชฺฌานํ อมนสิการา อนนฺุโต
อากาโสติ อากาसानญฺจายตฺนํ อุปสมฺปชฺช วิหริตฺติ โส อตฺตมโน

กณฺฑาท สํหนติ สพุทฺโธ อากาसानญายตํ สมตฺติกุมฺม อนนฺตํ
วิญฺญาณนฺตํ วิญฺญาณญายตํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ฯเปฯ สพุทฺโธ
วิญฺญาณญายตํ สมตฺติกุมฺม นตฺถิ กิณฺจิติ อากิณฺจญฺญายตํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ สพุทฺโธ อากิณฺจญฺญายตํ สมตฺติกุมฺม เนวสญฺญานาสญฺญายตํ
อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ สพุทฺโธ เนวสญฺญานาสญฺญายตํ
สมตฺติกุมฺม สญฺญาเวทยิตนิโรธํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ปญฺญาปสฺส
ทิสฺวา อาสวา ปริกฺขิณา โหนฺติ โส อตฺตมโน กณฺฑาท สํหนติติ ฯ

[๒๔๕] ๔๑ เอกํ สมยํ ภควา มลฺลเกสุ วิหฺรติ อูรุเวลกปฺเป นาม
มลฺลนํ นิกโม ฯ อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตุวา ปตฺตจิวฺรมาทาย
อูรุเวลกปฺเป ปิณฺฑาทาย ปาวิสิ อูรุเวลกปฺเป ปิณฺฑาทาย จริตุวา
ปจฺจภทฺตํ ปิณฺฑาทปตฺติกุกนฺโต อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ อิเชว
ดาว ตฺวํ อานนฺท โหหิ ยาวาหํ มหาวนํ อชฺโฆคาหามิ ทิวา
วิหารายาติ ฯ เอวํ ภนฺเตติ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต
ปจฺจสฺสโสสิ ฯ อถ โข ภควา มหาวนํ อชฺโฆคาเหตุวา อลฺยตรสฺมี
รฺกขมฺมฺเล ทิวาวิหารํ นิสิตฺติ ฯ

อถ โข ตปฺสฺสโธ คหปติ เยนายสฺมา อานนฺโท เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตุวา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อภิวาเทตุวา เอกมนฺตํ นิสิตฺติ
เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ตปฺสฺสโธ คหปติ อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ
มยํ ภนฺเต อานนฺท คิหิ กามโกคิโน กามารามา กามรตา กามสมฺมุทิตา
เตสํ โน ภนฺเต อมฺหากํ คิหิโน กามโกคิโน กามารามานํ กามรตานํ

กามสมมุทิตานํ ปปาโต วีย ขายติ ยทิตํ เนกขมมํ สุตเมตํ ฆนเต อิมสฺมี
ชฺมมวินเย ทหรานํ ทหรานํ ภิกฺขุณฺโณ เนกขมเม จิตฺตํ ปกฺขนฺนทติ ปสฺสิตติ
สนฺติญฺจติ วิมุจฺจติ เอตํ สนนฺนติ ปสฺสโต ตยิทํ ฆนเต อิมสฺมี
ชฺมมวินเย ภิกฺขุณฺโณ พหุณา ชเนน วิสภาโค ยทิตํ เนกขมมฺนฺติ ฯ อตฺถิ
โฆ เอตํ คหปติ กถาปาทํ ภาควนฺตํ ทสฺสนาย อายาม คหปติ เยน
ภควา เตนฺอุปสงฺกมิตฺสสาม อุปสงฺกมิตฺวา ภาควโต เอตมตฺถํ
อาโรเจสฺสาม ขดา โน ภควา พุยากริสฺสติ ตถา กริสฺสามาติ ๑ ฯ
เอวํ ฆนเตติ โฆ ตปฺสฺโส คหปติ อายสฺมโต อานนฺทสฺส ปจฺจสฺโสติ ฯ
อถโฆ อายสฺมา อานนฺโท ตปฺสฺเสน คหปตินา สทฺธี เยน ภควา
เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภาควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสฺสีทิ
เอกมฺนฺตํ นิสฺสินฺโน โฆ อายสฺมา อานนฺโท ภาควนฺตํ เอตทโวจ อัย
ฆนเต ตปฺสฺโส คหปติ เอวมาห มยํ ฆนเต อานนฺท กิหิ กามโภกิโน
กามารามา กามรตา กามสมมุทิตา เตสํ โน ฆนเต อมฺหากํ
กิหิณํ กามโภคิณํ กามารามานํ กามรตานํ กามสมมุทิตานํ ปปาโต วีย
ขายติ ยทิตํ เนกขมมํ สุตเมตํ ฆนเต อิมสฺมี ชฺมมวินเย
ทหรานํ ทหรานํ ภิกฺขุณฺโณ เนกขมเม จิตฺตํ ปกฺขนฺนทติ ปสฺสิตติ สนฺติญฺจติ
วิมุจฺจติ เอตํ สนนฺนติ ปสฺสโต ตยิทํ ฆนเต ชฺมมวินเย
ภิกฺขุณฺโณ พหุณา ชเนน วิสภาโค ยทิตํ เนกขมมฺนฺติ ฯ

เอวเมตํ อานนฺท เอวเมตํ อานนฺท มยฺหฺมปิ โฆ อานนฺท ปุพฺพเพว
สมฺโพธา อนภิสฺมพฺพทฺสส โภชิตฺตตฺสเสว สโต เอตทโหสิ สาธู
#๑ ม. ชาเรสฺสามิติ ฯ

เนกขมมัม สาธุ ปวีเวโกติ ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เนกขมฺเม จิตฺตํ
น ปกฺขนฺทติ นปฺปสีทติ น สนฺตฺติญฺจติ น วิมฺจุจติ เอตํ สนฺตฺนฺติ
ปสฺสโต ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เอตทโหสิ โโก นฺุ โข เหตุ
โก ปจฺจโย เยน เม เนกขมฺเม จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ นปฺปสีทติ
น สนฺตฺติญฺจติ น วิมฺจุจติ เอตํ สนฺตฺนฺติ ปสฺสโต ตสฺส มยฺหํ
อานนฺท เอตทโหสิ กามสฺสุ โข เม อาทินโว อทฺธิญฺโจะ โส จ
เม อพฺหุสิโกโต เนกขมฺเม จ อานิสฺสโธ อนฺธิโกโต โส จ เม
อนาเสวโต ตสฺมา เม เนกขมฺเม จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ นปฺปสีทติ น
สนฺตฺติญฺจติ น วิมฺจุจติ เอตํ สนฺตฺนฺติ ปสฺสโต ตสฺส มยฺหํ อานนฺท
เอตทโหสิ สเจ โข อหํ กามสฺสุ อาทินวํ ทิสฺวา ตํ พหุสิกรเยยฺย ๑
เนกขมฺเม อานิสฺสํ อธิคมฺม ตมาเสเวยฺย ฌานํ โข ปเนตํ วิชฺชติ
ยํ เม เนกขมฺเม จิตฺตํ ปกฺขนฺเทยฺย ปสีเทยฺย สนฺตฺติญฺเจยฺย วิมฺจุเจยฺย
เอตํ สนฺตฺนฺติ ปสฺสโต โส โข อหํ อานนฺท อปเรน สมเยน
กามสฺสุ อาทินวํ ทิสฺวา ตํ พหุลมกาสิ เนกขมฺเม อานิสฺสํ อธิคมฺม
ตมาเสวํ ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เนกขมฺเม จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ ปสีทติ
สนฺตฺติญฺจติ วิมฺจุจติ เอตํ สนฺตฺนฺติ ปสฺสโต โส โข อหํ อานนฺท
วิวิจฺเจว กามเห วิวิจฺจ อกฺุสเลหิ ฌมฺเมหิ สวิตกฺกํ สวิจาร์ วิเวกขํ
ปีติสฺขํ ปจฺมชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรามิ ตสฺส มยฺหํ อานนฺท
อิมินา วิหารเณ วิหรโต กามสฺสคตา สลฺยวามนสิการา สมฺทาจฺรฺนฺติ
สฺวาสฺส เม โหติ อาพาโธ เสยฺยถาปี อานนฺท สฺวชิโน ทฺกขํ
#๑ ม. พหุสิ กรเยยฺย ๑ เอมฺปริปี ๑

อุปฺปชฺชเชยฺย ยาวเทว อาพาธาย เอวมสฺส เม กามสหคตา

สญฺญามนสิการา สมฺมาจรนฺติ สุวาสุส เม โหติ อาพาโธ ฯ

ตสฺส มยฺหิ อานนฺท เอตทโหสิ ยนฺนุนาหิ วิตกฺกวิจารณ์ํ
รูปสฺมา ฯเปฯ ทฺติยชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยนฺติ ตสฺส มยฺหิ
อานนฺท อวิตกฺเก จิตฺตํ น ปกฺขนฺนทฺติ นปฺปสีทฺติ น สนฺติภฺจฺติ น
วิมฺจฺจติ เอตํ สนฺตฺนฺติ ปสฺสโต ตสฺส มยฺหิ อานนฺท เอตทโหสิ
โก นฺุ โข เหตุ โก ปจฺจโย เยน เม อวิตกฺเก จิตฺตํ น
ปกฺขนฺนทฺติ นปฺปสีทฺติ น สนฺติภฺจฺติ น วิมฺจฺจติ เอตํ สนฺตฺนฺติ ปสฺสโต
ตสฺส มยฺหิ อานนฺท เอตทโหสิ วิตกฺเก โข เม อาทีนโว อทฺธิญฺโจะ
โส จ เม อพฺหุสิกฺโก อวิตกฺเก จ อานิสฺสํ อนนฺธิกโต โส จ เม
อนาเสวีโต ตสฺมา เม อวิตกฺเก จิตฺตํ น ปกฺขนฺนทฺติ นปฺปสีทฺติ
น สนฺติภฺจฺติ น วิมฺจฺจติ เอตํ สนฺตฺนฺติ ปสฺสโต ตสฺส มยฺหิ
อานนฺท เอตทโหสิ สเจ โข อหิ วิตกฺเก อาทีนโว ทิสฺวา ตํ
พฺหุสิกฺกเรยฺยํ อวิตกฺเก อานิสฺสํ อธิคมฺม ตมาเสเวยฺยํ จานํ โข
ปเนตํ วิชฺชติ ยํ เม อวิตกฺเก จิตฺตํ ปกฺขนฺนทฺเตยฺย ปสีทฺเตยฺย สนฺติภฺจฺเตยฺย
วิมฺจฺจเตยฺย เอตํ สนฺตฺนฺติ ปสฺสโต โส โข อหิ อานนฺท
อปเรณ สมเยน วิตกฺเก อาทีนโว ทิสฺวา ตํ พฺหุลมกาสิ อวิตกฺเก
อานิสฺสํ อธิคมฺม ตมาเสวี ตสฺส มยฺหิ อานนฺท อวิตกฺเก จิตฺตํ
ปกฺขนฺนทฺติ ปสีทฺติ สนฺติภฺจฺติ วิมฺจฺจติ เอตํ สนฺตฺนฺติ ปสฺสโต โส
โย อหิ อานนฺท วิตกฺกวิจารณ์ํ รูปสฺมา ฯเปฯ ทฺติยชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช

วิหารามิ ตสฺส มยฺหํ อานนฺท อิมินา วิหารเณ วิหฺรโต
วิตกกุสฺสหคฺคา สลฺยณามนสิการา สมฺมทาจฺรณฺติ สุวาสุส เม โหติ
อาพาโธ เสยฺยถาปี อานนฺท สุจิโน ทุกฺขํ อุปฺปชฺเชยฺย ยาวเทว
อาพาธาย เอวเมวสุส เม วิตกกุสฺสหคฺคา สลฺยณามนสิการา สมฺมทาจฺรณฺติ
สุวาสุส เม โหติ อาพาโธ ฯ

ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เอตทโหสิ ยนฺนุนานํ ปิตฺติยา จ วิจารณ์
อุเปกฺขโก จ วิหเรยฺยํ สโต จ สมฺปชาโน สุขญจ กายเณ ปฏิสฺสเวเทยฺยํ
ยนฺตํ อริยา อาจิกฺขนฺติ อุเปกฺขโก สติมา สุขวิหารีติ ตตฺถยชฺฌานํ
อุปฺสมปฺชช วิหเรยฺยนฺติ ตสฺส มยฺหํ อานนฺท นิปฺปิตฺติเก จิตฺตํ น
ปกฺขนฺทติ นปฺปสึทติ น สนฺตฺติญฺจติ น วิมฺมจฺจติ เอตํ สนฺตฺนฺติ ปสฺสโต
ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เอตทโหสิ โโก นฺุ โข เหตุ โโก ปจฺจโย
เยน เม นิปฺปิตฺติเก จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ นปฺปสึทติ น สนฺตฺติญฺจติ น
วิมฺมจฺจติ เอตํ สนฺตฺนฺติ ปสฺสโต ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เอตทโหสิ
ปิตฺติยา โข เม อาทินโว อทฺธิญฺโจะ โส จ เม อพฺหุลิกโต นิปฺปิตฺติเก
จ อานิสฺสํโส อนธฺกโต โส จ เม อนาเสวโต ตสฺมา เม
นิปฺปิตฺติเก จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ นปฺปสึทติ น สนฺตฺติญฺจติ น วิมฺมจฺจติ เอตํ
สนฺตฺนฺติ ปสฺสโต ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เอตทโหสิ สเจ โข
อหํ ปิตฺติยา อาทินวํ ทิสฺวา ตํ พฺหุลิกเรยฺยํ นิปฺปิตฺติเก อานิสฺสํ อธิคมฺม
ตมาเสเวยฺยํ จานํ โข ปเนตํ วิชฺชติ ยํ เม นิปฺปิตฺติเก จิตฺตํ
ปกฺขนฺทเทยฺย ปสึทเทยฺย สนฺตฺติญฺเจยฺย วิมฺมจฺเจยฺย เอตํ สนฺตฺนฺติ ปสฺสโต

โส โข อหิ อานนท อปเรน สมเยน ปิตยา อาทินว ทิสวา ตั
พหุลมกาสิ นิปปีติเก อานิสสิ อธิคมม ตมาเสวี ตสฺส มยฺหิ
อานนท นิปปีติเก จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ ปสฺสตี สนนฺติญฺจติ วิมฺจฺจติ เอตํ
สนนฺติ ปสฺสโต โส โข อหิ อานนท ปิตยา จ วิราคา ฯเปฯ
ตติยชฺฌานํ อุปสมฺบฺชฺช วิหฺรามิ ตสฺส มยฺหิ อานนท อิมินา
วิหาเรณ วิหฺโรโต ปิติสหคตา สลฺยวามนสิการา สมฺทาจรนฺติ สุวาสุส
เม โหติ อาพาโห เสยฺยถาปี อานนท สุจิโน ทฺกขํ อุปฺบฺชฺชเยย
ยาวเทว อาพาธาย เอวเมวสฺส เม ปิติสหคตา สลฺยวามนสิการา
สมฺทาจรนฺติ สุวาสุส เม โหติ อาพาโห ฯป

ตสฺส มยฺหิ อานนท เอตทโหสิ ยนฺนุนาหิ สุขสฺส จ ปหานา
ทฺกขสฺส จ ปหานา ปุพฺเพว โสมนสฺสโทมนสฺसानิ อตฺถงฺกมา
อทฺกขมสฺสํ อุปฺกฺขาสติปาริสฺสุทฺธิ จตฺตตฺถชฺฌานํ อุปสมฺบฺชฺช วิหเรยฺยนฺติ
ตสฺส มยฺหิ อานนท อทฺกขมสฺสเย จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ นปฺปสฺสตีติ น
สนนฺติญฺจติ น วิมฺจฺจติ เอตํ สนนฺติ ปสฺสโต ตสฺส มยฺหิ อานนท
เอตทโหสิ โโก นฺ โข เหตุ โโก ปจฺจโย येन เม อทฺกขมสฺสเย
จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ นปฺปสฺสตีติ น สนนฺติญฺจติ น วิมฺจฺจติ เอตํ
สนนฺติ ปสฺสโต ตสฺส มยฺหิ อานนท เอตทโหสิ อุปฺกฺขาสฺสเย
โห เม อาทินโว อทฺกฺกฺโห โส จ เม อพฺหุสิโกโต อทฺกขมสฺสเย จ
อานิสฺโส อนธิโกโต โส จ เม อนาเสวโต ตสฺมา เม อทฺกขมสฺสเย
จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ นปฺปสฺสตีติ น สนนฺติญฺจติ น วิมฺจฺจติ

เอตํ สนฺตฺตํ ปสฺสโต ตสฺส มยฺหิ อานนฺท เอตทโหสิ สเจ
โฆ อหิ อุกฺกขาสฺส อาทินฺวํ ทิสฺวา ตํ พหุสิทฺทเรยฺยํ อทฺทกฺขมสฺส
อานิสฺสํ อธิคฺคฺม ตมาเสเวยฺยํ จานฺนํ โฆ ปเนตํ วิชฺชติ ยิ เม
อทฺทกฺขมสฺส จิตฺตํ ปกฺกขนฺทเทยฺย ปสฺสีเทยฺย สนฺตฺติฏฺเฐยฺย วิมฺจฺเจยฺย เอตํ
สนฺตฺตํ ปสฺสโต โส โฆ อหิ อานนฺท อปฺเรน สมเยน อุกฺกขาสฺส
อาทินฺวํ ทิสฺวา ตํ พหุสฺสกาสิ อทฺทกฺขมสฺส อานิสฺสํ อธิคฺคฺม
ตมาเสวี ตสฺส มยฺหิ อานนฺท อทฺทกฺขมสฺส จิตฺตํ ปกฺกขนฺทติ ปสฺสีทติ
สนฺตฺติฏฺฐติ วิมฺจฺจติ เอตํ สนฺตฺตํ ปสฺสโต โส โฆ อหิ อานนฺท
อปฺเรน สมเยน สฺขสฺส จ ปหานา ๗เป๗ จตฺตถฺชฺฌานํ อฺปสมฺปชฺช
วิหฺรติ ตสฺส มยฺหิ อานนฺท อิมินา วิหารเณ วิหฺรโต อุกฺกขาสฺส หคฺคา
สญฺญามนสิการา สมฺมาจฺรณฺติ สฺวาสุส เม โหติ อปาปา
เสยฺยถาปิ อานนฺท สฺชินโน ทฺกขํ อฺปปชฺเชยฺย ยาวเทว อปาพาย
เอวเมวสฺส เม อุกฺกขาสฺส หคฺคา สญฺญามนสิการา สมฺมาจฺรณฺติ
สฺวาสุส เม โหติ อปาปา ๗

ตสฺส มยฺหิ อานนฺท เอตทโหสิ ยนฺนุนาหิ สพฺพโส รฺูปสญฺญานํ
สมตฺติกฺกมา ปฏฺิขฺมสญฺญานํ อตฺถงฺคมา นานตฺตสญฺญานํ
อมนสิการา อนนฺโต อากาโสติ อากาसानญฺจายตฺนํ อฺปสมฺปชฺช
วิหฺเรยฺยณฺติ ตสฺส มยฺหิ อานนฺท อากาसानญฺจายตฺเน จิตฺตํ น
ปกฺกขนฺทติ นปฺปสฺสีทติ น สนฺตฺติฏฺฐติ น วิมฺจฺจติ เอตํ สนฺตฺตํ ปสฺสโต
ตสฺส มยฺหิ อานนฺท เอตทโหสิ โโก นฺ โฆ เหตุ โโก ปจฺจโย

เยน เม อากาसानญายตเน จิตฺตํ น ปกฺขนฺนทติ นปฺปสึทติ น
สนฺตัญฺจติ น วิมฺจฺจติ เอตํ สนฺตฺนฺติ ปสฺสโต ตสฺส มยฺหํ อานนฺท
เอตทโหสิ รุเปสุ โข เม อาทินโว อทัญฺจโ จ โส จ เม อพฺหุสิกํไต่
อากาसानญายตเน จ อานิสฺสโต อนนฺตโต โส จ เม อนาเสวโต
ตสฺมา เม อากาसानญายตเน จิตฺตํ น ปกฺขนฺนทติ นปฺปสึทติ น
สนฺตัญฺจติ น วิมฺจฺจติ เอตํ สนฺตฺนฺติ ปสฺสโต ตสฺส มยฺหํ อานนฺท
เอตทโหสิ สเจ โข อหํ รุเปสุ อาทินวํ ทิสฺวา ตํ พหุสิกเรยฺยํ
อากาसानญายตเน อานิสฺสํ อธิคมฺม ตมาเสเวยฺยํ จานํ โข
ปเนตํ วิชฺชติ ยํ เม อากาसानญายตเน จิตฺตํ ปกฺขนฺนทเทยฺย ปสึทเทยฺย
สนฺตัญฺจเรยฺย วิมฺจฺเจยฺย เอตํ สนฺตฺนฺติ ปสฺสโต โส โข อหํ
อานนฺท อปเรน สมเยน รุเปสุ อาทินวํ ทิสฺวา ตํ พหุสมกาสิ
อากาसानญายตเน อานิสฺสํ อธิคมฺม ตมาเสวี ตสฺส มยฺหํ อานนฺท
อากาसानญายตเน จิตฺตํ ปกฺขนฺนทติ ปสึทติ สนฺตัญฺจติ วิมฺจฺจติ เอตํ
สนฺตฺนฺติ ปสฺสโต โส โข อหํ อานนฺท สพฺพโส รุปสญฺญานํ
สมตฺกกฺมา ปฏฺิฆสญฺญานํ อตฺถงฺกมา นานตฺตสญฺญานํ อมนสิการา
อนนฺโต อากาโสติ อากาसानญายตณํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรามิ ตสฺส
มยฺหํ อานนฺท อิมินา วิหาเรน วิหฺรโต รุปสทฺทตา สญฺญามนสิการา
สมฺมทจฺจณฺติ สุวาสุส เม โหติ อาพาโร เสยฺยถาปี อานนฺท สุขิโน
ทุกฺขํ อุปฺปชฺชเรยฺย ยาวเทว อาพาธาย เอวเมวสุส เม รุปสทฺทตา
สญฺญามนสิการา สมฺมทจฺจณฺติ สุวาสุส เม โหติ อาพาโร ฯ

ตสฺส มยฺหิ อานนฺท เอตทโหสิ ยนฺนุนาหิ สพฺพโสห
อากาसानญายตฺนํ สมตฺติกฺกมฺม อนนฺตํ วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณญายตฺนํ
อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยนฺติ ตสฺส มยฺหิ อานนฺท วิญฺญาณญายตเน
จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ นปฺปสีทติ น สนฺตฺติฏฺฐติ น วิมฺจุจฺติ เอตํ สนฺตฺนฺติ
ปสฺสโต ตสฺส มยฺหิ อานนฺท เอตทโหสิ โโก นฺุ โข เหตุ โโก
ปจฺจโย เยน เม วิญฺญาณญายตเน จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ นปฺปสีทติ
น สนฺตฺติฏฺฐติ น วิมฺจุจฺติ เอตํ สนฺตฺนฺติ ปสฺสโต ตสฺส มยฺหิ
อานนฺท เอตทโหสิ อากาसानญายตเน โข เม อาทินฺโว อทฺธิญฺโจะ
โส จ เม อพฺหุสิกโต วิญฺญาณญายตเน จ อานิสฺสโต อนธฺกโต
โส จ เม อนาเสวิตโต ตสฺมา เม วิญฺญาณญายตเน จิตฺตํ น
ปกฺขนฺทติ นปฺปสีทติ น สนฺตฺติฏฺฐติ น วิมฺจุจฺติ เอตํ สนฺตฺนฺติ ปสฺสโต
ตสฺส มยฺหิ อานนฺท เอตทโหสิ สจ โข อหิ อากาसानญายตเน
อาทินฺวํ ทิสฺวา ตํ พฺหุสิกเรยฺยํ วิญฺญาณญายตเน อานิสฺสํ อธฺกมฺม
ตมาเสเวยฺยํ จานํ โข ปเนตํ วิชฺชติ ยํ เม วิญฺญาณญายตเน
จิตฺตํ ปกฺขนฺทเทยฺย ปสีทเทยฺย สนฺตฺติฏฺฐเจยฺย วิมฺจุเจยฺย เอตํ สนฺตฺนฺติ
ปสฺสโต โส โข อหิ อานนฺท อปเรน สมเยน อากาसानญายตเน
อาทินฺวํ ทิสฺวา ตํ พฺหุสมกาสี วิญฺญาณญายตเน อานิสฺสํ อธฺกมฺม
ตมาเสวี ตสฺส มยฺหิ อานนฺท วิญฺญาณญายตเน จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ
ปสีทติ สนฺตฺติฏฺฐติ วิมฺจุจฺติ เอตํ สนฺตฺนฺติ ปสฺสโต โส โข อหิ
อานนฺท สพฺพโส อากาसानญายตฺนํ สมตฺติกฺกมฺม อนนฺตํ วิญฺญาณนฺติ

วิญญาณญายตนํ อุปสมปชช วิหรามิ ตสฺส มยฺหํ อานนฺท
อิมินา วิหารเณ วิหฺรโต อากาसानญายตนสหคตา สญฺญามนสิการา
สมุทาจรนฺติ สวาสุส เม โหติ อาพาโร เสยฺยถาปี อานนฺท สุชินो
ทุกฺโข อุปฺปชฺเชยฺย ยาวเทว อาพาธาย เอวเมวสุส เม
อากาसानญายตนสหคตา สญฺญามนสิการา สมุทาจรนฺติ สุวาสุส เม โหติ
อาพาโร ฯ

ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เอตทโหสิ ยนฺฺนุนาหํ สพฺพโส วิญญาณญายตนํ
สมตฺติกมฺม นตฺติ กิลฺยจฺจิตฺติ อากิลฺยจฺจายตนํ อุปสมปชช
วิหเรยฺยนฺติ ตสฺส มยฺหํ อานนฺท อากิลฺยจฺจายตนเณ จิตฺตํ น
ปกฺขนฺนฺตติ นปฺปสีทติ น สนฺตฺติฏฺจติ น วิมฺจฺจติ เอตํ สนฺตฺนฺติ ปสฺสโต
ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เอตทโหสิ โโก นฺ โข เหตุ โโก ปจฺจโย
เยน เม อากิลฺยจฺจายตนเณ จิตฺตํ น ปกฺขนฺนฺตติ นปฺปสีทติ น สนฺตฺติฏฺจติ
น วิมฺจฺจติ เอตํ สนฺตฺนฺติ ปสฺสโต ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เอตทโหสิ
วิญญาณญายตนเณ โข เม อาทินโว อทฺธิฏฺโฐ โส จ เม อพฺหุสิกโต
อากิลฺยจฺจายตนเณ จ อานิสฺสโร อนธฺกโต โส จ เม อนาเสวโต
ตสฺมา เม อากิลฺยจฺจายตนเณ จิตฺตํ น ปกฺขนฺนฺตติ นปฺปสีทติ น
สนฺตฺติฏฺจติ น วิมฺจฺจติ เอตํ สนฺตฺนฺติ ปสฺสโต ตสฺส มยฺหํ อานนฺท
เอตทโหสิ สเจ โข อหํ วิญญาณญายตนเณ อาทินวํ ทิสฺวา ตํ พฺหุสิกเรยฺย
อากิลฺยจฺจายตนเณ อานิสฺสโร อธิคมฺม ตมาเสเวยฺย จานํ

โฆ ปเนตฺติ วิชฺชติ ยํ เม อากิญจัญญายตเน จิตฺตํ ปกฺขนฺนุเทยฺย
ปสีเทยฺย สนฺตติญฺเจยฺย วิมฺบฺเจยฺย เอตํ สนฺตฺตฺตํ ปสฺสโต โส โฆ
อหํ อานนฺท อปฺเรน สมเยน วิญฺญาณญฺจายตเน อาทิณฺวํ ทิสฺวา ตํ
พหุลมกาสิ อากิญจัญญายตเน อานิสฺสํ อธิกมฺม ตมาเสวี ตสฺส
มยฺหํ อานนฺท อากิญจัญญายตเน จิตฺตํ ปกฺขนฺนุทฺติ ปสีทติ สนฺตติญฺจติ
วิมฺบฺจติ เอตํ สนฺตฺตฺตํ ปสฺสโต โส โฆ อหํ อานนฺท สพฺพโส
วิญฺญาณญฺจายตณฺํ สมตฺตีกมฺม นตฺถิ กิณฺจิติ อากิญจัญญายตณฺํ
อุปฺสมปฺชช วิหฺรามิ ตสฺส มยฺหํ อานนฺท อิมินา วิหาเรณ วิหฺรโต
วิญฺญาณญฺจายตฺนสฺสคฺคา สลฺยถาณนฺตีการา สมฺมทาจฺรณฺติ สุวาสฺส เม
โหติ อาพาโธ เสยฺยถาปี อานนฺท สุจฺฉิโน ทฺวํ อฺปฺปชฺเชยฺย
ยวาทเว อาพาธาย เอวเมวสฺส เม วิญฺญาณญฺจายตฺนสฺสคฺคา
สลฺยถาณนฺตีการา สมฺมทาจฺรณฺติ สุวาสฺส เม โหติ อาพาโธ ฯ

ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เอตทโหสิ ยนฺนฺนาหํ สพฺพโส อากิญจัญญายตณฺํ
สมตฺตีกมฺม เนวสลฺยถาณนฺตญฺจายตณฺํ อฺปฺสมปฺชช วิหเรยฺยณฺติ ตสฺส
มยฺหํ อานนฺท เนวสลฺยถาณนฺตญฺจายตเน จิตฺตํ น ปกฺขนฺนุทฺติ นปฺปสีทติ
น สนฺตติญฺจติ น วิมฺบฺจติ เอตํ สนฺตฺตฺตํ ปสฺสโต ตสฺส มยฺหํ อานนฺท
เอตทโหสิ โโก นฺ โฆ เหตุ โโก ปจฺจโย येเน เม เนวสลฺยถาณนฺตญฺจายตเน
จิตฺตํ น ปกฺขนฺนุทฺติ นปฺปสีทติ น สนฺตติญฺจติ น วิมฺบฺจติ เอตํ
สนฺตฺตฺตํ ปสฺสโต ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เอตทโหสิ อากิญจัญญายตเน
โฆ เม อาทิณฺวํ อธิญฺโฐ โส จ เม อพฺพหฺลิกโต เนวสลฺยถาณนฺตญฺจายตเน

จ อานิสฺสโต อนนฺทโก โส จ เม อนาเสวโต ตสฺมา
เม เนวสณฺณานาสณฺณายตเน จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ นปฺปสึทติ น
สนฺตัญฺจติ น วิมฺจจติ เอตํ สนฺตฺนติ ปสฺสโต ตสฺส มยฺหิ อานนฺท
เอตทโหสิ สเจ โข อหิ อากิณฺจณฺณายตเน อาทีนํ ทิสฺวา ตํ
พหุสิทฺทเรยฺยํ เนวสณฺณานาสณฺณายตเน อานิสฺสํ อธิคฺคฺม ตมาเสเวยฺย
จํ โข ปเนตํ วิชฺชติ ยํ เม เนวสณฺณานาสณฺณายตเน จิตฺตํ
ปกฺขนฺทเยยฺย ปสึทเยยฺย สนฺตัญฺจเยยฺย วิมฺจเยยฺย เอตํ สนฺตฺนติ ปสฺสโต
โส โข อหิ อานนฺท อปฺเรน สมเยน อากิณฺจณฺณายตเน อาทีนํ
ทิสฺวา ตํ พหุลมกาสิ เนวสณฺณานาสณฺณายตเน อานิสฺสํ อธิคฺคฺม
ตมาเสวี ตสฺส มยฺหิ อานนฺท เนวสณฺณานาสณฺณายตเน จิตฺตํ
ปกฺขนฺทติ ปสึทติ สนฺตัญฺจติ วิมฺจจติ เอตํ สนฺตฺนติ ปสฺสโต โส
โข อหิ อานนฺท สพฺพโส อากิณฺจณฺณายตเน สมตฺติกฺคฺม
เนวสณฺณานาสณฺณายตเน อุปสมฺปชฺช วิหฺรามิ ตสฺส มยฺหิ อานนฺท อิมินา
วิหฺเรน วิหฺรโต อากิณฺจณฺณายตเนสทคฺคา สณฺณามนสิการา สมฺมทาจฺรณฺติ
สุวาสฺส เม โหติ อาพาโธ เสยฺยถาปี อานนฺท สุขิโน
ทูกุขํ อุปฺปชฺชเยยฺย ยาวเทว อาพาธาย เอวเมวสุส เม
อากิณฺจณฺณายตเนสทคฺคา สณฺณามนสิการา สมฺมทาจฺรณฺติ สุวาสฺส เม โหติ
อาพาโธ ฯ

ตสฺส มยฺหิ อานนฺท เอตทโหสิ ยนฺนุนาหิ เนวสณฺณานาสณฺณายตเน
สมตฺติกฺคฺม สณฺณาวะทิตฺตนิโรธํ อุปสมฺปชฺช วิหฺเรยฺยณฺติ

ตสฺส มยฺหิ อานนฺท สลฺยฺวาเวทยิตนโรเช จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ นปฺปสึทติ
น สนฺตฺติฏฺฐติ น วิมฺจุจติ เอตํ สนฺตฺตฺตํ ปสฺสโต ตสฺส
มยฺหิ อานนฺท เอตทโหสิ โก นฺุ โข เหตุ โก ปจฺจโย เยน
เม สลฺยฺวาเวทยิตนโรเช จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ นปฺปสึทติ น สนฺตฺติฏฺฐติ
น วิมฺจุจติ เอตํ สนฺตฺตฺตํ ปสฺสโต ตสฺส มยฺหิ อานนฺท เอตทโหสิ
เนวสลฺยฺวานาสลฺยฺวตฺตเน โข เม อาทึนโว อทฺธิฏฺโฐ โส จ เม
อพฺหุทฺธิกโต สลฺยฺวาเวทยิตนโรเช จ อานิสฺสโต อนธฺคโต โส จ เม
อนาสฺวีโต ตสฺมา เม สลฺยฺวาเวทยิตนโรเช จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ
นปฺปสึทติ น สนฺตฺติฏฺฐติ น วิมฺจุจติ เอตํ สนฺตฺตฺตํ ปสฺสโต ตสฺส
มยฺหิ อานนฺท เอตทโหสิ สจฺจ โข อหิ เนวสลฺยฺวานาสลฺยฺวตฺตเน
อาทึนโว ทิสฺวา ตํ พฺหุทฺธิกรเยยฺยํ สลฺยฺวาเวทยิตนโรเช อานิสฺสํ
อธฺคมฺม ตมาเสเวยฺยํ จานํ โข ปเนตํ วิชฺชติยํ เม สลฺยฺวาเวทยิตนโรเช
จิตฺตํ ปกฺขนฺทเทยฺยํ ปสึทเทยฺยํ สนฺตฺติฏฺฐเจยฺยํ วิมฺจุเจยฺยํ เอตํ
สนฺตฺตฺตํ ปสฺสโต โส โข อหิ อานนฺท อปเรน สมเยน
เนวสลฺยฺวานาสลฺยฺวตฺตเน อาทึนโว ทิสฺวา ตํ พฺหุทฺธิกาสี สลฺยฺวาเวทยิตนโรเช
อานิสฺสํ อธฺคมฺม ตมาเสวี ตสฺส มยฺหิ อานนฺท สลฺยฺวาเวทยิตนโรเช
จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ ปสึทติ สนฺตฺติฏฺฐติ วิมฺจุจติ เอตํ
สนฺตฺตฺตํ ปสฺสโต โส โข อหิ อานนฺท สพฺพโส เนวสลฺยฺวานาสลฺยฺวตฺตํ
สมตฺติกกมฺม สลฺยฺวาเวทยิตนโรเช อฺปสมฺปชฺช วิหฺรามิ
ปฺลฺยฺวาจ เม ทิสฺวา อาสวา ปริกฺขยฺยํ อคมฺิสฺสุ ฯ

ยาวกัถฺวญฺจาหิ อานนฺท อิมานว อณฺุพฺพุวิหารสมาปตฺติโย น
เอวํ อณฺุโลมปฏฺิโลมํ สมาปชฺชิมปิ วุฏฺฐหิมปิ เนว ตาวาหิ อานนฺท
สเทวเก โลเก สมารเก สพุรหฺมเก สสุสมณฺพฺราหฺมณฺนิยา ปชาย
สเทวมนฺุสฺสาย อณฺุคฺตฺริ สมนฺุมาสมฺโพธิ อภิสมนฺุพุทฺโธ ปจฺจณฺณาสี ยโต
จ โข อหิ อานนฺท อิมานว อณฺุพฺพุวิหารสมาปตฺติโย เอวํ
อณฺุโลมปฏฺิโลมํ สมาปชฺชิมปิ วุฏฺฐหิมปิ อถาหิ อานนฺท สเทวเก
โลเก สมารเก สพุรหฺมเก สสุสมณฺพฺราหฺมณฺนิยา ปชาย สเทวมนฺุสฺสาย
อณฺุคฺตฺริ สมนฺุมาสมฺโพธิ อภิสมนฺุพุทฺโธ ปจฺจณฺณาสี ฉานณฺจ ปน
เม ทสฺสนํ อุกฺปาทิ อุกฺปฺปา เม เจโตวิมฺุคฺติ อยมนฺุติมา ชาติ
นคฺคฺคิทานิ ปฺนพฺภโวติ ฯ

มหาวคฺคฺโค จตฺตุโก ฯ

ตสฺสุทฺทานํ

เทว วิหารเอ ๑ จ นินฺุพฺพานํ คาวินฺุณเนน ปญฺจมํ

อานนฺุโท พฺราหฺมณฺเ ทเวา ๒ นาคเนน ตปฺสุเสน จาติ ฯ

ปญฺจาลวคฺคฺโค ๓ ปญฺจโม

[๒๔๖] ๔๒ เอกํ สมยํ อายสฺมา อานนฺุโท โกสมฺุพิยํ วิหฺรติ
โฆสิตารามे ฯ อถ โข อายสฺมา อุกฺทาธิ เยนายสฺมา อานนฺุโท
เตนฺุปสฺงกมฺิ อฺุปสฺงกมฺิตฺวา อายสฺมา อานนฺุเทน สทฺธิ สมนฺุโมทฺติ
สมนฺุโมทฺนินฺุยํ กถิ สาราณฺิยํ วิตฺติสारेตฺวา เอกมฺนฺุตฺติ นินฺุสฺสิทฺติ เอกมฺนฺุตฺติ
#๑ ม. วิหารา ฯ ๒ ม. พฺราหฺมณา เทโว ฯ ๓ ม. สามณฺณวคฺคฺโค ฯ

นินฺนโน โข อายสฺมา อูทายิ อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ วุตฺตมิทํ
อาวุโส ปญฺจาตจณฺเฑน เทวปฺตฺเตน

สมฺพาเช คตฺถํ โอคาสํ อวิทฺทา ภูริเมธโส

โย ฌานมนุพฺพชฺฌิ พุทฺโธ ปฏฺฐินฺนิตโก มุนีติ ฯ

กตโม อาวุโส สมฺพาโช กตโม สมฺพาเช โอคาสาธิคโม
วุตฺโต ภควตาติ ฯ ปญฺจิเม อาวุโส กามคฺฌา สมฺพาโช วุตฺโต ภควตา
กตเม ปญฺจ จกฺขุวิญฺเญยฺยา รูปา อิกฺขฺชา กนฺตา มนาปา
ปิยฺรูปา กามฺปสฺสฬหิตา รชฺนียา โสตฺวิญฺเญยฺยา สทฺทา ฯเปฯ ฌานวิญฺเญยฺยา
คณฺธา ฯเปฯ ชิวฺหาวิญฺเญยฺยา รสา ฯเปฯ กายวิญฺเญยฺยา
โผฏฺฐพฺพา อิกฺขฺชา กนฺตา มนาปา ปิยฺรูปา กามฺปสฺสฬหิตา รชฺนียา
อิม โข อาวุโส ปญฺจ กามคฺฌา สมฺพาโช วุตฺโต ภควตา ฯ

อิทฺวาสุ ภิภฺขุ วิวิจฺเจว กามเมหิ ฯเปฯ ปจฺมชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ เอตฺตาวตฺตาปี โข อาวุโส สมฺพาเช โอคาสาธิคโม
วุตฺโต ภควตา ปรียาเยน ตฺตฺรปฺตฺติ สมฺพาโช กิณฺจ ตฺตฺถ
สมฺพาโช ยเทว ตฺตฺถ วิตฺกฺกวิจฺจารา อนิรฺุทฺธา โหนฺติ อยเมตฺถ
สมฺพาโช ฯ

ปฺน จปฺริ อาวุโส ภิภฺขุ วิตฺกฺกวิจฺจารานํ วุปฺสฺมา ฯเปฯ
ทฺุคฺชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ เอตฺตาวตฺตาปี โข อาวุโส
สมฺพาเช โอคาสาธิคโม วุตฺโต ภควตา ปรียาเยน ตฺตฺรปฺตฺติ
สมฺพาโช กิณฺจ ตฺตฺถ สมฺพาโช ยเทว ตฺตฺถ ปีติ อนิรฺุทฺธา

โหติ อยมตฺต สมฺพาโธ ฯ

ปฺน จปริ อวฺโส ภิกฺขุ ปิตฺยา จ วิราคา ฯเปฯ ตติยชฺฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ เอตฺตาวตฺตปิ โข อวฺโส สมฺพาธเ อิกาสาธฺคโม
วฺตุโต ภควตา ปฺริยาเยน ตตฺรปฺตฺติ สมฺพาโธ กิณฺจ
ตตฺถ สมฺพาโธ ยเทว ตตฺถ อุเปกฺขาสุํ อนิรฺุทฺธํ โหติ อยมตฺต
สมฺพาโธ ฯ

ปฺน จปริ อวฺโส ภิกฺขุ สุขสฺส จ ปหานา ฯเปฯ จตฺตชฺฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ เอตฺตาวตฺตปิ โข อวฺโส สมฺพาธ
อิกาสาธฺคโม วฺตุโต ภควตา ปฺริยาเยน ตตฺรปฺตฺติ สมฺพาโธ
กิณฺจ ตตฺถ สมฺพาโธ ยเทว ตตฺถ ฐปฺสณฺวา อนิรฺุทฺธา โหติ
อยมตฺต สมฺพาโธ ฯ

ปฺน จปริ อวฺโส ภิกฺขุ สพฺพโส ฐปฺสณฺวานํ สมตฺติกฺกมา ปฏฺิณฺสณฺวานํ
อตฺถงฺกมา นานตฺตสณฺวานํ อมนสิการา อนนฺโต อากาโสติ
อากาसानญายตฺนํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ เอตฺตาวตฺตปิ โข อวฺโส
สมฺพาธเ อิกาสาธฺคโม วฺตุโต ภควตา ปฺริยาเยน ตตฺรปฺตฺติ
สมฺพาโธ กิณฺจ ตตฺถ สมฺพาโธ ยเทว ตตฺถ อากาसानญายตฺนสณฺวา
อนิรฺุทฺธา โหติ อยมตฺต สมฺพาโธ ฯ

ปฺน จปริ อวฺโส ภิกฺขุ สพฺพโส อากาसानญายตฺนํ สมตฺติกฺกมฺม
อนนฺตํ วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณญายตฺนํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
เอตฺตาวตฺตปิ โข อวฺโส สมฺพาธเ อิกาสาธฺคโม วฺตุโต ภควตา

ปริยาเยน ตตฺรปตฺติ สมฺพาโห กิณฺจ ตตฺถ สมฺพาโห ยเทว
ตตฺถ วิญฺญาณญายตนสญฺญา อนิรุตฺตา โหติ อยมตฺถ สมฺพาโห ฯ

ปุณ จปฺริ อวฺุโส ภิกฺขุ สพฺพโส วิญฺญาณญายตนํ สมตฺติกมฺม
นตฺติ กิณฺจิตฺติ อากิณฺจญายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
เอตฺตาวตฺตปิ โข อวฺุโส สมฺพาธ โอภาสํชิคโม วุตฺโต ภควตา
ปริยาเยน ตตฺรปตฺติ สมฺพาโห กิณฺจ ตตฺถ สมฺพาโห ยเทว ตตฺถ
อากิณฺจญายตนสญฺญา อนิรุตฺตา โหติ อยมตฺถ สมฺพาโห ฯ

ปุณ จปฺริ อวฺุโส ภิกฺขุ สพฺพโส อากิณฺจญายตนํ สมตฺติกมฺม
เนวสญฺยานาสญฺญาตนํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ เอตฺตาวตฺตปิ โข
อวฺุโส สมฺพาธ โอภาสํชิคโม วุตฺโต ภควตา ปริยาเยน ตตฺรปตฺติ
สมฺพาโห กิณฺจ ตตฺถ สมฺพาโห ยเทว ตตฺถ เนวสญฺยานาสญฺญาตนสญฺญา
อนิรุตฺตา โหติ อยมตฺถ สมฺพาโห ฯ

ปุณ จปฺริ อวฺุโส ภิกฺขุ สพฺพโส เนวสญฺยานาสญฺญาตนํ
สมตฺติกมฺม สญฺญาเวทิตฺติโรธํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ปญฺญาปสฺส
ทิสฺวา อาสวา ปริกฺขิณา โหนฺติ เอตฺตาวตฺตปิ โข อวฺุโส สมฺพาธ
โอภาสํชิคโม วุตฺโต ภควตา นิปฺปริยาเยนาติ ฯ

[๒๔๗] ๔๗ กายสฺกฺขิ กายสฺกฺขิตฺติ อวฺุโส วุจฺจติ กิตฺตาวตฺตนา
โข อวฺุโส กายสฺกฺขิ วุตฺโต ภควตาติ ฯ

อิธาวฺุโส ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กามะหิ ฯเปฯ ปจฺมชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ ยถา ยถา จ ตทายตนํ ตถา ตถา นํ กายเณ สฺสิตฺวา วิหฺรติ

เอตตาวตาลี โข อวูโส กายสกุชิวุตโต ภควตา ปรียาเยน ฯ

ปุ่น จปรี อวูโส ภิกขุ วิตถกวิจารานัน ฐปสมา ฯเปฯ
ทุตยชฎานัน ฯเปฯ ตตยชฎานัน ฯเปฯ จตุตถชฎานัน อุปสมปชช วิหริติ
ยถา ยถา จ ตทายตนนัน ตถา ตถา นัน กายเยน สุตติตวา วิหริติ

เอตตาวตาลี โข อวูโส กายสกุชิวุตโต ภควตา ปรียาเยน ฯ

ปุ่น จปรี อวูโส ภิกขุ สพพโส ฐปสญญานัน สมหติกกมา
ปฏิจสมญญานัน อตถงกมา นานตตสญญานัน อมนสิการา อนนุโต
อากาโสติ อากาसानญายตนนัน อุปสมปชช วิหริติ ยถา ยถา จ
ตทายตนนัน ตถา ตถา นัน กายเยน สุตติตวา วิหริติ เอตตาวตาลี โข
อวูโส กายสกุชิวุตโต ภควตา ปรียาเยน ฯเปฯ

ปุ่น จปรี อวูโส ภิกขุ สพพโส เนวสญญานาสญญายตนนัน
สมหติกกมม สญญาเวทยิตนโรธัน อุปสมปชช วิหริติ ปญญาปสุต
ทิสวา อาสวา ปรีกชึณา โหนนุติ ยถา ยถา จ ตทายตนนัน ตถา
ตถา นัน กายเยน สุตติตวา วิหริติ เอตตาวตาลี โข อวูโส กายสกุชิวุตโต
ภควตา นิปปรียาเยนาติ ฯ

[๒๔๘] ๔๔ ปญญาวิมุตโต ปญญาวิมุตโตติ อวูโส วุจจติ
กิตตาวตานิ โข อวูโส ปญญาวิมุตโต วุตโต ภควตาติ ฯ

อิธาวูโส ภิกขุ วิวิจเจว กามะหิ ฯเปฯ ปจมชฎานัน อุปสมปชช
วิหริติ ปญญาเยน ปน ๑ ปชานาติ เอตตาวตาลี โข อวูโส
ปญญาวิมุตโต วุตโต ภควตา ปรียาเยน ฯเปฯ

#๑ ม. จ นัน ฯ เอวมุปรีปี ฯ

ปุ่น จปริ อวฺโส ภิกฺขุ สพฺพโส เนวสณฺณานาสณฺณายตฺนํ
สมตฺติกกมฺม สณฺณาวาทยิตฺตนิโรธํ อุปสมฺบฺชช วิหฺรติ ปฺลณฺายปฺสฺส
ทิสฺวา อาสฺวา ปฺริกฺขิณา โหติ ปฺลณฺาย ปน ปฺชานาติ เอตฺตาวตฺตาปี
โฆ อวฺโส ปฺลณฺาวิมฺตฺโต วฺตฺโต ภควตา นิปฺปฺริยาเยนาติ ฯ

[๒๔๕] ๔๕ อุกฺโตภาควิมฺตฺโต อุกฺโตภาควิมฺตฺโตติ อวฺโส วุจฺจติ
กิตฺตาวตฺตา นฺ โฆ อวฺโส อุกฺโตภาควิมฺตฺโต วฺตฺโต ภควตาติ ฯ

อิธวฺโส ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กามะหิ ฯเปฯ ปจฺมชฺฌานํ อุปสมฺบฺชช
วิหฺรติ ยถา ยถา จ ตทายตฺนํ ตถา ตถา นํ กายเณ สฺสูติวฺวา
วิหฺรติ ปฺลณฺาย ปน ปฺชานาติ เอตฺตาวตฺตาปี โฆ อวฺโส
อุกฺโตภาควิมฺตฺโต วฺตฺโต ภควตา ปฺริยาเยน ฯเปฯ

ปุ่น จปริ อวฺโส ภิกฺขุ สพฺพโส เนวสณฺณานาสณฺณายตฺนํ
สมตฺติกกมฺม สณฺณาวาทยิตฺตนิโรธํ อุปสมฺบฺชช วิหฺรติ ปฺลณฺายปฺสฺส
ทิสฺวา อาสฺวา ปฺริกฺขิณา โหนฺติ ยถา ยถา จ ตทายตฺนํ ตถา ตถา
นํ กายเณ สฺสูติวฺวา วิหฺรติ ปฺลณฺาย ปน ปฺชานาติ เอตฺตาวตฺตาปี
โฆ อวฺโส อุกฺโตภาควิมฺตฺโต วฺตฺโต ภควตา นิปฺปฺริยาเยนาติ ฯ

[๒๕๐] ๔๖ สนฺทิกฺกฺจิกโก ฌมฺโม สนฺทิกฺกฺจิกโก ฌมฺโมติ อวฺโส วุจฺจติ
กิตฺตาวตฺตา นฺ โฆ อวฺโส สนฺทิกฺกฺจิกโก ฌมฺโม วฺตฺโต ภควตาติ ฯ

อิธวฺโส ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กามะหิ ฯเปฯ ปจฺมชฺฌานํ อุปสมฺบฺชช
วิหฺรติ เอตฺตาวตฺตาปี โฆ อวฺโส สนฺทิกฺกฺจิกโก ฌมฺโม วฺตฺโต ภควตา
ปฺริยาเยน ฯเปฯ

ปุ่น จปริ อวฺโส ภิกฺขุ สพฺพโส เนวสณฺณานาสณฺณายตฺนํ
สมตฺติกกมฺม สณฺณาวะทิตฺตนิโรธํ อุปสมฺบฺชช วิหฺรติ ปรุณฺณายปฺสฺส
ทิสฺวา อาสวา ปริกฺขิณา โหนฺติ เอตฺตาวตฺตปิ โข อวฺโส
สนฺทิกฺขิโก ฆมฺโม วุคฺคโต ภควฺตา นิปฺปรียาเยนาติ ฯ

[๒๕๑] ๔๗ สนฺทิกฺขิโก นิพฺพานํ สนฺทิกฺขิโก นิพฺพานนฺติ อวฺโส วุจฺจติ
กิตฺตาวตฺตา นฺ โข อวฺโส สนฺทิกฺขิโก นิพฺพานํ วุคฺคโต ภควฺตาติ ฯ

อิธวฺโส ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กามะหิ ฯเปฯ ปจฺมชฺฌานํ อุปสมฺบฺชช
วิหฺรติ เอตฺตาวตฺตปิ โข อวฺโส สนฺทิกฺขิโก นิพฺพานํ วุคฺคโต ภควฺตา
ปรียาเยน ฯเปฯ

ปุ่น จปริ อวฺโส ภิกฺขุ สพฺพโส เนวสณฺณานาสณฺณายตฺนํ
สมตฺติกกมฺม สณฺณาวะทิตฺตนิโรธํ อุปสมฺบฺชช วิหฺรติ ปรุณฺณายปฺสฺส
ทิสฺวา อาสวา ปริกฺขิณา โหนฺติ เอตฺตาวตฺตปิ โข อวฺโส สนฺทิกฺขิโก
นิพฺพานํ วุคฺคโต ภควฺตา นิปฺปรียาเยนาติ ฯ

[๒๕๒] ๔๘ นิพฺพานํ นิพฺพานนฺติ อวฺโส วุจฺจติ ฯเปฯ

[๒๕๓] ๔๙ ปรินิพฺพานํ ปรินิพฺพานนฺติ ฯเปฯ

[๒๕๔] ๕๐ ตทฺถกนิพฺพานํ ตทฺถกนิพฺพานนฺติ อวฺโส วุจฺจติ ฯเปฯ

[๒๕๕] ๕๑ ทิกฺขุชฺฌมฺมนิพฺพานํ ทิกฺขุชฺฌมฺมนิพฺพานนฺติ อวฺโส วุจฺจติ
กิตฺตาวตฺตา นฺ โข อวฺโส ทิกฺขุชฺฌมฺมนิพฺพานํ วุคฺคโต ภควฺตาติ ฯ

อิธวฺโส ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กามะหิ ฯเปฯ ปจฺมชฺฌานํ อุปสมฺบฺชช
วิหฺรติ เอตฺตาวตฺตปิ โข อวฺโส ทิกฺขุชฺฌมฺมนิพฺพานํ วุคฺคโต ภควฺตา

ปริยาเยน ฯเปฯ

ปุณ จปรี อาวุโส ภิกขุ สพุพโส เนวสญญานาสญญาตนิ
สมตักกมม สญญาเวทิตนิโรธ อุปสมุปชช วิหริติ ปญญาปสฺส
ทิสฺวา อาสวา ปริกฺชีณา โหนฺติ เอตฺตาวตปิ โข อาวุโส
ทิกฺขุชฺชมนิพฺพานํ วุคฺคํ ภควตา นิปฺปริยาเยนาติ ฯ

ปญฺจาลวคฺโค ปญฺจโม ฯ

ตสฺสุทฺธานํ

ปญฺจาโล กามหฺสจ ๑ อุโภ ๒ สนฺทิกฺกิกา เทว
นิพฺพานํ ปรีนิพฺพานํ ตทฺงคทิกฺขุชฺชมนิเกน จาติ ฯ
นวกนิปาเต ปญฺจาสโก สมตฺโต ฯ

#๑ ม. สมุพาโธ กายสกฺขิปลฺลว ฯ ๒ ม. อุภโตภาโค ฯ

ปณณาสกาสงคหิตา วคฺคา

เขมวคฺโค ปจโหม

- [๒๕๖] ๕๒ เขมํ เขมนนฺติ อวฺวโส วุจฺจติ กิตฺตาวตฺตา นฺ โข
อวฺวโส เขมํ วุคฺคํ ภควตฺตาติ ฯ
- อิทวฺวโส ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กามเหหิ ฯเปฯ ปจฺมชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ เอตฺตาวตฺตาปิ โข อวฺวโส เขมํ วุคฺคํ ภควตฺตา ปรียาเยน ฯเปฯ
- ปฺน จปฺริ อวฺวโส ภิกฺขุ สพฺพโส เนวสฺสณฺณานาสฺสณฺณายตฺนํ
สมตฺติกมฺม สฺสณฺณาวะทียิตฺตนิโรธํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ปฺลณฺณายปฺสฺส
ทิสฺวา อาสวา ปรีกฺขีณา โหนฺติ เอตฺตาวตฺตาปิ โข อวฺวโส เขมํ
วุคฺคํ ภควตฺตา นิปฺปรียาเยนาติ ฯ
- [๒๕๗] ๕๓ เขมปฺปตฺโต เขมปฺปตฺโตติ อวฺวโส วุจฺจติ ฯเปฯ
- [๒๕๘] ๕๔ อมตํ อมตฺนฺติ อวฺวโส วุจฺจติ ฯ
- [๒๕๙] ๕๕ อมตปฺปตฺโต อมตปฺปตฺโตติ อวฺวโส วุจฺจติ ฯ
- [๒๖๐] ๕๖ อภยํ อภยฺนฺติ อวฺวโส วุจฺจติ ฯ
- [๒๖๑] ๕๗ อภยปฺปตฺโต อภยปฺปตฺโตติ อวฺวโส วุจฺจติ ฯ
- [๒๖๒] ๕๘ ปสฺสทฺธิ ปสฺสทฺธิติ อวฺวโส วุจฺจติ ฯ
- [๒๖๓] ๕๙ อนฺุพฺพปสฺสทฺธิ อนฺุพฺพปสฺสทฺธิติ อวฺวโส วุจฺจติ ฯ
- [๒๖๔] ๖๐ นิโรโธ นิโรโธติ อวฺวโส วุจฺจติ ฯ
- [๒๖๕] ๖๑ อนฺุพฺพนิโรโธ อนฺุพฺพนิโรโธติ อวฺวโส วุจฺจติ

กิตฺตาวตานิ โข อวฺวโส อนฺนุปฺพุพฺพนโรโร วุตฺโต ภควตาคี ฯ

อิธาวฺวโส ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กามเหที ฯเปฯ ปจฺมชฺฌานํ อุปสมฺมุชฺช
วิหฺรติ เอตฺตาวตานิ โข อวฺวโส อนฺนุปฺพุพฺพนโรโร วุตฺโต ภควตา
ปริยาเยน ฯเปฯ

ปฺน จปฺริ อวฺวโส ภิกฺขุ สพฺพโส เนวสฺสณฺณาสฺสณฺณายตฺนํ
สมตฺติกมฺม สฺสณฺณเวทิตฺตนิโรธํ อุปสมฺมุชฺช วิหฺรติ ปฺลณฺยปฺสฺส ทิสฺวา
อาสวา ปริกฺขิณา โหนฺติ เอตฺตาวตานิ โข อวฺวโส อนฺนุปฺพุพฺพนโรโร
วุตฺโต ภควตา นิปฺปริยาเยนาคี ฯ

[๒๖๖] ๖๒ นว ภิกฺขเว ฌมฺเม อปฺปหาย อภพฺโป อรหฺตฺตํ
สจฺฉิกาคูํ ฯ กตฺเม นว ราคิํ โทสํ โมหํ โกธํ อุปฺนาคิํ มกฺขํ
ปลาสํ อิสฺสํ มจฺฉริยํ ฯ อิม โข ภิกฺขเว นว ฌมฺเม อปฺปหาย
อภพฺโป อรหฺตฺตํ สจฺฉิกาคูํ ฯ

นว ภิกฺขเว ฌมฺเม ปหาย ภพฺโป อรหฺตฺตํ สจฺฉิกาคูํ ฯ กตฺเม
นว ราคิํ โทสํ โมหํ โกธํ อุปฺนาคิํ มกฺขํ ปลาสํ อิสฺสํ มจฺฉริยํ ฯ
อิม โข ภิกฺขเว นว ฌมฺเม ปหาย ภพฺโป อรหฺตฺตํ สจฺฉิกาคฺคฺนฺติ ฯ

เขมวคฺโค ปจฺโม ฯ

ตฺสฺสุทฺธานํ

เขโม จ อมตํ เจว อภยปฺสฺสทฺธิเยน จ

นิโรโร อนฺนุปฺพุพฺโพ เจว ฌมฺมิ ปหาย ภพฺเพน จาคี ฯ

สติปัญจทานวคฺโค ทุติโย

[๒๖๗] ๖๓ ปณฺจิมานี ภิกฺขเว สิกฺขาทุพฺพลฺยานี ฯ กตฺมานี ปณฺจ
ปาณาติปาโต อทินฺนาทานํ กามเมสุ มิจฺฉาจาโร มุสาวาทो
สุราเมรยมชฺชปมาทญฺชานํ ฯ อิมานี โข ภิกฺขเว ปณฺจ สิกฺขาทุพฺพลฺยานี ฯ

อิมสฺส โข ภิกฺขเว ปณฺจณฺฺนํ สิกฺขาทุพฺพลฺยานํ ปหานาย จตุตฺตารो
สติปัญฺจทานา ภาเวตฺตพฺพา ฯ กตฺเม จตุตฺตารो อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
กาย กายานุสฺสึ วิหฺรติ อาตปฺปี สมฺปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก
อภิชฺฉาโทมนสฺสึ เวทนาสุ ๑เป๑ จิตฺเต ๑เป๑ ฌมฺเมสุ ฌมฺมานุสฺสึ
วิหฺรติ อาตปฺปี สมฺปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก อภิชฺฉาโทมนสฺสึ ฯ
อิมสฺส โข ภิกฺขเว ปณฺจณฺฺนํ สิกฺขาทุพฺพลฺยานํ ปหานาย อิม จตุตฺตารो
สติปัญฺจทานา ภาเวตฺตพฺพาคี ฯ

[๒๖๘] ๖๔ ปณฺจิมานี ภิกฺขเว นีวรณานี ฯ กตฺมานี ปณฺจ
กามจฺจนฺทนีวรณํ พฺยาปาทนีวรณํ ถีนมิทฺธนีวรณํ อุทฺธจฺจกุกฺกจฺจนีวรณํ
วิจิกฺกจฺจนีวรณํ ฯ อิมานี โข ภิกฺขเว ปณฺจ นีวรณานี ฯ

อิมสฺส โข ภิกฺขเว ปณฺจณฺฺนํ นีวรณานํ ปหานาย จตุตฺตารो
สติปัญฺจทานา ภาเวตฺตพฺพา ฯ กตฺเม จตุตฺตารอ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
กาย กายานุสฺสึ วิหฺรติ อาตปฺปี สมฺปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก
อภิชฺฉาโทมนสฺสึ เวทนาสุ ๑เป๑ จิตฺเต ๑เป๑ ฌมฺเมสุ ฌมฺมานุสฺสึ
วิหฺรติ อาตปฺปี สมฺปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก อภิชฺฉาโทมนสฺสึ ฯ

ติรจฺจนาโยนิ ปิตฺติวิสโย มนุสฺสา เทวา ฯ อีมา โข ภิกฺขเว ปญฺจ
คฺติโย ฯ

อีมาสํ โข ภิกฺขเว ปญฺจนฺนํ คตฺติํ ปหานาย อีเม จตฺตารो
สฺติปฏฺฐานา ภาเวตพฺพาทิ ฯ

[๒๗๓] ๖๘ ปญฺจิมานิ ภิกฺขเว มจฺจฺริยานิ ฯ กตฺมานิ ปญฺจ
อาวาสมจฺจฺริยํ กุสฺมจฺจฺริยํ ตาภมจฺจฺริยํ วนฺณมจฺจฺริยํ ฐมฺมมจฺจฺริยํ ฯ
อิมานิ โข ภิกฺขเว ปญฺจ มจฺจฺริยานิ ฯ

อีเมสํ โข ภิกฺขเว ปญฺจนฺนํ มจฺจฺริยานํ ปหานาย อีเม จตฺตารो
สฺติปฏฺฐานา ภาเวตพฺพาทิ ฯ

[๒๗๔] ๗๐ ปญฺจิมานิ ภิกฺขเว อุตฺตมภากิยานิ สํโยชนานิ ฯ
กตฺมานิ ปญฺจ รูปราโค อรูปราโค มาโน อุตฺตจฺจํ อวิชฺชา ฯ
อิมานิ โข ภิกฺขเว ปญฺจอุตฺตมภากิยานิ สํโยชนานิ ฯ

อีเมสํ โข ภิกฺขเว ปญฺจนฺนํ อุตฺตมภากิยานํ สํโยชนานํ ปหานาย
อีเม จตฺตารอ สฺติปฏฺฐานา ภาเวตพฺพาทิ ฯ

[๒๗๕] ๗๑ ปญฺจิมเ ภิกฺขเว เจโตชีลา ฯ กตฺเม ปญฺจ อิท
ภิกฺขเว ภิกฺขุ สฺตฺถริ กงฺขติ วิจิกิจฺจติ นาทิมุจฺจติ น สมฺปสํสํติ
โย โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ สฺตฺถริ กงฺขติ วิจิกิจฺจติ นาทิมุจฺจติ น สมฺปสํสํติ
ตสฺส จิตฺตํ น นมฺติ อาตปฺปาย อนฺุโยคาย สาทจฺจาย
ปธานาย ยสฺส จิตฺตํ น นมฺติ อาตปฺปาย อนฺุโยคาย สาทจฺจาย

ประธานาย อัย ปจโม เจโตชีโล ฯ ปุณ จปรี ภิกขเว ภิกขุ ฆมเม
กขติ ฯเปฯ สงฺฆเม กขติ สิกขาย กขติ สพุรหุมจารีสุ กุปีโต
โหติ อนตฺตมโน อาหตจิตฺโต จีลชาโต โย โส ภิกขเว ภิกขุ
สพุรหุมจารีสุ กุปีโต โหติ อนตฺตมโน อาหตจิตฺโต จีลชาโต ตสฺส
จิตฺตํ น นมตี อาตปฺปาย อนุโยคาย สาทจฺจาย ปธานาย ยสฺส จิตฺตํ
น นมตี อาตปฺปาย อนุโยคาย สาทจฺจาย ปธานาย อัย ปณฺจโม
เจโตชีโล ฯ

อิมสํ โข ภิกขเว ปณฺจณฺเณ เจโตชีลานํ ปธานาย อิมเ จตฺตารโ
สตีปฏฺฐานา ภาเวตพฺพชาติ ฯ

[๒๗๖] ๗๒ ปณฺจิมเ ภิกขเว เจตโส วินิพฺพธา ฯ กตเม ปณฺจ
อิธ ภิกขเว ภิกขุ กามสฺส อวิตฺตราโค โหติ อวิตฺตจฺจนฺโท ๑ อวิตฺเปโม
อวิตฺปิปาโส อวิตฺปริพาโห อวิตฺตโณห โย โส ภิกขเว ภิกขุ
กามสฺส อวิตฺตราโค โหติ อวิตฺตจฺจนฺโท อวิตฺเปโม อวิตฺปิปาโส อวิตฺปริพาโห
อวิตฺตโณห ตสฺส จิตฺตํ น นมตี อาตปฺปาย อนุโยคาย
สาทจฺจาย ปธานาย ยสฺส จิตฺตํ น นมตี อาตปฺปาย อนุโยคาย
สาทจฺจาย ปธานาย อัย ปจโม เจตโส วินิพฺพโร ฯ ปุณ จปรี
ภิกขเว ภิกขุ กายเ อวิตฺตราโค โหติ รูเป อวิตฺตราโค โหติ ยาวทตฺถํ
อุทฺทราวเทหํ ภูณฺชิตฺวา เสยฺยสฺสํ ปสฺสสฺสํ มิทฺทสฺสํ อนุยฺตุโต
วิหฺรตี อณฺณตฺรํ เทวนิกายํ ปณฺธิชาย พุรหุมจฺริยํ จรตี อิมินาหํ
สีเลน วา วเตน วา ตเปน วา พุรหุมจฺริเยน วา เทโว วา ภวิสฺสามิ
#๑ ม. อวิตต ... ฯ เอวมุปริปิ ฯ

เทวณฺณตโร วาติ โย โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ อณฺณตโร เทวณิกาย
ปณฺธิชาย พุรหุมนฺจริยํ จรติ อิมินาหํ สีเลน วา วเตน วา ตเปน
วา พุรหุมนฺจริเยน วา เทโว วา ภวิสฺสามิ เทวณฺณตโร วาติ ตสฺส
จิตฺตํ น นมตี อาตปฺปาย อญฺโฆคาย สาทจฺจาย ปธานาย อญฺ
ปญฺจโม เจตโส วินิพฺนฺโร ฯ อิม โข ภิกฺขเว ปญฺจ เจตโส วินิพฺนฺธา ฯ

อิมสํ โข ภิกฺขเว ปญฺจนฺนํ เจตโส วินิพฺนฺชานํ ปหานาย จตฺตารो
สตีปฺภูจฺจานา ภาเวตฺตพฺพา ฯ กตเม จตฺตารो อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
กาย กายานุสฺสํ วิหฺรติ อาตปฺปี สมฺปชานो สตีมา วิเนยฺย โลเก
อภิชฺฌาโทมนสฺสํ เวทนาสุ ฯเปฯ จิตฺเตสุ ฆมฺเมสุ ฆมฺมานุสฺสํ
วิหฺรติ อาตปฺปี สมฺปชานो สตีมา วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ ฯ
อิมสํ โข ภิกฺขเว ปญฺจนฺนํ เจตโส วินิพฺนฺชานํ ปหานาย อิม จตฺตารो
สตีปฺภูจฺจานา ภาเวตฺตพฺพาคี ฯ

สตีปฺภูจฺจานวคฺโค ทฺติโย ฯ

ตสฺสทฺทานํ

สิกฺขา นีวารณา กามา ขนฺธา จ โอรมนฺภาคิยา

คตี มจฺจนฺริยญฺเจว อุตฺถมนฺภาคิยานํ อฏฺฐมํ

เจตฺตชีลา วินิพฺนฺโรติ ๑ ฯ

สมฺมปฺปชานวคฺโค ทฺติโย

[๒๗๗] ๗๓ ปญฺจิมานิ ภิกฺขเว สิกฺขาทฺตพฺพลฺยานิ ฯ กตมานิ ปญฺจ

#๑ ม. สิกฺขานีวารณากามา ขนฺธา จ โอรมนฺภาคิยา คตี

มจฺจนฺเร อุตฺถมนฺภาคิยา อฏฺฐมํ เจตฺตชีลา วินิพฺนฺโรติ ฯ

ปาณาติปาโต ฯเปฯ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานํ ฯ อิมานิ โข ภิกฺขเว
ปญฺจ สิกฺขาทุพฺพลฺยานิ ฯ

อิมสฺส โข ภิกฺขเว ปญฺจนฺนํ สิกฺขาทุพฺพลฺยานํ ปหานาย จตุตฺตารो
สมฺมปฺปชานา ภาเวตฺตพฺพา ฯ กตฺเม จตุตฺตารो อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
อนุปฺปนฺนํ ปาปกานํ อกฺุสฺถานํ ฌมฺมานํ อนุปฺปาทาย ฉนฺทํ ชเนติ
วายมฺติ วิริยํ อารภฺติ จิตฺตํ ปกฺคณฺหาติ ปทฺหติ อุปฺปนฺนํ
ปาปกานํ อกฺุสฺถานํ ฌมฺมานํ ปหานาย ฉนฺทํ ชเนติ วายมฺติ วิริยํ
อารภฺติ จิตฺตํ ปกฺคณฺหาติ ปทฺหติ อนุปฺปนฺนํ กุสฺถานํ ฌมฺมานํ
อนุปฺปาทาย ฉนฺทํ ชเนติ วายมฺติ วิริยํ อารภฺติ จิตฺตํ ปกฺคณฺหาติ
ปทฺหติ อุปฺปนฺนํ กุสฺถานํ ฌมฺมานํ จิตฺตยา อสมฺโมสาย ภิกฺขุโยภาวาย
เวปฺลฺลาช ภาวนาย ปาริปุริยา ฉนฺทํ ชเนติ วายมฺติ วิริยํ
อารภฺติ จิตฺตํ ปกฺคณฺหาติ ปทฺหติ ฯ อิมสฺส โข ภิกฺขเว ปญฺจนฺนํ
สิกฺขาทุพฺพลฺยานํ ปหานาย อิม จตุตฺตารो สมฺมปฺปชานา ภาเวตฺตพฺพา ฯ
(ยาวตฺตา สมฺมปฺปชานวเสน วิตุถาเรณฺติ ๑-) ฯ

[๒๗๘] ๗๔ ปญฺจิมะ ภิกฺขเว เจตฺโส วินิพฺนฺชา ฯ กตฺเม ปญฺจ
อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กามสฺสุ อวิตุธาโค โหติ ฯเปฯ อิม โข ภิกฺขเว
ปญฺจ เจตฺโส วินิพฺนฺชา ฯ

อิม โข ภิกฺขเว ปญฺจนฺนํ เจตฺโส วินิพฺนฺชานํ ปหานาย จตุตฺตารो
สมฺมปฺปชานา ภาเวตฺตพฺพา ฯ กตฺเม จตุตฺตารอ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
อนุปฺปนฺนํ ปาปกานํ อกฺุสฺถานํ ฌมฺมานํ อนุปฺปาทาย ฉนฺทํ ชเนติ
#๑ ม. (ยถา สติปฏฺจานวคฺเค ตถา สมฺมปฺปชานวเสน วิตุถาเรตฺตพฺพา ฯ)ท

วามติ วิริย อารภติ จิตต์ ปกฺคณฺหาติ ปทหติ อุปฺปนฺนํ
ปาปกาณํ อกุสลาณํ ฌมฺมาณํ ปหานาย ฯเปฯ อนุปฺปนฺนํ กุสลาณํ
ฌมฺมา อุปฺปาทาย ... อุปฺปนฺนํ กุสลาณํ ฌมฺมาณํ จิตฺติยา อสมฺมุโสมฺสาย
ภฺยโยภาวาย เวปฺลฺลํลาย ภาวนาย ปาริปุริยา ฉนฺทํ ชเนติ วามติ
วิริย อารภติ จิตต์ ปกฺคณฺหาติ ปทหติ ฯ อิมสํ โข ภิกฺขเว
ปฺลยจฺจนฺนํ เจตฺโต วิณิพฺนฺชานํ ปหานาย อิม จตฺตารो สมฺมปฺปชานา
ภาเวตฺตพฺพาติ ฯ

สมฺมปฺปชานวคฺโค ตติโย ฯ

อิทฺธิปาทวคฺโค จตฺตโร

[๒๗๕] ๗๕ ปฺลยจฺมิยานิ ภิกฺขเว สิกฺขาทุพฺพลฺยานิ ฯ กตฺมานิ ปฺลยจ
ปาณาติปาโต ฯเปฯ สุรามาเรชฺชปฺมาทญฺจานํ ฯ อิมานิ โข ภิกฺขเว
ปฺลยจ สิกฺขาทุพฺพลฺยานิ ฯ

อิมสํ โข ภิกฺขเว ปฺลยจฺจนฺนํ สิกฺขาทุพฺพลฺยานํ ปหานาย จตฺตารो
อิทฺธิปาทา ภาเวตฺตพฺพา ฯ กตฺเม จตฺตารो อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
ฉนฺทสมฺมาธิปชานสงฺขารสมฺนฺนาคคฺติ อิทฺธิปาทำ ภาเวติ วิริยสมฺมาธิปชานสงฺขาร-
สมฺนฺนาคคฺติ อิทฺธิปาทำ ภาเวติ จิตฺตสมฺมาธิปชานสงฺขารสมฺนฺนาคคฺติ อิทฺธิปาทำ
ภาเวติ วิมฺสาสมฺมาธิปชานสงฺขารสมฺนฺนาคคฺติ อิทฺธิปาทำ ภาเวติ ฯ อิมสํ
โข ภิกฺขเว ปฺลยจฺจนฺนํ สิกฺขาทุพฺพลฺยานํ ปหานาย อิม จตฺตารो
อิทฺธิปาทา ภาเวตฺตพฺพาติ ฯ (ทวิปทเสสา อิทฺธิปาทวเสน วิตฺถาเรตฺตพฺพา ๑-)
#๑ ม. (ยถา สติปฺญฺจานวคฺเค ตถา อิทฺธิปาทวเสน วิตฺถาเรตฺตพฺพา) ฯ

[๒๘๐] ๗๖ ปณฺจิเม ภิกฺขเว เจตโส วินิพฺนฺชา ฯ กตเม ปณฺจ
อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กามสฺสุ อวิตราคโ คโหติ ฯเปฯ อิม โข ภิกฺขเว
ปณฺจ เจตโส วินิพฺนฺชา ฯ

อิมสฺส โข ภิกฺขเว ปณฺจณฺฺนํ เจตโส วินิพฺนฺชานํ ปหานาย อิม
จตุตฺตารโ อิทฺธิปาทา ภาเวตฺตพฺพา ฯ กตเม จตุตฺตารโ อิธ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ จนฺทสมฺมาธิปฺชานสงฺขารสมนฺนาคตฺ อิทฺธิปาทํ ภาเวติ วิริยสมฺมา
จิตฺตสมฺมาธิ วิมฺสาสมฺมาธิ ปฺชานสงฺขารสมนฺนาคตฺ อิทฺธิปาทํ ภาเวติ ฯ
อิมสฺส โข ภิกฺขเว ปณฺจณฺฺนํ เจตโส วินิพฺนฺชานํ ปหานาย อิม
จตุตฺตารโ อิทฺธิปาทา ภาเวตฺตพฺพาทิ ฯ

อิทฺธิปาทวคฺคโ คจตุตฺโต ฯ

จตุตฺตารโ สติปฺภฺจจนา ปฺชานา จตุโร ปเท
จตุตฺตารโ อิทฺธิปาทาปี ปฺริเมเหเตหิ โยชเยติ ๑ ฯ

วคฺคโ คปณฺจโม

[๒๘๑] ๗๗ รากสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญา ย นว ฌมฺมา ภาเวตฺตพฺพา ฯ
กตเม นว อสฺสภฺสญฺญา มรณฺสญฺญา ออาหารเ ปฏฺธิกฺกุสฺสญฺญา
สพฺพโลเก อนภฺริตฺตสญฺญา ๒ อนิจฺจสญฺญา อนิจฺเจ ทฺกฺขสญฺญา ทฺกฺขเ
อนตฺตสญฺญา ปหานสญฺญา วิราคสญฺญา ฯ รากสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญา
อิม นว ฌมฺมา ภาเวตฺตพฺพาทิ ฯ

[๒๘๒] ๗๘ รากสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญา ย นว ฌมฺมา ภาเวตฺตพฺพา ฯ

#๑ ม. ยถา สติปฺภฺจจนา ปฺชานา จตุโรปี จ
จตุตฺตารโ อิทฺธิปาทา จ ตถา สมฺปโยชเยติ ฯ
#๒ ม. อนภฺริตฺตสญฺญา ฯ

กตเม นว ปจฺมชฺฌานํ ทุตฺติยชฺฌานํ ตตฺติยชฺฌานํ จตฺตถชฺฌานํ
อากาสาณญฺจายตฺนํ วิญฺญาณญฺจายตฺนํ อากิณฺญจฺญายตฺนํ เนวสญฺยานาสนฺญายตฺนํ
สญฺญาเวทฺยิตฺตนิโรธํ ฯ รากสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญา
อิเม นว ฌมฺมา ภาเวตฺตพฺพา ฯ

[๒๘๑] ๗๕ รากสฺส ภิกฺขเว ปริณฺญา ยปริกฺขยฺยา ปหานาย
ขยฺยา วยฺยา วิราคาย นิโรธาย จาคาย ปฏฺฐินิสฺสคฺคฺคา ยอิเม นว
ฌมฺมา ภาเวตฺตพฺพา ฯ โทสสฺส โมหสฺส โภทฺสสฺส อูปนาหสฺส มกฺขสฺส
ปฺลาสสฺส อีสฺสยฺส มจฺจริยสฺส มายฺยา สาถฺยฺยสฺส ฌมฺภสฺส สารมฺภสฺส
มานสฺส อติมานสฺส มทสฺส ปมาทสฺส อภิญฺญา ยปริณฺญา ยปริกฺขยฺยา
ปหานาย ขยฺยา วยฺยา วิราคาย นิโรธาย จาคาย ปฏฺฐินิสฺสคฺคฺคา ยอิเม
นว ฌมฺมา ภาเวตฺตพฺพาติ ฯ อิทมวฺโจ ภควา ฯ อตฺตมฺนา เต ภิกฺขุ
ภควโต ภาสิตํ อภินฺนุทฺตฺติ ๑ ฯ

นวกนิปาโต สมตฺโต ฯ

#๑ ม. อิทมวฺโจ ฯเปฯ อภินฺนุทฺตฺติ อิเม ปาจา นตฺถิ ฯ